

POHJOIS-LAPIN MAAKUNTAKEAAVA Inari – Sodankylä – Utsjoki

KAAVASELOSTUS

LAPIN LIITTO
2008

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	3	5. MAAKUNTAKAAVA.....	29
1.1. MAAKUNTAKAAVAN LAKIPERUSTA	3	5.1. ALUERAKENNE.....	29
1.2. POHJOIS-LAPIN MAAKUNTAKAAVAN TARKOITUS JA KESKEISET ASIAT	5	5.3. MAAKUNTAKAAVAMÄÄRÄYKSET ...	31
1.3. LAATIMISORGANISAATIO.....	6	5.4. MAAKUNTAKAAVA	
1.4. TYÖN KULKU, VUOROVAIKUTUS JA HALLINNOLLINEN KÄSITTELY	6	MAANKÄYTTÖLUOKITTAIN	33
2. POHJOIS-LAPIN NYKYTILA	8	5.4.1. Saamelaiden kotiseutualue	33
2.1. POHJOIS-LAPIN SEUTUKUNTA	8	5.4.2. Koltta-alue.....	34
2.2. ELINKEINORAKENNE	8	5.4.3. Jäämeren käytävä.....	34
2.2.1. Työpaikkojen jakautuminen 1990- luvulla	8	5.4.4. Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistyskehittämisen kohdealue	34
2.2.2. Alkutuotanto.....	8	5.4.5. Maaseudun kehittämisen kohdealue...	35
2.2.3. Jalostus	8	5.4.6. Taajamatoimintojen alueet.....	37
2.2.4. Yksityiset palvelut	9	5.4.7. Keskustatoimintojen alueet	37
2.2.5. Matkailu.....	9	5.4.8. Keskuskylät.....	38
2.2.6. Julkiset palvelut	9	5.4.9. Teollisuus- ja varastoalueet	38
2.3. VÄESTÖ	9	5.4.10. Virkistysalueet ja virkistys- /matkailukohteet	38
2.3.1. Väestön määrä.....	9	5.4.11. Matkailupalvelujen alueet	39
2.4. LUONNONYMPÄRISTÖ JA LUONNONVARAT	10	5.4.12. Liikenne ja liikenneväylät.....	39
2.4.1. Maisema.....	10	5.4.13. Reitit	46
2.4.2. Metsävarat	11	5.4.14. Erityisalueet	48
2.4.3. Geologiset luonnonvarat	11	5.4.15. Energiahuollon alueet.....	48
2.4.4. Energiavarat.....	12	5.4.16. Jätteenkäsittelyalueet	49
2.5. ALUEIDEN KÄYTTÖ.....	12	5.4.17. Maa-ainesten ottoalueet.....	51
2.5.1. Aluerakenteen pääpiirteet.....	12	5.4.18. Kaivosalueet.....	51
2.5.2. Kulttuuriympäristö.....	12	5.4.19. Puolustusvoimien tai rajavartiolaituksen alueet	52
2.5.3. Maa- ja metsätalousalueet.....	13	5.4.20. Suojelualueet.....	54
2.5.4. Luonnonsuojelualueet.....	14	5.4.21. Luonnonsuojelualueet	54
2.5.5. Virkistysalueet ja reitit.....	14	5.4.22. Muinaismuistoalueet	56
2.5.6. Liikenne.....	14	5.4.23. Rakennussuojelualueet.....	57
2.5.7. Yhdyskuntateknikka	14	5.4.24. Erämaa-alueet.....	58
2.5.8. Kaavoitustilanne	15	5.4.25. Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet.	64
2.5.9. Maanomistus.....	15	5.4.26. Metsätalous- ja poronhoitovaltainen alue.....	64
3. POHJOIS-LAPIN MAAKUNTAKAAVAN TAVOITTEET.....	16	5.4.27. Luontaistalousvaltainen alue	65
3.1. VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET	16	5.4.28. M-, M-1- ja Ms-alueiden pääkäyttötarkoituksen ja muun käytön suhde	65
3.2. MAAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET	17	5.4.29. Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta .	66
3.3. POHJOIS-LAPIN TULEVAISUUSKUVA JA KEHITTÄMISSTRATEGIA.....	19	5.4.30. Metsätalous- ja poronhoitovaltainen alue, joilla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta.....	66
3.3.1. Alueen omat elinkeinostrategiat	19	5.4.31. Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet	66
3.3.2. Elinkeinot maakuntakaavassa.....	20	5.4.32. Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettu alue	67
3.3.3. Väestö	23	5.4.33. Arvokas harjualue tai muu geologinen muodostuma	68
3.3.4. Aluerakenne	23	5.4.34. Tärkeät tai vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet.....	68
3.3.5. Ympäristön laatu.....	25	5.4.35. Rantojensuojeluohjelman mukainen alue.....	68
4. MAAKUNTAKAAVAN VALMISTELU.....	27	5.4.36. Suojavyöhyke.....	68

- 5.4.37. Koeporotarha ja paliskunnan raja... 68
 5.4.38. Kumottavat alueet 68

6. MAAKUNTAKAAVAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI 70

- 6.1. KAAVAN SUHDE VALTAKUNNALLISIIN ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEISIIN 70
 6.2. KAAVAN SUHDE MAAKUNTASUUNNITELMAAN JA MAAKUNTAOHJELMAAN 71
 6.3. KAAVAN SUHDE NAAPURIALUEISIIN 72
 6.4. KAAVAN SUHDE ALUEEN KUNTIEN SUUNNITTELUUN 72
 6.5. KAAVAN SUHDE MRL 28 §:N SISÄLTÖVAATIMUKSIIN 72
 6.6. KAAVAN SUHDE MUUN LAINSÄÄDÄNNÖN MUKAISEEN PÄÄTÖKSENTEKOON 72
 6.7. KAAVAN VAIKUTUKSET NATURA 2000 -VERKOSTOON..... 73
 6.8. MRA 1 §:N MUKAINEN VAIKUTUSTEN SELVITTÄMINEN..... 74
 6.9. VAIKUTUKSET SAAMELAISTEN ASEMAAN.. 74
 6.10. VAIKUTUSTEN ARVIOIMISEKSI TEHDYT SELVITYKSET 74

7. OSALLISTUMIS- JA VUOROVAIKUTUSMENETTELYN TULOKSET 75

- 7.1. YHTEENVETO KAAVOITUKSEN ERI VAIHEISTA..... 75
 7.1.1. Perustieto- ja tavoitevaihe 75
 7.1.2. Luonnosvaihe 75
 7.1.3. Ehdotusvaihe..... 76
 7.2. JÄLJELLE JÄÄNEET RISTIRIIDAT..... 76

8. MAAKUNTAKAAVAN TOTEUTTAMINEN 77

9. SUOSITUKSET 78

10. YHTEENVETO 79

LÄHDELUETTELO

- LIITE 1. Aluekuvaukset
 LIITE 2. Taulukko kaavan vaikutuksista Natura 2000 alueisiin
 LIITE 3. MRA 1§:n mukainen vaikutusten arviointi- taulukko
 LIITE 4: Kaavan toteuttamisen välineet ja toteuttajat taulukko
 LIITE 5: Valtioneuvoston päätös melurajoista
 LIITE 6: Malli muunnetun rantaviivan laskemiseen
 LIITE 7: Seutukunnan keskeiset muuttajat
 LIITE 8: Ehdotuksesta saatu palaute ja niiden vastineet
 LIITE 9: Viranomaisneuvottelun muistio

1. JOHDANTO

1.1. MAAKUNTAKAAVAN LAKIPERUSTA

Maakuntakaavoitusta ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki sekä –asetus (MRL 5.2.1999/132, MRA 10.9.1999/895). Lain tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitys. Tavoitteena on myös turvata jokaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun, suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus, asiantuntemuksen monipuolisuus sekä avoin tiedottaminen käsiteltävinä olevista asioista (MRL 1 §).

Alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää:

- 1) turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhus- ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista;
- 2) yhdyskuntarakenteen ja alueiden käytön taloudellisuutta;
- 3) rakennetun ympäristön kauneutta ja kulttuuriarvojen vaalimista;
- 4) luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonvarojen säilymistä;
- 5) ympäristönsuojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä;
- 6) luonnonvarojen säästeliästä käyttöä;
- 7) yhdyskuntien toimivuutta ja hyvää rakentamista;
- 8) yhdyskuntarakentamisen taloudellisuutta
- 9) elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä;
- 10) palvelujen saatavuutta; sekä
- 11) liikenteen tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä. (MRL 5 § I mom.)

Maakuntakaavan sisältövaatimuksista säädetään seuraavaa (MRL 28 §):

Maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Kaava on mahdollisuuksien mukaan yhteen sovitettava maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa.

Luonnonsuojelulaissa tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päätösten sekä maisema-alueita koskevien perustamispäätösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa.

Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota:

- 1) maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
- 2) alueiden käytön ekologiseen kestävyys;
- 3) ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
- 4) vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväan käyttöön;
- 5) maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
- 6) maiseman, luonnonvarojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
- 7) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvítettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat.

Maakunnan suunnitteluun kuuluvat maakuntasuunnitelma, muuta alueiden käytön suunnittelua ohjaava maakuntakaava ja alueellinen kehittämissuunnitelma eli maakuntaohjelma. Alueellisesta kehittämissuunnitelmasta säädetään erikseen aluekehityslaisa. Maakunnan suunnittelusta huolehtii kuntayhtymä (Lapin liitto), jossa alueen kuntien on oltava jäseninä.

Maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtioneuvoston antamat **valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet**. Maakuntakaava konkretisoi valtakunnalliset tavoitteet ja sovittaa ne yhteen maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa.

Maakuntasuunnitelmassa osoitetaan maakunnan tavoiteltu kehitys. Maakuntasuunnitelma on hyvin yleispiirteinen pitkän tähtäyksen visio- ja strategia-suunnitelma, joka sisältää sekä toiminnallisen aluekehityksen että alueiden käytön periaatteet. Lapin maakuntasuunnitelma ”Lappi 2020”, joka hyväksyttiin Lapin liiton valtuustossa vuonna 2002, antaa maakunnalliset tavoitekehukset osa-alueittain tehtäville maakuntakaavoille. Päivitetty Lapin maakuntasuunnitelma 2022 hyväksyttiin Lapin liiton valtuustossa 20.5.2005.

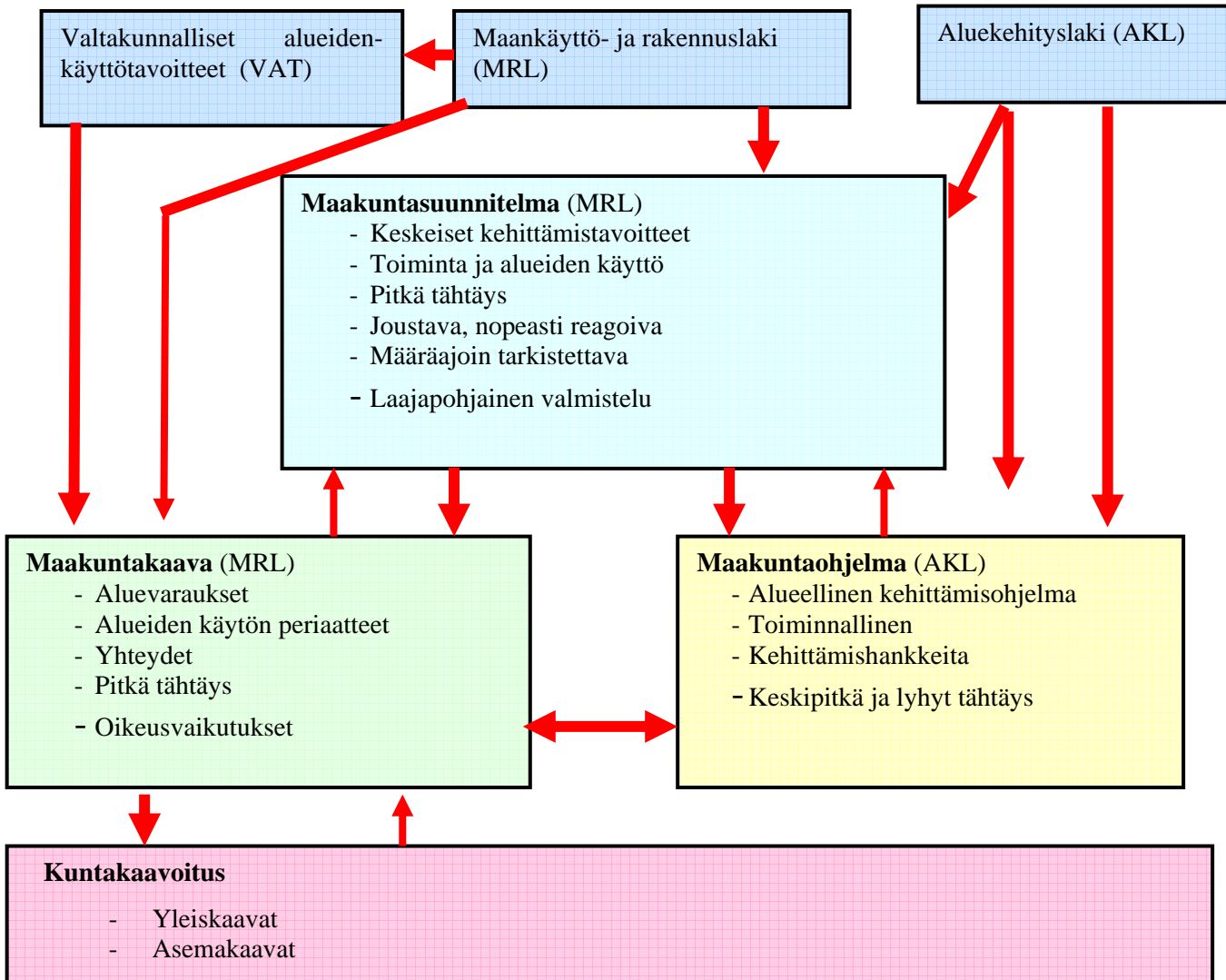
Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin on tarpeen valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi. Maakuntakaava voidaan laatia myös vai-

heittain teemakohtaisesti tai osa-alueittain. Laadittaessa maakuntakaava osa-alueittain tulee kaavan valmistelua ohjaamaan asettaa maakunnan liiton toimielin, jossa on asianomaisten kuntien ehdotta-

mia jäseniä. Lapin maakuntakaava laaditaan seutukunnittain.

Kunnan alueiden käytön järjestämiseksi ja ohjaamiseksi laaditaan **yleiskaavoja** ja **asemakaavoja**. Kunnat voivat laatia myös yhteisen yleiskaavan.

Kuva 1. Maakunnan suunnittelu

Maakuntakaavalla on merkittävät **oikeusvaikutukset**. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhtyessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista. Maakuntakaavassa virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostojäseniä tai alueita varten osoitetulla alueella on voimassa rakentamista koskeva rajoitus. Rakentamisrajoituksen aluetta voidaan kaavassa erityisellä määräyksellä laajentaa tai supistaa.

Maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin kaavojen muuttamista koskevan vaikutuksen osalta.

Maakuntakaavan oikeusvaikutuksia omaava kokonaisuus muodostuu kaavakartasta ja maakuntakaavamääräyksistä. Maakuntakaavaan liittyy oleellisenä osana myös tämä kaavaselostus (ei oikeusvaikutuksia), jossa on esitetty mm. tärkeimmät kaavan lähtökohdat ja tavoitteet, kaavarakaisujen perustelut sekä kuvaus maakuntakaavan vaikutuksista. Kaavaselostuksen liitteenä (Liite1) ovat aluekuvaukset, joissa on kerrottu tarkemmin yksittäisistä aluevarauksista, mm. varausperuste.

1.2. POHJOIS-LAPIN MAAKUNTAKAAVAN TARKOITUS JA KESKEISET ASIAT

Lapin maakuntakaavoitus etenee seutukunnittain (Kuva 2). Pohjois-Lapin maakuntakaava-alueeseen (seutukuntaan) kuuluvat Inari, Sodankylä ja Utsjoki. Vaikutusalueetta on Pohjois-Lapin lisäksi koko Lapin maakunta sekä Ruotsin, Norjan ja Venäjän lähialueet (Kuva 3).

Pohjois-Lapin maakuntakaava-alueesta Saamelaisien kotiseutualueeseen (Laki saamelaiskäräjistä 17.7.1995/974) kuuluvat Inarin ja Utsjoen kunnat sekä Sodankylästä Lapin paliskunnan alue.

Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnissa olevat paliskunnat, lukuun ottamatta Syväjärven paliskuntaa, kuuluvat erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulle alueelle (Poronhoitolaki 2.2§). Alueella toimii 16 paliskuntaa. Pyhä-Kallion paliskunnan aluetta on myös Pohjois-Lapin maakuntakaavan alueella.

Pohjois-Lapin maakuntakaavalla kumotaan alueelle aikaisemmin vahvistetut Lapin osaseutukaavan 1., 2., 3. ja 4. osat.

Pohjois-Lapin maakuntakaavan tarkoitus on

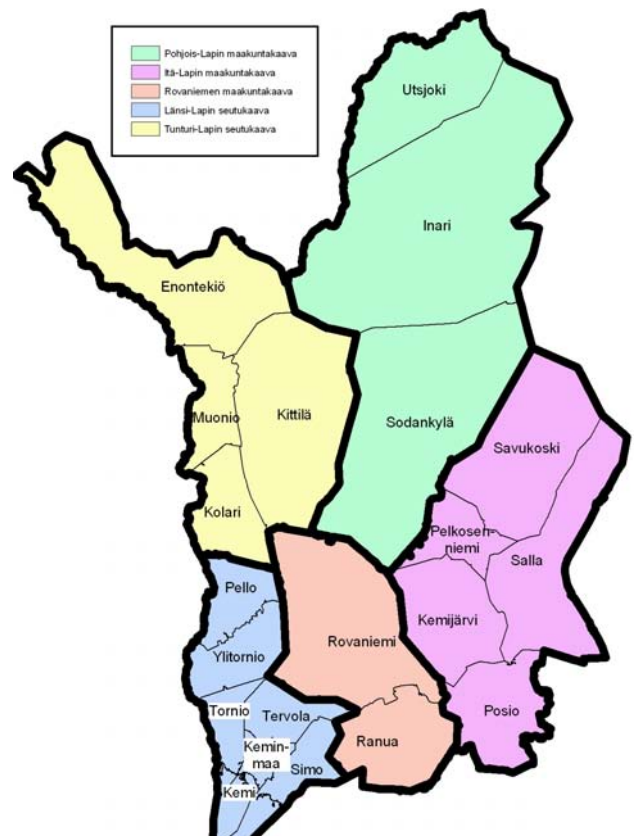
- 1) kytkeä alueiden käytön yleispiirteinen suunniteltu alueen kehittämissuunnitelmiin
- 2) tarkistaa vahvistetuissa seutukaavoissa olevia aluevarauksia ja määräyksiä, joista osa on jo 1970-luvulta eikä seutukaavojen kokonaistarkistusta ole sen jälkeen tehty.
- 3) ottaa huomioon lainsäädännössä tapahtuneet muutokset
- 4) yksinkertaistaa esittämistä seutukaavaan verrattuna

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa käsiteltäviä keskeisiä asioita ovat

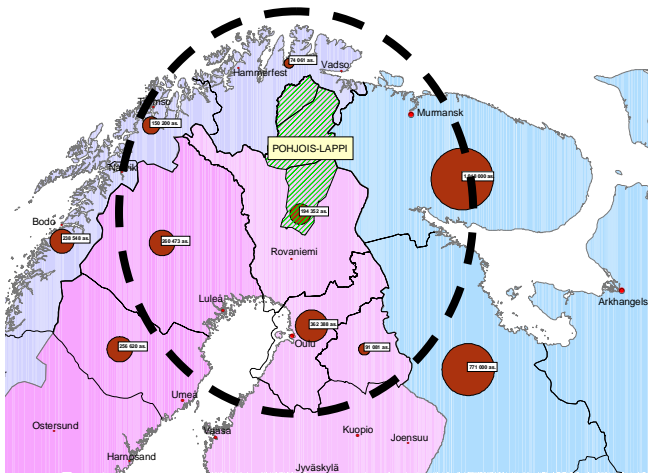
- 1) valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisointi, täsmentäminen, yhteensovittaminen maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa sekä välittäminen kuntakaavoitukseen ja muuhun alueiden käytön suunnitteluun
- 2) saamelaiskäräjistä annetun lain 17.7.1995/974 mukaisesti saamelaisille alkuperäiskansana omaa kieltään ja kulttuuriaan koskevan kulttuuritsehallinnon edistäminen
- 3) saamelaisten alkuperäiskansan kulttuurimuotoon kuuluvien poronhoidon, kalastuksen ja metsästyksen turvaaminen alueidenkäytössä perustuen perustuslakiin ja YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen lain tasoiseen 27 artiklaan
- 4) metsien monikäyttö: metsätalous, poronhoito, luontaistalous, virkistys, suojelu
- 5) maa- ja kallioperän aineiden hyödyntäminen: turvetuotanto, kaivostoiminta, maa-ainestenotto

- 6) matkailu: tunturikeskusten ja maaseutumatkailun kehittäminen; matkailukeskusten ja muiden matkailupalveluyritysten yhteistyö; erämatkailu, virkistyskalastus, veneily, vesiretkely, reitit; suojelealueiden hyödyntäminen ja vaaliminen; Norjan ja Venäjän alueiden ja keskusten vaikutus matkailuun; maisema- ja kulttuuriperintöalueet
- 7) liikennejärjestelmä: liikenteen kehitysnäkymät; vaikutukset elinkeinoelämään ja aluerakentamiseen; matkailuliikenne; rajaliikenne
- 8) teollisuus: elintarviketuotanto, mekaaninen puunjalostus, kaivostoiminta, kiviteollisuus; sijoittumisen periaatteet, yhteystarpeet, raaka-aineen turvaaminen
- 9) muita asioita: kyläverkko, palveluverkko, ranta-alueiden suunnitteluperiaatteet, tuulienergia, vesivoima, bioenergia (puu/turve), jätteiden käsittely

Kuva 2. Lapin alueellinen seutukaava- ja maakuntakaavajako

Kuva 3. Pohjois-Lapin maakuntakaavan vaikutusalue

1.3. LAATIMISORGANISAATIO

Ohjausryhmään kuuluvat Inarista Terho Kinisjärvi (pj 24.5.2005 lähtien), Ulla Kemppainen 24.5.05 lähtien (Teuvo Niemelä 24.5.2005 saakka, toimi myös ohjausryhmän puheenjohtajana) ja Arto Lepplä, Sodankylästä Mikko Maijala (varajäsen Tuomo Kustula), Tarja Oksanen (Elsa Uusitalo) ja Mauri Norberg (Matias Yliriesto), Utsjoelta Maria Sofia Aikio (Vieno Länsman), Antti Katekeetta (vpj, varajäsen Aulis Nordberg) ja Viljo Pesonen (Markku Porsanger), Lapin tiepiiristä Jorma Leskinen, Lapin ympäristökeskuksesta Olavi Parpala (Tarja Outila), Metsähallituksesta Pertti Veijola (Tapio Tynys), Paliskuntain yhdistyksestä Inga-Briitta Magga (Veijo Tervonen), Pohjois-Lapin alueyhteistyön kuntayhtymästä Timo Lohi (Hannu Paananen) ja Saamelaiskäräjiltä Hannu Magga (Oula Sara). Asiantuntijajäsenenä ohjausryhmässä on Pohjois-Lapin aluearkkitehti Uwe Schmidt. Lapin liiton virastossa yhteishenkilöinä toimivat suunnittelujohtaja Voitto Tien-suu, aluesuunnittelija Riitta Lönnström ja aluesuunnittelija Juha Piisilä.

1.4. TYÖN KULKU, VUOROVAIKUTUS JA HALLINNOLLINEN KÄSITTELY

Lähtökohdan kaavan tarkistamistyölle muodostavat Lapin maakuntasuunnitelma ”Lappi 2020”, päivitetty Lapin maakuntasuunnitelma 2022, Lapin maakuntaohjelma 2003-2006, voimassa olevat seutukaavat, Pohjois-Lapin alueelle laaditut kehittämissuunnitelmat ja -ohjelmat. Lisäksi maakuntakaavoituksessa hyödynnetään laajasti myös eri asiantuntijatahojen tutkimuksia ja selvityksiä, jotka on lueteltu lähdeluettelossa. Selvityksiä on tehty myös varta vasten tätä maakuntakaavaa varten. Tärkeimmät

maakuntakaavan pohjana käytetyt suunnitelmat ja selvitykset:

- Lapin maakuntasuunnitelma ”Lappi 2020”
- Lapin maakuntasuunnitelma ”Lappi 2022”
- Lapin maakuntaohjelma 2003-2006
- Lapin liikenne 2020, Rovaniemi 2000
- Aluerakenneselvitys: fyysinen rakenne ja sosiaalinen rakenne
- Tuulivoimatuotantoon parhaiten soveltuvat Lapin tunturit ja vaarat, Sigma Konsultit Oy ja Electrowatt-Ekono 2005
- Pohjois-Lapin maakuntakaava-alueen geologiset taustatiedot, Geologian tutkimuskeskus Pohjois-Suomen aluetoimisto, Rovaniemi
- Pohjois-Lapin maisemaselvitys, Maa ja Vesi Oy 2005
- Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi –hankkeen inventoinnit
- Pohjois-Lapin liikenneselvitys, Liidea Oy 2005
- Pohjois-Lappi ja alueen kaupalliset palvelut, Anu Ruonakoski ja Sanna Tainio, opinnäytetyö 2005
- Pohjois-Lapin kiinteät muinaisjäännökset, Lapin liitto 2005
- Porotalouden paikkatiedon kehittämishanke (PoroGIS & DATA)
- Pyhä - Luosto III –projekti
- Tenojokilaakson ja Utsjokilaakson kehittämissuunnitelma- ja yleiskaavaprojekti
- Inarin kunnan kehittämis- ja yleiskaavaprojektit
- Muut kuntien kehittämis- ja kaavoitusprojektit

Maankäyttö- ja rakennuslain 6 §:n mukaan kaavaa valmisteltaessa on oltava vuorovaikutuksessa niiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa, joiden oloihin tai etuihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Kaavoja valmistelevien viranomaisten on tiedotettava kaavoituksesta sillä tavoin, että niillä, joita asia koskee, on mahdollisuus seurata kaavoitusta ja vaikuttaa siihen.

Kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehtoisista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (*osallinen*), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta (MRL 62 §).

Pohjois-Lapin maakuntakaavan laatimisprosessissa osallistuminen ja vuorovaikuttaminen tapahtui

hyvin suurelta osin hankkeen tavoite- ja luonnosvaiheissa, jolloin vaikuttamisen mahdollisuudet ovat suurimmat ja moniin asioihin oli esillä vaihtoehtoisia ratkaisuja. Menetelminä olivat hallintoelinten, ohjausryhmän ja työryhmien kokoukset, viranomaisneuvottelut, seminaarit, yleisötilaisuudet, tiedottaminen lehdistä ja radiossa, nähtävänä pitäminen, internet, lausunnot ja muistutukset.

Maakuntakaavan hyväksyy Lapin liiton valtuusto. Hyväksytty maakuntakaava saatetaan ympäristöministeriön vahvistettavaksi. Ympäristöministeriö hankkii maakuntakaavasta niiden ministeriöiden lausunnot, joita asia koskee. Ympäristöministeriön on jätettävä kaava kokonaan tai osittain vahvistamatta, jollei kaava täytä sille MRL:n 28 §:ssä asetettuja sisältövaatimuksia. Muussa tapauksessa päätös on vahvistettava. Jos ministeriöiden kannat oleellisilta osin ovat eriäviä, ympäristöministeriön on siirrettävä asia valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistavaksi. Jollei maakuntakaavaa ole saatettu vahvistettavaksi vuoden kuluessa sen hyväksymisestä, kaavan hyväksymispäätös on katsottava rauenneeksi. Maakuntakaavaan voidaan vahvistettaessa tehdä oikaisuluonteisia korjauksia ja maakunnan liiton suostumuksella vähäisiä muutoksia. Muutosten johdosta on kuultava niitä, joiden etua tai oikeutta muutos välittömästi koskee (MRL 31 §).

Pohjois-Lapin maakuntakaavan ajallinen eteneminen:

1. Lapin liiton maakuntavaltuusto päätti 24.11.2000 maakuntakaavan laatimisesta Lapin liiton toimintasuunnitelmassa vuodelle 2001
2. Lapin liiton virastossa laadittiin osallistumis- ja arviointisuunnitelmaluonnos (OAS) syyslokakuussa 2001 (MRL 63 §)
3. Aloituskokous Pohjois-Lapin kuntien edustajien kanssa maakuntakaavan ohjausryhmästä (MRL 27 §) sekä muista maakuntakaavoitukseen liittyvistä kysymyksistä 27.11.2001
4. Lapin liiton hallitus päätti asettaa maakuntakaavan ohjausryhmän (MRL 27) 1.2.2002
5. Maakuntakaavan tavoitteiden valmistelu
  - viranomaisneuvottelu 2.4.2003
  - ohjausryhmä 5.2.2003, 20.11.2003 ja 14.1.2004
  - hyväksyminen hallituksessa 29.6.2004
6. Ideointi- ja neuvottelutilaisuudet (15 kpl) ryhmittäin
  - Finnmark, kunnat, Saamelaiskäräjät, paliskunnat, metsätalous, maaseutuelinkeinot, suojelu, liikenne ja pelastuspalvelu, puolustusvoimat, matkailu, kylätoiminta ja nuoriso
7. Seminaari 16-17.11.2004
  - tiedon välittäminen
  - luonnosten jalostaminen

- vaikutusten arviointi
8. Luonnoksen viimeistely
    - ohjausryhmässä 24.5.2005
    - hallituksessa 20.6.05
  9. Luonnos vaihtoehtoiseen nähtävänä ja lausunnoilla 18.8.-16.9.2005
    - esittelyt kunnissa
    - neuvotteluja
  10. Yhteenveto ja vastineet palautteesta ohjausryhmässä 19.10.2005
  11. Kaavaehdotus ohjausryhmässä 13.12.2005
  12. Kaavaehdotus hallituksessa 19.12.2005
  13. Kaavaehdotus julkisesti nähtävillä ja lausunnoilla 1.2.-3.3.2006
  14. Yhteenveto ja vastineet palautteesta ohjausryhmässä 23.3.2006
  15. Lapin liiton hallitus käsitteli 27.3.2006 kaavaehdotuksesta lausunnoissa ja muistutuksissa esitetyt muutosehdotukset
  16. Maakuntakaavaehdotuksen korjaukset
  17. Viranomaisneuvottelu 19.4.2006
  18. Ehdotuksen viimeistely
  19. Lapin liiton hallituksen esitys valtuustolle maakuntakaavan hyväksymisestä 3.5.2006
  20. Lapin liiton valtuusto hyväksyi maakuntakaavan 20.5.2006
  21. Valtioneuvosto vahvisti maakuntakaavan 27.12.2007
  22. Maakuntakaava lainvoimainen 28.1.2008

Kuva 4. Seminaari Saariselällä

Kuva: Uwe Schmidt

2. POHJOIS-LAPIN NYKYTILA

2.1. POHJOIS-LAPIN SEUTUKUNTA

Pohjois-Lapin maakuntakaava-alueeseen (seutukuntaan) kuuluu kolme kuntaa: Inari, Sodankylä ja Utsjoki. Pinta-ala on 32 134 km², joka on 35 % Lapin pinta-alasta. Alueella on noin 17 800 asukasta, mikä on noin 10% Lapin väestöstä. Pohjois-Lapin alue rajoittuu idästä Venäjään, etelästä Rovaniemen seutukuntaan, lännestä Tunturi-Lapin seutukuntaan sekä pohjoisesta ja luoteesta Norjaan.

Asutus on levittäytynyt jokien (Kitinen, Ivalo, Teno) ja järvien (Inari, Sodankylän järviolueet) rannoille sekä pääteiden varsille. Seutukunnan suurimmat keskukset ovat Ivalon ja Sodankylän taajamat. Ne palvelevat myös koko muuta seutukuntaa. Kuntien keskustaajamista löytyvät kaikki kaupalliset, kunnalliset ja seurakunnalliset peruspalvelut. Vuoden 2002 lopussa kuntakeskuksissa asui Ivalossa noin 4 300, Sodankylässä noin 5 500, Utsjoella 450 asukasta. Saariselän ja Luoston matkailukeskukset ovat myös tehokkaasti rakennettuja, ja niissä on runsas palveluvarustus. Ne ovat alueen eniten kasvaneita yhdyskuntia viimeisen 20 vuoden aikana.

Pohjois-Lapin asutusrakenteeseen kuuluvaa kuntien päätaajamien sekä matkailukeskusten verkostoa täydentävät keskuskylät sekä muu maaseuturakentaminen. Seutukunta on erittäin harvaan asuttu, vain 0.6 asukasta neliökilometriä kohti.

Seutukunnan pinta-alasta on erilaisia luonnonsuojelualueita n. 52 % ja loput pääasiassa metsätalous- ja luontaistalousalueita.

2.2. ELINKEINORAKENNE

2.2.1. Työpaikkojen jakautuminen 1990-luvulla

Lapissa työpaikat ovat lisääntyneet vuodesta 1993 vuoteen 2003 noin 3 200:lla, ollen vuonna 2003 noin 69 700. Pohjois-Lapissa samalla ajanjaksolla työpaikkojen lukumäärä pysynyt lähes ennallaan, ollen vuonna 2003 noin 6 560.

Lapissa alkutuotannon työpaikat tarkasteluajanjaksolla ovat vähentyneet suhteellisesti eniten, noin 46%, vuonna 2003 työpaikkoja oli noin 4 000. Jalostuksen työpaikat ovat lisääntyneet 6%, vuonna 2003 työpaikkoja oli vajaa 15 000. Palveluiden työpaikkoja oli vuonna 2003 reilu 49 000, lisääntynyt 14% vuodesta 1993.

Vuosina 1993-2003 Pohjois-Lapissa alkutuotannon työpaikat vähenivät 41 %. Jalostuksen työpaikat

ovat vähentyneet 27%:lla, vuonna 2003 oli noin 615 jalostuksen työpaikkaa. Palveluiden työpaikkojen osalta yksityisten palveluiden työpaikat ovat lisääntyneet 26%, vuonna 2003 oli 2 354 työpaikkaa. Julkisten palveluiden osalta on tapahtunut kasvua 9%, vuonna 2003 julkisen alan työpaikkoja oli 2 656. Julkisten palveluiden osalta koulutuksen työpaikat ovat vähentyneet ja terveydenhuolto ja sosiaalipalveluiden osalta kasvanut. Pohjois-Lapin työpaikkarakenne on muuttunut enemmän palveluvaltaiseksi. Liitteessä 7 on esitetty seutukunnan keskeiset muutujat.

2.2.2. Alkutuotanto

Alkutuotannon työpaikat Pohjois-Lapissa vähenivät vuodesta 1993 (1 193 työpaikkaa) vuoteen 2003 (703 työpaikkaa) mennessä noin 40 %. Lapissa keskimäärin vähennys on ollut hieman suurempi.

Maatalouden työpaikat ovat vähentyneet vuodesta 1993 (723) vuoteen 2003 (383) mennessä noin 47 %. Eniten maatalouden työpaikkoja on Sodankylässä (202), jossa myös työpaikat ovat vähentyneet tarkastelujaksolla suhteellisesti eniten yli 50 %.

Metsätalouden työpaikat tarkastelujaksolla ovat vähentyneet 32 %, ollen vuonna 2003 279 työpaikkaa.

Poronhoitoa harjoitetaan Pohjois-Lapissa kuudessatoista paliskunnassa. Poronomistajia vuonna 2003 oli yhteensä 1510. Eloporoja Pohjois-Lapissa on vajaa 72 000 ja teurasporoja reilu 43 000. Eniten poroja on Inarissa, reilu 36 000. Poroja omistajaa kohti on Inarissa 61, Utsjoella 51 ja Sodankylässä 35.

Kalatalouden työpaikat vähenivät tarkastelujaksolla Pohjois-Lapissa 60:stä 41:teen. Ammattikalastusta harjoitetaan lähinnä Sodankylän tekoaltailla ja Inarijärvelle sekä Tenajoella. Tenon ja Näättämojoen lohikannat ja lohenkalastus ovat kalataloudellisesti erittäin arvokkaita. Noin 1000 paikallisen kalastajan rinnalle tulee kesäisin noin 10 000 lohituristia. Myös kalastusmatkailu mm. Inarijärvelle on merkittävää. Kotitarvekalastus on kuitenkin vallitseva kalastusmuoto koko Pohjois-lapin alueella.

2.2.3. Jalostus

Jalostuksen työpaikat vähenivät vuodesta 1993 (849 työpaikkaa) vuoteen 2003 (615 työpaikkaa) 27 %. Vuonna 1999 yksityisiä yrityksiä oli jalostuksen toimialalla 187 ja niissä henkilöstöä 516 (Tilasto-

keskus, Yritysrekisteri). Pohjois-Lapin merkittävimpiä jalostuksen työpaikkoja ja toimialoja ovat mekaaninen puunjalostus, kaivostoiminta, elintarviketuotanto sekä käsi- ja taideteollisuus.

2.2.4. Yksityiset palvelut

Vuonna 2003 Pohjois-Lapissa oli noin 2 350 yksityisten palvelujen työpaikkaa, joka oli 36 % kaikista työpaikoista (Lapissa 23 000, 33 %).

Yksityisten palvelujen työpaikkamäärä on kasvanut vuosien 1993-2003 välillä noin 26 %. Majoitus- ja ravitsemustoimintaan on tullut 148 työpaikkaa lisää, vuonna 2003 työpaikkoja oli 555. Lisäystä on ollut myös kiinteistöalan palveluissa, 237 työpaikkaa lisää vuonna 2003 oli 618 työpaikkaa. Rahoitustoiminnan työpaikkojen määrä on vähentynyt.

2.2.5. Matkailu

Pohjois-Lapin kahdessa tunturimatkailukeskuksessa on vuodepaikkoja Luostolla noin 3 500 (Pyhä-Luosto 7 000), Saariselällä noin 11 000 (Lähde: Suomen hiihtokeskusyhdistys www.ski.fi).

Hotelleissa, leirintäalueilla ja muussa majoitustoiminnassa työpaikkoja oli yli 388, näistä yli 70 % on Inarin kunnassa. Ravintoloissa ja kioskeissa työpaikkoja oli vajaa 150, joista puolet on Inarin kunnassa.

Majoitusta tarjoavia yrityksiä vuonna 2002 oli 118 kpl ja ohjelmalveluita tarjoaa vajaa 90 yritystä. Majoituspalvelut sijoittuvat suurelta osin matkailukeskuksiin tai niiden läheisyyteen ja Utsjoella Tenon varteen.

Rekisteröityjen yöpymisten määrä Pohjois-Lapissa oli vuonna 2003 hieman vajaa 420 500, josta ulkomaalaisten osuus oli vajaa 200 000 eli 46 % (Lapissa 1 779 000, 700 000, 39 %). Eniten ulkomaalaisia käy Saksasta ja Ranskasta. Ulkomaisten matkailijoiden osuus rekisteröidyissä yöpymisissä on ollut koko ajan kasvussa, niin koko Lapissa kuin Pohjois-Lapin seutukunnassa.

Vuonna 2003 Pohjois-Lapissa eniten rekisteröityjä yöpymisiä oli heinäkuussa (noin 62 000) ja seuraavaksi eniten maaliskuussa (vajaa 50 000) sekä joulukuussa (yli 42 000). Vähiten yöpymisiä oli toukokuussa (vajaa 10 000) ja toinen hiljainen kausi on lokakuu (reilu 10 000).

2.2.6. Julkiset palvelut

Vuonna 2003 Pohjois-Lapissa oli yli 2 650 julkisten palvelujen työpaikkaa, joka oli 40 % kaikista Pohjois-Lapin työpaikoista (Lapissa 26 100, 37 %).

kisten palvelujen työpaikkamäärä on kasvanut yli 200:lla vuosina 1993-2003. Eniten lisäystä on tullut terveydenhuoltoon ja sosiaalipalveluihin sekä muihin yhteiskunnallisiin palveluihin (järjestötoimista ja virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminta) ja vähennystä koulutukseen.

2.3. VÄESTÖ

2.3.1. Väestön määrä

Väestökehitys on ollut kaikissa Pohjois-Lapin kunnissa pääasiassa kasvavaa vuoteen 1995 asti, jonka jälkeen väkimäärä on alkanut vähentyä. Vuodesta 1995 väestö on vähentynyt Inarissa -767 (7084), Sodankylässä -1400 (9 336) ja Utsjoella -201 (1 367) asukkaalla. Suluissa asukasmäärä vuoden 2004 lopussa. Vaikka väestön ennustetaan vähenevän, kuntakeskusten väestön oletetaan säilyvän tai lievästi nousevan. Kuntakeskusten väestökehitykseen vaikuttavat kuntien sisäinen muuttoliike päätaajamiin sekä uuden työvoiman (paluumuuttajat, ym.) muutto kuntiin, lähinnä päätaajamiin.

Pohjois-Lapin kunnissa vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa on 42-46 %, suhteellisesti vähän enemmän kuin Lapissa (40 %) keskimäärin. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneita on vähemmän kuin Lapissa ja koko maassa keskimäärin. Koulutustaso on huomattavasti alhaisempi Pohjois-Lapissa kuin Lapissa ja koko maassa keskimäärin, varsinkin miesten osalta. Lapissa ja Pohjois-Lapissa naisten koulutustaso on korkeampi kuin miesten, kun koko maan keskiarvoissa on toisin päin.

Huoltosuhde kuvaa ei työllisten (työttömät + työvoiman ulkopuolella olevat) suhdetta työllisiin. Mitä suurempi huoltosuhdeluku, sitä enemmän "huollettavia" on työllistä kohti. Inarissa huoltosuhde on pienempi kuin Lapissa keskimäärin, mutta suurempi kuin koko maassa. Utsjoella sama kuin Lapissa keskimäärin ja Sodankylässä hieman suurempi. Huoltosuhde on pienentynyt tarkastelujakson aikana.

Vuoden 2001 lopussa Pohjois-Lapin seutukunnassa oli noin 7 600 asuntokuntaa. Asuntokunnan muodostavat kaikki samassa asuinhuoneistossa vakinaisesti asuvat henkilöt. Asuntokunnista Inarissa ja Sodankylässä omistusasunnossa asuu 64 % ja Utsjoella 72%. Vuokra-asunnoissa asuu noin kolmannes asuntokunnista, vuokralla asuvista noin puolet ovat yhden hengen asuntokuntia. Yhden hengen asuntokuntia on yli 30 % kaikista asuntokunnista.

2.3.2. Saamelaiset

”Saamelaiset ovat neljän valtion eli Norjan, Ruotsin, Suomen ja Venäjän alueella asuva alkuperäiskansa, jolla on oma kieli, kulttuuri, elämäntapa ja identiteetti. Saamelaisia on Suomessa Saamelaiskäräjien keräämien tuoreimpien tietojen (2003) mukaan vajaa 8 000 henkeä, joista noin 46 % asuu nk. saamelaisten kotiseutualueella Utsjoella, Inarissa, Enontekiöllä ja Sodankylän kunnan pohjoisosassa. Loput asuvat kotiseutualueen ulkopuolella muualla Suomessa (n. 3 700) ja ulkomailla (n. 590).

Saamelaiset ovat kotiseutualueellaan kolmasosan vähemmistönä alueen noin 11 350 asukkaasta. Vain Utsjoen kunnassa saamelaiset ovat enemmistönä. Suomessa on käytössä kolme saamen kieltä; pohjoissaame, inarinsaame ja koltansaame. Saamea puhuu vajaa puolet saamelaisista. Pohjoissaamea käyttää 70-80 % sekä inarinsaamea ja koltansaamea kumpaakin alle 15 % saamenkielisistä saamelaisista.

Saamelaisille alkuperäiskansana turvataan Suomen Hallitusmuodossa saamelaisten kotiseutualueella omaa kieltään ja kulttuuriaan koskeva kulttuuri-itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään. Kulttuuri-itsehallinnon toteuttamisesta säädetään tarkemmin saamelaiskäräjistä annetussa laissa.

Poronhoito, kalastus, metsästys ja pienimuotoinen maatalous sekä luonnonvaraisten tuotteiden keräily ja käsityöt ovat saamelaisten perinteisiä elinkeinoja, joiden harjoittaminen on saamelaisille elämäntapa. Niitä harjoitetaan usein yhdistelmäelinkeinona, toisinaan myös nk. uudenaikaisten elinkeinon kuten matkailun ja muiden palveluelinkeinon ohella. Saamelaialueella asuvalle saamelaiselle perheelle onkin tyypillistä toimeentulon koostuminen monista eri tulolähteistä. Suuri osa saamelaisista saa kuitenkin toimeentulonsa pelkästään uudenaikaisista elinkeinoista. Poronhoidolla on silti saamelaisille paitsi suurin kulttuurinen merkitys niin myös huomattava merkitys itsenäisenä elinkeinona.

Saamalainen paikallisasutus ja erityisesti perinteiset saamelaiselinkeinot ylläpitävät saamelaista kulttuuria ja saamen kieltä sekä saamelaisten yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja identiteettiä. Työllistyminen kotiseudullaan luo saamelaisille edellytyksiä kehittää kulttuuriaan, elinolojaan ja aluettaan kulttuurisen itsehallinnon perustalta.” (Saamelaiskäräjien toimintaohjelma 2004 – 2007)

Kolttsaamelaiset ovat Kuolan niemimaan alkuperäisväestöä, jotka ovat toisen maailmansodan seurauksena menettäneet perinteiset sukualueensa Petsamossa. Kolttsaamelaiset kuuluvat itäsaamelaisiin sekä kielensä että perinteidensä puolesta. Kolttsaamelaiset ovat uskonnoltaan ortodokseja. Itäisiä piirteitä on nähtävissä myös pukeutumisessa, musiikkiperinteessä, juhla- ja tapaperinteessä sekä ruokaperinteessä. Kolttsaamelaisia arvioidaan olevan

tämän päivän Suomessa noin 700 henkeä. Heistä noin kolmannes asuu koltta-alueen ja myös saamelaisalueen ulkopuolella, eri puolilla Suomea sekä Ruotsissa ja Norjassa.

Lopullisia asuinpaikkoja petsamonsaamelaisille alettiin osoittaa 1940-luvun lopulla. Lailla eräiden kolttien asuttamisesta määriteltiin ns. koltta-alue itäosiin Inarin kuntaa, valtion maille. Koltta-alueen sisällä koltta-asutus keskittyi erityisesti Nellimin, Keväjärven ja Sevettijärven alueisiin. Petsamon lapinkylän koltat sijoitettiin Nellimin alueelle, Paatsjoen lapinkylän koltat Keväjärvelle ja Sevettijärven Rautujoelle sekä Suonikylän koltat pääosin Sevettijärven alueelle.

2.4. LUONNONYMPÄRISTÖ JA LUONNONVARAT

2.4.1. Maisema

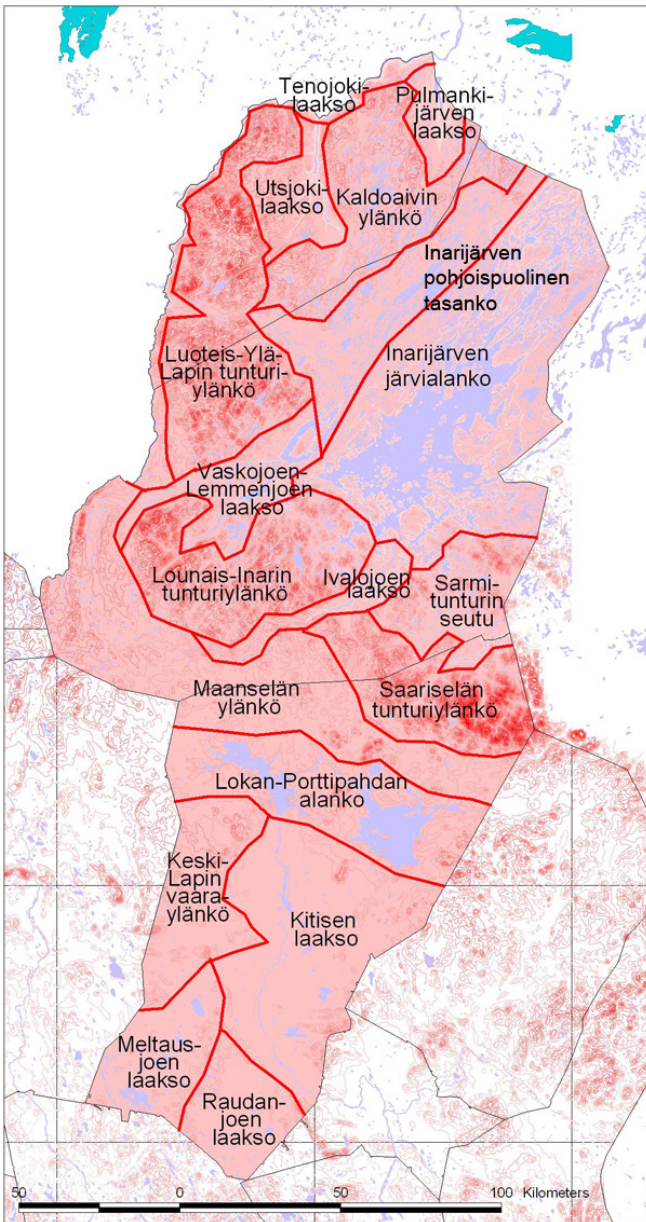
Pohjois-Lapin alue jakaantuu neljään eri maisema-maakunta-alueeseen;

- Aapa-Lapin seutu (Sodankylä)
  - Metsä-Lapin tunturiseutu (Sodankylä koillisosa, Inari eteläosa)
  - Pohjois-Lapin tunturiseutu (Utsjoki, Inari pohjoisosa)
  - Inarijärven seutu (Inarin koillisosa)
- (Maisema-alueityöryhmän mietintö I – maisemanhoito, Ympäristöministeriö 66/1992)

Maakuntakaavaan liittyen on tehty maisemaselvitys, joka on erillisenä raporttina.

Laajimmat selännealueet ovat tunturialueet Inarijärven pohjois-, länsi- ja eteläpuolella. Selännejako jatkuu yhtenäisenä Ivalojoen eteläpuolella Maanselkänä. Selännealueita halkovat jokilaaksot ovat tunturiselänteiden välissä yleensä varsin kapeita ja jyrkkärinteisiä. Alavammilla alueilla laaksot ovat laajempia ja pinnanmuodoiltaan loivempia. Mittavimpia, mutta suhteellisen kapeita jokilaaksoja Ylä-Lapissa ovat Tenojoki-, Utsjoki-, Pulmankijoki-, Kaamasjoki-, Lemmenjoki-, Vaskojoki-, Ivalojoki-, sekä Luttojokilaaksot. Kitisen laakso puolestaan on leveä ja loivapiirteinen. Alueen suuret järvet sijaitsevat laajoissa laaksoissa. Näitä ovat Inarijärven sekä Porttipahdan ja Lokan tekoaltaiden laaksot, joista Inarijärven laakso – Inarin allas - on erittäin laaja. Soita on runsaasti Maanselän eteläpuoleisella loivapiirteisellä alueella ja vain vähän pohjoisen karuilla selännealueilla, jossa ne ovat osittain ohutturpeisia ja niillä esiintyy paikoin palsoja.

Kuva 5. Pohjois-Lapin tarkennettu maisema-aluejako

2.4.2. Metsävarat

Pohjois-Lapin metsien kokonaistilavuus on yhteensä yli 86 miljoonaa m³ eli noin 29 % Lapin metsistä, pinta-alasta 30%. Männyn osuus on suurempi eli 34 % Lapin mäntyvarannosta on Pohjois-Lapissa. Pohjois-Lapin puuvarannosta 75 % on mäntyä. Lähes kaikki puuvaranto on Inarissa ja Sodankylässä.

Pohjois-Lapissa, kuten koko Lapissakin, nuorten kasvatusmetsien tai nuorempien metsien osuus pinta-alasta on suuri 40-55%:a. Inarissa on uudistuskypsien metsien osuus suurin alueen kunnista, osuus noin 26%. Sodankylässä ja Utsjoella nuorten kasvatusmetsien osuus on suurin. Vajaatuottoisten osuus kaikissa kunnissa on yli 20%.

Vajaatuottoisten metsien uudistaminen on ollut viime vuosikymmeninä Lapin metsätalouden keskeisenä tavoitteena. Hakkuita on suunnattu vanhoihin tai muutoin vajaatuottoiseksi luokiteltuihin metsiin. Uudistaminen on lisännyt nuorten ja vähentänyt vanhojen metsien osuutta. Alle 20-vuotiaita taimikoita ja nuoria 40–80-vuotiaita kasvatusmetsiä on runsaasti. Sen sijaan 80–120-vuotiaita kasvatusmetsiä on vähän. Suojelualueiden ansiosta vanhoja yli 120-vuotiaita metsiä on runsaasti, liki kolmannes metsämaan pinta-alasta. Eniten vanhoja metsiä on Pohjois- ja Itä-Lapissa.

Puuntuotannossa olevan metsämaan metsien pinta-alasta noin 17 % on vajaatuottoista. Näistä noin puolet on uudistuskypsissä metsissä ja viidenes nuorissa kasvatusmetsissä. Vajaatuottoisuuden syitä ovat mm. puuston korkea ikä, vajaapuustoisuus, hoitamattomuus ja kasvupaikalle vähäarvoinen puulaji.

2.4.3. Geologiset luonnonvarat

Pohjois-Lapin maakuntakaava-alueella sijaitsevien hiekka- ja sorakerrostumien pohjavedenpinnan yläpuolinen kokonaismassamäärä on noin 1 337 milj. m³. Alueen kokonaismassamäärästä on hiekka-valtaista 63,7 %, soravaltaista 32,7 % ja murskauskelpoista ainesta 3,6 %. Kunnittain kokonaismassamäärät jakautuvat seuraavasti: Inari noin 678 milj. m³, Sodankylä lähes 291 milj. m³ ja Utsjoki noin 368 milj. m³.

Vaikka Pohjois-Lapissa harjuainesta on kohtalaisesti saatavilla, ovat taajamien lähellä sijaitsevat hiekka- ja soravarat kuitenkin rajalliset. Myös ympäristö- ja maisematekijät, esimerkiksi suojelu- ja pohjavesialueet, saattavat monin paikoin vaikeuttaa tai jopa estää harjuaineksen hyödyntämisen rakentamistarkoituksessa.

Pohjois-Lapin alueelta ei ole tehty alueellisia kalliokiviainesselvityksiä. Paikallisesti murskekivien käyttökelpoisuutta on tutkinut Tieliikelaitos ja Metsähallituksen Morenia.

Sodankylässä, Inarissa ja Utsjoella on lukuisia harjuja ja muita hiekka- ja sorakerrostumia, joissa on Suomen Ympäristökeskuksen luokittelemia tärkeitä pohjavesialueita. Ne ovat jakaantuneet melko epätasaisesti näiden kuntien alueilla. Yhteiskunnan vedenhankinnan kannalta tärkeiden, I luokan pohjavesialueiden lisäksi kunnissa on yhteensä useita satoja II ja III luokan pohjavesialueita, joiden käyttöön otto vaatisi lisätutkimuksia. Utsjoen Sulaojankaltio (Suddis Laddu) on antoisuudeltaan Lapin, ja tietävästi myös koko Suomen, suurin pohjavesipurkautuma. Sen antoisuudeksi on mitattu kevätaikana noin 31 000 m³/vrk. Pohjois-Lapissa on runsaasti pohjavesiesiintymiä. Syrjäinen sijainti estää kuitenkin

kin useimmissa tapauksissa niiden hyödyntämisen. Potentiaalisia pohjavesialueita on myös kohtuullisen lähellä asutuskeskuksia, joten pohjavedestä ei tule puutetta.

Pohjois-Lapin alue on rakennuskivien osalta, Sodankylää lukuun ottamatta, huonosti tutkittua. Pitkät kuljetusmatkat kivenjalostamoihin hidastavat mahdollisten esiintymien käyttöönottoa etenkin alueen pohjoisosissa. Tarpeeksi erikoinen ja kiinnostava sekä teknisesti käyttökelpoinen rakennuskivi on kuitenkin niin arvokasta raaka-ainetta, että sitä voidaan kuljettaa pitkiäkin matkoja.

Geologisesti Utsjoki ja Inari poikkeavat selvästi pääosasta Sodankylää, mikä näkyy myös malmipotentialin erilaisuutena. Taka-Lapin graniittigneissi- ja granuliittialue Utsjoella ja Inarissa ovat geologisesti heikosti tunnettuja ja tutkittuja lähinnä johtuen muuhun Lappiin verrattuna poikkeavasta infrastruktuurista ja alueen erämaaluonteesta. Nykyisen käsityksen ja suuntauksen mukaan aluetta ei ole tarkoitus hyödyntää taloudellisessa mielessä kuten Lappia muilta osin.

Lemmenjoen ja Ivalojoen alueet Inarissa sekä Tankavaara Sodankylässä ovat vanhoja huuhdontakulta-alueita, joilla huuhdonta alkoi 1800-luvulla ja on jatkunut lähes keskeytyksettä nykypäivään. Kulta on jääkausien irrottamaa alkuperäisiltä paikoiltaan kalliosta. Koska kaikki kulta on alun perin kalliotesiintymistä, on tärkeää muistaa että kyseisillä alueilla on myös löytymättömiä ja peitteisiä kalliokul-taesiintymiä.

Teollisuusmineraalit ovat mineraaleja, joita voidaan käyttää sellaisenaan hyväksi teollisuudessa niiden fysikaalisten tai kemiallisten ominaisuuksien vuoksi. Pohjois-Lapin monipuolinen kallioperä omaa suuren teollisuusmineraalipotentialin. Kuitenkin tutkimuksiin ja etsintään käytetyt resurssit ovat aina olleet metallisten malmien vastaaviin verrattuna pieniä, joten alueen varannot ovat suurelta osin selvittämättä.

Geologisista luonnonvaroista on tehty selvitys, joka on erillisenä raporttina.

2.4.4. Energiavarat

Pohjois-Lapin alueella on 8 vesivoimalaitosta; Kirakkaköngäs, Kurkiaska, Kelukoski, Matarakoski, Valukoski, Kurittukoski, Porttipahta ja Lokka. Laitosten teho yhteensä on 120 MW ja vuosienenergia 369 GWh/a. Alueella on kaksi säännösteltyä allasta Lokka ja Porttipahta, joiden yhteenlaskettu energiasisältö on 1 205 GWh/a. (lähde: www.kemijoki.fi)

Pohjois-Lappi on turvetutkimusten suhteen ollut melko vähäisessä asemassa, vaikkakin alueella, erityisesti Sodankylässä on soita runsaastikin. Tämä johtuu suurelta osin siitä, ettei alueella ole ollut

voimakasta tarvetta hyödyntää paikallisia turvevaroja. Tulevaisuudessa turpeen käyttö voi lisääntyä, koska turve on paikallinen energialähde ja turvaa energiaomavaraisuutta. Turpeen hyödyntäminen on ollut lähinnä energian tuotantoa Sodankylässä. Koko maakunta-alueen ns. "geologisista soista", joilta edellytetään yli 20 ha:n kokoa ja yli 30 cm:n turvekerrosta, on tähän mennessä tutkittu vain 4210 ha. Alueen geologisten soiden pinta-ala on yhteensä 517 194 ha. Pohjois-Lapin tutkitut käyttökelpoiset turvevarat ovat noin 26 milj. m³ in situ ja mahdolliset (=potentiaaliset) käyttökelpoiset turvevarat ovat yhteensä 2 190 milj. m³ in situ, joka on arvio yli 50 ha soiden yli 2 m syvien alueiden turvevaroista.

Sodankylässä on mm. Turveruukki Oy:llä kaksi tuotannossa olevaa turvealuetta. Paarnitsa-aapa Puolakkavaaran kylällä, Lismanaapa Torvisen kylällä sekä Pitkäjäntä Petäjämaa/Sodankylä.

2.5. ALUEIDEN KÄYTTÖ

2.5.1. Aluerakenteen pääpiirteet

Asutus on syntynyt alkujaan luonnonympäristöltään suotuisille alueille, ja niillä se on pääosin edelleen: Sodankylän järvien ja jokien rannoilla, Inarinjärven ympärillä sekä Tenon ja Utsjoen laaksoissa. Inarissa ja Sodankylässä taajamissa asuu vajaa 60 % asukkaista, Utsjoella vain 25 %. Inarissa taajamia ovat Inarin kirkonkylä, Ivalo ja Saariselkä, Sodankylässä ja Utsjoella kuntakeskukset. Muu asutus on nauhamaisesti teiden varsilla ja vesistöjen rannoilla. Asutus on 1990-luvulla keskittynyt taajamiin ja niiden lähelle Sodankylässä ja Inarissa mutta ei Utsjoella.

Loma-asutuksen keskittymät ovat Luoston ja Saariselän matkailukeskukset. Niiden ulkopuolella on enimmäkseen harvaa loma-asutusta järvien ja jokien rannoilla.

2.5.2. Kulttuuriympäristö

Tässä esitetyn lähteenä on Lapin kulttuuriympäristöohjelma (Lapin ympäristökeskus 1997, tekijänä Jarmo Lokio).

”Inarin kunnan rakennuskannasta tuhoutui 85% Lapin sodan seurauksena, säästään ainoastaan syrjässä tietömiä taipaleiden takana sijainneet yksittäisasumuksen ja rakennelmat. Jälleenrakentamiskauden sotaa edeltävä volyyymi saavutettiin muutamassa vuodessa ja eräs merkittävä etappi oli kolt-tasaamelaisten asuttaminen Nellimön ja Näättämön seuduille, jonne rakennettiin erityisillä kolttilojen tyyppipiirustuksilla omat tilat noin 500 kolttasaamelaiselle.”

Rakennetun ympäristön kehittyminen suurimmissa kylissä, etenkin Ivalossa ja Inarissa jatkui

voimakkaana 1960-, 1970- ja 1980-luvuilla, jotka muuttivat voimakkaasti rakennetun ympäristön luonnetta persoonattomampaan suuntaan. Oman erikoisen kokonaisuutensa muodostaa Saariselän matkailukeskus, jonka rakennusvolyyymi vastaa pientä kaupunkia.

”Sodankylän kiinteä asutus levisi kaakkoisosista kuntaa nousten jokivarsia pitkin ja leviten sieltä eteläosien eräjärvien rannoille. Saamelaisen väestön sulautuessa suomalaisasutukseen kiinteitä asutuksia muodostui myös nykyisen kunnan pohjoisiin osiin - tosin melko harvakseltaan. Perinteisistä lappalaisten kausiasuttavista lapinkylistä, joita Sompion Lappi ja Sodankylä edustivat ei niiden väestön vetäytyessä ja sulautuessa uudisasutukseen jäänyt rakennettuun ympäristöön juurikaan merkkejä. Sitä paitsi kiinteät asutukset perustettiin yleensä vanhojen lapinkylien sijaintipaikoille.

Saksalaiset tuhosivat vuonna 1944 noin 80 % Sodankylän silloisesta rakennuskannasta. Jälleenrakennuskaudella sotaa edeltävä rakennus volyyymi saavutettiin muutamassa vuodessa, ja asukasmäärän edelleen kasvaessa perustettiin Sodankylän alueelle uusia asutusalueita kunnan eteläosiin suurten aapasoiden tuntumaan. Muutoin Sodankylän rakennettu ympäristö sijaitsee samoilla sijoilla kuin se suomalaisasutuksen alkuaajoista 1600-luvun lopusta asti on ollut.

Kunnan alueella säilynyt perinteinen peräpohjalainen rakennuskanta on muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta keskittynyt linjan Rajala - Petkula - Lokka eteläpuolelle, missä rakennettu ympäristö on hyvin samantapaista ja yhtä taajaan asuttua kuin muuallakin keski- ja eteläosissa Lappia. Sodankylän kuntakeskus on kunnan suurin kylä, joka keskustansa osalta muodostaa kaupunkimaista taajamaa ruutukortteleineen.

Utsjoelle rakennettiin maantie vasta 1950-luvulla; sitä ennen se oli tunturien takainen seutu, joka oli muusta Suomen Lapista eristyksissä. Osittain tämän ansiosta Utsjoki suurelta osin säästy Lapin sodan tuhoilta, ja kunnassa säilyikin runsaasti niin suomalaisen kuin saamelaisen kulttuurin ominaista rakennuskantaa.

Utsjoen rakennuskanta sijaitsee lähes kokonaisuudessaan Utsjoki- ja Tenojokilaaksoissa. Ainoastaan Pulmankijärven etelä- ja luoteisosan muutamat pihapiirit, samoin kuin Pajuniemen ja Kaamasmukan kylien harvat talot Kaamasjoen rannoilla sijaitsevat näiden jokilaaksoalueiden ulkopuolella. Utsjoen tärkeimmät kylät ovat kirkonkylän lisäksi Karigasniemi, Nuorgam, Outakoski, Dálvadas ja Nuvvus, jotka kaikki sijaitsevat Tenojoen laaksossa. Suomen Lapin muihin kuntiin verrattuna Utsjoen rakennuskanta on hyvin harvaa, ainoastaan suurimmissa kylissä - Utsjoen kirkonkylä, Karigasniemi ja

Nuorgam - rakennuskanta muodostaa paikoin jopa raittimaisesti rakentunutta ympäristöä.”

Kiinteistä muinaisjäännöksistä on tehty erillinen selvitys maakuntakaavoituksen yhteydessä. Kulttuuriympäristöä käsitellään myös alueelle on laaditussa Pohjois-Lapin maisemaselvityksessä, joka on erillisenä raporttina.

2.5.3. Maa- ja metsätalousalueet

Maatalousalueet

Aktiivituloilla (268 kpl) oli peltoa Pohjois-Lapin alueella vuonna 2004 yhteensä noin 3 400 hehtaaria. Suurin osa pelloista sijoittuu Sodankylän kunnan alueelle (2 653 ha).

Metsätalousalueet

Pohjois-Lapissa metsätaloudelle elintärkeän metsämaan osuus kaikkien omistajaryhmien metsissä on noin 42 % kokonaismaa-alasta. Kitu- ja joutomaan osuus on peräti 58 %. Metsien kokonaistilavuus on yhteensä 86 milj. m³ eli vajaa kolmannes koko Lapin puustosta. Puuston tilavuudesta pääosa (75 %) on mäntyä. Inarin kunnan alueella on suurin osa Pohjois-Lapin mäntyvaroista. Vajaatuottoisten metsien osuus on Inarissa ja Sodankylässä noin viidesnes. Nuorten kasvatusmetsien osuus on sodanjälkeisten runsaiden hakkuiden takia noin 26 % metsämaan alasta. Myös uudistuskypsi metsien osuus on suuri (21 %).

Pohjois-Lapin muusta Lapista erottava tekijä on suuret suojelualueet. Kokonaan tai osittain metsätalouksen ulkopuolella olevan metsämaan osuus on Utsjoella 74,1 %, Inarissa 56,9 % ja Sodankylässä 32,3 % (Hyppönen ja Kojola 1998). Suojelualueet sijaitsevat valtion omistamilla mailla.

”Metsätaloutta harjoitetaan Pohjois-Suomessa monessa suhteessa ainutlaatuisissa olosuhteissa. Toimitaan keskimäärin ankarissa ja vaihtelevissa ilmasto-olosuhteissa, laajoilla pinta-aloilla, syrjäisillä seuduilla sekä pitkien kuljetusmatkojen päässä. Lisäksi puuston kasvu on hidasta, metsien kiertoaika on pitkä, ja hakkuukertymä ja tukkipuuosuus hehtaaria kohti on pieni. Olosuhteista huolimatta Lapin metsätalous on intensiivistä. Metsiä on hakattu ja uudistettu voimaperäisesti sotien jälkeen. Uudistaminen on kohdistunut määrätietoisesti vajaatuottoisiin metsiin sekä yksityis- että valtionmailla. Valtaimenetelmänä on ollut selväpiirteinen avohakkuu, voimakas maanmuokkaus ja metsänviljely. Vanhojen metsien uudistamisen ja intensiivisen soiden ojitamisen seurauksena metsien ikäluokkajakauma on monipuolistunut, puuston kasvu ja tilavuus ovat lisääntyneet, ja alueella on runsaasti hoitoa vaativia taimikoita ja nuoria kasvatusmetsiä. Nuorissa kasvatusmetsissä on tulevaisuuden hakkuumahdollisuuks-

sia, jotka tulee hyödyntää täysimääräisesti jo ensiharvennuksesta lähtien. Harvennuksia lisäämällä voidaan suurentaa ja parantaa hakkuukertymää ja sen arvoa, lisätä kantoraha- ja työtuloja sekä vähentää puun tuontia.” (Metsätieteen aikakauskirja 4/2002, Mikko Hyppönen)

2.5.4. Luonnonsuojelualueet

Pohjois-Lapissa suojelualueita on yhteensä noin 18 260 km² eli 52 %. Ko. suojelualueisiin kuuluvat myös erämaa-alueet. Suojelupinta-ala on laskettu laajimman aluerajauksen mukaan. Laajimmat alueet koostuvat erämaa-alueista (Kaldoavivn, Paistunturin, Hammastunturin, Muotkatunturin, Vätsärin ja Tsarmitunturin erämaat) ja kansallis- ja luonnonpuistoista (Lemmenjoki, UKK-puisto, Kevo, Sompio) sekä soidensuojelualueista (mm. Viiankiaapa, Tenniöaapa).

Suojelualueiden verkostoon kuuluvat säädöksillä jo perustettujen alueiden lisäksi myös luonnonsuojeluohjelmiin kuuluvat, vielä perustamattomat alueet. Näitä valtioneuvoston periaatepäätöksellä suojeltavaksi varattuja alueita hankitaan valtiolle ostamalla ja maata vaihtamalla. Myös ohjelma-alueita sisältyy Natura 2000 -verkostoon. Suojeluohjelma-alueista muodostetaan ympäristöministeriön valmistelemalla lailla tai asetuksella luonnonsuojelualueita. Ensimmäiset luonnonsuojelualueet Pohjois-Lappiin on perustettu vuonna 1956, Maltion ja Sompion luonnonpuistot sekä Lemmenjoen kansallispuisto. Lappiin on perustettu vuonna 1938 ensimmäiset luonnon- ja kansallispuistot.

Luonnonsuojelualueilla on suuri merkitys Lapin matkailulle (esim. UKK-puistossa oli vuonna 2000 noin 150 000 kävijää ja kävijämäärien on ennustettu kasvavan), poronhoidolle, Lapin väestön virkistyskäytölle ja harrastuksille ja ennen kaikkea mielikuvalle Lapin luonnontilaisuudesta ja erämaisyydestä. Pohjois-Lapin matkailukeskukset sijoittuvat kansallispuistojen viereen, Luosto Pyhä-Luoston ja Saariselkä Urho Kekkosen kansallispuiston. Erämaa-alueiden eräs tärkeä peruste on saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaaminen. Voidaan arvioida, että tulevaisuudessa erilaisten suojelualueiden merkitys Lapin hyvinvoinnin kannalta edelleen kasvaa.

2.5.5. Virkistysalueet ja reitit

Erityisiä virkistykseen varattuja alueita on taajamien ja matkailukeskusten yhteydessä. Luonnonsuojelualueet (pois lukien luonnonpuistot) ja talousmetsät soveltuvat Pohjois-Lapissa hyvin virkistyskäyttöön (ulkoilu, marjastus, ym.).

2.5.6. Liikenne

Tieverkon selkärangan muodostaa valtatie 4, joka kulkee läpi seutukunnan etelästä pohjoiseen. Valtatie 5 tulee Kemijärveltä Pelkosenniemen kautta Sodankylään. Kantateitä alueella on Sodankylä-Kittilä (kt 80), Ivalo-Rajajooseppi-Venäjän raja (kt 91) ja Kaamanen-Karigasniemi-Norjan raja (kt 92). Seuteitä ovat Aska-Luosto-Vuostimo (st 962), Sodankylä-Tanhua-Savukoski (st 967), Vaalajärvi-Unari-Meltaus (st 952), Akujärvi-Nellim-Virtaniemi (st 969), Inari-Menesjärvi-Köngäs (st 955), Kaamanen-Sevettijärvi-Näätämmö-Norjan raja (st 971) ja Karigasniemi-Utsjoki kk-Nuorgam-Norjan raja (st 970)

Ivalossa sijaitsee lentoasema, johon on säännöllistä reittiliikennettä. Ivalon lentoasema on Suomen pohjoisin ja Lapin vanhin matkailulentoasema. Lapin helmi -terminaalin kautta kulkee yli 100 000 matkustajaa vuosittain. Lentoasemalla on kaksi kiitotietä, joiden pituudet ovat 2 500 m ja 1 720 m. Sodankylässä on lentokenttä, mutta sille ei ole reittiliikennettä.

Pohjois-Lapissa on sattunut Tilastokeskuksen mukaan vuosittain noin 20 henkilövahinkoon johtanutta liikenneonnettomuutta. Kuolemaan johtaneita onnettomuuksia on sattunut pahimmillaan 5 kpl vuodessa, mutta esimerkiksi vuonna 2003 kuolemaan johtaneita onnettomuuksia ei sattunut lainkaan. Tavoitteista huolimatta henkilövahinkoonnettomuuksien määrä ei ole viime vuosina juuri laskenut, vaan onnettomuuksien määrä on pysynyt kutakuinkin ennallaan, joskin kyse on tilastollisesti erittäin pienistä luvuista. Vakuutusyhtiöiden keräämien tilastojen mukaan väkilukuun tai autojen määrään suhteutettuna onnettomuuksissa loukkaantuneiden määrä ei Pohjois-Lapissa juuri poikkea koko maan keskiarvoista. Sodankylässä ja Inarissa tilanne on hieman keskimääräistä huonompi, mutta vastaavasti Utsjoella liikenneturvallisuustilanne on keskimääräistä parempi. Kaikissa Pohjois-Lapin kunnissa toimii liikenneturvallisuustyöryhmä ja niissä on tehty liikenneturvallisuuden koulutus-, valistus- ja tiedotussuunnitelma.

Alueelle on laadittu Pohjois-Lapin liikenneselvitys, joka on erillisenä raporttina.

2.5.7. Yhdyskuntatekniikka

Pohjois-Lapin alueella on yli 110 kV:n voimajohtoja yli 620 km. Fingridin 220 kV:n voimajohto kulkee Pirttikoski-Kokkosniva-Vajukoski-Ivalo-Utsjoki-Norjan raja. Fingridin 110 kV:n voimajohto kulkee Vajukoskelta Sodankylän kautta Meltaukseen ja sieltä Valajaskoskelle. Muiden sähköyhtiöiden 110kV:n yhteyksiä ovat Ivalo-Jäniskoski, Vajukoski-Porttipahta, Vajukoski-Levi-Kittilä-Meltaus, So-

dankylä-Kokkosniva. Kaatopaikka on vielä käytössä Sodankylässä, jonne kuljetetaan myös Inarin jätteet. Utsjoen jätteet viedään Norjan Tanaan. Järjestetyn jätevesiverkon piiriin Pohjois-Lapissa kuuluvat kuntien päätaajamat ja matkailukeskukset. Keskitetyn puhdasvesihuollon piirissä ovat päätaajamat, matkailukeskukset ja monet kylät.

2.5.8. Kaavoitustilanne

Seutukaava

Pohjois-Lappi kuuluu Lapin seutukaava-alueeseen. Seutukaava on laadittu neljänä eri osaseutukaavana 1970 -luvun alusta lähtien kahden vuosikymmenen kuluessa. Ensimmäisenä maassamme oli Lapissa vuoden 1992 maaliskuusta lähtien käytännössä koko seutukaava alueella vahvistettu seutukaava. Ensimmäisenä sisäministeriö vahvisti Lapin osalta ns. virkistys- ja suojelukaavan (VIRSU) vuonna 1980.

Yleiskaava

Inari:

Rakennuslain mukaiset oikeusvaikutuksettomat

- Inarin yleiskaava (hyväksytty 18.6.1981)
- Nellimin osayleiskaava (hyväksytty 31.5.1984)
- Keväjärven osayleiskaava (hyväksytty 17.9.1992, 23.6.1993)

Rakennuslain mukaiset oikeusvaikutteiset

- Saariselän osayleiskaava (hyväksytty 15.1.1992, osa-alueet vahvistettu 12.5.1993)
- Inarinjärven osayleiskaava (hyväksytty 23.6.1994, vahvistettu 1.3.1996)

MRL:n mukaiset oikeusvaikutteiset

- Kaunispää-Laanila osayleiskaava (hyväksytty 26.4.2004)

Sodankylä:

Rakennuslain mukaiset oikeusvaikutuksettomat

- Sodankylän pohjoisosan osayleiskaava (hyväksytty 14.12.1978)
- Tankavaaran osayleiskaava (hyväksytty 18.12.1984)
- Kirkonkylän osayleiskaava (hyväksytty 3.5.1988)

- Vuotson osayleiskaava (hyväksytty 19.6.1995)

Rakennuslain mukaiset oikeusvaikutteiset

- Luoston osayleiskaava (hyväksytty 19.12.1991, osa-alueet vahvistettu 6.11.1992)
- Saariselän osayleiskaava (hyväksytty 19.12.1991, osa-alueet vahvistettu 12.5.1993)
- Sattasen osayleiskaava (hyväksytty 18.12.1992, vahvistettu 6.5.1994)
- Kirkonkylä-Aska osayleiskaava (hyväksytty 31.5.1994, vahvistettu 9.6.1995)
- Orajärven osayleiskaava (hyväksytty 31.3.1995, vahvistettu 27.2.1996)
- Lokka-Koitelainen-Kevitsa osayleiskaava (hyväksytty 16.11.1999, vahvistettu 7.9.2001)

MRL:n mukaiset oikeusvaikutteiset

- Kakslauttanen-Kiilopää osayleiskaava (hyväksytty 15.11.2004)
- Pyhä-Luoston osayleiskaava (hyväksytty 30.3.2006)

Utsjoki:

Rakennuslain mukaiset oikeusvaikutuksettomat

- Nuorgamin osayleiskaava (hyväksytty 25.4.1980)
- Karigasniemen osayleiskaava (hyväksytty 11.8.1982)

MRL:n mukaiset oikeusvaikutteiset

- Pulmankijärven osayleiskaava (hyväksytty 9.11.2001)
- Nuorgamin osayleiskaava (hyväksytty 10.11.2005, valitusprosessi kesken)

2.5.9. Maanomistus

Pohjois-Lapin maanomistusolot poikkeavat muusta Lapista valtion suuren omistussuuden takia. Noin 87 % metsämaasta on valtion omistuksessa.

3. POHJOIS-LAPIN MAAKUNTAKAAVAN TAVOITTEET

3.1. VALTAKUNNALLISET ALUEIDEN-KÄYTTÖTAVOITTEET

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa uuden maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön ohjausjärjestelmää. Niistä päättää valtioneuvosto. Tavoitteet voivat koskea asioita, joilla on

- aluerakenteen, alueiden käytön taikka liikenne- tai energiaverkon kannalta kansainvälinen tai laajempi kuin maakunnallinen merkitys;
- merkittävä vaikutus kansalliseen kulttuuri- tai luonnonperintöön; tai
- valtakunnallisesti merkittävä vaikutus ekologiseen kestävyYTEEN, aluerakenteen taloudellisuuteen tai merkittävien ympäristöhaittojen välttämiseen.

Valtion viranomaisten tulee toiminnassaan ottaa huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja edistää niiden toteuttamista. Valtion viranomaisten on myös arvioitava toimenpiteidensä vaikutuksia valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kannalta.

Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Maakuntakaavan sisältövaatimuksissa on korostettu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamista. Maakunnan suunnittelu, erityisesti maakuntakaava on ensisijainen suunnittelu- ja välittäminen kuntien suunnitteluun. Maakuntakaavoissa tavoitteita täsmennetään alueiden käytön periaatteiksi ja aluevarauksiksi sekä sovitetaan yhteen maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Kun tavoitteet on asianmukaisesti otettu huomioon maakuntakaavassa, ne vaikuttavat maakuntakaavan ohjausvaikutuksen kautta myös kuntien alueidenkäytön suunnitteluun.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu viiteen asiakokonaisuuteen. Seuraavassa esitetään valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita (*kursiiviteksti*) Pohjois-Lapin maakuntakaavoitukselle sekä joitakin tapoja vastata tavoitteisiin (normaali teksti):

Toimiva aluerakenne

- *ylimaakunnalliset kehittämissvyöhykkeet*: Jäämeren käytävä; yhteistyö Finnmarkin ja Murmanskin alueen kanssa mm. liikenteen, matkailun ja ympäristönsuojelun suunnittelussa

- *kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutus, kyläverkoston kehittäminen*: kylien tukeminen pienyritystoiminnalla, matkailulla ja loma-asutuksella; keskuskylien ja maaseudun kehittämisen kohdealueiden osoittaminen
- *maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet*: Rovajärven ampuma-alue, Sodankylän varuskunta-alue, Kyljärven harjoitusalue, rajavyöhyke, rajanylityspaikat, rajavartioston alueet

Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu

- *perusteltu väestönkehitysarvio, vaihtoehtoja*: Tilastokeskuksen ennuste, omat ennusteet, matkailijoiden osuuden huomioon ottaminen
- *toimiva liikennejärjestelmä*: tiestön, lentoasemien ja terminaalien luokitus ja sijoitus, itä-länsisuuntaiset yhteydet
- *vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittaminen*: matkailun ja rajaliikenteen tarvitsemien suuryksiköiden sijoitus
- *maa- ja kallioperän soveltuvuus suunniteltuun käyttöön*: GTK:n selvitys
- *liikenteen aiheuttaman meluhaitan huomioon ottaminen toimintojen sijoittamisessa*: Barentsin käytävä, suunnittelumääräys
- *yhteisen jätteenkäsittelylaitoksen sijoittaminen*: tarvitaanko alueella vai kuljetetaanko muualle?
- *vedenhankinnan turvaaminen*: pohjavesialueiden suojelu

Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat

- *valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriperintöalueet ja kohteet*: luetteloiden mukaiset kohteet kaavaan
- *ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet*: lakien ja ohjelmien mukaiset suojelualueet ja erämaalueet
- *ylikunnallisesti merkittävät virkistyskäytön reitistöt ja verkostot*: runkoreitistöt ja matkailukeskusten virkistysalueet
- *matkailukeskusten ja -alueiden verkottuminen, toimivat palvelukokonaisuudet*: erikoistumalla monipuolinen kokonaisuus, matkailukeskusten yhteistyö keskenään sekä kuntakeskusten ja maaseudun kanssa
- *ranta-alueiden säilyminen, loma-asumisen viihtyisyys, kyläverkoston tukeminen, nykyisen infrastruktuurin hyväksikäyttö*: yhteiset ohjeet ranta-alueiden suunnittelusta, kylien lähellä olevien alueiden suosiminen

- o kiviainesvarojen käyttö, turvetuotanto: maa-ainesten käytöstä GTK:n selvitys, jota täydennetään muilla tehdyillä selvityksillä.
- o *hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden ja metsätalousalueiden säilyttäminen*: parhaiden maatalousalueiden (peltoalueiden) säilyttämisestä kaavamääräyksiä tai suosituksia

Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto

- o *valtakunnallisesti merkittävät radat, maantiet, vesiväylät, lentoasemat ja rajanylityspaikat*: Barentsin käytävä, rajanylityspaikat, mahdollisesti varautuminen Jäämeren rataan
- o *tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet*: tuulivoimala-alueiden osoittaminen selvityksen pohjalta
- o *varautuminen vaihtoehtoihin maakaasu- ja öljyputkien linjauksiin Venäjältä*: periaatteellinen kanta siitä, halutaanko maakaasu- ja öljyputket Pohjois-Lapin kautta, mahdollisen linjauksen esittäminen

Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet

- o *Lapin tunturialueiden säilyminen luonto- ja kulttuuriarvojen kannalta erityisen merkittävänä kokonaisuutena*: luonnonsuojelualueet, erämaa-alueet, luontaistalousalueet, kylien ominaispiirteet
- o *Saamelaiden kotiseutualueella turvataan alueidenkäytössä saamelaiskulttuurin ja –elinkeinojen kehittämisedellytykset ja sovitaan ne yhteen luonnon kestokyvyn kanssa*: saamelaisten kotiseutualueen, saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen tunnistaminen, aluevaaukset sekä alueiden käyttöä ja käytöstä päättämisen menettelyjä ohjaavat kaavamääräykset ja suositukset
- o *poronhoidon kehittämisedellytysten turvaaminen poronhoitoalueella*: yhteensovittaminen metsäalueiden muiden käyttötapojen kanssa

3.2. MAAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET

Lapin maakuntasuunnitelmasta poimittuja erityisesti Pohjois-Lappia koskevia kehitysnäkymiä ja tavoitteita:

- o Energiantuotanto painottuu entistä enemmän pohjoiseen; Norjan ja Venäjän kaasu- ja öljyesiintymät, tämänhetkisten öljyntuottajamaiden poliittiset ongelmat
- o EU:n laajentuessa odotettavissa maatalouden tukien pieneneminen
- o Kasvukeskusten aseman korostuminen

- o Maaseudun alueellisen erilaisuuden painottaminen
- o Maailma yhdentyy, teknologia kehittyy ja työn luonne muuttuu. Välimatkojen merkityksen väheneminen tuo mukanaan mahdollisuuden etätyöskentelyyn sekä työn ja vapaa-ajan joustavampaan vuorotteluun.
- o Väestö ikääntyy ja palveluyhteiskunta ajautuu murrokseen. Lisääntynyt vapaa-aika sekä itsestä huolehtimisen voimistuva trendi lisäävät vapaa-ajan tuotteiden, matkailun sekä terveys- ja kuntoutuspalvelujen kysyntää.
- o Turvallisuushakuisuus ja ympäristötietoisuus kasvavat. Turvallisuus on kilpailuvaltti. Ympäristön laatu vaikuttaa yhä enemmän asuin- ja työpaikan valintaan, yritysten sijoittumiseen ja matkailukohteen valintaan.

Osaaminen - koulutus voimavarana

- o Koulutuksen tasa-arvoisuuden vuoksi kouluverkon on oltava riittävän kattava.
- o Pienten koulujen tarve on tunnustettava. Koulu on ympäristönsä palvelukeskus ja kyläkoulu väestöpakoa estävä tekijä.
- o Matkailukeskusten tarpeet on otettava huomioon pysyvän työvoiman saamiseksi.

Elinkeinot ja yritystoiminta

- o Lapin rakentamisessa voidaan kasvattaa merkittävästi oman puunjalostuksen osuutta.
- o Vientimahdollisuuksia lisää olennaisesti Pohjois-Norjan ja Luoteis-Venäjän energiavarojen hyödyntämisen tuoma kysyntä ja taloudellinen aktiviteetti.
- o Kaivannaisteollisuus on suuri tulevaisuuden mahdollisuus.
- o Lappilaisella rakennuskivellä on mahdollisuuksia vientituotteena.
- o Puhtaan juomaveden kysyntä maailmalla kasvaa voimakkaasti.
- o Bioenergian ja tuulivoiman käyttö lisääntyy.
- o Matkailu kasvaa voimakkaasti.
- o Matkailijoiden kulutus on entistä suurempi osa elintarviketuotannon markkinoista.
- o Metsämarjojen ja sienten keräily ja jalostus voivat kasvaa merkittäväksi elinkeinoksi.
- o Porolukurajoitusten, laidunkierron, lisäruokinnan ja metsätalouden kanssa tehdyn yhteensovituksen ansiosta porojen laitumet elpyvät ja porotalous säilyttää asemansa elinkeinona ja syrjäseutujen asuttajana, vaikkakin sen tulosta tulee entistä suurempi osa muusta kuin perinteisestä poronlihan myynnistä.

Saamelaisuus

- Saamelaiskulttuuri perustuu oman alueen ja sen luonnon tuoton monipuoliseen käyttöön. Ihminen elää osana luontoa, joka pääosin on herkkää, niukkatuottoista ja hitaasti uudistuvaa tunturi- ja metsänraja-alueita.
- Poronhoito, kalastus ja metsästys sekä luonnontuotteiden keräily ja käsityöt ovat saamelaisien perinteisiä elinkeinoja, joiden harjoittaminen on elämäntapa. Niitä harjoitetaan usein yhdistelmäelinkeinoina, toisinaan myös pienimuotoisen maatalouden tai uudenaikaisten elinkeinojen kuten matkailun ja muiden palveluelinkeinojen ohella.
- Saamelaisilla on omia kulttuurilaitoksia.

Palvelujen saatavuus

- Vanhuksia voi hoitaa keskustaajamien lisäksi myös kylissä, missä on valmiita tiloja.
- Palvelujen saatavuuteen ja väestön pysymiseen maaseudulla vaikuttavat keskeisesti liikenneyhteydet ja -palvelut. Niille, joilla ei ole mahdollisuutta oman auton käyttöön, tulee turvata joukkoliikenteen peruspalvelut.
- Kaupan yksikkökoot kasvavat edelleen ja kauppa keskittyy alueellisesti.
- Kunta- ja matkailukeskusten keskustoja kehitetään.
- Maaseudulla asiakkaita kuljetetaan kauppoihin ja ostoksia kotiin. Monipalveluautojen avulla yhdistetään tiedon, tavaroiden ja ihmisten kuljetuksia.

Yhteysverkot ja tekninen huolto

- Lapin kautta kulkee Barentsin käytävä, joka liittyy toisiinsa Norjan Atlantin rannikon, Pohjois-Ruotsin, Pohjois-Suomen ja Luoteis-Venäjän.
- Vähäliikenteisten teiden kunnosta huolehtiminen on tärkeää maaseudun asumisedellytyksille, maataloudelle, maaseutumatkailulle ja muulle maaseudun yritystoiminnalle sekä teollisuuden raaka-ainekuljetuksille.
- Poikittaisia yhteyksiä parannetaan erityisesti Ylä-Lapin osalta välillä Murmansk-Ivalo-Saariselkä-Enontekiö-Tromssa (Kiiruna-Narvik).

- Raja-Joosepin tie tulee liittää TEN-verkkoon.
- Virtaniemeen tarvitaan uusi kansainvälinen rajanylityspaikka.
- Maastoliikenne ohjataan reiteille luontaiselinkeinojen liikennettä lukuun ottamatta. Virkistysliikenne on pääosin ohjelmopalvelutoimintaa.
- Maankäytön suunnittelussa tulee varautua kaivosten rautatieyhteyksiin. Pitkällä tähtäyksellä varaudutaan myös Jäämeren rataan.
- Lentoasemat tarvitsevat laajennukset kasvavan kysynnän vuoksi. Lentoliikenteen kasvun uhkana ovat energia-, ympäristö- ja turvallisuusasiat.
- Liikenneturvallisuutta tulee edistää maankäytön ja liikenteen suunnittelulla, rakenteellisin ratkaisuin, koulutuksella ja valistuksella sekä viranomaisten yhteistyöllä.
- Tietoliikenneyhteyksien merkityksen kasvassa on yhä tärkeämpää saada myös kotitaloudet niiden piiriin.
- Jätteiden tuottajilla ja kuntakohtaisissa keräyspisteissä tulee olemaan perusteellinen erotelu. Kuntiin tulevat siirtokuormausasemat, ja loppusijoituspaikat ovat Kemi-Tornion alueella ja Rovaniemellä, mahdollisesti myös seutukuntaratkaisuihin ja yhteistyönä valtakunnan rajan yli.

Luonnonvarat ja ympäristö

- Uusia "perinteisiä" luonnonsuojelualueita perustetaan hyvin vähän. Sen sijaan "täsmäsuojelu" yleistyy.
- Uusien suojelualueiden perustamisen sijasta otetaan käyttöön sellaiset luonnon hyödyntämismenetelmät, joista ei aiheudu merkittävää haittaa ympäristölle.
- Metsien eri käyttömuotojen ristiriitojen lieventämiseksi muut käyttömuodot pyritään ottamaan huomioon Lapin metsäohjelmassa, metsänhoitosuosituksissa, Metsähallituksen luonnonvara- ja alue-ekologisissa suunnitelmissa sekä neuvottelumenettelyjen kehittämisessä.
- Omaleimaisella kulttuuriympäristöllä on suuri merkitys sekä paikallisen väestön viihtymisen kannalta että matkailun vetovoimatekijänä.

3.3. POHJOIS-LAPIN TULEVAISUUSKUVA JA KEHITTÄMISSTRATEGIA

3.3.1. Alueen omat elinkeinostrategiat

Pohjois-Lapin alueyhteistyön kuntayhtymä on hyväksynyt seutukokeilulain mukaisen **elinkeinopoliittisen kehittämissuunnitelman** kokouksessaan 15.5.2003. Siinä esitetään seuraava SWOT-analyysi:

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monipuolinen ja puhdas luonto - Pohjoiseen sijaintiin nähden hyvä infrastruktuuri ja palvelurakenne - Luonnonvarat - Matkailuelinkeino - Saamelaisuus ja monikulttuurisuus - Kansainvälisyys ja rajat - Lapin tunnettavuus - Tutkimustoiminta 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Väkiluvun väheneminen - Pitkät etäisyydet - Korkea työttömyys - Pohjoisen matkailun tunnettavuus heikko päämarkkina-alueilla - Kasvualueille ei löydy pätevää työvoimaa
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omien luonnonvarojen ja luonnontuotteiden hyödyntäminen ja jalostus - Barentsin alueen öljy- ja kaasuvarojen hyödyntäminen - Luontomatkailun kasvu - Pohjoisten olosuhteiden laajempi hyödyntäminen elinkeinotoiminnassa - Tutkimustoiminta johtaa yritystoimintaan - Kokeilut työllistämisen edistämiseksi jatkuvat ja monipuolistuvat 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Palvelu- ja yhdyskuntarakenteiden murtuminen väestömuutosten vuoksi - Väestön keskittyminen etelään vie kysyntää pohjoiselta osaamiselta - Ristiriidat estävät luonnonvarojen hyödyntämisen - Kuntatalous - Syrjäytyminen

Pohjois-Lapin kuntien elinkeinostrategioissa painopistealueita ovat:

- arktinen luonto- ja kulttuurimatkailu
- teknologiaosaaminen, erityisesti ilmankäyttö ja lähiavaruuden tutkimus sekä kylmä-, informaatio- ja kommunikaatioteknologia
- alueen luonnonvarojen hyödyntäminen ja jatkojalostaminen
- saamen kieli ja kulttuuri
- rajakauppa.

- saamelaismatkailu
- muu yritystoiminta
- ympäristönhoito ja kestävä kehitys

Pohjois-Lapin työvoimatoimistojen strategioissa korostuvat

- työmarkkinoiden toimivuus ja työvoiman saatavuus
- työnhakijoiden osaaminen
- työttömyyden tason laskeminen ja työttömyyden keston aleneminen.

Saamelaisten elinkeinostrategian painopisteitä ovat

- poronhoito
- muut perinteiset saamelaiselinkeinot (mm. kalastus, metsästys, luonnonvaraisten tuotteiden keräily, käsityöt)

3.3.2 Elinkeinot maakuntakaavassa

Maatalous

Rakennemuutos hidastuu ja maatalous säilyy merkittävänä elinkeinona erityisesti Sodankylässä ja eräissä kylissä pohjoisempanakin. Pääosa maataloutta hoidetaan pääammattina tilakoon kasvaessa hieman edelleen. Porotalous, maatila-matkailu, muu yrittäjyys tai palkkatyössä käynti ovat merkittäviä maatalouden rinnakkaiselinkeinoja. Maatalouden merkitys on suuri maaseudun asuttuna pitämisessä ja kulttuurimaiseman ylläpitäjänä, mistä hyötyy myös matkailu.

Pohjoisen puhtailla ja maukailla tuotteilla on hyvä maine maailmalla ja paikalliset markkinat kasvavat matkailukeskuksissa. Murmanskin alueen omaa tuotantoa suurempi tarve voi myös tuoda merkittävän kysyntälisän.

Maatalous keskittyy entistä enemmän pääteiden varsille ja palveluiden läheisyyteen.

Osoitetaan maaseudun kehittämisen kohdealueet. Parhaiden maatalousalueiden (peltoalueiden) säilyttämisestä annetaan kaavamääräyksiä ja/tai suosituksia.

Metsätalous

Hakkuiden määrä pysyy suunnilleen ennallaan lähimmän 20 vuoden aikana ja kohdistuu entistä enemmän työvaltaisempiin nuorten metsien harvennuksiin, joten työpaikkojen määrä pysynee suunnilleen nykyisellään. Metsän kasvu on poistumaa suurempi. Mekaanisen puunjalostuksen raaka-aineen saanti turvataan ensisijaisesti seutukunnan omia metsiä kestävästi hyödyntäen. Puun energiakäyttöä lisätään. Nuorten metsien hoitoon panostetaan. Työvoiman tarve on kausiluonteista, täydentäviä aloja tarvitaan.

Taloustmetsien muu käyttö, kuten matkailu, porotalous, riistanhoito, metsästys, metsäntuotteiden keräily ja virkistyskäyttö, asettavat omia tavoitteitaan ja rajoituksiaan metsätaloudelle. Metsätalous ottaa huomioon monimuotoisuuden ja monikäytön (metsäsertifikaatit). Siinä metsätaloutta ohjaavat metsälaki, metsätalouden ympäristöohjelma, alueellinen metsäohjelma, metsänhoitosuosituksset, maisemanhoito-ohjeet, yksityismaiden monitavoitteinen metsäsuunnittelu sekä valtionmaiden luonnonvarasuunnitelmat ja alue-ekologiset suunnitelmat.

Soiden uudisojitukset ovat käytännössä loppuneet, mutta tärkeätä on vanhojen ojitusalueiden kunnostusojitus. Kunnostusojitusalueita valittaessa on otettava huomioon toiminnan taloudellisuus ja vesiensuojelutavoitteet. Ensiharvennukset ja muut harvennushakkuut ovat ensisijalla. Uudistushakkuissa avohakkuiden osuus vähe-

nee ja luontaisen uudistamisen osuus kasvaa. Maanmuokkauksessa äestyksen ja laikutuksen osuus kasvaa aurauksen kustannuksella. Monimuotoisuus turvataan alueellisella ja metsikkötasolla. Arvokkaita luontokohteita säästetään. Säästöpuita, puu- ja pensasryhmiä ja suoja-vyöhykkeitä jätetään hakkuualoille. Suositetaan useiden puulajien metsiä. Kulutetaan ja palaute-taan suoalueita luonnontilaan. Riistan elinympäristöjen turvaaminen on tärkeää asukkaille ja matkailulle.

Maakuntakaavalla pyritään turvaamaan nykyisten luonnonsuojelualueiden ulkopuolella olevien metsäalueiden säilyminen talouskäytössä. Kaavamerkinnot, kaavamääräykset ja kaavaselostuksen ohjeet ja suositukset ovat ohjeena metsälain ja metsänhoito-ohjeiden soveltamisessa auttaen tunnistamaan alueet, joilla tarvitaan erityisiä muut käyttömuodot huomioon ottavia käsittelytapoja.

Kaavallinen ohjaaminen kohdistuu lähinnä reittien, teiden ja matkailukeskusten läheisyyteen. Rajoitukset eivät saa olla kohtuuttomia.

Maakuntakaavassa varataan pääosa Pohjois-Lapin seutukunnan suojelualueiden ulkopuolisista alueista maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi, metsä- ja porotalousvaltaisiksi alueiksi ja luontaistalousalueiksi. Kaavassa voidaan lisäksi esittää maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joilla on ulkoilun ohjaamistarvetta, maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joilla on ympäristöarvoja sekä päällekkäismerkintöjä ja määräyksiä, joilla vaalitaan maisemaa tai turvataan porotalouden toimintaedellytyksiä.

Poronhoito

Poronhoidolla on elinkeinollista merkitystä myös jalostamisessa, kaupassa ja matkailussa. Tavoitteena on käsitellä ja käyttää porotalouden tuotteista mahdollisimman suuri osa seutukunnan alueella, jolloin niistä jää sinne suurin hyöty. Porokulttuuriin liittyvällä elämäntavalla, perinteellä, omaleimaisuudella ja eksoottisuudella on suuri merkitys myös alueen imagolle sekä saamelaiskulttuurin elinvoimaisuudelle. Poronhoito on myös tärkeä kulttuurimaiseman ylläpitäjä. Muu alueidenkäyttö vaikuttaa huomattavasti poronhoitoon ja poronhoidolla on omat vaikutuksensa muuhun alueidenkäyttöön. Pohjois-Lapin seutukunnassa on poronhoidon kulttuurin ja toimintatapojen suhteen erilaisia alueita ja perinteitä erilaisista luonnonoloista johtuen.

Poronhoidossa tapahtuu rakenne- ja toimintatapamuutoksia. Elinkeinonharjoittajien määrä vähenee ja omistajakohtainen porokarjan koko kasvaa. Liitännäiselinkeinoina kehittyvät poro-

tuotteiden jatkojalostus ja matkailu (porotilat retkikohteina, matkailijan osallistuminen porotöihin). Sodankylän porokeskus on yksi kuntien kärkihankkeita.

Maakuntakaavassa porotalouden toimintaedellytyksiä turvataan aluevarausmerkinnöillä, kaavamääräyksillä ja suosituksilla. Maakuntakaavan selostusosaan voidaan ottaa teemakarttoja porotaloudesta, joihin esimerkiksi kaavamääräyksissä voidaan tarvittaessa viitata.

Kuva 6. Poroerotus Vuomaselässä

Kuva: Päivi Magga

Kalatalous

Ammattikalastus säilyy ja kehittyy Inarilla ja Sodankylän suurilla tekoaltailla. Kalaa toimitetaan pääasiassa puolijalosteina alueen omiin taajamiin ja matkailukeskuksiin sekä myös muun Suomen markkinoille. Kalastusmatkailua ja sitä tukevia elinkeinoja kehitetään sekä lohenkalastuksessa että muiden kalalajien ja tunturijärvien kalankantojen hyödyntämisessä kestävän käytön periaatteella.

Lohiloisen leviämistä torjutaan mm. informaatiolla, kalastusvälineiden desinfioinnilla sekä muualta tuotavien veneiden ja kanoottien käyttökielloilla. Ns. kassilohikarkureiden uhkan torjumiseksi Norjan lohenkasvatustilat tulisi saada nykyistä kauemmaksi jokisuista.

Merkittävänä kalataloudellisena tavoitteena on saada kansainvälisenä hankkeena lohikanta kalateitä pitkin takaisin Luton ja Suomujoen latvavesiin ja vahvistaa samalla taimenkantoja. Tämä olisi hyvä vetovoimatekijä Saariselän kesämatkailulle.

Maakuntakaavassa kalatalouden toimintaedellytyksiä turvataan lähinnä kaavamääräyksillä ja suosituksilla.

Jalostus

Poron-, kala-, maatalous- ja keräilytuotteiden pienimuotoinen mutta korkeatasoinen jalostus lisääntyy koko seutukunnassa. Matkailijoiden kulutus on entistä suurempi osa elintarviketuotannon markkinoista.

Rakennustoiminta on suurinta matkailukeskuksissa. Entistä suurempi osa loma- ja matkailurakennuksista sisustuksineen tuotetaan seudullisesti, mikä lisää mekaanisen puunjalostuksen (sahat, hirsiveistämöt, puusepänteollisuus) tuotteiden kysyntää. Seutukunnan oman korkealaatuisen raaka-aineen saanti on turvattava.

Teollisuus sijoittuu pääasiassa maakuntakaavan taajamatoimintojen alueille ja kyläalueille.

Kaivannaisteollisuus on suuri tulevaisuuden mahdollisuus. Lapin poikki kulkee malmipotentiaalinen liuskevyöhyke Sodankylän keskiosien kautta. Merkittävimpiä löydettyjä metalleja ovat Sodankylässä Pahtavaaran kulta-, Koitelaisen kromi- ja Kevitsan monimetalliesiintymät. Alueella on myös merkittäviä rakennuskiviesiintymiä kuten Sodankylän liuskeet ja Angelin anortosiitti. Kivellä voisi olla kysyntää sekä alueen omassa matkailurakentamisessa että maailmanmarkkinoilla. Sodankylän ja Kittilän kuntien ja GTK:n yhteisen Keski-Lapin rakennuskiviprojektin tavoitteena oli lisätä lappilaisten rakennuskivien hyötykäyttöä ja edesauttaa uusien louhinta- ja/tai kivenjalostusyritysten syntyä, lisätä investointeja nykyisissä yrityksissä ja luoda uusia työpaikkoja. Hankkeessa löydettiin useita mielenkiintoisia ja potentiaalisia rakennuskiviä.

Sodankylässä turpeen otto ja energiakäyttö ovat tärkeitä tuotannonaloja.

Karigasniemen lähellä on Sulaojan erittäin runsas pohjavesiesiintymä, josta olisi mahdollista tuottaa puhdasta juomavettä maailman kasvaville markkinoille.

Malmi-, rakennuskivi-, teollisuusmineraali-, hiekka-, sora-, turve- ja soravarojen käyttömahdollisuudet pyritään turvaamaan niin, että haittoja muulle toiminnalle tai luonnolle syntyy mahdollisimman vähän. Vältetään sellaisen toiminnan sijoittamista malmipotentiaalisille alueille tai niiden viereen, joka estäisi kaivostoiminnan tai häiriintyisi siitä. Maa-ainesten ottoalueet valitaan mahdollisuuksien mukaan paikoista, joissa otto ei aiheuta häiriötä tai turmele arvokasta maisemaa. Turpeenottoalueiden sijoittamisessa otetaan huomioon vesistöjen suojelu ja mahdollisuudet oton jälkeiseen käyttöön ja maisemointiin. Pohjavesiesiintymien lähelle ei sijoiteta vesiä pilälvää toimintaa.

Maakuntakaavassa osoitetaan laajat teollisuusalueet, esimerkiksi lupaavat malmialueet. Tärke-

ät kaivostoiminnan tutkimusalueet voidaan merkitä päällekkäismerkinnällä. Maakuntakaavassa osoitetaan myös huomattavimmat maa-ainesten otopaikat. Tarvittaessa osoitetaan jalostuksen tarvitsemat uudet liikenneyhteydet.

Kauppa

Rajakauppa kehittyä norjalais- ja venäläisasiakkaiden ansiosta Ivalossa, Näätämössä, Karigasniemellä, Utsjoen kirkonkylässä ja Nuorgamissa. Sodankylään ja Ivaloon voi syntyä seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä. Ne sijoitetaan taajamien keskustoihin tai niiden lähelle. Myös Saariselälle ja rajakauppakylään voi sijoittaa yli 2000 neliömetrin suuruisia yksiköitä. Matkailukeskusten kaupalliset palvelut kasvavat ja monipuolistuvat ja palvelevat myös ympäröivää maaseutua. Kyläkaupat vähenevät edelleen ja säilyvät vain muutamassa keskuskylässä. Kotiin-kuljetukset kehittyvät.

Maakuntakaavassa osoitetaan vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoitus. Kaupan kehitys vaikuttaa aluerakenteeseen. Kaavalla pyritään parantamaan kyläkauppojen toimintaedellytyksiä tukemalla mm. loma-asuntojen sijoittumista kyläkauppojen vaikutuspiiriin ja linjaamalla reittejä niiden kautta.

Yhteiskunnalliset palvelut

Koulut säilyvät kuntakeskusten lisäksi vain muutamassa keskuskylässä. Matkailukeskusten koulutarpeet on otettava huomioon pysyvän työvoiman saamiseksi. Muut kiinteät kunnalliset palvelut ovat kuntakeskuksissa ja matkailukeskuksissa. Liikkuvat palvelut tarjoavat mahdollisuuden asua myös muissa kylissä. Monet palvelut hoidetaan kuntien yhteistyönä, myös valtakunnan rajan yli.

Vanhuksia voi hoitaa keskustaajamien lisäksi myös kylissä, missä on valmiita tiloja. Palvelujen saatavuuteen ja väestön pysymiseen maaseudulla vaikuttavat keskeisesti liikenneyhteydet ja -palvelut. Autottomille tulee turvata joukkoliikenteen peruspalvelut. Monipalveluautojen avulla yhdistetään tiedon, tavaroiden ja ihmisten kuljetuksia.

Valtion virastojen työsuoritteiden osittainen siirtäminen Pohjois-Lappiin on yksi mahdollisuus lisätä julkisen sektorin työpaikkoja. Tärkeää olisi myös, että seutukunnan alueella sijaitsevat valtion virastot kehittäisivät toimintaansa aktiivisesti uusinveistoinneilla.

Matkailu

Matkailu on Pohjois-Lapin merkittävin elinkeino, ja sen tulevaisuuden näkymät ovat hyvät. Matkailuvaltteina ovat luonnonrauha, erämaa ja eräkuulttuuri, saamelaiskuulttuuri, perinteiset elinkeinot, kalastus, pienten yksiköiden moninaisuus, räätälöidyt palvelut, korkea laatu suuren määrän sijasta sekä Jäämeren, Norjan ja Venäjän läheisyys. Vuodenajat, ympäristön laatu ja luonnonsuojelu ovat suuri vahvuus matkailussa. Voimavaroja keskitetään luonto- ja kulttuurimatkailun kehittämiseen. Toimintaa kehitetään ympärivuotiseksi ja säästä kestäväksi, mikä edellyttää investointeja majoitus- ja ohjelmapalvelurakennelmiin. Elintärkeitä ovat maantie- ja lentoliikenteen hyvä toimivuus sekä luonnon kestokky ja säilyminen puhtaana.

Hiihtokeskusten ohella kehittyä erityisesti luonto- ja elämysmatkailu. Keskeisiä kehittämis-kohteita ovat myös reitit: matkailukeskusten paikallisreitit, vaellusreitit, keskuksia yhdistävät reitit sekä seudun ulkopuolelle, myös naapurimaihin, johtavat reitit.

Matkailun kehittämisessä tehdään seutukunnan rajojen yli ulottuvaa yhteistyötä Rovaseudun, Pyhän, Levin sekä Finnmarkin ja Murmanskin alueiden kanssa. Naapurimaihin suuntautuvaa yhteistyötä kehitetään koko Barentsin alueen puitteissa. Matkailukeskusten profiloitumisella, työnjaolla ja yhteistyöllä keskenään sekä kuntakeskusten ja pienten kohteiden kanssa muodostetaan vahva ja monipuolinen kokonaisuus.

Tulevaisuuden tärkeimpiä matkailukohteita ovat Pyhä-Luoston ja Saariselän tunturikeskukset, Inarin kirkonkylä, Inarinjärvi, Tenonlaakso, kulttuurihistorialtaan arvokkaat kylät sekä eräretkeilykohteet.

Maakuntakaavassa osoitetaan matkailun kehittämisvyöhykkeet, matkailukeskukset ja pienempiä matkailukohteita, matkailun tarvitsemat virkistys- ja suojelualueet, reitit, liikenneyhteydet sekä matkailun vaikutukset kyläverkkoon.

Muut elinkeinot

Arktinen tutkimus ja korkean teknologian tutkimus- ja testaustoiminta on vielä kapean kärjen varassa. Mittavat investoinnit ovat välttämättömiä elinkeinon kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi ja kasvun turvaamiseksi. Multipolisverkostoon kuuluva Astropolis tavoittelee korkean teknologian edistämiseksi koko seutukuntaa hyödyntävää roolia.

Maakuntakaavassa osoitetaan tutkimukselle tärkeät kohteet kuten tutkimusasemat.

3.3.3 Väestö

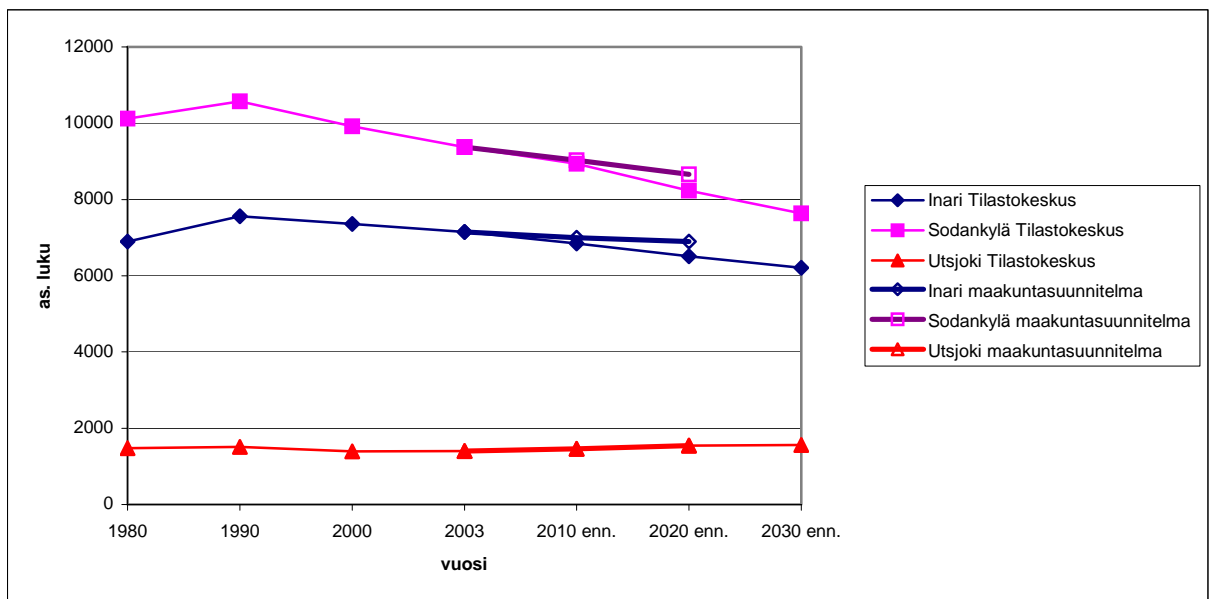
Maakuntakaavan lähtökohtana on oltava perusteltu väestökehitysarvio. Pohjois-Lapissa Utsjokea lukuun ottamatta väestö on vähentynyt voimakkaasti viime vuosina, ja samanlainen kehitys jatkuu, elleivät työpaikat lisäänty. Mahdollisuuksia suunnan muuttumiseen voivat luoda huipputeknologia, mekaaninen puunjalostus, kaivostoiminta ja mineraalien jalostus, matkailu, rajakauppa ja rajaliikenne. Väestötavoitteet saavat olla optimistiset mutta

eivät siten epärealistiset, että niiden pohjalta syntyy tarpeettomia yhdyskuntakustannuksia.

Väestön erityispiirre tällä alueella on saamelaiden merkittävä osuus. Suurin osa suunnittelun alueesta on saamelaiden kotiseutualuetta, ja Utsjoella he ovat enemmistö. Saamelaiskulttuurin säilymiselle alueen saamelaisväestön määrällä on keskeinen merkitys.

Lapin maakuntasuunnitelmassa ”Lappi 2020” Pohjois-Lapin väestötavoite on 17 100 vuonna 2020, mikä on noin 500 vähemmän kuin v. 2005 mutta 900 enemmän kuin Tilastokeskuksen trendiennusteissa.

Kuva 7. Pohjois-Lapin seutukunnan kunnittaiset väestöennusteet tilastokeskuksen ja maakuntasuunnitelman perusteella

3.3.4 Auerakenne

Valtakunnallisia aluerakennetavoitteita

Valtakunnan tasolla on hahmoteltu alueiden käyttöä ja aluerakennetta noin 20 vuoden tähtämällä ympäristöministeriön julkaisussa **Alueiden käyttö ja aluerakenne 2017**. Sen hyvin karkeassa kehityskuvassa Pohjois-Suomi on Perämerenkaarta ja Rovaniemen seutua lukuun ottamatta metsätalousvaltaista aluetta ja luonnonvetovoima-alueita. Laajat luonnontilaiset erämaa-alueet ja nykyaikainen toimiva infrastruktuuri muodostavat matkailun kannalta ainutlaatuisen kokonaisuuden. Pohjoisen metsäluonnon säilyttämiseksi perustetut suojelualueet sekä ympäristöolosuhteisiin sopeutettu metsävarojen hyödyntäminen takaavat alueen säilymisen läntisen Euroopan suurimpana metsäalueena, jonka kansainvälinen arvo sekä matkailun että metsätalouden kannalta on entistä suurempi. Luontaiselinkeinojen monipuoliset kehittämismahdol-

lisuudet, alueelta löydettyjen uusien malmivarojen hyödyntäminen, sekä kasvava matkailu luovat tukevan pohjan myös suurimpien keskusseutujen ulkopuolella asuvan väestön toimeentulolle.

Kestävän kehityksen mukainen yhdyskuntarakenne nähdään sellaisena yhdyskuntarakenteiden tuottamis- ja käyttöprosessien kokonaisuutena, joka edellyttää mahdollisimman vähän energian ja luonnonvarojen käyttöä ja josta aiheutuu mahdollisimman vähän ihmiselle ja luonnolle haitallisia päästöjä ja jätteitä. (Yhdyskuntarakenne ja kestävä kehitys, Tutkimusraportti 1/1992 Ympäristöministeriö)

Tiivistä kaupunkirakentamista perustellaan sillä, että vähäinen liikkumistarve voidaan hoitaa tehokkaalla joukkoliikenteellä sekä tiivis yhdyskuntarakenne luo paremmat mahdollisuudet keskitettyjen huoltojärjestelmien rakentamiselle ja hyödyntämiselle. Kaupunkien kehittämistä pide-

tään erityisen tärkeänä, koska niissä asuu ja työskentelee suurin osa ihmisistä ja siellä aiheutuvat myös suurimmat ongelmat.

Toisaalta maaseutumainen yhdyskuntarakenteen tukee myös kestävä kehitys, jos aineiden kierto asuinpaikoilla saadaan mahdollisimman suljetuksi niin, että ulkopuolelta tarvitaan mahdollisimman vähän tuotteita ja jätteet voidaan paikalla käyttää hyväksi. Lisäksi ihmisillä ei ole merkittäviä liikkumistarpeita kaukana sijaitseviin työpaikkoihin ja palveluihin. Maaseutumaiseen asutustapaan liittyy myös sosiaalisia ja kulttuurisia perusteita ja elämäntapahanteita.

Koska tiivistetylle ja hajautetulle yhdyskuntarakenteelle löytyy perustelut kestävä kehityksen periaatteilla, niin yhdyskuntarakenteen kehittämisessä tulisi pyrkiä yhdyskuntien monitasoisuuteen paikan olosuhteiden mukaan.

Lähes yksimielisenä keinona kestäväan kehitykseen pääsemiseksi pidetään yhdyskuntarakenteen tiivistämistä ja täydennysrakentamista. Perusteluina käytetään luonnonvarojen, kuten maapohjan, materiaalien ja energian säästeliästä käyttöä.

Yhdyskuntarakenteen kehityksessä kriittisinä tekijöinä pidetään jatkuvasti korkealla tasolla pysyvää energiankulutusta, hiilidioksidin- ja muita haitallisia päästöjä sekä jätteitä.

Pohjois-Lapin liittyminen ympäristöön ja kehittämisvyöhykkeet

Sovitetaan alueidenkäyttö yhteen Rovaseudun, Itä-Lapin, Tunturi-Lapin, Finnmarkin ja Murmanskin alueiden kanssa. Yhteistyön tarvetta on ainakin palvelujen, matkailun ja liikenteen osalta. Toiminnallisia yhteistyöaiheita ovat Rovaseudulle koulutus, tietotekniikka ja matkailu, Itä-Lappiin matkailu ja alkutuotanto ja Tunturi-Lappiin matkailu sekä saamelaiden yhteydet Enontekiölle ja Ylä-Lapin yhteinen hoitoalue (Metsähallitus).

Pohjois-Lapissa on erilaisia ylikunnallisia ja ylimaakunnallisia kehittämisvyöhykkeitä: Pyhä-Luoston ja Saariselän matkailualueet, Tenonlaakso, Inarin-Kirkkonniemen-Murmanskin alue ja Jäämeren käytävä.

Maakuntakaavassa osoitetaan kehittämisvyöhykkeet ja niille kaavamääräyksiä ja suosituksia.

Keskusverkko

Sodankylää ja Ivaloa kehitetään kaupunkitasoisina seutukunnan palvelukeskuksina, osaamiskeskuskeskuksina ja työpaikkakeskittyminä.

Kehitetään kuntakeskusten, matkailukeskusten ja kylien muodostamaa verkostoa. Olemassa olevia rakenteita hyödynnetään mahdollisimman

paljon. Elinkeinotoimintaa ja muuta toimintapohjaa monipuolistetaan. Keskusverkkoon kuuluvat kunta- ja matkailukeskusten lisäksi maaseudun keskuskylät, muut kylät ja usean kylän muodostamat kylätoiminta-alueet. Elinvoimaisimpia ovat kylät, jotka ovat lähellä kunta- tai matkailukeskusta, ovat pääteiden varressa, omaavat pitkän historian ja kulttuuriarvoja sekä ovat henkisesti vahvoja. Maaseudun asutusta, pientä jalostustoimintaa sekä matkailua ja muita vapaa-ajan toimintoja suunnataan tukemaan kuntakeskuksia ja aluerakenteellisesti tärkeitä kyliä. Pienimpien kylien ja haja-asutuksen väki vähenee eniten. Monien kylien maatalousmerkitys vähenee ja joistakin se katoaa kokonaan.

Uusia kaivoskylä ei tule rakentaa lukuun ottamatta kaivosalueelle mahdollisesti tulevaa ”reissumiesten” tilapäistä asumista. Työntekijät asuvat lähikylissä ja kuntakeskuksissa. Uutta rakentamista tulee lähinnä kuntien päätaajamiin.

Asumisen sijoittumista ohjataan turhien kustannusten välttämiseksi. Asutaan pääasiassa kuntakeskuksissa, matkailukeskuksissa sekä lähellä pääteitä olevilla alueilla. Loma-asuntojen muuttamisessa vakituiseen asumiseen tukeudutaan oleviin kyliin ja päätieverkkoon.

Maakuntakaavassa osoitetaan kunta- ja matkailukeskukset sekä keskuskylät.

Virkistys

Taajamien ja matkailukeskusten virkistysalueet, suojelualueet sekä maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet muodostavat verkoston, jonka tiet ja reitit sitovat yhteen. Eri-tyisiä virkistysalueita tarvitaan taajamien ja matkailukeskusten yhteydessä. Luonnonsuojelualueet ovat myös virkistysalueita, samoin suuri osa talousmetsistä sopii myös virkistykseen.

Virkistysalueet ja runkoreitit sijoitetaan tulemaan kylä- ja matkailupalveluverkostoa. Runkoreitit liitetään paikallisiin reitteihin. Reittien ja alueiden suunnittelussa otetaan huomioon sekä luonnon vetovoimatekijöiden hyödyntäminen että luonnon kulumisen ja häiriintymisen ehkäiseminen. Reitit pyritään linjaamaan luonnonarvoja vaarantamatta merkittävien maisemakohtien ja palvelujen kautta. Poronhoidolle aiheutuvaa haittaa vältetään. Otetaan huomioon myös turvallisuus ja reittien huolto. Erityisesti kiinnitetään huomiota pitkämatkaisiin vaellus-, koiravaljakko-, moottorikelkka-, veneily- ja melontareitteihin. Maakuntakaavassa korostetaan moottorikelkkareittien sijoittamista pääsääntöisesti maa-alueille, vain pakottavissa tapauksissa vesistö-alueille. Toisilleen vaaraa, häiriötä tai muuta haittaa aiheuttaville toiminnoille tulee olla eri

reitit. Toisaalta reittejä tulisi myös mahdollisuuksien mukaan yhdistellä luonnon säästämiseksi. Koiravaljakkoajelun tulisi olla luvanvaraista.

Maakuntakaavassa esitetään seudullisesti merkittävät virkistysalueet, -kohteet ja reitit. Virkistuksen hyväksi voidaan antaa muuta käyttöä rajoittavia määräyksiä ja suosituksia sekä osoittaa metsänhoito-ohjeiden mukaista erityistä käsitteilyä vaativia alueita ja kohteita.

Liikenne ja liikenneväylät

Suomen liikennejärjestelmää on suunniteltu valtakunnan, Pohjois-Suomen ja maakunnan tasolla. Suomen liikennejärjestelmä 2020, Pohjois-Suomen liikennejärjestelmän esiselvitys, Kohti älykästä ja kestävästä liikennettä 2025 sekä Lapin liikenne 2020. Maakuntakaavan liikennesuunnittelu perustuu niihin ja seutukunnan omiin tavoitteisiin sekä maakuntakaavan yhteydessä tehtyyn liikenneselvitykseen.

Kansainvälisiä yhteyksiä kehitetään Barentsin Euroarktiseen liikennealueeseen liittyen. Liikenteen tarvitsemien logistiikka- ja muiden palveluiden tasoa nostetaan. Alueen kehittymisen kannalta tärkeät ulkoiset ja sisäiset tieliikenneväylät pidetään liikenteen vaatimassa ja standardin mukaisessa kunnossa.

Itä-länsisuuntaisia liikenneyhteyksiä kehitetään Inarin, Kittilän ja Enontekiön välillä, laajemmin myös Norjan, Ruotsin ja Venäjän välillä. Otetaan huomioon myös kahden syväsataman liittyminen Tenonlaaksoon. Myös Lokka-Mäntypää-yhteys otetaan huomioon maakuntakaavassa.

Tenon jäätiet Utsjoen ja Norjan kylien välillä tulee myös ottaa huomioon.

Rautatieyhteyteen Kevitsaan ja Jäämerelle vaurudutaan (vaihtoehtoisia linjauksia selostuksessa).

Tehostetaan Rovaniemen ja Ivalon lentoasemien yhteyksiä Pohjois-Lapin eri puolille. Kehitetään Sodankylän lentokenttää ja selvitetään Utsjoen kentän tarve.

Kehitetään joukkoliikennettä ja paikallislogistiikkaa. Yhtenä keinona on hyödyntää matkapalvelukeskusta, joka yhdistelee asiakkaiden tilaamia matkoja ja kuljetuksia. Kehitetään matkailuvesiliikennettä Inarilla ja tekoaltailla. Valtakunnalliset pyöräilyreitit otetaan huomioon.

Laajakaistaverkon ulottaminen Pohjois-Lappiin merkitsee työllisyysmahdollisuuksien paranemista. Se on myös yksi edellytys valtion toimintojen hajasijoittamiselle. Lisäksi sillä on merkitystä osaamisen parantamiselle. Tietoliikenteen korkeatasoiset yhteydet ulotetaan koko

seudulle edellytyksenä maaseudun työpaikoille ja tasapainoiselle aluerakenteelle.

Maakuntakaavassa esitetään lentoasemat sekä vähintään seudullisesti merkittävät tiet ja vesiliikennereitit.

Yhdyskuntatekniikka

Varataan alueet ja reitit voimaloille ja sähköjakelun runkoverkostolle. Edistetään tuulivoiman käyttöä energiantuotannossa. Pyritään varaamaan alueet tuulivoimalapuistoille ja annetaan suositukset yksittäisten tuulivoimaloiden sijoitusperiaatteista energiataloudellisin ja maisemallisin perustein. Tuulivoimalat sijoitetaan pääasiassa rakennettuun ympäristöön tai sen lähelle, ei erämaahan eikä tärkeille virkistysalueille.

Turvataan talousveden saanti pohjavettä käyttäen koko seudulla. Suuret ja hyvälaatuiset pohjavesiesiintymät varataan seudullista käyttöä varten.

Jätehuollon taloudellisuutta parannetaan ja ympäristön kuormitusta vähennetään. Määritellään ne keskitetyt kaatopaikat/jätteidenkäsittelypaikat, jotka ovat taloudellisesti ja ympäristöllisesti parhaat ja alueellisesti kattavat.

Maakuntakaavassa esitetään sähkönjakelun runkoverkosto (110 kV ja suuremmat). Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevista laitoksista ja alueista voidaan esittää voimalat (myös tuulivoimalat), suurmuuntamoalueet, vesilaitokset, jätevedenpuhdistamot, jätehuoltolaitokset ja kaatopaikat sekä tärkeimmät pohjavesialueet.

3.3.5 Ympäristön laatu

Rakennettu ympäristö

Hyvä, viihtyisä ja turvallinen ympäristö, palveluiden saatavuus ja kulttuuritarjonta ovat tulevaisuudessa merkittäviä kilpailutekijöitä. Ympäristön laatu tulee vaikuttamaan yhä enemmän asuin- ja työpaikan valintaan ja myös yritysten sijoittumiseen. Ympäristön laatu vaikuttaa ratkaisevasti myös matkailukohteen valintaan. Turvallisuuden merkityksen kasvu voimistuu uudenlaisten riskien ja epävarmuuksien maailmassa. Erityisesti matkailukeskuksissa turvallisuustekijöistä huolehtiminen on matkailuelinkeinolle ehdoton vaatimus ja menestymisen edellytys.

Maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä otetaan huomioon rakennetun ympäristön laatu, meluhaittojen ehkäiseminen sekä tulva-, sortuma- ja vyörymävaara-alueet. Verkostosuunnittelussa kiinnitetään huomiota palo- ja pelastustoimen tarpeisiin.

Kulttuurihistoriallinen ympäristö

Alueidenkäytössä otetaan huomioon kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevat kansainväliset sopimukset, valtioneuvoston päätökset sekä viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit. Lapin kulttuuriympäristöjen inventointihankkeen tuloksista arvotetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät kohteet.

Tärkeimpiä alueita ja kohteita ovat rakennusperinteensä hyvin säilyttäneet kylät ja niihin liittyvät perinnemaisemat, kirkolliset ympäristöt sekä poronhoito-, kalastus-, savotta-, uitto-, kulta- ja eräperinteeseen sekä jälleenrakennuskauteen, julkiseen rakentamiseen, matkailun vaiheisiin, liikenteeseen ja kulkuyhteyksiin liittyvät kohteet. Suuressa osassa suunnittelualuetta on saamelaisia kulttuuriperintökohteita. Pienilläkin kohteilla on seudullista merkitystä varsinkin silloin, kun ne ovat erityisen tärkeitä alueen kulttuuri-identiteetin kannalta tai osa alueen matkailupalveluverkoston tutustumiskohteita. Edistetään seudun kulttuuriperintökohteiden tunnettuutta, säilymistä ja uusiokäyttöä.

Maakuntakaavassa osoitetaan valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriperintöalueet ja -kohteet sekä muinaisjäännökset. Maakuntakaavan selostuksessa esitetään seudullisen rakennusperinteen pohjalta suosituksia rakentamistavasta ja ohjeita yksityiskohtaisemmalle kaavoitukselle ja muulle rakentamisen ohjaamiselle. Ohjeet koskevat esimerkiksi rakentamisen sijoittamista maisemaan, rakentamisen väljyyttä ja rakennustapaa.

Luonnonympäristö

Luonnontilaisten alueiden säilyttäminen on tärkeää luonnon itseisarvon, koko ekosysteemin, asukkaiden virkistysmahdollisuuksien, matkailun ja porotalouden turvaamisen kannalta.

Valtakunnallisesti merkittävät luonnonperinnön arvot säilytetään. Nykyiset luonnonsuojelu-

lain ja suojeluohjelmien mukaiset alueet merkitään maakuntakaavaan luonnonsuojelualueina tai päätösten mukaiset käyttörajoitukset sisältävinä päällekkäismerkintöinä. Luonnonsuojelualueita ei lisätä.

Maakuntakaavassa otetaan huomioon vesi- ja rantaluonnon suojelun ja virkistyskäytön kannalta erityistä suojelua vaativat vesistöt.

Luonnonsuojelualueita ja arvokkaita maisema-alueita sekä myös talouskäytössä olevaa luonnonympäristöä hyödynnetään ekologisesti kestäväällä tavalla virkistys- ja matkailukäytössä.

Pyritään metsien ja muiden luonnonalueiden ohjattuun monikäyttöön niin, että eri käyttäjäryhmien edut otetaan mahdollisimman hyvin ja tasapuolisesti huomioon. Maakuntakaavoituksen aikana sovitaan alueiden käyttötavoista, maakuntakaavaan tulevista merkinnöistä ja määräyksistä, selostukseen tulevista ohjeista ja käytön ohjaamisen menettelytavoista sekä tehdään aloitteita jatkotoimista ja niiden vastuutahoista.

Yhdyskuntien, tiestön, sähkölinjojen, tuulivoimaloiden ja muiden rakenteiden sijoittamisessa otetaan huomioon luonnonympäristöön ja maisemaan kohdistuvat vaikutukset. Kaavassa annetaan määräyksiä ja ohjeita sijoittamisen ja rakentamisen periaatteista.

Tehdään yhteistyötä Finnmarkin ja Murmanskin alueen kanssa niin, että kahden puolen rajaa olevaa luonnonympäristöä vaalitaan ja hyödynnetään yhdessä.

Maakuntakaavassa merkitään luonnonsuojelualueiksi nykyiset luonnonsuojelulain ja -ohjelmien mukaiset suojelualueet. Sen lisäksi voidaan ulkoilun tai ympäristöarvojen kannalta tärkeillä maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla ohjata metsänkäsittelyä luonnonmukaiseen suuntaan kaavamerkinnöillä ja -määräyksillä sekä suosituksilla.

4. MAAKUNTAKAAVAN VALMISTELU

Maakuntakaavan perustaksi tehtiin kuusi selvitystä, jotka ovat nähtävissä Lapin liiton kotisivuilla. Tässä esitetään niistä tiivistelmät.

Tuulivoimatuotantoon parhaiten soveltuvat Lapin tunturit ja vaarat -selvityksen tavoitteena oli taloudellisesti edullisten, ympäristövaikutuksiltaan haitattomimpien alueiden löytäminen. Tavoitteen mukaisesti tarkastelusta on poistettu jo alkuvaiheessa herkimmiksi arvioidut alueet, kuten suojelualueet ja arvokkaat maisema-alueet. Kohteiden alustava karsinta suoritettiin mm. kunnilta ja Lapin ympäristökeskukselta saadun palautteen perusteella. Kohteita karsittiin sekä teknisten edellytysten että ympäristöllisten tekijöiden perusteella. Kunnilta nousi esiin myös uusia kohteita, jotka eivät olleet mukana aiemmassa tuulivoimaselvityksessä vuodelta 1997.

Selvityksen perusteella suositellaan tuulivoimalla-alueiksi maakuntakaavaan ne teknistaloudellisessa tarkastelussa parhaimpaan luokkaan lukeutuvat kohteet, joilla ei esiintynyt maakuntakaavan tuotantoaluevarausta poissulkevia tekijöitä minkään tarkastellun vaikutuskohteen osalla.

Huomioitava on myös se, että tämä selvitys ei osoita mitään yksittäistä aluetta ehdottomasti tuulivoimalla-alueeksi soveltumattomaksi. Selvitys osoittaa sen, että, jotkut kohteet eivät ole käytetyillä kriteereillä ja selvitystarkkuudella suositeltavia tuulivoimalla-alueiksi varattavia kohteita maakuntakaavassa. Tarkemmat, hankesuunnitteluun tai yksityiskohtaisempaan kaavoitukseen liittyvät selvitykset voivat osoittaa niiden soveltuvan tuotantoon vaikka tässä selvityksessä riittäviä perusteita tuulivoimamerkinneille ei löytynyt.

Pohjois-Lapin alueelta selvityksessä oli 4 kohdetta, Oratunturi ja Keulakkopää Sodankylästä, Urupää ym. Inarista sekä Puollamoaivi Utsjoelta. Keulakkopäätä ja Puollamoaivia suositellaan merkittäviksi maakuntakaavaan ja Urupään ja Oratunturin osalta pitäisi tehdä vielä lisäselvityksiä.

Pohjois-Lapin maakuntakaava-alueen geologiset taustatiedot -selvityksessä on tutkittu maakuntakaava-alueen kehittämisessä tärkeiden geologisten osa-alueiden tausta-aineistoja ja niiden alueellista kattavuutta. Lisäksi selvitettiin geologisten osa-alueiden merkittävyyttä ja vaikuttavuutta sekä esitettiin kuntakohtaisia ja tutkimus- ja kehittämistarpeita.

Geologisten osa-alueiden tarkastelu perustuu GTK:n olemassa olevaan geologiseen karttoitus- ja tutkimustietoon. Tämän selvityksen tarkoitus on summata alueella viime vuosikymmenien aikana tehtyä työtä ja peilata tuloksia tulevaisuuteen.

Pohjois-Lappi on geologisesti monipuolinen. Siksi sen mahdollisuudet kehittää teollisuutta ja hy-

vinvointia geologisista lähtökohdista ovat hyvät. GTK:n tuottama aineisto on hyvä lähtökohta tarkasteltaessa asioita maakuntamittakaavassa, joskin monilla osa-alueilla on nykytiedon päivittämiseen ilmeinen tarve. Kaivoskivennäisten osalta Pohjois-Lapin etelä- ja keskiosat ovat kiinnostavia. Alueella toimii toinen Lapin toiminnassa olevista kaivoksista Pahtavaarassa. Alueella sijaitsee myös muita potentiaalisia malmiesiintymiä esim. Keivitsa ja Koitelainen. Merkittäviä alueelta löydettyjä metalleja ovat kulta, kromi, kupari, nikkeli ja platinametallit.

Pohjois-Lapin kiinteät muinaisjännökset -selvitys kattaa Inarin, Sodankylän ja Utsjoen alueilta löydettyt keskeisimmät kohteet. Selvityksen pohjana oli aikaisempi Lapin seutukaavaliiton julkaisu ”Pohjois-Lapin kiinteät muinaisjännökset”. Selvityksessä kohteet ajantasaisestiin vuoden 2004 tilanteeseen. Muinaisjännöksistä tehtiin atk-pohjainen tietokanta sekä koordinaatistoon sidottu pistetiedosto.

Aineiston valtaosa on ns. kiinteitä muinaisjännöksiä eli muinaisten asukkaiden jättämiä rakenteita, asuin-, pyynti-, valmistus- ja uhripaikkoja, hautoja jne. Irtainten esineiden löytöpaikkoja on mukana vain poikkeustapauksissa, vaikka ne myöhemmin saattavat osoittautua kuuluvaksi laajempaan kokonaisuuteen. Tiedoiltaan ja sijainniltaan erityisen puutteelliset kohteet on jätetty luettelon ulkopuolelle, kuten täysin tuhoutuneet kohteetkin. Valittu aineisto vastaa siten vallitsevaa tilannetta, ja siihen kuuluvat lähinnä vuoteen 2004 mennessä yli satavuotisen tutkimustoiminnan tuloksena paikannetut muinaisjännökset. Lähtökohtana ovat etupäässä arkeologien laatimat inventointi-, tarkastus- ja kaivauskertomukset, mutta myös luotettavaa perimätietoa ja vanhempaa kirjallista lähdeaineistoa on kohteita rajattaessa käytetty.

Luetteloon on koottu tiedossa olevien muinaisjännösten paikantamiseen ja määrittelyyn tarvittavat tiedot. Luettelo ei ole kuitenkaan täydellinen ja pysyvä esitys kuntien muinaisjännöskannasta. Kohteita paikantuu aina lisää sattuman, rakennus-, raivaus- ja peltotöiden sekä aktiivisen etsinnän tuloksena. Luettelo-osa jakaantuu kunnittaisiin kohdeluetteloihin ja karttaotteisiin. Kohdeluettelossa mainitaan aluksi tunniste- ja paikantamistiedot Näitä tietoja seuraa lyhyt kohdekuvaus, tiedot mahdollisista löydöistä sekä kohdetta koskevat tutkimustiedot.

Pohjois-Lapista tunnetaan yhteensä 889 erillistä muinaisjännöskohdetta, Inarista 452, Sodankylästä 238 ja Utsjoelta 396.

Pohjois-Lappi ja alueen kaupalliset palvelut -työn aiheena oli selvittää kaupallisten palveluiden nykytilanne maakuntakaavaa varten. Tutkimusongelmana työssä oli kaupallisten palveluiden ja raja-

kaupan selvittäminen sekä kehittämisideoiden laa-
timinen. Taustaselvityksen lähtökohtana oli väestön
ja alueen muiden perustietojen kartoittaminen. Sel-
vitettäviä asioita olivat kulutus, ostovoima ja sen
siirtymät sekä näiden tulevaisuuden ennakointi. Li-
säksi kartoitettiin myymälämäärät, myyntipinta-alat,
myynti, mitoitus ja tehokkuus. Tutkimusongelma on
ratkaistu hyödyntäen olemassa olevaa kirjallisuutta
ja tehtyjä tutkimuksia. Tutkimusongelmien selvit-
tämiseksi tehtiin yrityskyselyn keväällä 2005. Lo-
makkeella kysyttiin yrityksen perustietojen ohella
henkilöstöön liittyviä asioita, kokemuksia yrityksen
nykytilasta ja arvioita sen tulevaisuudesta sekä nä-
kemyksiä rajakaupasta.

Inarin kunnan ulkopuolelta tulee ostovoimaa yli
viiden miljoonan euron edestä. Suurin osa päivittäis-
tavara-kauppojen tulosta tulee kuitenkin kunnan si-
sältä. Sodankylässä tilanne on sen sijaan päinvastai-
nen. Kunnassa on enemmän päivittäistavarakaup-
paan kohdistuvaa ostovoimaa kuin mitä alueen kau-
pat pystyvät tarjoamaan. Näin ollen ostovoima siir-
tynee naapurikuntiin. Utsjoella tilanne on se, että
hyvin suuri osa päivittäistavarakauppojen asiakkai-
sta tulee kunnan ulkopuolelta. Norjalaiset tulevat
päivittäistavaraostoksille halvemman hintatason
vuoksi. Lisäksi Utsjoella matkailijoiden määrä vai-
kuttanee myynnin suuruuteen, kuten myös Inarissa.

**Pohjois-Lapin maakuntakaavan liikenneselvityk-
sessä** tavoitteena oli selvittää liikennejärjestelmän
nykytila ja tulevaisuuden kehittämistarpeet. Työ oli
osa maakuntakaavaprosessia. Työtä ohjasi maakun-
takaavan ohjausryhmä ja selvitystyö laadittiin erilli-
sessä liikennetyöryhmässä. Työn aikana käytiin laa-
ja vuoropuhelu eri sidosryhmien ja viranomaistaho-
jen kanssa. Vuoropuheluun liittyi lausuntokierros.

Liikennejärjestelmän nykytilan analysointiin, ai-
empiin selvityksiin ja laajaan vuoropuheluun tukeu-
tuen on tehty esitykset tieverkon, moottorikelkkareit-
tösten ja -urien, lentoterminaalien sekä venesatamien
ja -väylien kehittämistarpeista. Esitysten tekemi-
seen liittyy vertailuprosessi merkittävimpien tieyh-
teyksien toteuttamisvaihtoehdoista. Selvityksessä on
lisäksi esitetty kaikkien toimenpiteiden osalta vaiku-
tusarvio. Vaikutustarkastelussa selvitettiin hankkei-
den vaikutuksia erityisesti eri elinkeinoelämän toi-
mintaedellytyksille (matkailu, metsätalous, porota-
lous) sekä eri tienkäyttäjryhmille. Selvityksessä on
tehty myös esitys liikenneasioiden esittämisestä
maakuntakaavakartalla ja kaavaselostuksessa.

Pohjois-Lapin maakuntakaavan luonnoksen
laatimisen yhteydessä vuonna 2005 tehtiin **maise-
maselvitys**. Se on maakuntakaavan valmistelua pal-
veleva perusselvitys, jonka perusteella voidaan tun-
nistaa eri alueiden maiseman piirteet ja maiseman

kannalta erityisen tärkeät kokonaisuudet ja kohteet
ja ottaa ne kaavan suunnittelussa huomioon.

Selvitettäviä maisema-arvoja olivat ensisijaisesti
valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat
maisema- ja kulttuuriympäristöt. Näiden lisäksi
maisemaselvityksessä käsiteltiin koko suunnittelu-
alueen maiseman osatekijöitä ja piirteitä kuten topo-
grafiaa, geomorfologiaa, maa- ja kallioperää, ve-
sisuhteita, kasvillisuutta, maisemarakennetta ja kult-
tuurihistoriaa yleispiirteisellä tasolla. Tavoitteena oli
osoittaa mitkä tekijät ovat vaikuttaneet maiseman
muotoutumiseen, minkälaisista osatekijöistä eri alu-
eiden maisema tällä hetkellä muodostuu ja miten
maisema jatkossa tulee kehittymään. Tarkemmin
tarkasteltiin maakuntakaavaluonnoksessa osoitettuja
viittätoista maaseudun tai matkailun kehittämis-
vyöhykettä sekä Jäämeren käytävän tiemaisemaa.
Tavoitteena oli löytää kunkin kehittämisvyöhykkeen
ominaispiirteitä ja mahdollisia maiseman asettamia
reunaehtoja ja sen antamia mahdollisuuksia.

Maisemaselvitystyö perustui olemassa oleviin
selvityksiin, paikkatietoanalyysiin, ilmakuvatar-
kasteluihin, maastokäynteihin ja keskusteluihin sel-
vitystä ohjanneessa työryhmässä.

Maisemaselvitys on vaikuttanut kaavan vyöhyke-
rajauksiin, kulttuuriympäristön tai maiseman kan-
nalta tärkeisiin alueisiin ja aluekuvauksiin.

Maakuntakaavan perustietoja väestöstä ja elin-
keinoista on kerätty Tilastokeskuksen aineistoista ja
Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmästä (YKR)
sekä tietoja on saatu mm. kunnilta, TE-keskukselta,
Metsäkeskukselta, Metsähallitukselta, Metsäntutki-
muslaitokselta ja Paliskuntain yhdistykseltä.

Selvitysten, nykytila-analyysin ja tavoitteiden poh-
jalta laadittiin vuoden 2004 aikana alustava maakun-
takaavaluonnos, joka sisälsi monia vaihtoehtoisia
ratkaisuja erityisesti liikenteen osalta. Alustavia
luonnoksia ideoitiin 15 sidosryhmäneuvottelussa ja
niitä käsiteltiin sidosryhmien yhteisessä seminaaris-
sa, jossa paneuduttiin erityisesti vaikutusten arvioin-
tiin. Luonnosta on viimeistelty vuoden 2005 alku-
puolella, ja Lapin liiton hallitus on hyväksynyt
20.6.05 sen nähtäville pantavaksi ja lausunnoille lä-
hetettäväksi. Luonnos sisälsi edelleen vaihtoehtoisia
ratkaisuja, jotka piirrettiin samalle kaavakartalle ja
kerrottiin selostuksessa. Luonnosvaiheen aikana
täydennettiin selvityksiä maiseman, liikenteen ja
kaupan osalta. Selvitykset ovat erillisinä raportteina.
Luonnoksesta saadun palautteen perusteella
se tarkistettiin ja täydennettiin maakuntakaavaehdo-
tukseksi vuoden 2005 lopulla, jonka jälkeen ehdotus
tulee nähtäville, lausunnoille ja käsitteilyyn.

5. MAAKUNTAKAAVA

5.1. ALUERAKENNE

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa alueiden käytön periaatteita ja alevarauksia ratkaistaessa ohjeena on ollut Lapin maakuntasuunnitelma. Pohjois-Lapin maakuntakaava taas ohjaa kuntakaavoitusta ja muuta alueiden käytön suunnittelua. Kuvassa 8 on Lapin ylimaakunnalliset kehittämisvyöhykkeet maakuntasuunnitelman mukaan, kuvassa 9 koko Lapin aluerakenne 2022 ja kuvassa 11 Pohjois-Lapin kehittämisvyöhykkeet ja keskusverkko.

Pohjois-Lapin liikenteellisenä selkärankana on valtatie 4. Se kuuluu kehittämisvyöhykkeeseen nimeltä Jäämeren käytävä, joka Ivalossa ja Kaamasessa jakautuu useampaan Venäjälle ja Norjaan vievään haaraan. Muita kehittämisvyöhykkeitä ovat matkailun vetovoima-alueet sekä maaseudun kehittämisen kohdealueet, joista Inarissa ja Utsjoella olevilla alueilla korostuu saamelaiskulttuuri. Kehittämisvyöhykkeet ovat kehittämissuunnitelmassa linjauksia eivätkä varsinaisia alevarauksia. Tarkoituksena on osoittaa alueita, joilla on erityisiä kehittämisedellytyksiä. Kehittämisvyöhykkeelle sijoittuminen on yksi myönteinen lisä hankkeiden rahoituksista päätettäessä, mutta niiden ulkopuolelle sijoittuminen ei ole este hyvien hankkeiden rahoittamiselle.

Maakuntakaavan keskusverkon muodostavat Sodankylän, Ivalon ja Utsjoen taajamat, Luoston ja Saariselän matkailukeskukset sekä 18 maaseudun keskuskylää, joista erityismerkinnän ovat saaneet saamelaiskulttuurin ja hallinnon keskuskylät Inari ja Sevettijärvi sekä rajakauppakylät Karigasniemi, Nuorgam ja Näätämo.

Suurimpia alueiden käyttäjiä ovat maa- ja metsätalous, poronhoito ja luontaistalous, luonnonsuojelu, matkailu, maa-ainesten otto ja kaivostoiminta. Taulukosta 1 ilmenee maakuntakaava-alueen jakautuminen eri käyttötarkoituksiin.

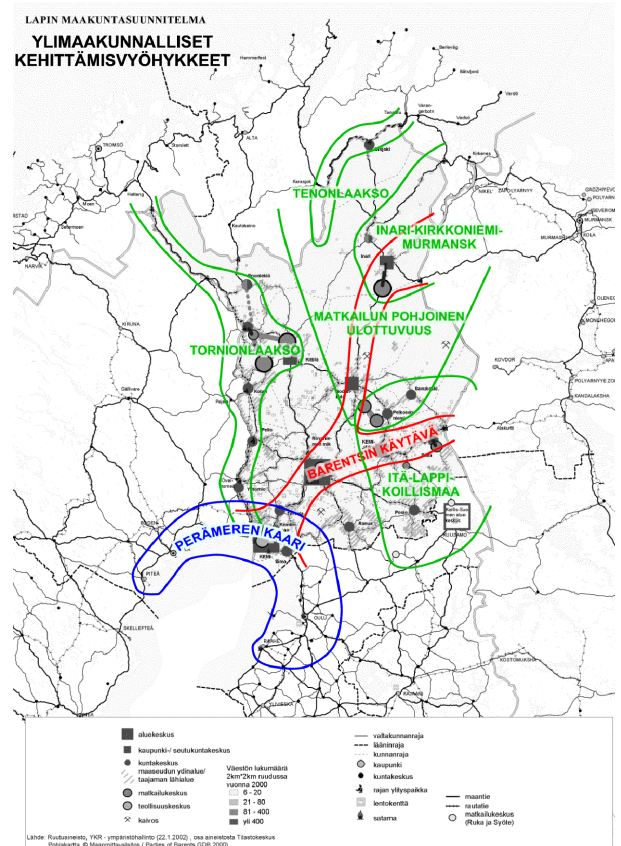
Pohjois-Lapin aluerakenteen erityispiirteitä ovat saamelaisten kotiseutualue, kolttala-alue, erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettu alue ja paliskuntajako, jotka kaikki on merkitty maakuntakaavaan.

Pohjois-Lapin kehitykseen ja aluerakenteeseen vaikuttaa myös kehitys naapuriseutukunnissa ja naapurimaissa. Maakuntakaavassa näitä näkymiä otetaan huomioon liikenne- ja reittiyhteyksien sekä rajakauppakyläkehittämällä.

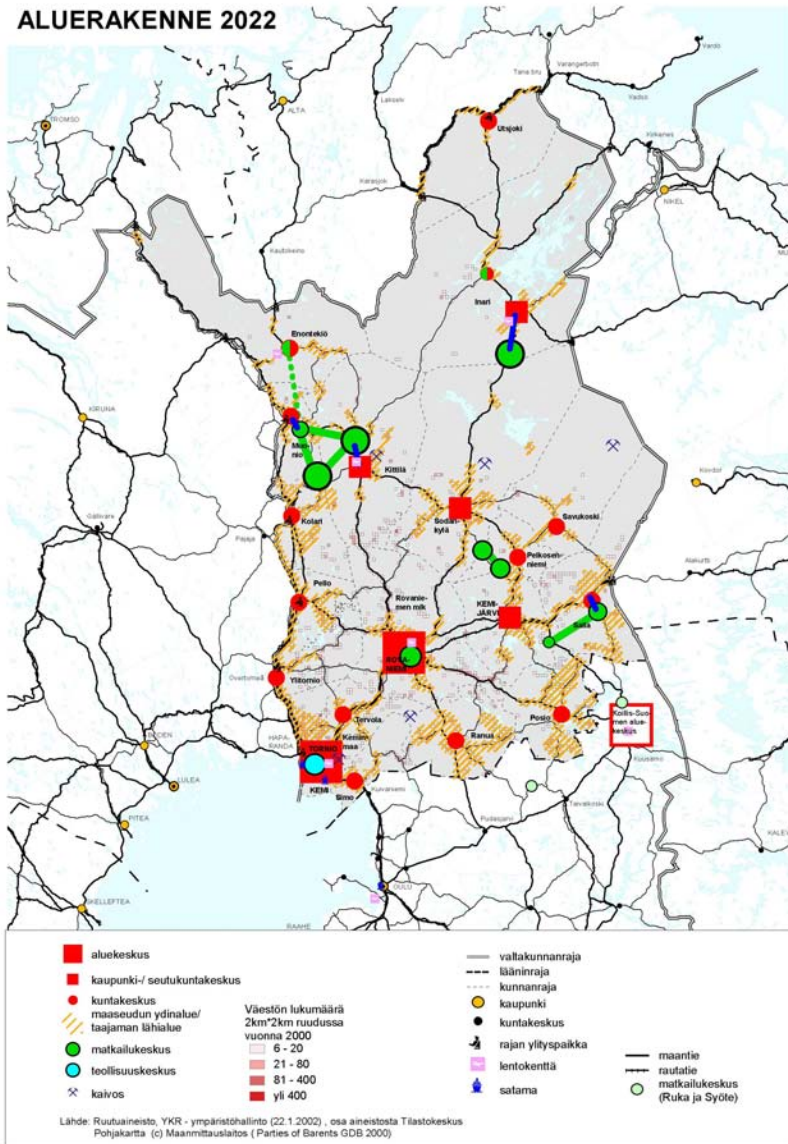
Aluerakenteeseen liittyvissä ratkaisussa painottuu maankäytön lisäksi myös aluepoliittinen merkitys sekä strategiseen suunnitteluun kuuluva joustavuus. Tavoitteena ovat olleet kehitystä eteenpäin vievät – eivät poissulkevat ratkaisut.

Aluerakenteen suurimpia muutoksia nykytilanteeseen verrattuna ovat matkailukeskusten voimakas kasvu, kuntakeskusten vähäinen kasvu, rajakauppakyläkehittämisen kasvu, maaseudun väestön väheneminen, itä-länsisuuntaisten liikenneyhteyksien paraneminen.

Kuva 8. Lapin ylimaakunnalliset kehittämisvyöhykkeet maakuntasuunnitelman Lappi 2022 mukaan

Kuva 9. Lapin aluerakenne 2022 maakuntasuunnitelman mukaan

Taulukko 1. Maakuntakaava-alueen jakautuminen eri käyttötarkoituksiin.

Maankäyttöluokka	Pinta-ala km2	Osuus
Suojelualueet (S,SL)	8570,1	24,4 %
Erämaa-alueet (Se)	9742,9	27,7 %
Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet (M)	6043,5	17,2 %
Metsätalous- ja poronhoitovaltaiset alueet (M-1)	6983,0	19,9 %
Luontaistalousalueet (Ms)	2440,6	6,9 %
Maa ja metsätalous- ja poronhoitovaltaiset alueet, joilla ulkoilun ohjaamistarvetta (MU ja MU-1))	325,3	0,9 %
Puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen alueet (EP)	179,6	0,5 %
Kaivosalueet (EK)	83,0	0,2 %
Vesialueet, tekojärvi (W-1)	614,8	1,8 %
Muut alueet (A, LL, RM, V)	140,4	0,4 %
Yhteensä	35123	

5.3. MAAKUNTAKAAVAMÄÄRÄYKSET

Maankäyttö- ja rakennuslain 30 §:n mukaan maakuntakaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-aluetta suunniteltaessa tai rakennettaessa (*maakuntakaavamääräykset*). Jos jotakin aluetta on maiseman, luonnonarvojen, rakennetun ympäristön, kulttuurihistoriallisten arvojen tai muiden erityisten ympäristöarvojen vuoksi suojeltava, maakuntakaavassa voidaan antaa sitä koskevia tarpeellisia määräyksiä (*suojelumääräykset*).

Maakuntakaavamääräykset ovat osa oikeusvaikutteista maakuntakaavaa. Niillä voidaan ilmaista alueen käytön periaatteita tai halutessa tarkentaa kaavamerkinnoilla ilmoitettua alueen käyttötarkoitusta ja antaa tällä tavoin kaavalle täsmällisempää sisältöä.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa annetaan koko kaava-aluetta koskevia yleismääräyksiä, maankäyttöluokittaisia määräyksiä, yksittäisiä alueita koskevia määräyksiä sekä osa-aluemerkinnöin tai kehittämisen aluemerkinnöin rajattua aluetta koskevia määräyksiä.

Seuraavassa esitetään Pohjois-Lapin maakuntakaavan *yleismääräykset* perusteluineen:

Suunnittelumääräykset:

Meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi maankäytön, liikenteen ja rakentamisen suunnittelussa sekä rakentamisen lupamenettelyissä on otettava huomioon valtioneuvoston päätös melutasojen ohjearvoista.

Valtioneuvoston päätöksen (993/1992) mukaisille melutasojen ohjearvoille saadaan maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaiset oikeusvaikutukset. Laajimmin määräystä tultaneen soveltamaan vilkkailla liikenneväylillä sekä niiden lähialueiden maankäytössä. Määräys toteutuu pääasiassa yleis- ja asemakaavoituksen sekä lupamenettelyn kautta. Liitteessä 5 valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista.

Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon arvokkaat luonnonympäristöt, arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt sekä kiinnitettävä erityistä huomiota rakennetun ympäristön laatuun.

Maisemallisesti herkillä alueilla, kuten tunturi-alueilla, jokien ja järvien rannoilla sekä pääteiden, matkailukeskusten, retkeilyreittien ja taajamien läheisissä metsissä metsänkäsittelytoimenpiteet on suunniteltava huolellisesti ottaen huomioon maiseman ominaispiirteet ja pyrittävä välttämään suuria muutoksia.

Rakennettu ympäristö, maisemat ja kulttuurihistorialliset ympäristöt ovat tärkeitä asukkaiden viihtymiselle ja matkailulle. Erityisen tärkeää näiden määräysten huomioon ottaminen on maakuntakaavan ma-alueilla (kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue) ja mv-alueilla (matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistystyksen kehittämisen kohdealue).

Rakennetun ympäristön laadulla ymmärretään arkkitehtuurin ja viihtyisyyden lisäksi turvallisuutta ja terveellisuyttä. Yleis- ja asemakaavojen sekä hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimisen yhteydessä on selvitettävä merkittävät kulttuuriympäristökohteet, kuten eri aikakausia edustavat asumiseen, elinkeinoin ja palveluihin liittyvät kohteet, ja pyrittävä ne säilyttämään.

Hyvä maisema kulkee käsikädessä luonnon monimuotoisuuden kanssa. Maiseman kannalta arvokkaiden alueiden metsät kasvatetaan mahdollisuuksien mukaan sekametsinä. Maiseman ja virkistyskäytön kannalta arvokkailla alueilla metsät pyritään uudistaman luontaisesti tai tekemällä vain pieniä hakkuuaukeita ja rajataan luonnon omia, epäsäännöllisiä muotoja mukaillen sekä käytetään mahdollisimman kevyttä, paikalle sopivaa maanmuokkausmenetelmää. Oikein tehty harvennushakkuut ja taimikonhoitotyöt parantavat yleensä maisemaa. Hyvällä suunnittelulla pyritään lieventämään ristiriitoja ja turvaamaan maiseman kehitys kaikkia hyödyntävällä tavalla. Määräysten toteuttaminen ei saa aiheuttaa maanomistajalle merkityksellistä haittaa. Määräykset eivät tuo uutta lupamenettelyä, esim. maisemayöluva voidaan määrätä vasta yleiskaavassa.

Määräykset toteutuvat pääasiassa yleis- ja asemakaavoituksen sekä metsätaloussuunnittelun kautta. Metsätaloussuunnittelun lähtökohtana ja ohjeena pidetään Pohjois-Suomen metsänhoitosuosituksia 2001 (ISBN 951-98731-1-2).

Ranta-alueilla taajamatoimintojen alueiden (A) ulkopuolella vapaan rantaviivan osuus tulee olla vähintään puolet muunnetusta rantaviivasta.

Määräys täydentää maankäyttö- ja rakennuslain 73 §:n sisältöä yhtenäisen rakentamattoman ranta-alueen osalta. Yhtenäisen rakentamattoman rantaviivan kokonaistarkastelu tehdään kaava-alueittain, mikäli asiaa ei ole ratkaistu koko vesistöalueen osalta oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa. Määräys toteutuu yleis- ja asemakaavoituksen kautta. Vapaaksi rantaviiva tulkitaan silloin, kun rannalla voi kulkea jokamiehen oikeuden rajoissa. Liitteessä 6 on tulkintaohje (kaavio) muunnetun rantaviivan laskemiseksi.

Ranta-alueilla tulee turvata rannan suuntainen kulkuyhteys.

Määräyksellä pyritään turvaamaan yleinen kulkuoikeus ranta-alueilla, välttämällä kuitenkin jokamiesoikeuden ulkopuolella olevien pihapiirien häirintää. Rannan suuntainen kulkuyhteys on perusteltua osoittaa usein rantaviivan läheisyydestä kauemmas taustamaastoon esimerkiksi omarantaisen rakennuspaikan taakse. Määräys toteutuu pääasiassa yleis- ja asemakaavoituksen ja lupamenettelyn kautta.

Tulva-, sortuma- ja vyörymävaara-alueet on osoitettava yleis- ja asemakaavoissa joko alueina tai rakentamisrajoituksina. Rakennuspaikkoja ei saa suunnitella sijoitettavaksi alueille, joilla on tulvan, sortuman tai vyörymän vaaraa.

Tulva-, sortuma- ja vyörymävaara-alueilla tarkoitetaan tulvaveden peittämien alueiden lisäksi eroosion tai tulvan aiheuttamia sortuma- ja vyörymäalueita. Määräyksellä pyritään parantamaan rakentajan turvaa sekä ehkäisemään kalliita virheratkaisuja. Määräys toteutuu yleis- ja asemakaavoituksen sekä lupamenettelyn kautta.

Malminetsintä ja siihen liittyvät toimenpiteet alueella on turvattava.

Määräyksellä pyritään edistämään aluetalouden ja erikoisesti alueen työllisyyden kannalta tärkeän kaivostoiminnan kehittymistä sekä vaikuttamaan siihen harkintaan, jota viranomaiset tekevät etsintälupien suhteen. Malminetsintää säätelevät lähinnä kaivoslaki ja luonnonsuojelulaki. Kaivoslain 3 §:n mukaan jokaisella on toisenkin alueella valta suorittaa kaivoskivennäisten löytämiseksi tarpeelliseksi katsottavia geologisia havaintoja ja mittauksia sekä vähäistä näytteenottoa (etsintätyö). Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa voidaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta alueen hallinnosta vastaavan viranomaisen tai laitoksen luvalla: ... tehdä geologisia tutkimuksia ja etsiä malmia. (LSL 15 §) Muulla luonnonsuojelualueella tätä on soveltuvin osin noudatettava. (LSL 17 §). Suojelualueilta mahdollisesti löydettävien kaivoskivennäisten hyödyntämisen mahdollisuudet vaihtoehtoinen tulee myös tutkia. Suojelualueen hyödyntäminen voisi olla mahdollista esimerkiksi maanalaisena kaivoksena tai niin, että hankitaan suojeluun vastaavien luontoarvojen alue toisaalta. Määräys toteutuu valtion eri sektoriviranomaisten, kuntien ja muiden yhteistyötahojen tutkimuksien ja suunnitelmien kautta.

Kaivostoiminnan hallinnointi, valvonta sekä lainsäädännön kehittäminen kuuluvat kauppa- ja teollisuusministeriön toimivaltaan. Kaivoslain (503/1965) mukaan kauppa- ja teollisuusministeriö myöntää kaivoskivennäisten etsinnässä ja hyödyntämisessä tarvittavat luvat. Lisäksi kauppa- ja teollisuusministeriö pitää yllä kaivoslain mukaista kaivosrekisteriä, jonne on rekisteröity kaivosoikeuksia koskevat tiedot.

Poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava. Metsätaloutta, turvetuotantoa, matkailutoimintoja ja loma-asutusta suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Suunniteltaessa valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.

Määräyksellä toteutetaan valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Lisäksi määräyksellä korostetaan myös Lapin maankäytön erityispiirteitä. Poronhoidolle erityisen tärkeitä alueita ovat erotus- ja vasanmerkintäaidat, paliskunnan raja-, laidunkierto- ja työaidat, kuljetusreitit, vasonta-alueet ja poroteuras-tamot aitarakennelmiin sekä talviruokinnan kannalta kriittiset jäkälä- ja loppoalueet. Poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi metsien hakkuut, maanpinnan voimakas käsittely ja ojitukset, turvetuotannon uusien alueiden käyttöön otto, matkailun ohjelmajalvaluueet ja moottorikelkkailureitit sekä uusi loma-asutus, kun nämä toimenpiteet ovat laajoja tai kohdistuvat poronhoidolle kriittisille alueille. Määräys neuvottelemisesta asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa suunniteltaessa valtion maita koskevia porotalouden harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä on muuten poronhoitolain 53 § mukainen, mutta laajentaa neuvotteluvollisuuden koskemaan myös muita kuin valtion viranomaisia. Määräys toteutuu yleis- ja asemakaavojen, hoito- ja käyttösuunnitelmien, metsätaloussuunnitelmien sekä muiden toteuttamissuunnitelmien kautta.

Suojelu- (S), luonnonsuojelu- (SL) ja erämaa-alueiden (Se) hoito- ja käyttösuunnitelmista on pyydettävä lausunto alueen kunnilta, Lapin liitolta, Lapin ympäristökeskukselta, Lapin työvoima- ja elinkeinokeskukselta, Saamelaiskäräjiltä saamelaisen kotiseutualueella ja kolttien kyläkokoukselta kolttialueella, Paliskuntain yhdistykseltä, alueen paliskunnilta sekä muilta viranomaisilta ja yhteisöiltä, joiden toimialaan suunnitelma liittyy.

Määräyksellä pyritään vahvistamaan ja virallistamaan hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimisessa vuorovaikutteisuutta, avoimuutta ja julkisuutta. Muita viranomaisia ovat mm. Tielaitos, Geologinen tutkimuslaitos ja Metsäkeskus. Hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimisprosessissa tulisi noudattaa soveltuvin osin maankäyttö- ja rakennuslain mukaista kaavoitusprosessia.

Rakennuksia tai muita huomattavia rakenteita ei tule suunnitella sijoitettavaksi maiseimallisesti aroille paikoille, kuten kapeisiin niemenkärkiin ja kannaksille sekä rantamaisemaa hallitsevien kumpareiden huipulle.

Maisema-alueet ja muut maisemalliset herkat alueet ovat erityisen tärkeitä mm. paikallisille asukkaille ja matkailijoille esimerkiksi näköalapaikkoina. Tulisi välttää paikkoja, joissa rakennus eniten muuttaa maisemaa tai jotka ovat tärkeitä yleisen virkistykseen kannalta. Määräyksessä ei ole lueteltu tyhjentävästi kaikkia alueita, joita se koskee. Metsänrajan yläpuoliset alueet ja avotunturit ovat maisemallisesti herkkiä alueita, mutta sinne tulee kuitenkin voida sijoittaa harkitusti esimerkiksi tietoliikennemastoja, tuulivoimaloita, laskettelukeskusten yläravintoloita ja luontaiselinkeinojen tukikohtarakenteita. Määräys toteutuu yleis- ja asemakaavoituksen sekä lupamenettelyn ja LSL:n 33-34 § mukaisen maisema-alueen perustamisen kautta.

Hyville, yhtenäisille tai maisemallisesti tärkeille pelloille ei tule suunnitella sijoitettavaksi muuta kuin maa- ja metsätalouteen liittyvää rakentamista, ellei niitä ole yksityiskohtaisemmassa kaavassa rakentamiseen sopivaksi osoitettu.

Hyvät yhtenäiset ja/tai maisemallisesti tärkeät pellot tulisi säilyttää tuotantokunnossa sekä välttää niille rakentamista myös maisemallisista syistä, erityisesti kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeillä alueilla. Alueet ovat tärkeitä mm. maa- ja porotalouselinkeinolle, paikallisille asukkaille ja matkailijoille. Kuntakaavoituksessa tulee olla kuitenkin mahdollisuus ottaa myös peltoalue rakennuskäyttöön. Määräys toteutuu yleis- ja asemakaavoituksen sekä lupamenettelyn kautta.

Rakentamisrajoitus:

Maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus on voimassa virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetuilla alueilla (V, LL, EN, EJ, S, SL, SM, SR, Se, sr, vt, kt, st, yt, tv, sähkölinja). Rajoitus laajennetaan kosemaan puolustusvoimien alueita (EP), suojavyöhykkeitä (sv) sekä tärkeitä ja vedenhankintaan soveltuvia pohjavesialueita.

Määräyksellä ilmaistaan Pohjois-Lapin maakuntakaavassa olevien maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukaisten rakentamisrajoitusten laajuus. Määräys toteutuu yleis- ja asemakaavoituksen sekä lupamenettelyn kautta.

Suojelumääräykset:

Suunniteltaessa sellaisen alueen käyttöä, jolla on kiinteä muinaisjäänös, on neuvoteltava Museoviraston kanssa. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäänöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Lupaa haetaan ympäristökeskukselta, jonka on kuultava asiassa Museovirastoa.

Määräyksellä halutaan muistuttaa suojelluista kiinteistä muinaisjäänöksistä, vaikka niistä määrää muinaismuistolaki (17.6.1963/295). Muinaismuistolain 1 §:n mukaan kiinteät muinaisjäänökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta.

Suunniteltaessa suojelualueen tai suojeluohjelman kuuluvan alueen käyttöä on neuvoteltava luonnonsuojelusta ja alueen hallinnasta vastaavien viranomaisten kanssa.

Natura 2000 alueisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tarveharkinta ja tarvittaessa vaikutusten arviointi on tehtävä luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:n mukaisesti.

5.4. MAAKUNTAKAAVA MAANKÄYTTÖLUOKITTAIN

Seuraavassa esitetään maakäyttöluokittain kaavamerkinnot selityksineen, sekä periaatteet ja perustellut kaavan sisällöstä.

5.4.1. Saamelaisen kotiseutualue

Merkinnällä **sa** osoitetaan saamelaisen kotiseutualueen raja. Alueella tarkoitetaan Enontekiön, Inari, Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta. (Laki saamelaiskäräjistä N:o 974/1995 4§). (kuva 11.) Rajat on määritelty asetuksessa saamelaiskäräjistä (22.12.1995/1727).

Merkintään on liitetty kaavamääräykset: ”Viranomaisten on varattava saamelaiskäräjille tilaisuus tulla kuulluksi ja neuvotella kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisen asemaan alkuperäiskansana ja jotka koskevat saamelaisen kotiseutualueella yhdyskuntasuunnittelua, valtionmaan, suojelualueiden ja erämaa-alueiden hoitoa, käyttöä, vuokrausta ja luovutusta, kaivoskivennäisten valtausta ja kaivospiirin perustamista tarkoittavia lupahakemuksia taikka muuta vastaavaa saamelaisen kieleen, kulttuuriin tai heidän asemaansa alkuperäiskansana alueiden käyttöön liittyvää asiaa. (Määräys perustuu lakiin saamelaiskäräjistä 974/1995, 9§)”

”Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu on sovittava yhteen Saamelaiskäräjistä annettussa laissa tarkoitettua saamelaisen kotiseutualueella siten, että saamelaisen kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan, sekä poronhoitolaissa tarkoitettua poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädetyt

velvoitteet täytetään. (Laki Metsähallituksesta 1378/2004, 4.2 §)”

”Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain mukaisissa toimenpiteissä on kiinnitettävä erityistä huomiota saamelaisten mahdollisuuksiin ylläpitää ja kehittää kulttuurimuotoonsa kuuluvia elinkeinoja saamelaisten kotiseutualueella. (Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki 45/2000, 1.2 §)”

Merkintään on liitetty myös suositus: ”Saamelaisten kotiseutualueella metsätalouden tulisi käyttää luontaista uudistamista sille soveltuvilla kohteilla ja välttää maanpinnan voimakasta käsittelyä.”

Suositus vastaa valtionmaiden osalta nykyistä käytäntöä ja on suositus myös yksityismaiden metsänhoidolle. Maanpinnan käsittelyssä tulisi käyttää kohteeseen soveltuvaa, mahdollisimman kevyttä maanmuokkausmenetelmää ottaen kuitenkin huomioon hyvän uudistamistuloksen turvaaminen. Kivennäismailla ei käytetä syväaurauksia. Rinnemailla estetään huuhtoutumista tarvittavin toimenpitein.

5.4.2. Koltta-alue

Merkinnällä osoitetaan Kolttalain (253/1995) mukaisen koltta-alueen raja. Merkintään liittyy kaavamääräys:

”Koltta-alueella valtion ja kunnan viranomaisten on varattava kolttien kyläkokoukselle ja kolttanuovostoille tilaisuus lausunnon antamiseen kolttien elinkeinoja ja elinolosuhteita koskevissa laajakantoisissa ja periaatteellisissa asioissa. (Määräys perustuu kolttalakiin 253/1995, 44 ja 56 §.)”

5.4.3. Jäämeren käytävä

Lappi sijoittuu maantieteellisesti Barentsin alueen keskiöön ja sillä on Suomen maakunnista ainoana yhteistä rajaa sekä Ruotsin, Norjan että Venäjän kanssa. Pohjoiskalotin yhteistyö tulee entisestään lisääntymään ja alueesta on mahdollisuus synnyttää yhteinen työssäkäyntialue. Naapurialueiden kehitys tukee Lappia, sillä mm. Pohjois-Norjan ja Luoteis-Venäjän kaasu- ja öljylähteiden hyödyntäminen vaativat kansainvälistä työvoimaa ja hankintoja, joista osa voi kanavoitua kysyntänä Lappiin. Lapin kautta tulee ohjautumaan huomattavaa läpikulkuliikennettä, joka työllistää kuljetuksissa ja palveluissa.

Kehittämismerkinnällä **jk** osoitetaan valtakunnallisesti tai maakunnallisesti tärkeitä kansainvälisiä liikennekäytäviä. Liikennekäytävän perusrungon muodostaa valtatie 4 Kaamaseen. Käytävä jatkuu Kaamasesta Norjaan Karigasniemen, Utsjoen ja Nuorgamin sekä Näättämön kautta ja Venäjälle Ivalosta Raja-Joosepin kautta. (kuva 11). Jäämeren käytävä yhdistää Suomen pohjoisosat voimakkaasti

kehittyville Finnmarkin ja Murmanskin alueille. Käytävään voivat sijoittua myös sähkölinjat, kaasuja öljyputket sekä tietoliikenneyhteydet. Hammerfestin kehityksen odotetaan kasvattavan edelleen Karigasniemen suunnan merkitystä. Kaasu- ja öljytuotannon painopisteen siirtyessä Norjanmereltä Barentsinmeren suuntaan kasvaa Vesisaaren ja Kirkkoniemen asema ja siten myös Utsjoen ja Näättämön suuntien merkitys.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa on annettu Jäämeren käytävän kehittämisperiaattemerkintää koskeva määräys: ”Jäämeren käytävää kehitetään kansainvälisenä liikennekäytävänä, jonka maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen, liikenteen ja matkailun palveluihin, liikenneympäristön laatuun sekä luonnon-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvoihin. Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon korkealuokkaisen maantien sekä energia- ja tietoliikennejohtojen tilavaraukset ja rajoitukset ympäröivälle maankäytölle.”

Jäämeren liikennekäytävällä tulee turvata sujuvan ja turvallisen liikenteen vaatimukset sekä liikenteen palveluiden saatavuus. Maankäytön merkittävä lisääminen pääteiden varsille edellyttää yksityiskohdistaisten maankäyttösuunnitelmien laatimista. Suunnitelmissa on esitettävä mm. kehitettävän alueen yksityistiejärjestelyt ja liittymät yleiselle tielle sekä liikennemelualue ja sen huomioon ottaminen.

Kasvavan liikenteen vuoksi tulisi valta- ja kanta-ten poikki rakentaa eri tasossa olevia kulkuyhteyksiä paikalliselle liikenteelle ja reiteille.

5.4.4. Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistystien kehittämisen kohdealue

Kehittämismerkinnällä **mv** osoitetaan matkailun tai virkistystien kehittämisen alueidenkäytöllisiä periaatteita. Pohjois-Lapin maakuntakaavassa on annettu **mv**-alueelle maankäyttöluokkaa koskeva määräys: *Aluetta tulee kehittää matkailukeskusten, maa-seutu-matkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoinnallisen kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten kanssa yhteen sopivalla tavalla.* (Kuva 11)

Matkailun kehittämisvyöhykkeiksi on valittu sellaisia aluekokonaisuuksia, joilla on runsaasti veto-voimaisia luonto- ja kulttuurikohteita, hyvät liikenneyhteydet, paljon olemassa olevia matkailupalveluja ja -rakenteita sekä hyvät mahdollisuudet keskinäiseen yhteistyöhön ja verkottumiseen.

Matkailun vetovoima-alueen kehittämisen keinoja ovat, arvokkaiden kulttuuriympäristöjen vaaliminen ja hoitaminen, pääteille ja reiteille näkyvien luonnonmaisemien huomioon ottaminen metsien käsittelyssä, tienvarsimaisemien hoitaminen, teiden ja reittien pitäminen hyvässä kunnossa, hyvä opastus ja viitoitus kohteisiin, yhteinen kartta, kohteiden

kartoitus, yhteyksien suunnittelu, kohteiden yhteismarkkinointi.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu kahdeksan matkailun ja virkistystyksen kehittämisen vyöhykettä.

- Luosto - Sodankylän kuntakeskus - Kommattivaara
- Mutenia - Vuotso – Tankavaara – Purnumukka
- Saariselkä - Ivalo
- Inarin kirkonkylä - Inarinjärven eteläosa - Nellim
- Menesjärvi – Lemmenjoki
- Rovisuvanto – Karigasniemi – Inarijokivarvi
- Yläköngäs - Utsjoen kirkonkylä - Mantojärvi - Nuorgam – Pulmankijärvi
- Sevettijärvi – Näätämö - Näätämöjoki

Matkailun ja virkistystyksen kehittämissuunnitelma tulisi laatia toiminnallinen kehittämissuunnitelma ja oikeusvaikutteinen yleiskaava. Suojelun alueiden ensisijainen suunnitteluväline on hoito- ja käyttösuunnitelma.

Kuva 10. Inarijärvi

Kuva: Lentokuva Vallas Oy

5.4.5. Maaseudun kehittämisen kohdealue

Kehittämismerkinnällä **mk** osoitetaan maaseutua koskevan kehittämissuunnitelman alueidenkäyttöllisiä periaatteita. Pohjois-Lapin maakuntakaavassa on annettu maaseudun kehittämisen kohdealueille maankäyttöluokkaa koskeva määräys: *Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä.* (Kuva 11)

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa varattujen maaseudun kehittämissuunnitelman yleisiä ominaisuuksia ovat: vahva maatalous, vahva porotalous, ympäristön vetovoimaisuus, mahdollisuus säilyttää peruspalvelut, hyvä saavutettavuus, luontaiset yhteistyömahdollisuudet kehittämissuunnitelman ulkopuolisten alueiden kanssa (esim. yhteistyö matkailukeskusten kanssa), kehittämisen sopeuttaminen alueiden vanhoihin rakenteisiin ja elinkeinoihin

(matkailu, loma-asuminen), alueiden erilaisuus (maatilojen keskittymät, poroelinkeinojen keskittymät, matkailun vetovoimatekijät, vesistöt, ym.), monenlaiset elinkeinot.

Kyliä pyritään tukemaan pienyritystoiminnalla, matkailulla ja loma-asutuksella. Parhaat maatalousalueet pyritään säilyttämään viljeltyinä. Rakentamisen tulisi olla perinteiseen kyläympäristöön sopivaa. Maaseudun kehittämisen kohdealueille tulisi laatia toiminnallinen kehittämissuunnitelma ja oikeusvaikutteinen yleiskaava.

Maaseudun kehittämisen kohdealueiden merkitseminen kaavaan ei merkitse sitä, että muilla alueilla ei voisi kehittää toimintaa, vaan osoittaa alueita joilla on erityisiä kehittämissuunnitelmia. Maakuntakaava ei keskitä ja vähennä palveluita maaseudulla, vaan edistää niiden säilymistä kehittämissuunnitelmissa ja keskuskyllissä, joiden ulkopuolella niitä ei enää ole. Kyläkeskusten ja maaseudun kehittämisen kohdealueiden osoittamisella pyritään siihen, että näiden voimakkaimpien alueiden työpaikat ja palvelut hyödyttävät myös vielä harvempaan asuttua maaseutua.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu kolme maaseudun kehittämissuunnitelmaa: Jeesiö – Vaalajärvi – Riipi – Unari – Kierinki; Kelujärvi – Puolakkavaara – Siurunmaa; sekä Kersilö – Petkula – Moskuvaara.

Kehittämismerkinnällä **mk-1**, *Maaseudun kehittämisen kohdealue, jolla korostuu saamelaiskulttuuri*, osoitetaan maaseutua koskevan kehittämissuunnitelman alueidenkäyttöllisiä periaatteita erityisesti saamelaiskulttuuriin ja –elinkeinoihin profiloituneilla alueilla. Pohjois-Lapin maakuntakaavassa on annettu maaseudun kehittämisen kohdealueille, joilla korostuu saamelaiskulttuuri maankäyttöluokkaa koskeva määräys: *Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Alueella tulee pyrkiä saamelaiskulttuurille ja muulle paikalliselle perinteelle ominaisen rakentamistavan säilyttämiseen ja kehittämiseen.* (Kuva 11)

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa varattujen saamelaiskulttuuria korostavien maaseudun kehittämissuunnitelman yleisiä ominaisuuksia ovat mk-alueiden kohdalla esitetyn lisäksi vahva luontaistalous, saamelaiskulttuuria ilmentävä ympäristö, alueiden erilaisuus myös saamelaiskulttuurin sisällä.

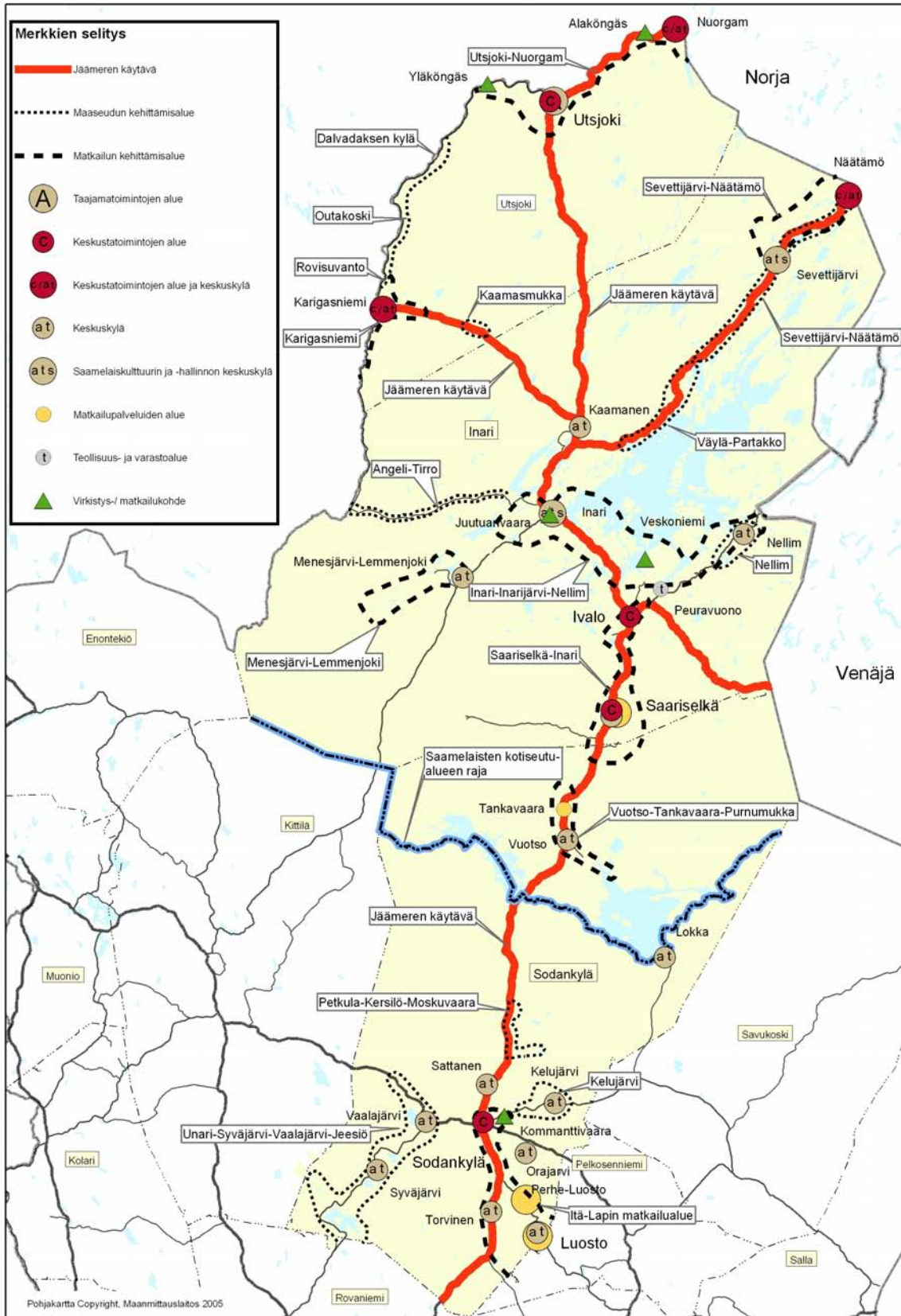
Kyliä pyritään tukemaan saamelaiskulttuuria ja elinkeinoja turvaavalla ja kehittäväällä tavalla. Rakentamisen tulisi olla perinteiseen ympäristöön ja rakennustapaan sopivaa. Kohdealueille tulisi laatia toiminnallinen kehittämissuunnitelma ja oikeusvaikutteinen yleiskaava. Saamelaiskulttuuria korostavien kehittämissuunnitelman kohdealueiden osoittaminen kaavassa ei merkitse sitä, että muilla alueilla ei voisi

kehittää toimintaa vastaavalla tavalla, vaan osoittaa alueita, joilla siihen on erityisiä edellytyksiä.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu kuusi maaseudun kehittämisvyöhykettä, joilla ko-

roستuu saamelaiskulttuuri: Nellimin alue, Tirro – Angeli, Suojaperä – Sevettijärvi – Näätämö, Väylä – Partakko, Kaasmukka ja Rovisuvanto - Outakoski – Nuvvus.

Kuva 11. Pohjois-Lapin maakuntakaavan kehittämisvyöhykkeet ja keskusket

5.4.6. Taajamatoimintojen alueet

Merkinnällä **A** osoitetaan rakentamisalueita asumiselle ja muille taajamatoiminnoille, kuten keskustatoiminnoille, palveluille ja teollisuudelle, pääväyliä pienempiä liikenneväyläalueita, virkistys- ja puistoalueita sekä erityisalueita. Taajama-aluevarauksina maakuntakaavassa on esitetty Sodankylän ja Ivalon kuntakeskukset sekä niiden mahdolliset laajenemisalueet. Mittakaavasta johtuen Utsjoen kuntakeskus on esitetty kohdeympyränä. Yksityiskohtaisempi taajamatoimintojen alajako ratkaistaan kuntakaavoilla.

Taajama-aluevarauksilla on pyritty turvaamaan ennusteiden mukaisen maksimiväestön aluetarve. Tavoitteena on ollut myös ennakoida taajamatoimintojen kehityslinjat pitkällä tähtäimellä siten, että eri tarkoitukseen varattujen alueiden toteuttamisessa voidaan päästä kustannuksiltaan edullisimpaan lopputulokseen. Rakentamista ohjataan ensisijaisesti nykyisiin taajamiin ja kyläalueille asuinympäristöjen viihtyisyydestä tinkimättä. Laajoja kasvualueita ei ole osoitettu.

Maakuntakaavan taajama-alueista on pyrittävä toteuttamaan ensimmäisenä nykyiset yleis- ja asemakaava-alueet, ennen kuin siirrytään taajamavaruksen uusille alueille. Tällä tavalla voidaan säästää yhdyskuntatekniikan kustannuksia ja säilyttää alueet yhtenäisinä.

Tavoitteena on liikennetarpeen vähentäminen sekä pyöräilyn ja kävelyn osuuden kasvattaminen. Taajamia ja yhdyskuntarakenteita eheyttäessä tulee huolehtia siitä, että ratkaisut sopivat ympäristöön ja parantavat elinympäristöjä. Taajamien sisällä olevat rakentamattomat rakennuspaikat ja muut rakentamiseen soveltuvat vajaakäyttöiset alueet hyödynnetään eheyttämisessä.

Alueiden yksityiskohtaisessa suunnittelussa tulee pyrkiä liikenneturvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Alueidenkäytöllä tulee edistää elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä varaamalla riittävästi yritystoiminnalle soveltuvia alueita. Niiden sijoittumisessa tulee kiinnittää huomiota olemassa olevien työpaikka-alueiden kehittämismahdollisuuksiin, hyvään saavutettavuuteen ja työpaikkojen sijoittumiseen lähelle asukkaita. Taajama-alueiden yhteys ympäröivään luontoon tulee säilyttää.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää elinympäristöjen terveellisuuden ja turvallisuuden edistämiseen sekä terveyshaittojen ennalta ehkäisemiseen ja olemassa olevien haittojen poistamiseen.

5.4.7. Keskustatoimintojen alueet

Kohdemerkinnällä **c** osoitetaan keskustahakuisten palvelu-, hallinto- ja muiden toimintojen alueita niihin liittyvine liikennealueineen.

Keskustatoimintojen alueille tulee pyrkiä sijoittamaan mahdollisimman suuri osa niistä palveluista, jotka palvelevat koko taajamaa ja myös ympäröiviä alueita. Sijoittamalla keskustapalvelut ja myös vähittäiskaupan suuryksiköt nykyisiin taajamien keskustoihin tai niiden välittömään yhteyteen, turvataan niiden mahdollisimman hyvä saavutettavuus kaikilla liikennevälineillä. Näin asiointi helpottuu ja aiheuttaa mahdollisimman vähän taajaman sisäistä liikennettä. Muita palveluja kuin vähittäiskaupan suuryksiköitä voi olla muuallakin taajamatoimintojen alueella.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan vähittäiskaupan suuryksikköä ei saa sijoittaa maakuntakaavan tai yleiskaavan keskustatoimintojen ulkopuolelle, ellei alue ole asemakaavassa erityisesti osoitettu tätä tarkoitusta varten. Maakuntakaavassa on osoitettu keskustatoimintojen kohdemerkintä **c** Sodankylän, Saariselän ja Ivalon keskusta-alueille ja **c/at** merkintä Karigasniemen, Nuorgamin ja Näätämon kyliin.

Pohjois-Lapin päivittäistavarakaupan ostovoiman siirtymä on negatiivinen vain Sodankylässä (-11,8%). Inariin suuntautuu ostovoiman siirtymää (27%) ja Utsjoella suurin osa päivittäistavarakauppojen asiakkaista tulee kunnan ulkopuolelta (siirtymä 197,4%). Pohjois-Lapin seutukunnan keskuspaikat Sodankylä ja Ivalo omaavat riittävän pysyvän väestöpohjan myös vähittäiskaupan suuryksiköiden rakentamiselle. Saariselällä on jo nykyisin vähittäiskaupan suuryksikkö. Karigasniemi, Nuorgam ja Näätämon ovat vahvoja rajakauppakylä ja kansainvälisen Jäämeren liikennekäytävän kehittäminen tulee myös Utsjoen kirkonkylää.

Pohjois-Lapin muilla alueilla ei näillä näkymin ole tarvetta varautua vähittäiskaupan suuryksiköihin, koska pysyvä väestöpohja on liian pieni. Matkailun mukanaan tuoman kasvavan asiakasmäärän pystyvät palvelemaan suuryksikköä pienemmät yritykset. Näin voidaan parhaiten turvata myös kaupan palvelupisteet ja työpaikat tasaisemmin Pohjois-Lapin alueella.

Mittakaavasta johtuen keskustatoimintojen alueet osoitetaan kohdeympyröinä. Tarkemmin alueen laajuus määritellään aluekuvaavuuksissa. Muualle kuin näille maakuntakaavan määrittämille alueille ei vähittäiskaupan suuryksiköitä tulisi sijoittaa.

5.4.8. Keskuskylät

Kohdemerkinnällä **at** osoitetaan keskuskylä, joilla sijaitsee tai joille suunnitellaan tai joilla pyritään säilyttämään maaseudun peruspalveluita ja joita voidaan pitää sopivina rakentamisalueina. Keskuskyläin liittyy sama kaavamääräys kuin maaseudun kehittämisen kohdealueisiin: *Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä.*

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa keskuskylän merkinnällä osoitetaan (kuva 11.) sellaisia aluerakenteen, kulttuurin ja maaseudun peruspalveluiden kannalta tärkeitä kyliä, joihin suuntautuu tai joihin halutaan ohjata rakentamista ja palveluja. Muut maaseutualueet täydentävät ja tukevat tätä keskuskyläin muodostamaa maaseudun kehittämisen kokonaisuutta. Kylien kehittämistä tuetaan mm. pienyritystoiminnalla, matkailulla ja loma-asutuksella.

Maakuntakaavassa keskuskyläksi on osoitettu *Sodankylässä* Torvinen, Syväjärvi, Vaalajärvi, Orajärvi, Kelujärvi, Sattanen, Lokka, Vuotso ja Luosto, *Inarissa* Inari, Nellim, Sevettijärvi, Näätämo, Kaamanen, Menesjärvi-Lemmenjoki ja Saariselkä, *Utsjoella* Karigasniemi ja Nuorgam. Näiden kylien sijainti on keskeinen omassa kunnanosassaan ja useimmissa niistä on palveluja ja monenlaista yritystoimintaa. Inarin ja Sevettijärven kohdalla on erityismerkintä: **ats** *Saamelaiskulttuurin ja -hallinnon keskuskylä*. Karigasniemi, Nuorgam ja Näätämo ovat saaneet rajakaupan vuoksi merkinnän **c/at**, keskustatoimintojen alue ja keskuskylä.

Kylissä tulisi säilyttää asutus lähinnä elinkeinopoliittisin toimenpitein, mutta myös rakennustoimintaa suunnitelmallisesti ohjaamalla. Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti arvokkaille kyläalueille on syytä laatia suunnitelma kulttuuri- ja maisema-arvojen säilyttämisestä, mikäli kyliin syntyy uutta rakennustoimintaa. Lisärakentaminen tulee sijoittaa olemassa olevan asutuksen yhteyteen.

5.4.9. Teollisuus- ja varastoalueet

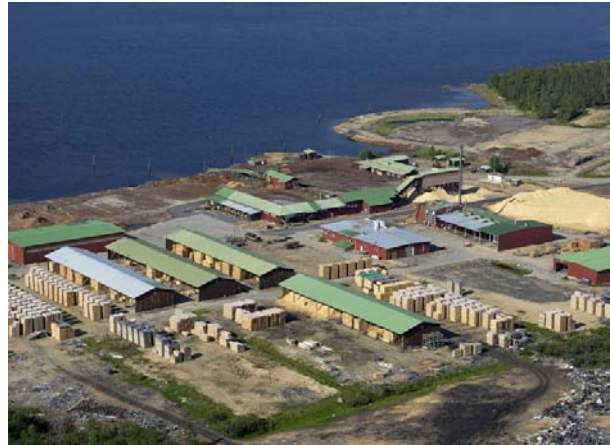
Merkinnällä **T** osoitetaan seudullisesti merkittäviä teollisuus- ja/tai varastotoimintojen alueita.

Teollisuus- ja varastoalueen kohdemerkinnällä osoitetaan (kuva 11) Peuravuonon saha. Kunnan sisäiset teollisuusalueet sisältyvät yleensä taajama- toimintojen alueeseen. Ivalossa ja Sodankylässä on merkittävät teollisuusalueet taajaman kummassakin päässä. Myös keskuskyläin sekä maa- ja metsätalousovaltaiselle alueelle voi sijoittua pienteollisuutta.

Alueiden suunnittelussa on otettava huomioon toiminnan aiheuttaman liikenteen järjestäminen siten, että läheisten asuinalueiden tie-/ katuverkkoa ei

tarpeettomasti kuormiteta. Merkittävät ympäristöhäiriöt viereisille alueille tulee estää.

Kuva 12. Peuravuonon saha

Kuva: Lentokuva Vallas Oy

5.4.10. Virkistysalueet ja virkistys-/matkailukohteet

Merkinnällä **V** osoitetaan seudullisesti merkittäviä, alueellisesti laajoja tai taajamarakenteen ja taajaman viherväylien kannalta tärkeitä alueita. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Virkistysalueeksi tai virkistys-/matkailukohteeksi merkinnällä osoitetaan (kuva 11.) vähintään seudullisesti merkittävät taajama-, matkailu- ja kyläalueiden ulkopuoliset virkistysalueet. Alueille tulee rakentaa laaja ja monipuolinen palveluvarustus. Virkistysalueiden verkostoa täydentävät mm. laajat suojelualuevaraukset (SL), erämaalain (62/91) mukaiset erämaa-alueet (Se) sekä maa- ja metsätalousovaltaiset ja metsä- ja porotalousovaltaiset alueet, joilla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU ja MU-1). Lisäksi kaavassa on osoitettu virkistystä palveleva runkoreittiverkosto.

Maakuntakaavassa virkistysalueeksi on merkitty Sodankylän Kommattivaara sekä virkistys-/matkailukohteiksi on osoitettu Inarissa Juutuanvaara, Veskonieni, Utsjoella Alaköngäs ja Yläköngäs.

Virkistysalueverkoston on tarjottava mahdollisuudet luonnon monimuotoisuuden kokemiseen, monipuoliseen luonnossa liikkumiseen, urheiluun, kalastukseen yms. matkailua sekä muuta virkistytymistä palveleviin toimintoihin. Toisaalta virkistysalueiden muu käyttö, kuten porotalous, riistanhoito, metsästys, metsäntuotteiden keräily ja metsätalous asettavat omia tavoitteitaan ja rajoituksiaan virkistysalueiden toteuttamiselle.

Metsätalous virkistysalueilla on yleensä sallittua, vaikka alueiden maisemanhoitoon onkin kiinnitettävä erityistä huomiota. Metsätaloutta ohjaavat metsälaki, metsätalouden ympäristöohjelma, alueellinen metsäohjelma, metsänhoitosuosituksen, maiseman-

hoito-ohjeet, yksityismaiden monitavoitteinen metsäsuunnittelu sekä valtionmaiden luonnonvarasuunnitelmat ja alue-ekologiset suunnitelmat.

Virkistysalueita varattaessa on otettu huomioon myös Pohjois-Lapin laajat ja asumattomat ”selkoset”, jotka ovat pääasiassa maa-, metsä- ja poronhoitovaltaisia alueita. Nykyaikainen ympäristönäkökohdat huomioon ottava metsätalouden harjoittaminen mahdollistaa samanaikaisesti myös tehokkaan ulkoilu- ja virkistyskäytön metsästäjille, kalastajille, marjastajille, moottorikelkkailijoille sekä muille luonnossa virkistäytyville. Lisäksi lähes kaikkien muidenkin maankäyttöluokkien kohdalla otetaan huomioon virkistysalueiden toimintaedellytysten turvaaminen. Nämä kaikki yhteensä vähentävät varsinaisten virkistysaluevarausten tarvetta.

5.4.11. Matkailupalvelujen alueet

Merkinnällä **RM** osoitetaan seudullisesti merkittäviä matkailupalvelujen alueita, kuten matkailu- ja lomakeskuksia, lomakylä, lomahotelleja, leirintäalueita tai muita vastaavia matkailua palvelevia toimintoja. Pohjois-Lapin maakuntakaavassa matkailupalvelujen alueen merkinnällä osoitetaan (kuva 11.) vähintään seudullisesti merkittävät matkailukeskukset ja matkailukohteet, jotka sisältävät myös alueen toiminnolle tarpeelliset liikenneväylät ja -alueet, palvelu- ja virkistysalueet sekä maa- ja metsätalousalueet. Yksityiskohtaisempi matkailupalvelujen alueiden alajako ratkaistaan kuntakaavoilla.

Maakuntakaavassa matkailupalvelujen alueiksi on osoitettu Saariselkä, Pyhä-Luoston ja Perhe-Luoston alueet sekä kohdemerkinnällä Tankavaara.

Matkailukeskusten kehittämisessä tavoitteena on tehdä seutukunnan rajojen yli ulottuvaa yhteistyötä Rovaseudun, Pyhän, Norjan ja Murmanskin alueiden kanssa. Matkailukeskusten profiloimisella, työnjaolla ja yhteistyöllä pienten kohteiden kanssa muodostetaan vahva ja monipuolinen kokonaisuus. Tämä otetaan huomioon jo maakuntakaavassa, mutta ennen kaikkea matkailualueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Matkailukeskusten, kuntakeskusten ja pienten maaseutukohteiden yhteistyöllä parannetaan kaikkien toimintaedellytyksiä.

Matkailualueiden kehittämisessä on kaiken aikaa säilytettävä ne vetovoimatekijät, joiden varassa matkailu toimii. Maakuntakaavassa periaatteena on keskittyä olemassa olevien matkailukeskusten kehittämiseen. Matkailun aiheuttamia haittoja ympäristölle on pyrittävä minimoimaan keskittämällä toiminnot ja jättämällä matkailukeskusten ympäristöt pääasiassa rakentamatta. Liikkuminen matkailukeskusten ympäristöissä ohjataan reiteille. Jätehuolto järjestetään matkailijamäärään nähden riittäväksi. Jätehuollon riittävydestä on varmistuttava aina en-

nen uusien alueiden käyttöönottoa. Myös matkailukeskusten turvallisuuskulttuurin kehittämisestä tulee huolehtia. Riskianalyyseiden ja turvallisuussuunnitelmien laatuun ja toimivuuteen on kiinnitettävä huomiota sekä yksittäisten kohteiden että aluekokonaisuuksien osalta.

Matkailukeskuksia kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota toiminnan ympärivuotisuuteen, painottaen erikoisesti kesätoiminnan kehittämistä. Kesätoiminnan kehittämisen yksi tärkeimpiä lähtökohtia on rakennettujen alueiden viihtyisät ja viimeistellyt ympäristöt eli kokonaisuutena viihtyisä kesäilme.

5.4.12. Liikenne ja liikenneväylät

Tiestön ja sen kunnossapidon merkitys Lapissa korostuu muiden liikennemuotojen vähäisyyden vuoksi. Lapin hyvä saavutettavuus ja elinkeinoelämän toiminta ovat riippuvaisia erityisesti pääteiden kunnosta, mutta myös alempiasteinen tiestö on mm. puunjalostusteollisuudelle, palo- ja pelastustoimelle ja asukkaiden palvelujen saatavuudelle tärkeä. Tiestöön kohdistuvat kehittämistarpeet painottuvat entistä voimakkaammin toisaalta pääteiden liikenteen sujuvuutta parantaviin toimenpiteisiin, toisaalta taajamien ja niiden lähistöjen liikenneväylä- ja liikenneturvallisuuden parantamiseen.

Pohjois-Lapin alueella tieliikenteen kasvu kohdistuu ennen kaikkea pääteille, etenkin matkailukeskusten läheisyydessä oleville. Liikennettä lisäävät matkailu ja kansainvälinen tavaraliikenne. Toisaalta väestön vähentyminen ja vanheneminen vähentävät liikennettä etenkin alempiasteiselta tieverkolta.

Päätiet ja ennen kaikkea valtatie 4 muodostaa Pohjois-Lapin maankäytössä liikenteen perusväylät, joiden varrella voidaan parhaiden ylläpitää ja kehittää asumisen ja elinkeinoelämän palveluja. Tiestöä kehitettäessä on kuitenkin otettava huomioon pääteiden asema osana valtakunnallista tieverkkoa. Siksi maankäytön merkittävä lisääminen päätien varrelle edellyttää yksityiskohtaista maankäyttösuunnitelmaa, jossa on esitettävä mm. kehitettävän alueen yksityistiejärjestelyt ja liittymät yleiselle tielle sekä liikennemelualue ja sen huomioon ottaminen.

Taajama- ja kyläalueiden laajenemissuunniksi ei tulisi valita pääteiden pituussuuntia. Liikenneväylä- ja liikenteen sujuvuuden ja liikenneturvallisuuden kannalta on merkittävää, kuinka pitkällä matkalla taajama- ja kylätoimintojen alue sisältää pääteitä. Taajama- ja kyläalueilla liikenneturvallisuutta on edistettävä rakentamalla mm. kevyenliikenteen väyliä.

Kaavoituksessa ja liikennejärjestelyjen suunnittelussa on matkailun ohjelmopalvelutoiminta ja reiti

tilantarve otettava huomioon pyrkien mahdollisimman harvoihin teiden risteyskohtiin

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa esitetään vähintään seudullisesti merkittävät tiet (kuva 14). Luokittelu vastaa pääosin Tiehallinnon toiminnallista tieverkkoluokitusta. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Maakuntakaavassa osoitettu tieverkko noudattaa pääosin nykyistä tieluokitusta ja linjauksia. Seuraavassa kaavan mukainen **tieverkko** luokitain:

Valtatiet: vt 4 Rovaniemi – Sodankylä – Ivalo – Utsjoki sekä vt 5 Kemijärvi - Sodankylä

Kantatiet: kt 80 Sodankylä – Kittilä, kt 91 Ivalo – Rajajooseppi sekä kt 92 Kaamanen – Karigasniemi. st 971 Kaamanen – Näätämö ja st 970 Utsjoki kk – Nuorgam osalle esitetään tieluokan nostoa seutu-tiestä kantatieksi

Seututiet: st 952 Meltaus – Vaalajärvi, st 955 Köngäs – Inari, st 962 Torvinen – Luosto – Vuostimo, st 967 Sodankylä – Savukoski, st 969 Akujärvi – Virtaniemi, st 970 Karigasniemi – Utsjoki kk, st 971 Kaamanen – Näätämö, uutena seututienä on osoitettu Paatsjoentie.

Yhdystiet: yt 9673 Tanhua – Lokka, yt 9694 Laanila – Kuttura, yt 9704 Angeli – Karigasniemi mt, yt 19 754 Riipi – Vuojärvi pt, yt 19 891 Akujärvi – Veskonniemi pt, yt 19 995 Repojoeki – Lisma, uusia yhteyksiä on esitetty välille Kuttura – Repojoeki, Kairijoki – Lokka – vt 4 ja Porttipahta - Tieva

Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävät tiet: Saariselällä Magneettimäki, Utsjoen postipolku ja Utsjoella Nivajoki-Alajalve tie

Maakuntakaavassa esitetään toiminnallisen tieluokan muutoksena Utsjoen kirkonkylältä-Nuorgamin kautta Norjan rajalle (st 970) sekä Kaamasesta Sevetijärven kautta Norjan rajalle (st 971) kulkevien seututeiden nostamista kantatie luokkaan. Molemmat tiet ovat osana kansainvälistä Jäämeren liikennekäytävää ja johtavat kansainvälisille rajanylityspaikoille. Tiesyhteyksillä on merkitystä myös matkailuille ja paikalliselle elinkeinoelämällä. Vaikka liikennemäärät eivät tällä hetkellä ole suuria, todennäköisesti ne kasvavat tulevaisuudessa Pohjois-Norjan ja Barentsin kehityksen myötä.

Kaavakarttaan on merkitty vain tärkeimmät yhdystiet, jotka yleensä yhdistävät korkealuokkaisempia teitä tai johtavat satamaan tai muuhun merkittävään yleisessä käytössä olevaan paikkaan. Kaavaan merkitsemättömiä yhdysteitä (paikallisteitä) ovat:

Numero	Nimi	Numero	Nimi
9551	MENESJARVI-LEMMENJOKI	19751	RAUDANJOKI PT
9672	VUOTSO-SOMPIO	19753	SEIPAJÄRVI PT
9682	IVALO-KOPPELO	19755	LÄNSIRANNAN PT
9685	IVALO-RAJAVARTIOSTO	19757	SUVANTOKUMPU PT
9692	KAUNISPÄÄN TIE	19794	PURNUMUKKA PT
9693	SAARISELÄN TIE	19797	KURKIASKAN PT
9695	KIILOPÄÄ	19808	ORAJÄRVI PT
9701	UTSJOKI-MATKAILUHOTELLI NIVAJOEN	19809	PETKULA PT
9705	VENEVALKAMA	19810	PUOLAKKAVAARA PT
9710	TOIVONNIEMI MT	19811	RAJALA PT
19560	KUTULAHTI PT	19812	SATTANEN PT
19563	SEMEKURTAN PT	19889	KERSILO-MOSKUVAARA PT
19565	AHVENJÄRVEN PT	19892	TOLOSEN PT
19566	SKALLUVAARAN PT	19893	NELLM-AHVENJÄRVI PT
19570	AILIGAKSEN PT	19899	INARIN KANSANOPISTON TIE
19714	LOHINIVA-KIERINKI PT	19995	REPOJOKI-LISMA PT
19715	KIERINKI-VAARA PT	19996	ÄVIHJÄRVI PT
19716	KUKASJÄRVI PT	19997	PARTAKKO-KÄYRÄNIEMI PT
19746	ASKA-LUOSTO	19998	IJÄRVI PT
19748	NIESI PT	19999	NUORGAM-NIEMELA-POLMAKJÄRVI PT
19750	UIMANIEMI PT		

Paikallistie voidaan lakkauttaa yleisenä tienä silloin, kun sillä ei ole enää todellista tarvetta yleiseen liikenteeseen eikä sitä ole näkyvissä tulevaisuudessa. Hyvin vähäisessä käytössä olevien paikallistien ylläpito vie tiepiirin muutenkin niukkoja varoja, mikä mm. voi estää vilkkaammassa yleisessä käytössä olevien yksityisteiden ottamista yleisiksi teiksi tai alentaa kunnossapidon tasoa. Paikallisteiden tarpeellisuutta harkittaessa tulisi kuitenkin ottaa huomioon pysyvän asutuksen lisäksi elinkeinoihin ja virkistykseen liittyvät tarpeet. Monet paikallistiet ovat tärkeitä metsätaloudelle, porotaloudelle, metsästykselle, kalastukselle ja matkailulle sekä myös pelastustoimelle. Loma-asutuskin on muuttumassa entistä enemmän ympärivuotiseksi tien käyttäjäksi. Paikallisteillä on usein merkittävästi muidenkin kuin niiden varrella olevien tilojen ja lomamökkien liikennettä. Teiden muuttuminen yksityisteiksi saattaa johtaa niiden sulkemiseen kokonaan yleiseltä liikenteeltä. Erityisesti tulisi säilyttää yleisenä tienä sellaiset tiet, joilla on läpikulkuliikennettä. Tulee olla myös valmiutta ottaa yleiseksi tieksi sellaisia yksityistieosuuksia, joilla on merkittävästi yleistä liikennettä.

Uusi seututie Virtaniemestä Paatsjoen kautta Norjaan lyhentää Ivalon ja Kirkkonniemen välistä matkaa ja luo uusia mielenkiintoisia vaihtoehtoja kiertomatkailulle esimerkiksi Inarinjärven ympäri. Tie parantaa Nellimin kylän asemaa ja elinkeinomahdollisuuksia. Uusi tie edellyttää myös Akujärvi – Virtaniemi -osuuden parantamista.

Tiestä on valmistunut vuonna 2005 tieyhteysselvitys, joka koskee tien Suomen puoleista osaa Nellimistä Norjan rajalle. Selvityksessä on tehty myös perusteelliset luonto ja matkailuselvitykset. Norjan vastaava selvitys koskee osuutta Nyrudin Gjøksenista Suomen rajalle.

Tiehanke nähdään yleisesti erittäin toivottavana ja sen koetaan edesauttavan paikallisia, alueellisia ja valtakunnallisia tavoitteita sekä Pohjoiskalotin alueella vireillä olevia yhteishankkeita. Tietä vastustaa lähinnä Paatsjoen paliskunta, joka arvioi tiestä olevan haittaa poronhoidolle. Toisaalta myös paliskuntalaisten keskuudessa on mielipiteitä, joiden mukaan tien rakentamisesta aiheutuvat haitat ovat kohtuullisen vähäiset ja tie nähdään alueen asukkaita ja elinmahdollisuuksia tukevana hankkeena.

Toteuttamiskelpoisimmaksi linjaukseksi arviointiin nykyiseen metsäautotien maastokäytävään sijoittuva linjaus. Metsäautotien päästä tielinja kulkisi Venäjän rajan suuntaisesti Norjan rajalle. Uusi maantie olisi seitsemän metrin levyinen ja ainakin aluksi sorapintainen. Tieyhteys olisi pituudeltaan 28 km. Tien mitoitusnopeus on 80 km/h (osittain lyhyillä matkoilla 50-70 km/h). Liikennemäärän arvioidaan tulevalla tiellä olevan keskimäärin n. 200 ajoneuvoa vuorokaudessa. Matkailuliikenteen huipukautena kesällä, liikennemäärän on raja-aseman kohdalla arveltu olevan n. 600 ajon./vrk.

Hankkeen suunnittelun jatkaminen edellyttää Suomen ja Norjan päättäjien ja viranomaistahoilta yhteistä näkemystä tien tarpeellisuudesta ja toteuttamisesta sekä päätöksentekoa hankkeen eteenpäin viemisessä ja rahoittamisessa.

Tieyhteysselvityksessä esitetyn kannattavuuslaskelman mukaan hyöty-kustannussuhteen ollessa 0,92 hankkeen yhteiskuntataloudellinen kannattavuus jää hieman alle kannattavuusrajan. Laskelmasa ei ole kuitenkaan huomioitu matkailun vilkastumisen kautta saatavia välillisiä hyötyjä, jotka tässä hankkeessa saattavat olla kohtuullisen merkittäviä. Laskentaan sisältyy myös muita arvioita ja likimääräisyyksiä, joiden vaikutus hyöty-kustannussuhteeseen saattaa olla merkittävä. Liikenteen kasvu on arvioitu maltillisesti. Hanke mahdollistaa liikenteen kasvun myös ennustettua voimakkaammin.

Yhteys tarjoaa nykyistä lyhyemmän ja varmemman reitin henkilö- ja tavaraliikenteen kuljetuksille Kirkkonniemen alueen ja Pohjois-Suomen välille. Pidemmällä tähtäyksellä yhteys lyhentää osana laajempaa väyläkokonaisuutta Pohjoiskalotin sisäisiä kuljetusyhteyksiä, mahdollistaa mm. uuden kansainvälisen joukkoliikennereitin avaamisen tarvittaessa. Norjan ja Venäjän uudet kaasu- ja öljyesiintymät Barentsin merellä Kirkkonniemen/ Murmanskin edustalla luovat tuhansia uusia työpaikkoja Barentsin alueelle. Pohjois-Suomen matkailu ja muut elinkeinot, kuten metalli- ja konepajateollisuus, voivat hyötyä hankkeista merkittävästikin, jos yhteydet ovat kunnossa. Tie lisää matkailua Suomen ja Norjan välillä ja matkailun lisääntyminen tuo positiivisia vaikutuksia alueen työllisyyteen ja talouteen, esim. lisää Inarinjärven sekä Vätsärin erämaa-alueen

käyttömahdollisuuksia ja avaa uuden kiertomatkaileitin Inarinjärven ympäri.

Uusi yhdystie Lokka - Mäntypää parantaa Lokan kylän saavutettavuutta. Tieyhteyden pituus on 48 km ja se vaatii uuden tien rakentamista 22 km matkalla. Suurin osa tiestä on jo metsäautotienä olemassa. Liikennemäärä olisi n. 50 ajoneuvoa vuorokaudessa. Se lyhentää merkittävästi (n. 100 km) kalan kuljetusmatkaa tärkeälle markkina-alueelle Saariselälle. Se lyhentää Lapin paliskunnan matkoja Vuotsosta Lokan altaan itäpuolisille alueille. Suurimmat hyötyjä uudesta tieyhteydestä ovat alueen väestö ja elinkeinotoiminta. Tie parantaa erityisesti paikallisen kalastuselinkeino toimintaedellytyksiä lyhentämällä yhteyttä valtatielle 4 ja Porttipahdan altaalle. Samat kalastajat toimivat molemmilla altailla. Kustannussäästö yhdellä edestakaisella matkalla Lokan ja Porttipahdan välillä on noin 95 euroa.

Tiestä aiheutunee jonkin verran ympäristöhaittoja, jotka tulee selvittää ja arvioida mahdollisesti tarkemmin seuraavassa suunnitteluvaiheessa. Tiestä saattaa aiheutua myös vähäistä haittaa poronhoidolle. Haittaa voidaan pienentää rakentamalla mm. peuraportti paliskunnan raja-aidalle.

Tieyhteyden toteuttaminen tulee tehdä tiiviissä vuorovaikutuksessa paliskuntien kanssa. Se on myös jatko Itä-Lapin maakuntakaavassa olevalle ”erämaatielle” Sallasta Naruskan ja Ruuvaajan kautta Lokkaan. Lokan altaan eteläpuolinen on lyhin yhteys valtatielle, ja se on voimassa olevan yleiskaavan mukainen. Suurin osa tiestä on jo metsäautotienä olemassa.

Kuva 13. Lokka on elinvoimainen kylä kaukana muista kylistä ja liikenteellisesti pussin perällä. Lokan saavutettavuutta parannetaan uudella tieyhteydellä nelostielle.

Uusi yhdystie Lokka - Paskalomavaara on jatke Itä-Lapin maakuntakaavassa olevalle Sallasta lähtevälle ja Ruuvaajan kautta kulkevalle tielle, jonka linjaus kulkee nykyisiä metsäautoteitä pitkin. Tien muuttamisella yleiseksi tieksi on merkitystä paikallisen väestön virkistyskäytölle, puutavarakuljetuksille ja matkailijoiden erämaisena vaihtoehtona.

Uusi yhdystie Kuttura - Repojoki lyhentää merkittävästi Tunturi-Lapin matkailukeskusten ja Saariselän väliä (Levi-Saariselkä väli 234 km) sekä etäisyyttä naapuriseutukunnan lentokentälle. Kuttura - Repojoki yhteys lyhentäisi etäisyyttä 60 km. Ajoajassa tämä on noin 45 minuuttia. Vaihtoehtoina tälle yhdystielle ovat kulkeminen Inarin kirkonkylän kautta tai Porttipahdan altaan eteläpuolelle Pomokairan poikki suunniteltua yhdystietä Porttipahta - Tieva. Sallivaaran paliskunta ei ole vastustanut tietä, kunhan linjaus suunnitellaan siten, että se häittää mahdollisimman vähän poronhoitoa.

Suurimmat hyötyjät tieyhteydestä ovat alueen väestö ja elinkeino toiminta (poronhoito) sekä matkailu. Tällä hetkellä esim. Saariselän ja Levin välinen matkailuliikenne Inarin kautta on hyvin vähäistä johtuen erityisesti pitkästä välimatkasta. Myös osin päällystämätön Kittilä-Inari-tie ”karkottaa” osan matkailuliikenteestä. Turistibussit eivät aja Levin ja Inarin kautta Jäämerelle ja tien huono kunto siirtää liikennettä kulkemaan hieman pidempää, mutta ajoajassa mitattuna kilpailukykyistä reittiä Sodankylän kautta. Vaikka Kittilän ja Inarin välinen tie parannettaisiin, niin se ei tulisi olemaan vaihtoehto Kutturan ja Repojoen väliselle tiehankkeelle.

Matkailusta uudelle tieyhteydelle tulisi pääasiasa uusia käyttäjiä, sillä se mahdollistaa mm. päivittäiset käynnit Saariselän ja Levin ja Ylläksen välillä ja parantaa näin keskusten välistä yhteistyötä. Yhteys parantaa Pohjois- ja Tunturi-Lapin välisiä yhteyksiä ja lisää matkailuliikennettä, josta osa suunnannee myös valtatieä 4 pitkin Inarin kautta pohjoiseen. Ivalojoen virkistyskäyttö Saariselän suunnalta tulee lyhyemmän ja nopeamman tieyhteyden myötä lisääntymään huomattavasti. Kustannussäästö esim. Saariselän ja Ivalon Matin välillä on melontasafariryrittäjälle yli 60 euroa edestakaiselta matkalta.

Metsähallituksen laatiman Ylä-Lapin luontokartoituksen mukaan suunnittelualueella vallitsevia luontotyyppejä ovat metsien ja soiden biotyypit. Metsät ovat pääosin harvapuustoisia jäkälä-varpumetsäkankaita ja sammal-lehtihavupuukankaita. Litmuorvaaran ja Ivalojoen välissä on jonkin verran sulkeutuneita mänty- ja lehtipuumetsiä. Alueella on myös kuusivaltaisia ja kuusi-koivumäntysekametsiä. Suot käsittävät sekä harvapuustoisia soita että aapoja. Soiden ravinteisuus vaihtelee letoista karuihin rämeisiin. Varsinaisia tunturikankaita ei suunnittelualueella ole, ainoastaan Litmuorvaarassa on sekä harvapuustoisia että sulkeutunutta tunturikoivikkoa. Uhanalaisia kasviesiintymiä ei suunnittelualueella ole tiedossa. Lapinleinikki, joka ei varsinaisesti ole uhanalainen kasvi, esiintyy jokien ja purojen varsilla sekä lampien soistuneilla rannoilla korvilla. Suunnittelualueella on tiedossa uhanalaisien eläinlajien osalta ainakin kotkien tai muiden suurten petolintujen pesiä.

Tiestä aiheutuu jonkin verran haittoja luonnonympäristölle. Tie kulkisi koko matkan erämaalueella ja osittain myös Natura-alueella, jos valitaan Litmuorvaaran tietä käyttävä linjaus. Lähempänä Ivalojokea olisi Natura-alueiden väliin sijoittuva linjausvaihtoehto, mutta se kulkisi pitemmästi koskemattomassa luonnossa. Tie voidaan kuitenkin sijoittaa sellaiseen maastokäytävään ja toteuttaa niin, että haitat luonnonympäristölle ovat kohtuulliset eivätkä Natura-arvot todennäköisesti merkittävästi heikenny. Ympäristölliset vaikutukset selvitetään ja arvioidaan tarkemmin seuraavissa suunnitteluvaiheissa. Tällöin tehdään myös Natura-arvioinnin tarveharkinta ja tarvittaessa Natura-arviointi. Erämaailain 12 § siirtymäsäädöksessä on mainittu, että Kutturan kylästä on mahdollista rakentaa tieyhteys maantielle 955. Samaan käytävään tulisi myös moottorikelkkareitti.

Uusi yhdystie Porttipahta - Tieva olisi jatkoa Sallasta lähtevälle ja Lokan kautta kulkevalle erämaatielle sekä ehkä myös vaihtoehto Kuttura – Repojoki – tielle. Porttipahta – Tieva yhteys on olemassa metsäautotienä, mutta kulkee osaksi suojelualueen kautta. Tieyhteyden pituus on noin 55 km ja arvioitu vuorokausiliikenne n. 70-80 ajoneuvoa.

Porttipahta-Tieva-tie kulkisi Porttipahdan patosillan kautta. Tälläkin hetkellä patosiltaa käytetään mm. puutavarakuljetuksiin. Silta on kuitenkin niin kapea, etteivät siinä mahdu ajoneuvot kohtaamaan. Tieyhteyttä tarkemmin suunniteltaessa tulee kuitenkin varautua sillan kansirakenteiden parantamiseen ja siltarakenteen vahvistamiseen tai uuteen linjaukseen alavirran puolelta. Yleisenäkin tienä liikennemäärät jäisivät niin vähäisiksi, ettei siltaa tarvitsisi leventää kohtaamista mahdollistavaksi, vaan sillalle voitaisiin rakentaa valo-ohjaus.

Suurimmat hyötyjät tieyhteyksistä olisivat alueen väestö ja matkailuelinkeino, joille tarjoutuisi nykyistä hieman lyhempi yhteys esim. Levin ja Saariselän välille ja mahdollisuus Pomokairan virkistyskäytön lisäämiseen. Tielinjaus kulkee osin Natura 2000 suojelualan läpi. Yhteydestä aiheutuisi jonkin verran haittaa ympäristölle. Vaatimattoman tasoisena erämaatienä ja nykyiselle metsäautotielle sijoittuen on kuitenkin löydettävissä sellainen toteutustapa, etteivät Natura-arvot todennäköisesti merkittävästi heikenny. Vaikutukset tulee selvittää tarkemmin mahdollisen jatkosuunnittelun yhteydessä. Tällöin tehdään myös Natura-arvioinnin tarveharkinta ja tarvittaessa Natura-arviointi.

Uusi yhdystie Enontekiön ja Inarin välillä palvelisi saamelaiden kotiseutualueen sisäistä liikennettä, erityisesti enontekiöläisten yhteyksiä Inarin saamelaishallinnon ja –kulttuurin keskuksen. Se palvelisi myös matkailua, erityisesti yhdistettynä edellä kuvattuihin poikittaisyhteyksiin. Yhdystie lyhentäisi myös Tromssan, Kiirunan ja Narvikin alu-

eiden matkaa Murmansiin ja Kirkkoniemeen. Yhdystielle on kolme linjausvaihtoehtoa. Lompolo – Vierelä käyttäisi nykyistä metsäautotietä, on jo paljon käytössä ja lyhentää matkaa noin **35 km** verrattuna nykyiseen yleiseen tiehen Könkään kautta. Pulju – Pokka kulkisi Lemmenjoen kansallispuiston eteläpuolella. Se lyhentäisi Ivalo-Enontekiö matkaa **55 km** mutta olisi lähes kokonaan uutta tietä ja olisi maastollisesti vaikea ylittämällä monia pienvesistöjä ja selänteitä. Nunnanen – Lisma olisi oikein lyhentämällä Ivalo-Enontekiö matkaa **110 km** mutta kulkisi Puljun erämaan ja Lemmenjoenkansallispuiston kautta. Nunnanen-Lisma yhteydellä voi olla pitimällä tähtäimellä vieläkin huomattavampi merkitys koko Pohjoiskalotin sisäiselle liikkumiselle, jos

muitakin poikittaisia yhteyksiä kuten Kutturarepojoki ja Nellim-Paatsoki yhteydet toteutetaan. Samaan käytävään tulisi myös moottorikelkkareitti.

Tässä vaiheessa selvitykset eivät ole riittävän kattavat, jotta ko. tieyhteys voitaisiin merkitä Pohjois-Lapin maakuntakaavaan. Selvityksiä tulee jatkaa Tunturi-Lapin maakuntakaavan laatimisen yhteydessä.

Merkittävästi parannettavia teitä on esitetty seuraavassa taulukossa. Parantaminen tapahtuu pääasiassa nykyiselle linjaukselle, joten kaavakartassa ei ole käytetty merkittävästi parannettavan tien merkintää.

Tieyhteys	Perustelu	Kiireellisyysluokka
Utsjoki-Nuorgam	Tietä tulee parantaa tieluokan edellyttämään kuntoon (kantatie), sillä tiellä on merkitystä rajanylityspaikalle ja Finnmarkin hallinnolliseen keskukseen Vesisaaren johtavana tienä sekä erityisesti matkailulle ja paikalliselle elinkeinoelämälle.	1
Ivalo – Nellim	Tien merkitys korostuu huomattavasti, mikäli maakuntakaavaan merkitty Paatsjoen tie toteutuu. Tie tulee parantaa seututien edellyttämään kuntoon, vaikka Paatsjoen tietä ei rakennettaisikaan.	1
Sodankylä-Tanhua	Tie tulee parantaa tieluokan (seututie) mukaisen kuntoon liikenneturvallisuutta korostaen. Tiellä on merkitystä erityisesti Sodankylän ja Savukosken kuntien sisäiselle ja keskinäiselle liikenteelle.	1
Kittilä-Pokka	Tiellä olisi matkailuliikenteen kannalta nykyistä suurempi merkitys, mikäli tie olisi hyvässä kunnossa ja päällystetty. Tien merkitys kasvaa uusien poikittaisten yhteyksien myötä.	2
Meltaus-Unari	Tie tulee parantaa tieluokan (seututie) mukaisen kuntoon liikenneturvallisuutta korostaen. Vaikka tieyhteys ei olekaan Pohjois-Lapin alueella on sillä merkitystä erityisesti Sodankylän kunnan eteläosan asukkaille ja paikalliselle elinkeinotoiminnalle, sillä se tarjoaa suorimman reitin alueelta maakuntakeskukseen Rovaniemelle.	2
Kaamanen-Karigasniemi	Tieyhteyttä esitetään Jäämeren käytävään, joten sen tulee olla kantatietason edellyttämässä kunnossa.	2

Lentoliikenteen alueet osoitetaan merkinnällä **LL**. Lentoliikennettä on kehitettävä kasvavien kotimaisten tarpeiden lisäksi myös kansainvälisesti, painottaen mm. matkailua, elinkeinoja ja liiketoimintaa tukevien lentoyhteyksien kehittämistä. Lapissa on viisi TEN-verkkoon kuuluvaa Ilmailulaitoksen ylläpitämää lentoasemaa: Enontekiöllä, Ivalossa, Kemi-Tornio –alueella, Kittilässä ja Rovaniemellä. Pohjois-Lapissa Ivalon lentoasema on Ilmailulaitoksen omistama kansainvälinen lentoasema ja rajanylityspaikka lentoliikenteessä. Lisäksi Sodankylässä toimii kunnan ylläpitämä lentoasema. Sodankylän lentokenttää pyritään laajentamaan ja kentälle on kaksi sijoitusvaihtoehtoa, nykyinen paikka ja Paksuselkä. Kenttä toteutettaneen yksityisenä.

Sodankylän nykyisen kentän sijainti on toiminnallisesti melko hyvä, koska se on lähellä kirkonkylää eikä kovin kaukana Luostosta. Kentän laajentaminen on vaikeaa, koska nykyinen suunta on pohjoisessa asuntoalueen ja etelässä Tähtelän kohdalla. Poikittainen suunta olisi idässä suota ja metsää ja lännessä se osuisi Jeesiöjoen kohdalle. Meluhaitta olisi vähäisempi kuin nykyisessä suunnassa. Rakentamiskustannukset ovat korkeat suolle rakentamisen vuoksi.

Paksuselkä kirkonkylän eteläpuolella valtatie lähellä on sijainniltaan nykyistä kenttää parempi. Siitä on 10 km kuntakeskukseen, 30 km Luostolle ja 1.5 km valtatielle. Se on riittävän kaukana asutuksesta eivätkä sen nousu- ja laskusektorit osu asuntoalueiden kohdalle. Maasto on rakentamiseen hyvin soveltuva.

Ilmailulain (1242/2005) mukaan mastoa, nosturia, valaistus-, radio- tai muuta laitetta, rakennusta, rakennelmaa tai merkkiä ei saa asettaa, järjestää tai kohdistaa siten, että sitä voidaan erehdyksessä pitää ilmailua palvelevana laitteena tai merkinä. Tässä tarkoitettu rakennelma tai laite ei myöskään saa häiritä ilmailua palvelevia laitteita tai lentoliikennettä tai aiheuttaa muutoin vaaraa lentoturvallisuudelle.

Edellä tarkoitettua sekaannusta, häiriötä tai vaaraa mahdollisesti aiheuttavan laitteen, rakennuksen, rakennelman tai merkin asettamiseen tarvitaan lentoestelupa. Tällaisia esteitä ovat mm. rakennukset, rakennelmat tai laitteet, jotka ulottuvat yli 30 metriä maanpinnasta tai ulottuu 10 metriä maanpinnasta ja sijoittuvat lähelle lentopaikkaa, kevytlentopaikkaa tai varalaskupaikkaa. Lupa näiden asettamiseen haetaan Ilmailuhallinnolta. Lentoliikenteen alueita kehitettäessä on otettava huomioon lentoturvallisuus kokonaisuutena. Toteuttamissuunnittelussa on erikoisesti kiinnitettävä huomiota lentoesteiden korkeusrajoituksiin ja niiden vaikutukseen alueen maankäyttöön. Lentoliikenteen lisääntyessä lentomelu muodostaa entistä suuremman ongelman lentoasemien läheisyydessä, joka on otettava huomioon lähialueiden yksityiskohtaisessa suunnittelussa.

Lentopaikkoja maakuntakaavassa on neljä nykyistä, Vuotso, Inarin vesilentosatama, Jäkäläpää ja Martiniiskonpalo ja yksi uusi Fierbnelandskäidi Karigasniemen lähelle.

Rautatieliikenteen osalta on keskusteltu ns. Jäämeren radasta, joka kulkisi Pohjois-Lapin kuntakeskusten, matkailukeskusten ja kaivosalueiden kautta Pohjois-Norjaan. Radan linjaus voisi olla Kemijärvi – Pyhä-Luosto – Sodankylä – Kevitsa – Vuotso – Saariselkä – Ivalo – Inari – Kaamanen, jonka jälkeen suunta riippuisi Norjan ratkaisusta. Rata ei liene ajankohtainen seuraavan 20 vuoden aikana, ja asiaa voidaan tarkastella uudelleen maakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä noin 10 vuoden päästä. Kilpailevia ratavaihtoehtoja ovat nykyiset Murmanskin ja Narvikin radat sekä Kolarista pohjoiseen suuntautuva rata.

Tietoliikenteen alueita tai linjoja ei ole merkitty maakuntakaavaan. Tavoitteena on saattaa jo lähiaikoina vähintään 97 % Lapin väestöstä laajakaistayhteyden piiriin. Kaava-alueelle voidaan tulevaisuudessa rakentaa lisää tietoliikenneyhteyksiä. Kaavan tulee siten mahdollistaa

- valokuitu- tai vastaavien kaapeleiden upotus maahan
- kaapeleiden sijoittaminen sähkö- tai valopylväisiin
- kaapeleiden liityntä- ja jakopisteiden vaatimien keskuslaitteiden ja niiden vaatimien pienten kaappien tai rakennusten sijoittaminen alueelle

- tukiasemarakennelmien kuten mastojen ja lähetinten sijoittaminen alueelle.

Kaapelit upotetaan yleensä maahan teiden varsille. Etenkin uusilla rakentamisalueilla suositellaan, että tietoliikennekaapelointi suoritetaan yhdessä muiden vastaavien kaivuutöiden kuten vesi- ja viemärintöiden yhteydessä, ja että eri teleyhtiöiden kaapelit asennetaan samalla kertaa. Myös pylväisiin asennettuja sähkölinjoja voidaan hyödyntää tietoliikennekaapeleiden asennuksessa. Kaapeliasennuksiin tarvitaan maanomistajan lupa.

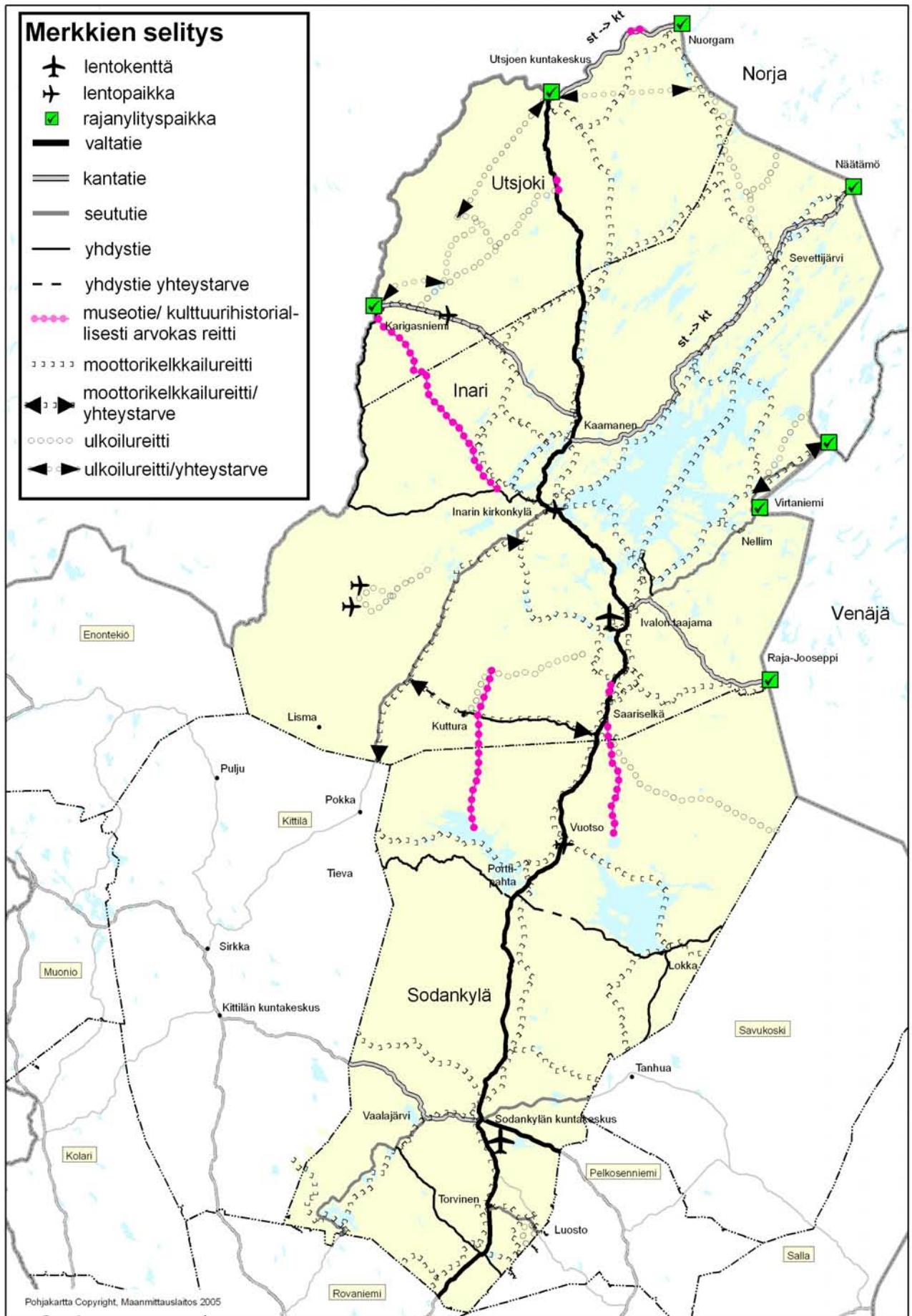
Tietoliikenneyhteyksien vaatimien keskuslaitteiden tarvitsemat kaapit ja pienet rakennukset sijoitetaan myös yleensä teiden varsille tai lähimaastoon, siten että niistä on optimaalinen etäisyys mahdollisimman suureen määrään alueen kotitalouksia ja liikerakennuksia. Näihin rakennelmiin tulee yleensä olla myös sähköliityntä. Rakennelmien vaatimasta maapohjasta maksetaan yleensä vuokraa maanomistajalle.

Langattomien tieto- ja viestintäliikenneyhteyksien vaatimat tukiasemarakennelmat sijoitetaan yleensä maaston korkeimmille kohdille, jolloin niillä saadaan aikaan parempi kuuluvuus ja kantosäde. Tukiasemia sijoitettaessa on myös syytä huomata, että mastot ovat maisemahaitta. Näin ollen niitä ei tule sijoittaa sellaisiin paikkoihin, joissa ne pilaisivat arvokkaan luontomaiseman tai häiritisivät jo olemassa olevan tai tulevan pysyvän ja vapaa-ajan asutuksen esteettistä ympäristöä. Lisäksi tukiasemien sijoittelussa on syytä ottaa huomioon niistä mahdollisesti lähtevä säteily. Vaikka säteily ei rakentamisvaiheessa olisi voimakasta, kuormitus voi tulevaisuudessa kasvaa, kun samoihin mastoihin sijoitetaan useita eri yhtiöiden ja eri viestintämuotojen vaatimia lähettimiä. Tukiasemarakennelmiin rakennetaan pääsääntöisesti myös sähkö- ja tietoliikennekaapelilyhteys. Tukiasemarakentamiseen tarvitaan maanomistajan lupa ja tukiaseman vaatimasta maa-alasta maksetaan yleensä vuokraa. Oletettavasti langaton viestintä tulee lähivuosina lisääntymään voimakkaasti ja mastoja tullaan rakentamaan aikaisempaa enemmän. Tämä on syytä ottaa huomioon uusien asuinalueita suunniteltaessa.

Tietoliikenneyhteyksien rakentamisesta suojelualueille koskevat samat säännöt kuin muutakin rakentamista. Tietoliikenneverkon osalta tulee varautua yhteistyöhön myös Pohjois-Norjan kanssa.

Maakuntakaavaan liittyen on tehty liikenneselvitys, jossa liikenneyhteyksien tarvetta ja ratkaisumahdollisuuksia käsitellään tarkemmin. Selvitys löytyy Lapin liiton kotisivuilta www.lapinliitto.fi

Kuva 14 . Pohjois-Lapin maakuntakaavan liikenneverkko ja reitit

5.4.13. Reitit

Reittiverkostosta Pohjois-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan moottorikelkkailureitit/-urat ja ulkoilureitit (kuva 14.).

Maakuntakaavassa on moottorikelkkailun runkoreitistö, joka tulisi toteuttaa virallisina reitteinä. Runkoreiteiltä on jatkoyhteydet alueen ulkopuolisiin päätaajamiin ja matkailukeskuksiin. Runkoreitistöä täydentävät paikalliset reitit, joita ei osoiteta maakuntakaavassa. Paikallisten reittien sijainti tulisi suunnitella yhteistyössä alueen muiden käyttäjien kanssa. Viralliset moottorikelkkailureitit tulisi sijoittaa maa-alueelle. Vaikeissa maasto-olosuhteissa harkinnan mukaan reitti voidaan sijoittaa vesialueelle, jos reitti on siten turvallisempi. Metsäautotietä pitäisi voida käyttää silloin hyväksi, kun moottorikelkkailureitti yhtyy tien linjaukseen. Nykyisen tie-liikennelainsäädännön mukaanhan tämä ei ole mahdollista. Kelkkailulla ei saa aiheuttaa kuitenkaan haittaa tai vaaratilanteita tien varsinaiselle käytölle.

Moottorikelkkailureitit on suunniteltu tukemaan haja-asutusalueiden kauppa-, huoltamo- ja majointuspalveluja. Reitit on pyritty linjaamaan luonnon-suojelun alueiden sekä porotalouden kannalta arkojen alueiden ulkopuolelle. Suojelun alueiden ja eräma-alueiden sisällä olevien reittien suunnittelu tapahtuu hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimisen yhteydessä.

Moottorikelkkareitit voidaan sijoittaa samaan maastokäytävään teiden kanssa maastoon tiealueen ulkopuolelle. Tällöin kelkkareitti kulkee tien suuntaisesti, kuitenkin seuraten maastonmuotoja kiertämällä luonnon esteet. Reitti voi näin ollen olla paljon mutkittavampi kuin vieressä kulkeva tie. Kelkkailureitin etäisyys teihin tulisi vähintään olla peitteisessä maastossa noin 40 metriä ja avonaisessa maastossa 80 metriä, jotta kelkkojen valokeilat eivät häiritse muuta liikennettä. Reitit tulisi suunnitella niin, että ne risteisivät mahdollisimman vähän yleisten teiden kanssa. Reittejä suunniteltaessa tai merkittäessä maastoon tulee yleisten teiden risteämisestä neuvotella tiepiirin kanssa.

Etuna rinnakkaisesta sijoittamisesta on eräma- sissa oloissa se, ettei tarvitse puhkoa useita maasto- käytäviä koskemattomaan luontoon. Turvallisuus puoltaa myös kelkkareittien sijoittamista teiden suuntaisesti, jolloin onnettomuuden sattuessa pelastushenkilöstö pääsee nopeammin paikalle. Lisäksi kelkkareittien huolto esim. kesäaikana on helpompaa kelkkareitin sijaitessa tien läheisyydessä, jolloin kelkkareitille pääsee tarvittaessa työkoneella.

Maakuntakaavassa moottorikelkkailureitit osoitetaan olemassa olevien tietojen mukaan ja toteuttamisessa niiden sijainti voi muuttua jonkin verran. Kaavassa esitetään yhteystarpeena seuraavat reitit: Saariselkä – Repojoki, Inari – Menesjärvi – Kittilä ja Virtaniemi – Norjan raja (Paatsjoen tien varsi).

Kaavoitustyön yhteydessä on noussut esille myös moottorikelkkailureitin yhteystarve välille Karigasniemi – Utsjoen päätaajama. Reitlin linjausvaihtoehtoina ovat olleet esillä tunturiylänkö ja jokilaakso. Reittiin liittyy ristiriitoja. Tässä vaiheessa ei ole selvitetty tarpeeksi vaikutuksia poronhoitoon ja luonnonoloihin, joten yhteystarvetta ei ole voitu osoittaa maakuntakaavassa. Maakuntakaavassa ei oteta myöskään kielteistä kantaa reitin tarpeeseen. Reitille tulisi tehdä ensin tarveselvitys, sitten yleissuunnitelma vaihtoehtoisine linjauksineen ja valitulle linjalle reittisuunnitelma ja -toimitus. Kunta onkin perustanut työryhmän asiaa varten.

Muulle moottoriliikenteelle ei ole osoitettu maakuntakaavassa maastoreittejä, sillä aiheuttamansa häiriön ja maaston kulumisen vuoksi moottoripyörien, mönkijöiden ja maastoautojen tulisi pysyä paikallisilla reiteillä tai käyttää teitä.

Maakuntakaavassa osoitetaan myös ulkoilun runkoreitit (kuva 14.), joita ei ole tarkoitettu käytettäväksi moottoriajoneuvolla kulkemiseen. Käyttömuotoja ovat esimerkiksi hiihto, kävely, pyöräily ja porosafarit. Koiravaljakoille tulisi olla omat reittinsä, tai ne voivat käyttää vähäliikenteisiä moottorikelkkareittejä. Hevonen ei sovi ulkoilureiteille, mutta hevos- ja pororeittejä voitaneen yhdistää. Tarkempi käyttömuotojen yhteensovittaminen tehdään toteuttamisen yhteydessä. Reittien toteuttamisessa tulee pyrkiä virallisiin ulkoilureitteihin.

Ulkoilureiteiksi on merkitty vain jo pääosin toteutuneet ylikunnalliset reitit: UKK-reitti, Pyhän ja Luoston väliset reitit, Lemmenjoen reitti, Kevon reitti, Sevettijärvi - Pulmanki ja Kessi – Piilola - Vaggatem. Ulkoilureitin yhteystarpeena on merkitty Kuivi-Utsjoki ja Karigasniemi-Luomusjärvi, molemmat reitit lähtevät Kevon reitistä sekä Pulmankijärveltä Utsjoen kirkonkylälle. Utsjoen kehittämissuunnitelmassa on esitetty ulkoilureitin sijoittamista Tenojokivarteen välillä Karigasniemi-Utsjoki kkn- Nuorgam. Tämä reitti vaatisi samanlaiset selvitykset ja suunnitelmat kuin edellä mainittu Karigasniemi – Utsjoki -moottorikelkkareitti.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaina reitteinä on merkitty Tirro-Karigasniemi -retkeilyreitti, Sompiojärvi – Saariselkä (Ruijanpolku), Porttipahdan tekojärvi – Ivalojoen Kultala (Rovasen maantie). Näitä reittejä ei ole tarkoitettu käytettäväksi moottorikelkkailuun, vaan reitit on valittu kulttuurihistoriallisin perustein ja käytettäväksi ulkoilureiteinä.

Tähänastisen kokemuksen mukaan kymmenien kilometrien pituisilla reiteillä on erittäin vähän käyttöä. Käyttö keskittyy kunta- ja matkailukeskusten paikallisreiteille ja muutamille tärkeimmille pitkille reiteille. Uudet pitkät reitit saattaisivat aiheuttaa tarpeettomia kuluja. Matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealueeseen (mv) liittyvä kaavamääräys velvoittaa kehittämään vyöhykettä matkailukeskus-

ten, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena. Nämä reitit suunnitellaan yleiskaavoituksessa tai muussa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Myös muualle M-, M-1- ja Ms-alueille voidaan tarvittaessa sijoittaa ylikunnallisia reittejä.

Lisääntyvä luonnossa liikkuminen ohjataan hyvin toimiville reittiverkostoille, jotka mahdollistavat haitattoman ja turvallisen liikkumisen luonnossa. Reittien kehittämisen painopiste on laatutason parantamisessa ja ominaisuustietojen taltioinnissa siihen muotoon, että ne palvelevat ohjelmapalveluyritysten, matkailun markkinoinnin ja käyttäjien tarpeita. Reitit ovat tärkeitä matkailun vetovoimatekijöitä. Siksi reittien rakentamisessa viimeistelyineen ja lähimetsien käsittelyssä tulee pyrkiä mahdollisimman vetovoimaiseen lopputulokseen. Metsätaloussuunnittelun lähtökohtana ja ohjeena pidetään "Pohjois-Suomen metsänhoitosuosituksia" ja valtion maiden osalta "Metsätalouden ympäristöopasta".

Kaavoituksessa ja liikennesuunnittelussa ohjelmatoiminnan ja reittien tilantarve on otettava huo-

mioon. Erilaisia toimintoja ja reittejä suunniteltaessa tulee pyrkiä mahdollisimman vähiin risteyksiin teiden kanssa. Tien ja reittien risteyskohdat tulisi vilkkaampien teiden osalta rakentaa eri tasoon sekä eri toimintojen reitit turvallisesti eri kaistoille. Reittien tulisi ristetä paliskunnan esteaidan tai muun pysyvän poroaidan kuten työ- ja laidunkiertoaidan kanssa mahdollisimman harvoissa kohdissa, ja porojen kulku aidan läpi reitin kohdalta tulisi estää.

Suurten järvien Inarin sekä Porttipahdan ja Lokan veneväyliä ja -reittejä ei ole merkitty maakuntakaavaan. Merenkululaitoksen ylläpitämät veneväylät löytyvät mm. retkeilykartoilta. Pohjois-Lapissa on runsaasti erityisesti melontaan sopivia vesiretkeilyreittejä, joiden varrella on levähdys ja taukopaikkoja. Järvistä erityisesti Inarinjärvi sopii mainiosti kajakkimelontaan. Järvellä on paljon kaiteita suojaisia salmia, joita kutsutaan nuoriksi. Merkittävimmät melontareitit Pohjois-Lapissa on esitetty alla olevassa taulukossa.

Taulukko 2. Pohjois-Lapin melontareitit

Kunta	Vesistö	Reitti ja pituus	Vaikeusaste
Sodankylä	Jeesiöjoki	Jeesiö-Sodankylä n. 44 km	Reitti on helppo ja sopii myös perheille ja aloittelijoille. Koskien luokitus I
Sodankylä	Kelujoki	Siurunmaa-Sodankylä n.21 km	Reitti on helppo, laskettavissa myös veneellä Koskien luokitus I
Sodankylä	Luirojoki	Lokka-Allemalehto n. 50 km	Laskettavissa myös veneellä.
Sodankylä	Riipijoki	Riipi-Unari n. 70 km	Sopii omatoimiselle seikkailua etsivälle melojalle.
Sodankylä	Sattasjoki	Nuttion kämppä – Sattasen kylä n. 42 km	Reitillä vaikeita koskia, sopii kokeneimmillekin melojille, ei suositella aloittelijoille. Vaikeita koskia
Sodankylä	Tankajoki	Tankapirtti – Purnumukka n. 15 km	Helppokulkuinen, sopii myös perheille. koskien luokitus I
Sodankylä	Vaiskojoki Raudanjoki	Torvinen – Raudanjoki n. 40 km	Helpohko, muutama koski II
Inari	Ivalojoki	Kuttura – Ivalo 70 km Melontaretken voi aloittaa myös aivan yläjuoksulta Repojoelta	Yksi maamme hienoimmista melontareiteistä. Matala vähävetinen ja kivikkoinen. laskukelpoinen kokosän. Koskien luokitus I-III
Inari	Inarinjärvi	Esim. melontareitistä: Ukonjärvi-Jääsaari n. 20 km Jääsaari – Kärppäsaari n. 20 km Kärppäsaari-Kahkusaari n.12 km Kahkusaari – Suovassaari n. 15 km Suovassaari-Ukko- Inarin kylä n. 20 km Inari-Petäjäsaari n. 25 km Petäjäsaari – Ukonjärvi n. 20 km.	Reitti on hyvin suojainen. Kärppäsaari – Kahkusaari välillä aukeampaa järven selkää
Utsjoki	Tenojoki	Outakoski – Nuorgam n. 120 km	Yksi Euroopan parhaista lohijoista, mutta melontakohteena ei yhtä tunnettu. Suurelta osin helpohkoa. Koskien vaikeusaste I-III Teno on ensisijaisesti lohijoki. Joella liikkumisesta on monia erityissääntöjä, ja esimerkiksi omien soutu- ja moottoriveneiden sekä kanoottien käyttö on kiellettyä.

Mentäessä muilta vesistöalueilta Tenojoen, Näätäjäjoen, Paatsjoen, Tuulomajoen ja Uutuanjoen vesistöjen alueelle tuotavien veneiden ja kanoottien sekä kalastusvälineiden ja -tarvikkeiden, kuten kelat, vavat, vieheet, haavit, saappaat, kahluuhousut, perkausvälineet, tulee olla täysin kuivatut tai desinfioituneet ennen niiden käyttämistä näillä vesistöalueilla. (Maa- ja metsätalousministeriön asetus 1376/2004 Tenojoen, Näätäjäjoen, Paatsjoen, Tuulomajoen ja Uutuanjoen vesistöalueiden suojaamisesta Gyrodactylus salaris -loisen leviämiseltä). Gyrodactylus salaris -loinen ei ole haitta Itämeren lohelle, mutta Atlantin jokien lohikannoille se on suuri uhka, joka voi tuhota lohien luonnontuotannon parissa vuodessa.

5.4.14. Erityisalueet

Merkinnällä **E** osoitetaan alueita, joilla on tietty erityistarkoitus. Pohjois-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu kaksi raja-asemaa Raja-Jooseppi (kansainvälinen) ja Virtaniemi (tilapäinen). Lisäksi kaavaan on merkitty rajanylityspaikat Raja-Jooseppiin, Virtaniemelle, Näätäjäjokeen, Nuorgamiin, Utsjoen päätaajamaan ja Karigasniemelle. Alueiden kautta tulee järjestää mahdollisuus rajanylitykseen myös moottorikelkoilla.

E-merkinnällä on osoitettu myös Inarin kuntaan 7 ajotestirataa Konilanto, Ivalon lentokenttä, Kaamasen lentokenttä, Mellanaapa, Tammijärvi, Romopää ja Härkäselkä sekä Sodankylään nykyisen lentokentän alue.

Poroteurastamoita on merkitty yhteensä 8 *Utsjoelle* Karigasniemelle, *Inariin* Sevettijärvelle, Toivonniemeen, Angeliin, Hirvassalmenvaaraan sekä *Sodankylään* Vuomaselkään, kirkonkylän pohjoispuolelle ja Unariin. Utsjoen kirkonkylälle mahdollisesti tuleva teurastamo sijoittuisi taajamatoimintojen alueelle.

Muita E-merkinnällä osoitettuja alueita ovat Inarissa Porotutkimusasema, Sodankylässä Tähtelä ja Vuotson tutkimusasema (GTK), Utsjoella Kevon tutkimusasema ja Sulaojan vedenottamo. (Kuva 15.) Vedenottamo suunniteltaessa on otettava huomioon alueen kulttuurihistorialliset arvot. Vedenottamon näkyvät rakenteet tulee sijoittaa erilleen pyhänä paikkana pidetystä lähteestä.

5.4.15. Energiahuollon alueet

Merkinnällä **EN** osoitetaan energiahuoltoa palvelevia laitoksia tai rakenteita, kuten voimalaitteita ja suurmuuntamoalueita. Alueilla on MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Pohjois-Lapin maakuntakaavassa energiahuollon alueeksi osoitetaan (kuva 15.) seudullisesti merkittävät voimalaitokset: Inaris-

sa Kirakkaköngäs ja Sodankylässä Porttipahta, Kurittukoski, Vajukoski, Matarakoski, Kelukoski, Kurkiaska ja Lokka.

Maakuntakaavassa on osoitettu W-1 merkinnällä Lokan ja Porttipahdan tekojärvet. Voimalaitosten yhteydessä olevia jokialtaita (Kurittu, Vajunen, Matara, Kurkiaska ja Kokkosen) ei ole merkitty maakuntakaavaan.

Merkinnällä **z** osoitetaan 110 kV:n ja sitä suuremmat sähkölinjat (kuva 15.). Alueilla on MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Maakuntakaavassa osoitetaan valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävät voimajohtojen uudet yhteystarpeet sekä vanhojen verkostojen parantamisen ja laajentamisen tarpeet. Uudet yhteystarpeet osoitetaan olemassa olevien suunnitelmien pohjalta ja niiden sijainti maastossa saattaa tarkemman suunnittelun yhteydessä muuttua. Kaavassa on osoitettu yhteystarpeena Vajukoskelta – Kittilään menevä yhteys. Tulevaisuudessa tulisi varautua 400 kV johdon rakentamiseen Pohjois-Norjaan. Johto palvelisi Pohjois-Norjan huomattavan tuulivoimapotentialin hyödyntämistä sekä Venäjältä tuotavan sähkön lisäämistä. Tämän lisäksi tulisi varautua Ivalossa olemassa olevan kytkinasema-alueen mahdollisiin laajentamistarpeisiin. Vaihtoehtoisia linjauksia ko. johdolle on Tunturi-Lapin seutukaavassa oleva linjaus Petäjäskoskelta Pohjois-Norjaan sekä Itä-Lapin maakuntakaavassa oleva yhteystarve Pirttikoskelta Venäjälle. Linjauksissa tulisi käyttää ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä.

Tuulivoimala-alueeksi (**tv**) on osoitettu Sodankylässä Kuolavaara-Keulakkopää. Varaus perustu tehtyyn selvitykseen ”Tuulivoimatuotannolle parhaiten soveltuvat Lapin tunturit ja vaarat, 2005”. Maakuntakaavassa osoitettujen alueiden ulkopuolelle ei tulisi sijoittaa suuria tuulivoimapuistoja. Pienempi rakentaminen olisi ratkaistava yleiskaavalla tai asemakaavalla. Yleiskaava on suositeltava, koska siinä tarkastellaan riittävän laajaa aluetta ja pitkällä aikavälillä.

Tuulivoimala-alue oli ehdotusvaiheessa myös Sodankylän Oratunturissa ja Utsjoen Puollamoaisissa. Oratunturi karsiutui kotkareviirin vuoksi. Puollamoain osalta porotalouteen, saamelaiskulttuuriin, luontoon ja kaukomaisemaan kohdistuvien vaikutusten selvitykset eivät olleet riittävät maakunnallisesti merkittävän vähintään 10 MW:n tuulivoimapuiston osoittamiselle. Kunnalla on ollut tavoitteena pienemmän lähinnä tutkimus- ja koekäyttöön tarkoitettujen tuulivoimalaryhmien rakentaminen. Vaikutusarvioita täydentäen kunta voi tarvittaessa osoittaa alueelle yleiskaavalla pienemmän tuulivoimala-alueen, joka voidaan helpommin sovittaa yhteen po-

rotalouden kanssa. Maisema muuttuu mutta vähemmän.

Maakuntakaavassa pyritään turvaamaan energiahuollon valtakunnalliset tarpeet sovittaen ne yhteen muun yhdyskuntarakenteen sekä maiseman ja luonnonarvojen kanssa. Tavoitteena on tuontienergian korvaaminen mahdollisimman pitkälle lappilaisilla raaka-aineilla. Puun ja turpeen käytön lisäämisellä on merkitystä maaseudun työllisyydelle ja yritystoiminnalle sekä alueelliselle energiaomavaraisuudelle ja huoltovarmuudelle. Kotimaisten polttoaineiden yhteiskäytöllä on merkitystä toisiaan tukevana polttoaineina lämmön- ja sähköntuotannossa. Tutkimuksen ja kokeilujen avulla tulee kehittää uusia energiamuotoja ja selvittää hajautettua sähköntuotantoa paikallisten tarpeiden tyydyttämiseksi sekä kylmään ilmanalaan soveltuvaa energiantuotantoteknologiaa ja energiaa säästäviä tuotteita. Vesivoiman käyttömahdollisuuksista tulisi tehdä valtakunnallinen selvitys.

5.4.16. Jätteenkäsittelyalueet

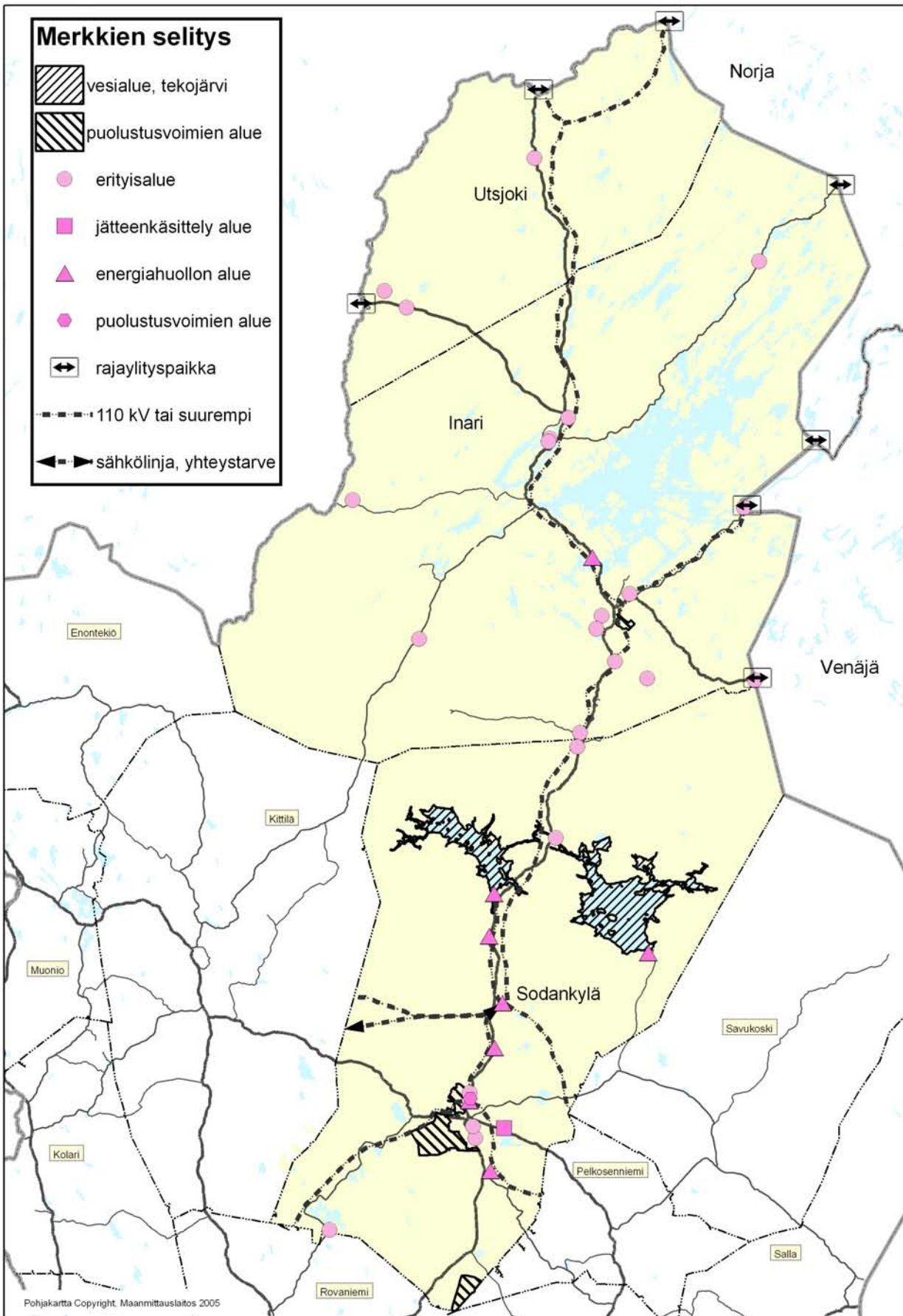
Merkinnällä **EJ** osoitetaan jätteiden vastaanottoon ja käsittelyyn varatut alueet kuten kaatopaikat, jättei-

den esikäsittelylaitokset ja jäteasemat. Alueilla on MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan jätteenkäsittelyalueen merkinnällä keräilyyn ja siirto-kuormaukseen käytettävä jäteasema, Sodankylän nykyinen kaatopaikka (kuva 15) Sodankylän jäteaseman lopullista sijaintipaikkaa ratkaistaessa on tutkittava muitakin vaihtoehtoja lähempänä keskustajamaa. Vaihtoehtona on myös Sodankylän kaatopaikan kehittäminen uudet vaatimukset täyttäväksi seudulliseksi kaatopaikaksi. Ivalon jäteasema sisältyy taajamatoimintojen alueeseen.

Pohjois-Lapin alueella on seutukaavan mukaan vanhoja kaatopaikkoja yhteensä 26 kappaletta. Seuraavassa luettelo kaatopaikoista; **Inarissa** Näätämö, Sevettijärvi, Supru, Partakko, Kaamanen, Inari, Angeli, Menesjärvi, Lisma, Ivalo, Nellim ja Inarin keskuskaatopaikka, **Sodankylässä** Vuotso, Lokka, Petkula-Kersilö, Vaalajärvi-Jeesiö, Kelujärvi, Sodankylä, Riipi, Syväjärvi, Kierinki, Lisma, Vuojärvi ja Moskuvaara sekä **Utsjoella** Karigasniemi ja Utsjoki. Vanhat kaatopaikat saattavat olla riski pitkälle tulevaisuuteen, eikä niille ole suotava rakentaa.

Kuva 15. Pohjois-Lapin maakuntakaavan erityisalueet, energiahuollon alueet, jätteenkäsittelyalueet, maa-ainesten ottoalueet, puolustusvoimain alueet sekä sähkölinjaverkko

5.4.17. Maa-ainesten ottoalueet

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa ei osoiteta maa-ainesten ottoalueita, koska alueella ei ole ylikunnallisesti merkittäviä turpeen- tai soranottoaikoja. Suurin soran tarve on kuntataajamissa ja Saariselän sekä Luoston matkailukeskusten rakentamisessa.

Maakuntakaava ei estä maa-ainesten ottamista muilta alueilta, ellei haitata sanottavasti alueen pääkäyttötarkoitusta eli ei vaikeuteta maakuntakaavan toteuttamista.

Maakuntakaavassa osoitetaan alueita, joilla maa-ainesten otto on kielletty: suojelualueet, arvokkaat harjualueet. Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeillä alueilla (ma) ja vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla (pv) maa-ainesten ottoa tulee välttää tai se tulee toteuttaa huolellisesti maisemaan sovittaen ja pohjavettä varjellen. Maa-ainesten käyttöön ottoa ja jälkihoitoa suunniteltaessa on kiinnitettävä huomiota toiminnan vaikutuksiin ympäristöön ja ympäristön maankäyttöön tuotannon aikana ja sen päätyttyä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä porotalouden edellytysten turvaamiseen mukaan lukien mm. porovahinkojen minimointi (aitaukset, ym). Sora-alueiden käytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon ympäröivän harjualueen maisemalliset arvot ja harjumuodostuman luonteenomaiset piirteet, ympäröivä vesi- ja kulttuurimaisema sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät kohteet.

Turvealueiden käyttöön ottoa suunniteltaessa on otettava huomioon toiminnan aiheuttamat vesistövaikutukset tuotannon aikana ja sen päätyttyä. Turvetuotanto on ympäristölupalain alaista toimintaa ja lupaprosessin yhteydessä tulee määrittää ja selvittää tarkoin toiminnan mahdolliset vaikutukset sekä käytettävät rakenteet ja toimintatavat, joilla mahdollisia haittoja estetään.

Laajemmin maa-ainesten ottamiseen liittyviä asioita on tarkasteltu Pohjois-Lapin maakuntakaavan pohjaksi tehdyssä selvityksessä ”Pohjois-Lapin maakuntakaava-alueen geologiset taustatiedot, Geologian tutkimuskeskus Pohjois-Suomen aluetoimisto, Rovaniemi 2004”.

5.4.18. Kaivosalueet

Merkinnällä **EK** osoitetaan alueita, joilla on kaivostoimintaa tai joissa on todettu, arvioitu tai inventoitu sellaisia malmi- ja mineraaliesiintymiä, että kaivostoiminta on todennäköistä (kuva 17).

Alueet halutaan suojata sellaisilta maankäytön pysyviltä muutoksilta, jotka vaarantavat kaivostoiminnan harjoittamisen. Alueet sisältävät myös kaivostoiminnan läjitys- ja rikastushiekka-alueet sekä lii-

kenneväylät ja –alueet. Kaivosaluevarauksina osoitetaan Sodankylässä Pahtavaara ja Keivitsa.

Merkintään liittyy myös aluekohtainen määräys; ”EK 1904: Kaivostoiminta tulee suunnitella niin, että se ei Koitelaisen Natura 2000-verkoston kuuluvalla alueella aiheuta merkittäviä päästöjä tai hydrologisia vaikutuksia tai muutenkaan merkittävästi heikennä alueen niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi se on sisällytetty Natura 2000-verkoston.”

Keivitsan kaivoshankkeesta voi aiheutua rakennettavan alueen ulkopuolelle vaikutuksia hankkeessa syntyvistä päästöistä ja häiriöistä sekä maisemallisissa, sosiaalisissa ja yhdyskuntarakenteellisissa olosuhteissa tapahtuvista muutoksista. Maisemavaiikutuksiltaan merkittävimpiä tulevat olemaan kivien läjitysalueet, joiden maksimikorkeus ei kuitenkaan nouse samalla tasolle kuin alueen korkeimmat mäet ja vaarat. Hankkeessa syntyvien päästöjen vaikutukset rajoittuvat pölyn osalta noin 1 km ja melun ja tärinän osalta noin 2 – 3 km etäisyydelle louhoksista ja osin rakennettavan alueen rajauksesta. Pintavesissä vaikutuksia aiheutuu rakennettavalla alueella oleviin pieniin puroihin sekä valuma-alueessa tapahtuvien muutosten kautta veden laatuun myös alueen lähialueella. Merkittävin muutos voi kuitenkin kohdistua valittavaan purkuvesistöön. Alustavien selvitysten mukaan kaivostoiminta on mahdollista sijoittaa kaivosalueelle siten, että sen haitalliset päästöt (lähinnä pöly) tai vaikutukset vesiin eivät ulotu Natura-alueelle.

Kuva 16. Pahtavaaran kultakaivos

Kuva: Lentokuva Vallas Oy

Merkinnällä **ek1** osoitetaan alueita, joissa on todettua tai todennäköistä malmi- ja mineraalivarantoa. (kuva 17.) Pohjois-Lapissa on muitakin malmi- ja mineraalivarantoalueita, joissa on sellaisia geologisia muodostumia, jotka havaittujen malmiviitteiden sekä muualta maailmasta saadun geologisen tiedon perusteella ovat lupaavia hyödynnettävien mineraaliesiintymien kannalta. Näitä alueita voi käyttää myös muihin tarkoituksiin, kunhan malmin etsintä ja hyödyntäminen sekä näihin liittyvät toimenpiteet turvataan. Nämä alueet on osoitettu vain se-

lostusosan kuvassa 17. Pohjois-Lapin alueella GTK ja useat yhtiöt tekevät aktiivista malminetsintätyötä.

Lisäksi kaivostoimintaa varten on annettu koko Pohjois-Lappia koskeva yleismääräys ”*Malminetsintä ja siihen liittyvät toimenpiteet alueella on turvattava.*” Määräyksellä pyritään edistämään aluelouden ja työllisyyden kannalta tärkeän kaivostoinnin kehittymistä. Suojelualueilta mahdollisesti löydettävien kaivoskivennäisten hyödyntämisen mahdollisuudet tulee myös tutkia. Se voisi olla mahdollista esimerkiksi maanalaisena kaivoksena tai niin, että hankitaan suojeluun vastaavien luontoarvojen alue toisaalta. Määräys toteutuu valtion eri sektoriviranomaisten, kuntien ja muiden yhteistyötahojen tutkimuksien ja suunnitelmien kautta.

Kaivostoimintaa ja sen jälkihoitoa suunniteltaessa on kiinnitettävä huomiota toiminnan vaikutuksiin ympäristöön ja ympäristön maankäyttöön tuotannon aikana ja sen päätyttyä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä porotalouden edellytysten turvaamiseen mukaan lukien porovahinkojen minimointi.

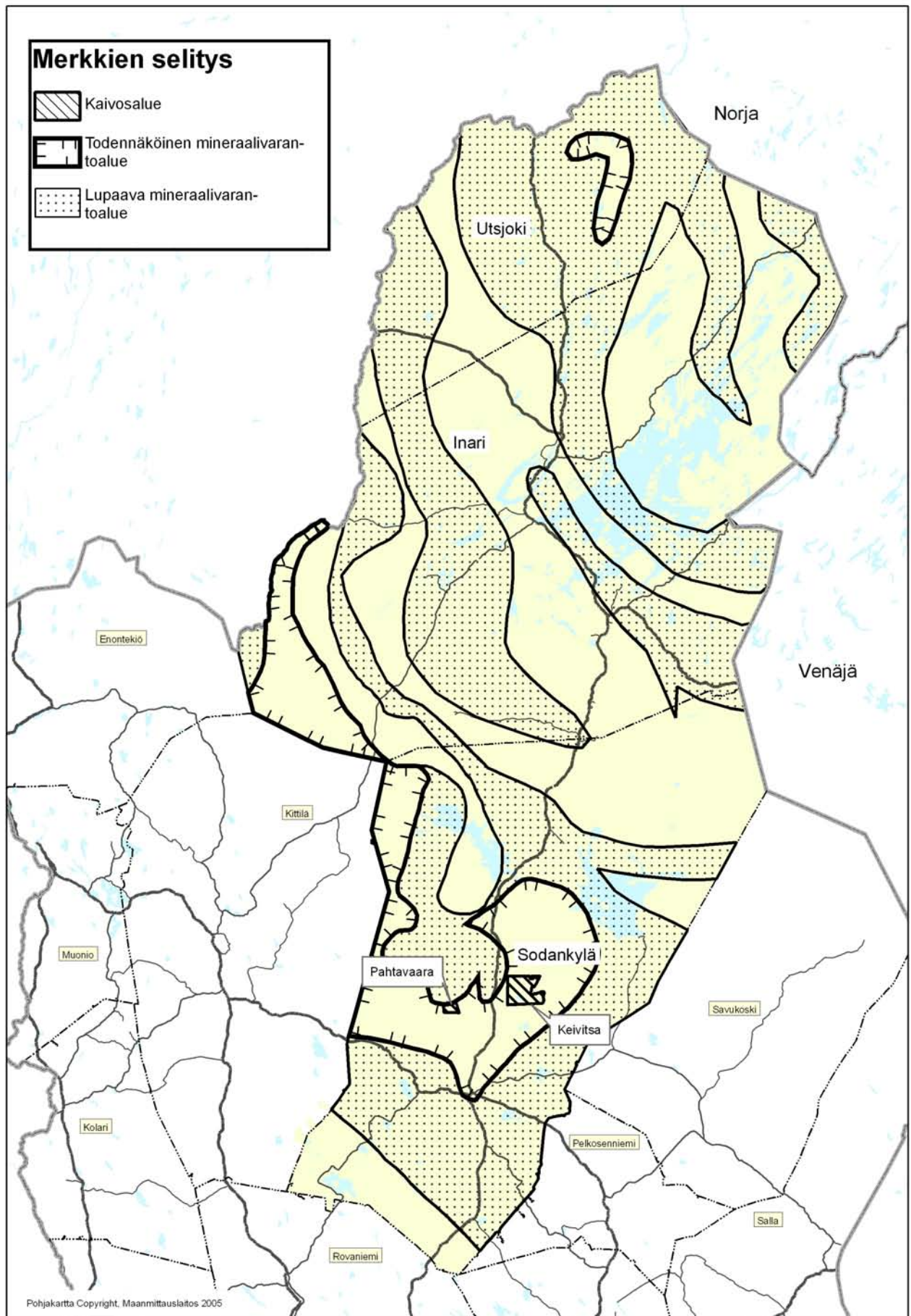
Laajemmin kaivostoimintaan liittyviä asioita on tarkasteltu Pohjois-Lapin maakuntakaavan pohjaksi tehdyssä selvityksessä ”Pohjois-Lapin maakuntakaava-alueen geologiset taustatiedot, Geologian tutkimuskeskus Pohjois-Suomen aluetoimisto, Rovaniemi 2004”.

5.4.19. Puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen alueet

Merkinnällä EP osoitetaan sellaiset puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen pysyvässä käytössä olevat tai sellaiseksi suunnitellut varuskunta-, harjoitus- ja vastaavat alueet, joilla liikkuminen on rajoitettua, Pohjois-Lapin maakuntakaavassa Rovajärven ampuma-alue, Sodankylä varuskunta lähiharjoitusalueineen, Kelukosken vesiharjoittelualue sekä Kyläjärven ampuma- ja harjoitusalue, Ivalon rajavartiolaitoksen johtopaikka sekä ampuma- ja harjoitusalue (kuva 15). Alueella on MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Rovajärven ampuma-alue on valtakunnallisesti erittäin tärkeä, ja sen toiminnan kasvumahdollisuudet tulee turvata. Raskaiden aseiden kaliiberi ja tuho vaikutus sekä tärinä- ja meluhaitat kasvavat. Tämä sekä varomääräysten tiukentuminen vaativat entistä laajempia suoja-alueita.

Lapin rajavartiosto ei ole pitänyt tarpeellisena rajavyöhykkeen merkitsemistä maakuntakaavan. Maanpuolustukseen ja rajavalvontaan liittyvät tarpeet on pyritty ottamaan huomioon koko maakuntakaava-alueella. Maanpuolustusta ja rajavalvontaa koskevia alueidenkäyttöratkaisuja valmisteltaessa on niihin liittyvien tietoturvakysymysten vuoksi pyrittävä kaikilla tasoilla neuvottelemaan erikseen puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen kanssa.

Kuva 17 . Pohjois-Lapin maakuntakaavan kaivosalueet ja mineraalivarantoalueet

5.4.20. Suojelualueet

Kaikkien tämän kaavan suojelualueiden (S, SL, SM, SR, Se) osalta niiden suojeluarvot ja käytön rajoitukset määritellään niissä laeissa ja ohjelmissa, joihin aluevaraukset perustuvat sekä alueiden sisäisissä hoito- ja käyttösäännöissä. Maakuntakaava ei tuo niille uusia käyttörajoituksia.

Inarijärven S-merkintään liittyy myös aluekohdainen määräys; ”S 3025: *Alueelle voidaan suunnitella sijoitettavaksi yleiskaavassa osoitettavalla luontoon ja maisemaan sopivalla tavalla retkeilyn taukopaikkoja, alueella olevien matkailupalvelujen kehittämistä ja mv-vyöhykkeen sisällä mantereella myös uusia matkailupalveluja. Suunniteltavien matkailupalveluiden tulee olla ympäristövaikutuksiltaan vähäisiä.*” Viimeisellä lauseella tarkoitetaan kokonaisuutena vähäisiä vaikutuksia. Siten esimerkiksi rakentamisen keskittäminen voi olla ympäristövaikutuksiltaan vähäisempi kuin saman määrän hajajointaminen, vaikka paikallinen vaikutus voi olla suurempi.

Suojelualan yleismerkintää **S** käytetään silloin, kun ei ole kyse selvästi tietyn erityislainsäädännön mukaisesta suojelutarpeesta (kuten luonnonsuojelulain, muinaismuistolain ja rakennussuojelulain) tai jos on kyse kokonaisuudesta joka voidaan toteuttaa useamman lainsäädännön perusteella tai voidaan toteuttaa MRL:lla ja sen mukaisilla määräyksillä. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan S-merkinnällä (kuva 20.) pääsääntöisesti rantojensuojeluohjelman mukaiset alueet (Vnp. 20.12.1990) sekä Natura 2000 ohjelman mukaiset alueet, jotka voidaan toteuttaa useamman lainsäädännön perusteella tai voidaan toteuttaa MRL:lla ja sen mukaisilla määräyksillä. Maakuntakaavassa osoitettujen suojelualueiden suojelutaso määräytyy varausperusteen mukaan, joista tarkemmin kaavaselostuksen aluekuvauksissa. Merkinnällä osoitetuilla suojelualueilla suojelutaso voi vaihdella eri osissa, riippuen suojelutyypistä. Maankäyttö suojelualueilla ratkaistaan hoito- ja käyttösuunnitelmilla. Suojelualueilla turvataan luonnon monimuotoisuuden ja maiseman säilyminen ja lisätään mahdollisuuksia virkistäytymiseen. Maakuntakaavassa suojelualan merkinnällä (S) on osoitettu Kielajoen harjualue, Pulmankijärvi, Tuuruharju-Lijärven harjualue, Terston luonnonsuojelualue, Vaskojoki, Inarijärvi, Poikelan luonnonsuojelualue.

S –merkinnällä osoitetaan myös erilaisten kulttuuriperintö-, muinaisjäännös- ja luontokohteiden muodostamia kokonaisuuksia kuten Utsjoen keskustan alueen, Kultalan ja poliisitalon; Väliimaan; Utsjo-

en kirkkomaiseman; sekä Pielpajärven kirkon ympäristön suojelukohdekokonaisuudet.

5.4.21. Luonnonsuojelualueet

Merkinnällä **SL** osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan luonnonsuojelualan merkinnällä (kuva 20.) lailla perustetut kansalliset ja luonnonpuistot, soidensuojelualueet, lehtojensuojelualueet, lintuvedet ja vanhat metsät sekä valtioneuvosto periaatepäätösten mukaisten luonnonsuojeluohjelmien alueet Natura 2000 ohjelma mukaan lukien. Jos Natura 2000 ohjelman mukaista aluetta ei ole tarkoitettu suojeltavaksi kokonaisuudessaan luonnonsuojelulain nojalla, tällöin Natura-alue osoitetaan maakuntakaavassa suojelualan merkinnällä **S**.

Luonnonsuojelualan maankäyttö ratkaistaan hoito- ja käyttösuunnitelmilla. Maakuntakaavan SL-aluevaraus muodostuu useissa tapauksissa useammasta suojelutyypistä (esim. soidensuojelualan ja vanhoista metsistä). Kaavassa osoitettujen luonnonsuojelualan suojelutaso määräytyy varausperusteen mukaan, joista tarkemmin selostuksen aluekuvauksissa. Merkinnällä osoitetuilla suojelualan alueilla suojelutaso voi vaihdella eri osissa, riippuen suojelutyypistä. Luonnonsuojelualan turvataan luonnon monimuotoisuuden ja maiseman säilyminen ja lisätään mahdollisuuksia virkistäytymiseen, toisaalta erikoisesti luonnonpuistoissa kulkevista luonnossa myös rajoitetaan.

Luonnon monimuotoisuutta turvataan **luonnonsuojelulla** (20.12.1996/1096). Lain tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen, luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen, luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävä käytön tukeminen, luonnontuntemuksen ja yleisen luonnonharrastuksen lisääminen sekä luonnontutkimisen edistäminen. Tavoitteiden saavuttamiseksi luonnonsuojelussa on tähdättävä suotuisan suojelutason saavuttamiseen ja säilymiseen. Luontotyypin suojelutaso on suotuisa, kun sen luontainen levineisyys ja kokonaisala riittävät turvaamaan luontotyypin säilymisen ja sen ekosysteemin rakenteen toimivuuden pitkällä aikavälillä sekä luontotyypille luonteenomaisten eliölajien suojelutaso on suotuisa. Luonnonsuojelulain mukaisia luonnonsuojelualan ovat kansallispuistot, luonnonpuistot ja muut luonnonsuojelualan.

Luonnonsuojelua edistetään myös valtioneuvoston periaatepäätösten mukaisilla suojeluohjelmilla. **Valtakunnallisten suojeluohjelmien** tarkoitus on

tehdä luonnonsuojelualueiden perustamisesta suunnitelmallista ja ekologisesti yhtenäistä maan eri osissa. Valtioneuvosto on sitoutunut näiden ohjelmien toteuttamiseen tekemillään päätöksillä, jotka ohjaavat kuitenkin lähinnä vain viranomaisten toimintaa. Ohjelmia toteutetaan perustamalla luonnonsuojelulain mukaisia luonnonsuojelualueita osto- tai korvausmenettelyllä tai maanvaihdon kautta. (Lapin läänin luonnonsuojelukatsaus 1993, Lapin lääninhallitus 1993)

Luonnonsuojelulain mukaisesti perustetut **luonnonpuistot** ovat tutkimukselle varattuja alueita, jotka säilytetään mahdollisimman luonnontilaisina. Yleisön liikkuminen on sallittu vain merkityillä poluilla ja erityisellä luvalla. Pohjois-Lapissa ovat Kevon ja Sompion luonnonpuistot.

Kansallispuistot ovat luonnonsuojelulain mukaisia erityisiä suojelualueita, joiden perustamisella pyritään suojelemaan tyypillisiä eliöyhteisöjä. Luonnonsuojelun lisäksi kansallispuistojen tarkoitus on palvella tieteellistä tutkimusta, opetusta, yleistä luonnontuntemusta ja virkistystä. Puistoissa liikkuminen on vapaata järjestyssääntöjen puitteissa. Kansallispuiston hoidon ja käytön järjestämistä varten on laadittava hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa määritellään toimenpiteet puiston perustamistavoitteen toteuttamiseksi. Hoito- ja käyttösuunnitelma voidaan laatia myös luonnonpuistolle ja muulle luonnonsuojelualueelle. Hoito- ja käyttösuunnitelman laatii se viranomaisen tai laitoksen, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on. Suunnitelman vahvistaa ympäristöministeriö.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu Lemmenjoen, Urho Kekkosen ja Pyhä-Luoston kansallispuistot (SL).

Pohjois-Lapin seutukunnassa on valtion omistamia alueita muodostettu luonnonsuojelulain mukaisiksi **soidensuojelualueiksi** laeilla vuosina 1981 ja 1988 sekä asetuksella vuonna 1985. Soidensuojelualueilla on kielletty pääasiassa toimenpiteet, jotka saattavat muuttaa suoalueen luonnonmukaista vesitasapainoa. Maakuntakaavassa on osoitettu perustetut ja ohjelmien mukaiset soidensuojelualueet. Osa valtion mailla olevista ohjelmien mukaisista alueista on rajattu ohjelmaa suppeampana Metsähallituksen esityksestä ja ympäristöhallinnon suostumuksella.

Koskiensuojelulaille on suojeltu vesistöjä tai vesistön osia voimalaitoksen rakentamiselta. Maakuntakaavassa ei ole koskiensuojelulain mukaisia alueita.

Valtakunnallisesta **lehtojensuojeluohjelmasta** valtioneuvosto teki päätöksen 3.4.1989. Ohjelman tavoitteena on säilyttää edustavat näytteet maamme karun luonnon rehevimmistä ja runsaslajisimmista metsistä. Alueilla on kielletty luonnonoloihin, maisemaan tai eläin- ja kasvilajien säilymiseen epäedullisesti vaikuttavat toimet. Sallittua on esimerkiksi

marjastus, porojen laiduntaminen, kalastus ja yleisön opastusta varten tarpeellisten rakennusten teko. Maakuntakaavassa on osoitettu kaikki lehtojensuojelualueet.

Valtakunnallisesta **lintuvesiensuojeluohjelmasta** valtioneuvosto teki päätöksen 3.6.1982. Ohjelman tavoitteena on alueiden säilyttäminen mahdollisimman luonnonvaraisina. Metsästäystä, kalastusta, rantojen laiduntamista ja rantametsien käyttöä rajoitetaan vain mikäli toimenpiteet vaarantavat alueen suojeluarvoja. Maakuntakaavassa on osoitettu kaikki lintuvesiensuojelualueet.

Valtakunnallisesta **harjijensuojeluohjelmasta** valtioneuvosto teki päätöksen 3.5.1984. Ohjelmalla pyritään ensisijaisesti luonteenomaisten geologisten, geomorfologisten ja maisemallisten piirteiden säilyttämiseen. Merkittävin harjumuodostumien luonnontilaa ja maisemakuvaa muuttava toimenpide on yleensä maa-ainestenotto. Maakuntakaavassa on osoitettu kaikki harjijensuojelualueet.

Valtakunnallisesta **rantojensuojeluohjelmasta** valtioneuvosto teki päätöksen 20.12.1990. Ohjelman tarkoituksena on säilyttää valtakunnallisesti arvokasta ranta-alueita luonnonmukaisena ja rakentamattomana. Maakuntakaavassa on osoitettu kaikki rantojensuojelualueet.

Vanhojen metsien suojeluohjelmasta valtioneuvosto teki päätöksen 27.6.1996. Alueet toteutetaan luonnonsuojelulain mukaisina suojelualueina, jotka pyritään pitämään mahdollisimman luonnonmukaisina. Suojeluohjelman kohteet on valittu siten, että ne muodostavat ekologisesti perustellun pinta-alakokonaisuuden kokonaismetsäalasta. Luonnonsuojelullisesti arvokkaan vanhan metsän ikä on korkeampi kuin talousmetsän ikä. Ohjelman mukaisilla alueilla virkistyskäyttöoikeudet säilytetään ennallaan eli ennen periaatepäätöstä ollutta käytäntöä jatketaan. Maakuntakaavassa on osoitettu kaikki vanhojen metsien suojelualueet.

Natura 2000 -verkostoehdotuksesta valtioneuvosto on tehnyt päätöksiä 20.8.1998, 8.5.2002, 22.1.2004 ja 22.6.2005. Euroopan yhteisöjen neuvosto päätti 1992 antamallaan luontodirektiivillä perustaa yhtenäisen eurooppalaisen ekologisen verkoston, Natura 2000 -verkoston. Suomen liityttyä 1995 Euroopan unionin jäseneksi luontodirektiivi tuli sellaisenaan Suomea velvoittavaksi. Suomen Natura 2000-verkoston kuuluvat alueet, jotka Suomi ilmoittaa lintudirektiivin mukaisiksi linnustonsuojelualueiksi sekä alueet, jotka EU:n komissio hyväksyy luontodirektiivin perusteella yhteisön tärkeinä pitämiksi alueiksi. Verkosto koostuu pääasiassa olemassa olevista luonnonsuojelualueista, valtioneuvoston periaatepäätösten mukaisista suojeluohjelma-alueista sekä eräistä muista suojelukohteista. Lapista Natura 2000 -ohjelmaan kuuluvat myös lähes kaikki erämaalain (Laki 62/1991) mukaiset alu-

et. Maakuntakaavassa on osoitettu S-, SL- tai Se-merkinnällä kaikki lainvoimaiset Natura 2000 suojeluohjelman alueet.

Suojelun taso riippuu kohteen laadusta ja suojelutarpeesta. Koska kohteet ovat erilaisia, myös suojelu voidaan toteuttaa monin eri tavoin. Viranomaisen ei saa myöntää lupaa eikä hyväksyä suunnitelmaa, jos vaikutusten arviointi- ja lausuntomenettely osoittavat, että hanke tai suunnitelma, joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikentää Natura-alueen luonnonsuojelun arvoja (Luonnonsuojelulaki 66 §). Ennen mahdollista Natura-arviointia on arvioinnin tarveharkinta. Jos siinä todetaan, että suunniteltu toiminta todennäköisesti merkittävästi heikentää alueen niitä luonnonsuojelun arvoja, joiden vuoksi alue kuuluu Natura-verkostoon, on tehtävä Natura-arviointi.

Yksityismaiden luonnonsuojelualueet on perustettu maanomistajan hakemuksesta alueellisen ympäristökeskuksen päätöksellä. Alueiden luonne ja rauhoitusmääräykset voivat olla hyvinkin erilaiset. Yleensä alueet on perustettu tiettyä tarkoitusta varten, joten maanomistajalla voi olla myös käyttöoikeuksia alueeseen niissä rajoissa kuin suojelutarkoitus sen sallii. Maakuntakaavassa ei ole käsitelty tässä kohdassa tarkoitettuja yksityismaiden luonnonsuojelualueita.

Metsähallitus on päätöksillään rauhoittanut **suojelumetsiä** (aikaisemmin aarnialue), jotka ovat koskemattomia luontoa edustavia alueita sekä **arvokkaita suoalueita** (aikaisemmin ojitusrahoitusalueita), jotka ovat ojitukselta ja vaotukselta rauhoitettuja soita. Näiden osalta Metsähallitus on tarkistanut rajauksia luonnonsuojelusuunnitelmien laadinnan yhteydessä. Maakuntakaavassa ei ole käsitelty tässä kohdassa tarkoitettuja metsähallituksen päätöksen mukaisia alueita.

Luonnonsuojelulain mukaan voidaan yksittäinen puu, puuryhmä tai muu luonnonsuojelumuodostuma rauhoittaa **luonnonsuojelumerkkinä**. Kohteen säilymisellä tulee olla merkitystä tieteen tai erikoisuutensa kannalta. Kunta päättää alueen omistajan hakemuksesta tai suostumuksella, yksityisen omistamalla maalla olevan luonnonsuojelumerkkin rauhoittamisesta. Valtiolla kuuluvilla alueilla rauhoituspäätöksen tekee se viranomaisen, jolle alueen hallinta on uskottu. Maakuntakaavassa ei ole käsitelty luonnonsuojelumerkkejä.

Luontotyyppijä voidaan suojella luonnonsuojelulailla suojellut luontotyypit (luku 4 Luontotyyppien suojelu), metsälailla erityisen tärkeät elinympäristöt (luku 3 Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen) ja vesiläilla. Suojeltuihin luontotyyppihin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alu-

eella vaarantuu. Maakuntakaavassa ei ole käsitelty luontotyyppijä.

Tärkeät lintualueet (FINIBA-alueet) osoittavat, missä päin Suomea sijaitsevat suojelun kannalta tärkeimpien lintulajiemme pesimä- ja kerääntymisalueet. FINIBA-alueet valittiin 92 Suomessa pesivän tai tänne kerääntyvän lintulajin perusteella. Suomen ympäristökeskus SYKEN ja BirdLife Suomen kartoituksissa on valittu yli 2000 alueen joukosta Suomen tärkeät lintualueet eli FINIBA -alueet (Finnish Important Bird Areas). Pesimisalueiden valinnassa käytettiin kriteerinä lintulajien uhanalaisuutta, mikä lisäksi mukaan otettiin 12 EU:n määrittelemää ns. erityisvastoalajia. Näin saatiin selville tärkeimpien lintulajiemme elinpaikkojen maantieteellinen jakautuminen. Lintualueita on kaikkialla maassamme, joskin lintualueverkossa on selkeitä keskittymiä ja toisaalta valkoisia laikkuja.

FINIBA-alueita on Suomessa 411 ja näistä 16 sijaitsee Pohjois-Lapissa. Suurin osa alueista Pohjois-Lapissa on lain nojalla suojeltuja luonnonsuojelualueita, erämaa-alueita ja kansallispuistoja. Alueella on kuitenkin yksi alue joka ei ole kokonaisuudessaan suojelualueella (Kittilän suot). Kuvassa 21 on osoitettu kaikki FINIBA-alueet Pohjois-Lapin alueelta. FINIBA-alueita ei ole merkitty kaavakarttaan.

5.4.22. Muinaismuistoalueet

Merkinnällä **SM** osoitetaan muinaismuistolain nojalla suojeltuja valtakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviä alueita. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa kiinteät muinaisjäänneksien on turvattu Museoviraston / Lapin maakuntamuseon ohjeiden mukaisesti yleisellä maakuntakaavamääräyksellä ”*Suunniteltaessa sellaisen alueen käyttöä, jolla on kiinteä muinaisjäänne, on neuvoteltava Museoviraston kanssa. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäänneksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Lupaa haetaan ympäristökeskukselta, jonka on kuultava asiassa Museovirastoa.*”

Maakuntakaavakarttaan on merkitty Museoviraston / Lapin maakuntamuseon luokituksen mukaisesti tärkeimmät valtakunnalliset, maakunnalliset ja seutukunnalliset muinaismuistokohteet (kuva 20). On korostettava sitä, että muinaismuistoja Pohjois-Lapin alueella on paljon enemmän kuin mitä maakuntakaavakarttaan on merkitty ja, että kohdemerkinnällä varustettu muinaisjäänne voi olla selvästi kohdemerkintää laajempi. Kaavaselostuksen kuvissa 22-24 on esitetty vuonna 2004 päivitetyn muinaismuistonselvityksen kaikki muinaismuistokohteet.

Kohteita päivitetystä selvityksessä oli lähes 900, joista kaavaan on merkitty 31. Tutkimusten edistyneessä löytyy myös lisää uusia muinaismuistokohteita ja mahdollisesti entisistä osa voidaan poistaa rekisteristä.

Pohjois-Lapin kiinteät muinaisjäänneet on päivitetty vuonna 2004 Museoviraston, Lapin maakuntamuseon ja Lapin liiton yhteistyönä. Päivityksessä lähtöaineistona on käytetty ”Pohjois-Lapin kiinteät muinaisjäänneet” - Lapin seutukaavaliiton julkaisua (sarja A nro 136, 1994) ja Museoviraston arkistoja sekä muutamia kohteita on käyty tarkistamassa myös maastossa. Päivitetystä aineistosta on tehty kansio, johon kohteet luetteloitu ja merkitty 1:20 000 kartoille. Aineisto on myös sähköisessä muodossa. Lisätietoja aineistosta ja sen sisällöstä antavat Lapin liiton lisäksi Museovirasto (Arkeologian osasto, PL 913, 00101 Helsinki) ja Lapin maakuntamuseo (Artikum, Pohjoisranta 4, 96200 Rovaniemi).

Muinaismuistolain (17.6.1963) mukaan kiinteät muinaisjäänneet ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäänneksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Kiinteiden muinaisjäänneiden rauhoitusta valvoo Museovirasto. Kiinteitä muinaisjäänneksiä muinaismuistolain mukaan ovat:

- 1) maa- ja kivikummut, rökkiöt, kivikehät ja muut kiveykset ja kivilatomukset, jotka ovat ihmisten muinoin tekemiä;
- 2) pakanuuden aikaiset haudat ja kalmistot, myös sellaiset, joista maanpinnalla ei ole merkkejä;
- 3) kivet ja kalliopinnat, joissa on muinaisilta ajoilta kirjoituksia, kuvia tai muita piirroksia tahi maalauksia, hiomauria tai muita hionnan tahi hakkuun jälkiä taikka uhrikuoppia;
- 4) uhrilähteet, uhripuut, uhrikivet ja muut palvontapaikat sekä muinaiset käräjäpaikat;
- 5) muinaisilta ajoilta peräisin olevat asumusten jäännökset sekä asuin- ja työpaikat, niin myös muodostumat, jotka ovat syntyneet sellaisten asumusten tai paikkojen käyttämisestä;
- 6) muinaisaikaiset hylätyt linnat, linnamäet, linoitukset, linnakkeet, vallit ja vallihaudat sekä niiden jäännökset, kirkkojen, kappeliin, luostarien ja muiden huomattavien rakennusten rauniot sekä muinaiset hautapaikat, jotka eivät ole seurakunnan hoidossa olevalla hautausmaalla;
- 7) kivet, ristit ja patsaat, jotka muinoin on pystytetty jonkun henkilön tai tapahtuman muistoksi tai uskomuksellisessa tarkoituksessa, samoin kuin muut sellaiset muistomerkit;

- 8) muinaisten huomattavien kulkuteiden, tienviittojen ja siltojen sekä vartiotuli- ja muiden sellaisten laitteiden jäännökset; sekä
- 9) kiinteät luonnonesineet, joihin liittyy vanhoja tapoja, tarinoita tai huomattavia historiallisia muistoja.

Kaavaan merkitään valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kohteet. *Inarista*; 32. Nukkumajoki 4, 46. Nukkumajoki 2, 53. Ukonsaari, 65. Enehjärvi, 66- Retsamo, 67. Pielpajärvi, 78. Nukkumajoki 3, 80. Nukkumajoki 6, 81. Nukkumajoki 7, 96. Hautuumaasaari, 146. Ukko, 370. Siuttavaara, 399. Njurgoiläädoh, 433. Täyssinän rauhan rajakivi, Kaamassaari, 463. Vanhahautuumaasaari, 530. Säytsjärvi ja *Sodankylästä*; 14. Juikenttä, 22. Pirunsaari, 33. Akmeelinkummut, 35. Kyläselkä, 86. Natutshaara sekä *Utsjoelta*; 1. Ala-Jalve, 12. Kultala, 16. Sieiddakeädg, 27. Ladjokeädg, 37. Pappila, 41. Kenestupa, 59. Coalgasbore, 65. Välimaa, 102. Kirkonkylä, tielaitos, 210. Pulmankijärvi, Kaldasjohka 2.

5.4.23. Rakennussuojelualueet

Merkinnällä **SR** osoitetaan kirkkolain, rakennussuojelulain ja -asetuksen tai maankäyttö- ja rakennuslain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Pohjois-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan rakennussuojelualan merkinnällä Sodankylän kirkot, Auvojärven kämpäkartano, Metsä-Luosto, Suomujoen kolttakenttä, Raja-Joosepin kenttä, Oskarinkosken ja -järven kolttakentät, Ivalojoen kultakämpät, Jäkälä-Äytsin kultakämpä, Sallivaaran poroaita, Rumakurun autiotuvat. **S** –merkintään sisältyviä rakennussuojelualueita ovat Pielpajärven kirkko, Utsjoen kirkko, sakasti, pappila ja kirkkotuvat, Välimaan kenttä sekä Utsjoen poliisitilo.

Kuva 18. Kolttakentän asuinrakennus

Kuva: Päivi Magga

5.4.24. Erämaa-alueet

Merkinnällä **Se** osoitetaan erämaalain (62/91) nojalla perustettuja erämaa-alueita, jotka on perustettu erämaaluonteen säilyttämiseksi, saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaamiseksi sekä luonnon monipuolisen käytön ja sen edellytysten kehittämiseksi. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Maakuntakaavassa on annettu maankäyttöluokkaa koskeva määräys: ”Erämaa-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa tulee huomioida valtakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät veneretkeily-, moottorikelkkailu- ja ulkoilurei-
tit.”

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa on Hammas-
tunturin, Muotkatunturin, Paistunturin, Kaldoaivin,
Vätsärin ja Tsarmitunturin erämaat (kuva 20). Erä-

maa-alueilla maankäyttö ratkaistaan hoito- ja käyttösuunnitelmilla.

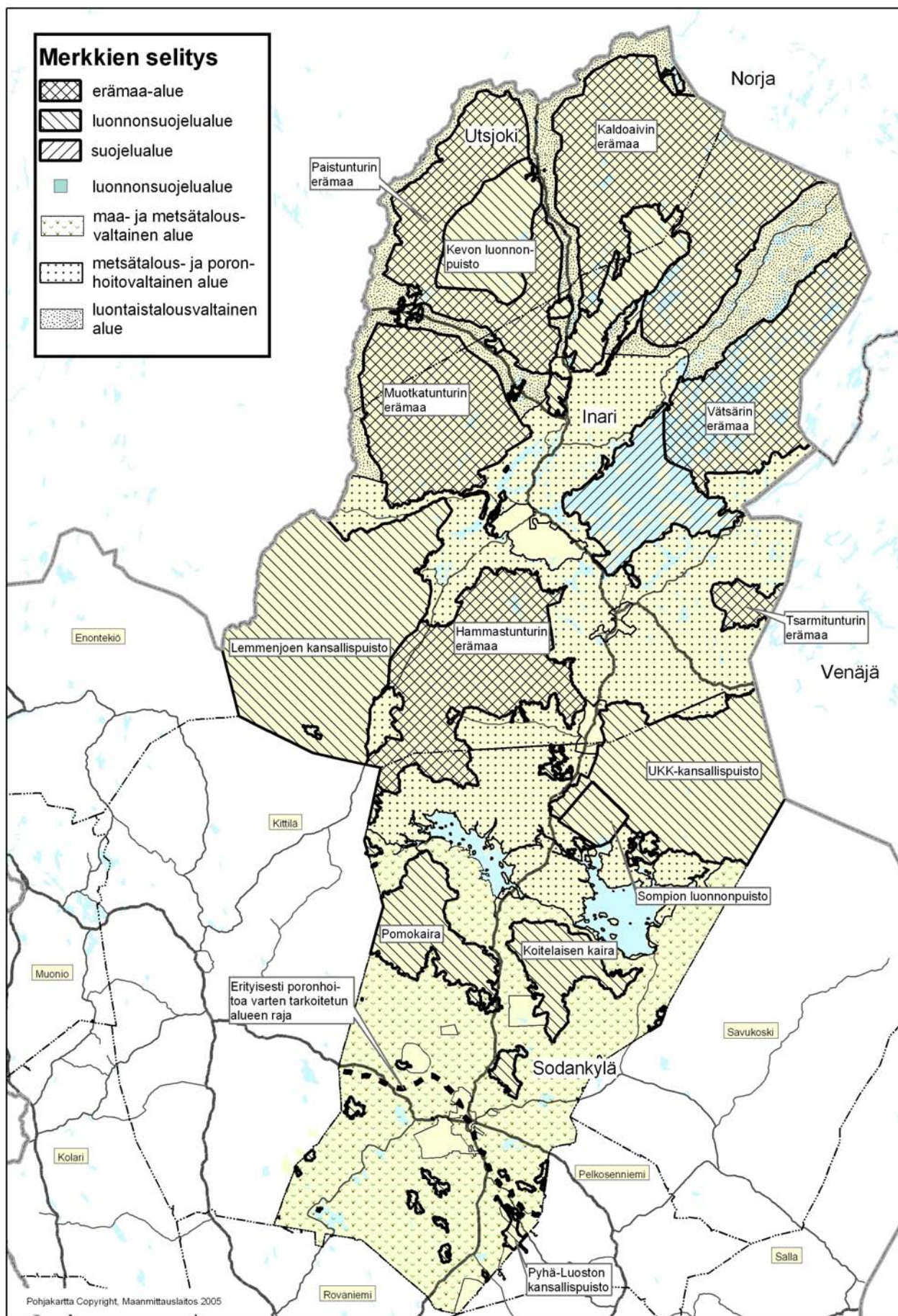
Erämaa-alueisiin liittyy kaavamääräys: *Erämaa-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa tulee ottaa huomioon valtakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät veneretkeily-, moottorikelkkailu- ja ulkoilurei-
tit.*

Kuva 19. Luomusjärvet kuuluvat Paistunturin erämaahan. Harjulla kulkee Kevon reitti.

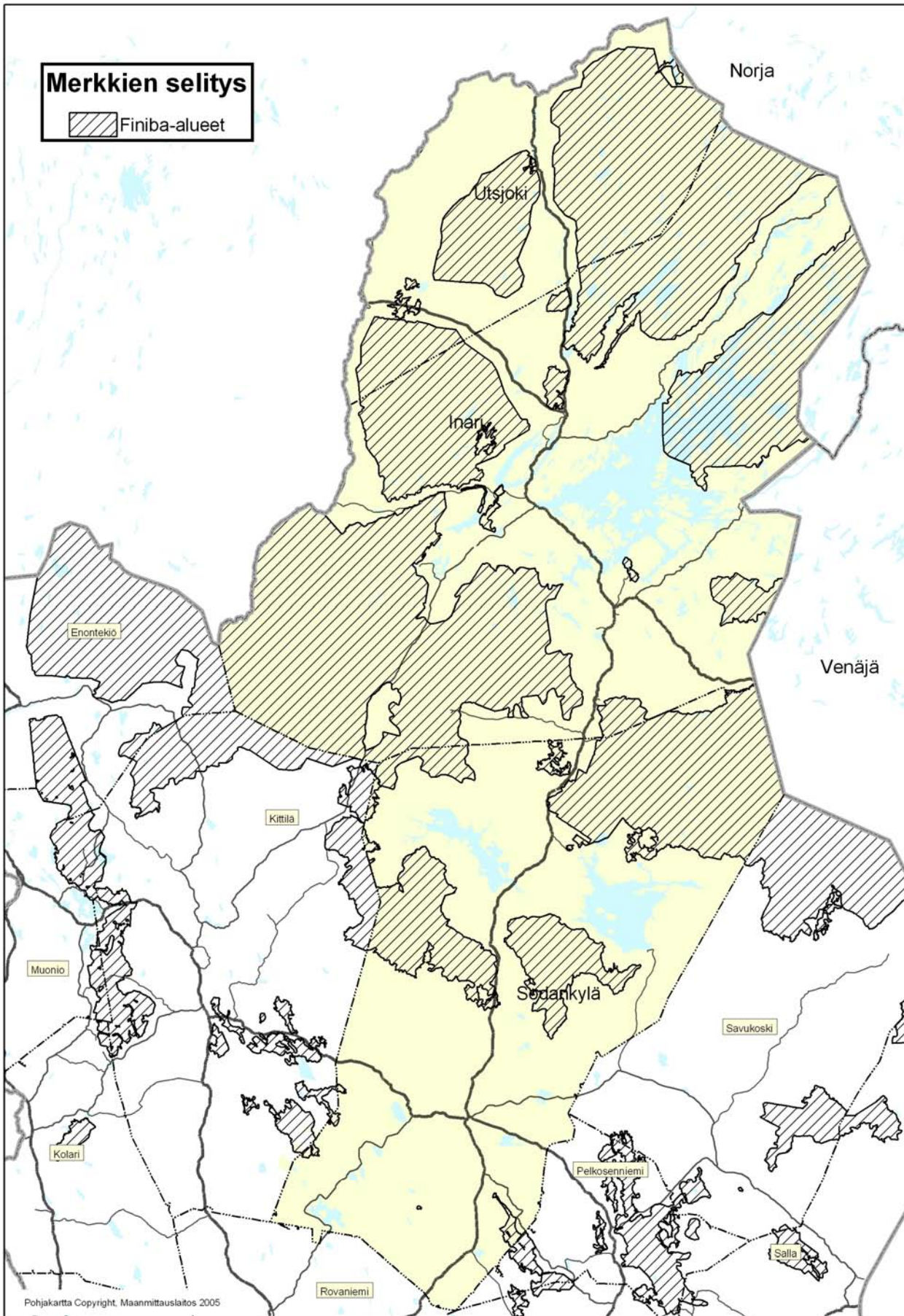

Kuva: Lentokuva Vallas Oy

Kuva 20. Suojelualueet, maatalous-, metsätalous- ja luontaistalous- sekä poronhoitovaltaiset alueet

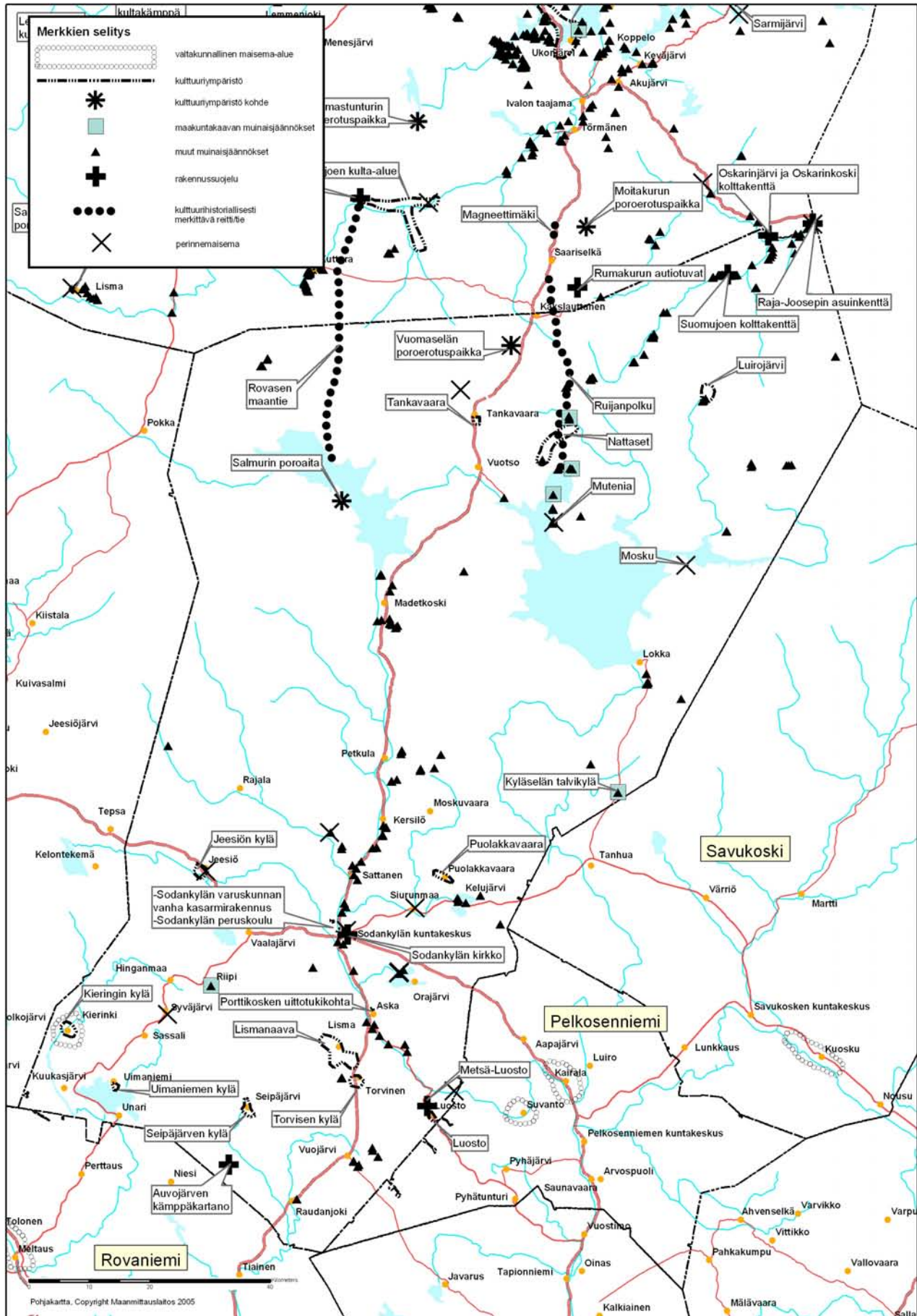

Kuva 21 . Pohjois-Lapin FINIBA-alueet

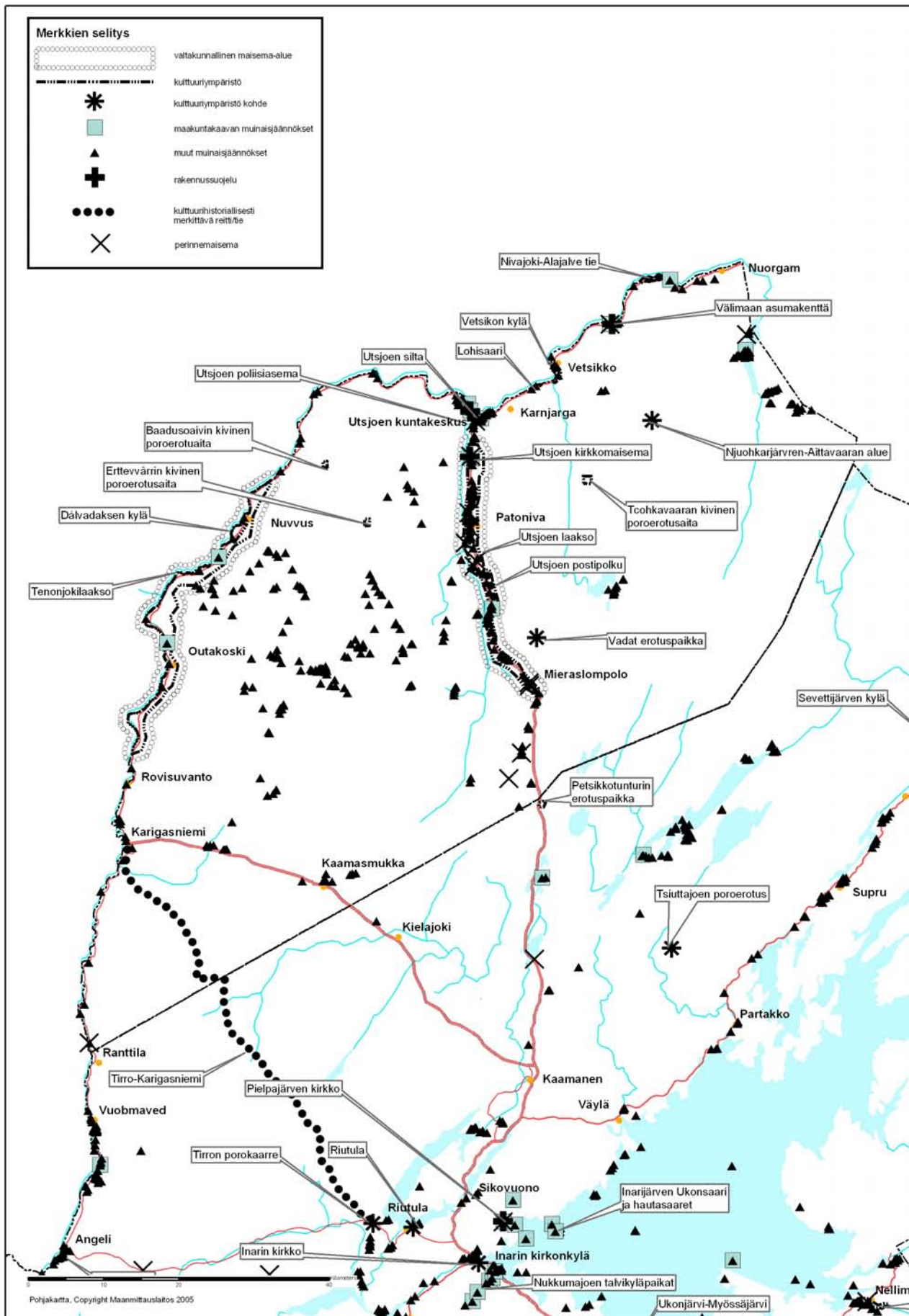

Kuva 23 . Sodankylän kulttuuriympäristö

Kuva 24 . Utsjoen kulttuuriympäristö

5.4.25 Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet

Merkinnällä **M** osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätaloustaloustalouteen tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää alueen pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin. (kuva 26.)

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa Sodankylän kunnan alueesta pääosa on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M). Peltoja ei ole erikseen aluevarauksina, mutta niille on annettu yleinen maakuntakaavamääräys. Mahdolliset uudet turpeen ottamisalueet sijoittuvat myös pääasiassa M-alueelle. Kaavassa on annettu myös muita yleisiä määräyksiä, joilla ohjataan erityisesti maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden maankäyttöä. Maa- ja metsätalousvaltaisille alueille on osoitettu myös päällekkäismarkkinointina kehittämisvyöhykkeitä sekä luonnon ja kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta tärkeitä osa-alueita.

Metsätaloutta ohjaa metsälaki (1093/1996), jonka mukaan alueellisten metsäkeskusten tehtävänä on laatia toiminta-alueelleen metsätalouden tavoiteohjelma (Lapin metsäohjelma 2001-2005). Metsälain tarkoituksena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään metsälaissa mainittujen erityisen tärkeiden elinympäristöjen ja muiden arvokkaiden luontokohdeiden säilyttämisellä. Pohjois-Lapissa suojelualueet muodostavat vankan pohjan metsien monimuotoisuuden turvaamiselle. Metsälakia sovelletaan metsän hoitamiseen ja käyttämiseen metsämaaksi luetavilla alueilla. Myös valtion metsät kuuluvat metsälain piiriin.

Metsänhoitosuosituksen uudistaminen tuli ajankohtaiseksi metsälainsäädännön muutosten ja metsäsertifioinnin johdosta. Metsätalouden kehittämisskeskus Tapio laati vuonna 2000 koko maan kattavat hyvän metsänhoidon suositukset. Näiden pohjalta laadittiin Pohjois-Suomen metsänhoitosuositukset 2001, joita tulee pitää metsätaloussuunnittelun lähtökohdana ja ohjeena myös Pohjois-Lapissa. Pohjois-Suomen metsänhoitosuositukset ohjaavat hyvään ja kannattavaan metsänhoitoon Pohjois-Pohjanmaalla, Kainuussa ja Lapissa. Metsänhoidon tavoitteena on metsien tuotanto- ja uudistumiskyvyn sekä metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttäminen siten, että Pohjois-Suomen metsät tarjoavat tulevaisuudessakin merkittäviä tuloja sekä työ- ja virkistätymismahdollisuuksia. Metsätaloutta harjoitetaan siten, että myös muiden maankäyttömuotojen toimintaedellytykset turvataan. Metsähallituksella on oma Metsätalouden ympäristöopas, jonka ohjeet ovat ympäristön huomioon ottamisen suhteen

hieman Pohjois-Suomen metsänhoitosuosituksia tiukemmat.

Metsänhoidosta alkavalla ja metsäteollisuustuotteiden vientiin päättyvällä tuotantoketjulla on Pohjois-Lapissa keskeinen aluetaloudellinen asema. Lapin oma metsäteollisuus kykenee jalostamaan kaiken alueella tuotetun puun ja luo näin edellytykset metsien täysimääräiselle metsätaloudelliselle hyödyntämiselle. Metsien taloudellinen merkitys ei rajoitu pelkästään puunjalostukseen, vaan metsät ovat tärkeitä poronhoidolle, metsästykselle, luonnontuotteiden keräilylle, retkeilylle ja matkailulle.

Metsätalousalueiden monikäytön turvaamisen lähtökohdana ja ohjeena pidetään Pohjois-Suomen metsänhoitosuosituksia 2001 (ISBN 951-98731-1-2) ja Metsähallituksen Metsätalouden ympäristöopasta (ISBN 952-446-427-6).

5.4.26. Metsätalous- ja poronhoitovaltainen alue

Merkinnällä **M-1** osoitetaan pääasiassa metsätaloutteen ja poronhoitoon tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin. Näillä alueilla metsätalous ja porotalous ovat rinnakkaisia pääkäyttötarkoituksia.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa M-1 alueen raja noudattaa saamelaiden kotiseutualueen rajaa etelässä ja pohjoisraja kulkee Inarin kunnan pohjoisosissa. (kuva 26.)

Alueella on myös **suojametsäalue** (kuva 26.). Suojametsäalueen muodostavat Lapin läänissä Enontekiön ja Utsjoen kunnat kokonaisuudessaan sekä Inarin, Kittilän, Kolarin, Muonion, Sallan, Savukosken ja Sodankylän kunnissa sijaitsevat alueet, joiden rajat on käyty ja merkitty maastoon 13 päivänä joulukuuta 1979 kiinteistörekisteriin merkityssä maanmittaustoimituksessa n:o 823. (Valtioneuvoston päätös 844/1998).

Suojametsäalueella metsää tulee hoitaa ja käyttää erityistä varovaisuutta noudattaen ja siten, ettei toimenpiteillä aiheuteta metsärajan alenemista. Metsän uudistaminen suojametsäalueella voi perustua luontaiseen uudistamiseen, kylvöön, istutukseen tai niiden yhdistelmään. Tavoitteena on käyttää luontaista uudistamista aina, kun siihen on metsälain (1093/1996) 5 §:n 2 momentissa tarkoitettut edellytykset.

Poroja laidunnetaan metsälain (1093/1996) 12 §:ssä tarkoitettulla suojametsäalueella erityistä varovaisuutta noudattaen ja siten, ettei laiduntaminen aiheuta metsärajan alenemista. Metsätaloussasioissa

toimivaltainen ministeriö voi antaa metsärajan alenemisen estämiseksi välttämättömiä rajoittavia säännöksiä porojen laiduntamisesta suojametsäalueella.

5.4.27. Luontaistalousvaltainen alue

Merkinnällä **Ms** osoitetaan pääasiassa luontaiselinkeinokäyttöön tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää alueen pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa Ms-alueeseen kuuluu Utsjoen kunnan ja Inarin kunnan pohjoisosien alueet, joita ei ole osoitettu muuhun tarkoitukseen. Luontaistalousalueilla metsätalouden harjoittaminen ja kotitarvepuun otto on mahdollista, kun se kokonaisuuden kannalta on luontaistalouteen nähden toissijaista. (kuva 26.)

5.4.28. M-, M-1- ja Ms-alueiden pääkäyttötarkoituksen ja muun käytön suhde

Merkinnällä **M** osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätalouksikäyttöön tarkoitettuja alueita. Merkinnällä **M-1** osoitetaan pääasiassa metsätalouteen ja porohoittoon tarkoitettuja alueita, joilla metsätalous ja porotalous ovat rinnakkaisia pääkäyttötarkoituksia. Merkinnällä **Ms** osoitetaan pääasiassa luontaiselinkeinoille tarkoitettuja alueita. Kaikkia em. alueita voidaan käyttää alueen pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin. Mitä se tarkoittaa? Mitkä ovat muun käytön ja sen haittaavuuden rajat?

Sanottavaa haittaa em. alueiden pääkäyttötarkoitukselle tai alueen luonteen muuttumista eivät yleensä aiheuta esimerkiksi

- haja-asutusluonteinen pysyvä asutus
- tavanomainen loma-asutus
- ohjelmopalvelutukikohdat
- virkistyskäyttö jokamiehenoikeudella
- reitit
- pienteollisuus ja muu pienialainen yritystoiminta
- turpeen otto, kun ojiin tehdään kulkuluiskat ja sovitaan asioista paikallisen paliskunnan kanssa
- muu maa-ainesten otto
- luontaistalousvaltaisilla alueilla kotitarvepuun otto ja yksityismetsätalouden harjoittaminen.

Erilaisten M-alueiden suureen kokoon nähden pienet muuhun käyttötarkoitukseen otettavat alueet eivät sanottavasti haittaa pääkäyttötarkoitusta, kun ne sijoitetaan ottaen huomioon muun käytön eikä si-

joiteta erityisen kriittiseen paikkaan. Esimerkiksi moottorikelkkailureitin sijoittaminen vasoma-alueelle tai loma-asunnon sijoittaminen joenylityspaikan kohdalle on tällainen pieni aluevaraus, mikä voi vaikeuttaa pääkäyttötarkoitusta.

Haitataksaan sanottavasti pääkäyttötarkoitusta ja muuttaakseen alueen luonnetta täytyy muun käytön aiheuttaa niin suuria muutoksia, että se vähentäisi merkittävästi M- ja M-1-alueilla metsätalouden tuloa ja työpaikkoja, M-1-alueella vähentäisi merkittävästi paliskunnan tasolla porotalouden puhdasta tuottoa tai hankaloittaisi suuresti poronhoitotyötä tai Ms-alueella heikentäisi luontaistalouden harjoittamisen mahdollisuuksia. Esimerkkejä voisivat olla

- M- ja M-1-alueella laajan alueen muuttaminen rakennettavaksi alueeksi, luonnonsuojelualueeksi tai muuten pois metsätalouksikäytöstä
- M-1-alueella laaja avohakkuu yhdistettynä voimakkaaseen maanpinnan käsittelyyn
- M-1- ja Ms-alueilla uuden isohkon (massa) matkailukohteen perustaminen majoitustiloineen, teineen ja lähivirkistysalueineen tai muun vastaavan rakennettavan alueen osoittaminen poronhoidon tai luontaiselinkeinojen kannalta tärkeälle alueelle

Maakuntakaavan pääkäyttötarkoitusta mahdollisesti haittaava toiminta on usein syytä ohjata yleiskaavalla, jolloin se voidaan mitoittaa ja sijoittaa niin, että haitat voidaan ottaa mahdollisimman hyvin huomioon ja minimoida niiden haitalliset vaikutukset sekä voidaan käsitellä mahdolliset korvaukset. Maakuntakaavaa tulkittaessa on otettava huomioon voimassa olevan lainsäädännön vaatimukset. Maakuntakaava ei estä metsälain mukaista käsittelyä. Jos yleiskaavassa maakuntakaavan ohjaamana annetaan kriittisimmille alueille maisematyölupaa edellyttävä määräys (MRL 128 §) ja lupaharkinnassa jokin toimenpide kielletään, on haitta korvattava, jos se on maanomistajalle kohtuuton (MRL 140 §).

Metsälain 6 §:n mukaan erityiskohteissa, joilla tarkoitetaan metsän monimuotoisuuden säilyttämisen, maiseman tai metsän monikäytön kannalta merkittäviä metsiä, metsän hakkuu voidaan tehdä kohteen erityisluonteen edellyttämällä tavalla. Maakuntakaava voi antaa lisäperusteita näiden kohteiden arvottamiselle. Erityisesti maakuntakaavan kannalta näitä alueita voisi tarkastella seuraavien M-alueille osoitettujen päällekkäismerkintöjen osalta; kehittämisvyöhykkeet (mv, mk, mk-1), kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet (ma) ja reitit.

5.4.29. Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta

Merkinnällä **MU** osoitetaan alueita, jotka on tarkoitettu pääasiassa maa- ja metsätalouden harjoittamiseen, joille suuntautuu ulkoilupainetta ja joille on tarkoitus sijoittaa ulkoilun ohjaamistarpeen vuoksi polkuja tai reittejä levähdys- ja muine tukialueineen.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan MU-merkinnällä Luoston lähialueet ja Kaarestunturi lähiympäristöineen (kuva 26.).

5.4.30. Metsätalous- ja porohoitovaltainen alue, joilla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta

Merkinnällä **MU-1** osoitetaan alueita, jotka on tarkoitettu pääasiassa metsätalouteen ja porohoittoon, joille suuntautuu ulkoilupaineita ja joille on tarkoitus sijoittaa ulkoilun ohjaamistarpeen vuoksi polkuja tai ulkoilureittejä levähdys- ja muine tukialueineen. Pohjois-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan MU-1-merkinnällä Saariselän matkailukeskuksen ja Hammastunturin erämaan välinen alue sekä Inarinjärven lounaispäässä oleva laaja virkistysmetsä (kuva 26.).

5.4.31. Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet

Osa-aluemerkinnällä **ma** pääasiallisen maankäyttöluokan päälle osoitetaan valtioneuvoston päätöksen (Vnp. 5.1.1995) mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, luonnonsuojelulain mukaiset maisema-alueet, valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöalueet sekä maakunnallisesti tai seudullisesti arvokkaat alueet. Maakuntakaavassa on annettu maankäyttöluokkaa koskeva määräys: ”*Alueen suunnittelussa on turvattava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen.*”

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan mamerkinnällä Lapin kulttuuriympäristöohjelman mukaiset vähintään seudullisesti merkittävät kulttuuriympäristökohteet. Pääosa niistä on kyliä, joissa on jäljellä paljon vanhaa rakennuskantaa, uusi rakentaminen on sovitettu hyvin vanhaan ympäristöön ja kyläkuva on muutenkin ehyt ja kaunis.

Kaavaan merkityt kylät ovat Sodankylässä Kierinki, Jeesiö, Uimaniemi, Seipäjärvi, Torvinen, Lismanaapa ja Puolakkavaara, Inarissa Kuttura, Nellim, Angeli ja Lisma sekä Utsjoella Dalvadas ja Vetsikko.

Kaavakarttaan merkityjä muita alueita ja kohteita ovat Sodankylässä Porttikoski, kunnantalojen ja koulujen ympäristöt, varuskunnan vanha kasarmikeskus, Luoston alue, Kyläselän talvikyläalue, Mosku, Mutenia, Luirojärvi, Nattaset, Vuomaselkä, Salmuri ja Tankavaara, Inarissa Ivalojoen ja Lemmenjoen kulta-alueet, Sarmijärven asutusryhmä, Nukkumajoki, Ukonkivi, Ukonjärvi-Myössäjärvi, Sevettijärven kylä ja kirkko, Inarin kirkko, Hammastunturi, Moitakuru, Tirro, Petsikkotunturi, Tsiutajoki, Raja-Joosepin asuinkenttä, Riutula sekä Utsjoella Tenonlaakso Piesjoelta Nuvvukseen, Utsjokilaakso Mieraslompolosta Mantojärvelle, Saamen silta, Nivajoki-Alajalve, Lohiniemen saaret, Njuohkarjärvi-Aittavaara, Ertegvärri, Baadusoarvi, Vadat ja Tchohkavaaran erotuspaikka.

Kuva 25. Sevettijärvi

Kuva: Lentokuva Vallas Oy

Useimmat kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta tärkeät alueet ovat jollakin kehittämisvyöhykkeellä ja niille on hyvät edellytykset kehittää maatilamatkailua ja retkikohteita. Arvokkaat kulttuuriympäristöt, kiinteät muinaisjäännökset ja rakennusuojelulla tai -asetuksella suojellut tai varjellut kohteet esitetään kunnittain selostusosan **kuvisa 22-24**. Laajemmin kulttuuriympäristöstä on Lapin kulttuuriympäristöohjelmassa (Lapin ympäristökeskus 1997) ja Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi – hankkeessa.

Kulttuuriympäristön ja maiseman kannalta tärkeitä alueita ovat myös perinnemaisemat, jotka on poimittu kuviin 22-24 Lapin ympäristökeskuksen selvityksestä (Lapin perinnemaisemat, Rovaniemi 1999)

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamien inventointien maisema- ja kulttuuriperintökohteita seuraavasti:

Kansallismaisema;

Utsjoki

- Utsjokilaakso (ma 5921).

Rakennettu kulttuuriympäristö, Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt (ns. punainen kirja);

Inari

- Pielpajärven kirkko ympäristöineen (S 3030)
- Inarijärven Ukonsaari ja hautasaaret (ma 5930)
- Ivalojoen kulta-alue (ma 5937)
- Sallivaaran poroerotuspaikka (SR 3078)
- Lisman kylä (ma 5936)
- Angelin kylä (ma 5933)
- Petsikkotunturin erotuspaikka (ma 5920)
- Nellimin kylä (ma 5932)
- Raja-Joosepin talo (SR 3076)

Sodankylä

- Sodankylän vanha kirkko ympäristöineen (SR 3069)
- Seipäjärven kylä (ma 5955)
- Kieringin kylä (ma 5953)
- Suomujoen kolttakylä (SR 3072)

Utsjoki

- Mantojärvi (S 3028)
- Lohisaari, vanhat kalamajat (ma 5923)
- Välimaan rakennusryhmä (S 3029))
- Dálvadaksen kylä (ma 5916)
- Utsjoen kulttuurimaisema, Mieraslompolo (ma 5921)
- Utsjoen postipolku (kulttuurihistoriallisesti merkittävä tie)
- Nivajoki-Alajalve –tie (ma 5926 ja kulttuurihistoriallisesti merkittävä tie)

Arvokkaat maisema-alueet, Valtakunnallisesti arvokkaat maisemakokonaisuudet (ns. vihreä kirja);

Sodankylä

- Kierinki (ma 5953)

Utsjoki

- Tenojoen laakso (ma 5917)
- Utsjoen laakso (ma 5921)

Maakuntakaavoituksen yhteydessä on tehty maisemaselvitys, ks tiivistelmä.

5.4.32. Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettu alue

Merkinnällä osoitetaan poronhoitolain 2.2§:n mukainen erityisen poronhoitoalueen eteläraja. Raja kulkee Pohjois-Lapissa Syväjärven ja Pyhä-Kallion paliskuntien pohjoisrajalla. Merkintään on myös liitetty kaavamääräys: ”*Rajan pohjoispuoleisella alueella olevaa valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Valtion maan luovuttaminen tai vuokraaminen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamasta vahingosta. (Poronhoitolain 2.2 §:n mukaan).*”

Merkintä ja määräys eivät tuo uutta rajoitusta valtion maan tai siitä luovutettujen alueiden käyttöön, mutta ne tiedottavat asiasta, joka ei ole hyvin yleisessä tiedossa.

Poronhoitolain 55§ 4. momentissa viitataan ”Aikaisemman lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu ehto, joka on tullut voimaan ennen tämän lain voimaantuloa, jää edelleen voimaan.” Poronhoitolain 444/1948 2§ 2momentti on seuraavan sisältöinen; ”Kittilän kihlakunnassa ja Rovaniemen kihlakuntaan kuuluvassa Sallan kunnassa sekä Kemin kihlakuntaan kuuluvassa Kolarin kunnassa sijaitsevista valtion maista valtioneuvosto voi tarpeen mukaan toistaiseksi varata yhtäjaksoisia alueita poronhoitoa varten.”

Pohjois-Lapissa poroelinkeino on erittäin merkittävä maankäyttäjät ja erikoisesti maa- ja metsätalousvaltaisilla, metsä- ja porotalousvaltaisilla ja luontaistalousalueilla sekä suojelu- ja erämaa-alueilla. Poroelinkeinoon harjoittamista ohjaa poronhoitolaki. Pohjois-Lapin maakuntakaavassa porotalouden toimintaedellytyksiä turvataan ensisijaisesti kaavamääräyksillä ja suosituksilla, jotka tulee ottaa huomioon alueidenkäytön yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa. Porotalouden toimintaedellytysten turvaaminen on yksi keskeisimmistä kysymyksistä, kun metsien monikäyttöä eri tasoilla suunnitellaan. Poronhoitolain mukaan Pohjois-Lappi kuuluu sekä erityiseen että muuhun poronhoitoalueeseen. Porotaloudella on elinkeinollista merkitystä poronhoidon lisäksi jalostamisessa, kaupassa ja matkailussa.

Porotalouden toimintaedellytysten turvaaminen käytännössä tulisi perustua luottamukselliseen ja vuorovaikutteiseen sopimiseen Paliskuntain yhdistyksen, paliskuntien ja metsähallituksen kesken valtion maiden osalta. Pohjois-Lapin alueelta on valmistunut vuonna 2004 POROGIS&DATA –porotalousselvitys, jota tulisi hyödyntää edellä mainittujen neuvottelujen lisäksi myös kuntien laatimissa yleis- ja asemakaavoissa.

5.4.33. Arvokas harjualue tai muu geologinen muodostuma

Osa-aluemerkinnällä pääasiallisen maankäyttöluokan päälle osoitetaan valtioneuvoston hyväksymän harjajensuojeluohjelman (Vnp. 3.5.1984) mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat harjualueet sekä valtakunnallisesti merkittävät kallioalueet tai muut vastaavat geologiset muodostumat (kuva). Pohjois-Lapin maakuntakaavan laajimpia merkintöjä ovat Kalddasjokka, Kielajoki, Luomusjärven, Tuuruharju-Iijärven ja Vetsijärven alueilla olevat harjut.

5.4.34. Tärkeät tai vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet

Osa-aluemerkinnällä osoitetaan pohjavesialueet, jotka ovat ominaisuuksiltaan arvokkaita ja jotka voivat olla tai ovat yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeitä. Pohjois-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan pohjavesialueet (pääasiassa 1. luokan alueet) osa-alueasterilla tai kohdemerkinnöillä päämaankäyttöluokan päälle. Pohjavesialueista tärkeimpiä ovat kuntien päätaajamia ja matkailukeskuksia palvelevat tuotannossa olevat tai mahdollisesti myöhemmin tuotantoon otettavat alueet.

5.4.35. Rantojensuojeluohjelman mukainen alue

Merkinnällä **rs** osoitetaan olemassa olevia rantojensuojeluohjelman mukaisia alueita, joista laajimpia ovat Unarinjärven, Inarinjärven ja Pulmankijärven alueet.

5.4.36. Suojavyöhyke

Merkinnällä **sv** osoitetaan Kittilässä olevan puolustusvoimien räjäytysalueen suojavyöhyke, joka ulottuu 10 km:n päähän räjäytyspaikasta. Alueella on ehdollinen rakentamisrajoitus. Hukkakeron melun leviämisalueen laajuus perustuu vuosina 2004 – 2005 tehtyihin mittauksiin.

5.4.37. Koeoporatarha ja paliskunnan raja

Osa-alueajausmerkinnällä **pt** osoitetaan Kaamasen länsipuolella oleva Paliskuntain yhdistyksen omistama Kutuharjun koeoporatarha.

Pohjois-Lapin alueella on 16 eri paliskuntaa ja paliskuntien välillä kulkee esteaidat. Maakuntakaavassa paliskuntien rajat on merkitty paliskunnan raja merkinnällä.

Merkintään liittyy kaavamääräys: ” *Moottori- kelkkailu- ja ulkoilureitit tulee suunnitella niin, että ne risteävät mahdollisimman harvoissa kohdissa paliskunnan esteaidan tai muun pysyvän poroaidan kuten työ- ja laidunkiertoaidan ja että porojen kulku aidan läpi reitin kohdalta pyritään estämään.* ”

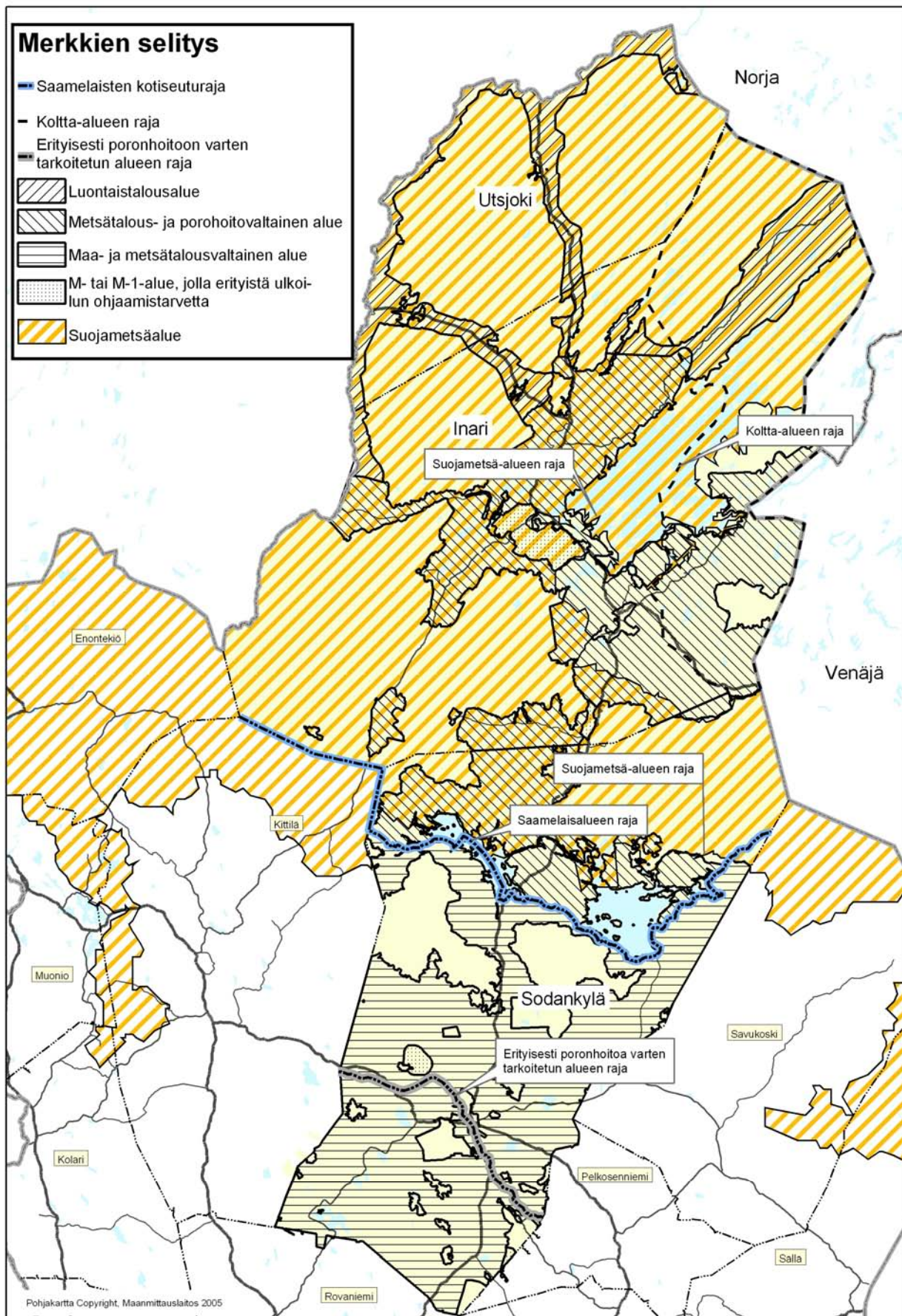
Poronhoitolain 6§ 3 momentissa todetaan, että ”Paliskuntien toimialueiden rajat vahvistaa lääninhallitus. Paliskuntien välinen esteaita katsotaan kuitenkin paliskunnan rajaksi”.

Poronhoitolain 39 §:ssä todetaan poroaitojen rakentamisesta, että valtion maalle saadaan rakentaa esteaita maa- ja metsätalousministeriön luvalla. Myös nykyistä poronhoitolakia edeltäneessä poronhoitolain Nro 444/1948 37§ :ssä todettiin, että maa- ja metsätalousministeriö tekee päätöksen esteaidan rakentamisesta. Paliskuntien väliset rajakuvaukset ovat osoittautuneet joissakin paikoissa tulkinna-raisiksi ja niitä tullaan tarkentamaan. Tätä selvitystyötä on jo aloitettu Lapin ja Oulun lääninhallituksen sekä Paliskuntain yhdistyksen toimesta.

5.4.38. Kumottavat alueet

Pohjois-Lapin maakuntakaavalla kumotaan alueelle (Inari, Sodankylä ja Utsjoki) aikaisemmin vahvistetut Lapin seutukaavan 1., 2., 3. ja 4. osat.

Kuva 26 . Pohjois-Lapin maakuntakaavan maa-, metsä-, poro- ja luontaistalouteen liittyvien alueiden rajoukset.

6. MAAKUNTAKAAVAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Yleistä

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:ssä tarkoitettuja kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus, aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset:

- 1) ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön;
- 2) maa- ja kallioperään, veteen ja ilmastoon;
- 3) kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin;
- 4) alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen;
- 5) kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön.

Vaikutusten selvittämisen laajuus ja tarkkuus on erilainen eri kaavoissa mm. kaavatasosta ja sisällöstä sekä kaava-alueesta johtuen. Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin ongelmana on alueen/sisällön laajuus ja yleispiirteisyys. Maakuntakaavassa esitetty vaikutusten arviointi ei poista velvollisuutta suorittaa vaikutusten arviointia kuntakaavoituksessa, muussa maankäytön suunnittelussa tai YVA-lain mukaisissa hankkeissa.

6.1. Kaavan suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu viiteen asiakokonaisuuteen. Seuraavassa esitetään valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita (kursiiviteksti) Pohjois-Lapin maakuntakaavoitukselle sekä miten niihin on vastattu Pohjois-Lapin maakuntakaavalla (normaali teksti):

Toimiva aluerakenne

- *Ylimaakunnallisia kehittämisvyöhykkeitä* ovat Jäämeren käytävä sekä Norjan ja Venäjän puolelle jatkuvat matkailun vetovoima-alueet.
- *Kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutuksen ja kyläverkoston kehittämisen* osalta esitetään kuntien päätaajamat ja keskuskyläverkko ja annetaan niille kehittämisperiaatteita. Lisäksi käsitellään matkailukeskusten ja maaseudun vuorovaikutusta matkailun kehittämisvyöhykkeen yhteydessä.

- *Maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeisiin* osoitetaan Rovajärven ampuma-alueen Sodankylän puoleinen osa, Sodankylän varuskunta lähiharjoitusalueineen sekä Kyläjärven harjoitusalue, Ivalon harjoitusalue ja Raja-Joosepin ja Virtaniemen raja-asetat. Rajavyöhykettä ei merkitä maakuntakaavaan.

Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu

- *Perusteltuna väestönkehitysarviona vaihtoehtoineen* esitetään Tilastokeskuksen ennuste ja maakuntasuunnitelman tavoite, joka perustuu työpaikkojen kehityksen arviointiin ja tavoitteisiin.
- *Toimiva liikennejärjestelmä* on suunniteltu yhteistyössä liikenneviranomaisten kanssa ottaen huomioon lentoasemat, tieliikenteen väylät yhdysteihin asti sekä vesiliikenteen satamat ja moottorikelkkailun runkoreitit.
- *Palvelujen saatavuutta edistävä keskusjärjestelmä ja sen yhteydessä vähittäiskaupan suurkeskusten sijoittuminen* on ratkaistu siten, että on osoitettu keskustatoimintojen alueiksi Sodankylän, Ivalon ja Utsjoen keskustat ja Saariselän matkailukeskus sekä lisäksi c/at-merkinnällä Karigasniemen, Nuorgamin ja Näätämon rajakauppakylät.
- *Maa- ja kallioperästä* on GTK tehnyt selvityksen, joka on otettu huomioon kaavassa.
- *Liikenteen aiheuttama meluhaitta* on otettu huomioon toimintojen sijoittamisessa siten, että liikennemelualueelle ei ole osoitettu uusia melulle herkkiä toimintoja. Lisäksi melun huomioon ottamisesta on kaavamääräys.
- *Yhteiselle jätteenkäsittelylaitokselle* on osoitettu Sodankylän nykyinen kaatopaikka, joka tosin toiminee vain vuoteen 2007 asti, jonka jälkeen jätteet kuljetetaan alueen ulkopuolelle jättekäsittelyalueelle.
- *Vedenhankinnan turvaamiseksi* on osoitettu 1.luokan pohjavesialueet ja Sulaojan vedenotamo.

Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat

- *Valtakunnallisesti merkittävien maisema- ja kulttuuriperintöalueiden ja kohteiden suojelemiseksi* luetteloiden mukaiset kohteet on merkitty kaavaan ja lisäksi *Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi* –hankkeessa esiin nousseet seudullisesti merkittävät kohteet.

- *Ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet* on otettu huomioon merkitsemällä kaavaan lakien ja ohjelmien mukaiset suojelualueet ja erämaalueet.
- *Ylikunnallisesti merkittävät virkistyskäytön reitit ja verkostot* on otettu huomioon merkitsemällä ulkoilun ja moottorikelkkailun runkoreitit kaavaan.
- *Matkailukeskusten ja –alueiden verkottuminen sekä toimivat palvelukokonaisuudet* käsitellään matkailun kehittämisvyöhykkeenä.
- *Ranta-alueiden säilyminen, loma-asumisen viihtyisyys, kyläverkoston tukeminen, nykyisen infrastruktuurin hyväksikäyttö* hoidetaan antamalla ranta-alueita koskevia määräyksiä sekä osoittamalla maaseudun kehittämisalueita ja keskuskyläverkko sekä niiden kehittämisperiaatteita.
- *Kiviainesvarojen käytön ja turvetuotannon* osalta Pohjois-Lapissa ei ole katsottu olevan ylikunnallisia tarpeita.
- *Hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden säilyttämisestä* annetaan kaavamääräys.

Toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto

- *Valtakunnallisesti merkittävät maantiet, vesiväylät, lentoasemat ja rajanylityspaikat:* kaavassa esitetään päätieverkko yhdystieluokkaan asti, Ivalon ja Sodankylän lentokentät, Raja-Joosepin ja Virtaniemen raja-asemat ja muut rajanylityspaikat. Selostuksessa tuodaan esille mm. lentoliikenteen turvallisuuteen liittyvät tekijät ja meluhaittojen ehkäisemisestä annetaan suunnittelumääräys.
- *Varautuminen vaihtoehtoihin maakaasu- ja öljyputkien linjauksiin Venäjältä:* mahdolliset maakaasu – ja öljyputket sijoittuvat Jäämeren käytävän alueelle.
- *Tunturialueilla osoitettava tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet:* soveltuvuusselvitykseen perustuvat aluevaraukset, joista maisema- ja luontovaikutusten vuoksi karsiutuivat muut paitsi Kuolavaara-Keulakkopään alue Sodankylässä.

Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet

- *Lapin tunturialueiden säilymistä luonto- ja kulttuuriarvojen kannalta erityisen merkittävänä aluekokonaisuutena* edistetään merkitsemällä tunturialueet pääasiassa suojelualueiksi, antamalla metsärajametsien käsittelyn osalta maisemaa koskeva määräys ja metsärajametsät kuuluvat suojametsäalueeseen sekä merkitsemällä alueella olevia kulttuurihistoriallisia koh-

teita kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta tärkeiksi alueiksi.

- *Saamelaiskulttuurin ja –elinkeinojen kehittämisedellytysten turvaaminen alueidenkäytössä saamelaiden kotiseutualueella:* saamelaiskulttuuria ja porotaloutta turvaavat kaavamääräykset, saamelaiskulttuuria korostavat maaseudun kehittämisen kohdealueet.
- *Poronhoidon kehittämisedellytysten turvaamiseksi poronhoitoalueella* annetaan kaavamääräyksiä, osoitetaan erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettun alueen raja sekä varataan hyvin suuri osa alueesta suojelualueiksi ja Lapin palikunnan etelärajasta pohjoiseen olevat suojelun alueiden ulkopuoliset alueet metsätalous- ja poronhoitovaltaisiksi alueiksi tai luontaistalousvaltaisiksi alueiksi.

6.2. Kaavan suhde maakuntasuunnitelmaan ja maakuntaohjelmaan

Lapin maakuntasuunnitelma on laadittu Pohjois-Lapin maakuntakaavan laatimisen aikana. Maakuntakaava noudattaa maakuntasuunnitelman alueidenkäytöllisiä periaatteita:

- Kuntakeskuksia ja matkailukeskuksia kehitetään palveluiltaan ja ympäristön laadultaan korkeatasoisiksi.
- Jäämeren käytävää kehitetään kansainvälisenä liikennekäytävänä ja valtakuntien rajat ylittäviä matkailuvyöhykkeitä ylimaakunnallisina kehittämisvyöhykkeinä.
- Metsäteollisuuden puunsaantia turvataan vaaramalla pääosa kaava-alueen eteläosasta maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueeksi ja keskiosan suojelun alueiden ulkopuoliset alueet metsätalous- ja poronhoitovaltaisiksi alueiksi.
- Matkailukeskusten yhteistoimintaa ja verkottumista ympäristön yrittäjien kanssa edistetään matkailun kehittämisvyöhykkeillä.
- Maaseutuelinkeinojen edellytyksiä parannetaan maaseudun kehittämisvyöhykkeillä, matkailun kehittämisvyöhykkeillä ja porotalouden huomioon ottamista koskevilla määräyksillä.
- Liikenteen osalta esitetään uusia itälänsisuuntaisia yhteyksiä alueen saavutettavuuden parantamiseksi. Tavoitteena on myös vähäliikenteisten teiden kunnosta huolehtiminen.
- Ylikunnallista jätehuoltoa kehitetään osoittamalla seudullinen jätteenkäsittelyalue Sodankylään.
- Metsien monikäyttöä edistetään ja käytön ristiriitoja pyritään lieventämään myös muut käyttömuodot huomioon ottavilla kaavamerkinnöillä, määräyksillä ja suosituksilla.

- Geologisten luonnonvarojen hyödyntämistä edistetään aluevarauksilla ja liikenneyhteyksillä.
- Luonnonympäristöä ja kulttuuriympäristöä vaalitaan aluevarauksin, kaavamääräyksin ja suosituksin.

Maakuntaohjelma täsmentää maakuntasuunnitelman tavoitteita lähivuosille, ja maakuntakaava luonniiden toteuttamiselle alueidenkäyttöllisiä edellytyksiä. Pitkän tähtäyksen suunnitelmana maakuntakaava on ohjeena myös maakuntaohjelman laadittamiselle.

6.3. Kaavan suhde naapurialueisiin

Rovaniemen maakuntakaava sijoittuu alueen eteläpuolelle ja rajoittuu Sodankylään. Rovaniemen maakuntakaavassa ei ole esitetty kehittämissuunnitelmia. Jäämeren käytävän jatkuminen Vikajärvelle ja sieltä edelleen Barentsin käytävänä Rovaniemen kautta Kemi-Tornio alueelle otetaan huomioon Rovaniemen maakuntakaavaa aikanaan tarkistettaessa ja Länsi-Lapin maakuntakaavaa laadittaessa.

Itä-Lapin maakuntakaava rajoittuu Sodankylään. Aluevarausten, liikenneväylien, reittien sekä virkistykseen ja matkailun kehittämissuunnitelman jatkuminen seutukuntien rajan yli on otettu huomioon.

Sodankylän ja Inarin osalta maakuntakaava rajoittuu Tunturi-Lapin seutukaavaan. Aluevarausten, liikenneväylien ja reittien jatkuminen seutukuntien rajan yli on otettu huomioon. Seutukuntien rajan yli esitetään myös uusia liikenneyhteyksiä, joita on tutkittu myös naapuriseutukunnan osalta niin, että ne voidaan ottaa huomioon aikanaan sen maakuntakaavoituksessa.

Jäämeren käytävä jatkuu Venäjän puolelle kohti Murmanskia, ja toista rajanylityspaikkaa esitetään Virtaniemeen. Jäämeren käytävä jatkuu Norjaan Karigasniemen, Utsjoen ja Näättämön kautta. Myös matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealueet voisivat jatkua Norjan puolelle. Näistä yhteyksistä on neuvoteltu Norjan aluehallinnon kanssa kaavaluonnosvaiheessa ja pyydetään lausunnot ehdotusvaiheessa Norjan ja Venäjän aluehallinnoilta ehdotusvaiheessa.

6.4. Kaavan suhde alueen kuntien suunnitteluun

Alueella voimassa ja laadittavana olevat yleiskaavat ja reittisuunnitelmat on otettu huomioon maakuntakaavassa. Maakuntakaava on vahvistuttu ohjeena kuntakaavoja laadittaessa ja muutettaessa.

6.5. Kaavan suhde MRL 28 §:n sisältövaatimukseen

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta kerrotaan kohdassa 6.1. *Luonnonsojelu*lain mukaisten ohjelmien ja päätösten alueet on otettu kaavaan mukaan. *Tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen* on pyritty määrittelemällä kehittämissuunnitelmia ja realistinen keskusverkko sekä käyttämällä hyväksi olemassa olevaa rakennetta. *Alueiden käytön ekologiseen kestävyys*teen päästään nykyisillä laajoilla suojelualueilla, toimimalla metsänhoitosuosituksen mukaan ja keskittämällä rakentaminen ja luonnonalueiden tehokas käyttö jo olemassa oleville asumis- ja matkailualueille. *Ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin* pyritään käyttämällä ja kehittämällä pääasiassa nykyisiä liikenneväyliä ja vesihuoltoverkostoja sekä keskittämällä jätehuolto suurille kaatopaikoille, joilla pystytään taloudellisimmin tehokkaaseen ympäristön suojaukseen. Uudet tieyhteydet sijoittuvat suurelta osin olemassa olevien metsäautoteiden kohdalle. Kokonaan uutta tiejaksoa osoitetaan noin 50 km. *Vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttöön* pyritään merkitsemällä kaavaan tärkeimmät pohjavesien suojelualueet. *Elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä* kehitetään varaamalla alueita metsätaloutta, matkailua, kylmäteknologian tutkimusta ja testausta, teollisuutta ja kaivostoimintaa varten, kiinnittämällä kaavamääräyksillä huomiota poronhoidon turvaamiseen sekä suunnittelemalla elinkeinojen tarvitsemat liikenneyhteydet. *Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseksi* kaavassa on suojelualueita ja -kohteita sekä vaalimiseen velvoittavia kaavamääräyksiä ja selostuksen suosituksia. *Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys* turvataan laajoilla suojelu- ja matkailupalvelualueilla sekä runko-reiteillä. Lisäksi pääosa metsätalousalueista on virkistykseen soveltuvaa aluetta. *Alueiden käytön taloudellisuutta* on pidetty silmällä käyttämällä hyväksi mahdollisimman paljon olemassa olevaa rakennetta. Rakentamisrajoituksia aiheuttavat aluevaraukset, liikenneväylät ja teknisen huollon linjat sekä kaavamääräykset on suunniteltu niin, ettei niistä aiheudu *kohtuutonta haittaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle*. Kaavan toteuttamisesta kerrotaan luvussa 8.

6.6. Kaavan suhde muun lainsäädännön mukaiseen päätöksentekoon

”Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset suunnitelmat on otettava huomioon suunniteltaessa ja päätettäessä muun lainsäädännön nojalla ympäristön käytön järjestämisestä siten kuin maankäyttö- ja raken-

nuslaissa ja erityislaeissa säädetään. Tässä suhteessa keskeisimpiä lakeja ovat ympäristönsuojelulaki, rakennussuojelulaki, luonnonsuojelulaki, tielait, vesilaki, metsälaki, maa-ainelaki, kaivoslaki ja jätelaki.

Mahdollisuus maakuntakaavan huomioon ottamiseen erityislainsäädännön mukaisessa viranomaisten päätöksenteossa vaihtelee lainsäädännön alasta riippuen. Se, missä määrin tämä on kussakin tilanteessa mahdollista, riippuu mm. siitä, millä tavalla viranomaisen päätöksenteon oikeudellisista edellytyksistä ja niihin liittyvästä harkintavallasta on asianomaisissa erityislaeissa säädetty. Maakuntakaavan huomioon ottamisen ja toteuttamisen edistämisen mahdollisuus muun lainsäädännön mukaisessa päätöksenteossa on sitä suurempi, mitä laajemman harkintavallan asianomainen laki viranomaiselle antaa.

Viranomaisten on sopeutettava maakunnallista alueiden käyttöä koskevat ratkaisut maakuntakaavaan. Maakuntakaava voi olla myös yksi peruste hahmottaessa muutosta erityislain nojalla tehtyyn päätökseen. Toisaalta maakuntakaavassa ei voi olla muun lainsäädännön vastaisia kaavamääräyksiä.

Erityisesti on huomattava, että viranomaisvaikutuksen johdosta viranomaisten on suunnitellussaan omaa toimintaansa pyrittävä edistämään maakuntakaavaa. Jos ympäristöluvan, maa-aineluvan tai muun ympäristöllisen luvan hakijana on viranomaisena, tämän on jo hakemuksessaan otettava maakuntakaavan ohjausvaikutus huomioon.” (Maakuntakaavan oikeusvaikutukset, Ympäristöministeriö 2002)

6.7. Kaavan vaikutukset Natura 2000 -verkostoon

Valtioneuvoston Natura 2000 –verkostoon esittämät alueet on merkitty maakuntakaavassa kaikki suojelualueiksi, eikä niiden läheisyyteen ole sijoitettu toimintaa, jolla olisi todennäköisesti merkittävästi heikentävä vaikutus niihin luonnonarvoihin, joiden perusteella alueet on ehdotettu Natura 2000 -verkostoon.

Merkintä ek1 (Todennäköinen mineraalivaranto-alue) on joissakin kohdissa Natura-alueen päällä, mutta se osoittaa vain mineraalivarannon olemassa olon.

Moottorikelkkareittejä on maakuntakaavassa seuraavien Natura-alueiden kautta:

- Pyhä-Luoston kansallispuisto (SCI*, virallinen reitti)
- Viiankiaavan soidensuojelualue (SCI ja SPA, olemassa oleva ura)
- Koitelainen (SCI ja SPA, olemassa oleva ura)
- Hammastunturin erämaa (SCI, yhteystarve)

- Tsarmitunturin erämaa (SCI, olemassa oleva ura)
- Muotkatunturin erämaa (SCI, olemassa oleva ura)
- Paistunturin erämaa (SCI, olemassa oleva ura)
- Kaldoaivin erämaa (SCI ja SPA, olemassa oleva ura)
- Vätsärin erämaa (SCI, olemassa oleva ura)
- Inarijärvi (SCI, olemassa oleva ura)

* SCI = luontodirektiivin, SPA = lintudirektiivin mukainen aluetyyppi

Uusia reittejä on vain Hammastunturin erämaassa yhteystarpeina Inari – Kittilä ja Saariselkä - Repojoki. Nämä reitit kulkisivat yleisen tien lähellä samassa häiriökäytävässä. Reitit ovat kapeita nauhoja, ja niiden viemä osa laajoista suojelualueista on erittäin pieni. Reittejä käytetään lumen aikana, mikä vähentää niiden vaikutusta linnustoon ja alle jäävään kasvillisuuteen. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa reitit voidaan todennäköisesti linjata niin, että ne väistävät tälle toiminnalle arat luontotyyppit tai lajit. Natura-arvionnin tarveharkinta on kuitenkin aina tehtävä ja tarvittaessa myös Natura-arviointi.

Seuraavat uudet yleiset tiet kulkevat Natura-alueiden kautta:

- Porttipahta – Tieva (Pomokaira)
- Kuttura – Repojoki (Hammastunturi)
- Virtaniemi – Paatsjoki (Inarijärvi)

Kuttura-Repojoki-tien toinen linjausvaihtoehto kulki osittain nyt tiettömällä Natura-alueella. Tie on mahdollista linjata myös Natura-alueiden välistä. Sen sijaan muut uudet yleiset tiet käyttäisivät Natura-alueiden kohdalla nykyisiä metsäautoteitä, jolloin lisähaitta rajoittuu liikenteen kasvuun.

Muita sellaisia Natura-alueilla tai niiden vieressä olevia kaavamerkintöjä, jotka aiheuttavat uusia luonnonarvoihin mahdollisesti vaikuttavia toimintoja, ovat

- matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealue
- maaseudun kehittämisen kohdealue
- maaseudun kehittämisen kohdealue, jolla korostuu saamelaiskulttuuri
- ulkoilureitin yhteystarve
- kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävä tie tai reitti
- lentopaikka
- tuulivoimala-alue
- eräät kaavamääräykset

Merkintöjen ja määräysten toteuttamisen vaikutuksia tarkastellaan liitteessä 2.

Natura-alueille sijoittuvaa toimintaa koskee suojelumääräys: *Suunniteltaessa suojelualueen tai suojeluohjelmaan kuuluvan alueen käyttöä on neuvoteltava luonnonsuojelusta ja alueen hallinnasta vastaavien viranomaisten kanssa.*

Natura 2000 alueisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tarveharkinta ja tarvittaessa vaikutusten arviointi on tehtävä luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:n mukaisesti.

Kunkin alueen Natura-verkoston kuulumisen perustana olevat luontotyytit ja lajit löytyvät Lapin ympäristökeskuksen tietokannasta osoitteesta : [www.ymparisto.fi/alueelliset ympäristökeskukset/lappi/luonnonsuojelu/Natura 2000 -verkosto/kohteet kunnittain](http://www.ymparisto.fi/alueelliset_ymparistokeskukset/lappi/luonnonsuojelu/Natura_2000_verkosto/kohteet_kunnittain).

Tässä taulukossa esitetään vain luontodirektiivin ja sen liitteiden priorisoidut luontotyytit ja lajit

6.8. MRA 1 §:n mukainen vaikutusten selvittäminen

Maakuntakaavan merkintöjen ja määräysten toteuttamisen vaikutukset MRA 1§:ssä mainittuihin asioihin esitetään liitteessä 3. Tärkeimpiä kokonaisvaikutuksia ovat:

- Jäämeren käytävän liikenteellisten kehittämisedellytysten turvaaminen.
- Maaseudun kehityskykyisimpien alueiden ja realistisen aluerakenteen osoittaminen.
- Saamelaisten kotiseutualueesta ja sen alueidenkäyttöön liittyvistä säännöksistä tiedottaminen.
- Saamelaiskulttuurin kannalta keskeisten maaseudun kehittämisvyöhykkeiden ja keskuskyläen osoittaminen.
- Matkailun kehittämisvyöhykkeiden vetovoimatekijöiden esille nostaminen, yhteistyömahdollisuuksien osoittaminen sekä liikenneväylien ja reittien kehittäminen.
- Metsätalouden aseman turvaaminen.
- Porotalouden alueidenkäytöllisten edellytysten turvaaminen ja kehittäminen.
- Kaivostoiminnan alueidenkäytöllisten edellytysten turvaaminen.
- Keskustatoimintojen alueiden osoittaminen, joille voidaan sijoittaa myös matkailun sekä Norjan ja Venäjän kaupan varaan syntyvät vähittäiskaupan suuryksiköt.
- Kulttuuri- ja luonnonmaiseman vaalimisen korostaminen.

6.9. Vaikutukset saamelaisten asemaan

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu saamelaisten kotiseutualue (sa) ja kolttala-alue (ka) niihin eri laeista liittyvin määräyksin. Merkinnät ja määräykset tuovat esille ja korostavat saamelaisille alkuperäiskansana säädettyä asemaa kotiseutualueellaan.

Kaavassa osoitetaan myös maaseudun kehittämisen kohdealueet, joilla korostuu saamelaiskulttuuri (mk-1), sekä saamelaiskulttuurin ja –hallinnon keskuskylämerkinnällä (ats) Inarin kirkonkylä ja Sevettijärvi. Merkinnät ohjaavat alempiasteista suunnittelua, kehittämistoimia ja lupamenettelyjä erityisesti ottamaan huomioon ja edistämään alueiden saamelaiskulttuurille ominaisten piirteiden korostamista ja kehittämistä.

Poronhoidon turvaamiseen liittyvät merkinnät ja määräykset ovat osaltaan saamelaiskulttuuria tukevia, kuten myös luontaistaloustalouden alueen osoittaminen. Erilaisiin suojelualueisiin ja –kohteisiin sekä kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta tärkeisiin alueisiin kuuluu myös saamelaiskulttuurin kohteita. Maakuntakaavan aluekuvauksissa tuodaan kohdekohtaisesti esille saamelaiskulttuurin piirteiden turvaamista koskevat kehittämisperiaatteet, joita alueen tarkemmassa suunnittelussa tai rakentamisessa tulisi edelleen konkretisoida.

Maakuntakaavaan sisältyy aluevarauksia, merkintöjä ja määräyksiä, jotka jotkut voivat kokea saamelaisten asemaa ja kulttuuria uhkaavina tekijöinä. Ristiriitaista palautetta ovat saaneet mm. teitä, reittejä ja matkailua koskevat aluevaraukset. Maakuntakaavassa tuodaan esille ristiriita sekä osoitetaan menettelyjä ja suosituksia, jotta tarkemmassa suunnittelussa pyrittäisiin löytämään mahdollisimman vähän haittaa aiheuttava toteuttamistapa.

Kaavoitukseen kuuluva osallistuminen on osa kaavan vaikutusta, joka liittyy saamelaisten yhteiskunnalliseen asemaan. Maakuntakaava sisältöratkaisujensa ja ohjausvaikutuksensa kautta edelleen edistää vuorovaikutusta alempiasteisessa suunnittelussa ja muissa alueidenkäyttöön liittyvissä toimenpiteissä ja menettelyissä.

6.10. Vaikutusten arvioimiseksi tehdyt selvitykset

Maakuntakaavan vaikutuksia on arvioitu suunnitteluyöryryhmässä käyttäen hyväksi kaavan perusselvityksiä (elinkeinot, väestö, luonnonympäristö ja luonnonvarat, alueiden käyttö) ja erityisselvityksiä (kiinteät muinaisjännökset, geologiset taustatiedot, liikenneselvitys, maisemaselvitys, kaupallisia palveluja koskeva selvitys, tuulivoimaselvitys), tavoitelähteitä (valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, Lapin maakuntasuunnitelma, Pohjois-Lapin maakuntakaavan tavoiteosa) sekä prosessin aikana pidettyjen kokousten, neuvottelujen ja seminaarin aineistoa. Arviointia täydennettiin ohjausryhmältä, liiton hallitukselta, lausunnonantajilta ja muilta kansalaisilta luonnosvaiheessa saadun palautteen perusteella.

7. OSALLISTUMIS- JA VUOROVAIKUTUSMENETTELYN TULOKSET

7.1. YHTEENVETO KAAVOITUKSEN ERI VAIHEISTA

7.1.1. Perustieto- ja tavoitevaihe

Aloituskokous Pohjois-Lapin kuntien edustajien kanssa maakuntakaavan ohjausryhmästä sekä muista maakuntakaavoitukseen liittyvistä kysymyksistä pidettiin 27.11.2001. Jo tuossa kokouksessa keskusteltiin laajasti kaavan tavoitteista. Tavoitteita käsiteltiin perusteellisesti myös aloitusvaiheen viranomaisneuvottelussa 2.4.2003. Tavoitteita valmisteltiin ohjausryhmän kolmessa kokouksessa ja ne hyväksyttiin Lapin liiton hallituksessa 29.6.2004.

Syksyllä 2004 järjestettiin 15 ideointi- ja neuvottelutilaisuutta eri aloja edustavien ryhmien (Finnmark, kunnat, Saamelaiskäräjät, paliskunnat, metsätalous, maaseutuelinkeinot, suojelu, liikenne ja pelastuspalvelu, puolustusvoimat, matkailu, kylätöiminta ja nuorisot) kanssa ja pidettiin kaikkien ryhmien yhteinen seminaari Saariselällä 16.-17.11.2004, jolloin olivat käsillä jo alustavat luonnokset tavoitekeskustelun aktivoimiseksi. Seminaarin tarkoituksena oli myös tiedon välittäminen, luonnosten jalostaminen ja vaikutusten arviointi. Edellä esitetyillä kokouksilla, neuvotteluilla ja seminaarilla oli hyvin suuri vaikutus kaavaluonnosten sisältöön.

7.1.2. Luonnosvaihe

Luonnos viimeisteltiin talvella 2005 ja käsiteltiin ohjausryhmässä 24.5.2005 ja hallituksessa 20.6.05. Luonnos sisälsi monia vaihtoehtoisia ratkaisuja kehittämisyöhykkeiden, reittien ja liikenneväylien osalta. Kaavaluonnos vaihtoehtoinen oli nähtävänä ja lausunnoilla 18.8.-16.9.2005. Luonnoksesta pidettiin neuvottelut kuntien, saamelaiskäräjien ja kolttien kyläkokouksen kanssa sekä yleisötilaisuudet kaikissa kunnissa. Luonnoksesta saatiin 55 lausuntoa ja muuta mielipidettä. Palautteeseen sisältyi kaikkiaan yli 200 muutosesitystä tai muuta kannanottoa. Seuraavassa luetellaan tärkeimmät muutokset ja täydennykset, jotka tehtiin palautteen ja selvitysten perusteella muokattaessa kaavaluonnos kaavaehdotukseksi. Muutoksia on kaikkiaan noin 60 kpl. Liitteessä 8 esitetään tarkempi yhteenveto saadusta palautteesta ja vastineet lausuntoihin ja mielipiteisiin.

Koko maakuntakaava-alueita koskevista määräyksistä kolmea muutettiin.

Saamelaisten kotiseutualueen ja kolttalueen merkinnät ja niihin liittyvät määräykset siirrettiin koko aluetta koskevien määräysten jälkeen. Lisättiin kolme saamelaiskulttuurin turvaamista koskevaa määräystä. Muutettiin metsänkäsittelyä koskeva määräys suositukseksi.

Muutokset merkintöjen selityksiin ja aluekohtaisiin määräyksiin: Muutettiin mk-1-vyöhyke-merkinnän selitys ja määräys sekä c/at-, ats- ja at-merkintöjen selitykset. Lisättiin aluekohtainen määräys Kevitsan EK-alueeseen ja S-merkintään. Muutettiin M-1- ja Ms-merkintöjen selitystä. Muutettiin paliskunnan rajaan liittyvää määräystä. Poistettiin moottorikelkkailureitin selityksestä /-ura. Täydennettiin merkintöjen selitystä puuttuvien merkintöjen osalta.

Kaavakartasta poistettiin yhdystien yhteystarve Lisma-Nunnanen, yhdystiet Rovalaki-Peurasuvanto ja Lokka-Vuotso Lokan altaan pohjoispuolelta, kolme moottorikelkkailureittiä tai reitin yhteystarvetta, Luoston lentokenttävaihtoehto, luontaisalouden erityisalueet, Saariselän tuulivoimala-alueet ja Natura-alueen rasteri.

Kaavakarttaan lisättiin Jäämeren käytävä Näätämon kautta, mv-vyöhykkeet Vuotso-Tankavaara-Purnumukka ja Sevettijärvi-Näätämonjoki-Näätämon, mk-1-vyöhyke Väylä-Partakko, c-merkintä Utsjoen kirkonkylään, c/at Näätämon, venesatamat, lentopaikat, Kaarestunturin MU-alue, E-kohdemerkintöjä kylmäteknologian alueita ja poroteurastamoita varten, SM-kohteet (muinaismuistoalueet), rajanylityspaikkasymbolit Raja-Jooseppiin ja Virtaniemeen, ek1 todennäköiset mineraalivarantoalueet, ma-alueita ja kohteita 15 kpl, Ivalon lentoaseman tie yhdystieksi, neljä ulkoilureittiä tai reitin yhteystarvetta, sähkölinjan yhteystarve Vajukoski-Kittilä ja pohjakartan nimistö.

Kaavakartassa muutettiin Inarijärven mv-vyöhykkeen raja, Sevettijärven mk-1-alueen raja, Rovisuvanto-Outakoski-Nuvvus mk-1-alueen raja, Sevettijärven ats-merkintä at-merkinnän sijaan, Perhe-Luoston RM-kohdemerkintä RM-alueeksi, Sodankylän varuskunnan EP-alueen raja, Kevitsan EK-alueen raja, Koitelaisen SL-alueen raja, Inarijärven S-alueen rajaus kiinni Vätsärin Se-alueeseen, muuttaman luonnonsuojelualueen osalta rajaus Natura 2000-alueen mukaisiksi, Kuttura-Repojoki yhdystie katkoviivaksi, Tirro-Karigasniemi kulttuuripolun linjaus Karigasniemen puoleisessa päässä, paliskuntien rajoja sekä saamelaisten kotiseutualueen, kolttalueen ja paliskuntien rajat näkyvämmiksi.

7.1.3. Ehdotusvaihe

Ehdotusvaiheessa saatiin 52 lausuntoa ja neljä muistutusta. Niissä oli 65 muutosehdotusta kaavakarttaan tai määräyksiin ja lukuisia täydennysehdotuksia kaavaselostukseen. Palaute johti noin 30 muutokseen.

Koko maakuntakaava-aluetta koskeviin määräyksiin lisättiin Natura-arviointia koskeva määräys ja täydennettiin suojelualueiden käytön suunnitteluun liittyvää neuvotteluvollisuutta koskevaa määräystä.

Muutokset merkintöjen selityksiin ja aluekohtaisiin määräyksiin: Täydennettiin Jäämeren käytävään liittyvää määräystä niin, että maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota myös luonnon-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvoihin. Täydennettiin matkailun vetovoima-aluetta koskevaa määräystä niin, että aluetta tulee kehittää pääkäyttötarkoituksen kanssa yhteen sopivalla tavalla. Poroaitojen ja reittien risteämistä koskevaa kaavamääräystä muutettiin koskemaan paliskunnan esteitä tai muuta pysyvää poroaitaa.

Kaavakartasta poistettiin Oratunturin ja Puollamoavien tuulivoimala-alueet.

Kaavakarttaan lisättiin: GTK:n Vuotson tutkimusasema, Utsjoen kirkonkylän ja Nukkumajoen pohjavesialueet, moottorikelkkailureitit väleille lentokenttä-Saariselkä, Nitsijärvi-Koskivuono-Nellimin reitti ja Unari-Luosto.

Kaavakartassa muutettiin: Kylmäteknologian alue siirrettiin Härkäselästä toiseen paikkaan. Unarin rantojensuojelualuetta laajennettiin. Nitsijärven itäpuolinen metsätalous- ja poronhoitovaltainen alue muutettiin luontaistalousvaltaiseksi alueeksi. Luoston länsipuolisesta maa- ja metsätalousvaltaisesta alueesta, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta, muutettiin yksityismaiden osuus tavalliseksi maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi. Porttipahta-Tieva-yhdyntien itäpää muutettiin linjaukseltaan ohjeelliseksi, samoin osa Lokka-Mäntypää-tiestä. Lisättiin

sähkölinja välille Kotiaapa-Matarakoski. Lokan ja Porttipahdan altaat muutettiin merkinnälle Vesialue, tekojärvi.

7.2. JÄLJELLE JÄÄNEET RISTIRIIDAT

Merkittävimpiä ehdotusvaiheen jälkeen jäljelle jääneitä ristiriitaisia asioita, joissa kaavaa ei ole muutettu lausuntojen tai muistutusten mukaisesti:

- metsätalous- ja poronhoitovaltaisen alueen rajoittaminen koskemaan vain valtion maita
- metsätalous- ja poronhoitovaltaisen alueen suostaminen luontaistalousvaltaisen alueen hyväksi Paatsjoen pohjoispuolella.
- useiden maaseudun kehittämisen kohdealueiden lisääminen Sodankylään.
- uusien tieyhteyksien Kuttura-Repajoki, Lokka-Mäntypää ja Virtaniemi-Paatsjoki-Norja poistaminen
- eräiden paikallisteiden merkitseminen kaavaan
- moottorikelkkailureittien poistaminen eräma-alueilta
- moottorikelkkailureitin yhteystarpeen lisääminen välille Karigasniemi-Utsjoki
- Puollamoavien tuulivoimala-alue
- todennäköisten mineraalivarantoalueiden merkinnän poistaminen saamelaiden kotiseutualueelta
- kylmäteknologian erityisalueiden poistaminen saamelaiden kotiseutualueen valtionmaalta
- Sulaojan vedenottamo

Kaavaehdotuksen ratkaisuja perustellaan kaavaselostuksen ao. kohdissa sekä liitteenä olevissa vastineissa esitettyihin lausuntoihin ja muistutuksiin.

8. MAAKUNTAKAAVAN TOTEUTTAMINEN

Maakuntakaavan toteuttaminen tapahtuu pääsääntöisesti välillisesti, toisaalta yksityiskohtaisempien kaavojen ja niihin liittyvien toteuttamissäännösten avulla sekä toisaalta viranomaisten päätöksenteon tuloksena.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 2 momentti edellyttää, että viranomaisten (koskee kaikkia viranomaisia) on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Lapin liitto pyrkii vaikuttamaan viranomaisten välisessä yhteistyössä siihen, että maakuntakaavaa toteutetaan mahdollisimman aktiivisesti.

Maakuntakaavaa toteutetaan pääasiassa yksityiskohtaisemmalla maankäytön suunnittelulla, jolle maakuntakaava on ohjeena. Sitä toteutetaan myös viranomaisten muulla päätöksenteolla. Tärkeimpiä toteuttajia ovat kunnat, Lapin tiepiiri, Metsähallitus, Lapin ympäristökeskus ja yritykset sekä rahoittajina myös Lapin liitto ja Lapin TE-keskus. Maakunta-

kaava vaikuttaa suoraan rakennustoimintaan vain siltä osin kuin siitä seuraa rakentamisrajoitus. Toteuttamisen välineet ja toteuttajat luetellaan maankäyttöluokittain liitteessä 4.

Maakuntakaava aiheuttaa suoraan vain ehdollisen rakentamisrajoituksen virkistys-, suojelu-, liikenne- ja teknisen huollon alueille. Korvausmenetely on määrätty MRL 33 §:ssä. Jos yleiskaavassa, maakuntakaavan ohjauksesta, annetaan määräys maisematyöluvan vaatimisesta jollakin alueella, on maanomistaja oikeutettu korvaukseen MRL 140 §:n mukaan.

Toteuttaminen ajoittuu seuraavien 20 vuoden ajalle. Ensimmäisen 10 vuoden aikana tulisi tehdä ainakin kehittämisvyöhykkeiden jatkosuunnittelu, reittien suunnittelu ja toteutus, Kuttura-Repojokiyhdystien rakentaminen, huonokuntoisimpien seututeiden parantaminen, Kevitsan kaivoksen avaaminen sekä eräiden kylmäteknologian tutkimus- ja testialueiden käyttöönotto.

9. SUOSITUKSET

Yksityiskohtaisempi suunnittelu

Maakuntakaavassa osoitetuille kehittämisvyöhykkeille tulisi laatia toiminnallinen kehittämissuunnitelma ja oikeusvaikutteinen yleiskaava, joko erikseen tai laajemman kokonaisuuden yhteydessä.

Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi –inventointihanke oli kohteiden arvottamisen osalta vielä kesken tätä maakuntakaavaa laadittaessa. Inventoinnin tulosten perusteella tulisi uudistaa Lapin kulttuuriympäristöohjelma ja laatia kunta- tai seutukuntakohtaisia kulttuuriympäristöohjelmia. Niissä otettaisiin huomioon myös maakuntakaavan kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet (ma), muinaismuistoalueet (SM) ja rakennussuojelualueet (SR). Ohjelmissa tulisi käsitellä myös sitä, mitä paikkoja voidaan kehittää tutustumis- ja matkailukohteiksi ja millä ehdoilla, mitä vain hoidetaan ja mitä varjellaan kaikenlaiselta kajoamiselta.

Maakuntakaavassa esitettyjen uusien teiden yleissuunnittelu tulisi käynnistää lähimmän viiden vuoden aikana. Enontekiö – Inari –tieyhteydestä tulee tehdä tarveselvitys Tunturi-Lapin maakuntakaavan yhteydessä ja Karigasniemi – Utsjoki – moottorikelkkailureitistä erillinen tarveselvitys ja sen jälkeen tarvittaessa reittisuunnitelma.

Maakuntakaavassa esitettyjen kehittämisvyöhykkeiden, yhteystarpeiden ja kulttuuriympäristöohjelmien suunnittelua tulisi tukea aluekehitysrahoista ja/tai ympäristöhallinnon avustuksin.

Hiljaiset alueet

Hiljaisuus on erityisen tärkeä ihmisten virkistytymisen kannalta. Melu on yksi tämän hetken merkittävimmistä elinympäristön laatua, viihtyisyyttä ja terveyttä heikentävistä tekijöistä. Sitä mukaa kun meluongelma on tunnistettu, on vastaavasti hiljaisuuden arvostus kasvanut. Hiljaisuus ja luonnon puhtaus ovat myös Suomen ja erityisesti Lapin matkailun vahvoja vetovoimatekijöitä. Alueiden säilyminen hiljaisina voidaan turvata pitkällä tähtäimellä vain ottamalla ne huomioon omina kokonaisuuksinaan maankäytön suunnittelussa. Lapissa, varsinkin Pohjois-Lapissa, luonnon hiljaisia alueita löytyy paljon, koska alueella on mm. laajoja luonnonsuojelualueita sekä laajoja talousmetsäalueita, missä ihmis toiminta on vähäistä.

Ruotsissa tehdyssä selvityksen (Ljudkvalitet i natur- och kulturmiljöer 2002) mukaan pelkästään hiljaiset alueet, joilla ei ole muita arvoja (käyttöön tai toimintaan liittyviä), eivät ole laajempaa kiinnostusta herättäviä alueita. Alueet, joilla on hiljaisuuden

lisäksi myös luonto-, kulttuuri- tai virkistysarvoja, ovat yleensä myös käyttäjille arvokkaita alueita. Inventoinnissa tärkeänä tekijänä esitetäänkin alueeseen tai ympäristöön kuuluvien ja kuulumattomien äänten tarkastelua.

Ongelmaksi tulevaisuudessa voi tulla taajamien ja matkailukeskusten läheisyydessä tai sisällä olevien hiljaisten alueiden väheneminen tai jopa loppuminen. Taajamissa merkittävimmät melulähteet ovat katu- ja tieliikenne. Ivalossa ja Sodankylän päätaajamassa on otettava huomioon myös lentoliikenteestä aiheutuva melu. Matkailukeskuksissa lisäksi ongelma voi tulla laskettelurinteistä kantautuva kovääninen musiikki. Tavoitteena tulisi olla, että kävelymatkan sisällä taajaman tai matkailukeskuksen keskeisiltä alueilta olisi alue, jolla liikenne tai laskettelurinteiden musiikki eivät häiritsevästi kuulu, vaan luonnonäänet vallitsevat.

Suositus:

Yleiskaavoissa sekä hoito- ja käyttösuunnitelmissa tulee taajamien ja matkailukeskusten lähellä pyrkiä säilyttämään hiljaisia alueita.

10. YHTEENVETO

Pohjois-Lapin maakuntakaava perustuu valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, Lapin seutukaavaan, Lapin maakuntasuunnitelmaan, laatimisen aikana tehtyihin selvityksiin nykyisestä maankäytöstä, elinkeinoista, väestöstä, geologisista luonnonvaroista, maisemasta, liikenteestä, kaupasta ja tuulivoimasta sekä laajaan vuorovaikutukseen viranomaisien ja eturyhmien edustajien kanssa.

Maakuntakaavan ratkaisussa painottuu maankäytön lisäksi myös aluekehityksellinen näkökulma sekä strategiseen suunnitteluun kuuluva joustavuus. Tavoitteena ovat kehitystä eteenpäin vievät – ei poissulkevat ratkaisut.

Kaavan monenlaisiksi kehittämisvyöhykkeiksi valittiin sellaiset alueet, joilla on parhaat luontaiset edellytykset esimerkiksi nykyisen toiminnan, luonnonolojen tai liikenteellisen sijainnin perusteella. Nämä vyöhykkeet ovat kehittämisspoliittisia linjauksia eivätkä varsinaisia aluevarauksia. Kehittämisvyöhykkeelle sijoittuminen on yksi myönteinen lisä hankkeiden rahoituksista päätettäessä, mutta niiden ulkopuolelle sijoittuminen ei ole este hyvien hankkeiden rahoittamiselle.

Jäämeren käytävä on kansainvälinen liikenne- ja energiahuoltokäytävä, joka suuntautuu Hammerfestin, Vesisaaren, Kirkkoniemen ja Murmanskin kehittyville alueille Karigasniemen, Nuorgamin, Näätämön ja Raja-Joosepin kautta.

Matkailun ja virkistyksen kehittämisvyöhykkeitä ovat Luosto-Sodankylä-Kommattivaara, Mutenia-Vuotso-Tankavaara-Purnumukka, Saariselkä-Ivalo, Inari-Inarijärvi-Nellim, Menesjärvi-Lemmenjoki, Sevettijärvi-Näätämö-Näätämöjoki, Karigasniemen seutu ja Yläköngäs-Pulmankijärvi.

Maaseudun kehittämisvyöhykkeitä ovat Sodankylän läntinen järvialue, Kelujärvi-Puolakkavaara-Siurunmaa, Kersilö-Moskuvaara-Petkula, Nellimin seutu, Angeli-Tirro, Väylä-Partakko, Suojanperä-Näätämö, Kaamasmukka ja Rovisuvanto-Nuvvus. Näistä kuudella Inarissa ja Utsjoella sijaitsevalla korostuu saamelaiskulttuuri.

Suojelualueet ovat nykytilanteen mukaiset. Niiden ulkopuolelle jäävät maaseutualueet ovat etelästä Lapin paliskunnan rajaan asti maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, siitä Inarin pohjoisosiin asti metsä- ja poronhoitovaltaista aluetta ja seutukunnan pohjoisimmassa osassa luontaistalousvaltaista aluetta.

Maakuntakaavassa esitetään uusia yleisiä teitä: Ruuvaaja-Lokka-Mäntypää, Porttipahta-Tieva, Kuttura-Repjoki ja Nellim-Paatsjoki-Norja. Seututeiden Utsjoki-Nuorgam ja Kaamanen-Sevettijärvi tieluokka on muutettu kantatieksi, koska ne johtavat rajanylityspaikoille ja ovat osa Jäämeren käytävää.

Kaavassa ovat tärkeimmät seudulliset ulkoilureitit ja moottorikelkkailureitit. Uusia ulkoilureittien yhteystarpeita ovat Karigasniemi-Luomusjärvi, Kuivi-Utsjoki ja Utsjoki-Pulmankijärvi ja uusia moottorikelkkareittien yhteystarpeita Inari-Pokka, Saariselkä-Repjoki ja Nellim-Norja.

Sodankylän, Saariselän, Ivalon ja Utsjoen taajamiin sekä Karigasniemen, Nuorgamin ja Näätämön rajakauppakyläin on merkitty keskustatoimintojen alueet, joille pääosa palveluista sijoittuu ja joille ohjataan myös mahdollisesti matkailun ja rajakaupan varaan syntyvät vähittäiskaupan suuryksiköt.

Keskuskyliksi osoitetaan jokaiseen kunnanosaan sellaiset aluerakenteen, kulttuurin ja maaseudun peruspalveluiden kannalta keskeiset kylät, joissa on parhaat mahdollisuudet säilyttää asutusta, palveluja ja työpaikkoja.

Kaavassa on yksi tuulivoimaloiden alue: Keulakkopää Sodankylän ja Kittilän rajalla.

Sodankylän lentokentälle on kaksi sijoitusvaihtoehtoa, nykyisen kentän laajennus tai Paksuselkä valtatie 4:n lähellä noin 10 km kirkonkylästä etelään.

Kulttuuriympäristön ja maiseman arvoa korostetaan merkitsemällä kaavaan vaalimisen kannalta tärkeitä alueita: 13 kylää ja 35 muuta pääasiassa vanhoihin elinkeinoihin liittyvää kohdetta.

Saamelaiskulttuurin ja –elinkeinojen alueidenkäyttöllisten kehittämisestä turvaamiseksi kaavaan on merkitty saamelaisten kotiseutualue ja kolttala-alue sekä niitä koskevia kaavamääräyksiä, vaalittavia saamelaisten kulttuuriympäristöjä, maaseudun kehittämisen kohdealueita, joilla korostuu saamelaiskulttuuri sekä poronhoitoa ja luontaiselinkeinoja turvaavia kaavamääräyksiä ja määräyksiä.

Porotalouden toiminta- ja kehittämisestä turvataan merkitsemällä kaavakarttaan erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettujen alueiden raja, paliskuntien rajat, metsätalous- ja poronhoitovaltaisia alueita ja luontaistalousvaltaisia alueita, porotutkimusasema, koeporotarha ja poroteurastamot sekä antamalla poronhoitoa turvaavia kaavamääräyksiä.

Kaivosalueiksi osoitetaan Pahtavaara ja Kevitsa. Mineraalivarantoalueiksi esitetään sellaisia alueita, joilla on todettua tai todennäköistä malmi- ja mineraalivarantoa.

Kaavakarttaan on merkitty tutkimusasemat ja kylmäteknologian testausalueet.

Maakuntakaavalla on merkittäviä oikeusvaikutuksia. Se on ohjeena kuntakaavoitukselle ja muulle alueiden käytön järjestämiselle. Viranomaisien tulee ottaa se huomioon ja pyrkiä edistämään sen toteuttamista. Maakuntakaava korvaa seutukaavan.

LÄHDELUETTELO

Arjopalo Outi. Ekologisesti kestävä kehityksen mittaaminen. SVT, Ympäristö 1994:2. Helsinki 1994.

Energia-Ekono Oy. Lapin tuulivoima-alueiden kartoitus. 1997

Finlex. Valtion säädöstietopankki (<http://www.finlex.fi/fi/>)

Finnmark fylkeskommune. Internasjonale strategier for Finnmark fylkeskommune 2003-2006. Vadsø 2003.

Finnmark fylkeskommune. Fylkesplan for Finnmark 2002-2005. Vadsø 2002.

Finnmark fylkeskommune. Ressurs RIK Region Finnmark 2004-2007. Vadsø 2003.

Inarin kunta. Inarin kunnan reitistöselvitys. Inari 2005

Inarin kunta. Nellim-Paatsjoki tieyhteyselvitys. Inari 2005

Jaakko Pöyry Consulting Oy. Pohjois-Suomen ja Pohjois-Karjalan vanhojen metsien suojelun alue- ja kansantaloudelliset vaikutukset - valtion vanhat metsät. Helsinki 1995.

Kainuun liitto - Keski-Pohjanmaan liitto - Lapin liitto - Pohjois-Pohjanmaan liitto - Oulun kaupakamari - Lapin kaupakamari - Alueen suurimmat kaupungit ja seutukunnat. Pohjoisen Suomen suunta. Oulu 1996.

Kestävän kehityksen toimikunta. Kestävä kehitys. Lähivuosien toimenpiteitä Suomessa ja Suomen kansainvälisessä yhteistyössä. Helsinki 1995.

Komiteanmietintö 1973:143. Virkistysaluekomitean mietintö. Helsinki.

Lapin liitto. Eläköön Lappi – Lapin maakuntasuunnitelma 2022. Rovaniemi 2005.

Lapin liitto. Lapin aluekehitysohjelma 1998 - 2001. Rovaniemi 1998.

Lapin liitto. Lapin maakuntaohjelma 2003 – 2006. Rovaniemi 2003

Lapin liitto. Lapin matkailustrategia 2003-2006. Rovaniemi 2003.

Lapin liitto. Lappi 2020 - Lapin maakuntasuunnitelma. Rovaniemi 2002.

Lapin liitto. Pohjois-Lapin kaupalliset palvelut. Opinnäytetyö Rovaniemi 2005.

Lapin liitto. Pohjois-Lapin kiinteät muinaisjäänneökset. Rovaniemi 2005

Lapin liitto. Pohjois-Lapin maisemaselvitys. Rovaniemi 2006

Lapin liitto – Lapin lääninhallitus – Lapin tiepiiri – Liikenneministeriö. Lapin liikenne 2020. Rovaniemi 2000.

Lapin liitto - Geologian tutkimuskeskus (GTK) Pohjois-Suomen aluetoimisto. Pohjois-Lapin maakuntakaava-alueen geologiset taustatiedot. Rovaniemi 2004.

Lapin liitto – Lapin tiepiiri. Pohjois-Lapin maakuntakaavan liikenneselvitys. Rovaniemi 2005.

Lapin liitto – Pohjois-Pohjanmaan liitto – Keski-Pohjanmaan liitto – Keski-Suomen liitto. Pohjois-Suomen tavoite 1-ohjelma. 1/2000

Lapin liitto – Pohjois-Pohjanmaan liitto – Keski-Pohjanmaan liitto – Keski-Suomen liitto. Pohjois-Suomen tavoite 1-ohjelma. Täydennysosa. 5/2000

Lapin liitto – Ympäristöministeriö. Tuulivoimatuotantoon parhaiten soveltuvat Lapin tunturit ja vaarat. Rovaniemi 2005.

Lapin metsäkeskus. Lapin metsäohjelma 2001-2005. Rovaniemi 2001.

Lapin metsäkeskus- Kainuu metsäkeskus- Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskus. Pohjois-Suomen metsähoitosuosituksen. 2001.

Lapin läänin rakennusperinne ry. Lapin rakennusperintö. Oulu 1984

Lapin seutukaavaliitto. Kylät murroksen puristuksessa. Lapin seutukaavaliiton julkaisuja A:106. Rovaniemi 1990.

Lapin seutukaavaliitto. Pohjois-Lapin kiinteät muinaisjäännökset. Lapin seutukaavaliiton julkaisu- ja A:136. Rovaniemi 1994.

Lapin seutukaavaliitto. Osaseutukaavojen yhdistelmä. Rovaniemi 1994

Lapin tiepiiri. Meluntorjunnan toimenpideohjelma 1995 - 2004. Rovaniemi 1994.

Lapin tiepiiri. Pohjaveden suojauksen toimenpideohjelma 1995-2004. Rovaniemi 1994.

Lapin tiepiiri. Yleisten teiden ympäristön tilaselvitys. Maaseututaajamat: taajamakuva, maankäyttö ja liikenne. Rovaniemi 1994.

Lapin ympäristökeskus. Lapin kulttuuriympäristö-ohjelma. Rovaniemi 1997.

Lapin ympäristökeskus. Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi -hanke. Rovaniemi 2005

Lapin ympäristökeskus. Ympäristön tila Lapissa. Rovaniemi 1997.

Lapin ympäristökeskus. Natura 2000-alueiden kuvaukset.
(<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=6913&lan=fi>)

Lapin ympäristökeskus ja Metsähallitus. Lapin perinnemaisemat. Satu Kalpio ja Tarja Bergman. Rovaniemi 1999.

Liikenneministeriö. Pohjois-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelma. Esiselvitys. Helsinki 1998.

Maanmittauslaitos. Pohjakartta-aineisto 2005.

Metsähallitus. Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. Metsähallituksen metsätalouden julkaisu 16/1998.

Metsähallitus. Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. Metsähallituksen metsätalouden julkaisu 38/2000.

Metsähallitus. Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelu. Metsähallitus 2004.

Metsähallitus. Metsätalouden ympäristöopas. Metsähallitus 2004.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Metsätalous kaavoitusalueilla. Helsinki 2005

Metsäkeskus Tapio. Luonnonläheinen metsänhoito. Metsänhoitosuosituksat. Helsinki 1994.

MMM. Suomen kestävän metsätalouden kriteerit ja indikaattorit metsätalouden tilan kuvaajina. Helsinki 1997.

Museovirasto - Ympäristöministeriö: Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisu 16. Helsinki 1993.

Nenonen Suvi-Päivikki. Lapin suojelu- ja erämaa-alueet. Lapin seutukaavaliiton moniste. Rovaniemi 1992.

Paliskuntain yhdistys. Poro GIS & Data- aineisto 2005.

Pohjois-Lapin alueyhteistyön kuntayhtymä. Elinkeinopoliittinen kehittämissuunnitelma 2003.

Pohjois-Suomi -työryhmä 1998: Pohjois-Suomen strategia.

Ratavuoma Markku - Alapassi Markus - Hatva Tuomo: Maa-ainesten ottaminen. Ohjeita maa-ainesten ottamisen suunnittelua ja jälkihoitoa varten. Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto, Opas 1/1994. Helsinki 1994.

Repo Ossi: Lappi muutosten virrassa. Yhteiskuntatieteellinen näkökulma Lapin tulevaisuuden ymmärtämiseksi. Lapin yliopisto. Rovaniemi 1992.

Rouhinen Sauli: Kestävän kehityksen kansalaisyhteiskunta aluetutkimuksen haasteena. Avauksia re- strukturaatioon. Tampereen yliopisto. Aluetieteen laitos. Sarja A 11. Tampere, 1991.

Saamelaiskäräjät. Saamelaiskäräjien toimintaohjelma 2004-2007. Inari 2004.

Sisäasiainministeriö - Stakes - Suomen Kuntaliitto - Ympäristöministeriö. Kestävän kehityksen käsikirja kunnille. Forssa 1994.

Sodankylän kunta. Numeerinen moottorikelkkailu- reitistö 2005.

Sodankylän kunta. Sodankylän lentokentän YVA 2005.

Suomen ympäristökeskus. Numeerinen kartta-aineisto (luonnonuojelu, Natura-2000, pohjavesi-alueet) 2005.

Suomen ympäristökeskus. Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmä (YKR) 2005.

Tiensuu Voitto. Lapin läänin matkailukeskusten detaljikaavaselvitys. 1. osa: Kaavojen laadullinen ja määrällinen selvitys. Ympäristöministeriö - Lapin lääninhallitus. Rovaniemi 1994.

Tiensuu Voitto. Lapin läänin matkailukeskusten detaljikaavaselvitys - Ylläs, Levi, Pyhä, Luosto, Saariselkä, Sallatunturi. 2. osa: Kaavojen toteutus. Ympäristöministeriö- Lapin lääninhallitus. Rovaniemi 1995.

Tiensuu Voitto. Lapin matkailukeskusten yksityiskohtaiset kaavat. Kehittämissuunnitelma. Ympäristöministeriö ja Lapin lääninhallitus 1996.

Tilastokeskus. Eri tilastot / rekisterit.

Utsjoen kunta. Tenonlaakson kehittämissuunnitelma ja rantaosayleiskaavat.

Ympäristöministeriö – Sisäasiainministeriö. Alueellisten kehittämissuunnitelmien ympäristövaikutusten arviointi. Tammisaari 1999.

Ympäristöministeriö. Ohjeet suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista. Helsinki 1998.

Ympäristöministeriö. Alueiden käyttö ja aluerakenne vuonna 2017. Helsinki 1994.

Ympäristöministeriö. Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alue työryhmän mietintö II. Mietintö 66/1992.

Ympäristöministeriö. Erityissuojelua vaativat vesistöt. Vesistöjen erityissuojelutyöryhmän mietintö 63/92.

Ympäristöministeriö. Hiljaiset alueet, Hiljaisuuteen vaikuttavat tekijät ja hiljaisuuden kriteerit. Helsinki 2004.

Ympäristöministeriö. Hiljaisuuden keitaat Satakunnassa – HiljaPiSa. Helsinki 2004.

Ympäristöministeriö. Hiljaiset alueet Vantaalla. Helsinki 2005.

Ympäristöministeriö. Kaavamerkinnät. Helsinki 2000.

Ympäristöministeriö. Kansallismaisema. Vantaa 1993.

Ympäristöministeriö. Kauppa kaavoituksessa. Ympäristöopas 115 Helsinki 2004.

Ympäristöministeriö. Maakuntakaavamerkinnät ja -määräykset. Helsinki 2003

Ympäristöministeriö. Maakuntakaavan oikeusvaikutukset. Helsinki 2002

Ympäristöministeriö. Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa. Helsinki 2002

Ympäristöministeriö. Maankäyttö- ja rakennuslaki perusteluineen. Edita Oy Helsinki 1999.

Ympäristöministeriö. Maisemanhoito. Maisema-alue työryhmän mietintö I. Mietintö 66/1992. Helsinki 1993.

Ympäristöministeriö. Osallistuminen ja vaikutusten arviointi maakuntakaavoituksessa. Helsinki 2002.

Ympäristöministeriö. Rantojensuojeluohjelmaan kuuluvien valtion alueiden toteuttamisen tavoitteita ja menettelytapoja. Valtion rantaryhmän selvitys. Helsinki 1992.

Ympäristöministeriö. Tuulivoima kaavoituksessa. Työryhmäraportti. Helsinki 1994.

Ympäristöministeriö. Ympäristövaikutusten selvittäminen seutu- ja yleiskaavoituksessa - oikeudellisesta näkökulmasta. Helsinki 1997

Ympäristöministeriö. Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttö tavoitteista. Helsinki 2001

POHJOIS-LAPIN MAAKUNTAKAAVA LIITTEET

Liite 1. Aluekuvaukset

Liite 2. Taulukko kaavan vaikutuksista Natura 2000 –alueisiin

Liite 3. MRA 1§:n mukainen vaikutusten arviointitaulukko

Liite 4. Kaavan toteuttamisen välineet ja toteuttajat taulukko

Liite 5. Valtioneuvosten päätös melurajoista

Liite 6. Malli muunnetun rantaviivan laskemiseen

Liite 7. Seutukunnan keskeiset muuttujat

Liite 8. Ehdotuksesta saatu palaute ja niiden vastineet

Liite 9. Viranomaisneuvottelun muistio

Merkintä:	jk 8451	Kunta: UTSJOKI, INARI, SODANKYLÄ
Päiväys:	10.11.2005	
Alueen nimi:	JÄÄMEREN KÄYTÄVÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Jäämeren käytävällä tarkoitetaan Sodankylän, Inarin ja Utsjoen kuntien kautta pohjoiseen, itään ja länteen suuntautuvaa kansainvälistä yhteyttä. Pohjois-Lapissa käytävä sisältää vt 4:n Sodankylän kunnan etelärajalta Ivaloon ja sieltä Rajajoosepin kautta Venäjälle. Ivalosta käytävä jatkuu Karigasniemen Utsjoen ja Näätämön kautta Norjaan.	
Varausperuste:	Ylimaakunnallinen kehittämisvyöhyke.	
Kehittämisperiaate:	Jäämeren käytävää kehitetään kansainvälisenä liikennekäytävänä, jonka maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen, liikenteen ja matkailun palveluihin, liikennenympäristön laatuun sekä luonnon-, maiseman- ja kulturiympäristönarvoihin. Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon korkealuokkaisen maantien sekä energia- ja tietoliikennejohtojen tilavaraukset ja rajoitukset ympäröivälle maankäytölle.	
Merkintä:	mv 8401	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	21.6.2004	
Alueen nimi:	MATKAILUALUE: ITÄ-LAPPI-SODANKYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sisältää Pohjois-Lapissa Luoston matkailukeskuksen, Sodankylän taajaman, Kommattivaaran ja Torvisen kylän sekä Itä-Lapin puolella laajan rengasmaisen alueen (Pyhätunturi, Savukoski, Salla, Sallatunturi, Ruka, Posio, Kemijärvi, Suomu, Pyhätunturi.).	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä matkailualue.	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään kokonaisuuden matkailullista vetovoimaisuutta. Erityisesti kehitetään matkailukeskusten ja reitin varrella toimivien matkailupalveluyritysten yhteistyötä.	
Merkintä:	mv 8402	Kunta: INARI, SODANKYLÄ
Päiväys:	21.6.2004	
Alueen nimi:	MATKAILUALUE: SAARISELKÄ-IVALO	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sisältää Saariselän matkailukeskuksen lähiympäristöineen, lentoaseman, Ivalon taajaman ja näiden välialueen.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä matkailualue.	
Kehittämisperiaate:	Aluetta kehitetään matkailukeskuksen sekä kuntakeskuksen palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena.	
Merkintä:	mv 8403	Kunta: INARI
Päiväys:	21.6.2004	
Alueen nimi:	MATKAILUALUE: MENESJÄRVI – LEMMENJOKI	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sisältää Menesjärven ja Lemmenjoen alueet. Lemmenjokilaaksossa ja kulta-alueella on retkeilyä helpottavat merkityt reitit, auto- ja vuokratuvat sekä tulentekopaikat.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä matkailualue.	
Kehittämisperiaate:	Aluetta kehitetään kansallispuistoon, Lemmenjokeen ja kultaperinteeseen tukeutuvana luontomatkailukohteena.	
Merkintä:	mv 8404	Kunta: INARI
Päiväys:	10.11.2005	
Alueen nimi:	MATKAILUALUE: INARIJÄRVI	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sisältää Inarin retkeilyalueen, Inarin kylän, Inarijärven eteläosat, Veskonniemen ja Nellimin kylät.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä matkailualue.	
Kehittämisperiaate:	Aluetta kehitetään retkeilyyn, veneilyyn, virkistyskalastukseen ja paikalliseen kulttuuriin tukeutuvana luontomatkailualueena.	
Merkintä:	mv 8405	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	10.11.2004	
Alueen nimi:	MATKAILUALUE: YLÄKÖNGÄS-NUORGAM	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sisältää Tenonvarren Yläköngäältä Nuorgamiin sekä Utsjokivartta Kenesjärven eteläpähän saakka. Teno sivujokineen on Euroopan parhaita Atlantin lohen kalastusalueita.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä matkailualue.	
Kehittämisperiaate:	Aluetta kehitetään Tenon kalastukseen ja maisemaan sekä saamelaiskulttuuriin tukeutuvana pieni- muotoisen matkailun alueena.	

Merkintä: mv 8406 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 8.6.2005
Alueen nimi: MATKAILUALUE: KARIGASNIEMI
Sijainti ja kuvaus: Alue sisältää Tenonvarren Rovisuvannosta Palkasjoelle asti sekä Karigasniemi-Kaamanen tien varren Kevon ulkoilureitille saakka.
Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä matkailualue.
Kehittämisperiaate: Aluetta kehitetään Tenon kalastukseen, metsästyksen ja maisemaan sekä saamelaiskulttuuriin tukeutuvana pieni-muotoisen matkailun alueena.

Merkintä: mv 8407 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 2.12.2005
Alueen nimi: MATKAILUALUE: VUOTSO-PURNUMUKKA
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Sodankylän pohjoisosassa sisältäen Vuotson ja Purnumukan kylät, Tankavaaran sekä Vuotson kanavan ja Mutenian
Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä matkailualue.
Kehittämisperiaate: Kehitetään aluetta luonto- ja kulttuurimatkailun kohteena.

Merkintä: mv 8408 **Kunta:** INARI
Päiväys: 11.11.2005
Alueen nimi: MATKAILUALUE: SEVETTIJÄRVI-NÄÄTÄMÖ
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Inarin kunnan koillisosassa sisältäen Sevettijärven ja Näätämön kylät sekä Näätämöjoen. Sevettijärvi on keskeinen moottorikelkkaurien risteyspaikka. Alue on Sevettijärvi-Polmakin ja Inarinpolun lähtö/päätepiste. Alueella kiertää suosittu kiertoreitti Saamen polku. Melontareitti Inarijärvi-Nitsijärvi-Sevettijärvi-Suolisjärvi kulkee alueen halki. Sevettijärvellä toimii vesilentosatama. Näätämöjoki saa alkunsa Iijärvestä ja laskee Norjan Jäämereen. Suomen puoleinen Näätämöjoki on erämaamainen ja vaihtelevavirtainen 10-40 metriä leveä joki, missä loistavaa kalastettavaa löytyy vähintään kymmenen kilometrin matkalta.
Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä matkailualue.
Kehittämisperiaate: Kehitetään aluetta luonto- ja kulttuurimatkailun kohteena. Huolehditaan opastuksella ja reittijärjestelyillä pääsy reiteiltä palvelukohteisiin. Matkailun kehittäminen painottuu kyliin ja Näätämöjokivarteen, toimintaa ei osoiteta maantien ja Näätämöjoen väliselle alueelle.

Merkintä: mk 8025 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 21.6.2004
Alueen nimi: MAASEUDUN KEHITTÄMISVYÖHYKE: PETKULA – KERSILÖ – MOSKUVAARA
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Sodankylän päätaajaman pohjoispuolella ja sisältää kolme kylää; Kersilö, Moskuvaara ja Petkula. Kylien läheisyydessä on suunnitteilla kaivoksen avaaminen Kevitsan alueella.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä maaseutualue.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon kaivostoiminnan tuomat mahdollisuudet. Loma-asutuksen edellytysten kehittämisellä pyritään tukemaan maaseudun pysymistä asuttuna.

Merkintä: mk 8026 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 21.6.2004
Alueen nimi: MAASEUDUN KEHITTÄMISVYÖHYKE: KELUJÄRVI-PUOLAKKAVAARA-SIURUNMAA
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Sodankylän taajamasta itään 10-25 km.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä maaseutualue.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Loma-asutuksen edellytysten kehittämisellä pyritään tukemaan maaseudun pysymistä asuttuna.

Merkintä:	mk 8027	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	21.6.2004	
Alueen nimi:	MAASEUDUN KEHITTÄMISVYÖHYKE: UNARI – SYVÄJÄRVI – VAALAJÄRVI	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Sodankylän taajamasta lounaaseen ja sisältää Unarin, Kieringin, Sassalin, Syväjärven, Hinganmaan, Kaarron, Riipin, Vaalajärven ja Jeesiön kylät.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä maaseutualue.	
Kehittämisperiaate:	Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Loma-asutuksen edellytysten kehittämiseksi pyritään tukemaan maaseudun pysymistä asuttuna.	
Merkintä:	mk-1 8021	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	5.12.2005	
Alueen nimi:	MAASEUDUN KEHITTÄMISVYÖHYKE: ROVISUVANTO-OUTAKOSKI-NUVVUS	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Utsjoella Karigasniemeltä pohjoiseen Tenonjoki varren sisältäen Rovisuvannon, Outakosken ja Nuvvuksen kylät	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä maaseutualue.	
Kehittämisperiaate:	Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Aluetta kehitetään saamelaiskulttuuria (erityisesti Tenonvarren saamelaisuutta) korostavalla tavalla. Alueella pyritään saamelaiskulttuurille ja muulle paikalliselle perinteelle ominaisen rakentamistavan säilyttämiseen ja kehittämiseen.	
Merkintä:	mk-1 8023	Kunta: INARI
Päiväys:	2.12.2005	
Alueen nimi:	MAASEUDUN KEHITTÄMISVYÖHYKE: PARTAKKO – VÄYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Inarin kunnassa Näätämön tien varrella sisältäen Partakon ja Väylän kylät.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä maaseutualue.	
Kehittämisperiaate:	Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Aluetta kehitetään saamelaiskulttuuria (erityisesti inarinsaamelaisuutta) korostavalla tavalla. Alueella pyritään saamelaiskulttuurille ja muulle paikalliselle perinteelle ominaisen rakentamistavan säilyttämiseen ja kehittämiseen.	
Merkintä:	mk-1 8024	Kunta: INARI
Päiväys:	2.12.2005	
Alueen nimi:	MAASEUDUN KEHITTÄMISVYÖHYKE: SEVETTIJÄRVI – NÄÄTÄMÖ	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Inarin kunnassa : sisältäen Suojanperän, Suprun, Sevettijärven, Kirakkajärven ja Näätämön kylät. Alueella on noin 350 asukasta, jotka koostuvat lähinnä kolttasaamelaisista. Alueen kansainvälisyys tulee esille sekä kävijöistä että myös asukkaista. Lähinnä suomalaiset, hollantilaiset ja norjalaiset ovat valinneet raja-alueen myös asuin ympäristökseen.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä maaseutualue.	
Kehittämisperiaate:	Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Aluetta kehitetään saamelaiskulttuuria (erityisesti kolttakulttuuria) korostavalla tavalla. Alueella pyritään saamelaiskulttuurille ja muulle paikalliselle perinteelle ominaisen rakentamistavan säilyttämiseen ja kehittämiseen. Otetaan huomioon matkailun vetovoima-alue ja Norjan kehitys.	
Merkintä:	mk-1 8028	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	10.11.2005	
Alueen nimi:	MAASEUDUN KEHITTÄMISVYÖHYKE: KAAMASMUKKA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Utsjoen kunnan alueella Karigasniemeltä itään sisältäen Kaamasmukan kylän.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä maaseutualue.	
Kehittämisperiaate:	Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Aluetta kehitetään saamelaiskulttuuria (erityisesti tunturisaamelaisuutta) korostavalla tavalla. Alueella pyritään saamelaiskulttuurille ja muulle paikalliselle perinteelle ominaisen rakentamistavan säilyttämiseen ja kehittämiseen.	

Merkintä: mk-1 8029 **Kunta:** INARI
Päiväys: 6.5.2005
Alueen nimi: MAASEUDUN KEHITTÄMISVYÖHYKE: ANGELI-TIRRO
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Inarin kunnan alueella Inarin taajamasta länteen sisältäen Angelin ja Tirron pienet kylät ja tienvarren erittäin harvan asutuksen.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä maaseutualue.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Aluetta kehitetään saamelaiskulttuuria korostavalla tavalla. Alueella pyritään saamelaiskulttuurille ja muulle paikalliselle perinteelle ominaisen rakentamistavan säilyttämiseen ja kehittämiseen.

Merkintä: mk-1 8030 **Kunta:** INARI
Päiväys: 5.12.2005
Alueen nimi: MAASEUDUN KEHITTÄMISVYÖHYKE: NELLIM
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Inarin kunnassa päätaajamasta itään sisältäen Nellimin ja Sarmijärven kylät.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä maaseutualue.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Aluetta kehitetään saamelaiskulttuuria (erityisesti kolttakulttuuria) korostavalla tavalla. Alueella pyritään saamelaiskulttuurille ja muulle paikalliselle perinteelle ominaisen rakentamistavan säilyttämiseen ja kehittämiseen. Otetaan huomioon matkailun vetovoima-alue ja Paatsjoen tien vaikutukset.

Merkintä: A 32 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 22.6.2003
Alueen nimi: UTSJOKI
Sijainti ja kuvaus: Alue on kunnan päätaajama. Asutus on sijoittunut pääosin Utsjoen kirkonkylän asemakaava-alueelle, mutta myös Tenon varteen sekä valtatie 4 varrelle. Vuoden 2002 lopussa alueella oli asukkaita 626. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on vähentynyt 3 %. Väestönmäärä on vähentynyt vuosien 1990-2000 välillä 10 %, vähentymistä on tapahtunut kaikissa muissa ikäluokissa paitsi yli 65-vuotiaiden osalta. Utsjoen kirkonkylässä on peruskoulun ala-aste ja ylä-aste sekä lukio.
Varausperuste: Kunnan keskustaajama.
Kehittämisperiaate: Lisärakentaminen sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan nykyiselle asemakaava-alueelle tai aivan sen yhteyteen. Taajaman mahdollisesti laajentuessa Utsjoen itäpuolelle tulisi keskustaan olla suora siltayhteys vähintään kevytliikenteelle.

Merkintä: A 33 **Kunta:** INARI
Päiväys: 6.5.2005
Alueen nimi: IVALON PÄÄTAAJAMA
Sijainti ja kuvaus: Alue kunnan päätaajama. Alueella oli vuonna 2002 asukkaita yli 4 000 eli 56 % kunnan väestöstä. Vuosien 1990-2002 välillä asukasluku on vähentynyt noin 160, samalla ajanjaksolla koko kunnan väkiluku on pienentynyt 342.
Varausperuste: Kunnan keskustaajama.
Kehittämisperiaate: Lisärakentaminen sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan nykyiselle asemakaava-alueelle tai aivan sen välittömään yhteyteen. Taajaman mahdollisesti laajentuessa Törmäsen suuntaan otetaan huomioon lentokentän ja valtatie liikennemelu sekä valtatie liikenteen sujuvuus ja turvallisuus. Kehitetään Ivalon ja Saariselän välisiä liikenne- ja reittiyhteyksiä.

Merkintä: A 34 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 6.5.2005
Alueen nimi: SODANKYLÄN PÄÄTAAJAMA
Sijainti ja kuvaus: Alue kunnan päätaajama. Alueella oli vuonna 2002 asukkaita reilu 4 800 eli 52 % kunnan väestöstä. Vuosien 1990-2002 välillä asukasluku on vähentynyt reilu 100, samalla ajanjaksolla kunnan väkiluku on vähentynyt 1087.
Varausperuste: Kunnan keskustaajama.
Kehittämisperiaate: Lisärakentaminen sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan nykyiselle asemakaava-alueelle tai aivan sen välittömään yhteyteen. Mahdollisia laajennuksia ei suunnata valtateiden varsille.

-
- Merkintä:** c 103 **Kunta:** INARI
Päiväys: 22.6.2003
Alueen nimi: IVALO KESKUSTA
Sijainti ja kuvaus: Alue sisältää Ivalon taajaman ydinkeskustan Ivalo-hotellilta sillalle päätien molemmin puolin.
Varausperuste: Alue, jolle pääosa taajaman palveluista sijoittuu.
Kehittämisperiaate: Palveluiden lisärakentaminen suunnataan pääasiassa keskustan tiivistämiseen. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä.
-
- Merkintä:** c 104 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 22.6.2003
Alueen nimi: SODANKYLÄ KESKUSTA
Sijainti ja kuvaus: Alue sisältää Sodankylän taajaman ydinkeskustan Kittiläntien risteyksestä pohjoiselle Juontotielle, vt:n 4 ja Kitisen välinen alue sekä vt 4:n länsipuolelta yhden korttelin leveys.
Varausperuste: Alue, jolle pääosa taajaman palveluista sijoittuu.
Kehittämisperiaate: Palveluiden lisärakentaminen suunnataan keskustan tiivistämiseen. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä.
-
- Merkintä:** c 105 **Kunta:** INARI
Päiväys: 16.5.2005
Alueen nimi: SAARISELÄN KESKUSTA
Sijainti ja kuvaus: Alue sisältää Saariselän taajaman ydinkeskustan Siulasta kirkolle pääväylän molemmin puolin.
Varausperuste: Alue, jolle pääosa taajaman palveluista sijoittuu.
Kehittämisperiaate: Muiden kuin majoituspalveluiden lisärakentaminen suunnataan pääasiassa keskustan tiivistämiseen. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä.
-
- Merkintä:** c 109 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 30.11.2005
Alueen nimi: UTSJOEN KIRKONKYLÄN KESKUSTA
Sijainti ja kuvaus: Alue sisältää Utsjoen kirkonkylän keskustan terveystakeskuksesta Saamen sillalle valtatie molemmin puolin.
Varausperuste: Alue, jolle pääosa taajaman palveluista sijoittuu.
Kehittämisperiaate: Palveluiden lisärakentaminen suunnataan keskustan tiivistämiseen. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä.
-
- Merkintä:** c/at 106 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 6.5.2005
Alueen nimi: NUORGAM
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee päätaajamasta tietä pitkin vajaa 50 km koilliseen. Suomen ja koko Euroopan Unionin pohjoisin kylä sijaitsee tunturien välisessä laaksossa Euroopan kuuluisimman lohijoen Tenon varrella, joka on myös samalla valtakunnanraja. Puhekieliä ovat saame, suomi ja norja. Elinkeinoelämä perustuu rajakauppaan, matkailuun sekä poro- ja luontaistalouteen. Kylässä toimii toistakymmentä yritystä. Asutus on sijoittunut pääosin Nuorgamin kylä-alueelle, mutta myös Tenon varteen. Vuoden 2002 lopussa alueella oli asukkaita 241. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on kasvanut 13 %. Väestönmäärä on vähentynyt vuosien 1990-2000 välillä 5 %, vähentyminen on tapahtunut 0-14-vuotiaiden osalta. Alueella on väkilukuun suhteutettuna paljon nuoria ja vähän yli 65-vuotiaita. Nuorgamin kylässä on kaksi vähittäiskauppaa.
Varausperuste: Rajakaupan keskittymä.
Kehittämisperiaate: Alueella kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon myös Norjan kehityksen. Alueelle voidaan sijoittaa myös rajakauppaa palvelevia vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Merkintä:	c/at 107	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	6.5.2005	
Alueen nimi:	KARIGASNIEMI	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee päätaajamasta lounaaseen, tietä pitkin 100 km. Asutus on sijoittunut pääosin Karigasniemen kylä-alueelle Tenon varressa. Vuoden 2002 lopussa alueella oli asukkaita 335. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on kasvanut 6 %. Väestönmäärä on vähentynyt vuosien 1990-2000 välillä 11 %, vähentymistä on tapahtunut kaikissa muissa ikäluokissa paitsi 15-24-vuotiaissa ja yli 65-vuotiaissa. Karigasniemessä on peruskoulun ala-aste ja ylä-aste. Karigasniemen kylässä ovat kolme vähittäismyymälää.	
Varausperuste:	Rajakaupan keskittymä.	
Kehittämisperiaate:	Alueella kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon myös Norjan kehityksen. Alueelle voidaan sijoittaa myös rajakauppaa palvelevia vähittäiskaupan suuryksiköitä.	
Merkintä:	c/at 108	Kunta: INARI
Päiväys:	10.11.2005	
Alueen nimi:	NÄÄTÄMÖ	
Sijainti ja kuvaus:	Näätämö sijaitsee 140 km päässä Inarista aivan Norjan rajan tuntumassa. Näätämössä on rajavartioasema, kaksi vähittäiskauppaa polttoainejakeluineen sekä puutavaraliike.	
Varausperuste:	Rajakaupan keskittymä.	
Kehittämisperiaate:	Alueella kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon myös Norjan kehityksen. Alueelle voidaan sijoittaa myös rajakauppaa palvelevia vähittäiskaupan suuryksiköitä.	
Merkintä:	ats 447	Kunta: INARI
Päiväys:	10.11.2005	
Alueen nimi:	SEVETTIJÄRVI	
Sijainti ja kuvaus:	Sevettijärvi sijaitsee noin 110 kilometrin päässä Inarista, lähellä Norjan rajaa. Suurin osa asukkaista on kolttasaamelaisia. Kolttien lisäksi kylässä asuu etelästä muuttaneita suomalaisia, joko avioliiton kautta Sevettijärvelle jääneitä, tai muuten vain pohjoisen rauhaan ihastuneita. Myös joitain muiden saamelaisryhmien edustajia asuu kylällä, vaikka he ovat selvästi vähemmistönä. Sevettijärvellä on kylän kokoon nähden hyvä palveluvarustus. Kylässä on peruskoulun ala-aste ja yläaste, terveystalo, Ortodoksinen kirkko ja seurakuntatalo, Metsähallituksen virkatalo, Kolttien perinnetalo, joka toimii Metsähallituksen luontotupana ja Kolttien kyläkokouksen toimisto. Lisäksi kylässä on baari, jonka yhteydessä toimii asiamiesposti ja pieni sekatarveliike sekä poronlihajalostamo, poroteurastamo ja neljä matkailuyritystä. Suurimmat työnantajat Sevetin kylällä ovat Inarin kunta ja Metsähallitus. Iso osa sevettiläisistä saa elantonsa poronhoidosta ja täydentää sitä muilla luontaiselinkeinoilla. Lisäansioita saa myös käsitöiden myynnistä.	
Varausperuste:	Kolttasaamelaisten keskuskylä.	
Kehittämisperiaate:	Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen erityisesti huomioon kylän asema kolttasaamelaisten hallinto- ja kulttuurikeskuksena sekä sijainti matkailun vetovoima-alueella, maaseudun kehittämisvyöhykkeellä ja Jäämeren käytävän varrella.	

-
- Merkintä:** ats 449 **Kunta:** INARI
Päiväys: 22.6.2003
Alueen nimi: INARI
Sijainti ja kuvaus: Inari taajama sijaitsee kunnan päätaajamasta pohjoiseen, tietä pitkin vähän vajaa 40 km. Asutus on sijoittunut pienelle taajama-alueelle. Vuoden 2002 lopussa alueella oli asukkaita 458. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on vähentynyt. Keskuskylän vaikutuspiiriin kuuluvat Inarin taajaman ympäristön lisäksi Riutula-Kettukoski-Tirro-osa-alueet. Vuoden 2002 lopussa koko alueella oli asukkaita 883. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on vähentynyt 4 %. Alueella asuu noin 13 % kunnan asukkaista. Asukasmäärä on vähentynyt 0-14-vuotiaiden sekä 25-64-vuotiaiden osalta, muilta osin pysynyt lähes ennallaan. Alueella on suhteessa väkimäärään paljon yrittäjiä, toiseksi eniten kunnan alueella. Inarin taajama-alueella asuu reilut puolet alueen asukkaista sekä ympäristön väestöstä suurin osa taajaman läheisyydessä. Vuosien 1990-2000 välillä ainoastaan Riutula-Kettukoski-Tirro osa-alueen väkimäärä on kasvanut. Inarin taajamassa on Saamelaisten koulutuskeskus, peruskoulun ala-aste ja ylä-aste ja kaksi vähittäiskauppaa.
- Varausperuste:** Saamelaiskulttuurin ja -hallinnon keskuskylä
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen erityisesti huomioon taajaman asema saamelaisten hallinto- ja kulttuurikeskuksena sekä sijainti matkailun vetovoima-alueella ja Jäämeren käytävän varrella.
-
- Merkintä:** at 448 **Kunta:** INARI
Päiväys: 5.12.2005
Alueen nimi: KAAMANEN
Sijainti ja kuvaus: Kaamanen sijaitsee päätaajamasta pohjoiseen, tietä pitkin noin 70 km. Kylä on kautta aikojen ollut risteyskohta. Alkuun täältä lähti polut ja tikkatiet länteen, itään ja pohjoiseen. Sotien jälkeen polut muuttuivat maanteiksi. Asutus on pääosin sijoittunut laajalle alueelle valtatie 4:n varteen. Vuoden 2002 lopussa Kaamanen alueella oli asukkaita 196. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on hieman vähentynyt. Keskuskylän vaikutuspiiriin kuuluvat Kaamasen ja Partakon osa-alueet, joilla oli vuoden 2002 lopussa 284 asukasta. Vuosien 1990-2000 alueen väestömäärä on kasvanut, mutta viimeisen kahden vuoden aikana vähentynyt 3 %. Alueella on väkilukuun suhteutettuna paljon yli 65-vuotiaita ja vähän 0-14-vuotiaita. Kaamasen kylässä on vähittäiskauppa.
- Varausperuste:** Liikenteen solmukohta.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon sijainti Jäämeren käytävän varrella, sen eri haarojen risteyskohdassa. Varaudutaan matkailun ja liikenteen palvelujen kysynnän kasvuun.
-
- Merkintä:** at 450 **Kunta:** INARI
Päiväys: 22.6.2003
Alueen nimi: MENESJÄRVI – LEMMENJOKI
Sijainti ja kuvaus: Menesjärvi on noin viidenkymmenen asukkaan kylä, 35 kilometrin päässä Inarin kirkonkylästä Kittilän suuntaan. Menesjärvi on ollut luonnostaan kulkuväylänä kuljettaessa Kittilän ja Inarin väliä. Kittilän-Utsjoen postitie taas kulki Menesjärven, Paatarin ja Muddusjärven kautta. Kittilän ratsutietä on paranneltu pikkuhiljaa niin, että 1940-luvun lopulla Inarista pääsi jo autolla Menesjärvelle, tosin vaivoin. Nykyisin kylässä puhutaan lähinnä suomea ja pohjoissaamea – inarinsaameakin vähän Lemmenjoki sijaitsee 46 kilometriä Inarista länteen päin. Lemmenjoen kylän matkailupalvelut tukeutuvat Lemmenjoen kansallispuistoon. Vuoden 2002 lopussa alueella oli asukkaita 105. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on pysynyt samana.
- Varausperuste:** Kunnanosan keskus.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella.

-
- Merkintä:** at 451 **Kunta:** INARI
Päiväys: 22.6.2003
Alueen nimi: NELLIM
Sijainti ja kuvaus: Nellimin kylä sijaitsee päätaajamasta vajaa 40 km koilliseen. Nellim on toinen tärkeä kolttasaamelaisten kylä Inarissa. Asutus on sijoittunut pienelle kyläalueelle. Vuoden 2002 lopussa alueella oli asukkaita 109. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on hieman vähentynyt. Keskuskylän vaikutuspiirissä oli vuoden 2002 lopussa 200 asukasta. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on vähentynyt 8 %. Nellimin taajamassa asui vuonna yli puolet alueen asukkaista ja ympäristössä asuvasta väestöstä suurin osa lähellä taajamaa. Väestömäärä on laskenut kaikissa muissa ikäluokissa, paitsi yli 65-vuotiaiden osalta, joiden osuus on suhteellisesti suuri. Vanhusasuntokuntien osuus on 40 %. Yrittäjistä suurin osa on sijoittunut taajama-alueelle ja maatalousyrittäjistä taajaman ulkopuolelle. Nellimin kylässä on vähittäiskauppa jonka yhteydessä on polttoaineen myynti ja baari, sekä hotelliravintola jonka yhteydessä ekumeeninen kappeli ja Ortodoksinen kirkko. Virtaniemellä on rajavartioasema.
- Varausperuste:** Kunnanosan keskus.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Kehitetään matkailua ja varaudutaan mahdollisen Paatsjoen tien tuomaan lisäkysyntään. Kolttakulttuurin erityispiirteitä korostetaan.
-
- Merkintä:** at 452 **Kunta:** INARI
Päiväys: 22.6.2003
Alueen nimi: SAARISELKÄ
Sijainti ja kuvaus: Alue Ivalosta noin 30 km etelään. Asutus on sijoittunut matkailukeskuksen keskustan eteläpuolelle. Vuoden 2002 lopussa alueella oli asukkaita 282. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on hieman kasvanut. Saariselän alueella väestö on kasvanut vuosien 1990-2000 välillä 32%, kasvu on tapahtunut lähinnä 25-64-vuotiaiden osalta. Alueella on muuta kuntaa vähemmän työttömiä ja enemmän työllisiä ja yrittäjiä. Alueen huoltosuhte on kunnan pienin.
- Varausperuste:** Matkailun työpaikkakeskittymä.
Kehittämisperiaate: Varaudutaan siihen, että alueelle sijoittuu matkailukeskuksen henkilökuntaa ja myös sellaisia asukkaita, joiden työ ei liity matkailuun, mutta jotka voivat työskennellä Saariselällä ja käyttää matkailukeskuksen hyvää ympäristöä ja palvelutasoa.
-
- Merkintä:** at 453 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 22.6.2003
Alueen nimi: VUOTSO
Sijainti ja kuvaus: Vuotso sijaitsee saamenmaan etelärajalla, Sodankylän kunnan pohjoispäässä 90 km nelostietä Ivaloon päin. Vuoden 2002 lopussa alueella oli asukkaita 342. Vuosien 1990-2000 välinen väestön väheneminen on kääntynyt viimeisen kahden vuoden aikana hienoiseen nousuun. Alueella on väkilukuun suhteutettuna paljon maatalousyrittäjiä ja yli 65-vuotiaita. Vuotsossa peruskoulun ala-aste ja ylä-aste ja vähittäiskauppa.
- Varausperuste:** Kunnanosan keskus.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Matkailua kehitetään Lokan altaan, Tankavaaran ja Purnumukan kokonaisuudessa. Saamelaiskulttuuria korostetaan.
-
- Merkintä:** at 454 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 22.6.2003
Alueen nimi: LOKKA
Sijainti ja kuvaus: Lokka on noin 100 asukkaan kylä tekojärven ja erämaiden hallitsemalla alueella Keski-Lapissa Sodankylän kunnassa. Alue sijaitsee päätaajamasta koilliseen, tietä pitkin noin 80 km. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on hieman vähentynyt. Alueella on väkilukuun suhteutettuna paljon maatalousyrittäjiä ja vähän 15-24-vuotiaita. Suurin osa lokkalaisista saa edelleen toimeentulonsa luontaiselinkeinoista. Allas osoittautui vesivaraston lisäksi myös oivalliseksi kalavedeksi ja toi lisänsä kylän elämään. Lisäksi matkailu on saanut oman jalansijansa alueella. Lokassa on peruskoulun ala-aste ja ylä-aste ja vähittäiskauppa.
- Varausperuste:** Kunnanosan keskus.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Kehitetään Lokan altaan virkistyskäyttöä. Varaudutaan Lokka-Mäntypää-tieyhteyden myötä lisääntyvään matkailupalveluiden kysyntään.

-
- Merkintä:** at 455 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 23.6.2003
Alueen nimi: KELUJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee päätaajamasta 20 km itään. Asutus on sijoittunut Tanhuaan menevän tien varteen sekä Puolakkavaarassa kiertävän lenkkitien varteen. Vuoden 2002 lopussa alueella oli asukkaita 298. Viimeisen kahden vuoden aikana väestö on hieman vähentynyt. Keskuskylän vaikutuspiiriin kuuluvat Kelujärven ja Siurunmaan osa-alueet, joilla oli vuoden 2002 lopussa asukkaita 355. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on vähentynyt 3 %. Väestön väheneminen on tapahtunut lähinnä 15-64-vuotiaiden osalta. Alueella on väkilukuun suhteutettuna paljon maatalousyrittäjiä Väestöstä yli 80 % asuu Kelujärven osa-alueella. Kelujärvellä on peruskoulun ala-aste.
Varausperuste: Kunnanosan keskus.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä.
-
- Merkintä:** at 456 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 22.6.2003
Alueen nimi: SATTANEN
Sijainti ja kuvaus: Sattanen sijaitsee päätaajamasta noin 10 km pohjoiseen. Asutus on sijoittunut pääosin kylä-alueelle, mutta myös laajalle alueelle valtatie 4:n ja Rajalaan menevän tien varteen. Vuoden 2002 lopussa Sattasen alueella oli asukkaita 318. Viimeisen kahden vuoden aikana väestö on hieman kasvanut. Keskuskylän vaikutuspiiriin kuuluvat Petkulan, Rajalan, Sattasen, Kersilön ja Moskuvaaran osa-alueet, joilla oli vuoden 2002 lopussa yhteensä 643 asukasta. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on vähentynyt 5 %. Väestön väheneminen on ollut vähäisempää kuin kunnassa keskimäärin ja koskee lähinnä nuoria, 0-14 ja 15-24-vuotiaita. Alueella on suhteellisen paljon maatalousyrittäjiä. Sattasessa on peruskoulun ala-aste.
Varausperuste: Palvelukylä valtatie varrella lähellä kuntakeskusta.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Kehitetään myös asuntokylänä, kuntakeskuksen ”lähiönä”.
-
- Merkintä:** at 457 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 22.6.2003
Alueen nimi: VAALAJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Vaalajärven kylä sijaitsee päätaajamasta 15 km länteen. Asutus on sijoittunut pääosin Vaalajärven kylään sekä Meltaukseen ja Jeesiöön menevien teiden varteen. Vuoden 2002 lopussa kylässä oli asukkaita 325. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on vähentynyt. Keskuskylän vaikutuspiiriin kuuluvat Jeesiön ja Vaalajärven osa-alueet, joilla oli vuoden 2002 lopussa yhteensä 503 asukasta. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on vähentynyt 8 %. Väestö on vähentynyt vuosina 1990-2000 18 % , vähentymistä on tapahtunut kaikissa muissa ikäluokissa paitsi yli 65-vuotiaissa. Alueella on suhteellisen paljon maatalousyrittäjiä ja työttömiä.. Vaalajärvellä on peruskoulun ala-aste.
Varausperuste: Palvelukylä maaseudun kehittämisen kohdealueella.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Toimitaan osana järvikylien muodostamaa maaseudun kehittämisen kokonaisuutta.

Merkintä: at 458 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 23.6.2003
Alueen nimi: SYVÄJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee päätaajamasta 30 km lounaaseen, tietä pitkin noin 40 km. Asutus on sijoittunut Meltauksen menevästä tiestä lähtevän kylätien varteen melko tiiviiksi asutukseksi Jo 1600-luvun alusta alkaen on Syväjärvi ympäristöineen voitu merkitä asutuksi. Vuoden 2002 lopussa alueella oli asukkaita 218. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on pysynyt samana. Keskuskylän vaikutuspiiriin kuuluvat seuraavat osa-alueet; Riipi, Hinganmaa, Syväjärvi, Kierinki, Sassali, Uimaniemi, Unari, Kukasjärvi. Vuoden 2002 lopussa koko tällä alueella oli asukkaita 863. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on vähentynyt 5 %. Väestö on vähentynyt vuosina 1990-2000 25 %, vähentymistä on tapahtunut kaikissa muissa ikäluokissa paitsi yli 65-vuotiaissa. Alueella on väkilukuun suhteutettuna paljon maatalousyrittäjiä, työttömiä ja yli 65-vuotiaita. Alueen huoltosuhte on kunnan suurin, johtuen työllisten pienestä määrästä sekä yli 65-vuotiaiden suuresta osuudesta. Sassalissa on peruskoulun ala-asteet ja Syväjärvellä peruskoulun ylä-aste.
Varausperuste: Palvelukylä maaseudun kehittämisen kohdealueella.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Toimitaan osana järvikylien muodostamaa maaseudun kehittämisen kokonaisuutta.

Merkintä: at 459 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 23.6.2003
Alueen nimi: ORAJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee päätaajamasta 15 km kaakkoon. Asutus on sijoittunut pääosin Orajärven ympärille. Vuoden 2002 lopussa alueella oli asukkaita 198. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on vähentynyt 8 %. Väestö on kasvanut vuosien 1990-2000 välillä 12 %, kasvu on tapahtunut nuorimmissa ja vanhimmassa ikäluokissa. Alueella on väkilukuun suhteutettuna paljon maatalousyrittäjiä ja 0-14-vuotiaita. Orajärvellä on peruskoulun ala-aste. Väestölaskenta 2000 osalta osa-alueerajaus on virheellinen, rajaus muuttuu Orajärven ja Askan kylien välillä. Uuden rajauksen mukaan vuonna 2002 alueella on 281 asukasta eli 83 enemmän kuin edellä on esitetty.
Varausperuste: Palvelukylä lähellä kuntakeskusta ja valtatieita.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä.

Merkintä: at 460 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 23.6.2003
Alueen nimi: TORVINEN
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee päätaajamasta vajaa 25 km etelään. Asutus on sijoittunut pääosin valtatie 4 varressa olevalle kyläalueelle. Torvisen kylä on n. 300 vuotta vanha ja se on saanut todennäköisesti nimensä ensimmäisen uudisasukkaan Tuomas Torvisen mukaan. Torvinen on kautta aikojen ollut yritteliäs kylä. Kylässä ennen vahva maatalous on pudonnut kolmen maidontuotantotilan elinkeinoksi. Matkailu on ollut kylän toimenkuvassa mukana kauan. Mökkimajoitusta ja perheille suunnattuja aktiviteettejä on myös nykyään. Vuoden 2002 lopussa alueella oli asukkaita 140. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on vähentynyt. Keskuskylän vaikutuspiiriin kuuluvat seuraavat osa-alueet; Lismanaapa, Aska, Torvinen, Seipäjärvä, Vuojärvi ja Raudanjoki. Vuoden 2002 lopussa koko tällä alueella oli asukkaita 651. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on vähentynyt 3 %. Väestönmäärä on vähentynyt vuosien 1990-2000 välillä 19 %, vähentymistä on tapahtunut kaikissa muissa ikäluokissa paitsi yli 65-vuotiaissa. Alueella on väkilukuun suhteutettuna paljon maatalousyrittäjiä, muita yrittäjiä, työttömiä ja yli 65-vuotiaita. 15-24-vuotiaita on vähän. Torvisessa ja Raudanjoella peruskoulun ala-asteet. Raudanjoen koulu lakkautetaan v. 2006. Väestölaskenta 2000 osalta osa-alueerajaus on virheellinen, rajaus muuttuu Orajärven ja Askan kylien välillä. Uuden rajauksen mukaan vuonna 2002 alueella on 581 asukasta eli 70 vähemmän kuin edellä on esitetty.
Varausperuste: Palvelukylä Jäämeren käytävän varrella ja matkailun vetovoima-alueella.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Kehitetään yhteistoimintaa Luoston matkailukeskuksen kanssa.

Merkintä: at 461 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 23.6.2003
Alueen nimi: LUOSTO
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee päätaajamasta 35 km etelään. Vuoden 2002 lopussa alueella oli asukkaita 214. Viimeisen kahden vuoden aikana väestön määrä on hieman kasvanut.
Varausperuste: Matkailun työpaikkakeskittymä.
Kehittämisperiaate: Alueelle sijoittuu matkailukeskuksen henkilökuntaa ja myös sellaisia asukkaita, joiden työ ei liity matkailuun, mutta jotka voivat työskennellä Luostolla ja käyttää hyväkseen matkailukeskuksen hyvää ympäristöä ja palvelutasoa.

Merkintä: T 713 **Kunta:** INARI
Päiväys: 6.5.2005
Alueen nimi: PEURAVUONON SAHA
Sijainti ja kuvaus: Peuravuonon saha on mäntysaha, jonka tuotantokapasiteetti on 20 000 kuutiometriä vuodessa. Saha on perustettu vuonna 1967 ja se työllistää 20 henkilöä. Sahavarasta puolet menee kotimaan markkinoille ja puolet vientiin. Ratapölkyt menevät kaikki Suomeen mm. radan korjauksiin, teollisuusratoihin ja ratapihoille. Saha on kehittänyt toimintaansa ja toimittaa tällä hetkellä Lapin hirsitaloteollisuudelle raaka-aineen.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä taajaman ulkopuolella oleva teollisuuslaitos.
Kehittämisperiaate: Turvataan toiminnan jatkuminen kehittämällä tuotantoa ja huolehtimalla raaka-aineen saannista.

Merkintä: V 845 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 5.12.2005
Alueen nimi: ALAKÖNGÄS
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Utsjoen Nuorgamin lähellä Tenon varrella. Alaköngäs on Tenon kuuluisin rannaltaheittopaikka. Alaköngäs on kuusi kilometriä pitkä koski, jossa on putousta 25m, josta viimeiset 20m se putoaa 3,5 km matkalla. Hurjimmillaan Alaköngäs on keväällä jäiden lähdön aikoihin, jolloin paikalle syntyy miltei joka kevät mahtava jääpato, joka nostaa vesimassojen avulla valtavia jäälohkareita aina Utsjoen ja Nuorgamin väliselle maantielle saakka.
Varausperuste: Kansainvälisesti merkittävä virkistyskalastuspaikka.
Kehittämisperiaate: Eroosion ja kulumisen vähentämiseksi rakennetaan liikkumista ohjaavia polkuja, portaita ja oleskelualueita alueen luontoon ja maisemaan sovittaen. Lisätään opastusta ja informaatiota saamelaiskulttuuria korostavalla tavalla.

Merkintä: V 846 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 6.5.2005
Alueen nimi: YLÄKÖNGÄS
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Utsjoen kirkonkylältä Karigasniemelle päin noin 24 km Tenon varrella. Yläköngäs on toiseksi tärkein kalastuspaikka Tenolla.
Varausperuste: Kansainvälisesti merkittävä virkistyskalastuspaikka.
Kehittämisperiaate: Eroosion ja kulumisen vähentämiseksi rakennetaan liikkumista ohjaavia polkuja, portaita ja oleskelualueita alueen luontoon ja maisemaan sovittaen. Lisätään opastusta ja informaatiota saamelaiskulttuuria korostavalla tavalla.

Merkintä: V 847 **Kunta:** INARI
Päiväys: 6.5.2005
Alueen nimi: JUUTUANVAARA
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Inarin kirkonkylän länsipuolella. Alueella on kilpalatuja ja huoltorakennuksia.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä virkistysalue ja kilpaurheilualue.
Kehittämisperiaate:

Merkintä: V 848 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 6.5.2005
Alueen nimi: KOMMATTIVAARA
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee noin 6 km kunnan päätaajamasta itään. Sodankylän Kommattivaara on pieni hiihtokeskus, jossa on 4 rinnettä ja korkeuseroa 86 m sekä pituutta 600m. Alueella on myös hoidettuja maastohiihtolatuja. Kommattivaarassa pidetään myös hiihtokisoja.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä virkistysalue ja kilpaurheilualue.
Kehittämisperiaate: Yhteensovitetaan virkistysalueen ja kilpaurheilun tarpeet.

Merkintä: V 849 **Kunta:** INARI
Päiväys: 6.5.2005
Alueen nimi: VESKONIEMI
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Ivalon taajamasta pohjoiseen noin 12 km Inarijärven rannalla. Veskonniemi on Inarijärven tärkeimpiä veneilytukikohtia.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä virkistysalue.
Kehittämisperiaate: Kehitetään satamaa kalastuksen ja kasvavan virkistysveneilyn tarpeisiin. Varaudutaan matkailun reittiliikenteeseen.

Merkintä: RM 1419 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 6.5.2005
Alueen nimi: PYHÄ-LUOSTO
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Sodankylän kunnan puolella jatkuen Pelkosenniemen ja Kemijärven puolelle. Alueella on kaksi toisiaan täydentävää matkailukeskusta. Alueella on rinteitä 17, joista Luostolla 7. Alueella on myös halfpipe/street sekä lasten rinteet. Hiihtolatuja alueella on yhteensä noin 170 km, joista Luoston alueella 95 km. Vuodepaikkoja alueella on noin 7 000 (Pyhä 3 500 ja Luosto 3 500).
Varausperuste: Kansainvälinen matkailualue.
Kehittämisperiaate: Kehitetään alueelle tiiviit kävelykylät keskusten ytimeen, joiden kesäilmeestä myös huolehditaan. Varaudutaan henkilökunnan asuntojen ja palveluiden sijoittamiseen.

Merkintä: RM 1423 **Kunta:** INARI, SODANKYLÄ
Päiväys: 6.5.2005
Alueen nimi: SAARISELKÄ
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Inarin ja Sodankylän kunnan alueella. Inarin kunnan puolella on Saariselän keskus ja Sodankylän puolella sijaitsevat Kakslauttanen ja Kiilopää. Saariselällä on 8 hotelleja, yli 12.000 vuodepaikkaa, mittavat kylpylä- ja liikuntatilat, parikymmentä ravintolaa, runsaasti ohjelmanpalveluyrityksiä, kauppalikkeita sekä lukuisia muita palveluja. Alueella on rinteitä 11 sekä halfpipe/street sekä lastenrinne. Hiihtolatuja alueella on noin 240 km. Kakslauttasessa ja Kiilopäällä on reilu 1 000 vuodepaikkaa. Saariselän vahvuus perustuu luontoon ja luontopalveluihin. Alueella on mittava latu- ja polkuverkosto sekä suuri Urho Kekkosen kansallispuisto vieressä.
Varausperuste: Kansainvälinen matkailualue.
Kehittämisperiaate: Säilytetään tiivis rakenne, mutta otetaan huomioon luontokohteen vaatimukset. Varaudutaan henkilökunnan asuntojen ja palveluiden sijoittamiseen.

Merkintä: RM 1424 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 6.5.2005
Alueen nimi: PERHE-LUOSTO
Sijainti ja kuvaus: Perhe-Luosto on koko perheen pieni laskettelukeskus vain 10 kilometrin päässä Luoston keskustasta. Alueella on neljä rinnettä (pituus 1100m ja korkeusero 125 m) ja street. Hiihtolatu yhtyy Pyhä-Luoston verkostoon.
Varausperuste: Seudullinen matkailualue.
Kehittämisperiaate: Kehitetään perhelomailun alueena mutta osana Pyhä-Luoston kokonaisuutta.

Merkintä: RM 1425 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 6.5.2005
Alueen nimi: TANKAVAARA
Sijainti ja kuvaus: Tankavaaran Kultakylä kansainvälisine Kultamuseoineen sekä majoitus- ja ravintolapalveluineen on yksi Lapin tunnetuimpia matkailunähtävyyksiä. Kultamuseo perustettiin vuonna 1973 ja sen omistaa yksityinen Kultamuseoyhdistys ry. Sen tehtävänä on tutkia ja tallentaa Suomen kultahistoriaa. Museon ajanmukaiset näyttely- ja työtilat sijaitsevat aidolla kultaa-alueella, Tankavaaran Kultakylässä. Kahdenkymmenen vuoden aikana Kultamuseosta on kehittynyt korkeatasoinen tutkimus- ja tiedelaitos. Se kuuluu yhtenä maamme erikoismuseoista valtionavun piiriin, mikä takaa työn jatkuvuuden ja kehityksen. Kultamuseo on myös yksi Lapin tärkeimmistä matkailukohteista. Kultaa vetää vuosittain lähes 35 000 vierailijaa tutustumaan Suomen ja Lapin kultahistoriasta kertovaan perusnäyttelyyn ja loistavaan mineraalikoelmaan. Vuosittain vaihtuvat erikoisnäyttelyt antavat tutustujalle joka käynnillä uusia elämyksiä. Kultakylän vieressä on myös Koilliskairan luontokeskus.
Varausperuste: Kansainvälinen matkailukohde.
Kehittämisperiaate: Kehitetään aluetta kultahistorian esittelijänä ja keskuksena.

Merkintä:	LL 1625	Kunta: INARI
Päiväys:	29.6.2004	
Alueen nimi:	IVALON LENTOASEMA	
Sijainti ja kuvaus:	Ivalon lentoasema on Suomen pohjoisin ja Lapin vanhin matkailulentoasema. Lapinhelmi-terminaalin kautta kulkee yli 100 000 matkustajaa vuosittain. Kaupalliset palvelut: ravintola, lahjatavaroiden ja matkamuistojen myynti / Tietoja Ivalon lentoasemasta: 2 kiitotietä 2500 metriä ja 1720 metriä / Kansainvälinen lentoasemakoodi: IVL / ICAO koodi: EFIV / Sijainti: 11 km Ivalosta etelään. Lentokentällä toimii myös tulli.	
Varausperuste:	Kansainvälinen lentoasema ja rajanylityspaikka lentoliikenteessä.	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään lentoasemaa ja sen ympäristöä kasvavan ja kansainvälistyvän liikenteen tarpeita vastaavasti. Ympäristön maankäytössä otetaan huomioon kasvavan liikenteen aiheuttamat rajoitukset.	
Merkintä:	LL 1626	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	29.6.2004	
Alueen nimi:	SODANKYLÄN LENTOKENTTÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Sodankylän lentokenttä on ollut käytössä jo 1940-luvun alusta lähtien, jolloin se toimi Petsamon-reitin välilaskupaikkana, kunnes sotatoimet lopettivat liikennöinnin ko. reitillä. Vuodesta 1966 lähtien kenttä on ollut Sodankylän ilmailuharrastajien käytössä. Myöhemmin vuonna 1975 valmistui 1100 m:n pituinen sorapintainen kiitotie, joka varustettiin kiitotievaloin. Kestopäällystetty kiitotie ja asemarakennus valmistuivat 1989, jonka jälkeen käynnistyi kevytreittiliikennekokeilu välillä Oulu-Rovaniemi-Sodankylä-Ivalo. Airbotnia lopetti liikennöinnin Sodankylään kannattavuussyistä 1996. Lentoasema on toistaiseksi suljettu, mutta avataan tilattaessa. AFIS-palveluja annetaan tilattaessa. Sodankylän kunta on suunnitellut kiitotien jatkamista tilauslentotoiminnan mahdollistamiseksi. / Kestopäällystetyn kiitotien pituus 1500 m ja leveys 30 m / Kiitotien ja asematason päällyste uusittu 1996 / NDB-mittarilaskeutumislaitteisto / Suuritehoiset lähestymis- ja kiitotievalot, PAPI-liukuvalot /AFIS-palvelu / Etäisyys Sodankylän keskustasta 3 km. Vaihtoehtoisena lentokentän paikkana on maakuntakaavaan on merkitty Paksuselän alue noin 10 km kuntakeskuksesta etelään.	
Varausperuste:	Nykyinen kenttä laajennusmahdollisuuksineen sekä vaihtoehtoinen paikka.	
Kehittämisperiaate:	YVA-selvityksen pohjalta suunnitellaan valitun vaihtoehdon mukainen korkeatasoinen toteutus yhteistyössä matkailuelinkeinon kanssa ja ympäristöhaittoja lieventäen.	
Merkintä:	E 1803	Kunta: INARI
Päiväys:	6.5.2005	
Alueen nimi:	RAJAJOOSEPIN RAJANYLITYSPAIKKA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Ivalon taajamasta noin 50 km itään. Raja-Joosepin kansainvälisen rajanylityspaikan kautta tapahtui noin 41 700 rajanylitystä vuonna 2004.	
Varausperuste:	Kansainvälinen rajanylityspaikka.	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään toimintaa ja ympäristön laatua vastaamaan Jäämeren käytävän kasvavan liikenteen vaatimuksia.	
Merkintä:	E 1804	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	6.5.2005	
Alueen nimi:	TÄHTELÄN TUTKIMUSKESKUS	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Sodankylän taajamasta noin 7 km etelään Kitisen itärannalla. Alueella sijaitsee Geofysiikan observatorio ja Ilmatieteenlaitoksen Lapin ilmatieteellinen tutkimuskeskus.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä tutkimuskeskus.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	E 1805	Kunta: INARI
Päiväys:	6.5.2005	
Alueen nimi:	PORONTUTKIMUSASEMA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Kaamasesta reilu 5 km etelään. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen porontutkimusasemalla työskentelevät koti- ja ulkomaisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkijat.	
Varausperuste:	Koko poronhoitoaluetta palveleva tutkimusasema.	
Kehittämisperiaate:		

Merkintä:	E 1806	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	6.5.2005	
Alueen nimi:	KEVON TUTKIMUSASEMA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Utsjoen kirkonkylältä 15 km etelään. Turun yliopiston Lapin tutkimuslaitos Kevo sijaitsee Utsjoella, Kevojärven rannalla (69°45'N, 27°01'E). Kevolla tutkitaan subarktisen alueen luontoa sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta. Sen pääasiallinen tutkimusalue on Inarin Lappi, mutta jotkin tutkimushankkeet ulottuvat myös muualle Lappiin, Pohjois-Norjaan, Pohjois-Ruotsiin ja Venäjälle (Kuola). Kevolla tehty ekologinen, ympäristötieteellinen ja maantieteellinen tutkimus edustaa alansa kansainvälistä kärkeä, ja on menestynyt hyvin mm. Suomen Akatemian järjestämissä arvioinneissa. Kevo on merkittävä Turun yliopiston vahvuusalueeksi valitun kokeellisen ympäristötutkimuksen suorituspaikka. Syy-seuraussuhteita selvittelevät kokeelliset ympäristötutkimukset ja Kevolla tehtävät monipuoliset ja pitkäkestoiset ympäristöseurannat hyödyttävät toisiaan ainutlaatuisella tavalla. Ympäristötutkimus hyötyy myös Kevon pitkistä perustutkimusperinteistä ekologiassa ja geotieteissä sekä näillä aloilla harjoitettavasta kansainvälisesti korkeatasoisesta kokeellisesta tutkimuksesta. Alueen rakennetun ympäristön näyttävin osa sijaitsee Kevojärven työntyvällä Kevonniemellä, jossa vaaleaksi rapatut muutamat tutkimusaseman rakennukset muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden yhdessä järveen viettävän niemen kanssa.	
Varausperuste:	Kansainvälisesti merkittävä tutkimuskeskus.	
Kehittämisperiaate:	Huolehditaan maisema-, luonto- ja kulttuuriympäristöarvoista. Kehitetään yhteistyötä matkailuelinkeinon kanssa.	
Merkintä:	E 1807	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	6.5.2005	
Alueen nimi:	SULAOJAN VEDENOTTAMO	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Utsjoen kunnan Karigasniemellä, noin 11 kilometriä Karigasniemi-Kaamanen valtatie 4:ää itään päin. sijoittuen Ailigas-tunturin kaakkoiskulmaan.	
Varausperuste:	Suunnitteilla oleva vedenottamo.	
Kehittämisperiaate:	Vedenottamoa suunniteltaessa otettava huomioon alueen kulttuurihistorialliset arvot. Vedenottamon näkyvät rakenteet tulee sijoittaa erilleen pyhänä paikkana pidetystä lähteestä.	
Merkintä:	E 1808	Kunta: INARI
Päiväys:	6.5.2005	
Alueen nimi:	KONILANTON AJOTESTIRATA	
Sijainti ja kuvaus:	Konilanto sijaitsee Ivalon taajaman länsipuolella. Alueella testataan lähinnä renkaita.	
Varausperuste:	Toiminnassa oleva testirata.	
Kehittämisperiaate:	Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella.	
Merkintä:	E 1809	Kunta: INARI
Päiväys:	6.5.2005	
Alueen nimi:	LENTOKENTÄN AJOTESTIRATA	
Sijainti ja kuvaus:	Ivalon lentoaseman välittömässä läheisyydessä sijaitsee Test Worldin toinen testialue. Alueella 12 erilaista testirataa ja 6 halli- ja toimistorakennusta. Talvisin lentoliikenteeltä suljettuna oleva toinen kiitotie palvelee yhtenä testiratana. Alueen ratojen kunnostuksessa käytetään hyväksi lentoaseman tehokasta kunnossapitokalustoa.	
Varausperuste:	Toiminnassa oleva testirata.	
Kehittämisperiaate:	Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella.	
Merkintä:	E 1810	Kunta: INARI
Päiväys:	6.5.2005	
Alueen nimi:	MELLANAAN AJOTESTIRATA	
Sijainti ja kuvaus:	Test Worldin suurin testialue, yli 20 erilaista rataa ja 5 halli- ja toimistorakennusta, sijaitsee 6 km Ivalon keskustasta itään, Murmanskin tien varrella. Aluetta kehitetään jatkuvasti voimakkaasti.	
Varausperuste:	Toiminnassa oleva testirata.	
Kehittämisperiaate:	Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella ja Jäämeren käytävän varrella. Kehitetään yhteistyötä matkailuelinkeinon kanssa. Huolehditaan viereiselle asutukselle mahdollisesti aiheutuvien ympäristöhaittojen lieventämisestä esim. rakentein.	

Merkintä:	E 1811	Kunta: INARI
Päiväys:	6.5.2005	
Alueen nimi:	TAMMIJÄRVEN AJOTESTIRATA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Ivalon taajamasta n. 20 km kaakkoon. Aluetta käytetään lähinnä rengastestaukseen.	
Varausperuste:	Toiminnassa oleva testirata.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	E 1812	Kunta: INARI
Päiväys:	6.5.2005	
Alueen nimi:	VIRTANIEMEN RAJANYLITYSPAIKKA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Ivalon taajamasta noin 60 km koilliseen. Virtaniemen tilapäisen rajanylityspaikan kautta tapahtuu vuosittain satunnaisia rajanylityksiä, jotka liittyvät kulttuuriin, yhteistyöhön ja liiketoimintaan.	
Varausperuste:	Tilapäinen rajanylityspaikka.	
Kehittämisperiaate:	Selvitetään rajanylityspaikan tarvetta pitkällä tähtäyksellä yhteistyössä Venäjän kanssa. Tarvittaessa rajanylityspaikka vakinaistetaan ja pyritään saamaan kansainväliseksi rajanylityspaikaksi.	
Merkintä:	E 1813	Kunta: INARI
Päiväys:	11.5.2005	
Alueen nimi:	HÄRKÄSELÄN AJOTESTIRATA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Saariselän matkailukeskuksesta 10 km lounaaseen. Härkäselkä on varaus maapohjaisiksi radoiksi kesä ja talvikäyttöön. Sopiva myös matkailukäyttöön, koska on lähellä Saariselän matkailukeskusta mutta kuitenkin häiriön kannalta siitä riittävän kaukana.	
Varausperuste:	Suunnitteilla oleva testirata.	
Kehittämisperiaate:	Suunnitellaan ja toteutetaan poronhoidon ja matkailun tarpeet huomioon ottaen.	
Merkintä:	E 1814	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	8.6.2005	
Alueen nimi:	SODANKYLÄN LENTOKENTÄN AJOTESTIRATA	
Sijainti ja kuvaus:		
Varausperuste:	Toiminnassa oleva testirata.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	E 1815	Kunta: INARI
Päiväys:	8.11.2005	
Alueen nimi:	KAAMASEN LENTOKENTÄN AUTOTESTIRATA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Kaamasen lentopaikalla. Alueen käyttö on ollut lähinnä maastoautoratana ja Ivalon alueiden ruuhkatasajana. Alueen 1,6 km pitkä ja 80 metriä leveä kiitotie mahdollistaa monipuolisen testiradan rakentamisen tarpeiden mukaan. Tavoite on saada alue täysipainoiseen käyttöön.	
Varausperuste:	Toiminnassa oleva testirata.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	E 1816	Kunta: INARI
Päiväys:	9.11.2005	
Alueen nimi:	ROMOPÄÄN AUTOTESTIRATA	
Sijainti ja kuvaus:	Suunnitteilla oleva jäähalli/polannerata Romopään huipun pohjoispuolella olevalle tasanteelle.	
Varausperuste:	Suunnitteilla oleva testirata.	
Kehittämisperiaate:	Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella ja Jäämeren käytävän varrella. Kehitetään myös matkailutoimintaa.	
Merkintä:	E 1817	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	2.12.2005	
Alueen nimi:	KARIGASNIEMEN POROTEURASTAMO	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Karigasniemen kylän pohjoispuolella. Karigasniemen poroteurastamon omistaa Paistunturin paliskunta. Karigasniemen poroteurastamossa teurastetaan poroja vuosittain noin 3000-4000. Ailiggaan poroerotusaidalta tulee teuraskuja poroteurastamolle. Teurastamon yhteydessä on toimiva teurasjätteen kompostointilaitos.	
Varausperuste:	Toiminnassa oleva poroteurastamo.	
Kehittämisperiaate:		

Merkintä:	E 1818	Kunta: INARI
Päiväys:	2.12.2005	
Alueen nimi:	SEVETTIJÄRVEN POROTEURASTAMO	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Sevettijärven kylän eteläpuolella. Sevettijärven poroteurastamon omistavat Muddusjärven-, Vätsärin- ja Näätamön paliskunnat. Sevettijärven poroteurastamossa teurastetaan poroja vuosittain noin 4000-5500. Ahvenjärven ja Semekurttan erotusaidoilla on rakennettu kujat, joita pitkin teurasporot tuodaan poroteurastamolle. Teurastamolla ei ole jätteen kompostointia.	
Varausperuste:	Toiminnassa oleva poroteurastamo.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	E 1819	Kunta: INARI
Päiväys:	2.12.2005	
Alueen nimi:	TOIVONIEMEN POROTEURASTAMO	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Kaamasen kylän eteläpuolella porontutkimusaseman läheisyydessä. Toivonniemen poroteurastamossa teurastetaan vuosittain noin 2500 – 3000 poroa. Aikoinaan on teurastettu lampaita ja villisikoja, mutta ei enää moneen vuoteen. Teurastamo on rakennettu vuonna 1997. Luut, päät, koparat ja suolisto ym. jätteet sekoitetaan murskaimen avulla keskenään maanalaiseen säiliöön ja jäte kuljetetaan imuautolla Karigasniemen kompostorilaitokseen, jossa niistä tehdään multaa. Teurastamon yhteydessä on 4 kpl teurasporojen lepuutusaitausta n. 10*40m ja noin 2 ha aitaus. Teurastamon omistaa valtio eli Saamelaisalueen koulutuskeskus.	
Varausperuste:	Toiminnassa oleva poroteurastamo.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	E 1820	Kunta: INARI
Päiväys:	2.12.2005	
Alueen nimi:	ANGELIN POROTEURASTAMO	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Angelin kylän koillispuolella. Angelin poroteurastamon omistaa Muotkatunturin paliskunta. Angelin poroteurastamolla teurastetaan poroja vuosittain noin 5000-6000. Teurastamolla ei ole jätteen kompostointia.	
Varausperuste:	Toiminnassa oleva poroteurastamo.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	E 1821	Kunta: INARI
Päiväys:	2.12.2005	
Alueen nimi:	HIRVASSALMENVAARAN POROTEURASTAMO	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Inari - Kittilä -tienvarressa Menesjärveltä noin 20 kilometriä etelään. Hirvassalmenvaaran poroteurastamon omistavat Hammastunturin ja Sallivaaran paliskunnat. Hirvassalmen poroteurastamolla teurastetaan poroja vuosittain 4500-5000. Hirvassalmen poroerotusaidalta on kuja, jota pitkin porot tuodaan poroteurastamolle. Teurastamolla ei ole teurasjätteen kompostointia.	
Varausperuste:	Toiminnassa oleva poroteurastamo.	
Kehittämisperiaate:	.	
Merkintä:	E 1822	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	2.12.2005	
Alueen nimi:	VUOMASELÄN POROTEURASTAMO	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Saariselän eteläpuolella. Vuomaselän poroteurastamon omistavat Lapin- ja Paatsjoen paliskunnat. Teurastamon on rakennettu 1995. Vuomaselän poroteurastamossa teurastetaan poroja vuosittain noin 6500-10000. Teurastamolla ei ole jätteen kompostointia. Vuomaselän poroerotusaidalta on n.3km pitkä kuja, jota pitkin teurasporot kuljetetaan teurastamolle.	
Varausperuste:	Toiminnassa oleva poroteurastamo.	
Kehittämisperiaate:		

Merkintä:	E 1823	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	2.12.2005	
Alueen nimi:	SODANKYLÄN POROTEURASTAMO	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Sodankylän päätaajamasta reilu 10 km pohjoiseen. Sodankylän poroteurastamo on rakennettu vuonna 1990. Sen omistaa Sattasniemen, Kemin-Sompion, Oraniemen, Syväjärven ja Pyhä-Kallion paliskunnat. Teurastetaan vuosittain noin 7500-8000 poroa. Ei teurasteta muita eläimiä. Ei kompostointia.	
Varausperuste:	Toiminnassa oleva poroteurastamo.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	E 1824	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	2.12.2005	
Alueen nimi:	OSUUSKUNTA KOTAPORON POROTEURASTAMO	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Unarin Luusuassa. Rakennettu vuonna 1998. Vuosittain 1500 poroa käsitellään laitoksessa. Osuuskunnassa on 14 osakasta, jotka omistavat laitoksen. Laitoksella on oma kompostointisysteemi.	
Varausperuste:	Toiminnassa oleva poroteurastamo.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	E 1825	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	29.3.2006	
Alueen nimi:	VUOTSON TUTKIMUSASEMA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Lokan altaan pohjoisrannalla noin 3 km nelostieltä itään. Geologian tutkimuskeskus käyttää tutkimusasemaa keskustukikohtana laajan alueen geologisissa kartoituksissa, tutkimuksissa ja malminetsintätöissä. Tutkimusasemalla tehdään pohjaveteen, routaan ja muihin maankamaran ilmiöihin ja ominaisuuksiin liittyviä seurantoja ja tutkimuksia.	
Varausperuste:	Toiminnassa oleva tutkimusasema.	
Kehittämisperiaate:	Seurantoja ja tutkimuksia jatketaan ja monipuolistetaan.	
Merkintä:	EN 2324	Kunta: INARI
Päiväys:	21.6.2004	
Alueen nimi:	KIRAKKAKÖNGÄS	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Ivalon taajamasta pohjoiseen Ukonjärven kohdalla. Voimalaitos on rakennettu vuonna 1990. Putouskorkeus on 14 m ja teho 1 MW. Vuosienergia on 4,5 GWh.	
Varausperuste:	Tuotannossa oleva voimalaitos.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	EN 2325	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	21.6.2004	
Alueen nimi:	PORTTIPAHTA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Sodankylän pohjoisosissa Porttipahdan tekoaltaan eteläreunassa. Voimalaitos on rakennettu vuosina 1979-81. Putouskorkeus on 30 m ja teho 35 MW. Vuosienergia on 100 GWh/a.	
Varausperuste:	Tuotannossa oleva voimalaitos.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	EN 2326	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	21.6.2004	
Alueen nimi:	KURITTUKOSKI	
Sijainti ja kuvaus:	Voimalaitos on rakennettu vuosina 1985-87. Putouskorkeus on 11 m ja teho 15 MW. Vuosienergia on 42 GWh/a. Voimalaitokseen liittyy kiinteästi myös voimalaitoksen yläpuolella oleva jokiallas (voimalaitosallas).	
Varausperuste:	Tuotannossa oleva voimalaitos.	
Kehittämisperiaate:		

Merkintä:	EN 2327	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	21.6.2004	
Alueen nimi:	VAJUKOSKI	
Sijainti ja kuvaus:	Voimalaitos on rakennettu vuosina 1982-84. Putoukorkuus on 16 m ja teho 21 MW. Vuosienergia on 69 GWh/a. Voimalaitokseen liittyy kiinteästi myös voimalaitoksen yläpuolella oleva jokiallas (voimalaitosallas).	
Varausperuste:	Tuotannossa oleva voimalaitos.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	EN 2328	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	21.6.2004	
Alueen nimi:	MATARAKOSKI	
Sijainti ja kuvaus:	Voimalaitos on rakennettu vuosina 1993-95. Putoukorkuus on 7 m ja teho 11 MW. Vuosienergia on 31 GWh/a. Voimalaitokseen liittyy kiinteästi myös voimalaitoksen yläpuolella oleva jokiallas (voimalaitosallas).	
Varausperuste:	Tuotannossa oleva voimalaitos.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	EN 2329	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	21.6.2004	
Alueen nimi:	KELUKOSKI	
Sijainti ja kuvaus:	Voimalaitos on rakennettu vuosina 1999-01. Putoukorkuus on 7 m ja teho 9,8 MW. Vuosienergia on 38 GWh/a.	
Varausperuste:	Tuotannossa oleva voimalaitos.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	EN 2330	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	21.6.2004	
Alueen nimi:	KURKIASKA	
Sijainti ja kuvaus:	Voimalaitos on rakennettu vuosina 1990-92. Putoukorkuus on 12,5 m ja teho 27 MW. Vuosienergia on 83 GWh/a. Voimalaitokseen liittyy kiinteästi myös voimalaitoksen yläpuolella oleva jokiallas (voimalaitosallas).	
Varausperuste:	Tuotannossa oleva voimalaitos.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	EN 2331	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	21.6.2004	
Alueen nimi:	LOKKA	
Sijainti ja kuvaus:	Voimalaitos on rakennettu vuonna 1967. Putoukorkuus on 13 m ja teho 0,15 MW. Vuosienergia on <1 GWh/a.	
Varausperuste:	Tuotannossa oleva voimalaitos.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	tv 2364	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	6.5.2005	
Alueen nimi:	KUOLAVVAARA-KEULAKKOPÄÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Alue koostuu kahdesta tunturista Kumputunturin eteläpuolella Kittilän keskustasta noin 40 km itään ja Tepsan kylästä vajaan 10 km pohjoiseen Kittilän ja Sodankylän kuntien rajalla. Alueelle voidaan tilan puolesta rakentaa luokkaa 15 – 25 MW tuulivoimaa (noin 20 voimalaa). Asutusta visuaaliselle vaikutusalueelle sijoittuu vähän. Lähimmät talot sijaitsevat Keulakkopään pohjoispuolella, noin 2,5 km:n etäisyydellä voimaloista. Vaaran rinteiden puustoisuudesta ja asutuksen suuntautuneisuudesta johtuen vaikutukset jäävät hyvin vähäisiksi.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä tuulivoimala-alue.	
Kehittämisperiaate:	Teiden ja voimaloiden sijoittelussa huomioitava mm. uhanalaisten kääpien ja jäkälien sijainti sekä porotalouden mahdolliset vaateet.	

Merkintä:	EJ 2382	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	6.5.2005	
Alueen nimi:	SODANKYLÄN JÄTEASEMA	
Sijainti ja kuvaus:	Sodankylän kaatopaikka sijaitsee n. 10 km kirkonkylän keskustasta itään valtatie 5:n varrella.	
Varausperuste:	Nykyinen kaatopaikka/ mahdollinen tuleva siirtokuormausasema.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	EK 1904	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	29.6.2004	
Alueen nimi:	KEIVITSA	
Sijainti ja kuvaus:	Keivitsan kerrosintruusio on osa ns. Keivitsa-Satovaarakompleksia, josta juuri Keivitsa on parhaiten tutkittu. Pinta-alaltaan intruusio on noin 16 km ² ja koostuu peridotiiteista ja erilaisista gabroluokan kivistä. Taloudellisesti merkittävin malmiaihe on Cu-Ni-PGE-Au-esiintymä, jossa on vaihtelevasti mineralisoitunutta kiveä noin 260 miljoonaa tonnia. Tästä taloudellisesti hyödyntämiskelpoista malmia on useita kymmeniä miljoonia tonneja.	
Varausperuste:	Suunniteltu kaivosalue.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	EK 1905	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	29.6.2004	
Alueen nimi:	PAHTAVAARA	
Sijainti ja kuvaus:	Pahtavaaran kaivos on tällä hetkellä ainoa Lapissa toimiva kultakaivos. Kultamalmi esiintyy ruhjeiden kontrolloimana heikosti kiisuuntuneessa ja voimakkaasti muuttuneessa ultramafisessa vulkaniitissa. Sattasvaaran vulkaniittialue on noin 300 km ² laajuinen, joten siihen liittyy hyvin laaja-alainen kultapotentialiaali. Tunnetut kokonaismalmivarat ovat yli 1 milj. tonnia, josta louhimatta on noin puolet.	
Varausperuste:	Toiminnassa oleva kaivos.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	EP 2897	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	24.11.2006	
Alueen nimi:	KELUKOSKEN VESISTÖKOULUTUSALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Sodankylän kirkonkylän pohjoispuolella, Kelukosken voimalaitokset yläpuolella.	
Varausperuste:	Puolustusvoimien harjoitusalue.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	EP 2898	Kunta: INARI
Päiväys:	11.5.2005	
Alueen nimi:	IVALON RAJAVARTIOALUEEN JOHTOPAIKKA	
Sijainti ja kuvaus:	Alueella sijaitsee Ivalon rajavartioalueen johtopaikka, Rajajääkärikomppania (1.7.2007 alkaen Rajajääkäriosasto), ampuma- ja harjoitusalue sekä palvelusuhdeasuntoja. Rajajääkärikomppania kouluttaa henkilöstöä rajajoukkojen reserviin kriisiajan tarpeita varten.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti tärkeä rajavartiolaitoksen alue.	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	EP 2899	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	29.6.2004	
Alueen nimi:	SODANKYLÄN VARUSKUNTA	
Sijainti ja kuvaus:	Alueella sijaitsee Sodankylän varuskunta lähiharjoitusalueineen sekä Kyljärven ampuma- ja harjoitusalue. Jääkäriprikaatin lisäksi Sodankylän varuskunnassa toimivat Puolustushallinnon Rakennuslaitoksen Rakennustoimisto, Sodankylän Vaatetuskorjaamo, Sodankylän Tietotekniikkayksikkö ja Sodankylän Sotilaskotiyhdistys. Runsaan 900:n varusmiehen joukko-osasto kouluttaa maanpuolustustahtoisia taistelijoita ja reserviläisiä. Palkattua henkilöstöä on 450, joista sotilaita noin 150.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti tärkeä puolustusvoimien varuskunta-alue.	
Kehittämisperiaate:	Ympäröivän maankäytön suunnittelussa otetaan huomioon varuskunnan ampumaradan, lähiharjoitusalueen sekä Kyljärven ampuma- ja harjoitustoiminnasta aiheutuva meluhaitta.	

Merkintä:	EP 2900	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	29.6.2002	
Alueen nimi:	ROVAJÄRVEN AMPUMA-ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Kemijärven kaupungin, Pelkosenniemen ja Sodankylän kunnan sekä Rovaniemen maalaiskunnan alueella. Alueella sijaitsevan järven mukaan nimetty 1 200 neliökilometrin ampuma-alue onkin Länsi-Euroopan suurin. Tykistön valtakunnallisia ampumaleirejä alueella on ollut vuodesta 1949, ja vuonna 1986 siitä tuli koko puolustusvoimien pääampuma-alue.	
Varausperuste:	Puolustusvoimien harjoitusalue.	
Kehittämisperiaate:	Aluetta kehitetään puolustusvoimien pääampuma-alueena. Ympäröivän maankäytön suunnittelussa otetaan huomioon ampuma-alueen toiminnasta aiheutuva meluhaitta.	
Merkintä:	S 3020	Kunta: INARI
Päiväys:	10.5.2004	
Alueen nimi:	KIELAJOEN HARJUALUE	
Sijainti ja kuvaus:		
Varausperuste:	Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002, harjujen suojeleohjelma VNp. 3.5.1984	
Kehittämisperiaate:	Alueen suojele toteutetaan maa-aineslain nojalla. Säilytetään maiseman peruspiirteet.	
Merkintä:	S 3021	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	10.5.2004	
Alueen nimi:	PULMANKIJÄRVI	
Sijainti ja kuvaus:	Kallioperä Pulmankijärven ympärillä on pääasiassa eri tyyppisiä gneissejä. Maaperä on yleisimmin moreenia, jonka päällä on kerros orgaanista ainesta. Pulmankijärvi on syntynyt suureen kallioperän murroslaaksoon ja varsinkin järven pohjoispäässä on jyrkkiä kalliopahtoja. Veden laatu on erittäin hyvä; vesi on kirkasta, happipitoista ja vähäravinteista. Vedenkorkeus vaihtelee jopa 4 m vuodenaikasta riippuen (keskiosiltaan syvyys 34 m). Galldasjohka on terrassimaisesti kohoava monitasoinen delta, jonka keskelle Galldasjohka on uurtanut syvän uoman. Kasvillisuutta luonnehtii subalpiiniset varpujäkälätyypin tunturikoivikkokankaat. Laaksossa kasvaa myös ryhmä haapoja. Pulmankijärven rinnelehdon kasvillisuus on alueen emäksisten amfiboliittikivien ja virtailevien valuvesien johdosta hyvin rehevää suurruoholehtoa ja tuoretta lehtoa, laikuittain letoniittyä. Puusto on pääosin koivikkoa, paikoin kookasta harmaalepikkoa. Luonnoltaan Lapin merisintä osaa (12 km Jäämerelle, korkeus 14,6 m mpy), mikä vaikuttaa myös eliölajistoon. Alueen kasvi- ja eläinlajistoon kuuluu useita harvinaisuuksia, mm. sisävesissä erittäin harvinainen kampela (<i>Platichthys flesus</i>). Pensaskanervan (<i>Myricaria germanica</i>) ainoa Suomessa tunnettu kasvupaikka on Pulmankijärven ympäristö.	
Varausperuste:	Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002, harjujen suojeleohjelma VNp. 3.5.1984, rantojen suojeleohjelma VNp. 20.12.1990, lehtojen suojeleohjelma VNp. 13.4.1989, yksityinen suojelealue	
Kehittämisperiaate:	Alueen toteuttamiskeinoina ovat luonnonsuojelelaki, rakennuslaki ja maa-aineslaki. Säilytetään maisema-, luonto- ja kulttuuriarvot. Kehitetään ohjattua retkeilyä ja ohjelmapalveluja.	
Merkintä:	S 3022	Kunta: INARI
Päiväys:	10.5.2004	
Alueen nimi:	TUURUHARJU-IIJÄRVEN HARJUALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Inarin pohjoisosassa Iijärven lounaispuolella.	
Varausperuste:	Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002, harjujen suojeleohjelma VNp. 3.5.1984	
Kehittämisperiaate:	Alueen toteutuskeinona on maa-aineslaki. Säilytetään maiseman peruspiirteet.	
Merkintä:	S 3023	Kunta: INARI
Päiväys:	10.5.2004	
Alueen nimi:	TERSTUN LUONNONSUOJELUALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Muddusjärven länsirannalla.	
Varausperuste:	Rantojen suojeleohjelma VNp. 20.12.1990, yksityinen suojelealue	
Kehittämisperiaate:		

Merkintä:	S 3024	Kunta: INARI
Päiväys:	10.5.2004	
Alueen nimi:	VASKOJOKI	
Sijainti ja kuvaus:	Alue muodostuu Paaterin ja Muddusjärven välisestä Kettujoesta ja siihen liittyvistä suoalueista sekä Vaskojoen alaosan suistoalueesta. Molemmissa joissa on lukuisia sivupolvekkeita ja –lampareita, jotka lisäävät suuresti rantaviivan pituutta. Rannat ovat pääasiassa tulvanevoja ja saraluhtia. Jokien lampareissa on järvikorte- ja järvikaislakasvustoja. Vaskojoelta on löytynyt mm. uposvesitähteä ja merivita. Alueeseen kuuluvat myös Tuorisjängän ja Halstimajängän aapasuot ja joitakin pieniä metsäsaarekkeita. Merkittävä linnuston pesimäalue ja muutonaikainen levähdysalue.	
Varausperuste:	Natura VNp. 20.8.1998, lintuvesien suojeluohjelma VNp. 3.6.1981	
Kehittämisperiaate:	Alueen suojelu tullaan toteuttamaan luonnonsuojelulain ja rakennuslain keinoin (vesialueet vesilaki). Kehitetään opastettuna käyntikohteena.	

Merkintä:	S 3025	Kunta: INARI
Päiväys:	10.5.2004	
Alueen nimi:	INARIJÄRVI	
Sijainti ja kuvaus:	<p>Inarijärven allas sijaitsee kallioperän vajoamassa alle 200 m korkeudella merenpinnasta. Alueen kallioperä koostuu pääosin ikivanhasta graniittisesta pohjagneisistä ja tämän eteläpuolella olevasta nuoremasta granuliitista. Näiden kivilajien raja kulkee luode-kaakko suunnassa suunnilleen järven keskeltä. Rajakohtaan sijoittuu pienialasia fylliitti-, kiilleliuske- ja kiillegneisiesiintymiä sekä happamia syväkiviä. Aluetta halkovat lukuisat lounaasta koilliseen suuntautuvat murroslaaksot, minkä vuoksi pitkät ja kapeat salmet eli nuorat ja kapeat lahdet eli vuonot ovat Inarijärven maisemalle ominaisia. Inarijärvi on Suomen kolmanneksi suurin järvi (1043 km²) ja sen maksimisyvyys on noin 92 m. Inarijärven lämpötila on laajoja selkivesiä ja runsaasti saaria, minkä vuoksi maisema on vaihteleva ja omaleimainen. Inarijärvelle luonteenomaisia ovat jyrkät moreeni- ja kalliorannat, mutta myös turverantoja on noin kolmasosa rannoista. Harvalukuiset hiekkarannat sijoittuvat järven eteläosassa sijaitsevien jokien suoalueille sekä harjuksoille. Inarijärveä on säännöstelty vuodesta 1942 lähtien Venäjän puolella sijaitsevan voimalaitoksen avulla. Luvanmukainen teoreettinen säännöstelyväli on 2,36 m, mutta toteutuneessa säännöstelyssä vuotuinen vaihtelu on ollut keskimäärin noin 1,45 m, mikä on ainoastaan 20 cm suurempi kuin luonnontilassa. Säännöstelyn johdosta vedenkorkeus on noussut keskimäärin noin puoli metriä. Rantavyöhykkeen eliöstön kannalta merkittävin muutos luonnontilaan verrattuna on kesällä tasaisena pysyvä vedenkorkeus. Vedenkorkeuden tasaisuus avovesikaudella on kaventunut ilmaversoisten kasvien vyöhykkeitä ja samalla vähentänyt ylimmän rantavyöhykkeen monimuotoisuus. Vedenkorkeuden vaihtelun vähäisyydestä ja kivikkoisista rannoista johtuen säännöstelyn vaikutukset Inarijärven luonnontilaan ovat kuitenkin olleet suhteellisen vähäisiä. Inarijärvi on karu ja kirkasvetinen järvi. Hieman ruskeavetisempiä alueita ovat järven länsi- ja eteläosassa, joihin kohdistuu Juutuanjoen ja Ivalojoen mukana valuma-alueelta tuleva luonnonhuhautouma ja pääosa pistemäisestä kuormituksesta. Valtaosa, yli 90 %, järven tulevasta ravinteista on peräisin jokien mukana tulevasta huuhtoutumasta ja laskeumasta. Vesistöjen laadullisen yleisluokituksen mukaan Inarijärveä voidaan pitää laadultaan erinomaisena vesistönä. Kasvillisuudeltaan Inarijärvi edustaa karua sarajärvityyppiä. Ilmaversoiskasvillisuus on niukkaa ja rantoja reunustaa yleensä vain kapea saravyöhyke (mm. vesisara). Muulle lajistolle on tyypillistä oliotrofisia olosuhteita ilmaisevan upos- ja pohjalehtilajien yleisyys. Yleisinä esiintyviä lajeja ovat vaalea- ja tummalahnaruoho, hapsiluikka, rantaleinikki, heinävita, ruskoärviä sekä syvemmillä vesisammalet ja NITELLA-suvun makrolevät. Inarijärven linnustolle on ominaista karujen, kirkasvetisiä ja suurehkoja järviä suosivien lajien esiintyminen. Tällaisia lajeja ovat mm. kuikka, koskelot ja merilokki. Inarijärven kalalajistolle on ominaista lohensukuisten kalalajien runsaus sekä särkikalojen puuttuminen mutua lukuun ottamatta. Inarijärven ja sen sivuvesistöjen siikakannat ovat tunnettuja monipuolisuudestaan. Inarijärven lämpötila on esiintynyt kaikkiaan kuusi alkuperäistä siikamuotoa: pohjasiika, karikutusiika, lehtisiika ja räpäys (Coregonus lavaretus pidschian) sekä riika ja reeska (Coregonus lavaretus). Järvitaimenesta Inarijärven lämpötila esiintyy useita eri kantoja (mm. Ivalojoen ja Juutuanjoen kannat). Myös nieriästä Inarijärven lämpötila esiintyy useita eri muotoa: isonieriää eli rautua ja pikkunieriää eli paltsarautua. Alkuperäisten kalalajien lisäksi Inarijärven lämpötila on istutettu tai sinne on levinnyt muikku, planktonsiika, järvilohi, harmaanieriä ja satunnaisesti kirjolohi. Inarijärvi edustaa maisemallisesti omaleimaisia, karua suurjärvityyppiä, joita on vain muutamia subarktilla vyöhykkeellä. Inarijärven kalalajisto on monipuolinen ja siihen kuuluvat alkuperäiset järvitaimen- ja isonieriäkannat. Myös järven siikakannat ovat monimuotoisia.</p>	
Varausperuste:	Natura VNp. 20.8.1998, rantojen suojeluohjelma VNp. 20.12.1990	
Kehittämisperiaate:	Alueen suojelu on toteutettu rakennuslain nojalla Inarijärven osayleiskaavan mukaisesti. Säilytetään luonto-, maisema- ja kulttuuriarvot. Kehitetään olemassa olevia matkailupalveluja, ohjattua retkeilyä ja ohjelmopalveluja. Lounaisosaan mantereelle voidaan rakentaa myös uusia ympäristövaikutuksiltaan vähäisiä matkailupalveluja. Alueet ja rakennelmat toteutetaan korkeatasoisesti maisema- ja luontoarvoihin sovituen.	

Merkintä:	S 3026	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	10.5.2004	
Alueen nimi:	POIKELAN LUONNONSUOJELUALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Unarin luoteisrannalla.	
Varausperuste:	Rantojen suojeluohjelma VNp. 20.12.1990, yksityinen suojelualue	
Kehittämisperiaate:	.	

Merkintä:	S 3027	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	11.11.2005	
Alueen nimi:	UTSJOEN POLIISIASEMA	
Sijainti ja kuvaus:	<p>POLIISIASEMA: Vuonna 1922 nimismiehen virkataloksi rakennettu yksikerroksinen, lautavuorattu hirsirakennus sijaitsee Utsjoen kirkonkylässä Tenojoen tuntumassa lähellä jokea ylittävää uutta komeaa siltaa (n.300m lounaaseen). Kyseessä on säilyneisydessään poikkeuksellinen nimismiehen virkatalo sekä edustava osa vanhaa Utsjoen kirkonkylän suomalaisrakentamista. Jugendsävyinen virkatalo, jonka ikkunat uusittiin vuonna 1982 alkuperäisen mallin mukaisesti, sisältää sekä kansliatilat että asunnon. Pihapiiriin kuuluvat lisäksi aitta, talli ja sauna. KULTALA (12): Utsjoen kirkosta n. 7 km pohjoiseen Tenojoen länsipuolella. Kalmisto on joen ja maantien välissä Vallen tilalle vievän tien kaakkoispuolella n. 70 m rakennuksista etelään. Tunturikoivua kasvavalla hiekkamoreeniterassilla on alle sata n. 1 x 2 m kokoista painannetta. Tämän länsipuolinen kangas on nimeltään ”Kuolleden kulpuna”. Asuinpaikkaan viittaavaa kvartsia on kalmiston eteläpuolelta polun varresta. Löydöt: kvartsia KM 14388, 23074 Tark. 1958 Erä-Esko, Inv. 1985 Kankaanpää, Inv. 2003 Karjalainen. COALGASBORE (59): Utsjoen kirkosta n. 6 km pohjoiseen Tenojoen ja maantien lounaispuolella. Kultalasta n. 100 m luoteeseen, Kultalan tilan niityn koillis- ja luoteisreunassa, on hienohiekkainen tunturikoivikko kasvava laakso, jossa on kahdeksan kodanpohjaa n. 160 m pitkässä kaakko-luode –suuntaisessa rivissä. Pohjat ovat neliön tai monikulmion muotoisia. Kaikkien keskellä on liesikiveys. Alueella myös kuoppia sekä asuinpaikkalöydöksiä laakson pohjaa noudattavalla viljelystieltä. Kotakenttä liittyy tiettävästi Äimäjoen suupuolelle 1600-luvulla rakennettuun kirkkoon. Löydöt: riippulukko, avain, luunaskali, saviastian pala, piitä, kvartsia, palanutta ja palamatonta luuta Hist. os. 53069:1-6, KM 23312:1-6 Ks. Paulaharju 1927:290, Kaiv. ja kart. 1953 Erä-Esko, Inv. 1985 Kankaanpää, 1986 Rankama & Arponen, Inv. 1988 Rankama, Inv. 2003 Karjalainen. KIRKONKYLÄ, TIELAITOS (102): Utsjoen kirkosta yli 5 km koilliseen Utsjoen länsirannalla. Matkailuhotellin ja tielaitoksen varikon välissä mättäikköisessä tunturikoivikossa olevan latomuksen ala on 2,7 x 1,5 m ja korkeus n. 20 cm. Se on kokonaan sammaleen peitossa lukuun ottamatta päädyissä olevia isompia, n. 30 cm:n läpimittaisia kiviä. Inv. 1987 Rankama, Inv. 2003 Karjalainen.</p>	
Varausperuste:	<p>Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85). Maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Kalmisto I, Kivikautinen löytöpaikka II, Kodansijoja I, Kuoppia I ja Latomus II. Museaalinen numero 12, 59 ja 102.</p>	
Kehittämisperiaate:	<p>Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset, rakennelmat ja muinaisjäännökset ympäristöineen säilytetään. Kunnostus- ja hoitotyöt suunnitellaan yhteistyössä museoviranomaisten ja Siidan kanssa. Saamelaiskulttuuria korostetaan ja opastusta kehitetään. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella ja Jäämeren käytävän varrella.</p>	

Merkintä:	S 3029	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	11.11.2005	
Alueen nimi:	VÄLIMAAN ASUMAKENTTÄ	
Sijainti ja kuvaus:	<p>ASUMAKENTTÄ: Autioitunut Välimaan asumakenttä rakennuksineen edustaa tyypillistä tenolaista jokisaamelaistaloutta. Se sijaitsee Tenojoen varressa Utsjoen kirkolta Nuorgamiin vievän tien puolivälissä. Välimaan alue on osa tasaista Tenon rantapaltoa, jolla on ollut asutusta jo kauan. Lähitöllä on kaksi lapintaloa. Kulttuurimaiseman arvot perustuvat ennemmin talon ja pihapiirin perinteiseen sijaintiin kuin vaatimattomien rakennusten rakennushistoriallisiin arvoihin. Sinänsä tavallinen Välimaan tila on muuttunut arvokkaaksi monien arvokkaampien kohteiden hävittyä. Asuinkentällä on muun muassa turvekattoinen asuinrakennus, lammaspuura, aittoja ja lato. Karjatalouteen liittyvän rehunhankinnan jäljet ilmenevät lähiympäristössä niittyinä ja lehdesniityn tapaisena koivikkona. Kentän länsipuolella on harvinaisen suuria ja iäkkäitä koivuja. Asumakenttä rakennuksineen on hankittu valtiolle säilytettäväksi kulttuurihistoriallisena rakennusmuistomerkkinä. Rakennukset on kunnostettu 1980-luvun alussa. VÄLIMAAN MUINAISJÄÄNNÖKSET (65): Utsjoen kirkosta n. 26 km koilliseen Tenojoen etelärannalla. Museotila on Pajukosken tilan länsipuolella Tenon ja maantien välissä ruohottuneella ja pensikoituneella rantaterassilla. Tilan rakennukset on entisöity kuvaamaan utsjokelaista jokilappalaistaloutta, jolle on ominaista kalastuksen ohella karjan ja lampaiden pito. Pihapiirissä ja sen välittömässä läheisyydessä on useita kodanpohjia ja jäänteitä muistakin rakennuksista, joista osa on osittain sortunut törmältä. Löydöt: rautakirves KM 24400 Inv. 1985 Kankaanpää, Ks. 1985 Carpelan (muistio), Kart. 1987 Rankama, Inv. 1990 Rankama. NATURA-ALUEEN KUVAUS: Kentän kasvillisuus on melko avointa, mutta on alkanut pensoittua ja metsittyä varsinkin laidoiltaan. Kasvillisuustyyppiltään kenttä edustaa pääosin kuivahkoa-tuoretta heinäniittyä valtalajeinaan nurmilauha, lampaannata, siankärsämö, kultapiisku ja mesimarja. Lähempänä rantaa on kuiva kangasmaainen keto, jossa kultapiisku, mesimarja, varvut ja heinät leimaavat kasvillisuutta. Alue on tärkeä ruijannokiperhosen esiintymisalue. Alueen nykyisen kaltainen käyttö turvaa alueiden luonnonarvojen säilymistä.</p>	
Varausperuste:	<p>Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85), valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö, valtakunnallisesti arvokas perinnemaisema. Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Museotila I/II. Museaalinen numero 65. Natura VNp. 8.5.2002.</p>	
Kehittämisperiaate:	<p>Alueen luonto- ja kulttuuriarvot säilytetään. Hoidetaan yhteistyössä museoviranomaisten ja Siidan kanssa. Saamelaiskulttuuria korostetaan ja opastusta kehitetään. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella.</p>	
Merkintä:	S 3030	Kunta: INARI
Päiväys:	4.11.2005	
Alueen nimi:	PIELPAJÄRVEN KIRKKO YMPÄRISTÖINEEN	
Sijainti ja kuvaus:	<p>Inarin kappeliseurakunta perustettiin 1648 ja sen järjestyksessä toinen kirkko, Pielpajärven puukirkko, rakennettiin A. A. Hellanderin johdolla 1754-1760. Muodoltaan se on lähes tasavartinen ristikirkko, jonka läntisen ristivarren jatkeena on kellotapuli vuodelta 1765. Paanutetun vesikaton ristiharhasta kohoaa terävä piikki. Yksinkertaista kirkkosalia kattavat lautaiset tynnyriholvit. Kirkko jäi vakituudesta käytöstä 1880-luvulla. Pientä kirkkomaata ympäröi puuaita. Kirkko sijaitsee vaikuttavasti Ison Pielpajärven karussa maisemassa. Sen tuntumassa, kirkkokentällä on aiemmin sijainnut markkinapaikka ja kirkonkylä, joka muutettiin nykyiselle paikalleen 1880-luvulla. Kirkkotuvista ja pappilasta on havaittavissa maastossa vain maantunteita perustuksia. Kirkkorakennuksien ja heinää kasvavan avoimen kirkkokentän historiasta on keromassa paikalle pystytetty taulu. Kentän ja järven välisellä ranta-alueella on täysikasvuista koivua kasvava vyöhyke, jonka suojissa sijaitsee saamelaiskirkko, pienen tuvan mallinen hirsirakennus. Kirkkokentän eteläosassa polun varrella on säilynyt ja kunnostettu myös pari vierastupaa. Inarin kirkosta n. 6,5 km koilliseen ja Pielpajärven erämaakirkosta n. 1,7 km itäkaakkoon. Louhikkoisessa männikössä kolmen pienen lammen välissä on vankka koivikko, jossa erottuu 10 tai 11 kodansijaa n. 250 m pitkällä alueella. Kotasijat erottuvat lähinnä kuusikulmion muotoisina kehävalleina, joiden halkaisija on n. 6 m ja joiden keskellä on liesikiveys. Tark. ja Kart. 1909 Itkonen, 1988-1989 Carpelan.</p>	
Varausperuste:	<p>Kirkkolaki, valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö, maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Talvikylän paikka II. Museaalinen numero 67</p>	
Kehittämisperiaate:	<p>Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset, rakennelmat ja muinaisjäännökset ympäristöineen sekä maisema- ja luontoarvot säilytetään. Kunnostus- ja hoitotyöt suunnitellaan yhteistyössä museoviranomaisten ja Siidan kanssa. Saamelaiskulttuuria korostetaan ja opastusta kehitetään. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella ja Jäämeren käytävän varrella.</p>	

Merkintä:	S 3028 (kartassa virheellisesti 3027)	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	4.11.2005	
Alueen nimi:	UTSJOEN KIRKKOMAISEMA	
Sijainti ja kuvaus:	Utsjoen kirkko, pappila ja kirkkotuvat, Pyhän Ulriikan sakasti hautuumaineen, pihakenttä ja niitty sijaitsevat kansallismaisemaksi luokitellussa maisemassa Mantojärven rannalla, jolla on ollut asutusta jo esihistoriallisella ajalla. Kirkko ja pappila pihapiireineen ovat kruunun rakennustavan pohjoisin sillanpääasema Lapissa. Nykyinen kirkko valmistui vuonna 1854 ja se on rakennettu läheisestä kirkkopahdasta louhitusta harmaasta graniitista. Runkohuone on satulakattoinen, kirkkosalissa on tasainen puukatto. Pyörökaarisine ikkunoineen ja koruttomine muotoineen kirkko edustaa uusromaanisvaikutteista arkkitehtuuria. Yksikerroksinen, aumakattoinen empiretyylinen pappila rakennettiin valtion kustannuksella v. 1843. Järven rannassa olevaan pihapiiriin kuuluu lisäksi punamullattuja ulkorakennuksia. Mantojärven rannalla sijaitsevat kirkkotuvat ovat peräisin pääasiassa 1800-luvun alusta. Utsjoen kirkkotuvat ovat vanhoja saamelaisien kokoontumishuoneita, joita käytettiin vuosittain säännöllisesti suurten kirkkopyhien aikaan. Kirkkotuvat olivat käytössä aina toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan asti. Osa alkuperäisistä tuvista on siirretty pois. Kasvillisuus on muovautunut nykyisenkaltaiseksi kentän vuosisatoja kestäneen käytön ansiosta. Alue on pinnanmuodoiltaan hieman järveä kohti viettävä ja koostuu pääasiassa kuivasta heinäniitystä ja harvinaisesta kangaskedosta. Heinäniityn valtalajeja ovat lampaannata, siankärsämö ja niittyleinikki, kangaskedolla vallitsevat puolukka, lampaannata ja variksenmarja. Rannassa on myös hieman heinävaltaisesta ruohovaltaiseen vaihtelevaa tuoretta niittyä. Alue on tärkeä ruijannokiperhosen esiintymisalue.	
Varausperuste:	Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85).Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Kivi-/varhaismetallikautinen asuinpaikka I-II Museaalinen numero 1. Natura VNp. 8.5.2002, valtakunnallisesti arvokas maisema-alue VNp. 5.1.1995, yksityinen suojelualue	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset, rakennelmat ja ympäristö muinaisjäännöskohteineen säilytetään. Maisema- ja luontoarvojen säilymisestä huolehditaan. Saamelaiskulttuuria korostetaan ja opastusta kehitetään. Kunnostus- ja hoitotyöt suoritetaan yhteistyössä museoviranomaisten ja Siidan kanssa. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella.	

Merkintä:	SL 4017	Kunta: INARI
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	LEMMENJOEN KANSALLISPUISTO	
Sijainti ja kuvaus:	Alue on luontotyypeiltään monipuolinen ja vaihteleva. Puiston itäosia hallitsevat mahtavat Viibus- ja Maarestatunturien ryhmät, luoteisosaa jyrkkäpiirteinen ja kapea Kietsimätuntureiden jono ja lounaiskulmaa laakeat ja matalat Skärri- ja Peltotunturit. Keskellä jää laaja alanko, jossa tunturikoivua ja harvaa mäntymetsää kasvavat selänteet ja pitkät aapasuovuomat vaihtelevat. Alueella kasvaa maamme pohjoisimpia kuusia. Vaskojoen latvoilla Sankivaarassa on kuusiryhmä (50 kpl), joka on erikseen suojeltu Metsähallituksen päätöksellä vuonna 1956. Vaskonselän länsirinteen kuusiryhmä (5 kpl) on suojeltu Metsähallituksen päätöksellä vuonna 1956. Lemmenjoen kansallispuisto on tärkeä pohjoisten metsien, soiden ja jokiluonnon suojelun kannalta. Alueella pesii runsas linnusto. Kohdetta ehdotetaan liitettäväksi kansainvälisesti merkittävien kosteikkojen luetteloon eli ns. Ramsar-kohteeksi. Alue sijaitse myöskin Kittilän kunnan alueella.	
Varausperuste:	Laki 634/1956 ja 674/1981, Natura VNp. 20.8.1998	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään maisema-, luonto- ja kulttuuriarvot. Sisältää matkailun vetovoima-alueita mv 8403 ja useita ma-kohteita. Kehitetään opastettua retkeilyä. Rakenteet toteutetaan korkeatasoisesti luonto- ja kulttuuriarvoihin sovittaen. Ympäristövaurioiden maisemoinnista huolehditaan.	

Merkintä:	SL 4018	Kunta: SODANKYLÄ, INARI
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	NAATSUKKA-AAVAN SOIDENSUOJELUALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Naatsukka-aavan alueella on laajoja kaltevia, varpuisia suursaranevoja. Rimpinevojen kohdalla jännerakenne on verkkomainen. Reunoilla esiintyy pounikkoisia rämeitä. Alueen länsiosan kautta menee maantie. Naatsukka-aapa kuuluu Metsä-Lapin aapasuovyöhykkeeseen. Merkittävä linnuston pesimäalue. Luonnontilaisia lampia ja pieniä puroja. Alue sijaitse myöskin Kittilän kunnan alueella.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:		

Merkintä:	SL 4029	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	NÄÄTÄVUOMAN-SOTKAVUOMAN SOIDENSUOJELUALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Näätävuoima-Sotkavuoman alue on laaja aapasuoalue. Suoyhdistymä on monipuolinen: karuja rämeitä, aukeita nevoja ja reheviä puustoisia lettoja. Sotkajoen rannoilla on vanhoja suoniittyjä samoin Näätävuoiman länsilaidalla. Kuusikko-Näätäselässä on pienehkö soranottoalue. Näätäselän hakkaamattomissa metsissä on runsaasti lahoppua. Alueella on yli 200-vuotiaita kuusikoita ja nuorempia lehtipuuvaltaisia metsiä. Näätävuoiman-Sotkavuoman alue kuuluu eteläisen Peräpohjolan aapasoihin. Alueella pesii monipuolinen kahlaajalinnusto. Alue sijaitse myöskin Kittilän kunnan alueella.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	SL 4186	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	POMOKAIRAN-TENNIÖAAVAN SOIDENSUOJELUALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Tenniöaavan ja Kaita-aavan muodostama kokonaisuus on mahtavimpia Peräpohjolan aapakomplekseja. Joet jakavat alueen useaan suureen osaan. Kaltevuus on suolla suhteellisen vähäinen. Niinpä rimmet ovat suuria ja jänteet pitkiä, yhtäjaksoisina jatkuvia. Pääosa soista on rimpinevoja. Tenniöaavalla Ylä-Postojoen lounaispuolella on valtava upottava rimpineva-alue, jolla jänteet kuitenkin jatkuvat jokseenkin katkeamatta alueen poikki. Pomoaavan-Ison Postoaavan suoalueeseen kuuluu sekä Peräpohjolan että Metsä-Lapin aapoja. Täten alue on suoyhdistymätyyppien vaihettumisyöhykettä. Postoaavan alueen pääosa on Peräpohjolan aapasuota, jolla pitkät jänteet halkovat isoja rimpini. Tälläkin suolla on selvästi havaittavissa Metsä-Lapin piirteitä verkkomaisin jänne- ja rimpimuodostumin. Pomoaapaa luonnehtivat ensisijassa Metsä-Lapin aapasoille ominaiset piirteet. Tyypillistä on roudan rikkoma jänneverkko, rimpini suhteellisen pieni koko ja soiden paikoin selvä kaltevuus. Alueen metsät ovat lähes kokonaan yli 200-vuotiaita luonnontilaisia kuusikoita. Alueella on myös ultraemäksisiä kallioita. Pomokairan alue kuuluu pohjoisen Peräpohjolan aapasoihin. Alueella on erittäin tärkeä merkitys pohjoisen suolinnuston pesimäalueena. Alue sijaitse myöskin Kittilän kunnan alueella. vanhojen metsien suojeluohjelma VNp. 27.6.1996	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981, vanhojen metsien suojeluohjelma VNp. 27.6.1996	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	SL 4268	Kunta: SODANKYLÄ, INARI
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	URHO KEKKOSEN KANSALLISPUISTO	
Sijainti ja kuvaus:	UKK-kansallispuiston pohjoisosassa, Saariselän alue, on karua tunturierämaata. Puuttomat tunturikankaat ovat yleisiä. Puiston eteläosa, Koilliskaira, on suo- ja metsäerämaata. Aapasoita on puiston lounaisosassa, Sompion luonnonpuistossa sekä Vaaranaavan ja Nalka-aavan soidensuojelualueilla. Pounikoita esiintyy tuntureiden juurella. Kansallispuiston alueella on runsaasti lampia ja puroja (yht. pituus yli 1000 km). Puroja reunustavat kuusikkokorvet ja letot. Kemihaaran erämaa-alueella on vanhoja talvitien uria. Uittipiekan kämpä. Suomen arvokkaimpia erämaa-alueita. Laaja yhtenäinen kokonaisuus, johon sisältyy lukuisia luontotyyppiejä. Tarjoaa monipuolisen elinympäristön sekä linnustolle että nisäkkäille. Alue sijaitse myöskin Savukosken alueella.	
Varausperuste:	Laki 228/1983, 565/1991 ja 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002	
Kehittämisperiaate:	Saariselän matkailukeskuksen läheisyydessä mv 8402 –vyöhykkeellä kehitetään opastettua retkeilyä. Rakenteet toteutetaan korkeatasoisesti ja luonto- ja maisema-arvoihin sovitteen.	
Merkintä:	SL 4269	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	VINTILÄNKAIRA	
Sijainti ja kuvaus:	Metsistä lähes 2/3 on luonnontilaista vanhaa tuoreen kankaan kuusikkoa. Lahoppua on runsaasti. Kuivahkojen kankaiden männiköt ovat eri-ikäisiä eikä niissä näy hakkuiden jälkiä. Alueella on metsäpaloille syntyneitä koivuvaltaisia nuoria metsiä. Vintilänkaira on merkittävä vanhan metsän kohde. Alue sijaitse myöskin Savukosken kunnan alueella.	
Varausperuste:	Natura VNp. 20.8.1998, vanhojen metsiensuojeluohjelma VNp. 27.6.1996	
Kehittämisperiaate:	.	

Merkintä:	SL 4274	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	3.5.2004	
Alueen nimi:	KEVON LUONNONPUISTO	
Sijainti ja kuvaus:	Luonnonpuiston läpi virtaa vähävetinen Kevojoki, jonka rotkolaakso on yksi maamme mahtavimmista geologisista muodostumista. Laakson jyrkät seinämät ovat paikoin yli 150 m korkeat. Puiston pääosa on kuitenkin loivapiirteistä tunturikivikkoa tai –kangasta (skaidia). Tunturimittari on aiheuttanut alueella paljon tuhoa.	
Varausperuste:	Laki 634/1956 ja 674/1981, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002, valtakunnallisesti arvokas maisema-alue VNp. 5.1.1995	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään ohjattua retkeilyä.	
Merkintä:	SL 4278	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	1.6.2005	
Alueen nimi:	ELLITSA	
Sijainti ja kuvaus:	Ellitsan Natura-alue käsittää soidensuojelun perusohjelmaan kuuluvan Sammalaapa-Leviäaavan alueen ja vanhojen metsien suojeleohjelmaan kuuluvat Ellitsan, Pitkäjängänkuusikon ja Leviäaavan laajennus –nimiset alueet. Metsät ovat valtaosin yli 200-vuotiaista kuivahkon kankaan männikköä. Myös vanhoja tuoreen kankaan kuusikoita. Lahopuuta on kattavasti. Aluetta hallitsevat rakkalakiset vaarat, joiden luonnolle ovat tyypillisiä aihkiset havumetsät, joita pilkkovat rehevät vesilaskut ja rotkoluontoiset kurut. Monipuolisuutta alueille tuovat pienialaiset suopainanteet. Merkittävä Keski-Lapin eteläosan vanhan metsän alue. Joitain uhanalaisten kasvien esiintymispaikkoja ja runsaasti vanhojen metsien indikaattorilajistoa. Alue sijaitsee myöskin Pelkosenniemen kunnan alueella.	
Varausperuste:	Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981 ja vanhojen metsien suojeleohjelma VNp. 27.6.1996	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään ohjattua retkeilyä.	
Merkintä:	SL 4284	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	LOVIAAVAN OJITUSRAUHOITUSALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Alue jatkuu Pelkosenniemen alueelle.	
Varausperuste:	Soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	SL 4294	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	4.5.2004	
Alueen nimi:	PIESSUON-LUOMUSJOEN SOIDENSUOJELUALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Luomusjärven harjujen suojeleohjelma-alueen itäpuolella sijaitseva Luomusjoen kuolpuna on hiekkamaalle muodostunutta harvakseltaan katajaa kasvavaa nummimaista tunturikangasta. Valtalajina on variksenmarja, ja pohjakerroksessa esiintyy paikoin myös jäkälää. Heinät eivät ole vallitsevia, mutta lampaannataa esiintyy paikoin runsaasti. Tärkeä ruijannokiperhosen esiintymisalue. Alueen liittäminen verkostoon ei rajoita alueen läpäisevän maastouran nykyisen kaltaista käyttöä.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981 ja harjujen suojeleohjelma VNp. 3.5.1984	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot. Kehitetään ohjattua retkeilyä. Otetaan huomioon sijainti Kevon reitin, Jäämeren käytävän ja matkailun vetovoima-alueen yhteydessä.	
Merkintä:	SL 4295	Kunta: INARI
Päiväys:	4.5.2004	
Alueen nimi:	PIERAN MARIN JÄNKÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Pieran Marin jänkä on hyvin kehittynyt palsasuo. Myös muu morfologia, mm. laajat pounikot ja luonteenomainen kasvillisuus tekevät siitä hyvin tyypillisen palsasuokompleksin. Alueella on useita järviä, sekä kymmeniä pieniä lampia. Pieran Marin jänkä on Inarin-Utsjoen alueen parhaiten kehittyneitä palsasoita. Alueella on uhanalaista suotyyppejä lettonevaa. Lintulajisto on edustava.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Rakennetaan infotaulu. Sijaitsee Jäämeren käytävän varressa.	

Merkintä:	SL 4296	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	12.5.2004	
Alueen nimi:	MIERASLOMPOLON LUONNONSUOJELUALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Mieraslompolon vanha asuinkenttä sijaitsee valtakunnallisesti merkittävällä Utsjokilaakson maisema-alueella. Lampaat ovat laiduntaneet alueella 80 –luvulle saakka, sen jälkeen kenttä on niitetty vain satunnaisesti. Topografialtaan kenttä on lievästi kumpuilevaa ja sen kasvillisuus on kohtalaisen tyypillistä kuivaa heinäniittyä. Valtalajeina ovat siankärsämä, lampaannata, punanata ja niittynurmikka. Alue on tärkeä ruijannokiperhosen esiintymisalue. Alueen nykyisen kaltainen käyttö turvaa alueiden luonnonarvojen säilymistä.	
Varausperuste:	Natura VNp. 8.5.2002, valtakunnallisesti arvokas maisema-alue VNp. 5.1.1995, yksityinen suojelualue	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään maisema-, luonto- ja kulttuuriympäristöarvot. Rakennetaan infotaulu. Sijaitsee Jäämeren käytävän varressa.	
Merkintä:	SL 4297	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	12.5.2004	
Alueen nimi:	TSIESKULJOEN LEHTOJENSUOJELUALUE	
Sijainti ja kuvaus:		
Varausperuste:	Asetus 503/1992, lehtojen suojeluohjelma VNp. 13.4.1989	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	SL 4299	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	12.5.2004	
Alueen nimi:	VETSIOJEN SUISTOLEHTO	
Sijainti ja kuvaus:	Vetsiojen alue on pinnanmuodoiltaan tasaista, alue jää kevättulvan alle. Alueella on useita pieniä puroja ja kuivuneita uomia. Kasvillisuus on edustavaa saniaisvaltaista tulvavehettä, jonka valtalaji on kotkansiipi. Puusto on tiheää koivikkoa, joukossa on pihlajaa ja pensaita. Vetsiojen suistossa sijaitseva, alueella poikkeuksellisen rehevä kohde.	
Varausperuste:	Natura VNp. 20.8.1998, lehtojen suojeluohjelma VNp. 13.4.1989	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot. Kehitetään opastusta saamelaiskulttuuria korostaen. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella ja Jäämeren käytävän varrella.	
Merkintä:	SL 4301	Kunta: INARI, UTSJOKI
Päiväys:	12.5.2004	
Alueen nimi:	SAMMUTTIJÄNGÄN-VAIJOENJÄNGÄN SOIDENSUOJELUALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Suuri suoalue Inarin ja Utsjoen rajalla Kaldoaivin erämaan kainalossa. Sammuttijängä-Vaijoenjängä – aluetta ja Kaldoaivin erämaata ehdotetaan liitettäväksi kansainvälisesti merkittävien kosteikkojen luetteloon eli ns. Ramsar-kohteeksi.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään ohjattua virkistyskäyttöä ja opastusta.	
Merkintä:	SL 4302	Kunta: INARI
Päiväys:	12.5.2004	
Alueen nimi:	HANHIJÄNGÄN-PIERKIVAARANJÄNGÄN SOIDENSUOJELUALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Tyypillinen Metsä-Lapin aapasuoymäki lähellä männyn metsänrajaa Kaamasen pohjoispuolella. Alueella on useita järviä sekä runsaasti pieniä lampia. Alueen läpi virtaa Kaamasjoki sekä pienempiä puroja. Kohde edustaa tyypillisiä Metsä-Lapin aapasoita. Hyvä lintusuo ja arvokas retkeily- ja tutkimuskohde.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään ohjattua virkistyskäyttöä ja opastusta.	
Merkintä:	SL 4303	Kunta: INARI
Päiväys:	12.5.2004	
Alueen nimi:	AKSUJÄRVEN SUOT	
Sijainti ja kuvaus:	Kaamasen luoteispuolella kahden puolen Kaamanen-Karigasniemi-tietä.	
Varausperuste:	Soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:		

Merkintä: SL 4304 **Kunta:** INARI
Päiväys: 12.5.2004
Alueen nimi: KETTUJOEN SOIDENSUOJELUALUE
Sijainti ja kuvaus: Alue muodostuu Paaterin ja Muddusjärven välisestä Kettujoesta ja siihen liittyvistä suoalueista sekä Vaskojoen alaosan suistoalueesta. Molemmissa joissa on lukuisia sivupolvekkeita ja –lampareita, jotka lisäävät suuresti rantaviivan pituutta. Rannat ovat pääasiassa tulvanevoja ja saraluhtia. Jokien lampareissa on järvikorte- ja järvikaislakasvustoja. Vaskojoelta on löytynyt mm. uposvesitähteä ja merivittaa. Alueeseen kuuluvat myös Tuorisjängän ja Halstimajängän aapasuot ja joitakin pieniä metsäsaarekkeita. Merkittävä linnuston pesimäalue ja muutonaikainen levähdysalue.
Varausperuste: Asetus 801/1985, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981 ja lintuvesien suojeluohjelma VNp. 3.6.1981
Kehittämisperiaate: Kehitetään ohjattua virkistyskäyttöä ja opastusta. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella ja Inarin retkeilyalueen vieressä.

Merkintä: SL 4305 **Kunta:** INARI
Päiväys: 14.5.2004
Alueen nimi: IVALOJOEN SUISTON SUOT
Sijainti ja kuvaus: Alue on Ivalojoen suistoa, joka jakautuu useiksi sivuhaaroiksi, joista osa on maatumassa umpeen. Jokiuomien väliin jää kooltaan vaihtelevia saaria, jotka ovat pääosin tulva- ja luhtaniittyjä. Suiston rantoja reunustavat lehtimetsät, pensaikot, rantasuot ja tulvaniityt. Rantametsien ja ympäröivien vaarojen väliin jää aapasuoalue reunarämeineen ja kivennäismaasaarekkeineen. Rantavyöhykkeen kasvillisuus on alueella Inarijärvelle tyypillisesti vähälajista. Matalikoilla on paikoitellen ilmaversoiskasvillisuutta ja kapeista sivu-uomista löytyy upos- ja kelluslehtikasvillisuutta. Vuopajien halkomat tulvaniityt ovat suursaravaltaisia ja niukkalajisia. Osa ranta-alueista on soistunut erilaisiksi nevoiksi ja luhdiksi. Aapasuoalueen keskiosassa on karuhkoja nevoja. Mielikköjärvien ranta-alueilta löytyy ruohoista rimpinevaa, ja rimpisyys leimaa myös maatumien tulvauomien varsia. Suoalueen halki kulkee pajukkoinen puro, jonka ympärillä on sara- ja ruoholuhtaa. Reunarämeit ovat mm. vaivaiskoivurämettä. Lehtimetsät vallitsevat jokivarressa alueen eteläosassa. Niiden kasvillisuudessa näkyy tulvavaikutteisuus metsävarpujen vähäisyytenä ja erilaisten ruohojen runsautena. Paikoin löytyy myös lehtomaista kasvillisuutta. Osa rantametsistä on soistunut korviksi. Ivalojoen suiston pesimälinnusto on Inarin Lapin olosuhteissa monipuolinen, mutta alueen merkitys on vielä suurempi muuttavien vesilintujen lepäily- ja kerääntymisalueena. Alueella on merkittävä suokohde. Laajat tulvaniityt ovat harvinaisia pohjoisimmassa Lapissa.
Varausperuste: Natura VNp. 20.8.1998 ja 22.1.2004, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981
Kehittämisperiaate: Kehitetään ohjattua virkistyskäyttöä ja opastusta. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella ja alueen läpi kulkevat reitit.

Merkintä: SL 4306 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 14.5.2004
Alueen nimi: SOMPION LUONNONPUISTO
Sijainti ja kuvaus: Luonnonpuisto on rauhoitettu lähinnä tieteellisiä tutkimuksia varten, eikä alueella sen vuoksi saa lumettomana aikana liikkua ilman erikoislupaa muualla kuin merkityillä teillä ja poluilla. Paikallisella väestöllä on muutamia poikkeuksia, milloin voivat kulkea alueella. (Sompion luonnonpuiston järjestyssääntö).
Varausperuste: Laki 634/1956, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002
Kehittämisperiaate: Kehitetään opastusta Ruijan polun yhteyteen.

Merkintä: SL 4307 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 14.5.2004
Alueen nimi: NALKA-AAVAN SOIDENSUOJELUALUE
Sijainti ja kuvaus: Vuotson itäpuolella. Metsä-Lapin aapasuoluontoa.
Varausperuste: Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981
Kehittämisperiaate: Kehitetään ohjattua virkistyskäyttöä ja opastusta. Liittyy matkailun vetovoima-alueeseen.

Merkintä: SL 4308 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 14.5.2004
Alueen nimi: VAARANAAPA
Sijainti ja kuvaus: Vuotson itäpuolella kansallispuiston kyljessä. Metsä-Lapin aapasuoluontoa.
Varausperuste: Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981
Kehittämisperiaate:

Merkintä: SL 4309 **Kunta:** SODANKYLÄ, INARI
Päiväys: 14.5.2004
Alueen nimi: SOTA-AAVAN SOIDENSUOJELUALUE
Sijainti ja kuvaus: Saariselän lounaispuolella. Sota-aavan eteläosan reuna-alueet ovat rahkamättäistä pounikkoa, keskiosa karunpuoleista Metsä-Lapin aapaa. Rimmet ovat pääosin rahkarimpiä sekä aapasara- ja nevavillarimpiä. Alueella on luonnontilaisia lampia ja puroja. Metsä-Lapin aapasuovyöhykkeeseen kuuluva karuhko aapasuo. Alueella on laaja koivikkoalue, joka on erityisen merkittävä kahlaajalinnuille.
Varausperuste: Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981
Kehittämisperiaate:

Merkintä: SL 4310 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 14.5.2004
Alueen nimi: KOITELAINEN
Sijainti ja kuvaus: Alue on laaja soinen vedenjakaja-alue Luiron ja Kitisen välissä. Suot ovat pääasiassa aapasoita. Pääasiassa eteläiseen osaan sijoittuvat monipuoliset letot kattavat n. 3 % pinta-alasta. Paikoin on jänteettämiä hyvin vetisiä rimpia ja koivikkoisia aapoja. Puroja reunustavat pajukot ja kuusikkokorvet. Alueella on lähes sata km pieniä puroja. Metsät kasvavat saarekkeina. Koitelaisen (tunturin) rinteillä ovat edustettuina kaikki Pohjois-Suomen metsätyypit. Metsät ovat pääasiassa luonnontilaisia yli 200-vuotiaita tuoreiden kankaiden kuusikoita. Lahopuuta on kattavasti. Koitelaiskaira on edustavimpia aapasuoalueita. Se on säilynyt erämaisena. Alue on erittäin merkittävä uhanalaisten lintujen ja nisäkkäiden pesimä- ja elinalue. Lintulajisto on monipuolinen. Kohde on kansainvälisesti merkittävien kosteikkojen luettelossa eli ns. Ramsar-kohde sekä kansainvälisesti tärkeä lintualue (IBA).
Varausperuste: Natura VNp. 20.8.1998 ja 22.1.2004, vanhojen metsien suojeluohjelma VNp. 27.6.1996
Kehittämisperiaate: Kehitetään ohjattua virkistyskäyttöä ja opastusta.

Merkintä: SL 4312 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 14.5.2004
Alueen nimi: PEURASUVANNON LETTO
Sijainti ja kuvaus: Pieni alue Peurasuvannon länsipuolella.
Varausperuste: Soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981
Kehittämisperiaate: Kehitetään opastusta tienvarsikohteena.

Merkintä: SL 4313 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 14.5.2004
Alueen nimi: VIIANKIAAVAN SOIDENSUOJELUALUE
Sijainti ja kuvaus: Suo kuuluu Sodankylän suurimpiin ja komeimpiin aapoihin. Sitä luonnehtivat laajat lähes yhtämittäisinä jatkuvat rimpinevat. Jänteet jatkuvat katkeamatta kilometrejä. Rimmit ovat pitkiä ja leveitä, kasvillisuudeltaan oligo-mesotrofisia. Paikoin esiintyy suuria avorimpia. Reunoissa jänteet ja rimmet ovat heikoimmin kehittyneet. Reunoilla on myös rämeitä. Viiankiaapa kuuluu pohjoisen Peräpohjolan aapasuovyöhykkeeseen. Alue on hyvä lintusuo.
Varausperuste: Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981
Kehittämisperiaate: Kehitetään ohjattua virkistyskäyttöä. Otetaan huomioon liittyminen maaseudun kehittämisvyöhykkeisiin.

Merkintä: SL 4314 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 14.5.2004
Alueen nimi: KESKILOMPOLON LEHTO
Sijainti ja kuvaus: Pieni alue Sattasjoen lähellä Kittilän rajan tuntumassa. Puron varrella sijaitseva monipuolinen lehtoalue, jossa esiintyy useita vaateliaita lajeja.
Varausperuste: Lehtojen suojeluohjelma VNp. 13.4.1989
Kehittämisperiaate:

Merkintä:	SL 4315	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	KAARESVOUMAN OJITUSRAUHOITUSALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Jeesiön koillispuolella. Suoluonnon ja lintuvesien suojelualue.	
Varausperuste:	Soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään opastusta Kaarestunturin ulkoilualueen yhteydessä.	
Merkintä:	SL 4316	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	ISO-SARRIO	
Sijainti ja kuvaus:	Vaalajärven länsipuolella lähellä Kittilän rajaa.	
Varausperuste:	Vanhojen metsien suojeluohjelma VNp. 27.6.1996	
Kehittämisperiaate:		
Merkintä:	SL 4317	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	SOASJÄRVI	
Sijainti ja kuvaus:	Kieringin kylän lähellä. Valtakunnallisesti merkittävä pääosin soihin rajoittuva lintuvesiensuojelukohde. Linnusto monipuolinen ja siihen kuuluu joitakin tälle vyöhykkeelle harvinaisia eteläisiä lajeja.	
Varausperuste:	Lintuvesien suojeluohjelma VNp. 13.4.1989, valtakunnallisesti arvokas maisema alue VNp. 5.1.1995	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään pienimuotoista opastettua virkistyskäyttöä.	
Merkintä:	SL 4318	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	KATAJAJÄRVEN LETTO	
Sijainti ja kuvaus:	Sodankylän taajaman ja Vaalajärven puolivälissä. Reheviä lähteikköjä.	
Varausperuste:	Soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään suojeluarvot.	
Merkintä:	SL 4319	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	VITSAVAARANAAVAN-KIEKERÖSELÄN SOIDENSUOJELUALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Lismanaavan kylän länsipuolella. Varsinainen Vitsavaaran aapa on heikkojänteistä karua jouhisaramutasara –nevaa. Sen pohjoispuolella on laaja rämealue, joka on osaksi rahkarämettä, osaksi kangasrämettä. Muista suotyypeistä alueella tavataan mm. hyvin kehittyntä koivulettoa, jossa kasvaa harvakseltaan mm. lettorikkoa ja lettovillaa. Kiekeröselän vanhat kuusivaltaiset metsät ovat luonnontilaisia. Vitsavaaran aavan itäpuoliset metsät ovat noin 100-vuotiaita ja koivuvaltaisia. Tärkeä luonnontilaisen suon ja suometsien kokonaisuus. Arvokkaita koivuletto-osia.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981 ja vanhojen metsien suojeluohjelma VNp. 27.6.1996	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään suojeluarvot.	

Merkintä:	SL 4320	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	KULVAKKO	
Sijainti ja kuvaus:	Seipäjärven kylän pohjoispuolella. Alue muodostuu Kulvakon vanhojen metsien alueesta sekä siihen liittyvästä lintuvesiohjelmaan kuuluvasta Lappalaisjärvestä ja Kulvakkojärvestä. Kulvakon vanhojen metsien alueen metsät ovat aapasoiden ympäröimiä suosaarekkeitä, joiden puusto on yli 200-vuotiaista luonnontilaista kuusikkoa. Paikoin on mäntyaiheja. Lahopuuta on kattavasti ja lehtipuita on vähän. Alueen lajistoa on tutkittu vähän. Lappalaisjärvi on mesotrofinen humusjärvi, jonka pintaa on aikoinaan laskettu ja sittemmin jälleen nostettu. Kasvillisuus järvellä on melko niukkaa. Saraikkovyöhyke on keskimäärin muutaman metrin (0-20 m) levyinen. Raatekasvustoja on kohtalaisesti järven länsipuolella, missä avoveden ja ilmaversoiskasvillisuuden suhde on paikoin mosaiikkimainen. Pohjiskasvillisuus on niukkaa, ainoastaan järven luoteiskulmalla vesisammalkasvustot ovat runsaita. Vedenpinnan noston johdosta rannoilla on runsaasti pystyyn kuolleita koivuja ja pohja rannan tuntumassa on juurakkoinen. Kulvakkojärvi on paikallisten lintuharrastajien mukaan Lappalaisjärveä parempi lintuvesi, mutta järven linnustosta tai kasvillisuudesta ei ole tarkempia tietoja. Kulvakon vanhojen metsien alue edustaa keskisen Peräpohjolan metsäkasvillisuusvyöhykettä ja suot edustavat Peräpohjolan aapasoita. Kesän 1996 IBA- inventoinnin perusteella Lappalaisjärvi on kohtalainen lintuvesi ja sen suojelupistearvo oli 44.	
Varausperuste:	Natura Vnp. 20.8.1998, vanhojen metsien suojeluohjelma VNp. 27.6.1996 ja lintuvesien suojeluohjelma VNp. 3.6.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään suojeluarvot.	
Merkintä:	SL 4321	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	VUORSOJÄRVI	
Sijainti ja kuvaus:	Seipäjärven kylän itäpuolella.	
Varausperuste:	Vanhojen metsien suojeluohjelma VNp. 27.6.1996	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään suojeluarvot.	
Merkintä:	SL 4322	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	SUIKELUAAVAN SOIDENSUOJELUALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Vuojärven kylän länsipuolella. Tyypillistä Peräpohjolan rimpinevaa. Jänteet ovat matalia, rimmit vetisiä. Aavan eteläosissa on enemmän räme- ja pieniä korpikuvioita. Metsäsaarekkeissa vanhaa kuusikkoa. Eteläisen Peräpohjolan aapasuovyöhykkeeseen kuuluva tärkeä luonnontilainen suokokonaisuus.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään suojeluarvot.	
Merkintä:	SL 4323	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	LUOSTON TUNTURIJAKSOON LIITTYVÄ SUO	
Sijainti ja kuvaus:	Luoston matkailukeskuksen vieressä.	
Varausperuste:	Soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään opastettuna käyntikohteena. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella matkailukeskuksen ja ulkoilun alueen vieressä.	

Merkintä:	SL 4324	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	14.5.2004	
Alueen nimi:	PYHÄ-LUOSTON KANSALLISPUISTO	
Sijainti ja kuvaus:	Pyhä-Luoston kansallispuiston ydinosan muodostaa Suomen eteläisin tunturijono. Alue palvelee monipuolisesti niin luonnonsuojelua, paikallisväestöä, retkeilyä kuin matkailuakin. Puisto koostuu vuonna 1938 perustetusta Pyhätunturin kansallispuistosta ja sen luoteispuolella sijaitsevasta Luoston alueesta, jotka yhdistettiin uudeksi kansallispuistoksi vuonna 2005. Ukko-Luoston ja Lampivaaran lounaispuolella metsät ovat säästyneet kokonaan hakkuilta, ja ne ovat iältään jopa 400-vuotiaita. Luosto tunnetaan komeista, vanhoista männiköistä ja Pyhätunturi geologiasta ja saamelaishistoriasta. Tunturijonossa vuorottelevat puuttomat laet eli kerot ja syvät kurut. Kuruissa ja puronvarsissa esiintyy reheviä metsiä, jopa pienialaisia lehtoja. Pyhä-Luoston kansallispuisto tarjoaa kaikkina vuodenaikoina hyvät mahdollisuudet päiväretkeilyyn tai pienten vaellusten tekemiseen.	
Varausperuste:	Soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981 ja vanhojen metsien suojeluohjelma VNp. 27.6.1996, Laki 76/2005.	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään opastettua retkeilyä ja ohjelmapalveluja. Rakenteet toteutetaan korkeatasoisesti ja kansallispuiston luonto- ja maisema-arvoihin sovitteen.	

Merkintä:	SM 3517	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	4.11.2005	
Alueen nimi:	KENESTUPA	
Sijainti ja kuvaus:	Utsjoen kirkosta n. 21 km eteläkaakkoon Kenesjärven eteläpäässä soraharjujen reunustamalla tasanteella. Utsjoen kulttuurihistoriallisesti merkittävä postipolku alkaa Kenestuvalla. Paikalla on leirintäalue rakennuksineen. Kenestuvan luona on painanne. Yksi kuoppa on tuvasta n. 60 m etelään, toinen täytetty on vastaanottokojun luona ja kaksi muuta keittokatoksen molemmilla puolilla. Löytöjä on runsaasti eri puolilla aluetta. Asuinpaikka on jatkuvan kulutuksen alaisena ja siten tuhoutumassa. Löydöt: ruodollisen kvartsiittinuolenkärjen teelmiä, kivilajiveitsi, kvartsiittia, kivilajikaapimia, piitä, dolomiittia KM 18974:1-26, 23310, 24397:1-5, 24809:1-8 Tark. 1984 Torvinen, Inv. 1988 Rankama, Tark. 1989 Rankama & Arponen, Inv. 1999 Valtonen ja Manninen.	
Varausperuste:	Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Varhaismetallikautinen asuinpaikka II, Pyyntikuoppia II, Painanne II. Museaalinen numero 41	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään ja kunnostetaan museoviranomaisten ohjeiden mukaan. Kehitetään osana matkailukohdetta saamelaiskulttuuria korostaen.	

Merkintä:	SM 3518	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	4.11.2005	
Alueen nimi:	LADJOKEÁDGI	
Sijainti ja kuvaus:	Utsjoen kirkosta n. 35,5 km länsilounaaseen Tenojoen itärannalla. Dalvadaksen kylästä n. 3,5 km lounaaseen on Tenojoen tulvarajan kohdalla kuutiomainen kivi, jonka koko on n. 2 x 2,5 x 2,7 m. Se muistuttaa tuolia tai suolasalkkaria, josta nimet ”Stallun istuin” ja ”Salkkarikivi”. Kirjallisuudessa kalaseidasta on runsaasti mainintoja (esim. Paulaharju 1932:23, 24, 30, 32). Inv. 1985 Kankaanpää.	
Varausperuste:	Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Palvospaikka I. Museaalinen numero 27	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.	

Merkintä:	SM 3519	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	4.11.2005	
Alueen nimi:	ALAJALVE	
Sijainti ja kuvaus:	Utsjoen kirkosta n. 35 km koilliseen Tenojoen Alakönkään lounaisrannalla. Ala-Jalven talon pohjois- ja länsipuolisilla terasseilla on erittäin runsas löytöinen ja Utsjoen laajin muinaisasinpaikka. Intensiivisin asutusvaihe ajoittuu vuosien 2000-500 eKr. välille. Löydöt: tasakantaisia nuolenkärkiä, liuskekärkiä, Sär-2 keramiikkaa, palanutta luuta, kvartsiittia ym. KM 3898, 18898:1-15, 18899:1-24, 21749:1-11, 21836, 22488:1-3500, 22630:1-4, 22897:1-, 23306:1-2019, 23808:1-3230, 24394:1-7, 24807:1-, 25645:1-11, 25711:1-4 Tark. 1972 Erä-Esko, Inv. 1985 Kankaanpää, Inv. 1988-9 Rankama, Inv. 1990 Arponen & Rankama, Kaiv. 1984 Katiskoski & Rankama, 1985-1987 Rankama.	
Varausperuste:	Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Kivi-/varhaismetallikautinen asuinpaikka I-II Museaalinen numero 1.	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti. Kehitetään osana matkailukohdetta yhteistyössä museoviranomaisten kanssa saamelaiskulttuuria korostaen. Otetaan huomioon liittyminen matkailun vetovoima-alueeseen ja Jäämeren käytävään.	

Merkintä:	SM 3520	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	4.11.2005	
Alueen nimi:	PULMANKIJÄRVI KALDDAJOHKA	
Sijainti ja kuvaus:	Utsjoen kirkolta n. 39 km itäkoilliseen Pulmankijärven länsirannalla. Kalddasjoen sillasta n. 400 luoteeseen ja tiestä n. 200 m länteen olevilla terasseilla on kahdeksan nelikulmaista asumuspainannetta rinnettä nousevien ajouran ja polun molemmin puolin kolmena ryhmänä. Näistä länteen on ainakin seitsemän pyyntikuoppaa. Asuinpaikkaan viittaavia löytöjä on koko alueelta yli 100 m matkalla. Löydöt: Tasakantainen kvartsiittiuolenkärki, jaspista, dolomiittia (serttiä), pii-iskos?, kvartssia, kvartsiittia, palanutta luuta KM 31505, 32353:1-92 Tark. 1999 Torvinen, Inv. 1999 Kankaanpää & Rankama, Tark. 1999 Halinen ja Kotivuori, Koekaiv. 2000 Kotivuori ja Torvinen.	
Varausperuste:	Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös. Kivikautinen asuinpaikka II, Asuinpainanteita II, Pyyntikuoppia II. Museaalinen numero 210.	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti. Voidaan kehittää opastetuksi käyntikohteeksi yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.	
Merkintä:	SM 3521	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	4.11.2005	
Alueen nimi:	SIEIDDAAKEÁDGI	
Sijainti ja kuvaus:	Utsjoen kirkosta n. 47 km lounaaseen Tenojoen ja Utsjoki-Karigasniemi –maantien itäpuolella n. 100 m tiestä. Seita on Seitaojan (Laitilan) talosta n. 200 m itäkoilliseen Sieddenjunnin kivikkoisessa ja melko jyrkässä rinteessä. Seitakivi on pitkänomainen, kooltaan n. 5 x 3,5 x 2 m. Sen lounaispäässä on lähes miehenmentävä onkalo, johon uhrilahjat on asetettu (Paulaharju 1932:11, 30-31, 33). Inv. 1985 Kankaanpää.	
Varausperuste:	Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös. Palvospaikka I. Museaalinen numero 16.	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.	
Merkintä:	SM 3522	Kunta: INARI
Päiväys:	4.11.2005	
Alueen nimi:	NJURGOILÁÁDOH (LÄNSI)	
Sijainti ja kuvaus:	Inarin kirkosta n. 58 km pohjoiskoilliseen Iijärven Tuorbevuodnan ja Njurgoiláádoh-lampien välissä. Asuinpaikkalöydöt ovat alavan järvenrannan takaisella hiekkatörmältä, jossa erottuu useita keskittymiä. Pyyntikuoppia on kymmenittäin eri ryhminä alueen länsiosassa. Löydöt: kvartssia, kvartsiittia, kivilaji-iskoksia, palanutta luuta KM 23379:1-6 Kart. 1958 Näkkäläjäarvi & Nickul, Inv. 1986 Kotivuori, Tark. 1989 Arponen.	
Varausperuste:	Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös. Pyyntikuoppia II, Kivikautinen asuinpaikka II. Museaalinen numero 399.	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.	
Merkintä:	SM 3523	Kunta: INARI
Päiväys:	4.11.2005	
Alueen nimi:	SÄYTSJÄRVI	
Sijainti ja kuvaus:	Inarin kirkosta n. 52 km pohjoiseen Säytsjärven keskiosan länsirannalla. Paksumaan talon luona n. 10 m rannasta on vinosti maasta esiin pistävä n. 70 cm korkea kivi, ”kuin jättiläiskalan kuono”. Vieressä on kenttä, jossa kerrotaan Aikion Jussan asustelleen n. 160 vuotta sitten (532). Kirj. 1932, 1965 Paulaharju.	
Varausperuste:	Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös. Palvospaikka I, Kenttä (hist.) II. Museaalinen numero 530.	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.	
Merkintä:	SM 3524	Kunta: INARI
Päiväys:	4.11.2005	
Alueen nimi:	RETSAMO	
Sijainti ja kuvaus:	Inarin kirkosta runsas 9 km pohjoiskoilliseen ja Pielpajärven erämaakirkosta n. 3 km pohjoiskoilliseen. Itäisempien Retsamojärvien välissä on mäntymetsässä koivikkoa ja heinikkoa kasvava alue, jolla erottuu vajaan 10 kuusikulmaista, hiukan pitkänomaista, n. 5 m pitkää kodansijaa. Tämä ”vanha Retsamon markkinapaikka” on n. 200 m pitkää ja ”peuranluista rikas”. Tark. ja Kart. 1909 Itkonen, 1988-1989 Carpelan.	
Varausperuste:	Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös. Talvikylän paikka II. Museaalinen numero 66.	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.	

-
- Merkintä:** SM 3525 **Kunta:** INARI
Päiväys: 4.11.2005
Alueen nimi: EINEHJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Inarin kirkosta n. 6,5 km koilliseen ja Pielpajärven erämaakirkosta n. 1,7 km itäkaakkoon. Louhikkoisessa männikössä kolmen pienen lammen välissä on vankka koivikko, jossa erottuu 10 tai 11 kodansijaa n. 250 m pitkällä alueella. Kotasijat erottuvat lähinnä kuusikulmion muotoisina kehävälleinä, joiden halkaisija on n. 6 m ja joiden keskellä on liesikiveys. Tark. ja Kart. 1909 Itkonen, 1988-1989 Carpelan.
Varausperuste: Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös. Talvikylän paikka II. Museaalinen numero 65.
Kehittämisperiaate: Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.
-
- Merkintä:** SM 3526 **Kunta:** INARI
Päiväys: 4.11.2005
Alueen nimi: VANHA HAUTUUMAASAARI
Sijainti ja kuvaus: Inarin kirkosta n. 7 km itäkoilliseen Inarinjärven pohjoisrannan tuntumassa. Alppasaaren ja mantereen välissä on pienehkö hiekkasaari, joka on ollut Inarin hautausmaana n. 50 vuoden ajan vuoteen 1793 asti. Asuinpaikka on saaren lounaisrannalla, kotasija saaren kaakkoisosassa ja viisi pyyntikuoppaa hajallaan eri puolilla saarta. Löydöt: palanutta luuta (ei poimittu), ns. ryssänkirves KM 27989 Kirj. 1804 Wahlenberg, 1911? Itkonen, Inv. 1988 Kankaanpää, Tark. 1993 Arponen.
Varausperuste: Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös. Kalmisto II, Kivikautinen asuinpaikka II, Pyyntikuoppia ja kotasija II. Museaalinen numero 463.
Kehittämisperiaate: Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.
-
- Merkintä:** SM 3527 **Kunta:** INARI
Päiväys: 4.11.2005
Alueen nimi: HAUTUUMAASAARI
Sijainti ja kuvaus: Inarin kirkosta n. 11 km koilliseen ja Ukonsaaresta n. 1 km luoteeseen. Hiekkapohjainen saari on ollut Inarin seurakunnan hautausmaana vuosina 1793-1905. Hautapainaukia ja merkittyjä hautoja on etenkin saaren kaakkoiskärjen hiekkaterassilla. Pyyntikuoppia saarella on ainakin 18. Lisäksi paikalla on jäänteitä kivikautisesta asutuksesta sekä nelisivuisia kivilatomuksia. Löydöt: kvartsia, palanutta luuta, venäläistyypinen rautakirves SU 4856 Inv. 1972 Erä-Esko & Pesonen, Inv. 1988 Kankaanpää, Inv. 1993 Arponen.
Varausperuste: Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös. Kalmisto II, Kivikautinen asuinpaikka II, Pyyntikuoppia ja Latomuksia II. Museaalinen numero 96.
Kehittämisperiaate: Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.
-
- Merkintä:** SM 3528 **Kunta:** INARI
Päiväys: 4.11.2005
Alueen nimi: UKONSAARI
Sijainti ja kuvaus: Inarin kirkosta n. 11 km koilliseen Inarinjärven Ukonselän saarella. Saaren rinteessä olevasta luolasta löydettiin 1873 ristiretkiaikainen, itäistä perua oleva koru. Hautuumaasaaren ja Kuusisaaren välinen korkeaharjainen kalliosaari on nykyisin turistikohde. Löydöt: hopeisen filigraanikoristeisen rengaskorun katkelma, eläinten luita, sarvia, hampaita KM 18349:1-8, 19813?; koru Ashmolean Museum, Oxford Kaiv. 1873 Evans, Kaiv. 1968 Sarvas, Inv. 1988 Kankaanpää.
Varausperuste: Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös. Palvospaikka I. Museaalinen numero 53.
Kehittämisperiaate: Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti. Matkailua kehitetään yhteistyössä museoviranomaisten kanssa. Tarinaperinnettä ja saamelaiskulttuuria korostetaan.

Merkintä:	SM 3529	Kunta: INARI
Päiväys:	4.11.2005	
Alueen nimi:	NUKKUMAJOKI 2,3,4,6 JA 7	
Sijainti ja kuvaus:	KOHDE 2 Inarin kirkosta n. 3 km kaakkoon Nukkumajoen luoteisrannan koivikossa. Paikalla erottuu parisenkymmentä kodan tai kammin pohjaa, kuoppia ja kiukaan jäännös n. 100-150 m joesta. Neliömäiset kodanpohjat, joiden ala on n. 4 x 4 m, ovat joen suuntaisessa rivissä. Niiden keskellä erottuu liesikiveys. Löydöt: Iivana IV:n (Julma) aikainen hopearaha, tulusrautoja, veitsiä, pronssisormuksia, hopeinen Maria-monogrammi, rautaisia työkaluja, lukko, solkia, rautaisia ja kuparisia nuolenkärkiä, koukkuja, renkaita, värttinänpyöriä, lyijyjuoti, tinanappeja, luu- ja sarviesineitä, piitä, rikkiä ym. KM 5471:15, 20837:1-145, 21583:1-147, 21986:1-330, 22449:1-229, 22896:1-193 Tark. ja Kart. 1909 Itkonen, Tark. 1970 Sarvas, Kaiv. 1980, 1982-1985 Carpelan, Kart. 1987 Carpelan. KOHDE 3 Inarin kirkosta 3,1 km kaakkoon Nukkumajoen luoteisrannalla. Joen suusta 1,8 km etelälounaaseen on tiheää koivikkoa kasvava tasanne, jolla erottuu ainakin neljä nelikulmaista kodanpohjaa matalina kehävälleinä. Tark. 1909 Itkonen, 1970 A. Sarvas. KOHDE 4 Inarin kirkosta n. 3,5 km kaakkoon. Nukkumajoen kaakkoisrannalla. Osittain tutkitulla paikalla erottuu kymmenkunta kohdanpohjaa. Löydöt: kivi kirveen terätkatelma, rautaveitsiä, rautainen nuolenkärki, pronssipellistä valmistettuja nuolenkärkiä, pronssipellin paloja, rautakappaleita, tinaa, piitä, palanutta ja palamatonta luuta ym. KM 11666:1-2, 23304:1-182 Tark. 1909 Itkonen, Tark. 1970 Sarvas, Kart. 1981 Carpelan, Kaiv. 1986 Carpelan. KOHDE 6 Inarin kirkosta n. 4,3 km etelään Nukkumajoen itäpuolella. Joessa olevan pienen laajentuman rannalla koivikkotasanteella on useita matalina kehävälleinä erottuvia kodanpohjia. Tark. ja Kart. 1909 Itkonen, Tark. 1970 A. Sarvas, Kart. 1909 Itkonen KOHDE 7. Inarin kirkosta n. 5,5 km etelälounaaseen Nukkumajoen länsirannalla. Kohde sijaitsee Nukkumajoenjärven ja joessa olevan laajentuman välisellä kannaksella, sen kapeimmalla kohdalla. Tark. 1970, 1971 A. Sarvas.	
Varausperuste:	Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Talvikylän paikkoja I ja II. Museaalinen numero 46, 78, 32, 80 ja 81	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti. Voidaan kehittää opastetuksi käyntikohteeksi yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.	

Merkintä:	SM 3530	Kunta: INARI
Päiväys:	4.11.2005	
Alueen nimi:	UKKO	
Sijainti ja kuvaus:	Inarin kirkosta n. 26 km kaakkoon Ukonjärven itäosassa. Järven ja Joensuunselän välissä on jyrkkäpiirteinen saari, Ukko eli Äijih. Se mainitaan kirjallisuudessa uhripaikaksi, jossa on uhriluola. Luolan edessä kerrotaan olleen suuri määrä luita ja sarvia. Luolan tarkka sijainti ei ole tiedossa. Kirj. esim. 1906 Fellman, 1910 Itkonen, 1932 Paulaharju, Inv. 1988 Kankaanpää.	
Varausperuste:	Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Palvospaikka I. Museaalinen numero 146.	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.	

Merkintä:	SM 3531	Kunta: INARI
Päiväys:	4.11.2005	
Alueen nimi:	TÄYSSINÄN RAUHANKIVI	
Sijainti ja kuvaus:	Inarin kirkosta n. 33,5 km itään Kaikunuoran suun koillisrannalla. Kaamassaaren länsiosan lounaisrannalla on kaksi pientä kalliosaarta, joista kaakkoisempaan on 4-5 m korkean siirtolohkareen päälle kasattu viisarikivellä varustettu kivilatomus. Rajamerkki liittyy vuonna 1595 solmitun Täyssinän rauhan rajankäyntiin. Kirj. 1951 Itkonen, 1987 Julku ja 2003 Viinanen.	
Varausperuste:	Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Rajakivi I. Museaalinen numero 433.	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.	

Merkintä:	SM 3532	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	7.11.2005	
Alueen nimi:	NATTUSHAARA	
Sijainti ja kuvaus:	Sompion luonnonpuistossa Sodankylän kirkosta n. 93,5 km pohjoiskoilliseen. ja Suku-Nattasen laesta n. 1,8 km pohjoisluoteeseen soiden reunustamalla metsäkannaksella. Molemmiin puolin Nattushaaraan lännestä laskevaa puroa on kaakko-luodesuuntainen 78 pyyntikuopan muodostama mutkittileva jono. Kart. ja mittaus 1971 Linkola & Huhtanen.	
Varausperuste:	Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Pyyntikuoppia II. Museaalinen numero 86.	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti. Voidaan kehittää opastetuksi käyntikohteeksi yhteistyössä museoviranomaisten kanssa Ruijan polkuun liittyen.	

-
- Merkintä:** SM 3533 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 7.11.2005
Alueen nimi: AKMEELINKUMMUT
Sijainti ja kuvaus: Sompion luonnonpuistossa Sompiojärven koillisrannalla. Hietaojan luusuan Akmeelinkummut käsittää kolme pitkulaista suosaarekettä. Hietaojan itäpuolella olevalla kummulla on kookas pyyntikuoppa, ”Akmeelin hauta”. Löydöt: liuske-esineen katkelma, hioin, rautakuonaa, kvartssia KM 16861:1-30, 16862: 1-49, 23290:1-2, SU 5603:1-7 Kaiv. 1964 Carpelan, Kaiv. 1965 Siiriäinen, Tark. 1986 Kankaanpää & Halinen.
Varausperuste: Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös. Kivi-/varhaismetallikautinen asuinpaikka II, Pyyntikuoppia II, Asuinkuoppia II. Museaalinen numero 33.
Kehittämisperiaate: Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti. Voidaan kehittää opastetuksi käyntikohteeksi liittyen Ruijan polkuun tarinaperinnettä hyödyntäen yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.
-
- Merkintä:** SM 3534 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 7.11.2005
Alueen nimi: JUIKENTTÄ
Sijainti ja kuvaus: Sodankylän kirkosta n. 81 km koilliseen Sompiojärven lounaisrannalla, entisen Mutenianjoen luusuan itäpuolella pienellä suosaarella. Saarekkeen keskiosassa on kehävallillisia kodanpohjia ja liesiä, joista osa on tutkittu. Kaivettu ala on n. 20 % koko kentästä. Löydöt viittaavat varhaisrautakaudelle (n. 500 eKr. – 100 jKr.) ja keskiajalle (n. 1200 – 1600 jKr.). Löydöt: Kjelmoøy-keramiikkaa, talouskaluja, koruesineitä, kvartssia, kvartsiittia, luujätteitä ym. KM 15190:1-90, 23289:1-3, SU 5577:1-405, SU 5606:1-779, SU 5625:1-992 Koekaiv. 1959, 1961 Carpelan, Kaiv. 1962, 1964, 1965 Carpelan, Tark. 1986 Kankaanpää & Halinen.
Varausperuste: Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös. Varhaismetallikautinen asuinpaikka II, Myöhäisrautakautinen asuinpaikka. Museaalinen numero 14.
Kehittämisperiaate: Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti. Voidaan kehittää opastetuksi käyntikohteeksi yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.
-
- Merkintä:** SM 3535 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 7.11.2005
Alueen nimi: KYLÄSELKÄ
Sijainti ja kuvaus: Sodankylän kirkosta n. 51 km koilliseen Tanhua-Lokka –tien länsipuolella, Tanhuasta n. 12,5 km. Kohde sijaitsee Kyläselän länsirinteessä ja on alaltaan n. 150 x 90 m. Rehevällä kuusikkovaltaisella alueella on heinittynyt aukea, jolla on tupien kiuasröykkiöitä (yli 20 kpl) sekä n. 15 kuoppaa. Kylä on ollut käytössä 1600-luvun lopulta 1700-alkupuolelle. Löydöt: 2 rautaista kirveenterää LMM Raivaus, kunnostus ja Kart. 1988 Moisanen, Inv. 1999 Karjalainen.
Varausperuste: Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös. Talvikylän paikka II. Museaalinen numero 35.
Kehittämisperiaate: Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti. Voidaan kehittää opastetuksi käyntikohteeksi yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.
-
- Merkintä:** SM 3536 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 7.11.2005
Alueen nimi: PIRUNSAARI
Sijainti ja kuvaus: Sodankylän kirkosta n. 23,5 km länsilounaaseen ja n. 1,8 km Riipin koulusta kaakkoon Saarijärven Pirunsaarella. Korkean veden aikana n. 100 m pitkä jyrkkäpiirteinen, kuusia kasvava hietikkosaari jakaantuu kahtia. Kummankin harjanteen laella ja loivemmassa etelärinteessä on epämääräisen muotoisia kuoppia, joista kookkaimman halkaisija on 3-4 m ja syvyys n. 1,5 m. Tark. 1992 Torvinen.
Varausperuste: Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös. Kesähautoja II. Museaalinen numero 22.
Kehittämisperiaate: Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.

Merkintä: SM 3537 **Kunta:** INARI
Päiväys: 8.11.2005
Alueen nimi: SIUTTAVAARA
Sijainti ja kuvaus: Inarin kirkosta 51,5 km länsiluoteeseen ja Angelista 12,5 km pohjoiseen. Siuttavaaran autiotuvan luona joen ja tien välissä on kaarevassa pohjois-eteläsuuntaisessa jonossa 20 suorakaiteen/soikion muotoista kivilatomusta (liesiä?) n. 100 m:n matkalla. Näistä 70-100 m pohjoiseen on neljä vastaavaa latomusta. Kolmesta pyyntikuopasta kaksi on tien itäpuolella. Kvartsilöydöt ovat autiotuvalle vievällä tiellä poroaidan portin kohdalla. Löydöt: kvartssia, liusketta, raudanpaloja, kupariniitti, lasihelmen katkelma KM 24391:1-288, 24845:1-45 Kart. 1961 Näkkäljärvi, Inv. 1963 Carpelan, Tark. 1985 Kankaanpää, 1987 Schulz & Schulz, 1989 Rankama, Kaiv. 1988-1989 Oksala, Tark. 1993 Halinen.
Varausperuste: Maa- ja seutukunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös. Latomuksia II, Pyyntikuoppia II, Kivikautinen? löytöpaikka II. Museaalinen numero 370.
Kehittämisperiaate: Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.

Merkintä: SR 3069 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 8.6.2005
Alueen nimi: SODANKYLÄN KIRKKO JA VANHA KIRKKO
Sijainti ja kuvaus: Sodankylän vanha hirsinen tukipilarikirkko on rakennettu 1689. Sen on sanottu olevan Suomen parhaiten ja koskemattomimpana säilynyt puukirkko. Suorakaiteen muotoiseen runkokuoneeseen liittyy pohjoisen puolella sakaristo. Pitkillä sivuilla on yksi tukiarkkupari. Pitkillä sivuilla on yksi tukiarkkupari. Kirkkosalin lautainen tynnyriholvaus on vuodelta 1703. Kirkko entistettiin museoviraston johdolla 1979-80. Samalla rekonstruoitiin kirkkomaata ympäröivä hirsiaita./ Sodankylän uusi kirkko rakennettiin harmaakivestä 1859 (1851, IK/L.I.Lindqvist). Se on muodoltaan päätytornillinen pitkäkirkko. Torniosa on puusta.
Varausperuste: Kirkkolaki.
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset ympäristöineen säilytetään. Kunnossapito ja käyttö suunnitellaan yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.

Merkintä: SR 3070 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 8.6.2005
Alueen nimi: METSÄ-LUOSTO
Sijainti ja kuvaus: Metsähallituksen maille on etenkin Lappiin rakennettu lomakylä. Vanhimpia näistä on Luoston lomakylä Sodankylässä. Luoston maanvuokrasopimuksissa vaadittiin rakennuspiirustusten hyväksyttämistä Metsähallituksessa. Aluemetsänhoitaja tarkastutti suunnitelmat Arkkitehtitoimisto Lehmolalla. Hyväksytyiksi tulivat vain kelohongasta rakennetut rakennukset. Huoltorakennukset, vajat yms. yhdistettiin yhteen rakennukseen. Ulospäin näkyvät muuraukset tehtiin luonnonkivestä ja ikkunoihin tuli puutejako. Luoston alue kaavoitettiin vuonna 1983. Tällöin kaavamääräykset edellyttivät edelleen kelohongan ja luonnonkiven tms. materiaalin käyttöä. Sodankylän Metsä-Luoston ensimmäinen rakennusvaihe oli mielenkiintoinen vanhan kämppäärkitehtuurin sovellutus virkistysrakentamiseen. Pieni malkakattoinen kelohongasta rakennettu kämppää sisälsi perinteiset kämpän sisätilat, emännän huoneen ja kuivaustilan sekä edustavan tuvan erillisten makuuhuoneiden lisäksi. Metsä-Luostoa on laajennettu myöhemmin.
Varausperuste: Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85).
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset ympäristöineen säilytetään. Kunnossapito ja käyttö suunnitellaan yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.

Merkintä: SR 3071 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 8.6.2005
Alueen nimi: AUVOJÄRVEN KÄMPPÄKARTANO
Sijainti ja kuvaus: Auvojärven lounaisrannalla sijaitseva metsätyöpirttialue on Suoltijoen pirtin tavoin vaikuttava, kartanomainen kokonaisuus suurten lihastyövaltaisten savotoiden ajoilta. Parhaimmillaan Auvojärveä ympäröivillä savotoilla on työskennellyt noin 250 miestä, jolla on ollut apunaan kymmeniä hevosia. Pirttialueella on säilynyt mm. neljä isoas hevostallia kaksikerroksisen miehistörakennuksen, päällystörakennuksen (ns. terävää), saunan, liiterin ja varaston lisäksi.
Varausperuste: Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85).
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset, rakennelmat ja ympäristö säilytetään. Kunnossapito ja käyttö suunnitellaan yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.

Merkintä: SR 3072 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 2.12.2005
Alueen nimi: SUOMUJOEN KOLTTAKENTTÄ SEKÄ OSKARIN JÄRVEN JA OSKARINKOSKEN KOLTTAKENTTÄ
Sijainti ja kuvaus: Raja-Joosepin lounaispuolella. SUOMUJOKI: Kotajärven pohjoisrannalla sijaitseva kolttakenttä on nykyisen Suomen alueella parhaiten säilynyt vanhan Suenjelin (Suonikylän) rakennusperinteen mukaan tehty rakennuskokonaisuus. Paikka on kolttaperinteen ja rakennushistorian kannalta arvokas. Kolttakenttä on Petsamon Suonikylästä lähtöisin olevan Semenoffin perheen kesäpaikka. Asuinkentällä ovat muun muassa pirtti, sauna, asuinkota, lammaspuura ja –aita, porolato ja –aitaus, jalka-aita ja uuni. Rannassa sijaitsevat verkkoulko ja pieni kivilaituri. Mäntykankaalla sijaitsevia kentän rakennuksia ja rakennelmia on kunnostettu, mutta osin perinteestä poikkeavalla tavalla. OSKARINJÄRVI JA OSKARINKOSKI: Kaksi Petsamon kolttasaamelaisten asuinkenttää, jotka olivat käytössä toisen maailmansodan jälkeisinä evakkoaikoina. Asuinpaikat kertovat – pikaisesti ja osittain tilapäisluontoisiksi rakennutuinkin – petsamolaisen kolttasaamelaisen rakennustavan perinteestä. Luontaistalouden ja erämaakulttuurin muistomerkkeinä ne muodostavat aidon erämaan kulttuurimaiseman. Toinen asuinkentissä sijaitsee Luttojokeen laskevan pienen Oskarinjärven rannalla, toinen kenttä tästä noin 300 metrin päässä Luttojoen Oskarinjoskella joen molemmin puolin
Varausperuste: Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85), valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö, valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö, valtakunnallisesti arvokas perinnemaisema
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat rakennukset, rakennelmat ja ympäristö säilytetään. Kunnossapito ja käyttö suunnitellaan yhteistyössä museoviranomaisten kanssa. Kolttakulttuuria korostetaan.

Merkintä: SR 3074 **Kunta:** INARI
Päiväys: 8.6.2005
Alueen nimi: JÄKÄLÄ-ÄYTSIN KULTAKÄMPPÄ
Sijainti ja kuvaus: Lemmenjoen kansallispuistossa. Pellervo Kankaisen Jäkälä-Äytsin varrella sijaitseva kultakämpä on alueen vanhin ja liittyy 1940-1950 -lukujen Lemmenjoelle suuntautuneeseen kultaryntäykseen. Se on ainoa autenttisenä säilynyt suuremman kaivausporukan tukikohdaksi rakennettu kausiasunto. Kämpän rakennustapa sitoo kullankaivuun muihin etäelinkeinojen kausiasumuksiin, kuten savottakämppiin, jotka lienevätkin olleet sen esikuvina. Kohteella on sellaista kulttuuri- ja elinkeinohistoriallista sekä maisemallista merkitystä
Varausperuste: Rakennussuojelulaki (29.1.1998).
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset, rakennelmat ja ympäristö säilytetään. Kunnossapito ja käyttö suunnitellaan yhteistyössä museoviranomaisten ja kultamuseon kanssa.

Merkintä: SR 3075 **Kunta:** INARI
Päiväys: 8.6.2005
Alueen nimi: IVALOJOEN KULTAKÄMPÄT
Sijainti ja kuvaus: Merkintä pitää sisällään seuraavat kohteet; Kultalan kruunun stationi, Ritakosken kultakämpät, Pahaojan kultakämpä ja Moberginjoen kämpät ja sauna. Kultalan päärakennus ja joukko talousrakennuksia on säilynyt tältä suomalaisen kultakuumeen varhaiskaudelta. Kultalan päärakennus ja leipomo on korjattu 1968. Raunioina ovat vanha asuinrakennus ja kapakka. Ympäristössä on runsaasti kämppien raunioita ja kullanhuuhdonnan jälkiä. Ivalojoen ja siihen laskevien pienempien jokien varsilla on runsaasti jälkiä varhaisesta kullankaivuusta. Lapin Kultala-säätiö on kunnostanut mm. Ritakosken kultayhdyskunnan, Pahaojan kämpän sekä Mobergin kämpät.
Varausperuste: Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85).
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset, rakennelmat ja ympäristö säilytetään. Kunnossapito ja käyttö suunnitellaan yhteistyössä museoviranomaisten ja kultamuseon kanssa. Kehitetään teemamatkailua.

Merkintä: SR 3076 **Kunta:** INARI
Päiväys: 2.12.2005
Alueen nimi: RAJA-JOOSEPIN ASUINKENTTÄ
Sijainti ja kuvaus: Asuinkenttä useine rakennuksineen on kaunis ja monipuolinen kokonaisuus. Paikalla asuneen erakon, Raja-Joosepin kuoltua vuonna 1946 kenttä jäi autioksi ja rappeutui. Kentän ensimmäinen asuinrakennus, ns. Joosepin kämpppä rakennettiin noin vuonna 1914 osittain rinteeseen upottamalla. Metsästäystä, kalastusta, helmenpyyntiä ja poronhoitoa harjoittaneen erakon aikana asuinkenttä laajeni. Myöhemmin palaneen asuintalon lisäksi kokonaisuuteen on kuulunut muun muassa kaksi kämpppää, sauna, navetta, ulkorakennuksia, aittoja ja kenttää ympäröivä aita veräjineen. Kentällä on myös sodanaikainen taisteluhauta. Raja-Joosepin asuinkenttä on museoviraston vuonna 1985 kunnostamana hyväkuntoinen ja edustava nähtävyys, joka sijaitsee Suomen ja Venäjän välisellä rajalla, rajavyöhykkeen tuntumassa, Luttojoen pohjoisrannan viettävällä rantatörmällä.
Varausperuste: Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85), valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö, valtakunnallisesti arvokas perinnemaisema.
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisesti arvokas asuinkenttä rakennuksineen ja rakennelmineen säilytetään. Aluetta hoidetaan yhteistyössä museoviraston kanssa.

Merkintä: SR 3078 **Kunta:** INARI
Päiväys: 8.6.2005
Alueen nimi: SALLIVAARAN POROEROTUSPAIKKA
Sijainti ja kuvaus: Sallivaaran 1800-luvulta periytyvä poroerotuspaikka sijaitsee Lemmenjoen kansallispuistossa Repojoen pohjoispuolella. Puusta rakennettuun, puoli kilometriä pitkään aitaukseen liittyy 22 konttoria. Nykyinen aita uusittiin 1980-luvulla edellisen, 1933 rakennetun aidan mukaan. Alueella on lisäksi yhdeksän vanhaa, kunnostettua kämpppää. Sallivaaran poroerotuspaikka on lajissaan ainutlaatuisen hyvä esimerkki kehittyneen porotalouden luonteenomaisesta tuotantorakenteesta.
Varausperuste: Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85), valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö, valtakunnallisesti arvokas perinnemaisema
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö rakennuksineen ja rakennelmineen säilytetään. Aluetta hoidetaan yhteistyössä museoviraston kanssa.

Merkintä: SR 3079 **Kunta:** INARI
Päiväys: 8.6.2005
Alueen nimi: RUMAKURUN AUTIOTUVAT
Sijainti ja kuvaus: Vanha autiotupa on 1930-luvulta säilynyt esimerkki Lapin matkailun varhaisvaiheen yksinkertaisista autiotuvista, ajalta jolloin ensimmäiset tunturihiihdon harrastajat saapuivat Kiilopään rinteille. Uudempi Rumakurun autiotupa edustaa Metsähallituksen 1960-luvulla aloittamaa, retkeilykäyttöön tarkoitettujen autiotupien rakennusvaihetta. Uudetkin autiotuvat noudattavat rakennusmateriaaliltaan, muodoltaan ja kooltaan perinteistä autiotupatyyppiä, mutta niiden ulkoasussa on jo vaikutteita loma-asunnoista, kuten hirsihuviloista ja kesämökeistä. Ikkunat tehtiin suuremmiksi ja kelohirren käyttö ei enää ollut käytännöllisyyden sanelema pakko, vaan vanhasta välttämättömyydestä tehtiin uusi muoti
Varausperuste: Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85).
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset säilytetään. Aluetta hoidetaan yhteistyössä museoviraston kanssa.

Merkintä: Se 6515 **Kunta:** INARI, SODANKYLÄ
Päiväys: 7.5.2004
Alueen nimi: HAMMASTUNTURIN ERÄMAA-ALUE
Sijainti ja kuvaus: Hammastunturin erämaa-alue on usean erilaisen osan muodostama arvokas kokonaisuus. Hammastunturi ja muut puuttomat tunturit sijaitsevat kasvimaantieteellisellä vaihtumisvyöhykkeellä Ivalojoen molemmin puolin. Alueen pohjoisosa on tyypillistä Inarin luontoa vaaroinen, järvineen ja jokineen. Tuntureiden eteläpuolella kuusikot yleistyvät. Eteläosassa on runsaasti metsiä ja soita. Luontotyypeiltään monipuolinen ja vaihteleva laaja erämaa-alue. Aluetta käytetään puolustusvoimien harjoitus- ja ampumatoimintaan sekä sotilaalliseen rakentamiseen. Alueella on puolustusvoimien toimintaan liittyviä rakenteita ja laitteita. Alue sijaitsee myöskin Kittilän kunnan alueella.
Varausperuste: Erämaa laki 62/1991, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002
Kehittämisperiaate: Erämaaluonne säilytetään. Saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen tarpeet turvataan. Kehitetään luonnon monipuolisen käytön edellytyksiä.

Merkintä:	Se 6518	Kunta: INARI, UTSJOKI
Päiväys:	7.5.2004	
Alueen nimi:	MUOTKATUNTURIN ERÄMAA-ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Erämaan keski- ja pohjoisosaa jakavat Kaamasjoen latvahaarojen syvät laaksot loivanpyöreiksi tunturiselänteiksi, jotka ovat pääosin puutonta paljakkaa. Laaksoissa kasvaa tunturikoivikoita ja yksittäisiä mäntyjä tai mäntyryhmiä. Vuolaat joet, kaunis Peltojärvi ja kumpuilevat tunturit antavat maisemalle vaihtelevuutta. Erämaan eteläosa on alavampaa pienten vesistöjen, soiden ja vaarojen luonnehtimaa metsäkairaa. Maisemallisesti edustava ja merkittävä erämaa-alue. Sekä erämaa-alueella että Terstojängellä pesii uhanalaisia ja harvinaisia lintulajeja.	
Varausperuste:	Erämaalaki 62/1991 ja laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Erämaaluonne säilytetään. Saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen tarpeet turvataan. Kehitetään luonnon monipuolisen käytön edellytyksiä.	
Merkintä:	Se 6519	Kunta: UTSJOKI, INARI
Päiväys:	7.5.2004	
Alueen nimi:	PAISTUNTURIN ERÄMAA-ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Paistunturin erämaata jakaa kahteen osaan Kevon luonnonpuisto. Pohjoisessa maisemaa hallitsevat loivapiirteiset tunturiylängöt ja palsasuot. Suurpiirteistä ylänköä rikkovat siellä täällä syvään uurtuneet jokilaaksot, joissa kasvaa vehmas koivikko. Koivikoiden ympäröimä ja korkean harjujakson kahteen osaan jakama Luomusjärvi on tärkeä kalavesi. Erämaa-alueen eteläosa on suurimmaksi osaksi alavaa suo- ja järvisuuta. Kaamasjoen lähistöllä on laajoja soita. Laaja yhtenäinen erämaa-alue Tunturi-Lapissa. Luontotyypeiltään monipuolinen (mm. palsasoita, aapasuota). Uhanalaisten eliöiden elinalueita.	
Varausperuste:	Erämaalaki 62/1991 ja laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981 ja harjujen suojeluohjelma VNp. 3.5.1984	
Kehittämisperiaate:	Erämaaluonne säilytetään. Saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen tarpeet turvataan. Kehitetään luonnon monipuolisen käytön edellytyksiä.	
Merkintä:	Se 6520	Kunta: UTSJOKI, INARI
Päiväys:	5.5.2004	
Alueen nimi:	KALDOAIVIN ERÄMAA-ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Kaldoaivin erämaa on Tunturi-Lapin suurin erämaa, jota luonnehtivat laajat tundramaiset tunturiylängöt. Paljakka valtaa alueen koillisosat jo alle 300 metrissä. Melko alavasta erämaasta kohoaa vain Kaldoaivin ylänkö yli 400 metriin. Tuntureita on myös pohjoisessa Tenon varressa. Tenon kaksi isoa sivujokea, Vetsi- ja Pulmankijoki, virtaavat erämaan läpi. Pulmankijoen varressa kasvaa maamme pohjoisin luonnonvarainen männikkö. Tunturikoivikot ovat suurimmaksi osaksi tunturimittarin tuhoamia. Laaja yhtenäinen erämaa-alue Tunturi-Lapissa. Luontotyypeiltään monipuolinen ja vaihteleva. Erämaa-alueeseen sisältyy Vetsijärven harjualue, joka kuuluu harjujen suojeluohjelmaan. Sammuttjänkä-Vaijoenjänkä -aluetta ja Kaldoaivin erämaata ehdotetaan liitettäväksi kansainvälisesti merkittävien kosteikkojen luetteloon eli ns. Ramsar-kohteeksi.	
Varausperuste:	Erämaalaki 62/1991 ja laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981 ja harjujen suojeluohjelma VNp. 3.5.1984	
Kehittämisperiaate:	Erämaaluonne säilytetään. Saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen tarpeet turvataan. Kehitetään luonnon monipuolisen käytön edellytyksiä.	
Merkintä:	Se 6521	Kunta: INARI
Päiväys:	5.5.2004	
Alueen nimi:	VÄTSÄRIN ERÄMAA-ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Vätsärin erämaa-alue on suurelta osin alavaa Inarin järvi- ja saarimaata, jota verhoavat lähes kauttaaltaan karut männiköt. Alueen koilliskulmalla on kuitenkin laajalti lähes puutonta, kivistä tunturiylänköä. Laaja Inari on erämaan tärkeä osa louhikkoisine rantoineen, lukemattomine saarineen ja ulappoineen. Rantoja ja saaria peittävät männiköt, mutta pikkusaarten luonto on tunturimaista. Maaston rikkonaisuus on erämaan erikoisuus. Tunturimittarin massaesiintymä 1965 on aiheuttanut tuhoja alueen tunturikoivikoissa. Laaja yhtenäinen alue männyn metsärajan tuntumassa. Alueeseen sisältyy laajoja selkävesiä ja runsaasti pieniä järviä sekä virtaavia vesiä.	
Varausperuste:	Erämaalaki 62/1991, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002, yksityinen suojelualue	
Kehittämisperiaate:	Erämaaluonne säilytetään. Saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen tarpeet turvataan. Kehitetään luonnon monipuolisen käytön edellytyksiä.	

Merkintä: Se 6522 **Kunta:** INARI
Päiväys: 5.5.2004
Alueen nimi: TSARMITUNTURIN ERÄMAA
Sijainti ja kuvaus: Tsarmitunturin erämaa-alue on kauniin tunturiryhmän luonnehtima metsäkaira laajojen talousmetsien keskellä. Tsarmitunturin laki ja alueen muutkin kerot ovat keskeisiä maiseman kiintopisteitä. Erikoisinta ja arvokkainta luontoa edustavat Tsarmitunturin alueen laajat kuusikot, jollaisia ei ole muualla Inarin itäosissa. Alueella on myös näytteitä järeistä männiköistä. Tunturiluonnon- ja maisemansuojelualue.
Varausperuste: Erämaalaki 62/1991, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002
Kehittämisperiaate: Erämaaluonne säilytetään. Saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen tarpeet turvataan. Kehitetään luonnon monipuolisen käytön edellytyksiä.

Merkintä: ma 5916 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 21.5.2004
Alueen nimi: DÁLVADAKSEN KYLÄ
Sijainti ja kuvaus: Dálvadaksen kylä edustaa tenojokivarsilaista kylää sijaiten leveällä tasanteella kohdassa, missä Nilijoki yhtyy Tenoon. Norjan puoleisella jokilaakson reunalla Baišjåka-joki yhtyy samalla reunalla kohdalla Tenoon kuin Nilijokikin. Kylän ilmettä leimaavat suuret hiekkaiset, matalat saaret tarjoten oivalliset viljely- ja laidunnusmaat kylän muutamalle taloryhmälle. Kylän asutus on sijoittunut Nilijoen ja Tenon yhtymäkohdan pohjoispuoliselle kivikkorantaiselle niemelle. Dálvadas on entinen talvikylä, jonka nykyinen rakennuskanta on vaihtelevan ikäistä, vapaasti laakson tasaiselle osalle sijoittunutta saamelaisasutusta.
Varausperuste: Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö, valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot säilytetään. Uudisrakennukset sovitetaan perinteiseen ympäristöön ja maisemaan. Kentät, niityt ja pellot säilytetään avoimina. Saamelaiskulttuuria korostetaan.

Merkintä: ma 5917 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 21.5.2004
Alueen nimi: TENOJOEN LAAKSO
Sijainti ja kuvaus: Tenojoen laaksossa Pohjois-Lapin tunturiseudun mahtavien luonnonmaisemien kehystämänä on vanhan poronhoidon, lohenkalastuksen ja maatalouden muovaamaa edustavaa kulttuurimaisemaa. Laakson tiedetään olleen tärkeä kulkuväylä ja asutun jo vuosituhansien ajan. Norjan ja Suomen rajajokena Tenojoki muodostaa rakennekokonaisuuden jokilaakson molemmiin puolin. Tosi norjalaisen ja suomalaisen valtakulttuurin eroja on jonkin verran havaittavissa asuinrakennusten ulkomuodossa. Tenojoen laakso on mahtavin koko Suomessa, noin kilometrin levyinen ja 200-300 metriä syvä, jossa tunturit ovat paikoin vetäytyneet joesta kauemmaksi antaen tilaa hiekkaisille tasanteille. Tasanteilla on yleensä jokunen asumus viljelyksineen ja niittyineen tai jopa kokonainen kylä. Piesjoki, Aku- ja Outakoski, Dálvadas ja Nuvvus ovat edustavia esimerkkejä tällaisista tasannekylästä. Tenon varrella on sekä suomalaista että saamelaista asutusta, mikä ei kuitenkaan juuri näy elinkeinoltaan alkutuotantovaltaisessa rakennetussa ympäristössä. Poronhoito, kalastus, jokivarsien viljely ja kalastusmatkailu ovat jokilaaksolaisten tärkeimmät tulonlähteet.
Varausperuste: Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot säilytetään. Uudisrakennukset sovitetaan perinteiseen ympäristöön ja maisemaan. Kentät, niityt ja pellot säilytetään avoimina. Saamelaiskulttuuria korostetaan.

Merkintä: ma 5918 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 21.5.2004
Alueen nimi: ERTTEGVÁRRIN KIVINEN POROEROTUSAITA
Sijainti ja kuvaus: Ertegvárrin komea, harvinaislaatuinen kivikaarre tunturin rinteessä on eräiden tietojen mukaan rakennettu 1800-luvun loppupuoliskolla, toisten tietojen perusteella jo 1800-luvun alussa. Se on ollut käytössä vielä vuoden 1945 jälkeen. Aiemmin kaarteessa on lypsetty poroja, myöhemmin vain merkittävät vasot. Kaarteella oltaessa asuttiin melko etäällä sijaitsevilla laavuilla. Itse kaarre on hyvin säilynyt. Aidan sisäpuolella on kolme noin puolentoista metrin korkuista kiviroykkiötä. Siulan eli johteen kiviosan päällä lienee ollut puuta, ja siulan jatkeet ovat puisia. Kaarteessa on kaksi porttia, alempana rinteessä sisäänantuontiportti. Poroerotusaita sijaitsee noin 13 kilometriä Utsjokivarren Patonivankylästä länteen.
Varausperuste: Valtakunnallisesti arvokas perinnemaisema, maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan.

-
- Merkintä:** ma 5919 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 21.5.2004
Alueen nimi: BAADUSOAIVIN KIVINEN POROEROTUSAITA
Sijainti ja kuvaus: Baadusoaivin kivinen poroerotusaita on kooltaan Erttegvárrin aitaa vaatimattomampi. Aita sijaitsee 500 metrin korkeuteen kohoavan Baadusoaivin länsirinteellä noin neljä kilometriä itään kohdasta, missä Podosjohka laskee Tenojokeen. Erttegvárrin aidalle on linnuntietä matkaa vajaa kymmenen kilometriä kaakkoon.
Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan.
-
- Merkintä:** ma 5920 **Kunta:** INARI
Päiväys: 21.5.2004
Alueen nimi: PETSIIKOTUNTURIN EROTUSPAIKKA
Sijainti ja kuvaus: Utsjoen maantien itäpuolisella puuttomalla tunturialueella sijaitsee Petsikon vanha poroerotuspaikka, jolle on rakennettu suuri porokaarre sekä useita kämppejä.
Varausperuste: Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan.
-
- Merkintä:** ma 5921 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 21.5.2004
Alueen nimi: UTSJOEN LAAKSO
Sijainti ja kuvaus: Mierasjärveltä Tenojolle ulottuvassa Utsjokivarren kulttuurimaisemassa välittyvät monipuolisesti vaihtelevan luonnon sekä toisaalta saamelaiskulttuurin, toisaalta suomalaisen valtakulttuurin, vaikutus. Utsjoki virtaa kapeassa, syväuurtteisessa laaksossa taustanaan ylätasangon suurpiirteiset maisemat. Joen juoksussa vuorottelevat pitkät kapeat järvet sekä niiden väliset nivat ja kosket. Harva asutus näyttäytyy siellä täällä taustanaan komeat luonnonnäkymät. Viljelyaukeilla on niiton ja laidunnuksen muovaamia perinneympäristöjä: niittyjä, kenttiä ja lammashakoja. Utsjokivarressa on paljon esihistoriallisen ja historiallisen ajan muinaismuistoja. Vanhoja pysyviä asuinpaikkoja on vain siellä, missä on löytynyt viljelyyn sopivaa maata. Talot ovat enimmäkseen yksinäistaloja, vain Patonivassa on useamman talon muodostama ryhmä. Asuinkenttien vanhat talot ovat Pohjois-Lapille tyyppillisiä vaatimattomia hirsipirtejä. Seudulle ominaista rakennusperinnettä edustavat mm. Mieraslompolan ja Ollilan lapintalot. Utsjoen kulttuurimaiseman kokemisen luo helpoksi maantien kulkeminen lähes koko kulttuurimaiseman matkalta sen keskeisimmillä osilla avaten paikoitellen upeita joki- ja järvilaaksonäkymiä.
Varausperuste: Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö, valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään. Uudisrakennukset sovitetaan perinteiseen ympäristöön ja maisemaan. Kentät, niityt ja pellot säilytetään avoimina. Saamelaiskulttuuria korostetaan.
-
- Merkintä:** ma 5922 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 24.5.2004
Alueen nimi: SAAMENSILTA
Sijainti ja kuvaus: Utsjoen teräksinen vinoköysisilta Suomen ja Norjan välillä Tenojoen yli on valmistunut vuonna 1991. Kokonaispituudeltaan 305 metrin mittaisen sillan pisin jänneväli on 120 metriä ja se on sijoitettu Tenojoen vesiuoman yli menevälle kohdalle niin, ettei keskelle uomaan ole tarvinnut sillan kannatinpilareita rakentaa. Sillan perussommittelu perustuu kahden kaksoispystypilarin kautta vedettyihin teräksisiin vinoköysiin, jotka kannattavat teräksistä siltakantta koko 120 metrin matkalla. Tuloksena on kookkuudestaan huolimatta kevytrakenteisen näköinen, helposti tunnistettava silta, joka yhdessä vaikuttavien Tenonlaakson maisemien kanssa muodostaa komean kokonaisuuden Suomen ja Norjan rajalla.
Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Sillan maisemallista ja symbolista merkitystä korostetaan.

Merkintä: ma 5923 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 24.5.2004
Alueen nimi: LOHISAARI
Sijainti ja kuvaus: Tenon alajuoksulla Vetsikon kylän länsipuolella sijaitsevat Luosnjársuolun (Lohinimensaaren) laidunsaaret, joka on ollut karjan paimennuspaikka sekä vanha, edelleen käytössä oleva lohenkalastajien tukikohta. Saarella on useita ilmeisesti 1800-luvun alkupuolella rakennettuja kalastusmökkejä sekä myös muutamia uudempia mökkejä, joiden kattorakenne vaihtelee turve- ja lautakatteisista harjakatoista pyramidin muotoisiin katteisiin samoin katemateriaalein. Saari on arvokas esimerkki kalastukseen liittyvästä kausiasuinpaikasta ja lammastalouden luomasta laidunmaisemasta.
Varausperuste: Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö, valtakunnallisesti arvokas perinnemaisema
Kehittämisperiaate: Saarten kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot säilytetään. Rakennusten ja rakennelmien kunnostus ja mahdollinen uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Maisema pidetään avoimena. Saamelaiskulttuuria korostetaan.

Merkintä: ma 5924 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 24.5.2004
Alueen nimi: VETSIKON KYLÄ
Sijainti ja kuvaus: Vetsikon kylä Tenon rannassa sijaitsee reilun 13 kilometrin päässä Utsjoen kirkonkylältä Nuorgamin suuntaan. Kylä sijaitsee Dálvadaksen kylän tavoin Tenojoen ja pienemmän joen yhtymäkohdan viljavalla, tasaisella maa-alueella aivan Tenojoen rannassa. Maantie Utsjoelta Nuorgamiin kulkee hieman ylempää häiritsemättä viljelysaukeista sekä jokisaamelaisesta rakennuskannasta kala-aittoineen ja pienikokoisine rakennuksineen. Kylätasanteelta avautuu kauniit jokimaisemat hiekkaisen saarien täyttämälle Tenojoelle, jossa kesäisin pidetään lohivapotoja. Vetsikon kylän tuntumassa Tenojoen rannassa sijaitsee ns. Kuninkaankivi, johon on v.1766 hakattu kuninkaan vaakuna kallioon kuningas Adolf Fredrikin toimesta.
Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot säilytetään. Lisä- ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Kentät ja niityt pidetään avoimina. Saamelaiskulttuuria korostetaan.

Merkintä: ma 5926 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 24.5.2004
Alueen nimi: NIVAJOKI-ALAJALVE –TIE
Sijainti ja kuvaus: Tenon Alakönkäällä noin seitsemän kilometriä Nuorgamista Utsjoen suuntaan sijaitsee Nivajoen ja Alajalven tilojen välinen yksityistie. Tie on vanha koskenkiertotie, joka liitettiin vuonna 1928 yleiseen tienverkkoon. Tämä sorapäälysteisen kapean tieosuuden pituus on noin viisi kilometriä tarjoten vaihtelevia ja vaikuttavia Tenojokivarsinäkyymiä lähes koko matkallaan. Tien tuntumasta Alajalven talon pohjois- ja länsipuolisilta maaterasseilta on löydetty Utsjoen laajin muinaisasuinpaikka, jota runsaiden esinelöytöjen perusteella tiedetään asuttaneen noin vuosina 2000-500 ennen ajanlaskumme alkua.
Varausperuste: Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö, museotie
Kehittämisperiaate: Tien kunnossapitomenetelmät sovitetaan sen kulttuurihistorialliseen arvoon.

Merkintä: ma 5927 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 24.5.2004
Alueen nimi: TCOHKAVAARAN POROEROTUSAITA
Sijainti ja kuvaus: Tcohkavaaran poroerotusaitaan kuuluu useita rakennuksia, joista osa toimii nykyäänkin erämajoitustiloina. Kokonaisuus sijaitsee laakealla vaivaiskoivua kasvavalla kummulla, jonka eteläpuolella on pieni lampi. Poroerotusaitaa on viimeksi käytetty 1960-luvulla ja on tämän johdosta nykyisellään huonossa kunnossa. Koska kohteen erämajat ovat poro- ja erämiesten suosimia ja usein käyttämiä yöpymispaikkoja, tulisi kohteelle laatia käyttö- ja kunnostussuunnitelma.
Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan. Säilyneitä rakennuksia ja rakenteita pidetään kunnossa.

-
- Merkintä:** ma 5928 **Kunta:** INARI
Päiväys: 24.5.2004
Alueen nimi: NUKKUMAJOEN TALVIKYLÄPAIKAT
Sijainti ja kuvaus: Pari kolme kilometriä Inarin kylän eteläpuolelta Inarijärveen laskevan Nukkumajoen varrelta on löydetty peräti kahdeksan lappalaisten talvikylän paikkaa. Ne kertovat ajasta, jolloin pyyntitalouden varassa eläneet saamelaiset olivat jakautuneet pieniin yhteiskunnallisiin yksiköihin, lapinkyliin eli siitoihin. Talvikyliä asumukset olivat yleensä turvepeitteisiä puukotia, jotka säilyivät vuosikymmeniä asuttavina; talvikylän paikkaa vaihdettiin, kun lähiympäristön luonnonvarat alkoivat ehtyä. Nukkumajoen suojaisessa laaksossa on arkeologisin keinoin voitu tutkia kahdeksan talvikylän paikkaa, joiden asuttamisvaihe on ajoitettu myöhäiskeskiajalle ja 1600-luvun alkupuoliskolle.
Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti rauhoitettuna muinaisjäännöksinä. Aluetta voidaan kehittää opastetuksi käyntikohteeksi. Liittyy kohteeseen SM 3529.
-
- Merkintä:** ma 5930 **Kunta:** INARI
Päiväys: 24.5.2004
Alueen nimi: INARIJÄVEN UKONSAARI JA HAUTASAARET
Sijainti ja kuvaus: Inarijärven länsiosassa sijaitsee Ukonsaaren Ukko I. Ukonkivi. Kallioisen saaren jyrkältä länsisivulta on löydetty raha ja luulöytöjä, jotka viittaavat sen käyttöön muinaisena saamelaisten uhripaikkana. Lähellä Ukonsaarta sijaitsevat vanhat kalmistosaaret, Iso ja Pieni Hautuumaasaari, on rauhoitettu aarnialueeksi.
Varausperuste: Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö, valtakunnallisesti arvokas perinnemaisema
Kehittämisperiaate: Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti rauhoitettuna muinaisjäännöksinä. Aluetta voidaan kehittää opastetuksi käyntikohteeksi. Liittyy kohteisiin SM 3527 ja 3528.
-
- Merkintä:** ma 5931 **Kunta:** INARI
Päiväys: 24.5.2004
Alueen nimi: SARMIJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Sarmijärven asutusryhmä sijaitsee Inarijärven tuntumassa vajaa 10 kilometriä Nellimin kylästä Ivalon suuntaan tien eteläpuolelle jäävän Sarmijärven pohjoiskolkassa. Seutu on Inarijärven pohjoiskolkassa, ja Inarijärven ympäristölle tyypillistä pienten vesistöjen ja voimakkaasti kumpuilevien vaarojen luonnehtimaa. Asuinkenttä on esimerkki poronhoitoon, kalastukseen, lammastalouteen ja metsätöihin perustuvasta koltta-asutuksesta ja myös valtion 1940-luvulla Petsamosta evakoiduille kolttaasaamelaisille rakennuttamista tiloista, johon koltat ovat tuoneet oman lisänsä. Asuinrakennuksen lisäksi kentällä on ulkorakennus, maauuni, kaksi lammassuojaa, kaksi latoa ja aitta. Rannassa on sauna, verkkotalas ja venevalkama. Lähistöllä on kolme muuta taloa.
Varausperuste: Valtakunnallisesti arvokas perinnemaisema, maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Rakennusryhmän kulttuurihistorialliset arvot säilytetään. Kentät ja niityt pidetään avoimina. Saamelaiskulttuuria korostetaan.
-
- Merkintä:** ma 5932 **Kunta:** INARI
Päiväys: 24.5.2004
Alueen nimi: NELLIMIN KYLÄ JA NELLIMJÄRVEN KOLTTA-ASUTUS
Sijainti ja kuvaus: Inarin koillisrannalla Nellimvuonon pohjukassa sijaitseva Nellimin kylä on saanut enimmäkseen asukkaansa evakkoon joutuneista kolttaasaamelaisista, jotka muuttivat alueelle 1940-luvun loppupuolella. Heille rakennettiin valtion tukemana kolttatilat, joita varten laadittiin omat tyyppi- ja piirustukset. Piirustukset olivat sodanjälkeen laadittujen rintamamiestyyppitalopiirustusten muunnoksia, joissa huomioitiin jossain määrin kolttaasaamelainen rakennusperinne ja paikalliset olosuhteet. Kylä on muotoutunut Nellimvuonon pohjukan hiekkarantaisille reunoille asutuksen jatkuessa Nellimjoen eteläpuolen kumpuisilla, suurenaisten pienten järvien rytmittämällä kangasmailla Nellimjärven luoteisrannoille saakka. Kylän rakennuskanta on pääosin pienimittakaavaista ja väljästi rakentunutta. Kylän läheisyydessä sijaitsee myös kunnostettu uittoränni.
Varausperuste: Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö, maakunnallisesti arvokas maisema-alue
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas ympäristö säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Kentät ja niityt pidetään avoimina. Saamelaiskulttuuria korostetaan.

Merkintä:	ma 5933	Kunta: INARI
Päiväys:	25.5.2004	
Alueen nimi:	ANGELIN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Angelin kylä on havainnollinen esimerkki saamelaiseen tyyliin muotoutuneesta kyläkentästä, jossa rakennuskanta on sijoittunut vapaasti maastonmuodot hyvin huomioiden laajalle alueelle Inarijoen itärannalle. Kylälle ominaista ilmettä tuo hiekkainen, kuiva kangasmaa matalakasvuisine mäntyineen. Kyläkuvaa häiritseväksi ja hallitsevaksi piirteeksi on noussut kookas punavalkoinen matkapuhelinmasto keskelle kylää näkyen joka suuntaan.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas ympäristö säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Kentät ja niityt pidetään avoimina. Saamelaiskulttuuria korostetaan.	
Merkintä:	ma 5934	Kunta: INARI
Päiväys:	25.5.2004	
Alueen nimi:	LEMMENJOEN KULTA-ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Lemmenjoen kullanhuuhdonta-alue sijaitsee kokonaisuudessaan kansallispuiston rajojen sisällä 5-10 km etäisyydellä Lemmenjoesta lähinnä sen luoteispuolella. Lemmenjoen kulta löydettiin vuonna 1945 aiheuttaen kultakuumeen: kullankaivajia alueella oli vuosina 1947-51 yli kaksisataa. Kultakuumeen hiivuttua alueelle on kuitenkin jäänyt runsaasti kullankaivuajoista kertovia rakennuksia ja rakennelmia, josta osa on edelleenkin käytössä. Museoviraston on inventoinut alueelta kaikkiaan 44 kohdetta, joista 28 on kämppiä tai kammeja (talousrakennuksineen tai ilman), 12 käytöstä jääneitten tukikohtien raunioita ja kaksi kiinteärunkoista pitkäaikaista telттаasumasta. Näistä seitsemän kohdetta museovirasto on todennut kulttuurihistoriallisesti arvokkaiksi ja säilyttämisen arvoisiksi kohteiksi. Näitä kohteita ovat Pellervo Kankaisen pihapiiri Jäkälä-Äytsissä, Pellisen porukan entinen tukikohta (Morgamojan Kultala), Jomppasen turvekammi ja Liukkosen pihapiiri Morgamojassa, Isolan pihapiiri (Kaareoja-Miessi) Hopun tukikohta Ruittuäytsissä ja Pihlajamäen tukikohta Miessissä.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään.	
Merkintä:	ma 5936	Kunta: INARI
Päiväys:	25.5.2004	
Alueen nimi:	LISMAN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Muutaman talon muodostama Lisman kylä on rakennuskannaltaan parhaimmin säilyneitä perinteisiä saamelaiskylä. Se on myös tärkeä esimerkki poronhoitoon perustavasta aidosta saamelaisesta erämaa-asutuksesta. Laajojen metsä- ja suokairojen keskellä sijaitseva kylä on rakentunut Ivalojokeen laskevan Lismajoen varteen. Tieyhteys kylään on saatu vasta 1970-luvun alkupuolella. Kyläkentällä on väljänä ryhmänä puolenkymmentä vanhaa, pienikokoista taloa vapaasti sijoiteltuine talousrakennuksineen, joiden lomaan pystytetyt heinänkuivaushaasiat antavat oman lisänsä kylän ilmeeseen. Kylän uudet porotilat on sijoitettu kyläkuvan yhtenäisyyttä vaalien kentän ulkopuolelle metsikön suojaan. Kyläkenttä ympäröivä verkkoaita ja kentän laidalle johtavan tien kääntöpaikan reunalla sijaitsevat punamuoviset postilaatikot ja jäteastia heikentävät huolimattomalla ilmeellään kyläkentän kulttuuriympäristöarvoja.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö, valtakunnallisesti arvokas perinnemaisema	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas ympäristö säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Kentät ja niityt pidetään avoimina. Saamelaiskulttuuria korostetaan.	

-
- Merkintä:** ma 5937 **Kunta:** INARI
Päiväys: 25.5.2004
Alueen nimi: IVALOJOEN KULTA-ALUE
Sijainti ja kuvaus: Ivalojoen kultavarat löydettiin 1868 ja laajamittainen kullankaivu alkoi alueella vuosikymmenen lopulla. Kultalan päärakennus ja joukko talusrakennuksia on säilynyt tältä suomalaisen kultakuumeen varhaiskaudelta. Kultalan päärakennus ja leipomo on korjattu 1968. Raunioina ovat vanha asuinrakennus ja kapakka. Ympäristössä on runsaasti kämppien raunioita ja kullanhuuhdon jälkiä. Ivalojoen ja siihen laskevien pienempien jokien varsilla on runsaasti jälkiä varhaisesta kullankaivusta. Lapin Kultala-säätiö on kunnostanut mm. Ritakosken kultayhdyskunnan, Pahaojan kämpän sekä Mobergin kämpät.
Varausperuste: Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään. Aluetta ja sen käyttöä kehitetään yhteistyössä kultamuseon kanssa.
-
- Merkintä:** ma 5938 **Kunta:** INARI
Päiväys: 25.5.2004
Alueen nimi: KUTTURA
Sijainti ja kuvaus: Hammastunturin erämaassa sijaitseva Kutturin kylä on Lisman kylän tavoin saamelaiskylä, joka muodostuu kolmesta asuinkentästä luonnonkauniin Ivalojoen rannalla. Asuinkentät ovat rakennuskannaltaan pienikokoista, avoimelle kentälle luonnonpiirteet huomioiden sijoitettua tyyppillistä saamelaisasutusta, jossa uudempikin asutus on sovitettu luonnollisesti maisemaan ja ympäröivään rakennuskantaan.
Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Kentät ja niityt pidetään avoimina. Saamelaiskulttuuria korostetaan.
-
- Merkintä:** ma 5941 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 26.5.2004
Alueen nimi: TANKAARA
Sijainti ja kuvaus: Nykyisin merkittäväksi matkailukohteeksi kehittynyt Tankavaara kullanhuuhdonta-alue kultamuseoineen sai alkunsa vuonna 1936 tehdyn kultaesiintymälöydön seurauksena. Purunumukan kyläläiset kaivoivat Tankavaaran puroista joutoaikoinaan kultaa vuosina 1936-38, kunnes saksalainen arkkitehti Werner Thiede teki vuonna 1938 valtauksen etsittyään suomalaisten kanssa alueelta kultaa koneellisin menetelmin. Kullanhuuhdonta alettiin Tankavaarassa uudestaan harrastaa vuonna 1970 Lemmenjoen vanhojen kullanhuuhdosten toimesta tarkoituksenaan opastaa matkailijoita kullanhuuhdonnassa. Vuonna 1975 alueelle perustettiin kultamuseo, mistä lähtien alue on kehittynyt suosituksi matkailukohteeksi vuosittaisine kullanhuuhdontakisoineen. Nykyisin alueella on runsas matkailupainotteinen rakennuskanta, jonka arvokkainta osaa edustaa mm. W. Thieden rakennuttama pieni huvimaja. Alueella sijaitsee myös kookas UKK-puiston Tankavaaran opastuskeskus.
Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kultahistoriaan liittyvää perintöä vaalitaan ja aluetta kehitetään edelleen kultahistorian keskuspaikkana.
-
- Merkintä:** ma 5942 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 26.5.2004
Alueen nimi: MUTENIA
Sijainti ja kuvaus: Mutenia on Lokan kylän ohella toinen Sompion Lapin kylä, joka on säilynyt Lokan tekojärven reunamilla. Se on kulttuurihistoriallisesti merkittävä jäännös aikoinaan oman kulttuurisen ja alueellisen kokonaisuuden muodostaneesta alueesta, jonka tekojärven vedennosto peitti alleen. Nykyisin tekojärvi huuhto kyläkumpua, jossa vanhoista peräpohjalaisista pihapiireistä on enää jäljellä Tapion talon toistasataa vuotta vanha rakennusryhmä. Kyläkuvaan kuuluu kaksi sodan jälkeen rakennettua pihapiiriä. Kummassakin tosin on jäljellä muutamia vanhempiakin rakennuksia. Kylä muodostaa nykyisellään Lokan tekojärven rannalla maisemallisesti merkittävän, laajalle näkyvän kokonaisuuden.
Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Kentät ja niityt pidetään avoimina.

Merkintä: ma 5943 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 26.5.2004
Alueen nimi: MOSKU
Sijainti ja kuvaus: Moskun pihapiiri Lokan tekojärven itäosien tuntumassa Korvasjoen varrella on kulttuurihistoriallisesti varsin arvokas kohde, jonka on aikoinaan vuosisadan alkupuolella rakentanut legendaarinen poromies Aleksi Hihnavaara eli Mosku. Nykyisellään päärakennuksesta, saunasta, aitasta ja niitä kiertävästä hirsisestä perkkä-aidasta koostuvaa pihapiiriä on kunnostettu. Kohteella on kulttuurihistoriallisen arvon lisäksi myös vahvaa symbolista arvoa.
Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisesti arvokas pihapiiri säilytetään ja pidetään kunnossa.

Merkintä: ma 5944 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 26.5.2004
Alueen nimi: KYLÄSELÄN TALVIKYLÄ
Sijainti ja kuvaus: Tanhua-Lokka maantien varressa Savukoski-Sodankylän kunnanrajasta 2600m Lokkaan päin sijaitsee vanhan saamelaisten talvikylän jäännökset. Kylä sijaitsee Kyläselän reheväkasvuissa ja kuusikkovaltaisessa länsirinteessä ollen alaltaan noin 150 x 90 m. Paikalla erottuu parikymmentä tupien piisijäänteitä kiviröykkiöinä sekä viitisentoista kuoppaa, joiden tutkimisen perusteella on talvikylän asuttamisen ajankohdaksi arvioitu 1600-luvun lopulta 1700-luvun alkuun. Kyläselän talvikylän kohdalla on maantien varressa paikasta kertovat opasteet. Tie kulkee aivan talvikylän tuntumasta sen itäpuolelta.
Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Säilytetään ja pidetään kunnossa. Liittyy kohteeseen SM 3535

Merkintä: ma 5945 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 27.5.2004
Alueen nimi: JEESIÖN KYLÄ
Sijainti ja kuvaus: Kapean Jeesiöjoen molemmin puolin sijaitseva Jeesiön kylä poikkeaa tavanomaisesta nauhamaisesta joenvarsikylästä rakenteeltaan pikemminkin vaarakylän muotoja mukailevana kylänä. Kylä sijaitsee Kuoninkivaaran eteläisimmän kohouman rinteillä jättäen joen ja rakennusten väliin avoimet rinnepellot. Kohdassa, missä Sodankylästä Kittilään vievä maantie ylittää Jeesiöjoen sijaitsee kylän hiljentynyt keskus autioine kauppoinen ja pienine rukoushuoneineen. Kylässä on säilynyt muutamia vanhoja peräpohjalaisia pihapiirejä: mm. Ylitalo, Puolakka, Lakso ja Korpela. Pihapiirit sijaitsevat Jeesiön koululle vievän tien varressa.
Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pidetään avoimina.

Merkintä: ma 5946 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 27.5.2004
Alueen nimi: SODANKYLÄN VARUSKUNNAN VANHA KASARMIKESKUS
Sijainti ja kuvaus: Sodankylän varuskunnan vanha kasarmikeskus muodostuu sotilaskodista, urheilu- ja kuntotalosta ja neljästä kasarmirakennuksesta, jotka ovat valmistuneet vuosina 1964-66. Sotilaskodin ja urheilu- ja kuntotalon (Siilashalli) on suunnitellut arkkitehtuuritoimisto Osmo Lappo ja kasarmirakennukset on suunniteltu puolustusministeriön rakennusosastolla 1960-luvun alussa. Kasarmikeskuksen rakennuksissa betonirunkoista urheiluhallia myöten on mustaksi kyllästemaalatut, pystyaukkoiset julkisivut, joiden ikkuna-aukkojen kehykset ovat valkoiseksi maalatut. Betoniset sokkeliosat ovat lähes kauttaaltaan joko harmaita tai siniseksi maalattuja. Tuloksena on komea, ehjä kokonaisuus tasaisella täysikasvuisten mäntypuuston täyttämällä kuivalla kangasmaalla.
Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kasarmikeskuksen rakennuskanta säilytetään. Mahdolliset kunnostustyöt sekä lisä- tai uudisrakentaminen sovitetaan alkuperäiseen arkkitehtuuriin.

Merkintä:	ma 5947	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	26.5.2004	
Alueen nimi:	SODANKYLÄN PERUSKOULU	
Sijainti ja kuvaus:	Sodankylän peruskoulu sijaitsee Kitisen länsirannalla jokitörmän reunalla. Koulun edustavin osa koostuu kaksikerroksisesta, L-muotoisesta länteen aukeavasta rakennuksesta, johon liittyy matala yksikerroksinen tiilirakenteinen uudisosa kaakkoispuolelta rajaten etelään avautuvaa piha-alueita. 1950-luvulla rakennettu päärakennus on julkisivuiltaan vaaleaksi rapattu muuttuen toisen kerroksen ikkunoiden alareunasta ikkuna-aukkojen korkuiseksi, ruskeaksi maalatuksi pystyaukkoiseksi. Katon ja seinän yhtymäkohta korostuu vahvalla räystääslinjalla. Kokonaisuutena koulun kaksikerroksinen osa muodostaa arkkitehtuuriltaan ympäristöönsä hyvin sopivan rakennuksen, joka materiaalivalinnoillaan, katto- ja massoitteleuratkaisuillaan huomioi ansiokkaasti pohjoisia olosuhteita. Arkkitehtonisesti kokonaisuuteen kuuluvat 1950-luvulla rakennettu vanha kunnantalo sekä sen eteläpuolelle 1980-luvun alussa rakennettu uusi kunnantalo. Kumminkin rakennukset sijaitsevat Jäämerentien itäpuolella Sodankylän kirkkojen tuntumassa. Noin 300 metriä etelään sijaitsee arkkitehti Lindegrenin suunnittelema pappila. Rakennus poikkeaa tavanomaisesta jyrkkälappeisella ja julkisivua hallitsevalla kattomassallaan, joka muodollaan yhdistää rakennusta Sodankylän vanhaan kirkkoon. Koulu, kirkkorakennukset ja kunnantalot muodostavat Sodankylän edustavan julkisen keskuksen Kitisen ja Jäämerentien välille.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö	
Kehittämisperiaate:	Rakennukset säilytetään. Mahdolliset kunnostustyöt sekä lisä- tai uudisrakentaminen sovitetaan alkuperäiseen arkkitehtuuriin ja julkisten rakennusten muodostamaan kokonaisuuteen.	
Merkintä:	ma 5948	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	26.5.2004	
Alueen nimi:	PUOLAKKAVAARA	
Sijainti ja kuvaus:	Puolakkavaaran asutuskylä on tyypillinen esimerkki sodanjälkeisestä asuttamistoiminnasta. Se sijaitsee Kelujärven pohjoispuolella olevan lenkkien varrella. Puolakkavaara on hyvin selkeä tienvarsikylä, jossa metsä ja viljelyaukeat tiloineen vuorottelevat pitkän suoran varrella tien molemmin puolin. Rakennuskanta on jälleenrakennuskaudelle tyypillistä. Kylän nykyisenä ongelmana on asutustilojen autioituminen ja asukkaiden ikääntyminen.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pidetään avoimina.	
Merkintä:	ma 5949	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	27.5.2004	
Alueen nimi:	PORTTIKOSKEN UITTOTUKIKOHTA	
Sijainti ja kuvaus:	Porttikosken uittotukikohta sijaitsee samanimisen kallioreunaisen kosken eteläpäässä Kitisen länsirannalla. Uittotukikohta muodostaa pienikokoisena viehättävän pihapiirin luonnonmaisemiltaan vaikuttavassa ympäristössä. 1900-luvun alkupuolella rakennettua tukikohtaa ympäröi täysikasvuinen puusto, jossa on mm. kuusi- ja haaparyypäitä.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö	
Kehittämisperiaate:	Pihapiirirakennuksineen säilytetään.	
Merkintä:	ma 5950	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	26.5.2004	
Alueen nimi:	LISMANAAPA	
Sijainti ja kuvaus:	Lismanaavan asutuskylä on tyypillinen esimerkki sodanjälkeisestä asuttamistoiminnasta. Se sijaitsee Rovaniemi – Sodankylä – valtatiestä erkanevan lenkkien varressa. Maatalous on keskittynyt, mutta pelloista on suuri osa viljelykäytössä, osa turvetuotannossa. Kylän nykyisenä ongelmana on asutustilojen autioituminen ja asukkaiden ikääntyminen.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pidetään avoimina.	

Merkintä:	ma 5951	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	26.5.2004	
Alueen nimi:	TORVISEN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Torvisen kylän rakennuskanta kiertyy loivan pitkänomaisen harjanteen ympärille reunustaen sitä kaikilta ilmansuunnilta. Kylän rakennuskanta on pääosin sodanjälkeistä ja uusimmat omakotitalot ovat vain muutaman vuoden ikäisiä. Kylän lähes puuton kumpu kohoaa ikään kuin saarena ympäröivästä suoperäisestä, tasaisesta maastosta, johon on raivattu säteittäisesti kummun ympärille viljelypalstoja. Rakennukset sijoittuvat kummun alarinteille ja Rovaniemi – Sodankylä –maantie sivuaa kylän sen länsipuolelta. Kylän koulu, urheilukenttä ja seuratalo sijaitsevat luode-kaakkoispäässä. Kummun laella on Lasse Taloselän suunnittelema raivaajapatsas. Sitä ja kuten koko läntistä kylämaisemaa häiritsee suuri punavalkoiseksi maalattu radio- tai matkapuhelinmastot.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pidetään avoimina.	
Merkintä:	ma 5952	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	27.5.2004	
Alueen nimi:	LUOSTO	
Sijainti ja kuvaus:	Luoston matkailukeskuksen ydinosa poikkeaa rakennuskannaltaan selvästi muista Lapin matkailukeskuksista. Luoston rakennuskantaa leimaa yhtenäinen, kelohonkainen rakennustyyli joka on toteutettu niin hotelli- kuin lomarakennuskannassakin. Luoston matkailukeskuksen maa-alueet omistaa metsähallitus, joka maa-alueita vuokratessaan asetti ehdon alueelle rakennettavien rakennusten julkisivumateriaalin suhteen. Ehtoa on toteutettu kautta linjan jätekatoksia, varastoja ym. piharakenteita myöten.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö	
Kehittämisperiaate:	Alueelle ominaista rakennustapaa ja –materiaalia käytetään uudisrakentamisessa.	
Merkintä:	ma 5953	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	26.5.2004	
Alueen nimi:	KIERINGIN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Unarin järvestä luoteeseen noin kymmenen kilometrin päässä Riipijoen tuntumassa sijaitsee Kieringin kylä. Se rakentui tiiviinä loivapiirteisen, lähes puuttomaksi raivatun kummun rinteillä. Kylän rakennusten koko, yhtenäinen rakennustapa ja sijoittelu tuovat ominaisen ilmeen kyläkuvalle. Kuvaa rikkovat ainoastaan kookas koulurakennus sekä viljelyaukeiden keskelle laaksonpohjaan sijoitettu matala kaupparakennus. Kieringin kylän luonnonpiirteisiin leimaa-antavia alueita ovat puuttomat ja hyvin kivikkoiset rakkakentät, joita sijaitsee mm. Riipijoen rannalla ja kylän itäisissä osissa. Kylän arvokkain osa on kummun länsirinteen rakennuskanta vaaleiksi maalattuine päärakennuksineen. Länsirinteeltä avautuvat näkymät Riipijoelle ja jokivarren pajuttuville tulvaniityille.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö, valtakunnallisesti arvokas maisema-alue	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pidetään avoimina.	
Merkintä:	ma 5954	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	26.5.2004	
Alueen nimi:	UIMANIEMEN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Sodankylän suurimman luonnonjärven Unarin pohjoisrannalla, laakeakumpuisen niemen alarinteillä sijaitseva Uimaniemen kylä on muodoltaan nauhamainen, alkuperäisen rakenteensa hyvin säilyttänyt pieni asutuskeskittymä. Kylästä avautuu laajat näkymät Porosaaren hallitsemalle järviselänteelle, jonka etelärannalla häämöttää taajempaan asuttu Unarin kylä. Uimaniemen rakennuskanta on vuosien kuluessa uudistunut, vanhoja pihapiirejä ei ole säilynyt kylän muutamaa hirsirakennusta ukuun ottamatta. Kylän kulttuuriympäristöarvot liittyvätkin luonnonmaisemiltaan kauniissa ympäristössä alkuperäisen rakenteensa ja mittakaavansa säilyttäneeseen kylämiljööseen.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö, maakunnallisesti arvokas maisema-alue	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pidetään avoimina.	

-
- Merkintä:** ma 5955 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 26.5.2004
Alueen nimi: SEIPÄJÄRVEN KYLÄ
Sijainti ja kuvaus: Seipäjärven kyläkeskus sijaitsee samannimisen järven itärannalla. Kylässä on säilynyt vanhaa rakennuskantaa mm. Aholan, Järvenpään, Peltolan, Niemelän, Junttilan, Pihlajaharjun ja Pekkalan tiloilla. Viimeksi mainittu on ollut taiteilija Toivo Pekkalan kotitalo. Sen päärakennus on vuodelta 1876. Kylärakenne on säilynyt eheänä pitkänomaisen Seipäjärven itärannoilla ja uudempi rakennuskanta on sijoitettu maisemarakenne ja vanha rakennuskanta hyvin huomioiden. Tuloksena on rauhallinen, väljä ja tasapainoinen järvikylä kauniissa luonnonmaisemassa.
Varausperuste: Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pidetään avoimina.
-
- Merkintä:** ma 5956 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 16.1.2006
Alueen nimi: SALMURIN POROAITA
Sijainti ja kuvaus: Salmuri sijaitsee Porttipahdan voimalaitokselta noin 20 km luoteeseen, noin puolen kilometrin päässä Porttipahdan tekoaltaasta. Salmurin poroaita on rakennettu 1800-luvun loppupuolella. Aita on ns. perkkä-aita ja harvoja sillä rakennustekniikalla rakennettuja yhä säilyneitä aitoja. Aitaa on korjattu 1940-luvulla ja 1990-luvun alussa. Aidan lähellä on neljän 1900-luvulta olevan kämpän raunioita. Salmuri on edelleen Sattasniemen paliskunnan käytössä erotusaitana. Nykyisin aidan lähellä on paliskunnan kämpä ja varastorakennuksia.
Varausperuste: Seutukunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan.
-
- Merkintä:** ma 5957 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 16.1.2006
Alueen nimi: NATTASET
Sijainti ja kuvaus: Nattastunturit kohoavat Sompiojärven pohjoispuolella Vuotson kylästä noin 20 kilometriä itään Sompion luonnonpuiston alueella. Nattasilla on seitsemän tunturihuippua ja niillä kaikilla on oma nimensä: Pyhä-Nattanen, Serrikainen, Seinätunturi, Lupukkainen, Terävä-Nattanen ja Suku-Nattanen. Nattasten maisema-alue on luonnonmaiseman ja kulttuurimaiseman muodostama monipuolinen kokonaisuus. Sen alueella on esimerkiksi useita arkeologisia kohteita. Niistä on tutkittu mm. Sompiojärven rannalla olevaa varhaisrautakautinen ja keskiaikainen asuinkenttä Juikenttä ja kivi- ja varhaismetallikautisia kotakenttiä. Alueen käyttöön liittyy niin materiaallinen kuin henkinenkin perinne. Sompiojärvi on ollut perinteisesti tärkeä kalastuspaikka. Nykyisen Sompion luonnonpuiston alueella on useita 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun kotapaikkoja. Nattastunturien kautta kulkee myös 1800-luvun merkittävä liikennereitti Ruijanpolku. Kiilopää – Sompiojärvi –välillä polku on merkitty entiselle paikalleen. Nattasilta on tehty useiden vuosikymmenien ajan Pohjois-Sodankylän palovalvontaa, vanha palovartijan mökki on nykyisin Urho Kekkosen kansallispuiston autiotupana. Alueeseen liittyy myös rikas tarinaperinne, esimerkiksi lovinoita Akmeelin asuinpaikkaan Akmeelinkumpuun liittyy useita kertomuksia. Alueen paikannimet kuten esim. Pyhä-Nattanen viittaavat vanhoihin palvontapaikkoihin ja lisäksi lähiseudulla on vielä pystyssä puinen seita. Vanha Sompio jäi Lokan tekoaltaan alle. Silti Sompiojärvellä ja Nattastunturien alueella on edelleen merkitystä entisille sompiolaisille. Kotiseutuyhdistys Sompiolla on turvekota Akmeelinkummussa ja toinen turvekota Kaptukaisessa Ruijanpolun varrella. Nattasten aluetta voidaankin pitää vanhan Sompion symbolina.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä luonnon- ja kulttuurimaisema
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja merkitysarvoa korostetaan.

Merkintä:	ma 5958	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	16.1.2006	
Alueen nimi:	LUIROJÄRVI – PIKKU LUIROJÄRVET	
Sijainti ja kuvaus:	Luirojärvi –nimellä tunnettu vasanmerkintäkaarre useine eri aitauksineen sijaitsee Lapin paliskuntaan kuuluvan Saariselän tunturialueen ytimessä, Urho Kekkonen kansallispuistossa. Pikku-Luirojärvestä etelään laskevan raakuista rikkaan heteojan laidassa sijaitsee jäänteet tämän alueen vanhimmasta vasanmerkityskaarteesta, ja siihen kuluva kota-asutuksesta. Itse kaarre lienee rakennettu 1800-luvun lopulla aivan paliskuntajärjestelmän alkuvuosina. Toinen alueen kaarrekokonaisuus, jota on mahdollista vieläkin hyödyntää vasanmerkinnän ja myös talvi-ajan ettotöiden yhteydessä, sijaitsee Luirojärveen laskevan Pälkkimäojan laidassa. Lisäksi tällä alueella sijaitsee paliskunnan hallitsema porotilalain perusteella vuonna 1982 perustettu noin yhden hehtaari suuruinen paimentopaikka, ja paliskunnan eräiden yksityisten poromiesten rakentamat kämppä ja kota. Alkujaan tämän kaarrekokonaisuuden paikkavalinnan yhtenä tärkeänä kriteerinä on ollut runsaskalaiset järvet: Luirojärvi ja sen pohjoispuoliset muut järvet ja niiden väliset vesistöt. Kesämerkinnän aikana useita kymmeniä henkilöitä käsittänyt poromiesjoukko on harjoittanut omatarvekalastusta työnsä yhteydessä. Kyseessä on siis mainittujen aitausten ja vesistöjen muodostamasta saamelaiskulttuuriin kuuluvasta aluekokonaisuudesta. Luirojärven eteläpuolelta on löydetty kivikautisia asuinpaikkoja ja pyyntikuoppia	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä kulttuuriympäristö	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan.	
Merkintä:	ma 5959	Kunta: INARI
Päiväys:	1.12.2005	
Alueen nimi:	SEVETTIJÄRVEN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Sevettijärven asutus- ja rakennustoiminta oli osa valtion jälleenrakennustoimintaa Lapissa. Koltat, jotka olivat asuneet Petsamon Suonikylässä, muuttivat pääosin Sevettijärven alueelle. Kyläkeskukseen rakennettiin valtion toimesta ortodoksinen kirkkorakennus, hautausmaa, terveystalo, koulutalo ja sen asuntola sekä posti. Sevettijärven alueelle rakennettiin uudistaloja yli viisikymmentä. Sevettijärven kylän jälleenrakennus- ja asuttamishankkeen yhteydessä kyläkeskukseen valmistuneilla rakennuksilla on kulttuurihistoriallista arvoa rakennusten käytön ja niihin liittyvien tapahtumien kannalta. Tämä arvo perustuu siihen yhteiskuntahistorialliseen merkitykseen, joka rakennuksilla on osana Lapin jälleenrakennusta, sekä niiden erityiseen asemaan kolttasaamelaisten lähihistoriassa ja tämän päivän kyläyhteisössä.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä kulttuuriympäristö	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Kentät ja niityt pidetään avoimina. Kolttakulttuuria korostetaan.	
Merkintä:	ma 5960	Kunta: INARI
Päiväys:	16.1.2006	
Alueen nimi:	INARIN KIRKKO	
Sijainti ja kuvaus:	Inarin kirkko on vuonna 1951 entisen kirkon raunioille valmistunut puukirkko, jonka on suunnitellut Laura Järvi-Larkas rakennushallituksen virkatyönään. Kirkko edustaa jälleenrakennuskaudella yleistynyttä jyrkkälappeista ns. kotakirkko-mallia.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä kulttuuriympäristö	
Kehittämisperiaate:	Rakennus ympäristöineen säilytetään.	

Merkintä: ma 5961 **Kunta:** INARI
Päiväys: 16.1.2006
Alueen nimi: RIUTULA
Sijainti ja kuvaus: ”Riutula” –nimisen kruununtilan perustamiskirjan toi laadittavaksi v.1851 Abraham Johanneksenpoika Aikio, tila perustettiin 24.11.1852. Verotustietojen mukaan Riutulan tilaa asutti jo v.1856 uudisasukas Henrik Samuelinpoika Mattus. Hänen nuorimman poikansa lapset siirsivät hallintaoikeuden diakonissa Naämi von Bonsdorffille v.1903 kauppakirjalla. Diakonissa Naämi von Bonsdorff oli tullut aloittamaan Nuorten naisten kristillisen yhdistyksen toimintaa Inariin vuonna 1902. Neiti Bonsdorffin aloitteesta Inariin perustettiin lähetyskoti vanhuksia ja lapsia varten. Senaatilta haetun apurahan turvin rakennettu laitos avattiin vuonna 1907. Naämi von Bonsdorffin lahjakirjalla sai yhdistys Kristliga Föreningen af unga Kvinnor i Finland v.1910 omakseen Riutulan perintötilan ja kirkon tietojen mukaan omistus siirtyi Juho Mattuksen lapsilta NNKY:lle v.1916. Lastenkoti toimi vuoteen 1978 asti. Koska Riutulaan ei ollut tietä kulku tapahtui pitkospuita pitkin (13 km) Inarista tai veneellä Sikovuonosta. Kun tie tehtiin, alkoi uuden Riutulan suunnittelu ja vanhat rakennukset purettiin uuden tieltä pois, vaikka ne olivat säästyneet saksalaisten tuhopoltolta. Uusi lastenkoti vihittiin v.1966. Vain 1930-luvulla rakennetut perunakellari, pikkukellari, Tuoriksen jängän lato, Keisiniemen lato ja v.1953 rakennettu Saarjärven mökki jäivät pystyyn. Lastenkodin lakkauttamisen jälkeen Saamelaisalueen ammatillinen koulutuskeskus sai tilat vuokralle ja järjesti siellä erilaisia kursseja sekä vuokrasi omille työntekijöilleen asuntoiksi. Riutulassa asui myös muita vuokralaisia. V.1988 NNKY lahjoitti tilan Inarin kunnalle, joka irtisanoi vuokralaiset ja remontoi rakennukset nuorisokeskukseksi. Nykyään Riutula on nuoriso- ja luontomatkailukeskus Vasatokka. HUOM: lisätietoja Arvo Ruonaniemi: Juutuan vedet s.109, V.-A. Mansikka-aho: Riutula ikirakkaus, Inari Aanaar Inarin historia jääkaudesta nykypäivään (toim.V.-P. Lehtola) s.279,339-341 Teuvo Lehtola: Kolmen kuninkaan maa s.294-299, 335-337, Tuula Airamo ja Marja Korppila: Luontaistaloudesta eläneen kylän perinteen kerääminen ja tallentaminen, 1998-1999, Inarilainen 1996 Vuosikirja s.17,35

Varausperuste: Seudullisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistorialliset arvot säilytetään.

Merkintä: ma 5962 **Kunta:** INARI
Päiväys: 1.12.2005
Alueen nimi: TIRRON POROKAARRE
Sijainti ja kuvaus: Tirron porokaarre on vanha perinteinen erotuspaikka
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan.

Merkintä: ma 5963 **Kunta:** INARI
Päiväys: 1.12.2005
Alueen nimi: HAMMASTUNTURIN POROEROTUSPAIKKA
Sijainti ja kuvaus: Suuri perinteinen porokaarre Hammastunturin pohjoispuolella, Kulpakkojoen laaksossa. Tunturin juurella on useita Hammastunturin paliskunnan hirsikämppejä.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan.

Merkintä: ma 5964 **Kunta:** INARI
Päiväys: 16.1.2006
Alueen nimi: TSIUTTAJOEN POROEROTUS
Sijainti ja kuvaus: Aita on rakennettu 1920-luvulla, sitä on rakennettu lisää ja korjailtu eri vuosikymmeninä. Aikoinaan se oli keskeinen erotuspaikka Kaldoaivin, Paistunturin ja Vätsärin paliskunnissa. Vanha siula on vielä jäljellä ja eri vuosikymmeninä siuloja on tehty samaan paikkaan. Vanha aita on ollut käytössä 1960-70-luvulle asti ja uusi aita tehtiin 1970-80-luvulla. Aidalla oli parhaimmillaan 8 kahvilaa ja pankki. Alueelle johti keinot eli kulkutiet Kaamasesta, Partakosta ja Kutulahdesta. Autoaikana aidalle ajettiin Syysjärven kautta. Aita on yhä käytössä ja sinne on vedetty sähköt ja valonheittimet. Aidan lähiympäristössä on nykyisin 15 porokämppeä, joista yksi on entinen aidalla toiminut pankki. Kauempana Tsiuttajokivarressa sekä aidasta etelään on myös vanhoja kämppeä tai kämpän raunioita. (HUOM. LISÄTIETOJA Teuvo Lehtola: Kolmen kuninkaan maa aidasta s.307-308 ja kirjassa on piirros Tsiuttajoen aidasta 1930-luvulta.)
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakennukset ja rakenteet.

Merkintä: ma 5965 **Kunta:** INARI
Päiväys: 1.12.2005
Alueen nimi: UKONJÄRVI-MYÖSSÄJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Maastoon hyvin soviteltua valtatieltä avautuu kauniita näköaloja järville ja vaaroihin.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä luonnon- ja kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Valtatielle näkyvien metsien käsittelyssä otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan maiseman säilyttäminen.

Merkintä: ma 5966 **Kunta:** INARI
Päiväys: 16.1.2006
Alueen nimi: MOITAKURUN POROEROTUSPAIKKA
Sijainti ja kuvaus: Moitakurun vanha puinen poroaita on rakennettu 1910-1920 –luvulla. Vanhaa aitaa on osittain pystyssä ja sen lähellä olleista kämpistä on jäljellä raunioita. Vanhasta aidasta noin kilometrin päässä on nykyisin käytössä oleva verkkoaita. Moitakuru on Ivalon paliskunnan vanhimpia erotuspaikkoja ja se on edelleen käytössä. Alueen suullisen perimätiedon mukaan ennen kun lähdettiin peuranpyyntiin, lähdettiin moitaamaan.
Varausperuste: Seutukunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan.

Merkintä: ma 5967 **Kunta:** UTSJOKI
Päiväys: 16.1.2006
Alueen nimi: NJUOHKARJÄRVEN – AITTAVAARAN ALUE
Sijainti ja kuvaus: Aittavaaran alueella on vanha katajista tehty poroaita joka on ollut 1930 –luvun paikkeilla käytössä. Lähellä on uudempi 1960 –luvulla rakennettu verkkoaita. Tämän aidan alueella on muinainen seitakivi. Porojen tuonti aitaan on tapahtunut pohjoisesta ja siulat ovat suunnilleen kilometrin mittaiset. Aitaus ei ole enää käytössä. Aita-alueella on 6 porokämpää, jotka ovat poromiesten käytössä muussa poronhoitotyössä.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan.

Merkintä: ma 5968 **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 16.1.2006
Alueen nimi: VUOMASELÄN POROEROTUSPAIKKA
Sijainti ja kuvaus: Vuomaselkä sijaitsee Vuotson kylästä noin 20 kilometriä pohjoiseen, nelostieltä noin neljä kilometriä itään. Vuomaselän porokaarre on ollut samalla paikalla jo 1800 –luvun lopulta lähtien. Se on legendaarinen erotuspaikka, jossa on ollut poroja aidassa kerrallaan tuhatmäärin. Vuomaselän alueella on ollut 1900 –luvun alkupuolella useita kämppiä. Kämpät olivat ryhminä kaarten länsi- ja itäpuolilla. Aidan länsipuolella olevaa kämppäaluetta kutsuttiin ”Ruottin puoleksi”. Alueella oli useiden yksityisten kämppien lisäksi mm. nimismiehen kämppä ja kahvilakämppä. Poronhoidon motorisoituessa ja liikkumisen helpottuessa kylän lähellä olevalla erotuspaikalla ei enää yövytty, osa kämpistä on aikoinaan siirretty muualle ja osa on lahonnut paikalleen. Vuomaselkä on uusittuna edelleen käytössä ja nykyäänkin keskeisin Lapin paliskunnan erotuspaikoista. Alueella on nykyisin teuraskatos, paliskunnan kämppä sekä yksityisten kämppiä ja jalasmökkejä. Vuomaselän aidan lähelle noin 3 kilometrin päässä pohjoiseen on nykyaikainen Vuomaselän teurastamo.
Varausperuste: Seutukunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan.

Merkintä:	ma 5969	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	16.1.2006	
Alueen nimi:	VADAT EROTUSPAIKKA	
Sijainti ja kuvaus:	Vadat on Kaldoaivin paliskunnan vanha erotuspaikka, joka sijaitsee koivikkoisessa maanselässä (Häratskäidi). Aidalle johtaa vanha traktoritie Mieraslompolosta. Vadat oli käytössä 1900-luvun alusta 1950-luvulle saakka. Aita on ollut kokonaan puurakenteinen, kuorituista koivuista tehty ja sen tekemisessä on käytetty nauvoja. Aidan koko on ollut etelä- pohjoissuunnassa 135 metriä ja itä-länsisuunnassa 100 metriä. Aitauksessa on ollut kymmenen erillistä pienempää aitausta eli konttuuria. Nyt paikalla on hyvin erottuva heinittynyt aitapaikka ja maatuvia aitapuina käytettyjä tunturikoivuja. Sen aikaisen tavan mukaan asumukset oli rakennettu aidasta kauemmas hajalleen, vajaan kilometrin päähän itse erotteluaidasta. Kotarakennuksista viisi sijaitsi aidasta pohjois/länsisuuntaan ja kaksi aidan eteläpuolella. Kammeista kolme sijaitsi vierekkäin Härätjärviin laskevan puron vieressä aidan luoteispuolella. Kammeista ei ole jäljellä muuta kuin pohjarakenteet. Tämän erottelupaikan jäädessä pois käytöstä rakennettiin Čohkavärin erotusaita ja Kaldoaivin paliskunnan erotukset siirtyivät sinne. Talvierotusaita, puinen aita + 7 kammin paikkaa.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä kulttuuriympäristö	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään.	
Merkintä:	M 4519	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	9.5.2005	
Alueen nimi:	SODANKYLÄN MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Sodankylän alueista ne, joita ei ole varattu muihin maankäyttöluokkiin.	
Varausperuste:	Nykyinen käyttö.	
Kehittämisperiaate:	Käytetään pääasiassa maa- ja metsätalouteen. Muun käytön periaatteista kerrotaan selostuksen kohdassa 5.4.28.	
Merkintä:	M-1 4561	Kunta: SODANKYLÄ
Päiväys:	1.12.2005	
Alueen nimi:	SODANKYLÄN METSÄTALOUS- JA PORONHOITOVALTAINEN ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Lapin paliskuntaa kuuluvat suojelualueiden ulkopuoliset metsät.	
Varausperuste:	Nykyinen käyttö.	
Kehittämisperiaate:	Metsätalous ja poronhoito ovat rinnakkaisia pääkäyttötarkoituksia. Muun käytön periaatteista kerrotaan selostuksen kohdassa 5.4.28.	
Merkintä:	M-1 4562	Kunta: INARI
Päiväys:	1.12.2005	
Alueen nimi:	INARIN METSÄTALOUS- JA PORONHOITOVALTAINEN ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Inarin suojelualueiden ulkopuoliset metsät Syysjärven-Nitsijärven korkeudelle asti.	
Varausperuste:	Nykyinen käyttö.	
Kehittämisperiaate:	Metsätalous ja poronhoito ovat rinnakkaisia pääkäyttötarkoituksia. Muun käytön periaatteista kerrotaan selostuksen kohdassa 5.4.28.	
Merkintä:	Ms 6608	Kunta: INARI
Päiväys:	1.12.2005	
Alueen nimi:	INARIN LUONTAISTALOUSVALTAINEN ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Suojelualueiden ulkopuoliset alueen Inarin pohjoisosassa.	
Varausperuste:	Luonnonolot ja nykyinen käyttö.	
Kehittämisperiaate:	Luontaistalous on pääkäyttötarkoitus. Muun käytön periaatteista kerrotaan selostuksen kohdassa 5.4.28.	
Merkintä:	Ms 6609	Kunta: UTSJOKI
Päiväys:	1.12.2005	
Alueen nimi:	UTSJOEN LUONTAISTALOUSVALTAINEN ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Utsjoen suojelualueiden ulkopuoliset alueet.	
Varausperuste:	Luonnonolot ja nykyinen käyttö.	
Kehittämisperiaate:	Luontaistalous on pääkäyttötarkoitus. Muun käytön periaatteista kerrotaan selostuksen kohdassa 5.4.28.	

Merkintä: MU 6001   **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 9.5.2005
Alueen nimi: PYHÄ-LUOSTON ULKOILUALUE
Sijainti ja kuvaus: Alue on Pyhä-Luosto matkailukeskuksen ympärillä muodostaen alueen lähiulkoiluvyöhykkeen. Alueella sijaitsee osa Pyhä-Luoston ulkoilureiteistä.
Varausperuste: Matkailukeskuksen ohjatun ulkoilun alue.
Kehittämisperiaate: Alueelle rakennetaan ulkoilureittejä reittisuunnitelman mukaan. Metsätaloudessa otetaan ulkoilu huomioon.

Merkintä: MU 6012   **Kunta:**
Päiväys:
Alueen nimi: KAARESTUNTURIN ULKOILUALUE
Sijainti ja kuvaus: Alue käsittää Kaarestunturin ja lähialueita ja sijaitsee Jeesiön ja Rajalan kylien välissä.
Varausperuste: Luonnonoloitaan ulkoiluun sopiva alue, joka tukee lähikylien maaseutumatkailua.
Kehittämisperiaate: Alueelle rakennetaan ulkoilureittejä reittisuunnitelman mukaan. Metsätaloudessa otetaan ulkoilu huomioon.

Merkintä: MU-1 6041   **Kunta:** INARI
Päiväys: 9.5.2005
Alueen nimi: SAARISELÄN ULKOILUALUE
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Saariselän matkailukeskuksen länsipuolella valtatie ja Tolosjoen välissä. Alueelle sijaitsee ohjelmapalveluiden tarvitsemia alueita.
Varausperuste: Matkailukeskuksen ohjatun ulkoilun alue.
Kehittämisperiaate: Alueelle saa rakentaa vain ohjelmapalveluiden tarvitsemia rakenteita.

Merkintä: MU-1 6042   **Kunta:** INARI
Päiväys: 18.5.2005
Alueen nimi: INARIN RETKEILYALUE
Sijainti ja kuvaus: Alue käsittää perinteiset tärkeät Otsamon, Juutuan, Tuulispään ja Myössäjärven ulkoilualueet, jotka palvelevat Inarin kirkonkylän matkailua. Noin 23 000 ha:n alue on suunnitteilla olevan Inarin valtion retkeilyalueen toinen pääosa.
Varausperuste: Matkailukeskuksen ohjatun ulkoilun alue ja tulevan valtion retkeilyalueen osana valtakunnallista merkitystä omaava ulkoilun alue.
Kehittämisperiaate: Maa- ja metsätalousministeriö, Metsähallitus ja Inarin kunta ovat sopineet, että valtion retkeilyalueesta tehdään esitys Inarjärven osayleiskaavan tarkistuksen valmistuttua. Mukaan liitetään Inarjärven alue S 3025.

Merkintä: W-1 2901   **Kunta:** SODANKYLÄ
Päiväys: 31.3.2006
Alueen nimi: LOKAN JA PORTTIPAHDAN TEKOJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Tekojärvet sijaitsevat Sodankylän pohjoisosissa. Lokan ja Porttipahdan tekojärvet ja niitä yhdistävä kanava (Vuotson kanava) on rakennettu vuosina 1965-1981 veden juoksutuksen säätämiseksi Kitisen ja Kemjoen pääuoman (Kemijärvestä alaspäin) voimalaitoksille. Tekojärvien säännöstelyllä lisätään talven aikaista veden virtaamaa ja vähennetään kevättulvan ja kesän aikaisia virtaamia em. jokiosuuksilla. Lokan padotuskorkeuden ylä-/alaraja ovat +245/+240 metriä (N43) sekä Porttipahdan vastaavat ovat +245/+234 metriä.
Varausperuste: Rakennettuja tekojärviä.
Kehittämisperiaate:

Natura-alue sekä sen koodi ja aluetyyppi	Natura-alueeseen vaikuttavat merkin- nät ja -määräykset	Vaikutukset
Kevo FI 130 2001 SCI, SPA	SL 4274 Ulkoilureitti Ulkoilureitin yhteystarve	Ulkoilureitti on nykyinen ja ollut käytössä jo ennen Naturaa. Uusi yhteystarvemerkin- nän mukainen reitti Kuivista kirkonkylälle kul- kisi Kevon luonnonpuistossa noin 5 km:n matkan. Reitillä on useita lin- jausvaihtoehtoja. Se voisi kulkea nykyistä reittiä länteen ulos luonnon- puistosta ja sitten Paistuntureiden keskellä olevaa laaksoa koilliseen taikka Hoigadanoaivin lakea pitkin tai Paistuntureiden itäpuolella suo- alueen reunassa pohjoiseen. Reitti vähentäisi kulkemista ja kulumista pääreitillä kanjonissa. Ainakaan ensimmäinen vaihtoehto ei aiheuta li- säsäsitusta Kevon Natura-alueen luonnonarvoille.
Lemmenjoen kan- sallispuisto FI 130 0201 SCI, SPA	SL 4017 Matkailun vetovoima-alue Ulkoilureitti Lentopaikat	Ulkoilureitti ja lentopaikat ovat nykyisiä ja olleet käytössä jo ennen Na- turaa. Matkailun vetovoima-alue jakaantuu kahteen erilaiseen osaan. Menesjärven puoleiseen päähän kansallispuiston ulkopuolelle keskitet- tään palvelut, majoitustilat ja muu rakentaminen. Kansallispuistoon kuuluva osa on retkeilyaluetta sen tarvitsemine varusteineen. Retkeily pysyy pääosin reiteillä eikä vaaranna alueen Natura-arvoja.
Urho Kekkosen kansallispuisto – Sompion luonnon- puisto FI 130 1701 SCI, SPA	SL 4268, SL 4306 Matkailun vetovoima-alue Ulkoilureitti Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävä tie tai reitti	Matkailun vetovoima-alue on Saariselän matkailukeskuksen lähellä oleva kansallispuiston tehokkaimmin virkistykseen käytettävä osa, jolla merkityt ja hoidetut ulkoilureitit tukikohtineen sijaitsevat. Tällä alueella on tarkoitus varjella luontoa ohjaamalla liikkuminen hyvässä kunnossa pidettäville reiteille. Ulkoilureitti on olemassa oleva ukk-reitti. Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävä tie tai reitti on olemassa oleva Ruijan polku. Kaavamerkin- nät eivät lisää liikkumista reittien ulkopuolella.
Luosto FI 130 1713 SCI	SL 4324 Matkailun vetovoima-alue Ulkoilureitti Moottorikelkkailureitti	Matkailun vetovoima-alueeseen kuuluu koko Pyhä-Luoston kansallis- puisto, myös vahvistetun Itä-Lapin maakuntakaavan puolella. Tällä alueella luontoa varjellaan ohjaamalla liikkuminen hyvässä kunnossa pidettäville reiteille. Ulkoilureitti on osa Pyhän ja Luoston välistä nykyistä valtareittiä. Moottorikelkkailureitti on nykyinen reitti, joka kulkee kansallispuistos- sa Pyhälätva-aavan kautta n. 5 km ja Luostonloman kautta n. 1 km. Lumenaikaisen käytön vuoksi luontoon kohdistuva häiriö ja kulutus ovat vähäiset. Luostonlomassa reitti sijoittuu samaan häiriökäytävään yleisen tien kanssa. Kaavamerkin- nät eivät lisää liikkumista reittien ulkopuolella.
Muotkatunturin erämaa FI 130 0202 SCI	Se 6518 Moottorikelkkailureitit Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävä tie tai reitti	Moottorikelkkailureitit ovat nykyisillä urilla. Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävä tie tai reitti on olemassa oleva vanha reitti, joka on tarkoitettu jalan ja hiihtäen kuljet- tavaksi.
Paistunturin erä- maa FI 130 2003 SCI	Se 6519 Ulkoilureitti Ulkoilureitin yhteystarve Moottorikelkkailureitti	Ulkoilureitti on nykyisen Kevon reitin eteläpää. Ulkoilureitin yhteystarvemerkin- nöistä toinen on Karigasniemeltä Ruk- tajärvelle Kevon reitille. Se kulkisi erämaa-alueella n. 7 km noudattaen maastossa olevaa polkua. Toinen yhteystarve on Kuivista kirkonkylälle. Reitin pituus erämaa-alueella olisi 35-45 km linjauksesta riippuen. Vaihtoehtoisesti reitti voi kulkea metsäisellä alueella lähellä luonnon- puistoa tai lännempänä avotunturissa. Moottorikelkkailureitti on nykyisellä uralla Kiellatuvan ja Petsikon vä- hällä.

Natura-alue sekä sen koodi ja aluetyyppi	Natura-alueeseen vaikuttavat merkin­nät ja -määräykset	Vaikutukset
Kaldoaivin erämaa FI 130 2002 SCI, SPA	Se 6520 Ulkoilureitti Moottorikelkkailureitti Sähkölinja	Pulmankijärvi-Sevettijärvi-ulkoilureitti on ollut käytössä jo ennen Natura- aluetta. Moottorikelkkailureitit ovat nykyisillä urilla. Kaavaan merkityt sähkölinjat ovat olleet jo ennen Natura- aluetta.
Vätsärin erämaa FI 130 0204 SCI	Se 6521 Moottorikelkkailureitit	Moottorikelkkailureitit ovat nykyisillä urilla ja kulkevat suurimmaksi osaksi jäällä.
Tsarmitunturin erä- maa FI 130 0205 SCI	Se 6522 Moottorikelkkailureitti	Moottorikelkkailureitti noudattaa erämaan kohdalla rajavartioiden jo käyttämää uraa. Sen pituus erämaa-alueella on n. 6 km. Natura-alueen kokoon nähden pienen tilantarpeen ja lumenaikaisen käytön vuoksi luontoon kohdistuva häiriö ja kulutus ovat vähäiset. Alueella on run- saasti tilaa sovitaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa reitit maastoon kelkkailulle arimpia kohteita väistään niin, että reiteistä ai- heutuva haitta on hyvin pieni. Reitit eivät lisää liikkumista reittien ul- kopuolella vaan pikemminkin vähentävät sitä.
Hammastunturin erämaa FI 130 0203 SCI	Se 6515 Yhdystie Kuttura-Repojoki Moottorikelkkailureitti Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävä tie tai reitti Ulkoilureitti	Erämaalain 12 §:n mukaan saa Hammastunturin erämaa-alueelle ra- kentaa tien Inarin ja Pokan väliseltä maantieltä Kutturin kylään. Tie on noin 20 km pitkä. Maakuntakaavaan merkityllä paikalla tie kulkisi Natura-alueella noin 12 km, josta n. 6 km nykyistä Litmuorvaaran tie- tä. Tie on mahdollista linjata myös etelämpää Natura-alueiden välistä, jolloin se olisi vain 1 km:n matkalla Natura-alueella mutta tie olisi kokonaan uutta tietä. Vaihtoehtojen vuoksi tie on merkitty katkovi- valla ohjeelliseksi linjaukseksi. Moottorikelkkailureitti tulee lähelle tietä samaan häiriökäytävään. Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävä tie tai reitti on vanha Rovasen maantie, jonka käyttö jalan ja suksilla ei rasita alueen luonnonarvoja. Ulkoilureitti on Ivalojoen melontareitti, joka rasittaa alueen Natura- luontoarvoja vain rantautumispaikkojen kulumisen osalta.
Kirkkotupien niitty FI 130 2009 SCI Pappilan niitty FI 130 2012 SCI	S 3027 Matkailun vetovoima-alue	Niittyjen suojaaminen kasvavien matkailijamäärien aiheuttamalta ku- lutukselta ja häiriöltä hoidetaan kanavoimalla liikkuminen poluille.
Luomusjoen kuolpu- na FI 130 2010 SCI	SL 4294 Matkailun vetovoima-alue Moottorikelkkailureitti	Matkailun vetovoima-alue yhdistää Kevon reitin lähtöalueen Kari- gasniemen kylään. Toiminta tällä välillä tapahtuu kantatiellä ja moot- torikelkkailureitillä, jotka kulkevat vierekkäin. Kelkkareitin talvikäyt- tö ei rasita kuolpunan tunturikangasta.
Vetsijoen suistolehto FI 130 2008 SCI	SL 4299 Matkailun vetovoima-alue	Suistolehto on osa alueen matkailullista vetovoimaa parhaiten, kun sen luonnontilaa vaalitaan. Suojelualueen viereen ei ole tulossa mat- kailutoimintoja, jotka aiheuttaisivat suojelualueelle kulutusta tai muu- ta vahinkoa.

Natura-alue sekä sen koodi ja aluetyyppi	Natura-alueeseen vaikuttavat merkin­nät ja -määräykset	Vaikutukset
Välimaan kenttä FI 130 2011 SCI	S 3029 Matkailun vetovoima-alue	Kenttä on osa alueen matkailullista vetovoimaa parhaiten, kun sen suojeluarvoja vaalitaan. Niittyjen suojaaminen kasvavien matkailijamäärien aiheuttamalta kulutukselta ja häiriöltä hoidetaan kanavoimalla liikkuminen poluille.
Pulmankijärvi FI 130 2004 SCI	S 3021 Matkailun vetovoima-alue	Pulmankijärvi sisältyy matkailun vetovoima-alueeseen maisemansa, luonnonarvojensa, arkeologisten kohteidensa ja tärkeiden reittien lähtöpisteen vuoksi. Alue on osa alueen matkailullista vetovoimaa parhaiten, kun sen suojeluarvoja vaalitaan. Natura-luontotyyppien ja -lajien suojaaminen kasvavien matkailijamäärien aiheuttamalta kulutukselta ja häiriöltä hoidetaan kanavoimalla liikkuminen poluille.
Inarijärvi FI 130 0212 SCI	S 3025 Matkailun vetovoima-alue Maaseudun kehittämisen kohdealue, jolla korostuu saamelaiskulttuuri Paatsjoen yhdystie Moottorikelkkailureitit <i>Alueelle voidaan suunnitella sijoitettavaksi yleiskaavassa osoitettavalla luontoon ja maisemaan sopivalla tavalla retkeilyn taukopaikkoja, alueella olevien matkailupalvelujen kehittämistä ja mv-vyöhykkeen sisällä mantee­reella myös uusia matkailupalveluja. Suunniteltavien matkailupalvelujen tulee olla ympäristövaikutuksiltaan vähäisiä.</i>	Osa Inarijärven Natura-alueesta sisältyy matkailun vetovoima-alueeseen maisemansa, luonnonarvojensa sekä tärkeiden reittien ja virkistykseen tukikohtien vuoksi. Alue on osa alueen matkailullista vetovoimaa parhaiten, kun sen suojeluarvoja vaalitaan. Natura-luontotyyppien ja -lajien suojaaminen kasvavien matkailijamäärien aiheuttamalta kulutukselta ja häiriöltä hoidetaan kanavoimalla liikkuminen poluille, vesireiteille ja rantautumispaikoille. Kaavamääräys velvoittaa suunnittelemaan virkistykseen ja matkailuun liittyvät rakennukset ja muut rakenteet luontoon sopivalla tavalla. Nellimin maaseudun kehittämisvyöhykkeen rakentaminen ja muu tehokkaampi käyttö sijoittuu Natura-alueen ulkopuolelle. Paatsjoen yhdystie kulkee Natura-alueella n. 1 km:n matkan nykyistä tietä pitkin. Moottorikelkkailureitit ovat vesialueella.
Ivalojoen suisto FI 130 0211 SCI, SPA	SL 4305 Matkailun vetovoima-alue Moottorikelkkailureitit Kylmäteknologian erityis-alue	Matkailun vetovoima-alue merkitsee tältä osin Ivalojoen vesiliikenteen, moottorikelkkailun ja Mellanaavan testialueen matkailullista kehittämistä. Moottorikelkkailureitit ovat olemassa olevia reittejä tai uria. Kylmäteknologian alue on jo käytössä, ja tältä osin suojelun toteutusta tulisi tarkistaa.
Koitelainen FI 130 1716 SCI, SPA	SL 4310 EK 1904, Kevitsan kaivos-alue vieressä <i>Kaivostoiminta tulee suunnitella niin, että se ei Koitelaisen Natura 2000 –verkostoon kuuluvalla alueella aiheuta merkittäviä päästöjä tai hydrologisia vaikutuksia tai muutenkaan merkittävästi heikennä aluetta luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi se on sisällytetty Natura 2000 –verkostoon.</i> Moottorikelkkailureitit Lokka-Mäntypää uusi yhdystie.	Rakennettavan alueen ulkopuolelle vaikutuksia aiheutuu hankkeessa syntyvistä päästöistä ja häiriöistä sekä maisemallisissa, sosiaalisissa ja yhdyskuntarakenteellisissa olosuhteissa tapahtuvista muutoksista. Maisemavaikutuksiltaan merkittävimpiä tulevat olemaan kivien läjitysalueet, joiden maksimikorkeus ei kuitenkaan nouse samalla tasolle kuin alueen korkeimmat mäet ja vaarat. Hankkeessa syntyvien päästöjen vaikutukset rajoittuvat pölyn osalta noin 1 km ja melun ja äänen osalta noin 2 – 3 km etäisyydelle louhoksista ja osin rakennettavan alueen rajauksesta. Pintavesissä vaikutuksia aiheutuu rakennettavalla alueella oleviin pieniin puroihin sekä valuma-alueessa tapahtuvien muutosten kautta veden laatuun myös alueen lähialueella. Merkittävin muutos voi kuitenkin kohdistua valittavaan purkuvesistöön. Alustavien selvitysten mukaan kaivostoiminta on mahdollista sijoittaa kaivosalueelle siten, että sen haitalliset päästöt (lähinnä pöly) tai vaikutukset vesiin eivät ulotu Natura-alueelle. Moottorikelkkailureitit ovat nykyisiä reittejä tai uria. Tieyhteys ei kulje Natura-alueella.

Natura-alue sekä sen koodi ja aluetyyppi	Natura-alueeseen vaikuttavat merkin­nät ja -määräykset	Vaikutukset
Pomokaira FI 130 1712 SCI, SPA	SL 4186 Yhdystie Tieva-Porttipahta Sähkölinja	Yhdystie on Natura-alueella n. 11 km:n matkan kulkien nykyistä metsäautotietä. Nykyistä parempi tie tuo hieman lisää liikennettä ja lisää retkeilijöitä ja metsästäjiä vanhojen metsien suojelualueelle ja soiden-suojelualueille. Sähkölinja on ollut olemassa jo ennen Naturaa.
Viiankiaapa FI 130 1706 SCI, SPA	SL 4313 Maaseudun kehittämisen kohdealue Moottorikelkkailureitti	Maaseudun kehittämisen kohdealue Moskuvaaran, Kersilön ja Petkulan kylien osalta perustuu ennen kaikkea Kevitsan kaivostoimintaan mutta myös Viiankiaavan virkistyskäyttöön. Vyöhykemarkintä ei kuitenkaan edellytä Viiankiaavalle uusia sen luonnonarvoja vaarantavia käyttötapoja tai rakenteita. Moottorikelkkailureitit ovat nykyisiä reittejä tai uria.

Pohjois-Lapin maakuntakaavan Natura-alueita koskevien kaavamerkintöjen toteuttaminen voidaan suunnitella niin, että se ei todennäköisesti merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi alueet on liitetty Natura 2000 –verkostoon.

LIITE 3 : MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSASETUKSEN 1 §:N MUKAISTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
MAANKÄYTTÖ- LUOKKA	NYKYISEEN MAANKÄYTTÖÖN	SEUTUKAAVAAN	IHMISTEN ELIN- OLOIHIN JA ELINYMPÄRISTÖÖN	MAA- JA KALLIOPE- RÄÄN, VE- TEEN, IL- MAAN JA ILMASTOON	KASVI- JA ELÄINLA- JEIHIN, LUONNON MONIMUOTOISUU- TEEN JA LUONNON- ARVOIHIN	ALUE- JA YHDYS- KUNTARAKENTEES- SEEN, YHDYSKUNTA- JA ENERGIATALOU- TEEN SEKÄ LIIKEN- TEESEEN	KAUPUNKIKUVAAN, MAISEMAAN, KULT- TUURIPERINTÖÖN JA RAKENNETTUUN YM- PÄRISTÖÖN
SUUNNITTELUMÄÄRÄYKSET							
jk Jäämeren käytävä Jäämeren käytävää kehitetään kansainvälisenä liikennekäytävänä, jonka maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen, liikenteen ja matkailun palveluihin, liikenneympäristön laatuun sekä luonnon-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvoihin. Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon korkealuokkaisen maaniteen sekä energia- ja tietoliikennejohtojen tilavaraukset ja rajoitukset ympäröivälle maankäytölle.	Liikenne kasvaa, liikenneväylien taso nousee, liittyväväylä ja melualue kasvavat, ertasonisteyksiä tarvitaan. Tilat uusille energiajohdoille ja tietoliikenteen laaja-kaistayhteyksille.	Uusi asia	+ Elinkeinojen kehittämismahdollisuudet kasvavat erityisesti kaupassa, matkailussa ja kuljetuksissa. - Liikennehaitat lisääntyvät, raskas liikenne ja vaarallisten aineiden kuljetukset lisääntyvät.	- Liikenteen päästöt lisääntyvät.	- Liikenteen päästöt, este-vaikutus ja elämäknolemat lisääntyvät. + Käytävän status parantaa mahdollisuuksia korkeatasoisin ratkaisuihin kuten riista-aitoihin ja siltoihin.	+ Seutukunnan saavutettavuus, liikenneväylien taso ja liikenteen palvelut paranevat. - Liikenteen aiheuttamat maankäytön rajoitukset kasvavat. - Entistä suuremman liikenneväylän tilantarve ja geometria saattavat vaikeuttaa ympäristöön sovitamista.	
mk Maaseudun kehittämisen kohdealue Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä.	Maaseutuelinkeinot, palvelut ja asutus säilyvät ja uusia elinkeinoja syntyy entiten näillä vyöhykkeillä. Kulttuuriympäristöä vaalitaan. Loma-asutus kasvaa.	Uusi asia	+ Maaseutuelinkeinot ja ympäristön viihtyisyys kehittyvät ja palvelut säilyvät kohdealueella.		+ Maaseudun kulttuuriympäristöjen säilyttäminen turvaa ja edistää luonnon monimuotoisuutta säilyttämällä perinnebiotooppeja ja niillä esiintyvää lajistoa.	+ Maaseudun asutus ja palvelut säilyvät parhaiten näillä alueilla.	+ Kulttuurimaisema säilyy elävänä kohdealueella.
mk-1 Maaseudun kehittämisen kohdealue, jolla korostuu saamelaiskulttuuri Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Alueella tulee pyrkiä saamelaiskulttuurille ja muulle paikalliselle perinteelle ominaisen rakentamistavan säilyttämiseen ja kehittämiseen.	Kuten mk, mutta korostaan enemmän saamelaiskulttuurin säilyttämistä ja kehittämistä alueiden käytössä ja rakennustavassa.	Uusi asia	+ Maaseutuelinkeinot ja ympäristön viihtyisyys kehittyvät ja palvelut säilyvät kohdealueella. ± Vaikeuttaa saamelaiskulttuurin kannalta kielteisten toimintojen sijoittamista			+ Maaseudun asutus ja palvelut säilyvät parhaiten näillä alueilla.	+ Kulttuurimaisema säilyy elävänä kohdealueella.
mv Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealue Aluetta tulee kehittää matkailukeskusten, maaseutu-matkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten kanssa yhteen sopivalla tavalla.	Liikenneväyliä parannetaan ja yläpito on korkeatasoista. Reittejä rakennetaan, kulttuuri- ja luonnonmuisia vaalitaan, opastusta parannetaan. Matkailupalvelut ja loma-asutus kasvavat. Muut palvelut, maatalous ja porotalous säilyvät ja kehittyvät.	Uusi asia	+ Matkailijoille tulee monipuoliset valinnanmahdollisuudet. + Matkailun sekä matkailun liittyvän muun toiminnan yritykset ja työpaikat lisääntyvät. + Matkailu- ja muut yrittäjät verkostoituvat + Asuinympäristön viihtyisyys ja palvelutalaso paranevat.	+ Luonnonarvoja vaalitaan matkailun vuoksi. - Häiritsevä kasvaa.	+ Luonnonarvoja vaalitaan matkailun vuoksi. - Häiritsevä kasvaa.	+ Matkailukeskusten ja maaseudun vuorovaikutus kasvaa.	+ Luonnon- ja kulttuurimaisemaa vaalitaan matkailun vetovoimatekijänä.

		MUUTOKSET		VAIKUTUKSET				
	MAANKÄYTTÖLUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely	NYKYISEEN MAANKÄYTTÖÖN	SEUTUKAAVAAN	IHMISTEN ELIN- OLOIHIN JA ELINYMPÄRIS- TÖÖN	MAA-JA KALLIOPE- RÄÄN, VE- TEEN, IL- MAAN JA ILMAS- TOON	KASVI- JA ELÄINLA- JEIHIN, LUONNON MONIMUOTOISUU- TEEN JA LUONNON- ARVOIHIN	ALUE- JA YHDYS- KUNTARAKENTEE- SEEN, YHDYSKUNTA- JA ENERGIATALOU- TEEN SEKÄ LIIKEN- TEESEEN	KAUPUNKIKUVAAN, MAISEMAAN, KULT- TUURIPERINTÖÖN JA RAKENNETTUUN YM- PÄRISTÖÖN
A	Taajamatoimintojen alue Sodankylän, Ivalon ja Utsjoen taajamat	Osoittaa kasvusuunnat.	Ivalon AP-, AT- ja T-alueet yhdistetty A-alueeksi ja supis- tettu Inarin suunas- sa	+ Monipuoliset palve- lut lähellä toisiaan. + Ostovoiman siirty- minen seudun ulkopuo- lelle vähenee. + Kaupan asiakkaita tulee lisää naapurimais- ta.			+ Monipuoliset palvelut sijoittuvat seudullisesti hyvin saavutettaviin paik- koihin. - Keskittäminen vähentää palveluja syrjäisemmällä alueella. - Voi aiheuttaa pistemäi- siä liikenneongelmia.	+ Mahdollisuudet korkeata- soisten keskusten rakentami- seen paranevat. - Vaarana on teollisuushalli- mainen rakentaminen keskus- taan.
C	Keskustatoimintojen alue Ivalon, Saariselän ja Sodankylän keskustat. Alueiden laajuus määritellään kaavaselostuksessa.	Ohjaa keskustapalvelujen sijoit- tumista. Mahdollisuus vähittäis- kaupan suuryksikön rakentami- seen	Uusi asia.	+ Edistää Inarin kehiti- mistä kaikkien Suo- men saamelaisien ja Sevettijärven kolttien kulttuurin ja hallimmon keskuksena.			Kuten C.	Kuten C.
c/at	Keskustatoimintojen alue ja keskuskylä Karigasniemi, Nuorgam, Näätämö <i>Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuoli- sesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä.</i>	Ohjaa keskustapalvelujen sijoit- tumista. Mahdollisuus vähittäis- kaupan suuryksikön rakentami- seen	Uusi asia.	+ Edistää Inarin kehiti- mistä.			Kuten C.	Kuten C.
at	Keskuskylä Kunnanosten keskeiset kylät <i>Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuoli- sesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä.</i>	Sijainninhajauksella suositaan keskuskylä.	Seutukaavan 30 AT- alue- ja kohdemer- kinnästä on maakun- takaavassa mukana 16 kylää at-, ats-, tai c/at-merkinnällä.	+ Maaseudullakin säi- lyy palveluja ja työ- paikkoja. + Taajama-asumiselle on luonnonläheisiä vaihtoehtoja peruspal- velujen lähellä.			+ On mahdollisuus käy- tää keskuskylten olemassa olevia tiloja. + Keskuskylät tukevat myös ympäristön asutusta.	+ Kulttuurimaisema säilyy elävänä keskuskylissä.
ats	Saamelaiskulttuurin ja -hallimmon keskuskylä Inarin kirkonkylä, Sevettijärvi <i>Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuoli- sesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä.</i>		Uusi asia	+ Edistää Inarin teollisuus- ja metsätaloustyöpaikko- jen säilymistä				
T	Teollisuus- ja varastoalue Kohdemerkintänä Peuravuonon saha	Ivalon teollisuusalue sisällytetty taajama- toimintojen aluee- seen.				Sahan tarvitsema puu oie- taan pääosin Inarin metsis- tä		

		MUUTOKSET		VAIKUTUKSET		ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNETEEN, YHDYSKUNTA- JA ENERGIALOUKSEN SEKÄ LIIKENTEeseen		KASVI- JA ELÄINLÄ- JEIHIN, LUONNON MONIMUOTOISUUTEEN JA LUONNON- ARVOIHIN		MAA- JA KALLIOPE- RÄÄN, VE- TEEN, IL- MAAN JA ILMAS- TOON		IHMISTEN ELIN- OLOIHIN JA ELINYMÄRIS- TÖÖN		KASVI- JA ELÄINLÄ- JEIHIN, LUONNON MONIMUOTOISUUTEEN JA LUONNON- ARVOIHIN		ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNETEEN, YHDYSKUNTA- JA ENERGIALOUKSEN SEKÄ LIIKENTEeseen		KAUPUNKIKUVAAN, MAISEMAAN, KULTTUURIPERINTÖÖN JA RAKENNETTUUN YMPÄRISTÖÖN			
	MAANKÄYTTÖ- LUOKKA Maankäyttötukkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely	NYKYISEEN MAANKÄYTTÖÖN	Matkailukeskusten kasvumahdollisuudet	Saariselän ja Kaksilauttasen-Kiilopään alueet yhdistetty																	
RM	Matkailupalvelujen alue Luoston ja Saariselän matkailukeskukset, Perhe- Luosto, Tankavaara																				Keskittämällä on mahdollista rakentaa mahdollisimman korkeatasoisia matkailuympäristöä.
LL	Lentoliikenteen alue Ivalon ja Sodankylän lentokentät		Sodankylän kentän laajennus ja kiitotien suunnan muutos, vaihtoehtona Paksuselän alue Rakentamisarjoitus																		+ Sodankylän lentokenttä parantaa erityisesti Pyhä- Luoston saavutettavuutta. - Ivalon kentän käytön kasvu rajoittaa asuun kasvuun muuten edullisella suunnalla.
E	Erityisalue Raja-Joosepin ja Virtaniemen raja-asetat, (Päätsjoen, Näätämon, Nuorgamin, Utsjoen ja Karigasniemen sekä Raja-Joosepin ja Virtaniemen rajanyhtymäpaikat symbolilla) Kylmäteknologian alueet (autotestausalueet) Poroteurastamot, tutkimusasemat Sulaojan vedenottoamo		Virtaniemen uusi raja-asema. Härkäselän autotestausalue	Uusi asia.																	+ Testialueet ovat lähellä kylä tukien niiden asuun- ta ja palveluja.
EN	Energiahuollon alue Nykyiset vesivoimalat		Rakentamisarjoitus.																		+ Varmistavat osaltaan energian saatavuutta hy- vässä säätövoimana.
EJ	Jätteenkäsittelyalue		Rakentamisarjoitus. Sodankylän kaatopaikka/tuleva jäteasema	Poistetaan seutukaa- van 25 paikallista kaatopaikkaa.																	+ Kaatopaikkojen keskit- tämisellä saavutetaan yh- dyskuntatoudeellisia etu- ja. - Kuljetukset lisäävät lii- kennettä.

		VAIKUTUKSET				VAIKUTUKSET			
	MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET	SEUTUKAAVAAN	IHMISTEN ELIN- OLOIHIN JA ELINYMPÄRIS- TÖÖN	MAA- JA KALLIOPE- RÄÄN, VE- TEEN, IL- MAAN JA ILMAS- TOON	KASVI- JA ELÄINLA- JEIHIN, LUONNON MONIMUOTOISUU- TEEN JA LUONNON- ARVOIHIN	ALUE- JA YHDYS- KUNTARAKEN- TEESEEN, YHDYS- KUNTA- JA ENER- GIATALOUTEEN SEKÄ LIIKENTEEL- SEEN	KAUPUNKIKUVAAN, MAISEMAAN, KULT- TUURIPERINTÖÖN JA RAKENNETTUUN YM- PÄRISTÖÖN	
EK	Kaivosalue Kevitsa ja Pahaavaara EK 1904: Kaivostoiminta tulee suunnitella niin, kuulinvalta alueella aiheutta merkittäviä päästö- ja tai hydrologisia vaikutuksia tai muutenkaan merkittävästi heikennä alueen niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi se on sisällytetty Natura 2000 –verkostoon.	Kevitsa muuttuu metsätalous-alueesta kaivosalueeksi.	Uudet varaukset, seurukaavassa MT1	+ Mahdollistaa merkittävään määrään kaivos-toiminnan työpaikkoja ja seurannaistyöpaikkoja. - Lisääntyvän liikenteen haitat.	Selvitettävä hanke-YVA:ssa	- Kaivosalueet ovat pois luonnonalueista. - Lisääntyvän liikenteen haitat. - Kevitsan kaivoshanke on Natura-alueen vieressä ja tarvitsee Natura-arvioinnin hanke-yva:n yhteydessä.	+ Kaivokset tukevat lähikylien elinvoimaa. - Raskas liikenne rasiittaa tietä ja vaatii tieinvestointeja. + Tiet paranevat myös muuta käyttöä ajatellen.	- Kaivokset muuttavat maisemaa.	
EP	Puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen alue Rovajärven ampuma-alueen pohjoisosa, Sodankylän varuskunta lähiharjoitusalueineen sekä Kyljäjärven harjoitusalue, rajavartioston Ivalon harjoitusalue, Kelukosken vesistöharjoitusalue	Rakentamisrajoitus.	Rovajärven ja Ivalon alueet sekä varuskunnan ja Kyljäjärven alueiden yhteys uusia, seutukaavassa M, M1 ja MT1.	+ Turvaa maanpuolustuksen harjoittelumahdollisuudet. - Liikkumisen rajoitukset ja melu haittaavat muuta käyttöä. - Alueelle vaarallisten aineiden kuljetuksia. - Rajoittaa tai estää rakentamisen ja haittaa metsätaloutta	- Kovapanosammunnat aiheuttavat tuhoa. + Muun käytön vähäisyys sotaharjoitusten välillä säilyttää luontoa. + Maailma- ja monipuoliset elokuuntavat	- Aiheuttaa raskasta liikennettä. - Haittaa liikennettä kantatiellä.			
S	Suojelualue S 3025: Alueelle voidaan suunnitella sijoitettavaksi yleiskaavassa osoitettavalla luontoon ja maisemaan sopivalla tavalla retkeilyn tauko-paikoja, alueella olevien matkailupalvelujen kehittämistä ja my-yöhyökkeen sisällä mantee-reeilla myös uusia matkailupalveluja. Suunnittel-tavien matkailupalvelujen tulee olla ympäristö-vaikutuksiltaan vähäisiä.	Kaava säilyttää muuten nykytilanteen, mutta sallii Inarijärven rantosuojelualueen osalta ympäristövaikutukseltaan vähäisen matkailupalvelurakentamisen.	M-, MU-, RA- ja RA1-alueita huomattava määrä suojelu-alueiksi seutukaavan vahvistamisen jäl-keen tehtyjen lakien ja vn:n päätösten mukaisesti.	+ Antavat mahdollisuuksia alkuperäisen luonnon ja/tai kulttuuriympäristökokonaisten kokemiseen. + Edistävät matkailu, porotaloutta ja luon-taiselinkkeinoja. - Vähentävät metsä-tuloja.	+ Toimivat kasvimassal-laan hii-lineliuna jar-ruttaen ilmas-ton muutosta.	+ Myönteinen vaikutus näihin asioihin on suojelu-alueiden olemassaolon pe-russy.	+ Luovat selkeitä rakentamattomien alueiden vyöhykkeitä ja eh-käisevät yhdyskuntara-kenteen hajautumista. - Rajoittavat yhteyksi-en rakentamista	+ Säilyttävät luonnonmaisemia ja/tai kulttuuriympäris-tökokonaisuuksia ihmisten ihailtaviksi.	
SL, Se	Luonnonsuojelualue, erämaa-alue Nykyiset lakien ja ohjelmien mukaiset suojelu-alueet Erämaa-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa tulee ottaa huomioon valtakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät veneerkeily-, moottori-kelkkailu- ja ulkoilureitit.	Kaava säilyttää nykytilanteen.	M-, M1- ja MT1-alueita huomattava määrä suojelualueiksi seutukaavan vahvistamisen jäl-keen tehtyjen lakien ja vn:n päätösten mu-kaisesti.	+ Antavat mahdollisuuksia alkuperäisen luonnon kokemiseen. + Edistävät matkailu, porotaloutta ja luon-taiselinkkeinoja. - Vähentävät metsä-tuloja.	+ Toimivat kasvimassal-laan hii-lineliuna jar-ruttaen ilmas-ton muutosta.	+ Myönteinen vaikutus näihin asioihin on suojelu-alueiden olemassaolon pe-russy.	+ Luovat selkeitä rakentamattomien alueiden vyöhykkeitä ja eh-käisevät yhdyskuntara-kenteen hajautumista. - Rajoittavat yhteyksi-en rakentamista	+ Säilyttävät luonnonmaisemia ihmisten ihailtaviksi.	

		VAIKUTUKSET				MUUTOKSET			
MAANKÄYTTÖLUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määritys Alueiden määrittely		SEUTUKAAVAAN	IHMISTEN ELIN- OLOIHIN JA ELINYMPÄRIS- TÖÖN	MAA- JA KALLIOPE- RÄÄN, VE- TEEN, IL- MAAN JA ILMAS- TOON	KASVI- JA ELÄINLA- JEIHIN, LUONNON MONIMUOTOISUU- TEEN JA LUONNON- ARVOIHIN	ALUE- JA YHDYS- KUNTARAKEN- TEESEEN, YHDYS- KUNTA- JA ENER- GIATALOUTEEN SEKÄ LIIKENTEET- SEEN	KAUPUNKIKUVAAN, MAISEMAAN, KULT- TUURIPERINTÖÖN JA RAKENNETTUUN YM- PÄRISTÖÖN		
SM Muinaisuistoalue	Kaava säilyttää nykytilanteen.	Lisätty maakunnallises- ti merkittäviä kohteita	+ Kotiseutuhistorian tuntemus lisää väestön kotiseuturakkautta ja viihtymistä. + Voidaan kehittää matkailun vetovoima- tekijäksi.			- Rajoittavat rakenta- mista ja voivat aiheut- taa lisäkustannuksia.	+ Säilyttävät kulttuuriperin- töä.		
SR Rakennussuojelukohde Sodankylän kirkot, Auvojärven kämppäkai- tano, Metsä-Luosto, Suomujoen kolttakent- tä, Raja-Joosepin kenttä, Oskarinkosken ja -järven kolttakentät, Ivalojoen kultakäm- pät, Jäkälä-Äytsin kultakämpä, Sallivaaran poroaita ja Rumakurun autiotuavat.	Kaava säilyttää nykytilanteen.	S2 merkintä muutettu sr-merkinnäksi.	+ Kotiseutuhistorian tuntemus lisää väestön kotiseuturakkautta ja viihtymistä. + Ovat matkailun ve- tovoimatekijä.				± Estää purkamisen.		
M Maa- ja metsätalousvaltainen alue Lapin paliskunnan etelärajasta Angelin, Kaama- sen ja Partakon pohjoispuolelle ulottuvat suoje- lualueiden ulkopuoliset maaseutualueet		M1- ja MTI-alueet yh- distetty M-alueeksi. Supeutunut suojelualue- iden vuoksi.	+ Säilyttää metsäta- louden, metsäteollisu- uden ja liikenteen työ- paikkoja.	+ Talousmet- sien kasvu toimii hi- liemiluna.	+ Nykyaikaisten metsän- hoitosuositusten mukaan toimien säilyttää kohtuul- lisesti monimuotoisuutta ja luonnonarvoja.	+ Säilyttää maaseudun asutusta. + Tuottaa bioenergian raaka-ainetta. - Aiheuttaa raskasta liikennettä ja tiekustan- nuksia.	+ Säilyttää maaseudun kult- tuuriympäristöjä elävinä.		
M-1 Metsätalous- ja poronhoitovaltainen alue Lapin paliskunnan etelärajasta Angelin, Kaama- sen ja Partakon pohjoispuolelle ulottuvat suoje- lualueiden ulkopuoliset maaseutualueet		M-merkintä muutettu M-1-merkinnäksi.	Porotalous toinen pää- käyttöarkoitus metsäta- louden rimmalla						
Ms Luontaisalustusvaltainen alue M-1-alueen pohjoispuolella olevat suojelualuei- den ulkopuoliset maaseutualueet		Ms-merkintä muutettu M-2-merkinnäksi. Su- pistunut paljon erämaa- alueiden vuoksi.							
MU, (MU-1) Maa- ja metsätalustusvaltainen alue (Metsätal- ustus- ja poronhoitovaltainen alue), jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta Luoston matkailukeskuksen ympärillä, Saa- riselän matkailukeskuksena ja Hammastunturin erämaan välissä sekä Inarin kirkonkylän länsi- puolella	Rakennetaan polkuja ja reittejä levähdys- ja muine tukialuei- neen. Maiseman vaalimista kos- kevalla määräyksellä on enem- män painoa kuin muilla M- alueilla.	+ Parantaa ulkoilu- mahdollisuuksia. + Lisää matkailuelin- keinoon mahdollisuuksia. - Saattaa vähentää metsätuloja.	+ On talous- metsää, jonka kasvu toimii hiilimieluna.	+ Monimuotoisuus on suurempi kuin M- ja M-1- alueilla. - Ulkoilu aiheuttaa häiriö- itä.			+ Luonnonmaiseen huo- mioon ottaminen on tärkeä osa kuin M-alueilla.		
W-1 Vesialue, tekojärvi Lokka-Porttipahta	Olemassa olevat tekojärvet	W alue merkitty W-1							+ Turvaa sähkötuotan- toa

MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
MAANKÄYTTÖ- LUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely	NYKYISEEN MAANKÄYTTÖÖN	SEUTUKAAVAAN	IHMISTEN ELIN- OLOIHIN JA ELINYMPÄRIS- TÖÖN	MAA- JA KALLIOPE- RÄÄN, VE- TEEN, IL- MAAN JA ILMASTOON	KASVI- JA ELÄINLA- JEIHIN, LUONNON MONIMUOTOISUU- TEEN JA LUONNON- ARVOIHIN	ALUE- JA YHDYS- KUNTARAKEN- TEESEEN, YHDYS- KUNTA- JA ENER- GIATALOUTEEN SEKÄ LIIKENTEE- SEEN	KAUPUNKIKUVAAN, MAISEMAAN, KULT- TUURIPERINTÖÖN JA RAKENNETTUUN YM- PÄRISTÖÖN
Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettua aluetta raja <i>Rajan pohjoispuoleisella alueella olevaa valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoitolle. Valtion maan luovuttaminen tai vuokraaminen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamasta vahingosta. (Poronhoitolain 2.2 §:n mukaan)</i>	Noudattaa nykyistä Poronhoitolakia.	Uusi merkintä	Merkintä tiedottaa Poronhoitolain mukaisesta asiasta.				
Paliskunnan raja <i>Moottorikelkkailu- ja ulkoilureitti tulee suunnitella niin, että ne risteävät mahdollisimman harvoissa kohdissa paliskunnan esteiden tai muun pysyvän poroaidan kuten työ- ja laidunkierroaidan ja että porojen kulku aidan läpi reitillä kohdalla pyritään estämään.</i>		Uusi asia	+ Tiedottaa rajoista otettavaksi huomioon esim. reittejä suunniteltaessa. + Vähentää virkistyskäytön aiheuttamaa haittaa poronhoitolle. + Lisäävät asukkaiden viihtyvyyttä. + Ovat matkailun vetovoimatekijä. - Rajoittavat rakentamista ja metsätaloutta.				
Kulttuurirympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue Lapin kulttuurirympäristöohjelman mukaiset alueet ja kohteet sekä kohteita Lapin kulttuurirympäristöt tutuksi –hankkeen inventoimista.	Kohteet säilytetään ja kulttuurimaisema otetaan huomioon niiden ja lähiympäristön rakentamisessa sekä maa- ja metsätaloudessa.	Uusi asia		+ Säilyttävät luonnon monimuotoisuutta ja luonnonarvoja		+ Säilyttävät kulttuurimaisemaa.	
Arvokas harjualue tai muu geologinen muodostuma Harjujensuojeluohjelman alueet	Ei maa-ainesten ottoa	Korvaa MY1-merkinnän.		+ Säilyttävät geologiset muodostumat, Ei saa kaivaa.	+ Luovat edellytykset tyypillisten luontotyppien ja lajiston säilymiselle.	+ Säilyttävät luonnonmaisemaa.	
Tärkeä tai vedenhankintaan soveltuva pohjaviesialue 1. luokan pohjaviesialueet	Rakentamisrajoitus. Pohjavettä pilaavaa maankäyttöä ei sijoiteta lähelle.	Korvaa S3-merkinnän.	+ Turvaavat puhtaan veden saannin.			- Rajoittaa maa-ainesten käyttöä rakentamiseen. + Turvaa veden saannin taajamien läheltä ilman ylimääräisiä kussannuksia.	
ekI Todennäköinen mineraalivarantoalue	Alueilla on ennen kaikkea tutkimustoimintaa, mahdollisesti myös kaivostoimintaa, jolloin vaikutukset ovat samat kuin EK-alueilla.	Uusi asia	+ Tiedottava merkitys.				
tv Tuulivoimaloiden alue Keulakkopää	Erilliselvyksen mukaan	Uusi asia	Erilliselvyksen mukaan		Erilliselvyksen mukaan	Erilliselvyksen mukaan	

MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
MAANKÄYTTÖ- LUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely	NYKYISEEN MAANKÄYTTÖÖN	SEUTUKAAVAAN	IHMISTEN ELIN- OLOIHIN JA ELINYMPÄRIS- TÖÖN	MAA- JA KALLIOPE- RÄÄN, VE- TEEN, IL- MAAN JA ILMASTOON	KASVI- JA ELÄINLA- JEIHIN, LUONNON MONIMUOTOISUU- TEEN JA LUONNON- ARVOIHIN	ALUE- JA YHDYS- KUNTARAKEN- TEESEEN, YHDYS- KUNTA- JA ENER- GIATALOUTEEN SEKÄ LIIKENTEE- SEEN	KAUPUNKIKUVAAN, MAISEMAAN, KULT- TUURIPERINTÖÖN JA RAKENNETTUUN YM- PÄRISTÖÖN
rs Rantojen suojeleuhjelman mukainen alue		Uusi merkintä.			+ Säilyttää valtakunnallisesti arvokasta ranta-alueita luonnontaloudellisesti epäedullisille alueille.	+ Säilyttää valtakunnallisesti arvokasta ranta-alueita luonnontaloudellisesti epäedullisille alueille.	
sv Suojavyöhyke	Rakentamisrajoitus	Uusi merkintä.					
pt Kutuharjun koeoporatarha		Uusi merkintä	+ Turvaa elinkeinolle tärkeän tutkimusalueen.				
vt Valtaite: vt 4 ja vt 5	Rakentamisrajoitus. vt 4 ja 5 nykyisellään.	Utsjoki-Nuorgam vt:stä kt:ksi					
kt Kantatie Nykyiset kantatiet: Sodankylä – Kittilä, Ivalo – Rajajooseppi sekä Kaamanen – Karigasniemi Esitietään tieluokan nosto seututiestä kantatieksi Kaamanen-Näätämä-Norjan raja sekä Utsjoki Kk-Nuorgam-Norjan raja							
st Seututie Nykyiset seututiet: Meltaus-Vaalajärvi, Vuonjärvi-Tohmo, Torvinen-Luosto-Vuostimo, Sodankylä-Savukoski, Kõngäs-Inari, Akujärvi-Virtaniemi, Karigasniemi-Utsjoki kk Uusi seututie: Paatsjoen tie Virtaniemi-Norja	Uusi seututie Virtaniemestä Paatsjoen kautta Norjaan, Akujärvi-Nellim-tien, Utsjoki-Nuorgam-tien ja Sodankylä-Tanhua-tien merkittävää parantaminen	Torvinen-Luosto-Vuostimo kokoojatiestä seututieksi, Paatsjoen tie uusi	Paatsjoen tiestä erillisen selvitys + Teiden parantaminen helpottaa ja nopeuttaa asukkaiden työ- ja asiointimatkoja, parantaa turvallisuutta ja luo matkailutyöpaikkoja.	Paatsjoen tiestä erillinen selvitys	Paatsjoen tiestä erillinen selvitys	Paatsjoen tiestä erillinen selvitys - Utsjoki-Nuorgam-välin nykyistä leveämpi ja geometriaaltaan parempi tie on vaikeampi sovittaa tarkasti ympäristönsä.	Paatsjoen tiestä erillinen selvitys - Utsjoki-Nuorgam-välin nykyistä leveämpi ja geometriaaltaan parempi tie on vaikeampi sovittaa tarkasti ympäristönsä.
yt Yhdystie Nykyiset: Rippi-Vuojärvi, Tanhua-Lokka, Laanila-Kuttura, Lisma-Repojoki, Inari-Angeli-Karigasniemi. Uudet: Lokka-Ruuvaoja, Lokka-Mäntypää, Porttipahla-Tieva, Kuttura-Repojoki.	Metsäautoteiden parantaminen yhdysteiksi välillä Lokka-Mäntypää, Lokka-Ruuvaoja, Porttipahla-Tieva, uuden tien rakentaminen välille Kuttura-Repojoki	Uudet yhteydet Lokka-Ruuvaoja, Porttipahla-Tieva	+ Lokan yhteys valtatielle ja sitä pohjoiseen + Seudun asukkaiden yhteydet työssä ja harrastuksissa paranevat. + Matkailu saa uusia reittejä.	Paatsjoen tiestä erillisen selvitys	Uusien yhteyksien avaaminen luonnon monimuotoisuuden ja lajiston kannalta haitallista. - Lisääntyvä liikenne aiheuttaa häiriötä eläimille.	± Läpikulkutie saattaa muuttaa Kutturin kylän kulttuurirympäristön ja maiseman luonnetta.	
Ulkoilureitit, Ulkoilureitin yhteystarpeet Nykyiset: Lemmenjoki, Kevo, Sevetjärvi-Pulmankijärvi, ukk-reitti, Paloselkäjärvi-Pihlolan-Norjan raja Uudet: Karigasniemi-Luomusjärvi, Ruktajärvi-Kuivi-Utsjoki, Pulmankijärvi-Utsjoki kk,	Tärkeimmät ylikunnalliset reitit rakennetaan ja viitoitetaan.	Toteutumattomia reittejä on poistettu. Lisää Karigasniemi-Luomusjärvi, Kuivi-Utsjoki	+ Reitit palvelevat asukkaiden virkistysmahdollisuuksia ja matkailuelinkeinosa se- kään tukevat kuntakeskusten ja kylien palveluja.		+ Reitit rajoittavat kulumisen ja häirion pienelle alueelle, ja kuluminen on hallittavissa. + Reittien käyttö edistää luontotietämystä ja suoje- lumyönteisyyttä.	+ Keskuskyljen kautta kulkevat reitit tukevat niiden palveluja ja elin- keinoja.	
Moottorikelkkailureitit, reittien yhteystarpeet Uudet: Inari-Kittilä, Saariselkä-Repojoki	Uudet ylikunnalliset reitit rakennetaan ja viitoitetaan.	Poistettu noin puolet. Lisää: Inari-Kittilä, Saariselkä-Repojoki, Saariselkä-Raja-Jooseppi-Nellim	+ Reitit palvelevat lähinnä matkailuelinkeinosa sekä tukevat kuntakeskusten ja kylien palveluja.		- Lisääntyvä liikenne lisää häiriötä eläimille. + Reitit rajoittavat häirion pienelle alueelle.	+ Keskuskyljen kautta kulkevat reitit tukevat niiden palveluja ja elin- keinoja.	

MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
MAANKÄYTTÖ- LUOKKA	NYKYISEEN MAANKÄYTTÖÖN	SEUTUKAAVAAN	IHMISTEN ELIN- OLOIHIN JA ELINYMPÄRIS- TÖÖN	MAA- JA KALLIOPE- RÄÄN, VE- TEEN, IL- MAAN JA ILMAS- TOON	KASVI- JA ELÄINLA- JEIHIN, LUONNON MONIMUOTOISUU- TEEN JA LUONNON- ARVOIHIN	ALUE- JA YHDYS- KUNTARAKEN- TEESEEN, YHDYS- KUNTA- JA ENER- GIATALOUTEEN SEKÄ LIIKENTEET- SEEN	KAUPUNKIKUVAAN, MAISEMAAN, KULT- TUURIPERINTÖÖN JA RAKENNETTUUN YM- PÄRISTÖÖN
Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely							
Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävät tie tai reitti Rovasen maantie Porrtipahta-Ivalojoki, Ruijan polku Somptojärvi-Saariselkä., Tirro-Karigasniemi, Utsjoen postipolku, museotiet Nivajoki-Ala-Jalve sekä Magneettimäki		Uusi asia.			+ Museoteiden ympärillä on usein kulttuurivaikutteisia monimuotoisuuden kannalta arvokkaita alueita.		
z Sähkölinjat, Sähkölinjan yhteystarve Nykyiset vähintään 110 kV:n linjat Uusi yhteystarve Vajukoski-Kittilä	Rakentamisrajoitus.	Vajukoski-Kittilä			+ Sähkölinjojen kasvillisuus lisää usein luonnon monimuotoisuutta. - Näkyvä maisemahaitta. - Lintujen törmäminen.	+ Energian saatavuus turvataan.	- Suuret linjat muuttavat maisemaa.
Virkestys/matkailekohde Veskonniemi, Juutuanvaara, Alaköngäs, Yläköngäs		Muut uusia kohteita, Juutuanvaara korvaa VR-aluemerkinnän.					
Rajanylityspaikka Raja-Jooseppi, Virtaniemi, Paatsjoki, Näätämä, Nuorgam, Utsjoki, Kargasniemi	Virtaniemi on uusi	Uusi asia	+ Uusi mahdollinen matkailureitti.			+ Lyhentää Ivalon ja Nikkelin väliä.	
Lentopaikka Inari, Jäkäläpää, Martiniiskompalo, Vuotso, Fierbmelahskäidi Venesatama Lokka, Siltaharju, Nellim, Veskonniemi, Inari Muut alueet	Uusi: Fierbmelandskäidi	Uusi asia Uusi asia	+ Uusi lentopaikka parantaa Karigasniemen alueen saavutettavuutta.				
		Uusi asia					
		Seutukaavan loma-asuntoalueet RA, luontaisalouden erityisalueet Es ja Maaimesten ottoalueet EO jäävät pois. Maatalousalueet MT ja metsätalousalueet MT1 on yhdistetty maa- ja metsätalousvaltaisiin alueisiin M.					

MUTOKSET		VAIKUTUKSET					
MAAKUNTAKAAVAMÄÄRÄYKSET	NYKYISEN MAANKÄYTTÖÖN	SEUTUKAAVAAN	IHMISTEN ELIN- OLOIHIN JA ELINYM- PÄRISTÖÖN	MAA- JA KAL- LIOPERÄÄN, VETEEN, IL- MAAN JA IL- MASTOON	KASVI- JA ELÄINLA- JEIHIN, LUONNON MONIMUOTOISUU- TEEN JA LUONNONAR- VOIHIN	ALUE- JA YHDYSKUN- TARAKEN-TEESEEN, YHDYSKUNTA- JA ENERGIATALOUTEEN SEKÄ LIIKENTEeseen	KAUPUNKIKUVAAN, MAISEMAAN, KULT- TUURIPERINTÖÖN JA RAKENNETTUUN YM- PÄRISTÖÖN
Meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi maankäytön, liikenteen ja rakentamisen suunnittelussa sekä rakentamisen lupamenettelyissä on otettava huomioon valtioneuvoston päätös melutasojen ohjearvoista.	Määräys antaa ohjearvoille lisää vaikutta- vuutta.	Uusi määräys	+ Meluntorjunta tehostuu. + Ympäristön terveelli- syyys ja viihtyisyys parane- vat.	+ Meluntorjunta vaikuttaa myös eläimistöön myöntei- sesti.	+ Meluntorjunta vaikuttaa myös eläimistöön myöntei- sesti.	- Yhdyskunta- ja rakennus- kustannukset nousevat. - Melualueilla olevat asuin- ympäristöt voivat rappeuttua.	+ - Tienvarmaisemat väl- jenevät. - Melualueilla olevat asuin- ympäristöt peittävät nä- kymää. - Melualueilla olevat asuin- ympäristöt voivat rappeuttua.
Maankäytön suunnittelussa on otettava huomi- oon arvokkaat luonnonympäristöt, arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäris- töt sekä kiinnitettävä erityistä huomiota rakenne- tun ympäristön laatuun.	Kuntakaavoituksessa on käsiteltävä määrä- yksessä mainitut asiat.	Uusi määräys	+ Asumisviihtyisyys ja matkailullinen vetovoima kasvavat.	+ Perinnebiotooppien säi- lymismahdollisuudet para- nevat.	+ Kulttuurimaiseman säi- lymismahdollisuudet para- nevat. Rakennetun ympäris- tön laatu nousee.	+ Luonnonmaiseman arvok- kaimpien osien säilymis- mahdollisuudet paranevat.	+ Luonnonmaiseman arvok- kaimpien osien säilymis- mahdollisuudet paranevat.
Maisemallisesti herkkillä alueilla kuten tunturi- alueilla, jokien ja järvien rannoilla sekä päätei- den, matkailukeskusten, retkeilyreittien ja taajamien läheisissä metsissä metsänkäsittelytoi- menpiteet on suunniteltava huolellisesti ottaen huomioon maiseman ominaispiirteet ja pyrittävä välttämään suuria muutoksia.	Metsänhoitosuosi- tusten maiseman vaa- limista koskevat koh- dat saavat tukea. Toimitaan kuitenkin metsälain mukaan.	Uusi määräys	+ Asumisviihtyisyys ja matkailullinen vetovoima kasvavat. + Mahdollisuus saada tu- kea ympäristön hoitoon. - Metsätalouden tuotto saattaa vähentyä.	+ Eroisiovaara pienenee.	+ Eroisiovaara pienenee.		
Ranta-alueilla taajamatoimintojen alueiden (A) ulkopuolella vapaan rantaviivan osuus tulee olla vähintään puolet muunnetusta rantaviivasta.	Määräys on ohje kun- takaavoitukselle.	Seutukaavassa RA-alueilla 30 %	+ Virkistysmahdollisuudet ja matkailullinen vetovoima säilyvät.	+ Rantaluontoa säästyy.	+ Rantaluontoa säästyy.	+ Rantamaisemassa on myös luonnonalueita.	+ Rantamaisemassa on myös luonnonalueita.
Ranta-alueilla tulee turvata rannan suuntainen kulkuyhteys.	Määräys on ohje kun- takaavoitukselle.	Uusi määräys	+ Virkistysmahdollisuudet ja matkailullinen vetovoima säilyvät.				
Tulva-, sortuma- ja vyörymävaara-alueet on osoitettava yleis- ja asemakaavoissa joko alueina tai rakentamisrajoituksina. Rakennuspaikkoja ei saa suunnitella sijoitettavaksi alueille, joilla on tulvan, sortuman tai vyörymän vaara.	Määräys on ohje kun- takaavoitukselle ja ra- kennusvalvonnalle.	Uusi määräys	+ Tieto rakentamisedelly- tyksistä kasvaa. + Turvallisuus kasvaa. + Taloudellisia vahinkoja vältetään.	+ Tulva-alueiden kasvilli- suus säästyy.	+ Tulva-alueiden kasvilli- suus säästyy.	+ Vältetään yhdyskuntata- loudellisia korjaus- ja korva- uskustannuksia.	+ Vältetään maisemaa pi- laavaltta pengerrakentamisel- ta.
Porotalouden sekä muiden luontaiseläinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava M-, M-I-, Ms-, MU-, MU-I-, S-, SL-, ja Se- alueilla. Metsätaloutta, turvetuotantoa, matkailu- toimintoja ja loma-asutusta suunniteltaessa on otettava huomioon porotaloudelle tärkeät alueet. Suunniteltaessa valtion maata koskevia, poron- hoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä on neuvoteltava asianomaisen pa- liskunnan edustajien kanssa.	Määräys on ohje kun- takaavoitukselle ja metsätaloussuunnitte- lulle sekä tukee met- sänhoitosuositusta ja Paliskuntain yhdistyk- sen ja Metsähallituk- sen sopimusta.	Seutukaavassa po- rotalouden tur- vaamista koskevia määräyksiä M-, M-I-, MTI- ja MU-alueilla	+ Poroeläinkeino, virkistys ja matkailu hyötyvät. - Metsätalouden tuotto saattaa vähentyä.	+ Luonnonmukaisuus ja monimuotoisuus hyötyvät porotaloutta huomion otta- vista metsänhoitomenetel- mistä.	+ Luonnonmukaisuus ja monimuotoisuus hyötyvät porotaloutta huomion otta- vista metsänhoitomenetel- mistä.	+ Porotalousasutuksen säi- lymisedellytykset paranevat.	+ Maisemavuoriot vähene- vät.

MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
	NYKYISEN MAANKÄYTTÖÖN	SEUTUKAAVAAN	IHMISTEN ELIN- OLOIHIN JA ELINYMPÄRISTÖÖN	MAA- JA KAL- LIOPERÄÄN, VETEEN, IL- MAAN JA IL- MASTOON	KASVI- JA ELÄINLA- JEIHIN, LUONNON MONIMUOTOISUU- TEEN JA LUONNON- ARVOIHIN	ALUE- JA YHDYS- KUNTARAKEN- TEESEN, YHDYS- KUNTA- JA ENER- GIATALOUTEEN SEKÄ LIIKENTEEL- SEEN	KAUPUNKIKUVAAN, MAISEMAAN, KULT- TUURIPERINTÖÖN JA RAKENNETTUUN YM- PÄRISTÖÖN
MAAKUNTAKAAVAMAÄÄRÄYKSET							
Suojelu- (S), luonnonsuojelu- (SL) ja erämaa- alueiden (Se) hoito- ja käyttösuunnitelmista on pyydetty lausunto alueen kunnilta, Lapin liitolta, Lapin ympäristökeskuksesta, Lapin työvoima- ja elinkeinokeskuksesta, Saamelaiskäräjiltä saamelais- ten kotiseutualueella ja kolttien kyläkokoukselta kolta-alueella, Paliskuntain yhdistykseltä, alueen paliskunnilta sekä muilta viranomaisilta ja yhteis- söiltä, joiden toimialaan suunnitelma liittyy.	Määräys vahvistaa ny- kyisen käytännön.	Uusi määräys	+ Vahvistamismahdol- lisuudet turvataan.				
Malmi- ja kaivosteollisuuden alueiden ja siihen liittyvät toimennpiteet alu- eella on turvattava.		Uusi määräys	+ Edistää syrjäseutu- jen elinkeinomahdolli- suuksia.	- Maa- ja kal- lioperää rikotaan. Paikallisesti muutos voi olla suuri.	- Kasvillisuus ja eläimistö menettävät aluetta ja kär- sivät toiminnan aiheutta- mista haittoista.		
Rakennuksia tai muita huomattavia rakenteita ei tu- le suunnitella sijoitettavaksi maisemallisesti arvoille paikoille kuten kapeisiin niemenkärkiin ja kannak- sille sekä rantamaisemaa hallitsevien kumpareiden huipulle.	Määräys kiinnittää huomiota rakentamisen sovitamiseen maisem- maan.	Uusi määräys	+ Virkistysmahdolli- suudet ja matkailulli- nen vetovoima säily- vät.			+ Maiseman arvokkaimpien osien säilymismahdollisuu- det paranevat.	
Hyville, yhtenäisille tai maisemallisesti tärkeille pelloille ei tule suunnitella sijoitettavaksi muuta kuin maa- ja metsätalouteen liittyviä rakentamista, ellei niitä ole yksityiskohtaisemmassa kaavassa ra- kentamiseen sopivaksi osoitettu.	Määräys kiinnittää huomiota rakentamisen sovitamiseen maisem- maan.	Seutukaavassa vastaava määräys MT-alueilla	+ Maatalouslinkei- non jatkuvuuden tur- vaaminen			+ Maiseman ja kulttuuripe- rinnön säilymismahdollisuu- det paranevat.	
RAKENTAMISRAJOITUS: Maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen eh- dollinen rakentamisrajoitus on voimassa virkistys- ja suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetuilla alueilla (V, LL, EN, EJ, S, SL, SM, SR, Se, sr, vt, kt, st, yt, tv, sähkölinjat). Rajoitus laajennetaan kos- kemaan puolustusvoimien alueita (EP), suoja- vyöhykkeitä (sv) sekä tärkeitä vedenhankintaan so- veltuvia pohjaviesialueita.		Uusi määräys	- Rajoittaa rakenta- mista, mutta kohtuuton haitta korvataan.			+ Turvaa mahdollisuu- den toteuttaa yhdys- kunnan toiminnan kan- nalta tärkeitä rakenteet ilman tarpeettomia kus- tannuksia.	

MUUTOKSET			VAIKUTUKSET				
	NYKYISEEN MAANKÄYTTÖÖN	SEUTUKAAVAAN	IHMISTEN ELINOLOIHIN JA ELINYMPÄRISTÖÖN	MAA- JA KALLIOPE- RÄÄN, VE- TEEN, IL- MAAN JA ILMAS- TOON	KASVI- JA ELÄINLA- JEIHIN, LUONNON MONIMUOTOISUU- TEEN JA LUONNON- ARVOIHIN	ALUE- JA YHDYS- KUNTARAKEN- TEESEN, YHDYS- KUNTA- JA ENER- GIA TALOUTEEN SEKÄ LIIKENTEEL- SEEN	KAUPUNKIKUVAAN, MAISEMAAN, KULT- TUURIPERINTÖÖN JA RAKENNETTUUN YM- PÄRISTÖÖN
MAAKUNTAKAAVAMÄÄRÄYKSET							
SUOJELUMÄÄRÄYKSET							
Suunniteltaessa sellaisen alueen käyttöä, jolla on kiinteä muinaisjäännös, on neuvoteltava Museoviraston kanssa. Ilman muinaismuistola- nojalla annettua lupaa on kiinteän muinais- jäännöksen kaivaminen, peittäminen, muutta- minen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Lupaa haetaan ym- päristökeskuksesta, jonka on kuultava asiassa Museovirastoa.	Määräys kiinnittää huomiota muinaisjään- nösten säilyttämiseen.	Uusi määräys	+ Kotiseutuhistorian tuntemus lisää väes- tön kotiseuturakka- utta ja viihtymistä. + Matkailun veto- voimatekijä			- Rajoittaa rakentamis- ta ja voi aiheuttaa lisä- kustannuksia.	
Suunniteltaessa suojelualueen tai suojeluohjel- man kuuluvan alueen käyttöä on neuvoteltava luonnonsuojelusta ja alueen hallinnasta vastaa- vien viranomaisten kanssa. Natura 2000 alueisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tarveharkinta ja tarvittaessa vaikutus- ten arviointi on tehtävä luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:n mukaisesti.	Määräys kiinnittää huomiota oikeisiin me- nettelytapoihin erityi- sesti Natura-alueilla.	Uusi määräys	+ Luonnontuntemus lisää viihtyisyyttä ja edistää matkailua.		+ Turvaa luonnonsarvojen säilymistä.		
Saamelaisien kotiseutualue		Uusi asia.	+ Merkintä tiedottaa saamelaiskäräjälain mukaisesta alueesta.				
Ka		Uusi asia.	+ Merkintä tiedottaa koltalain mukaisesta alueesta.				
Kolta-alue		Uusi asia.	+ Merkintä tiedottaa saamelaiskäräjälain mukaisesta kuule- misvelvollisuudesta.				
SAAMELAISTEN KOTISEUTUALUETTA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET							
Viranomaisten on varattava saamelaiskäräjille tilaisuus tulla kuulluksi ja neuvotella kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisien asemaan alkuperäiskän- sana ja jotka koskevat saamelaisien kotiseutu- alueella yhdyskuntasuunnitelua, valtioonmaan, suojelualueiden ja erämaa-alueiden hoitoa, käyt- töä, vuokrausta ja luovutusta, kaivoskivennäis- töä, valtausta ja kaivospiirien perustamista tar- koittavia lupahakemuksia taikka muuta vastaa- vaa saamelaisen kieleen, kulttuuriin tai heidän asemaansa alkuperäiskansana vaikuttavaa aluei- den käyttöön liittyvää asiaa. (Määräys perustuu lakiin saamelaiskäräjistä 974/1995, 9 §)		Uusi asia.					

	MUUTOKSET	VAIKUTUKSET	IHMISTEN ELINOLOIHIN JA ELINYMÄRIS- TÖÖN	MAA- JA KALLIOPE- RÄÄN, VE- TEEN, IL- MAAN JA ILMAS- TOON	KASVI- JA ELÄINLA- JEIHIN, LUONNON MONIMUOTOISUU- TEEN JA LUONNON- ARVOIHIN	ALUE- JA YHDYS- KUNTARAKEN- TEESEEN, YHDYS- KUNTA- JA ENER- GIATALOUTEEN SEKÄ LIIKENTEE- SEEN	KAUPUNKIKUVAAN, MAISEMAAN, KULT- TUURIPERINTÖÖN JA RAKENNETTUUN YM- PÄRISTÖÖN
MAAKUNTAKAAVAMÄÄRÄYKSET	NYKYISEEN MAANKÄYTTÖÖN	SEUTUKAA- VAAAN	IHMISTEN ELINOLOIHIN JA ELINYMÄRIS- TÖÖN	MAA- JA KALLIOPE- RÄÄN, VE- TEEN, IL- MAAN JA ILMAS- TOON	KASVI- JA ELÄINLA- JEIHIN, LUONNON MONIMUOTOISUU- TEEN JA LUONNON- ARVOIHIN	ALUE- JA YHDYS- KUNTARAKEN- TEESEEN, YHDYS- KUNTA- JA ENER- GIATALOUTEEN SEKÄ LIIKENTEE- SEEN	KAUPUNKIKUVAAN, MAISEMAAN, KULT- TUURIPERINTÖÖN JA RAKENNETTUUN YM- PÄRISTÖÖN
Metsähallituksen hallimassa olevien luonnon- varojen hoito, käyttö ja suojelu on sovitettava yhteen Saamelaiskäräjistä annetussa laissa tar- koitetulla saamelaisien kotiseutualueella siten, että saamelaisien kulttuurin harjoittamisen edel- lytykset turvataan, sekä poronhoitoaisissa tarkoi- tulla poronhoitoalueella siten, että poronhoito- laissa säädettyt velvoitteet täytetään. (Laki Met- sähallituksesta 1378/2004), 4.2 §)		Uusi asia.	+ Merkintä tiedottaa metsähallituslain mukaisista velvolli- suuksista.				
Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoitus- lain mukaisissa toimenpiteissä on kiinnitettävä erityistä huomiota saamelaisien mahdollisuus- siin ylläpitää ja kehittää kulttuurimuotoonsa kuuluvia elinkeinoja saamelaisien kotiseutualueella.		Uusi asia.	+ Merkintä tiedottaa rahoituslain mukai- sista velvollisuuksis- ta.				
Suositus: Saamelaisien kotiseutualueella metsä- talouden tulisi käyttää luontaisia uudistamista sille soveltuvilla kohteilla ja välttää maanpinnan voimakasta käsittelyä.		Uusi asia.					
Kolttala-alueella valtion ja kunnan viranomaisten on varattava kolttien kyläkoukselle ja kolttala- neuvostoille tilaisuus lausunnon antamiseen kolttien elinkeinoja ja elinolosuhteita koskevis- sa laajakantoisissa ja periaatteellisissa asioissa. (Määräys perustuu kolttalakiin 253/1995, 44 ja 56 §.)		Uusi asia.	+ Merkintä tiedottaa kolttalain mukaisista velvollisuuksista.				

Liite 4 : MAAKUNTAKAAVAN TOTEUTTAMINEN		
MAANKÄYTTÖLUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely	TOTEUTTAMISEN VÄLINEET yksityiskohtaisempi suunnittelu, viranomais toiminta	TOTEUTTAJAT
<p>sa Saamelaisien kotiseutualue Viranomaisien on varattava saamelaiskärryjille tilaisuus tulla kaulluksi ja neuvotella kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisien asemaan alkuperäiskansana ja jotka koskevat saamelaisen kotiseutualueella yhdyskuntasuunnittelua, valtionmaiden, suojelualueiden ja erämaa-alueiden hoitoa, käyttöä, vuokrausta ja luovutusta, kaivoskivemäärien valtausta ja kaivospiirien perustamista tarkoitettavia lupahakemuksia taikka muuta vastaavaa saamelaisien kieleen, kulttuuriin tai heidän asemaansa alkuperäiskansana vaikuttavaa alueiden käyttöön liittyvää asiaa. (Määräys perustuu lakiin saamelaiskärryjistä 974/1995, 9 §)</p> <p>Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu on sovitettava yhteen Saamelaiskärryjistä annetussa laissa tarkoitettulla saamelaisien kotiseutualueella siten, että saamelaisien kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan, sekä poronhoitoalassa tarkoitettujen poronhoitoalueella siten, että poronhoitoalassa säädetyt velvoitteet täytetään. (Laki Metsähallituksesta 1378/2004), 4.2 §)</p> <p>Porotalouden ja luontaislinkeinojen rahoituslain mukaisissa toimenpiteissä on kiinnitettävä erityistä huomiota saamelaisien mahdollisuuksiin ylläpitää ja kehittää kulttuurimuotoonsa kuuluvia elinkeinoja saamelaisen kotiseutualueella.</p> <p>Suositus: Saamelaisien kotiseutualueella metsätalouden tulisi käyttää luontaista uudistamista sille soveltuvilla kohteilla ja välittää maanpinnan voimakasta käsittelyä.</p>	<p>yleiskaavoitus, asemakaavoitus hoito- ja käyttösuunnitelmat, luonnonvarasuunnitelmat, alue-ekologiset suunnitelmat tietosuunnittelu reititussuunnittelu rahoituspäätökset</p>	<p>kunnat, Metsähallitus, Tiehallinto, TE-keskus, ympäristöhallinto, saamelaiskärryjät</p>
<p>ka Kolta-alue Kolta-alueella valtion ja kunnan viranomaisien on varattava kolttien kyläkokoukselle ja kolttien neuvostoille tilaisuus lainsuunnan antamisen kolttien elinkeinoja ja elinolosuhteita koskevissa laajakantoisissa ja periaatteellisissa asioissa. (Määräys perustuu kolttalakiin 253/1995, 44 ja 56 §.)</p>	<p>yleiskaavoitus, asemakaavoitus hoito- ja käyttösuunnitelmat, luonnonvarasuunnitelmat, alue-ekologiset suunnitelmat tietosuunnittelu reititussuunnittelu rahoituspäätökset</p>	<p>kunnat, Metsähallitus, Tiehallinto, TE-keskus</p>
<p>jk Jäämeren käytävä Jäämeren käytävää kehitetään kansainvälisenä liikennekäytävänä, jonka maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen, liikenteen ja matkailun palveluihin, liikenneympäristön laatuun sekä luonnon-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvoihin. Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon korkealuokkaisen maantien sekä energia- ja tietoliikenneohjojen tilavaraukset ja rajoitukset ympäröivälle maankäytölle.</p>	<p>yleiskaavoitus, asemakaavoitus tietosuunnittelu energiaohjojen ja -putkien suunnittelu tietoliikenneverkon suunnittelu liikenteen ja matkailun palvelujen kehittäminen ympäristön laadun parantaminen käytävän kehittämistä palvelevien hankkeiden rahoittaminen</p>	<p>kunnat, Tiehallinto, energia-yhtiöt, tietoverkkoyhtiöt, yritykset Lapin ympäristökeskus, Lapin liitto, Lapin TE-keskus</p>
<p>mk Maaseudun kehittämisen kohdealue Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä</p>	<p>yleiskaavoitus + toiminnallinen kehittämissuunnittelu ranta-asemakaavoitus kulttuuriympäristön kohtaminen ja hoito liikenneturvallisuuden ja tieympäristön parantaminen maaseutuelinkeinojen kehittäminen</p>	<p>kunta, maanomistajat, ympäristökeskus, kyläyhdistykset, tiepiiri, TE-keskus, maaseutukeskus, metsäkeskus</p>
<p>mk-l Maaseudun kehittämisen kohdealue, jolla korostuu saamelaiskulttuuri Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä Alueella tulee pyrkiä saamelaiskulttuurille ja muulle paikalliselle perinteelle ominaisen rakentamistavan säilyttämiseen ja kehittämiseen.</p>	<p>yleiskaavoitus + toiminnallinen kehittämissuunnittelu ranta-asemakaavoitus kulttuuriympäristön kohtaminen ja hoito liikenneturvallisuuden ja tieympäristön parantaminen maaseutuelinkeinojen kehittäminen saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kehittäminen</p>	<p>kunta, maanomistajat, ympäristökeskus, kyläyhdistykset, tiepiiri, TE-keskus, maaseutukeskus, metsäkeskus, saamelaiskärryjät, Siida saamelaismuusosäätö</p>
<p>mv Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistyskesken kehittämisen kohdealue Alueella tulee kehittää matkailukeskusten, maaseutu-matkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteisötoiminnallisen kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten kanssa yhteen sovitulla tavalla.</p>	<p>yleiskaavoitus, asemakaavoitus reitien suunnittelu ja toteuttaminen liikenneväylien parantaminen ympäristön kohtaminen ja hoito</p>	<p>Pohjois-Lapin alueyhteistyön kuntayhtymä, Pohjois-Lapin matkailu, matkailuyritykset, TE-keskus, kunnat, Metsähallitus, tiepiiri, ympäristökeskus,</p>

A	Taajamatoimintojen alue. Nykyiset kuntakeskukset	yleiskaavoitus, asemakaavoitus keskustojen toiminnalliset ja taajamakuvalliset suunnitelmat	kunta kunta
MAANKÄYTTÖLUOKKA			
C	Keskustatoimintojen alue. Sodankylän, Saariselän, Ivalon ja Utsjoen keskukset	TOTEUTTAMISEN VÄLINEET yksityiskohtaisempi suunnittelu, viranomais toiminta toiminnalliset ja taajamakuvalliset suunnitelmat	TOTEUTTAJAT kunta kunta
c/at	Keskustatoimintojen alue ja keskuskylä Kargasniemi, Nuorgam, Näätämä <i>Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asuusta ja kulttuurirympäristöä</i>	yleiskaavoitus, asemakaavoitus toiminnalliset ja taajamakuvalliset suunnitelmat yleiskaavoitus, asemakaavoitus	kunta kunta kunta
at	Keskuskylä. Kunnan osien keskeiset kylät <i>Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asuusta ja kulttuurirympäristöä.</i>	kuten mk-vyöhykkeet	kuten mk-vyöhykkeet
T	Teollisuus- ja varastoalue. Peuravuonon saha		
V	Virkistysalue. Kommattivaara, kohdemerkintä: Alaköngäs, Yläköngäs, Juutuanvaara, Vesikonkemi	yleiskaava käyttösuunnitelma	kunta
RM	Matkailupalveluiden alue. Luosto, Perhe-Luosto, Tankavaara, Saarisellä	toiminnalliset ja taajamakuvalliset suunnitelmat yleiskaavoitus, asemakaavoitus	kunta, yritykset
E	Erityisalue. Raja-Joosepin ja Virtaniemen raja-asetat, kyläteknologian alueet, poroteurasiamot, tutkimusasemat, vedenottoamo	aluekohtaiset maankäyttösuunnitelmat	Tulli, yritykset, paliskunnat, kunta
EN	Energiahuollon alue. Nykyiset vesivoimalat		
Z	Sähkölinjat	rakentamissuunnitelma	energayhtiö
EJ	Jätteenkäsittelyalue. Sodankylän kaatopaikka	jäteaseman rakentamis- ja käyttösuunnitelma kaatopaikan lopettamissuunnitelma	kunta, ympäristöhallinto
EK	Kaivosalue, Keivisa, Pahavaara <i>EK 1904: Kaivostoiminta tulee suunnitella niin, että se ei koitlaisen Natura 2000 –verkoston kaatavalla alueella aiheuta merkittäviä päästöjä tai hydrologisia vaikutuksia tai muutokseen merkittävästi heikennä alueen niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi se on sisällytetty Natura 2000 –verkostoon.</i>	kaivossuunnitelma YVA yleiskaava	kaivosyhtiö, kunta
ek1	Todennäköinen mineraalivarantoalue Sodankylän keski- ja länsiossa, Inarin länsiossa, Kalsovaivon erämaan keskiossa	malminetsintä, tutkimus	GTK, kaivosyhtiöt
EP	Puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen alue. Rovajärven ampuma-alueen pohjoisosaa. Sodankylän varuskunta lähiharjoitusalueineen sekä Kyjärven harjoitusalue, rajavartiolaitos Ivalon harjoitusalue, Kelujärven vesistöharjoitusalue	käyttösuunnitelma	Puolustusvoimat, rajavartiolaitos, kunnat
S, SL, Se	Suojelualue, luonnonsuojelualue, erämaa-alue <i>S 3025: Alueelle voidaan suunnitella sijoitettavaksi yleiskaavassa osoitettavalla luontoon ja maisemaan sopivalla tavalla rekkeilyn taikopaikkoja, alueella olevien matkailupalvelujen kehittämistä ja mv-vyöhykkeen sisällä mantereella myös uusia matkailupalveluja. Suunnittelutavien matkailupalvelujen tulee olla ympäristövaikutuksiltaan vähäisiä.</i>	hoito- ja käyttösuunnitelma yleiskaava	Metsähallitus, ympäristöhallinto, kunta
SM	Muinaismuistoalue suunniteltaessa alueen käyttöä neuvottelu Museoviraston kanssa ennen kajoamista lupamenetely	kulttuuriympäristösuunnitelmat yleiskaava, asemakaava	alueelle tulevan hankkeen suunnittelija, Museovirasto, ympäristökeskus, maanomistaja, kunta
SR	Rakennus- ja palvelualue. Yksittäisiä rakennuskohteita	yleiskaava, asemakaava, rakennussuunnittelu + kunnostaminen kulttuuriympäristösuunnitelmat	Museovirasto, ympäristökeskus, maanomistaja, kunta

ma	Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue Lapin kulttuuriohjelman mukaiset kohteet sekä maisemaselvityksen ja Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi –hankkeen esin nostamat kohteet.	kulttuuriympäristöohjelma yleiskaava, asemakaava kulttuuriympäristön kohentaminen ja hoito metsätaloussuunnittelu	kunta, ympäristökeskus, kyläyhdistys, metsähoitoyhdistys, Lapin metsäkeskus, Metsähallitus, Siida, Museovirasto, maakuntamuseo, maanomistajat
	Tärkeä tai vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue	yleiskaava, asemakaava	kunta, ympäristöhallinto
	Arvoskas harjualue	yleiskaava, asemakaava	kunta, ympäristöhallinto
	Harjuensuojeluohjelman alueet	maa-aineslän mukainen lupaharkinta	
MAANKÄYTTÖLUOKKA			
M	Maa- ja metsätalousvaltainen alue. Pääosa Sodankylästä	TOTEUTTAMISEN VÄLINEET yksityiskohtaisempi suunnittelu, viranomaistoiminta	TOTEUTTAJAT
M-1	Metsätalous- ja poronhoitovaltainen alue. Lapin paliskunnan ja Inarin pääosan suojelun ulkopuoliset alueet.	metsätaloussuunnittelu	metsähoitoyhdistys, metsäkeskus, Metsähallitus
Ms	Luontaisaloussvaltainen alue. Inarin pohjoisosan ja Utsjoen suojelun ulkopuoliset alueet.	metsätaloussuunnittelu	metsähoitoyhdistys, metsäkeskus, Metsähallitus
MU	Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta	metsätaloussuunnittelu reittisuunnittelu	metsähoitoyhdistys, metsäkeskus, Metsähallitus, kunta, ympäristö
	Luoston matkailukeskuksen ympäristö ja Kaarestunturi	ympäristösuunnittelu	
MU-1	Metsätalous- ja poronhoitovaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta	metsätaloussuunnittelu reittisuunnittelu	metsähoitoyhdistys, metsäkeskus, Metsähallitus, Metsäntutkimuslaitos, kunta
	Saariselän matkailukeskuksen länsipuoli ja Inarin retkeilyalue	ympäristösuunnittelu	
W-1	Vesi-alue, tekojärvi	yleiskaava, asemakaava	Kenjoki Oy, kunta
LL	Lentoliikenteen alue. Ivalon ja Sodankylän lentokentät	Sodankylän kentän tarveselvitys, yleissuunnittelu ja YVA	kunta, Ilmailulaitos
	Maantieliikenne	yleissuunnitelmat, tiesuunnitelmat	Tiehallinto
	tieluokan nosto seututiestä kantatieksi; Kaamanen-Näätäimö, Utsjoki-Nuorgam seututie Virtaniemi-Norja		
	yhdistyivät Kuttur-Repojoki, Porttipahla-Tieva, Lokka-Mäntypää, Lokka-Ruuvaoja seututeiden parantaminen väleillä Utsjoki-Nuorgam, Akujärvi-Virtaniemi ja Sodankylä-Tanhua		
	Mootorikelkkailureitit	reittisuunnitelmat ja -toimitukset	kunnat, Metsähallitus
	Ulkoilureitit	reittisuunnitelmat ja -toimitukset	kunnat, metsähallitus
	Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävä tie tai reitti	reittisuunnitelmat ja -toimitukset museotiesuunnitelmat kunnostus- ja hoitosuunnitelmat	Metsähallitus, tiehallinto, kunta, museovirasto, Siida, ympäristökeskus, TE-keskus
	Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettua alueen raja	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava	kunta, Metsähallitus
	<i>Rajan pohjoispuoleisella alueella olevaa valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Valtion maan luovuttaminen tai vuokraaminen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamasta vahingosta. (Poronhoitolain 2.2 §:n mukaan)</i>	metsätaloussuunnittelu suojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat kauppakirjat, vuokrasopimukset	
	Paliskunnan raja		
	<i>Mootorikelkkailu- ja ulkoilureitit tulee suunnitella niin, että ne risteävät mahdollisimman harvoissa kohdissa paliskunnan esteiden tai muun pysyvän poroaidan kuten työ- ja laidan-kiertoaidan ja että porojen kulka aidan läpi reitin kohdalta pyritään estämään.</i>	reittisuunnitelmat	paliskunnat kunta, Metsähallitus

MAAKUNTAKAAVAMÄÄRÄYKSET	TOEUTAMISEN VÄLINEET	TOEUTTAJAT
Meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi maankäytön, liikenteen ja rakentamisen suunnittelussa sekä rakentamisen lupamenetelyissä on otettava huomioon valtionevoston päätös melutasojen ohjearvoista.	yksityiskohtaisempi suunnittelu, viranomaistoiminta yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava tuessuunnittelu	kunta, maanomistaja, tiehallinto, ympäristöhallinto
Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon arvokkaat luonnonympäristöt, arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt sekä kiinnitettävä erityistä huomiota rakennetun ympäristön laatuun.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava rakennusluvat	kunta, maanomistaja, ympäristöhallinto, museovirasto, maakuntamuseo, Stida
Maiseimmalla alueilla kuten tunturialueilla, jokien ja järvien rannoilla sekä päätäiden, matkailukeskusten, reikilyreitien ja taajamien läheisissä metsissä metsänkäsitteilytoimenpiteet on suunniteltava huolellisesti ottaen huomioon maiseman ominaispiirteet ja pyrittävä välttämään suuria muutoksia.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava metsätaloussuunnittelu	kunta, maanomistaja, metsänhoitoyhdistys, metsäkeskus, Metsähallitus
Ranta-alueilla vapaan ranta-alueen osuus taajamatointojen alueiden (A) ulkopuolella tulee olla vähintään puolet rantaviivasta.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava rakennusluvat	kunta, maanomistaja, ympäristöhallinto
Ranta-alueilla on turvattava rannan suuntainen kulkuyhteys.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava	kunta, maanomistaja, ympäristöhallinto
Tulve-, sortuma- ja vyörymävaara-alueet on osoitettava yleis- ja asemakaavoissa joko alueina tai rakentamisrajoituksina. Rakennuspaikkoja ei saa suunnitella sijoitettavaksi alueille, joilla on tulvan, sortuman tai vyörymän vaara.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava rakennuslupa	kunta, maanomistaja, ympäristöhallinto
Porotalouden sekä muiden luontaiselinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava M-, M-1-, Ms-, MU-, MU-1-, S-, SL-, ja Se-alueilla. Metsätaloutta, turvetuotantoa, matkailu- ja metsäaluetta, loma-asuusta suunniteltaessa on otettava huomioon porotaloudelle tärkeät alueet. Suunniteltaessa valtion maata koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä on neuvoteltava asianomaisen palikkunnan edustajien kanssa.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava metsätaloussuunnittelu turpeenotto-suunnitelma suojelumuutosten hoito- ja käyttösuunnitelmat	kunta, maanomistaja, metsänhoitoyhdistys, metsäkeskus, Metsähallitus, Yhdyt, Paliskunta, Paliskuntien yhdistys, TE-keskus
Suojelu- (S), luonnonsuojelu- (SL) ja erämaa-alueiden (Se) hoito- ja käyttösuunnitelmista on pyydetävä lausunto alueen kunnilta, Lapin ympäristökeskuksesta, Lapin työvoima- ja elinkeinokeskuksesta, Saamelaiskäräjiltä saamelaisien kotiseutualueella ja kolttien kyläkokoukselta kolta-alueella, Paliskuntain yhdistykseltä, alueen palikkunnilta sekä muilta viranomaisilta ja yhteisöiltä, joiden toimialaan suunnitelma liittyy.	hoito- ja käyttösuunnitelma	Metsähallitus
Malmineitsintä ja siihen liittyvät toimenpiteet alueella on turvattava.	malmineitsintäluvat	kauppa- ja teollisuusministeriö
Rakennuksia ei tule suunnitella sijoitettavaksi maisemallisesti arvoille paikoille kuten kapeisiin niemennäkärin ja kannaksille sekä rantamaisemaa hallitsevien kumpareiden huipulle.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava rakennuslupa	kunta, maanomistaja, ympäristöhallinto
Hyville, yhtenäisille tai maisemallisesti tärkeille pelloille ei tule suunnitella sijoitettavaksi muuta kuin maa- ja metsätalouteen liittyvää rakentamista, ellei niitä ole yksityiskohtaisemmassa kaavassa rakentamiseen sopivaksi osoitettu.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava rakennuslupa	kunta, maanomistaja, ympäristöhallinto
Maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus on voimassa virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollonverkostoja tai alueita varten osoitetuilla alueilla (V, LL, EN, EJ, S, SL, SM, SR, Se, vt, kt, st, ty, tv, sähkölinja). Rajoitus laajennetaan koskemaan puolustusvoimien aluetta (EP), suojavyöhykkeitä (sv) ja vedenhankintaan soveltuvia pohjaviesialueita.	rakennuslupa, poikkeamislupa korvaus tai lunastus	kunta, maanomistaja, aluetta tarvitseva
Suunniteltaessa sellaisen alueen käyttöä, jolla on kiinteä muinaisjäännös, on neuvoteltava Museoviraston kanssa. Ilman muinaismuistolaian nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Lupaa haetaan ympäristökeskuksesta, jonka on kuultava asiassa Museovirastoa.	suunniteltaessa alueen käyttöä neuvoteltava Museoviraston kanssa ennen kajoamista lupamenetely	alueelle tulevan hankkeen suunnittelija ja Museovirasto ympäristökeskus
Suunniteltaessa suojelualueen tai suojeluohjelman kuuluvan alueen käyttöä on neuvoteltava luonnonsuojelusta ja alueen hallinnasta vastaavien viranomaisten kanssa. Natura 2000 alueisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tarveharkinta ja tarvittaessa vaikutusten arviointi on tehtävä luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:n mukaisesti.	neuvottelu Natura-arviointi tai tarveharkinta	alueen käyttäjä, suunnittelija, ympäristöhallinto, Metsähallitus

VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖS MELUTASON OHJEARVOISTA 29.10.1992/993

Valtioneuvosto on 3 päivänä huhtikuuta 1987 annetun meluntorjuntalain (382/87) 9 §:n nojalla ympäristöministeriön esittelystä päättänyt:

1 § Soveltamisala

Päätöstä sovelletaan meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi maankäytön, liikenteen ja rakentamisen suunnittelussa sekä rakentamisen lupamenettelyissä.

Päätös ei koske ampuma- ja moottoriurheiluratojen aiheuttamaa melua.

Päätöstä ei myöskään sovelleta teollisuus-, katu- ja liikennealueilla eikä melusuoja-alueiksi tarkoitetuilla alueilla.

2 § Ohjearvot ulkona

Asumiseen käytettävillä alueilla, virkistysalueilla taajamissa ja taajamien välittömässä läheisyydessä sekä hoito- tai oppilaitoksia palvelevilla alueilla on ohjeena, että melutaso ei saa ylittää ulkona melun A-painotetun ekvivalenttitason (L_{Aeq}) päiväohjearvoa (klo 7-22) 55 dB eikä yöohjearvoa (klo 22-7) 50 dB. Uusilla alueilla on melutason yöohjearvo kuitenkin 45 dB. Oppilaitoksia palvelevilla alueilla ei kuitenkaan sovelleta yöohjearvoja.

Loma-asumiseen käytettävillä alueilla, leirintäalueilla, taajamien ulkopuolella olevilla virkistysalueilla ja luonnonsuojelualueilla on ohjeena, että melutaso ei saa ylittää päiväohjearvoa 45 dB eikä yöohjearvoa 40 dB. Loma asumiseen käytettävillä alueilla taajamassa voidaan kuitenkin soveltaa 1 momentissa mainittuja ohjearvoja. Yöohjearvoa ei sovelleta sellaisilla luonnonsuojelualueilla, joita ei yleisesti käytetä oleskeluun tai luonnon havainnointiin yöllä.

3 § Ohjearvot sisällä

Asuin-, potilas- ja majoitushuoneissa on ohjeena, että ulkoa kantautuvasta melusta aiheutuva melutaso sisällä alittaa melun A-painotetun ekvivalenttitason (L_{Aeq}) päiväohjearvon (klo 7-22) 35 dB ja yöohjearvon (klo 22-7) 30 dB.

Opetus- ja kokoontumistiloissa sovelletaan ainoastaan melutason päiväohjearvoa 35 dB sekä liike- ja toimistohuoneissa päiväohjearvoa 45 dB.

4 § Mittaus- tai laskentatuloksen korjaaminen

Jos melu on luonteeltaan iskumaista tai kapeakaistaista, mittaus- tai laskentatulokseen lisätään 5 dB ennen sen vertaamista edellä 2 tai 3 §:ssä mainittuun ohjearvoon.

5 § Ympäristöministeriön ohjeet

Ympäristöministeriö antaa tarkemmat ohjeet melutasojen mittaus- ja laskentamenetelmistä sekä tämän päätöksen täytäntöönpanosta.

6 § Voimaantulo

Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993.

MUUNNETUN RANTAVIIVAN LASKEMINEN

Muunnettu rantaviiva mitataan 1:20 000 kartalta yleispiirteisesti rantaviivan mukaisesti, seuraavat poikkeukset huomioiden;

Alle 50 m leveiden niemien, kannaksien tai saarien rantoja ei lasketa lainkaan.
Kerroin on 0.

50 - 100 m leveiden niemien, kannaksien tai saarien rannoista lasketaan vain toinen.
Kerroin on 0,5.

100 - 150 m leveiden niemien, kannaksien tai saarien rannoista lasketaan kolme neljäsosaa.
Kerroin on 0,75.

Alle 100 leveiden lahtien ja salmien rannoista lasketaan yksi neljäsosa.
Kerroin on 0,25.

100 - 200 m leveiden lahtien ja salmien rannoista lasketaan puolet.
Kerroin on 0,5.

200- 300 m leveiden lahtien ja salmien rannoista lasketaan kolme neljäsosaa.
Kerroin on 0,75.

Lapin liitto 6.10.2004

Pohjois-Lapin keskeiset muuttujat 1990-luvulta lähtien

	Vuosi	POHJOIS-LAPPI	% Lapsista	Inari	Sodan- kylä	Utsjoki
VÄKILUKU (31.12.)	1993	20 166	9,9	7 874	10 724	1 568
	1994	20 155	10,0	7 855	10 747	1 553
	1995	20 155	10,0	7 851	10 736	1 568
	1996	19 901	9,9	7 783	10 563	1 555
	1997	19 690	9,9	7 719	10 450	1 521
	1998	19 295	9,8	7 555	10 283	1 457
	1999	18 969	9,8	7 452	10 105	1 412
	2000	18 676	9,7	7 360	9 922	1 394
	2001	18 343	9,7	7 268	9 674	1 401
	2002	18 108	9,6	7 217	9 489	1 402
	2003	17 911	9,6	7 153	9 373	1 385
	2010 **	17 017	9,6	6 835	8 556	1 626
	2020**	16 278	9,6	6 599	7 775	1 904
2030**	15 766	9,6	6 436	7 272	2 058	
	- %- muutos 1993-2003	-11,2		-9,2	-12,6	-11,7
	- %-muutos 2000-2010	-8,9		-7,1	-13,8	16,6
	- %- muutos 2000-2020	-12,8		-10,3	-21,6	36,6
	- %-muutos 2000-2030	-15,6		-12,6	-26,7	47,6
VÄESTÖRAKENNE	1993	4 304	10,2	1 725	2 250	329
	2003	3 008	9,2	1 189	1 630	189
	2010 **	2 226	8,1	896	1 136	194

		Vuosi	POHJOIS-LAPPI	% Lapis- ta	Inari	Sodan- kylä	Utsjoki
		2020**	1 943	7,6	826	900	217
		2030**	1 817	7,5	772	834	211
	15-64 v	1993	13 804	10,1	5 379	7 356	1 069
		2003	12 105	9,8	4 924	6 213	968
		2010 **	11 450	9,8	4 692	5 639	1 119
		2020**	9 493	9,6	3 944	4 409	1 140
		2030**	8 198	9,2	3 470	3 597	1 131
	65- v	1993	2 058	8,4	770	1 118	170
		2003	2 798	9,1	1 040	1 530	228
		2010 **	3 341	9,8	1 247	1 781	313
		2020**	4 842	10,6	1 829	2 466	547
		2030**	5 751	11,2	2 194	2 841	716
	0-14 v	1993	21,3		21,9	21,0	21,0
	%-osuudet	2003	16,8		16,6	17,4	13,6
		2010 **	13,1		13,1	13,3	11,9
		2020**	11,9		12,5	11,6	11,4
		2030**	11,5		12,0	11,5	10,3
	15-64 v	1993	68,5		68,3	68,6	68,2
	%-osuudet	2003	67,6		68,8	66,3	69,9
		2010 **	67,3		68,6	65,9	68,8
		2020**	58,3		59,8	56,7	59,9
		2030**	52,0		53,9	49,5	55,0
	65- v	1993	10,2		9,8	10,4	10,8
	%-osuudet	2003	15,6		14,5	16,3	16,5

		Vuosi	POHJOIS-LAPPI	% Lapis- Lapista	Inari	Sodan- kylä	Utsjoki
		2010 **	19,6		18,2	20,8	19,2
		2020**	29,7		27,7	31,7	28,7
		2030**	36,5		34,1	39,1	34,8
	naiset	1993	9 681	9,6	3 747	5 195	739
		2003	8 544	9,2	3 413	4 508	623
		2010 **	8 198	9,2	3 319	4 148	731
		2020**	7 920	9,3	3 261	3 803	856
		2030**	7 750	9,4	3 229	3 596	925
	naiset	1993	48,0		47,6	48,4	47,1
		2003	47,7		47,7	48,1	45,0
	%-osuudet	2010 **	48,2		48,6	48,5	45,0
		2020**	48,7		49,4	48,9	45,0
		2030**	49,2		50,2	49,4	44,9
		1993	292	11,3	117	155	20
		1994	275	10,8	105	155	15
		1995	260	11,2	108	128	24
		1996	214	9,3	96	105	13
		1997	210	9,5	69	124	17
		1998	229	10,5	69	151	9
		1999	206	10,4	83	108	15
		2000	180	9,0	67	98	15
		2001	171	9,5	79	82	10
		2002	136	7,7	46	78	12
		2003	133	7,5	53	64	16
		Syntyneet					

	Vuosi	POHJOIS-LAPPI	% Lapis- Lapis- ta	Inari	Sodan- kylä	Utsjoki
	2010 **	152	8,8	54	87	11
	2020**	138	8,5	49	79	10
	2030**	120	8,4	43	68	9
Luonnollinen väestönlisäys = syntyneet - kuolleet	1993	136		52	71	13
	1994	76		35	47	-6
	1995	95		45	32	18
	1996	46		45	4	-3
	1997	45		9	28	8
	1998	67		7	62	-2
	1999	39		30	10	-1
	2000	4		-2	0	6
	2001	-2		7	-2	-7
	2002	-41		-21	-20	0
	2003	-51		-19	-30	-2
	2010 **	-40		-20	-14	-6
	2020**	-79		-35	-35	-9
	2030**	-123		-52	-57	-14
KOKONAISETTOMUUTTO (kuntien välinen nettomuutto + nettosiirtolaisuus)	1993	-27		3	-47	17
	1994	-70		-52	-8	-10
	1995	-110		-53	-55	-2
	1996	-309		-112	-190	-7
	1997	-260		-76	-140	-44
	1998	-465		-179	-222	-64
	1999	-367		-128	-194	-45
	2000	-288		-78	-185	-25

	Vuosi	POHJOIS-LAPPI	% Lapis-lapista	Inari	Sodan- kylä	Utsjoki
	2001	-336		-100	-255	19
	2002	-198		-32	-166	0
	2003	-154		-46	-93	-15
HUOLTOSUHDE 2)	1993	1,93		1,93	1,95	1,89
	2002*	1,69		1,54	1,82	1,69
TYÖVOIMA	1993	9 783	10,5	3 862	5 183	738
	1994	9 636	10,5	3 815	5 129	692
	1995	9 422	10,3	3 709	5 015	698
	1996	9 388	10,3	3 752	4 938	698
	1997	9 318	10,3	3 726	4 905	687
	1998	9 269	10,2	3 742	4 845	682
	1999	9 100	10,2	3 721	4 702	677
	2000	8 893	10,1	3 638	4 594	661
	2001	8 758	10,1	3 567	4 526	665
	2002*	8 522	9,9	3 536	4 368	618
		-12,9		-8,4	-15,7	-16,3
TYÖTTÖMÄT	1993	2 912	10,9	1 174	1 543	195
	1994	2 900	11,5	1 174	1 567	159
	1995	2 866	11,2	1 090	1 608	168
	1996	2 801	11,1	1 141	1 487	173
	1997	2 583	11,4	1 002	1 429	152
	1998	2 540	11,7	959	1 440	141
	1999	2 262	11,2	871	1 257	134
	2000	2 119	11,4	843	1 151	125
	2001	2 083	11,6	797	1 185	101
		muutos-% 1993-2002*				

	Vuosi	POHJOIS-LAPPI	% Lapis- Lapis- ta	Inari	Sodan- kylä	Utsjoki
	2002	1 872	11,6	729	1 054	89
	2003	1 678	11,2	673	925	80
TYÖTTÖMIEN %-OSUUS	1993	29,8		30,4	29,8	26,4
TYÖVOIMASTA	1994	30,1		30,8	30,6	23,0
	1995	30,4		29,4	32,1	24,1
	1996	29,8		30,4	30,1	24,8
	1997	27,7		26,9	29,1	22,1
	1998	27,4		25,6	29,7	20,7
	1999	24,9		23,4	26,7	19,8
	2000	23,8		23,2	25,1	18,9
	2001	23,8		22,3	26,2	15,2
	2002	22,0		20,6	24,1	14,4
	2003	19,7		19,0	21,2	12,9
TYÖLLISYYSASTE	1993	49,8		50,0	49,5	50,8
Lähde: TK / Työssäkäyntitilastot	2002*	54,9		57,2	53,2	54,1
TYÖPAIKAT	1993	6 556	9,9	2 572	3 429	555
(alueella työssäkäyvät)	1994	6 473	9,7	2 553	3 375	545
	1995	6 375	9,8	2 528	3 283	564
	1996	6 359	9,7	2 538	3 278	543
	1997	6 428	9,6	2 613	3 291	524
	1998	6 496	9,5	2 717	3 289	490
	1999	6 483	9,5	2 815	3 146	522
	2000	6 512	9,5	2 797	3 219	496
	2001	6 364	9,4	2 720	3 127	517

		Vuosi	POHJOIS-LAPPI	% Lapis-ta	Inari	Sodan- kylä	Utsjoki
		2002*	6 497	9,4	2 795	3 219	483
	muutos-% 1993-2002*		-0,9		8,7	-6,1	-13,0
TYÖPAIKAT TOIMILAOITTAIN		2002*	700	17,5	275	374	51
	Alkutuotanto	2002*	649	4,4	252	368	29
	Jalostus	2002*	5	1,4	1	4	
	- mineraalien kaivu		293	3,1	96	179	18
	- teollisuus		82	9,2	28	50	4
	- sähkö-, kaasu- ja vesih.		269	6,8	127	135	7
	- rakentaminen		2 308	10,2	1 113	1 033	162
	Yksityiset palvelut	2002*	2 598	10,0	1 066	1 315	217
	Yhteiskunn. palvelut	2002*	242	14,1	89	129	24
	Toimiala tuntematon	2002*	10,8		9,8	11,6	10,6
%-osuudet	Alkutuotanto	2002*	10,0		9,0	11,4	6,0
	Jalostus	2002*	0,1		0,0	0,1	0,0
	- mineraalien kaivu		4,5		3,4	5,6	3,7
	- teollisuus		1,3		1,0	1,6	0,8
	- sähkö-, kaasu- ja vesih.		4,1		4,5	4,2	1,4
	- rakentaminen		35,5		39,8	32,1	33,5
	Yksityiset palvelut	2002*	40,0		38,1	40,9	44,9
	Yhteiskunn. palvelut	2002*	3,7		3,2	4,0	5,0
	Toimiala tuntematon	2002*	6 556	9,9	2 572	3 429	555
ALUEELLA TYÖSSÄKÄYVÄT	Yhteensä	1993	4 993	9,1	1 980	2 617	396
TYÖNANTAJASEKTORIN	- Palkansaajat yht.		1 689	14,7	610	931	148
MUKAAN	* valtio		1 587	8,7	569	869	149
	* kunta		155	2,8	67	87	1
	* valtioenemm. Oy						

		Vuosi	POHJOIS-LAPPI	% Lapis- Lapis- ta	Inari	Sodan- kylä	Utsjoki
	* yksityinen		1 557	8,2	731	728	98
	* tuntematon		5	3,1	3	2	0
	- Yrittäjät		1 560	13,1	592	809	159
-%-osuudet	Yhteensä	1993	100,0		100,0	99,9	100,0
	- Palkansaajat yht.		76,2		77,0	76,3	71,4
	* valtio		25,8		23,7	27,2	26,7
	* kunta		24,2		22,1	25,3	26,8
	* valtioenemm. Oy		2,4		2,6	2,5	0,2
	* yksityinen		23,7		28,4	21,2	17,7
	* tuntematon		0,1		0,1	0,1	0,0
	- Yrittäjät		23,8		23,0	23,6	28,6
ALUEELLA TYÖSSÄKÄYVÄT TYÖNANTAJASEKTORIN MUKAAN	Yhteensä	2001	6 364	9,4	2 720	3 127	517
	- Palkansaajat yht.		5 224	8,8	2 276	2 542	406
	* valtio		1 295	19,6	546	678	71
	* kunta		1 564	8,2	582	817	165
	* valtioenemm. Oy		174	4,0	95	78	1
	* yksityinen		2 187	7,5	1 053	967	167
	* tuntematon		4	8,7	0	2	2
	- Yrittäjät		1 140	13,0	444	585	111
-%-osuudet	Yhteensä	2001	100,0		100,0	100,0	100,0
	- Palkansaajat yht.		82,1		83,7	81,3	78,5
	* valtio		20,3		20,1	21,7	13,7
	* kunta		24,6		21,4	26,1	31,9
	* valtioenemm. Oy		2,7		3,5	2,5	0,2
	* yksityinen		34,4		38,7	30,9	32,3

		Vuosi	POHJOIS-LAPPI	% Lapis- ta	Inari	Sodan- kylä	Utsjoki
	* tuntematon		0,1		0,0	0,1	0,4
	- Yrittäjät		17,9		16,3	18,7	21,5
KOULUTUS	Tutk. suorittaneita yht.	2002	8 484	9,3	3 411	4 427	646
	- ei perusast.jälk.tutk.		6 491	10,3	2 562	3 371	558
	- keskiaste		5 857	9,7	2 402	3 015	440
	- korkea-aste		2 627	8,5	1 009	1 412	206
	15 v. täytt .väestö	2002	14 975	9,7	5 973	7 798	1 204
KOULUTUSASTE	Perusast. jälk. tutk.suoritt.	2002	56,7		57,1	56,8	53,7
	- ei tutk. suorittaneet		43,3		42,9	43,2	46,3
	- keskiaste		39,1		40,2	38,7	36,5
	- korkea-aste		17,5		16,9	18,1	17,1
ARVONLISÄYS	Yhteensä, milj. €	1995	334	10,7			
	- brutto perushintaan	2002*	281	7,9			
	€ /asukas	1995	16 572				
		2002*	15 418				
YRITYSTOIMINTA	Toimipaikkojen lkm	1993	930	10,8	374	459	97
		2002	984	10,9	398	499	87
	%-muutos	1993-2002	5,8		6,4	8,7	-10,3
	Henkilöstön lkm	1993	2 539	8,0	1 214	1 192	133
		2002	2 405	7,2	1 178	1 081	146
	%-muutos	1993-2002	-5,3		-3,0	-9,3	9,8
	Liikevaihto , 1000 €	2002	294 193	4,5	135 917	132 728	25 548
TEOLLISUUSTOIMINTA	Toimipaikat	1 997	119	11,6	48	61	10
(toimialat C, D, E)		2 002	110	11,5	38	61	11

	Vuosi	POHJOIS-LAPPI	% Lapis-ta	Inari	Sodan- kylä	Utsjoki
Henkilöstön lkm	1 997	294	2,7	115	165	14
	2 002	295	2,8	88	192	15
Vienti, 1000 €	1 997	8 908	0,5	1 535	7 259	114
	2 002	6 630	0,3	2 302	4 030	298
Bruttoarvo, 1000 €	1997	34 290	1,1	10 390	22 744	1 156
	2002	37 390	1,1	14 303	21 704	1 383
Viennin %-osuus	1997	26,0				
bruttoarvosta	2002	17,7				

LÄHTEET: Tikastokeskus ja Lapin TE-keskus / Työvoimaosasto

Huoltosuhte (elatusuhde) = kuinka monta työhön osallistumatonta (työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä) on yhtä työllistä kohti eli kuinka monta elätettävää on yhtä elättäjää kohti

*) ennakotieto

**) Tilastokeskuksen muuttoliikkeen sisältämä väestöennuste vuodelta 2003

TYÖTTÖMÄT Vuodet 1993-2001 Työssäkäyntitilaston mukaiset ja v 2002 ja 2003 Lapin TE-keskus, Työvoimaosasto

LLH 3.5.2006

§ 59 LIITE 7

POHJOIS-LAPIN MAAKUNTAKAVAEHDOTUKSESTA ESITETYT MUISTUTUKSET JA LAUSUNNOT SEKÄ NIIHIN ANNETTAVAT VASTINEET

Ehdotusvaiheen kuuleminen 1.2.-3.3.2006

Kunnat / kuntayhtymät

Muistutus/ lausunto	Esitys vastineeksi
<p>Sodankylän kunta Sodankylän keskustatoimintojen alue. Alue sisältää Sodankylän taajaman ydinkeskustan Kittiläntien risteyksestä Juontotielle (Suunnitelun vt 5:n ja vt 4:n risteysalueelle) saakka, vt 4:n ja Kitisen välinen alue sekä vt 4:n länsipuolelta yhden korttelin leveys.</p>	<p>Alueen määrittelyä muutetaan: Alue sisältää Sodankylän taajaman ydinkeskustan Kittiläntien risteyksestä Juontotielle, vt4:n ja Kitisen välinen alue sekä vt4:n länsipuolelta yhden korttelin leveys.</p>
<p>Kaavaselostukseen lisätään maininta Vuotson lentopaikasta kaavaehdotuskartan mukaisesti.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>Mahdollisista toimenpidekielloista johtuvat menetykset korvataan maanomistajille täysimääräisenä.</p>	<p>Ei muutosta. Maakuntakaava aiheuttaa suoraan vain ehdollisen rakentamisrajoituksen virkistys-, suojelu-, liikenne- ja teknisen huollon alueille. Korvausmenettely on määrätty MRL 33 §:ssä. Jos yleiskaavassa, maakuntakaavan ohjauksesta, annetaan määräys maisematuuluvan vaatimisesta jollakin alueella, on maanomistaja oikeutettu korvaukseen MRL 140 §:n mukaan. Tietoa korvausperiaatteista lisätään kaavaselostukseen toteuttamislukuun.</p>
<p>Inarin kunta Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotus on perusteellisesti valmisteltu ja puitu ohjausryhmässä. Kaavaehdotuksessa on kuitenkin pieniä puutteita, jotka on syytä korjata. 1. Moottorikelkkareitit tulee tarkentaa Raja-Joosepin alueella ja Lentokenttä-Saariselkä väliseltä alueelta. Toinen vaihtoehto olisi osoittaa kaikki mk-reitit yhteistarpeena, jolloin tarkempi linjaus jäisi selkeämmin reittitoimituksella ratkaistavaksi. 2. Inarijärven alue on osoitettu suojelualueeksi (S) aluekohtaisella kaavamääräyksellä: Alueelle voidaan suunnitella sijoitettavaksi yleiskaavassa osoitettavalla luontoon ja maisemaan sopivalla tavalla retkeilyn taukopaikkoja, alueella olevien matkailupalvelujen kehittämistä ja mv-vyöhykkeen sisällä manteeilla myös uusia matkailupalveluja. Suunniteltavien matkailupalveluiden tulee olla ympäristövaikutuksiltaan vähäisiä. Aluekohtaisen kaavamääräyksen viimeinen lause tulee tarkentaa tai poistaa. Jos vaihtoehtona on perinteinen rantaviivaan sijoittuva mökkiasutus tai vaihtoehtoisesti voimakkaasti keskitetty rakentaminen, kaavamääräystä voidaan tulkita keskitettyä ratkaisua vastustavasti, vaikka laajempaan kokonaisuutena keskitetty ratkaisu on parempi. 3. Kaavaehdotuksessa Kutturin, Lentokentän, Lisman ja Veskonniemen tiet on merkitty yt-merkinnällä. Vastaavaa merkintää ei ole Iijärven, Koppelon, Lemmenjoen eikä Tolosen tien kohdalla. Merkinnän eroavaisuudelle ei löytynyt selitystä asiakirjoista. Merkinnän perusteet olisi syytä tarkentaa ja yhteistä käytäntö merkinnän mukaiseksi.</p>	<p>Tarkistetaan yhdessä kunnan kanssa. Lisätään lentokentän ja Saariselän välinen reitti valtatie länsipuolelle. Tarkka sijainti määritetään reittitoimituksessa. Ei muutosta. Määräystä tarkennetaan kaavaselostuksen tulkintaohjeella. Todetaan, että keskitetty ratkaisu voi olla kokonaisuutena ympäristövaikutuksiltaan vähäisempi kuin vastaava tai vähäisempikin rakentaminen määrän mukaan sijoittuvana mökkiasutuksena, vaikka paikallisesti vaikutus voi olla suurempi. Ei muutosta. Kutturin tie on suunniteltu valtatie ja seututien yhdystieksi. Lentokentän tie on merkittävä yleinen tie lentoaseman liikenteen vuoksi. Veskonniemessä on merkittävä venesatama ja siellä kehitetään virkistys- ja matkailukohdetta. Lisman, Lemmenjoen, Koppelon, Tolosen ja Iijärven liikenne on vähäisempää ja paikallisempaa. Vastaavanlaiset paikallistiet on muualakin jätetty merkitsemättä maakunta-</p>

	kaavaan. Selostukseen lisätään luettelo yhdysteistä, joita ei ole esitetty kaavassa sekä periaatteet paikallisteiden säilyttämisestä yleisinä teinä.
4. Ivalon paliskunnan kanssa on sovittu Härkäselkään sijoitetun autotestialueen siirtämisestä Kutturantien ja Kakslauttasenojan väliselle soranottoalueelle.	Siirretään kunnan ja paliskunnan sopimaan paikkaan.
Utsjoen kunta Kunta vaatii yhteystarpeen urakulun selvittämistä Paistunturin alueen läpi ottaen huomioon Paistunturin paliskunnan luontaiselinkeinonharjoittamiseen liittyvät tarpeet ja vaatii yhteystarvemerkinnän palauttamista kaavakarttaan. Utsjoen kunnanhallitus asettaa toimikunnan selvittämään moottorikelkkailuyhteystarpeen vaihtoehtoja välillä Karigasniemi-Utsjoki.	Ei muutosta kaavakarttaan. Tässä vaiheessa ei ole selvitetty riittävästi reitin tarvetta eikä vaikutuksia poronhoitoon ja luonnonarvoihin, joten yhteystarvetta ei voida esittää maakuntakaavassa. Kaavaselostusta täydennetään. Todetaan esille nousseet tarpeet ja selvitysten nykytilanne. Esitetään etenevä: kunnan asettama työryhmä, tarveselvitys, linjausvaihtoehdot (mukana myös ns. nollavaihtoehto), reittisuunnitelma. Todetaan, että maakuntakaava ei ole esteenä reitille, jos se tarkemmassa suunnittelussa todetaan tarpeelliseksi ja alueelle sopivaksi.
Kemi-Tornio alueen kehittämiskeskus Ei huomautettavaa.	Ei muutosesityksiä.
Savukosken kunta Ei huomautettavaa.	Ei muutosesityksiä.
Rovaniemi Kartoissa ja selostuksessa otettava huomioon 1.1.2006 muodostettu uusi Rovaniemen kaupunki. Muilta osin ei huomautettavaa.	Täydennetään selostusta ja karttaa.
Enontekiön kunta Enontekiön kunta viittaa 7.9.2005 kaavaluonnoksesta antamaansa lausuntoon ja vaatii, että poikittaisten liikenneyhteyksien ja moottorikelkkailureitin aluevaraukset palautetaan kaavaehdotukseen, siten kuin ne olivat edellisellä lausuntokierroksella. Muilta osin ei huomautettavaa.	Ei muutosta. Tässä vaiheessa selvitykset eivät ole riittävän kattavia tien ja moottorikelkkailureitin käytön ja vaikutusten suhteen, jotta tieyhteys voitaisiin ratkaista tässä maakuntakaavassa. Selvityksiä jatketaan Tunturi-Lapin maakuntakaavan yhteydessä.

Muut viranomaiset

Muistutus/ lausunto	Esitys vastineeksi
Lapin ympäristökeskus Kaavakartta on selkeytynyt luonnosvaiheesta ja erityisesti määräyksiä on tarkennettu ja niiden sisältöä on yksilöity luonnosvaihetta paremmin. Näin ollen maakuntakaavan luettavuus on parantunut. Toisaalta joidenkin kaavamääräysten osalta tulisi Lapin ympäristökeskuksen käsityksen mukaan tehdä kaavakarttaan tarkennuksia ja/tai täydennyksiä.	
Tärkeimmät pohjavesialueet on merkitty pääsääntöisesti riittävällä tarkkuudella. Utsjoen kirkonkylällä on tutkittu lisäpohjavedenottoa ja siihen liittyvä II-luokan pohjavesialue ei ole kaavakartassa. Samoin puuttuu Inarin kirkonkylän eteläpuolella oleva Nukkumajoen alueella oleva tutkittu lisävedenotto ja sen II-luokkaan muuttuva pohjavesialue. Edellä mainitut pohjavesialueet pohjavedenottoaineen tulisi merkitä kaavakarttaan riittävän selkeästi.	Merkinnät lisätään.
Kaavaselostuksen s. 14 on koottu Pohjois-Lapin maakuntakaavan alueella voimassa olevat kaavat. Ympäristökeskus on jo aiemmin kiinnittänyt huomiota kaavojen oikeusvaikutuksiin ja siten ympäristökeskus esittää, että kaavat jaettaisiin MRL:n ja RakL:n mukaan oikeusvaikutteisiin/ oikeusvaikutussettomiin kaavoihin.	Täydennetään selostusta.
Kaavaselostuksessa s. 31 kuvataan maakuntakaavamääräyksiä. Rakennusten	Ei muutosta. Määräyksessä ei ole lue-

sijoittamisesta koskevassa määräyksessä tulisi ohjata rakennusten sijoittumista metsänrajan alapuolelle. Tunturien lakialueet tulisi mahdollisimman laajasti säilyttää VAT:n mukaisina erityisalueina.

teltu tyhjentävästi kaikkia alueita, joita se koskee. Avo-tunturi on maisemallisesti herkkä alue, mutta kuitenkin sinne tulee voida sijoittaa harkitusti esimerkiksi tietoliikennemastoja, tuulivoimaloita ja laskettelukeskusten yläravintoloita. Kaavaselostukseen täydennetään tulkintaa herkkistä maisema-alueista ja huomioidaan VAT:in vaatimukset koskien Lapin tunturialueita.

Luonnosvaiheessa antamassaan lausunnossa ympäristökeskus kiinnitti huomiota kaavassa esitettyihin kehittämisvyöhykkeisiin. Ympäristöministeriön ympäristö-oppaan n:o 10 "Maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset" kuvataan kehittämisvyöhykkeiden esitystapaa (kappale 7.2). Kehittämisvyöhykkeet ovat kehittämisspoliittisia linjauksia ja kaavassa osoitetut kehittämisaluevaraukset osoittavat kyseisen kehittämistarpeen yleispiirteisenä aluevarauksena. Ympäristökeskuksen käsityksen mukaan kehittämistarvealueet on yksilöity luonnosvaihetta selkeämmin. Sen sijaan ongelmia saattaa aiheuttaa edelleen useat samalla kehittämistarvemerkinillä osoitetut erilaisille aluevarauksille sijoittuvat kehittämisvyöhykkeet. Kaavamääräyksellä ei ole voitu yksilöidä näitä kaavassa samalla kehittämistarvemerkinillä osoitettuja kuitenkin eri painotuksia sisältäviä kehittämisalueita, vaan erot on kuvattu kohdekuvauksessa. Valittu toimintatapa ei salli näiden kohdekuvausten mukaisille kehittämisalueille kohdennettuja suunnittelumääräyksiä. Näin ollen kehittämisaluevaraukset ja aluevaraukset voivat ollessaan päällekkäin aiheuttaa tulkintaongelmia. Ympäristökeskus esittää, että kehittämistarvemerkinöiden (mv, ma, mk, mk-1) osalta kaavamääräyksissä viitattaisiin alueen pääkäyttötarkoitukseen aluetta kehitettäessä.

Uudistettu määräys mv-alueiden osalta: "Aluetta tulee kehittää matkailukeskusten, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten kanssa yhteen sopivalla tavalla." Muiden kehittämistarvemerkinöiden osalta ei lisäystä tarvita, koska ristiriidan mahdollisuus pääkäyttötarkoitusten kanssa on erittäin pieni.

Mv-vyöhykkeet ulottuvat osaksi suojelualueiden ja kansallispuistojen alueelle. Määräys voi olla ristiriitainen suojelualueen suojelutavoitteiden ja sääntösten kanssa. Suojelualueiden käyttöä koskevat asiat selvitetään ja ratkaistaan pää-sääntöisesti suojelualueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa tai niiden laatimisen yhteydessä. Rakentamista suojelualueilla säätelevät maankäyttö- ja rakennuslain lisäksi luonnonsuojelulain säännökset.

Uudistettu määräys: Aluetta tulee kehittää matkailukeskusten, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten kanssa yhteen sopivalla tavalla.

Lemmenjoen kansallispuiston alueelta vyöhyke tulisi poistaa ja yhdistää Menesjärven-Inarin alue vyöhykkeeksi. Inarijärven alueelle sijoittuva mv 8404- matkailun vetovoima-alue sijoittuu päällekkäin aluevarausmerkinnän S (suojelualue) ja kohdemerkinnän S3025 kanssa. Suojelualuevarauksen ja mv-kohdemerkinnän tavoitteet ovat tässä tapauksessa yhteneviä. Aluetta tulee kehittää kuitenkin huomioiden Inarijärven alueelle laaditut hoito- ja käyttösuunnitelmat sekä mahdollisesti perustettava valtion retkeilyalue. Mv-alueen suunnittelumääräystä voisi tarkentaa vielä edellä esitetyn tavoin niin, että aluetta kehitettäessä tulee ottaa huomioon sen pääkäyttötarkoitus (tässä tapauksessa).

Mk-1 merkinnöillä osoitetaan matkailun kehittämisalueet, jolla korostuu saamelaiskulttuuri. Koska kyseisellä merkinnällä on haluttu osoittaa matkailun ja saamelaiskulttuurin yhteiset kehittämistarpeet, on mahdollista, että tarvittaisiin tarkempia suunnittelumääräyksiä erityisesti siitä, mikä toiminta tulee, ja mikä ei tue näiden kolttasaamelaisuuden ja saamelaisuuden kannalta tärkeiden alueiden säilymistä näillä maakuntakaavassa erityisesti esille nostetuilla alueilla. Ellei suunnittelumääräystä katsota mahdolliseksi, voisi asiaa selventää selostuksessa.

Aluekuvaussissa esitettyjen kehittämissperiaatteiden lisäksi Pohjois-Lapin maakuntakaavassa suositellaan näille alueille suunnitelmaa kulttuuri- ja maisema-arvojen säilyttämisestä sekä toiminnallisen kehittämissuunnitelman ja yleiskaavan laatimista.

Jäämeren käytävää koskeva kehittämisvyöhyke on kunnianhimoinen. Käytävä haaroittuu käytännössä neljään haaraan. Kaavamääräyksen mukaan Jäämeren käytävää kehitetään valtakunnallisena liikenneväylänä, jonka maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityisesti huomiota liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen, liikenteen ja matkailun palveluihin sekä liikenneympäristön laatuun. Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon korkealuokkaisen maantien sekä energia- ja tietoliikennehaittojen tilavaraukset ja rajoitukset ympäröivälle maankäytölle. Ympäristökeskus pitää tärkeänä, että maakuntakaavassa osoitetaan tilavaraukset tulevien liikennetarpeiden varalta. Kaavamääräys on lähtö-kohtaisesti Jäämerenkäytävää priorisoiva. Jäämeren käytävällä voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia erityisesti kun se ohjautuu

Uudistettu määräys: Jäämeren käytävää kehitetään kansainvälisenä liikennekäytävänä, jonka maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen, liikenteen ja matkailun palveluihin, liikenneympäristön laatuun sekä luonnon-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvoihin.

olemassa olevan yhdys-kuntarakenteen läpi ja erityisesti silloin, kun se kulkeutuu maisemallisesti arvokkailla alueilla. Jäämeren käytävän sijoittaminen Utsjoen ja Nuorgamin välille voi olla vaikea toteuttaa kapeassa laaksossa. Erityisen ongelmallinen Jäämeren käytävän toteuttaminen voi olla siellä, missä käytävä läpäisee valtakunnallisesti merkittävän maisema-alueen. Näin tapahtuu Utsjokilaaksossa. Jäämeren käytävä kulkee myös useiden kaavassa merkittäviksi luokiteltujen kulttuuriympäristöjen kautta. Ympäristökeskus esittää, että Jäämeren käytävään lisättäisiin suunnittelumääräys, jonka mukaan aluetta kehitettäessä tulisi kiinnittää erityistä huomiota luonnon-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen huomioon ottamiseen.

Nelostieltä länteen on osoitettu kaksi uutta poikittaistieyhteyttä (Kuttura-Repojoki ja Lokka-Porttipahta-Tieva). Näitä perustellaan mm. päivittäisillä käyntimahdollisuuksilla toisistaan etäällä sijaitsevien matkailukeskusten välillä, vaikka esimerkiksi etäisyydeltään vastaavalla Pyhä-Luoston ja Levin – Ylläksen välillä päivittäisliikenne lienee vähäistä kohtalaisen hyvästä tieyhteydestä huolimatta. Ympäristökeskuksen käsityksen mukaan mainittujen tieyhteyksien tarvetta ei ole selvitetty (tarveselvitys). Kaavassa ei ole riittävästi selvitetty myöskään esitettyjen teiden ympäristövaikutuksia mukaan lukien yhdyskuntarakenteelliset vaikutukset eikä vaikutuksia Natura-verkostoon (tarveharkinta). Jos hankkeet lähtevät myöhemmin liikkeelle, on ilmeistä, että suunnittelun yhteydessä on tehtävä Natura-arviointi. Teiden vaatimat alueet ovat nauhamaisia, mutta niiden alueella olevia luontoarvoja ei ole selvitetty. Jo olemassa olevilla metsäautotieosuuksillakin jouduttaisiin oikomaan mutkia ja harkitsemaan uusia linjauksia. Maakuntakaavan selostuksessa on syytä selkeästi tuoda esiin nämä hankkeisiin liittyvät rajoitteet. Nykyisenkin tieverkon ylläpito vähenevin voimavaroin on hyvin haasteellista. Käytettävissä olevat panokset tulisikin suunnata nykyisten yhteyksien ylläpitoon ja parantamiseen.

Ei muutosta. Tie on tarpeellinen osana Ylä-Lapin kansainvälistä itälänsisuuntaista yhteyttä, lyhentämään Levin ja Saariselän matkailukeskusten välistä matkaa sekä parantamaan Saariselän matkailukeskuksen mahdollisuuksia käyttää Ivalojoen latva-alueita ohjelmopalvelutoimintaan. Tie on nykyisessä seutukaavassa. Erämaa-laki sallii tien rakentamisen. Tie on merkitty ohjeellisella linjauksella, jotta se voidaan tarkemmassa suunnittelussa sovittaa maastoon mahdollisimman haitattomasti. Linjaukselle on ainakin kaksi vaihtoehtoa: Osittain Natura-alueen kautta käyttäen hyväksi Litmuorvaaran tietä tai Natura-alueiden välistä lähellä Ivalojokea. Tie ei pirsto erämaa-alueita, sillä sen pohjoispuolelle jää lähes Muotkatunturin erämaan kokoinen yhtenäinen alue, jonka läpimitta on noin 40 km, ja eteläpuolellekin läpimitaltaan lähes 20 km:n alue. Kaavaselvostusta täydennetään vielä tien vaikutusten osalta sekä kuvataan mitä selvityksiä hankkeen toteuttaminen vaatii. Porttipahta-Tieva tie on luonteva jatke Sallasta Savukosken ja Lokan kautta tulevalle metsien kautta kulkevalle tielle, jonka käyttö liittyy virkistykseen, matkailuun ja metsätalouteen. Merkintä tarkoittaa nykyisen metsäautotien muuttamista yleiseksi tieksi, joten sen ympäristövaikutukset ovat vähäiset. Lähimmät itälänsisuuntaiset tiet ovat pohjoisessa noin 50 km:n päässä ja etelässä noin 70 km:n päässä. Selostuksessa tuodaan esille hankkeeseen liittyvät rajoitteet mm. Natura-arvioinnin tarve.

Kaavan selostuksessa todetaan: "Myös suojelualueiden joihinkin osiin tulisi rakentaa tieyhteydet, jotta ne olisivat myös liikuntaesteisten saavutettavissa". Tämä virke tulisi ympäristökeskuksen käsityksen mukaan poistaa kaavaselvostuksesta. Useiden suojelualueiden rajausten sisälle on jo vanhastaan olemassa tieyhteyksiä. Tämä koskee kaikkentyyppisiä suojelualueita. Mm. Pohjois-Lapin alueella tieyhteyksiä on esim. Lemmenjoen, Urho Kekkosen ja Pyhä-Luoston kansallispuistoihin, useille soidensuojelualueille, vanhojen metsien suojelualueille ja erämaa-alueille. Lisäksi monien suojelualueiden läpi vedetyt moottorikelkkareitit palvelevat myös osaa liikuntaesteisistä, kun heillä on saattaja mukanaan. Ongelmana luonnonsuojelualueiden saavutettavuudessa liikuntaesteisten kannalta ei ole alueille vievien teiden puute, vaan liikuntaesteisille tarkoitettujen reittien puute. Niitä on hyvin vähän sekä suojelualueilla että niiden ulkopuolella, esimerkiksi matkailukeskusten lähialueilla. Huomio-

Poistetaan ko. kohta selostuksesta.

<p>ta tulisi siten kiinnittää reitistöjen kehittämiseen. Pyhä-Luoston kansallispuiston lounaisosissa pieneltä matkalta puistoon merkitty moottorikelkkareitti on Metsähallituksen toimesta linjattu ja rakennettu puiston rajan ulkopuolelle. Vastaava tarkistus tulisi tehdä kaavakarttaan. Uusia tieyhteyksiä kuvattaessa kaavaselostuksen s.39 Virtaniemi-Paatsjoki tieyhteyttä on kuvattu poikkeuksellisen laajasti verrattuna muihin uusiin tieyhteyksiin.</p>	
<p>Kaavaselostuksen s. 37 kuvataan virkistysalueita. Veskonniemi on osoitettu virkistysalueeksi/ virkistysmatkailualueeksi. Toisaalta Veskonniemessä on viireillä olevan Ivalon paliskunnan osayleiskaavan mukaisesti painetta kehittää aluetta täydennysrakentamisen avulla.</p>	<p>Ei muutosta. Virkistys-/matkailukohde-merkintä ja majoitustilojen lisääminen tukevat toisiaan.</p>
<p>"Malminetsintä ja siihen liittyvät toimenpiteet on alueella turvattava" -määräyksellä pyritään edistämään kaivostoiminnan turvaamista. Vastaavallaan määräys sisältyy vahvistettuun Itä-Lapin maakuntakaavaan. Määräys on kuitenkin monessa suhteessa ongelmallinen, kuten viimeaikaiset valtuuskset/valtausvaraukset Ylläksen-Levin alueella ovat osoittaneet. Kaivoslaki on varsin vahva laki, joka turvaa malminetsintätoiminnan mm. maanomistuksesta ja eräistä muista oikeuksista riippumatta. Toisaalta kaivoslaissa on viittaus esim. luonnonsuojelulakiin, minkä mukaisesti kaivoslain mukaisessa toiminnassa on otettava huomioon luonnonsuojelulain säännökset. Saamelaisalueella on taas saamelaista kulttuuria turvaava erityislainsäädäntönsä. Lakien edellyttämää menettelyä ei voida sivuuttaa kaavamääräyksellä. Malminetsintätoimet voivat myös olla menetelmiltään ja ympäristövaikutuksiltaan monenlaisia. Lievimmillään toiminnasta ei juuri jää jälkiä maastoon, mutta jos tutkimuksia on tarpeen tehdä kallioperää laajemmalti paljastaen ja tutkimuskaivantoja ja koerikastuksia tehden, voi toiminnalla olla huomattaviakin paikallisia ympäristövaikutuksia. Kaivoslaki turvaa varsin hyvin malminetsintätoiminnan ja kaivoksen valmisteluun tähtäävät toimet. Malminetsintää koskeva kaavamääräys ainakin esitetyssä muodossa olisi poistettava.</p>	<p>Ei muutosta. Määräyksellä pyritään edistämään aluetalouden ja työllisyyden kannalta tärkeän toimialan kehittymistä ja vaikuttamaan siihen harkintaan, jota viranomaiset tekevät etsintälupien suhteen. Malminetsintää säätävät lähinnä kaivoslaki ja luonnonsuojelulaki. Kansallispuistossa ja luonnonsuojelussa voidaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta alueen hallinnosta vastaavan viranomaisen tai laitoksen luvalla: ... tehdä geologisia tutkimuksia ja etsiä malmeja. (LSL 15 §) Muulla luonnonsuojelualueella tätä on soveltuvin osin noudatettava. (LSL 17 §) Erämaa-alueilla malminetsintää ei ole kielletty. Kaavaselostukseen tarkennetaan perusteluita.</p>
<p>Nykytilan osuudessa suojelualueita koskeva katsaus jää vähälle. Kuitenkin luonnonsuojelualueilla on suuri merkitys Lapin matkailulle, poronhoidolle ja eräille muille toimintoille, Lapin väestön virkistyskäytölle ja harrastuksille ja ennen kaikkea mielikuvalle Lapin luonnontilaisuudesta ja erämaisyydestä, Lapin tärkeälle, käsitteeksi muodostuneelle imagolle ja vetovoimaisuudelle. Erämaa-alueiden eräs tärkeä peruste on saamelaiskulttuurin ja luontaiselinten turvaaminen. Voidaan arvioida, että tulevaisuudessa erilaisten suojelualueiden merkitys Lapin hyvinvoinnin kannalta edelleen kasvaa. Kohtaan 2.5.4 tulisi lisätä ainakin lyhyt kuvaus (Pohjois-)Lapin suojelualueverkoston muodostumisen vaiheista. Myös maakuntakaavan tavoiteosassa luonnonsuojelualueiden sisältämä voimavara ja merkitys jää vähälle huomiolle.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>Suojelualueita koskevaa määräystä (s. 32) tulisi tarkistaa seuraavaan muotoon: Suunniteltaessa suojelualueen tai suojeluohjelmaan kuuluvan alueen käyttöä on neuvoteltava luonnonsuojelusta ja alueen hallinnasta vastaavien viranomaisten kanssa.</p>	<p>Täydennetään määräystä esitetyllä tavalla.</p>
<p>On myös huomattava, että Natura-arviointi tai tarveharkinta tulee aina kyseen, kun on kyse toiminnasta, jonka vaikutukset kohdistuvat Natura-alueen varausperusteena oleviin luontoarvoihin. Tällainen hanke voi sijaita myös Natura-alueen ulkopuolella, jos vaikutukset ulottuvat Natura-alueelle. Kaavaan tulisikin sisällyttää koko kaava-alueita koskeva, selkeä Natura-arviointia koskeva määräys. Kaavaselostuksen s. 51 suojelualueita kuvaava kappale on hieman epäselvä. Natura-alueiden suojelu voidaan toteuttaa eri lainsäädännön kautta, mutta LSL 10 luku määrää erityisesti Natura-alueista. Näin ollen erityislainsäädännössä otetaan läpäisyperiaatteella huomioon LSL 10 luvun säädökset. Selostettaessa luonnonsuojelualueita tulee ottaa huomioon LSL 77 §:n siirtymäsäännös. Harjujensuojeluohjelmaa toteutetaan ensisijaisesti maaineslain ja vesilain kautta. Natura-arviointia ja lupamenettelyä koskevaa kohtaa sivuilla 52-53 on syytä tarkentaa siten, että ensin kerrotaan luonnonsuojelulain 65 §:n sisällöstä (Natura-arviointi tai tarveharkinta) ja sitten 66 §:n sisällöstä (luvan myöntäminen). LsL:n 65 §:n säännöksestä kerrottaessa tekstiin on syytä sisällyttää lain maininta "...joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa". Edellä kaavamääräyksiä koskevassa osuudessa on esitetty Natura-arviointia koskevan kaavamääräyksen lisäämistä kaavaan. Sivul-</p>	<p>Lisätään määräys: Natura 2000 alueisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tarveharkinta ja tarvittaessa vaikutusten arviointi on tehtävä luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:n mukaisesti.</p>

<p>la 68 asiakohdan ensimmäisessä kappaleessa on otettu ennakkolta kantaa siihen, vaikuttavatko kaavaan esitetyt aluevaraukset ja niiden tarkoittamat toiminnot Natura-alueiden luonnonarvoihin. Kannanotto ei perustu riittäviin selvityksiin eikä perusteluihin. Yksityiskohtaisempien hankkeiden ja suunnitelmien vaikutukset on aina selvitettävä luonnonsuojelulain 65-66 §:ien mukaisesti, jos niiden vaikutukset kohdistuvat Natura-alueiden varausperusteina oleviin luontoarvoihin. Edellä kaava-määräyksiä koskevassa kohdassa esitetiin, että kaavaan tulisi sisällyttää Natura 2000-alueiden luontoarvoihin kohdistuvia vaikutuksia koskeva kaavamääräys.</p>	
<p>Kaavaselostuksessa on tiivistäen kuvattu tehtyjen selvitysten sisältö. Maisemaselvityksen osuus jää vähäiseksi eikä siten voida arvioida, miten selvitys on otettu huomioon kaavoituksessa.</p>	<p>Täydennetään selostusta. Maisemaselvitys on vaikuttanut vyöhykerajauksiin, kulttuuriympäristön ja maiseman kannalta tärkeisiin alueisiin ja aluekuvauksiin.</p>
<p>Tuulivoimaselvityksessä edellytettiin lisäselvityksiä mm. haitallisten vaikutusten arvioimiseksi Oratunturin ja Urupään tuuli-voima-aluevarausten osalta. Ympäristökeskus on tuulivoimaselvityksestä antamassaan lausunnossa esittänyt Puollamoain osalta tarkempia arvioiteja mm. maisemavaikutuksista. Kaavaselostuksessa on osoitettu Puollamoain näkyvyys peitteisyystutkimana. Puollamoain tuulivoima-alueen määrittelyssä on otettu maisemanäkökohdat huomioon siltä osin, että voimat näkyvät Teno- ja Utsjoki-laaksoihin. Tuulivoimat näkyisivät kuitenkin erittäin laajalti sekä Utsjoen että Norjan puoleisella tunturiylänköalueella. Sen lisäksi, että varaus on ongelmallinen luonnontilaisen suurmaiseman kannalta, on myös tämä maisemaspekti tärkeä saamelaiskulttuurin kannalta. Aluevarausta ovat vastustaneet sekä Saamelaiskäräjät että paliskunta. Tätä, myös valtakunnallisten alueiden-käyttötavoitteiden kannalta tärkeää näkökulmaa tulisi selvittää vielä tarkemmin ennen lopullista päätöstä tuulivoima-alueen varauksesta. Kaavassa annettua määräystä Puollamoain tuulivoimaloiden näkyvyydestä tulisi tarkistaa, siten, että tuulimyllyt eivät saa näkyä valtakunnallisesti merkittävään maisema-alueeseen. Nyt esitetty määräys on siten liian suppea. Puollamoain alue sijoittuu osaksi Kaldoain erämaa- ja Natura-alueelle. Lisäksi alueelta on tuoreita, pesimäajan ulkopuolisia havaintoja mm. tunturipöllöstä ja naalista. Hankkeen vaikutuksia luontoarvoihin ei ole selvitetty tuulivoima-alueita koskevan selvityksen eikä maakuntakaavan laatimisen yhteydessä. Alue on kuitenkin valittu tuulivoimaselvityksessä linjattujen periaatteiden mukaisesti. Puollamoain todennäköisesti teknistaloudellisesti tarkasteltuna toteuttaa tuulivoimaa koskevien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista, mutta voi olla jossain määrin ristiriidassa saamelaiskulttuuria koskevien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa. Näin ollen kaavassa tulisi arvioida Puollamoain merkitystä alueelle kohdistuvien ristikkäisten valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kannalta.</p>	<p>Puollamoain ja Oratunturin tuulivoimala-alueet poistetaan. Puollamoain osalta poronhoitoon, saamelaiskulttuuriin, luontoon ja kaukomaisemaan kohdistuvien vaikutusten selvitykset eivät ole riittävät maakunnallisesti merkittävän vähintään 10 MW:n tuulivoimapuiston osoittamiselle. Vaikutusarvioita täydentäen kunta voi tarvittaessa osoittaa alueelle yleiskaavalla pienemmän tuulivoimala-alueen, joka voidaan helpommin sovittaa yhteen porotalouden kanssa. Maisema muuttuu mutta vähemmän. Oratunturin alue poistetaan maakotkareviirin vuoksi.</p>
<p>Oratunturin tuulivoima-alue ei täytä kaikkia tuulivoimaselvityksessä linjattuja suunnitteluperiaatteita, vaan on lajisuojelunäkökohtien osalta niiden vastainen. Toteutuessaan hanke saattaa johtaa uhanalaisen lajin esiintymän tuhoutumiseen. Tuulivoima-alueita koskeva varaus tulee poistaa kaavasta.</p>	<p>Merkintä poistetaan.</p>
<p>Kaldoain erämaa-alueelle kohdentuu useita eri maankäyttöpaineita (malminen alue, 400 kV:n voimalinja, tuulivoimala, reitit). Kaavaselostuksessa voi olla tarpeen myös esittää arvio näiden hankkeiden yhteisvaikutuksesta.</p>	<p>Ei muutosta. Todennäköinen mineraalivarantoalue on tiedottava merkintä. 200 kV:n sähkölinja on olemassa ja uusi tulisi sen viereen. Tuulivoimaloiden alue on poistettu. Reitit ovat pääosin nykyisiä ja erittäin harvassa.</p>
<p>Kaavaselostuksessa on osoitettu kulttuuriympäristön arvot varsin hyvin. Koska VAT-kohteet edellyttävät, että valtion viranomaisen tulee edistää näiden alueiden säilymistä, tulisi kaavaselostuksessa osoittaa selkeästi, mitkä ovat ns. punaisen ja vihreän kirjan kohteita. Lapin ympäristökeskus pitää hyvänä sitä, että myös arvokkaiden kohteiden joukossa on myös uudempaa rakennuskantaa/rakennetun ympäristön kohteita.</p>	<p>Täydennetään aluekuvauksia.</p>
<p>Kaavaselostuksessa on tarkasteltu maakuntakaavan oikeusvaikutuksia. Selostuksen tähän osioon on syytä lisätä tarkastelu maakuntakaavan oikeusvaikutusten ja ao. lainsäädännön suhteesta muuhun lainsäädäntöön. Kaava-asiakirjoihin tutustuvalla tämä kokonaisuus saattaa jäädä vajavaiseksi. Erityisesti tarkastelu on tarpeen maakuntakaavan otettujen määräysten suhteesta</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>

<p>esimerkiksi luonnonsuojelulakiin, suojelualueiden perustamissäännöksiin, saamelaisaluetta koskeviin säädöksiin ja kaivoslakiin.</p>	
<p>Pohjois-Lapin maakuntakaavan suunnittelutyö on ollut haasteellinen tehtävä monine ristikkäisine maankäyttöpaineineen. Kokonaisuutena työssä on onnistuttu hyvin, vaikka edellä kerrotuin tavoin ehdotuksessa onkin ympäristökeskuksen käsityksen mukaan vielä korjattavaa/täydennettävää. Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet alueidenkäytön, ympäristönsuojelun sekä ympäristön tilan ja luonnonsuojelun tulosalueiden edustajat.</p>	
<p>Saamelaiskäräjät Saamelaiskäräjät panee myönteisesti merkille sen, että Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotus ja kaavaselostuksen yhteenveto ovat myös saamenkielillä ja saamenkielisin paikannimien. Saamelaisten kotiseutualue tulee esille erillisenä oikeusalueena sekä kaavakartasta että kaavaselostuksesta. Sama koskee koltta-alueita. Poronhoidon asemaa saamelaisten perinteisen kulttuurin osana on edistetty merkitsemällä paliskuntien alueet rajoin. Myös kaavamerkintöjä on pyritty kehittämään saamelaisten kulttuuria ja perinteisiä elinkeinoja paremmin huomioon ottavaksi, missä ei vielä ole kaikilta osin onnistuttu kuten poronhoidon ja kalastuksen erityisalueiden osalta.</p>	
<p>Samansuuntaisesti valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumisen kanssa saamelaisten kotiseutualueelle ei ole merkitty pelkkiä maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, millä ratkaisulla otetaan eräiltä osin huomioon saamelaisten kulttuuriin kuuluvien perinteisten elinkeinojen harjoittaminen. Toisaalta taas kaavamerkintää M-1 Metsätalous- ja poronhoitovaltainen alue ei ole vielä kehitetty Saamelaiskäräjien esittämäksi: Poronhoito- ja metsätalousvaltainen alue”.</p>	<p>Ei muutosta. Sanajärjestyksellä ei ole tarkoitus määrittää käyttömuotojen tärkeysjärjestystä.</p>
<p>Kaavaselostuksessa on kiinnitetty huomiota suunnittelun tavoitteisiin eri väestöryhmien osalta (3.3.3 Väestö) ja siinä yhteydessä saamelaisiin. Myös maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa (6) tulisi Saamelaiskäräjien mielestä olla oma luku kaavan vaikutuksista saamelaisten asemaan.</p>	<p>Täydennetään selostusta. Lisätään arviointia kaavan vaikutuksista saamelaisten asemaan.</p>
<p>Kaavaehdotuksessa ei ole vielä kiinnitetty huomiota siihen, että kaivoslaki ei tyhjentävästi säteile kaivostoimintoja saamelaisten kotiseutualueella. Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisun (KHO 31.3.1999, taltio 692) mukaan tällä alueella on kaivoslain lisäksi otettava huomioon saamelaisten kulttuuriin kuuluvaa poronhoitoa suojaava kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen 27 artikla, joka on Suomessa voimassa laintasoisena säännöksenä. Saamelaiskäräjät toistaa esityksensä, että saamelaisten kotiseutualueelta poistettaisiin todennäköisten mineraalivarantoalueiden ja kaivosalueiden merkitseminen. Koska kaavaehdotus ei vielä ole kaivostoiminnan osalta lain mukainen on joka tapauksessa saamelaisten kotiseutualueelle kaavakarttaan merkittävä määräyksenä: ”Viranomaisilla on velvollisuus ennalta selvittää malminetsinnän ja siihen liittyvien toimintojen haitalliset vaikutukset poronhoidolle. (Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (Suomen Laki I, Pe 103) 27 artikla”)</p>	<p>Ei muutosta. Tällaisen selvittämismallisuuden KHO on todennut päätöksessään 31.03.1999/692 KHO:1999:14 koskien KTM:n myöntämiä valtauksia Enontekiön ja Inarin kunnissa perustuen Kaivoslakiin, Luonnonsuojelulakiin, Suomen Hallitusmuotoon, Poronhoitolakiin sekä Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 27 artiklaan. Kysymys oli kuitenkin valtauksista, ei etsimisestä.</p>
<p>Saamelaiskäräjien mielestä Lemmenjoen kulta-alue (ma 5934) ei ole maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö, joka tulisi säilyttää. Koneellinen kullankaivu kansallispuistossa on nykyisin lähinnä ympäristön turmelemista, jolla ei ole paljoa tekemistä kulttuuriympäristön kanssa. Lisäksi on erikoista, että kämpät ja kammit kullankaivuuta varten muodostavat kulttuuriympäristön, jolle vielä pyritään kaivoslainsäädännön turvin rakentamaan loma-asutusta, mutta Inarin ja Utsjoen saamelaisten ikivanhat kämpät ja kammit perustuslain turvaaman kulttuurimuotonsa harjoittamiseen eivät ole kaavoituksessa kulttuuriympäristöä.</p>	<p>Ei muutosta. Lemmenjoen kulta-alue on Lapin kulttuuriympäristöohjelmassa. Museovirasto on inventoinut alueelta 44 kohdetta ja todennut seitsemän kohdetta kulttuurihistoriallisesti arvokkaiksi ja säilyttämisen arvoisiksi. Myös saamelaiskulttuuriin liittyviä kohteita on kaavassa. Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi –hankkeen tuloksia ei voitu täysin käyttää, koska niiden arvottamista ei ehditty hankkeessa tehdä eikä lupaa niiden merkitsemiselle saada.</p>
<p>Saamelaiskäräjät esitti poistettaviksi erämaa-alueille merkityt moottorikelkkareitit. Niiden perustaminen tieliikennelain (1 § 1-kohdan 671/1991) mukaisina teinä on erämaalain (62/1991) 5 §:ssä kielletty. Maastoliikennelain 13 § 4 momentin säännös reittien perustamisesta päättämällä siitä erämaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa on ristiriidassa sitä uudemman tieliikennelain kanssa, jota uudempana lakina tulisi noudattaa. Sitä paitsi erämaasuunnitelmia ei ole</p>	<p>Ei muutosta. Kaavaan on merkitty vain tärkeimmät seudulliset taajamien, matkailukeskusten ja keskuskyläiden väliset reitit. Ne ovat tärkeitä sekä paikallisen väestön virkistytymiselle että matkailulle, erityisesti ohjelmajärjestely-</p>

<p>Hammastunturin lisäksi vahvistettu kaava-alueella, joten reittien perustaminen ei voi vielä perustua lain mukaisiin perusteisiin.</p> <p>Kyseiset reitit tai niiden sijasta käytettävät ”urat” pirstovat paliskuntien alueita pienempiin osiin, aiheuttavat poronhoidolle haittaa ja vahinkoa erilaisina häiriönä, joka vievät porojen laidunrauhan ja johtavat porojen liikehtimiseen ja sen aiheuttamiin lisääntyviin poronhoitotöihin ja keväällä vaamien keskenmenoihin. Saamelaiskäräjät on esittänyt poistettaviksi reitit, joita vielä on merkittynä Hammastunturin, Tsarmitunturin, Muotkatunturin, Paistunturin, Kaldoaivin ja Vätsärin erämaissa.</p>	<p>toiminnalle. Moottorikelkkailun ohjaaminen reiteille vähentää liikkumista muualla ja vähentää siten myös haittoja. Reitien linjauksessa on pyritty välttämään erämaa-alueita mahdollisuuksien mukaan. Erämaiden suuresta määrästä johtuen niiden ylittämistä ei voi kuitenkaan välttää. Esimerkiksi Utsjoella ei voisi olla kelkkareittejä juuri ollenkaan erämaiden ulkopuolella, sillä ne alueet ovat maastoltaan liian vaikeita jokilaaksoja ja myös asuttuja alueita. Erämaa-alueiden reitit tulee suunnitella hoito- ja käyttösuunnitelmissa.</p>
<p>Kulttuurihistoriallisesti tärkeille reiteille ei saa osoittaa moottorikelkkailua.</p>	<p>Ei muutosta. Kulttuurihistoriallisia reittejä ei ole tarkoitettu moottorikelkkailureitiksi, todettu kaavaselostuksessa.</p>
<p>Koiravaljakkotoiminnan ulottaminen erämaa-alueille, jotka on perustettu saamelaiskulttuurin turvaamiseksi, on ristiriidassa erämaalain tämän tavoitteen kanssa. Kyseinen turvaamistehtävä kuuluu nykyisin lain mukaan Metsähallitukselle. Koiravaljakot muodostavat myös moottorikelkkareiteillä turvallisuusriskin kuten Norjan aikaisemmat kuolemantapaukset osoittavat.</p>	<p>Ei muutosta. Kaavassa ei ole esitetty erillisiä koiravaljakkoreittejä. Toiminta on pääasiassa paikallista, ja pitemmillä vaelluksilla voidaan käyttää kelkkareittejä. Kaavaselostuksessa on asetettu tavoitteeksi koiravaljakkotoiminnan luvanvaraisuus.</p>
<p>Vene- ja kanoottireitit lohijokien vesistöjen Tenojoen ja Näättämojoen osalta erämaa-alueilla ja muualla ovat lohikannoille tuhoisia, koska veneet ja kanoottit levittävät lohiloista eivätkä vesikulkuneuvot ole desinfioitavissa kuin kalastusvälineet. Mainitusta syystä tällaisia reittejä ei saa merkitä näihin lohijokiin.</p>	<p>Ei muutosta. Kaavakartassa ei ole esitetty ko. alueelle vene- ja kanoottireittejä. Selostuksessa on kerrottu lohiloista ja varokeinoista.</p>
<p>Ulkoilureittejä saamelaisten kotiseutualueella tulee varata muuhun virkistykseen kuin koiravaljakkotoimintaan.</p>	<p>Ei muutosta. Kaavassa ulkoilureittejä ei ole varattu koiravaljakkotoimintaan.</p>
<p>Puollamoain tuulivoimala-alue esitetään nyt kuten aikaisemminkin poistettavaksi. Erämaa-alueen rajalle sijoittuva alue on tärkeä porojen laidunalue. Tie ja muu tuulivoimalaan liittyvä toiminta vähentäisivät entisestään saamelaisten poronhoidon harjoittamisedellytyksiä.</p>	<p>Merkintä poistetaan. Poronhoitoon, saamelaiskulttuuriin, luontoon ja kaukomaisemaan kohdistuvien vaikutusten selvitykset eivät ole riittävät. Laajempien vaikutusarvioiden perusteella kunta voi tarvittaessa osoittaa alueen tuulivoimakäyttöön yleiskaavalla.</p>
<p>Yhdystie Kuttura-Repojoki tulee poistaa poronhoidolle haitallisena. Lisma-Nunnasen tietä ja sen edelleen selvittämistä Tunturi-Lapin maakuntakaavan yhteydessä Saamelaiskäräjät vastustaa, kuten jo Saamelaisvaltuuskunta teki. Lismaan ei haluta läpikulkutietä, joka halkaisisi porolaidunalueet ja kansallispuiston.</p>	<p>Ei muutosta. Tie on tarpeellinen osana Ylä-Lapin kansainvälistä itälänsisuuntaista yhteyttä, lyhentämään Levin ja Saariselän matkailukeskusten välistä matkaa sekä parantamaan Saariselän matkailukeskuksen mahdollisuuksia käyttää Ivalojoen latva-alueita ohjelmapalvelutoimintaan. Tie on nykyisessä seutukaavassa. Erämaalaki sallii tien rakentamisen. Tie on merkitty ohjeellisella linjauksella, jotta se voidaan tarkemmassa suunnittelussa sovittaa maastoon mahdollisimman haittottomasti. Linjaukselle on ainakin kaksi vaihtoehtoa: Osittain Natura-alueen kautta käyttäen hyväksi Litmuorvaaran tietä tai Natura-alueiden välistä lähellä Ivalojokea. Tie ei pirsto erämaa-alueita, sillä sen pohjoispuolelle jää lähes Muotkatunturin erämaan kokoinen yhtenäinen alue, jonka läpimitta on noin 40 km, ja eteläpuolellekin läpimitaltaan lähes 20 km:n alue. Kaavaselostusta täydennetään vielä tien vaikutus-</p>

	ten osalta sekä kuvataan mitä selvityksiä hankkeen toteuttaminen vaatii. Lisma-Nunnasen tien osalta selvityksiä jatketaan Tunturi-Lapin maakuntakaavassa.
Valtionmaille merkityt autotestiradat tulee poistaa saamelaisten kotiseutualueelta poronhoidolle haitallisina ja vahingollisina eikä Metsähallituksen tule myydä niitä varten alueita ristiriitaisesti metsähallituslain (4 § 2 mom.) mukaisen saamelaisten kulttuurin turvaamisveloitteen kanssa.	Ei muutosta. Kylmäteknologia on yksi maakunnan kärkitoimialoja, joka tarvitsee toisistaan erillään olevia tutkimus- ja testausalueita.
Lopuksi Saamelaiskäräjät toteaa, että olemassa olevista ristiriidoista huolimatta kaavaehdotuksessa on monelta osin edetty Saamelaiskäräjien toivomaan suuntaan.	
<u>Metsähallitus</u> 1.2 Pohjois-Lapin maakuntakaavan tarkoitus ja keskeiset asiat Myös Pyhä-Kallion paliskuntaan kuuluu merkittävä osa Sodankylästä, joten lause erityisestä poronhoitoalueesta tulisi olla: Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kuntien alueella olevat paliskunnat, lukuun ottamatta Syväjärven ja Pyhä-Kallion paliskuntia, kuuluvat erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulle alueelle.	Täydennetään selostusta. Sodankylä ei ole paikaisen kotikunta, mutta kerrotaan selostuksessa paliskunnan sijoittuvan Sodankylän kunnan alueelle.
2.5. Alueiden käyttö Nykytilaa kuvattaessa suojelualueita, metsätaloutta ja virkistysalueita koskeva osuus jää liian suppeaksi. Luonnonsuojelualueiden merkitys porotaloudelle, matkailulle ja muille toiminnoille on tärkeä ja se tulisi tuoda esille. Suojelualueverkoston muodostumisen vaiheista tulisi lisätä kuvaus. Metsätalouden historia on Lapissa pitkä, joten sen vaiheita tulisi kuvata. Alueiden käytöstä, kävijämääristä ja käytön luonteesta on tehty useita selvityksiä ja tutkimuksia. Niitä olisi syytä tarkastella nykytilan kuvauksessa.	Täydennetään selostusta.
5.4.4 Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistykseen kohdealue Mv-vyöhykkeet tulee poistaa kansallispuistojen ja erämaa-alueiden osalta tai muuttaa määräyksen sisältöä siten, että se ei ole ristiriidassa alueen säädösten kanssa. Kaavaselostuksessa todettu tarve oikeusvaikutteisen yleiskaavan laatimiseksi ei tule koskea kansallispuistoja eikä erämaa-alueita. Näiden erityisalueiden maankäytöstä päätetään säädösten mukaan hoito- ja käyttösuunnitelmissa.	Uudistettu määräys: Aluetta tulee kehittää matkailukeskusten, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten kanssa yhteen sopivalla tavalla.
Mv-vyöhykettä Inarin kirkonkylä - Inarijärven eteläosa - Nellim on kavennettava koskemaan ainoastaan kirkonkylän lähialueita ja Inarijärven mantereeseen puoleisia rantoja. Inarin retkeilyalueelle laaditaan erillinen hoito- ja käyttösuunnitelma.	Ei muutosta. Matkailun ja virkistykseen kehittämiseen kuuluu myös retkeilyyn ja luontomatkailuun soveltuvia alueita.
5.4.12 Liikenne ja liikenneväylät Kuttura-Repojoki tieyhteydelle parempia vaihtoehtoja ovat jo olemassa oleviin metsäautoteihin perustuvat yhteydet Porttipahta-Tieva tai Peurasuvanto-Kiistala.	Ei muutosta. Ks. vastine Lapin ympäristökeskuksen lausuntoon.
Kaavan selostuksesta tulee poistaa lause: "Myös suojelualueiden joihinkin osiin tulisi rakentaa tieyhteydet, jotta ne olisivat myös liikuntaesteisten saavutettavissa." Useisiin suojelukohteisiin on jo olemassa tieyhteyksiä. Ongelmana ei ole alueen saavutettavuus vaan liikuntaesteisille sopivien reittien ja rakenteiden riittämättömyys.	Poistetaan ko. kohta selostuksesta.
5.4.13 Reitit Moottorikelkkailun runkoreitistöä ei tarvitse välttämättä toteuttaa kokonaan virallisina reitteinä vaan pääosin erämaassa sijaitsevat reitit voisivat olla edelleen Metsähallituksen moottorikelkkauria. Erämaa-alueille (Se) voidaan perustaa moottorikelkkailureitti vain vahvistetussa hoito- ja käyttösuunnitelmassa.	Ei muutosta. Kaavaan on merkitty vain tärkeimmät seudulliset taajamien, matkailukeskusten ja keskuskyläiden väliset reitit. Ne ovat tärkeitä sekä paikallisen väestön virkistytymiselle että matkailulle, erityisesti ohjelmalvelutoiminnalle. Moottorikelkkailun ohjaaminen reiteille vähentää liikkumista muualla ja vähentää siten myös haittoja. Reittien linjauksessa on pyritty välttämään erämaa-alueita mahdollisuuksiensa mukaan. Erämaiden suuresta määrästä johtuen niiden ylittämistä ei voi kuitenkaan välttää. Esimerkiksi Utsjoella ei voisi olla kelkkareittejä juuri ol-

	lenkaan erämaiden ulkopuolella, sillä ne alueet ovat maastoltaan liian vaikeita jokilaaksoja ja myös asuttuja alueita. Erämaa-alueiden reitit tulee suunnitella hoito- ja käyttösuunnitelmissa.
<p>Moottorikelkkailureittiä Rajajoosepista Nellimiin ei ole perustettu. Reitin / uran linjaus on suunniteltu maastoon ja se on vain muovinauhoin merkitty. Reitti tulee merkitä yhteystarpeena. Viiankiaavan (SL 4313) läpi menevä kelkkareitti on tarkoitus siirtää aavan keskeltä kulkemaan pitkin länsireunaa. Tarkempaa sijaintia ei ole määritetty. Sen voisi siirtää kaavassa länsirajalle: sijaintihan on ohjeellinen.</p>	<p>Tarkistetaan yhdessä kunnan kanssa. Lisätään lentokentän ja Saariselän välinen reitti valtatie länsipuolelle. Tarkka sijainti määritetään reitti-toimituksessa.</p>
<p>5.4.19 Luonnonsuojelualueet</p> <p>Maakuntakaavassa merkinnällä SL on osoitettu luonnonsuojelulla suojeltuja tai suojeltaviksi tarkoitettuja alueita. Alueiden rajaukset on laadittu luonnoksessa suojeluohjelmien mukaisesti. Pääosin valtion mailla sijainneista ohjelmakohteista on jo kuitenkin perustettu luonnonsuojelualueita. Useiden kohteiden rajausta on muutettu toteuttamisvaiheessa. Myöhemmät suojeluohjelmat ja päätökset, kuten vanhojen metsien suojeluohjelma (1996) ja Natura 2000 -ehdotus (2000) ovat myös muuttaneet alueiden rajauksia ja suojelun alkuperäisiä tavoitteita. Ympäristöhallinnon julkaisun "Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa" perusteella "Suojeluohjelmaan sisältyvän alueen rajausta voidaan tarkempien selvitysten perusteella esittää tarkistettuna" (sivu 42). Metsähallitus esittää, että maakuntakaavassa maankäyttöluokkaan SL osoitettavat perustetut suojelualueet rajataan perustamispäätösten mukaisesti ja että perustettujen suojelualueiden varausperusteista poistetaan ohjelmapäätös. Rajausta ja varausperustetta tulee tarkistaa seuraavan alueen kohdalla:</p> <p>SL 43 1 0 Koitelainen</p> <p>Kaavakartan rajausta on epämääräinen. Alue tulee rajata karttaan merkityn Naturapäätöksen mukaisena (SYKE -aineisto). Alueen pohjoisosasta tulee poistaa Naturan ulkopuolinen ilmoitettuihin varausperusteisiin kuulumaton kaistale. Mahdollisen kaivostoiminnan toteuttamismahdollisuudet tulee ratkaista Natura-arvioinnin kautta.</p>	<p>Täydennetään kaavakarttaa. Rajataan Natura-päätöksen mukaiseksi.</p>
<p>Suojelukohde Unarinjärvellä (S 3 026) kuuluu rantojensuojeluohjelmaan. Se on huomattavasti laajempi, kattaa koko Porosaaren. Tuota kaavakohdetta olisi syytä laajentaa kattamaan koko rantojensuojeluohjelman kohde.</p> <p>Soidensuojeluohjelman kohde Joutsenenpesäaavalla Luostolla (SL 4323) on osa Luostotunturin suot -kohteesta. Se on käytännössä toteutettu kansallispuiston perustamisella. Tämän kohteen voisi poistaa kokonaan kaavasta suojelukohteena. Sitä ei käsittäksemme ole tarkoitus perustaa luonnonsuojelualueeksi, kuten ei muitakaan kansallispuiston rajan ulkopuolelle jääneitä sso:n osia.</p>	<p>Lisätään rantojensuojeluohjelman mukainen rajausta rs-merkinnällä (osa-alue-alue-alue).</p> <p>Ei muutosta. Alue tärkeä lajisuojelulle ja helposti saavutettava tutustumiskohde. Neuvoteltu Lapin ympäristökeskuksen kanssa.</p>
<p>5.4.24 Metsä- ja porotalousvaltaiset alueet</p> <p>Maankäyttöluokan määrittely esitetään seuraavaan muotoon: "Merkinnällä M-1 osoitetaan pääasiassa metsä- ja porotalouskäyttöön tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää alueen pääasiallista käyttötarkoitusta olennaisesti haittaamatta myös muihin tarkoituksiin." Vaikutusten tarkastelumittakaavana tulee olla paliskuntajaon mukaiset alueet.</p> <p>Näille laajoille alueille saattaa kohdistua muitakin perusteltuja käyttötarpeita kuin luonnoksessa mainitut pääkäytön ohella mahdolliset luontaiselinkeinot, asuminen ja jokamiehen oikeuteen perustuva ulkoilu. Siksi maankäyttöluokkaa ei tulisi määrittellä liian ahtaasti.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>5.4.27 Luontaistalousalueet</p> <p>Maankäyttöluokan määrittely esitetään seuraavaan muotoon: "Merkinnällä Ms osoitetaan pääasiassa luontaiselinkeinoihin tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää alueen pääasiallista käyttötarkoitusta olennaisesti haittaamatta myös muihin tarkoituksiin." Vaikutuksia tulee tarkastella porotalouden osalta paliskunnan alueen mittakaavassa.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>5.4.28 Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta</p> <p>Pyhä-Luoston ulkoilualue esitetään rajattavaksi vain kansallispuiston pohjoispuolelle. Sellainen retkeily ja virkistyskäyttö, joka ei sovellu kansallispuistoon ohjautuu suoraan matkailukeskuksesta kansallispuiston pohjoispuo-</p>	<p>Täydennetään kaavakarttaa. Luoston länsipuolista MU-merkintä pienennetään pois yksityisten mailta, säilytetään yhteys Itä-Lapin maakuntakaavaan.</p>

<p>lulle. Kansallispuiston takana oleva eteläpuolinen osa ei tule kiinnostamaan kansallispuistossa jalkaisin liikkuvia retkeilijöitä kansallispuistoa enempää, eikä tällaistaakaan käyttöä ohjaudu merkittävästi kansallispuiston ulkopuolelle.</p>	
<p>6.1 Kaavan suhde valtakunnallisiin alueiden käytön tavoitteisiin Lapin tunturialueiden arvojen säilyttämisen kohdalla ei tulisi puhua epäloogisesti "tunturialueiden metsänkäsittelystä" vaan parempi määrittely olisi "metsänrajametsien käsittely".</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>8. Maakuntakaavan toteuttaminen Maakuntakaavan oikeusvaikutusten ja kaavamääräysten suhdetta muuhun lainsäädäntöön ja säädöksiin olisi tarpeen selventää.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p><u>Metsäkeskus Lappi</u> Emme näe tarvetta käyttää merkintää M-1 merkinnän M sijasta maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla yksityismaiden osalta. Yksityismailla voimassa olevissa metsähoitosuosituksissa porotalous on huomioitu, samoin metsäkeskuksen sisäisissä metsäsuunnitteluohjeissa. Porotalouden nostaminen kaavassa maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla yhdeksi pääkäyttötarkoitukseksi myös yksityismailla ei mielestämme edistä kaavan toteutumista, vaan aiheuttaa turhaa ristiriitaa. Myös lopullisessa kaavassa tulisi luottaa metsänhoitosuosituksiin ja sopimuksiin metsien käytön ohjaajina kaavamääräysten sijaan.</p>	<p>Ei muutosta. Myös yksityismaat ovat poronhoitoaluetta, ja myös niillä poronhoidolla on suurempi merkitys saamelaisien kotiseutualueella kuin etelämpänä. Vastaava merkintä on myös voimassa olevassa seutukaavassa. Ottaen huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ei poronhoidon asemaa voi heikentää.</p>
<p>MV-merkinnällä osoitetut matkailun vetovoima-alueet, matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealueet ovat pinta-alaltaan varsin huomattavia. Kaavaselostuksessa olisi hyvä mainita, että kyseisestä rajauksesta huolimatta näillä alueilla voidaan harjoittaa metsätaloutta metsänhoitosuositusten ja niihin sisältyvien maisemanhoitosuositusten mukaisesti.</p>	<p>Uudistettu määräys: Aluetta tulee kehittää matkailukeskusten, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten kanssa yhteen sopivalla tavalla.</p>
<p><u>Lapin lennosto</u> Ei huomautettavaa.</p>	
<p><u>Tulli</u> Olemassa olevien rajanylityspaikkojen osalta ei ole huomautettavaa, sillä rajanylityspaikkojen tilanne on jo tällä hetkellä tyydyttävä toimintaamme varten ja tilanne säilyy ennallaan.</p>	
<p>Mahdollisen uuden tieyhteyden osalta tulisi kaavaehdotuksessa tehdä tilavaus mahdollista tullirakennusta varten. Uuden tieyhteyden osalta on käyty neuvotteluja Norjan tullin kanssa yhteistyömuodoista tulevalla ylityspaikalla. Tällä hetkellä ei ole tiedossa kumpaan valtioon tullirakennus sijoittuisi.</p>	<p>Ei muutosta. Tullirakennuksen paikkaa ei ratkaista maakuntakaavalla.</p>
<p><u>Puolustusvoimien materiaalilaitoksen esikunta</u> PVMATLE toteaa, että Sodankylän vaatekorjaamo on varuskunta-alueella, joka on merkitty kaavakarttaan EP-merkinnällä. Merkintätapaan ja sen laajuuteen ei ole huomautettavaa.</p>	
<p>Pohjois-Lapin länsipuolella, Hukkakeron alueella, Pokan kylässä puolustusvoimilla on räjähteiden hävittämistoimintaa, josta aiheutuvan melun leviämisaalue ulottuu suunnittelualueelle. Selostuksen kohta 5.4.36 Suojavyöhyke pyydetään tarkentamaan puolustusvoimien räjäytysalueen suojavyöhykkeeksi. Melualue on merkitty karttaan sv-merkinnällä, eikä merkitään ole huomautettavaa. PVMATLE kuitenkin toteaa, että Hukkakeron melun leviämisaalueen laajuus tullaan tarkistamaan vuoden 2006 loppuun mennessä.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p><u>Pohjoisen maanpuolustusalueen esikunta</u> Pohjoisen Maanpuolustusalueen esikunta esittää seuraavat muutokset kaavaselostukseen: 1. Sivun 50, kohta 5.4.1 9.: Merkinnällä EP -osoitetaan . . . Rovajärven ampuma-alueen pohjoisosa, Sodankylän varuskunta, lähiharjoitusalueineen sekä Kyläjärven ampuma- ja harjoitusalue, ... Sivun 66, kohta 6.1 .: - Maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeisiin osoitetaan Rovajärven ampuma-alueen pohjoisosa, Sodankylän varuskunta lähiharjoitusalueineen sekä Kyläjärven ampuma- ja harjoitusalue, . . . 3. LIITE 1, sivu 20, merkintä EP 2899: Sijainti ja kuvaus: Alueella sijaitsee Sodankylän varuskunta lähiharjoitusalueineen sekä Kyläjärven ampuma- ja harjoitusalue. Jääkäriprikaatin lisäksi. . .;</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>

<p>Kehittämisperiaate: Ympäröivän maankäytön suunnittelussa otetaan huomioon varuskunnan ampumaradan, lähiharjoitusalueen sekä Kyljärven ampuma- ja harjoitusalueen toiminnasta aiheutuva meluhaitta.</p> <p>. LIITE 3, sivu 4, P (samoin LIITE 4, sivu 2, EP): Puolustusvoimien ja rajavartiolaituksen alue. Rovajärven ampuma-alueen pohjoisosa, Sodankylän varuskunta lähiharjoitusalueineen sekä Kyljärven ampuma- ja harjoitusalue, . . .</p>	
<p>Lapin rajavartioston esikunta</p> <p>Esitetään Pohjois-Suomen maakuntakaavaehdotukseen ja siihen liittyvään kaavaselostukseen seuraavia tarkennuksia:</p> <p>Kohta 3.2. s.17</p> <p>" Virtaniemeen tarvitaan uusi rajanylityspaikka."</p> <p>Em. teksti tulee tarkentaa, koska Virtaniemessä on jo tilapäinen rajanylityspaikka olemassa. VNA rajanylityspaikoista ja töiden jakamisesta niillä (652/25.8.2005).</p> <p>Esimerkiksi: " Virtaniemeen tarvitaan kansainvälinen rajanylityspaikka".</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>Kohta 5.4.14 s.45</p> <p>Ensimmäinen kappale lienee syytä tarkentaa. Kohta tulisi muotoilla esimerkiksi seuraavasti: "Lisäksi kaavaan on merkitty rajanylityspaikat kohtiin, joissa tie johtaa naapurimaahan Raja-Jooseppiin, Virtaniemelle, Näätämöön, Nuorgamiin, Utsjoen päätaajamaan ja Karigasniemelle." (Piilola pois) VNA rajanylityspaikoista ja töiden jakamisesta niillä (652/25.8.2005).</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>Kohta 5.4.30 s.63</p> <p>Kolmannessa kappaleessa mainitaan kulttuuriympäristökohteena Raja-Jooseppi tulisi korvata "Raja-Joosepin asuinkenttä". Paikka Raja-Jooseppi ymmärretään yleisesti Lapin rajavartioston toimipaikkana.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>Liite 3 s.8</p> <p>Taulukossa mainitaan "Virtaniemi on uusi" esitetään poistettavaksi, koska Virtaniemi on jo olemassa oleva tilapäinen rajanylityspaikka. Sen sijaan tilapäisen rajanylityspaikan statuksen mahdollinen muuttuminen kansainväliseksi rajanylityspaikaksi voisi aikaansaada kohdassa olevia vaikutuksia.</p>	<p>Täydennetään aluekuvauksia.</p>
<p>Liite 1. s. 13 Ivalon lentoasema</p> <p>Varausperuste: esitetään lisättäväksi " Kansainvälinen rajanylityspaikka lentoliikenteessä."</p>	<p>Täydennetään aluekuvauksia.</p>
<p>Ilmailulaitos</p> <p>Ilmailulaitos on Ivalon lentoaseman pitäjä. Ilmailulaitos ottaa lausunnossaan kantaa vain tämän lentoaseman osalta. Ilmailuhallinto aloitti toimintansa itsenäisenä yksikkönä ja uudistettu ilmailulainsäädäntö astui voimaan 1.1 2006. Lausuntopyyntö maakuntakaavoista ja kutsut viranomaisneuvotteluihin tulisi osoittaa myös Ilmailuhallinnolle.</p>	<p>Täydennetään yhteystietoihin ja pyydetään lausunto.</p>
<p>Kaavan selostuksessa käsitellään lentoliikenteen esterajoituksia. Siinä yhteydessä on viittaus vanhaan ilmailuasetukseen. Ilmailulaitos ehdottaa, että kaavamääräyksiin lisätään viittaus ilmailulain 159§:än (liite) ja Ilmailulaitoksen kyseiselle lentoasemalle laatimaan lentoesteiden rajoituskarttaan sekä todetaan, että mikään laite, rakennus, rakennelma tai merkki ei saa läpäistä lentoasemalle määritellyjä lentoesteiden rajoituspintoja. Lisäksi kaavan selostuksessa voitaneen selostaa tarkemmin lentoesteisiin liittyvää lupamenettelyä ja lentoesteiden rajoituspintoja.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>Tiehallinto, Lapin tiepiiri</p> <p>Tiehallinnolla ei huomautettavaa maakuntakaavaehdotuksesta ja kaavaselostuksen liikennettä koskevista asioista. Lausunnossa esitetty puoltavia näkökantoja uusista tieyhteyksistä.</p>	
<p>Lapin lääninhallitus</p> <p>Lausuntonaan kaavaselostuksen kohtaan 5.4.13 Reitit Lapin lääninhallitus esittää seuraavaa:</p> <p>Lapin lääninhallituksen näkemyksen mukaan maakuntakaavassa reitistö tulisi suunnitella siten, että kaikkiin päätaajamiin ja matkailukeskuksiin olisi yhteys ja siten, että reitistö muodostuisi virallisista moottorikelkkailureiteistä. Aina-kaan kaavoitus ei saisi olla esteenä reitistön luomiselle.</p> <p>Lapin lääninhallitus katsoo, että moottorikelkkailureitit tulisi sijoittaa samoihin maastokäytäviin teiden kanssa. Tosin teiden ylitykset tulee suunnitella tarkkaan ja niin turvallisiksi kuin mahdollista.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>

<p>Kaavaselostuksessa todetaan, että viralliset moottorikelkkailureitit tulisi sijoittaa aina maa-alueelle, mutta siihen lienee vaikeaa, ehkä mahdotontakin päästä. Vaikeissa maastokohdissa reitin sijoittaminen jääalueelle saattaa olla parempi vaihtoehto, varsinkin jos jääalue on reitin suuntainen. Kelkkailijoilla on taipumus oikoa jääalueille. Merkityllä reitillä moottorikelkkailijat voisivat luottaa jään kestävyuteen, eikä eksymisen vaaraa olisi.</p>	
<p><u>Merenkulkulaitos, Vaasa</u> Tässä lausunnossa Pohjanlahden merenkulkupiiri ottaa kantaa Pohjois-Lapin maakuntakaavan tavoitteisiin ja periaatteisiin vain vesiliikennettä ja satamatoimintoihin nähden yleisellä tasolla. Varsinaiset lopulliset aluevaraukset käsitellään aina paikallisen kaavanteon yhteydessä jossain myöhemmässä vaiheessa. Vesiliikenteen ja satamatoimintojen kannalta Pohjois-Lapin maakuntakaavan alueella on laajoja vesistöalueita, kuten Inarijärvi sekä Lokka Ja Porttopahta. Näiden vesistöjen väyläverkosto tulisi olla merkitty kaavaehdotuksessa, koska niillä on huomattavasti vesiliikennettä ja kalastusta ja ne ovat pääosin valtion varoin ylläpidettäviä väyliä. Myös vesialueet kuuluvat MRL:n piiriin. Kaavassa esiintyy kyllä muitakin maastoliikennereitit ja aluevaraukset, kuten mm. moottorikelkkailureitit. Pohjanlahden merenkulkupiiri katsoo, että yllämainituin huomautuksin lausuntopyynnössä olevan Pohjois-Lapin maakuntakaavan tavoitteet ja alueidenkäytön periaatteet täyttävät alueen vesiliikenteen kehittämisen kannalta vaadittavat lähtökohdat. Merenkulkupiirin mielestä kaava voidaan vesiliikenteen kehittämisen näkökulman vaatimuksista katsoen hyväksyä ja vahvistaa.</p>	<p>Ei muutosta. Reittejä on paljon, ja suurimman osan merkitys on paikallinen.</p>
<p><u>Metsäntutkimuslaitos</u> Ei huomautettavaa.</p>	<p>Ei muutosesityksiä.</p>
<p><u>Lapin maakuntamuseo</u> Kiinteiden muinaisjäännösten osalta Lapin maakuntamuseo yhtyy Museoviraston 22.2.2006 jättämässä lausunnossa esitettyihin näkökantoihin.</p>	
<p><u>Museovirasto</u> Sulaojan E 1807 tulee poistaa kaavasta. Alue on perimätiedon mukaan ”pyhä paikka” ja näin ollen kaava on ristiriidassa muinaismuistolain kanssa.</p>	<p>Ei muutosta. E 1807 merkinnän kehittämisperi-aatteessa huomioidaan ko. asia: ”Vedenottamoa suunniteltaessa otettava huomioon alueen kulttuurihistorialliset arvot. Toteutettava siten, että näkyviä rakenteita ei sijoiteta lähdelammen yhteyteen.”</p>
<p>Rakentamattomien mutta vuosisatoja ajan esimerkiksi vapaasti laiduntavaan poronhoitoon käytettyjen ja kulttuuriympäristönä koettujen alueiden arvot ovat jääneet vaille riittävää huomiota saamelaiden kotiseutu-alueella.</p>	<p>Ei muutosta. Saamelaiskulttuuriin liittyviä kohteita on kaavassa. Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi –hankkeen tuloksia ei voitu täysin käyttää, koska niiden arvottamista ei ehditty hankkeessa tehdä eikä lupaa niiden merkittämiselle saada.</p>
<p>Puollamoavin tuulivoimala-alueen osalta toteuttamisedellytykset tulee ratkaista vasta perusteellisten vaikutustarkastelujen perusteella.</p>	<p>Merkintä poistetaan. Porotalouteen, saamelaiskulttuuriin, luontoon ja kaukomaisemaan kohdistuvien vaikutusten selvitykset eivät ole riittävät. Laajempien vaikutusarvioiden perusteella kunta voi tarvittaessa osoittaa alueen tuuli-voimakäyttöön yleiskaavalla.</p>
<p><u>Norges vassdrags- og energidirektorat, NVE</u> NVE:n tavoitteena on varmistaa vesivarojen jatkuva ja ympäristön kannalta terve hallinto, edistää järkeviä energiamarkkinoita ja kustannustehokasta energijärjestelmää ja avustaa energian taloudellista käyttöä. NVE:llä on keskeinen osa organisoitaessa varmuustoimenpiteitä tulvia ja muita vedenkulkuun liittyviä hätätapauksia vastaan, ja sille kuuluu energian toimituksen ylläpito poikkeustilanteissa kansallisesti. NVE osallistuu R&D:een ja kansainvälisiin ponnistuksiin sitä koskevilla aloilla, ja se on kansallinen toimivaltainen viranomaisen hydrologiassa. NVE:n pääkonttori on Oslolla ja aluetoimisto mm. Narvikissa. Norja toteuttaa EU:n jäsenvaltioiden mukaisesti EU:n vesidirektiiviä. NVE on tehnyt</p>	<p>Ei muutosesityksiä.</p>

vuosia yhteistyötä Suomen viranomaisten kanssa koskien Tenon, Näätämojoen ja Paatsjoen vesistöjä, ja nämä vesistöt katsotaan puitedirektiivin mukaisiksi kansainvälisiksi vesistöiksi.

Pidämme hyvin tärkeänä tulevaisuudessa kansainvälisten vesistöjen koordinoitua hallinnon toteuttamista. Tämä liittyy myös näiden vesistöjen lähellä olevien alueiden maankäytön suunnitteluun. Tenolla, jossa raja noudattaa pääjokea, naapurimaan maankäyttö ja muut toimenpiteet ovat erityisen kiinnostavia. Meidän näkökulmastamme pääkysymys tässä on säilyttää osia joki-järjestelmästä niin, ettei puututa sen luonnontilaan.

Näin ollen uudet luonnon valloitukset, kuten matkailupalvelualueet ja yksityiset mökit, pitäisi sijoittaa olemassa olevien rakennusten tai kylien yhteyteen. Tässä asiassa huomaamme naapurimaissa olevan nykyisin aika erilaiset käytännöt (viitaten vireillä oleviin ranta-alueiden suunnitteluprosesseihin Utsjoella suhteessa äskettäin tehtyihin aluesuunnitelmiin Tanan ja Karasjoen kunnissa). Toivomme, että tärkeimmät tavoitteet kehittyvät toteuttaen ylempiä kaavoja kuten Pohjois-Lapin maakuntakaavaa.

NVE ja Lapin ympäristökeskus ovat viime aikoina ponnistelleet yhdessä parantaakseen Tenon varren kivipengerrysten kielteisiä vaikutuksia (uudelleenkasvaminen ja suoristuminen). On elintärkeää, että uudet pengerrykset kuten ne, jotka liittyvät uuteen tiehen Utsjoelta Nuorgamiin, täyttävät tämän päivän vaatimukset.

Meillä ei ole muita kommentteja ehdotuksesta.

Yksityiset

Muistutus/ lausunto	Esitys vastineeksi
<p><u>Terttu Torvinen</u> Muistutus koskee Sodankylän kunnassa Torvisen kylässä Pekalan tilaa 21:5. En hyväksy ko. tilaa koskevaa alueen yleiseen virkistyskäyttöön suunniteltua osaa: Latvalampi ympäristöineen yllämainitun tilan osalta.</p>	<p>Muutetaan kaavakarttaa. Luoston länsipuolista MU-merkintää pienennetään pois yksityisten mailta, säilytetään yhteys Itä-Lapin maakuntakaavaan.</p>
<p><u>Ahti Torvinen</u> En hyväksy Latvalammin tilalleni: Kuusikko 21:13 koskevaa alueen yleiseen virkistyskäyttöön suunniteltua osaa.</p>	<p>Muutetaan kaavakarttaa. Luoston länsipuolista MU-merkintää pienennetään pois yksityisten mailta, säilytetään yhteys Itä-Lapin maakuntakaavaan.</p>
<p><u>8 yksityistä allekirjoittajaa</u> Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa on merkinnällä E 1810 ositettu mm. Mellanaavan ajotestirata. Asumme Mellanaavan ajotestiradan läheisyydessä ja haluamme, että ajotestirata-alueella ei laajenneta Akukanavan eteläpuoliselle alueelle eli ns. vanhan raviradan alueelle. Jos testirata-alue laajenee Akukanavan eteläpuolelle, aiheuttaa se meille lähitöillä asuville eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta. Akukanavan eteläpuolella testiradat tulisivat sijaitsemaan asutuksen välittömässä läheisyydessä siten, että etäisyys testiradan reunasta lähimmän asunon pihapiiriin olisi vain noin 50 metriä. Muiden asukkaiden asuinrakennusten pihapiirit sijaitsisivat noin 100 – 280 metrin etäisyydellä testiradan reunasta. Akukanavan eteläpuolelle suunniteltavan ajotestiradan aiheuttamaa kohtuutonta rasitusta ei ole mahdollista poistaa tai pienentää kohtuulliseksi penkereillä ja rakennelmilla, koska asutus on liian lähellä testiratoja. Lisäksi penkereet ja rakennelmat lisäävät entisestään tulvavaaraa alueella, joka on jo nykyisinkin erittäin tulvaherkkää.</p>	<p>Ei muutosta. Alueiden tarkempi suunnittelu ja laajuus ratkaistaan kuntakaavoissa ja lupamenettelyissä. Kaavamääräys melutasojen ohjearvojen huomioon ottamisesta koskee myös testirataa.</p>
<p><u>Kari Toivola</u> Maakuntakaavaehdotuksesta puuttuu varaus rautatielinjaukselle Saariselän matkailukeskuksen alueen kautta Ivaloon. - Esitän varauksen merkitsemistä rautatielle Rovaniemeltä lähtien Sodankylän ja Vuotson kautta Saariselälle ja Ivaloon.</p>	<p>Ei muutosta. Selostuksessa todetaan Jäämeren radasta käyty keskustelu, linjausmahdollisuus sekä se, ettei rata ole vielä ajankohtainen seuraavan 20 vuoden aikana mutta voidaan tarkastella</p>

<p>- Toinen vaihtoehtoni olisi merkitä kaavaan radan lähtöpaikaksi läntisen vaihtoehdon Kolari, josta se suunnattaisiin Pohjois-Lapin maakuntakaavan alueella reittiä Ylläs - Levi - Pokka - Saariselkä - Ivalo.</p> <p>- Kolmas vaihtoehtoni olisi merkitä kaavaan rata kulkemaan itäistä reittiä Kemijärvi - Pelkosenniemi - Sodankylä - Vuotso - Saariselkä - Ivalo.</p> <p>Lisäksi esitän, että kaavaan merkitään rata jatkettavaksi Ivalosta Nellimin ja Kessin alueen kautta Norjan Kirkkoniemeeseen.</p> <p>Perusteluna esitykselleni on, että katse tulee suunnata tulevaisuuteen investoimalla perusinfrastruktuuriin ja logistiikkaan. Jäämeren talouselämän käytävä ja matkailu vaativat rautatieyhteyttä pohjoiseen. Ei voida sanoa mitään kaikkea aluetta kehittävää seuraa radan rakentamisesta, mutta ellei rataa saada, on Pohjois-Lapin alue syrjittyä ja vailla kehittymisen mahdollisuuksia olevaa paitsioaluetta jatkossakin. On jo aika saattaa sotien aiheuttama katkos ratojen rakentamisessa loppuun eli täydentää Suomen rataverkko siihen tilaan, mihin se olisi pitänyt saattaa jo seitsemänkymmentä vuotta sitten.</p> <p>Katsokaa, mitä muualla tapahtuu: Ruotsissa ja Saksassa täydennetään rataverkkoa ja annetaan elinkeinoelämälle positiivisia signaaleja. Samaan pitäisi pystyä täällä Ylä-Lapissakin.</p>	<p>uudelleen maakuntakaavan uudistamisen yhteydessä noin 10 vuoden päästä.</p>
---	--

Muut

Muistutus/ lausunto	Esitys vastineeksi
<p>Metsänhoitoyhdistys Sodankylä Sodankylä EP 2899 ja E1823: Siirretään alueen raja yksityismaiden rajalle tai lisätään teksti: yksityismaita koskevat rajoitukset on korvattava täysimääräisesti.</p>	<p>Ei muutosta. Merkintä E 1823 on kohdemerkintä ja tarkoittaa Sodankylän poroteurastamo. EP 2899 rajausta perustuu Puolustusvoimien lähiaikojen tarpeisiin ja alueet on tarkoitus hankkia valtiolle ja korvauskysymykset hoidetaan siinä prosessissa.</p>
<p>Sodankylä MU 6021 ja MU 6001: Siirretään alueen raja koskemaan vain valtion maita.</p>	<p>Muutetaan kaavakarttaa. Luoston länsipuolista MU-merkintää pienennetään pois yksityisten mailta, säilytetään yhteys Itä-Lapin maakuntakaavaan.</p>
<p>Sodankylä mk-merkintään lisätään Sodankylästä etelään nelostien varrella olevat kylät ja Seipäjärvi, Sodankylästä pohjoiseen Sattasen-Rajalan alue sekä Orajärven kylä.</p>	<p>Ei muutosta. Sodankylän esitetyistä kylistä suurin osa kuuluu jo kaavassa jonkin kehittämismerkinnän piiriin. Sattanen ja Torvinen ovat keskuskylä. Torvinen ja Aska kuuluvat matkailun ja virkistyskehittämisyöhykkeeseen. Raudanjoki, Torvinen, Aska ja Sattanen ovat Jäämeren käytävän varrella. Muut kylät ovat pieniä ja toisistaan erillään muodostamatta laajempaa vyöhykettä.</p>
<p>Moottorikelkkailureitit/urat, ulkoilureitit, Jäämeren käytävä ja MV-alueet sekä MU-alueet (MU-1): Mahdolliset rajoitukset, metsälain mukaisesta toiminnasta poiketen, ja niistä johtuvat taloudelliset menetykset on korvattava yksityisille maanomistajille täysimääräisesti. Lisäys kaavamääräyksiin: Kaavasta johtuvat toimenpidekiellot Mahdollisista toimenpidekielloista johtuvat menetykset on korvattava yksityisille metsanomistajille täysimääräisesti viivästyskorkeineen. (vrt. Levin tilanne)</p>	<p>Ei muutosta. Maakuntakaava aiheuttaa suoraan vain ehdollisen rakentamisrajoituksen virkistys-, suojelu-, liikenne- ja teknisen huollon alueille. Korvausmenettely on määrätty MRL 33 §:ssä. Jos yleiskaavassa, maakuntakaavan ohjauksesta, annetaan määräys maisematuotteen vaatimisesta jollakin alueella, on maanomistaja oikeutettu korvaukseen MRL 140 §:n mukaan. Tietoa korvausperiaatteista lisätään kaavaselostukseen.</p>
<p>MTK Lappi Kaava ei saa aiheuttaa huomattavaa haittaa alueen maanomistajille. Mahdol-</p>	<p>Ei muutosta. Maakuntakaava aiheuttaa suoraan vain ehdollisen rakentamisra-</p>

<p>lisistä aiheutuvista haitoista on maksettava täysimääräinen korvaus viivästyskorkoineen.</p> <p>Moottorikelkkailureitit/-urat, ulkoilureitit, Jäämeren käytävä ja MV-matkailun vetovoima-alueet sekä MU-alueet: Mahdolliset rajoitukset elinkeinon harjoittamiseen ja siitä johtuvat taloudelliset menetykset on korvattava täysimääräisesti.</p>	<p>joituksen virkistys-, suojelu-, liikenne- ja teknisen huollon alueille. Korvausmenettely on määrätty MRL 33 §:ssä. Jos yleiskaavassa, maakuntakaavan ohjauksesta, annetaan määräys maisematuuluvan vaatimisesta jollakin alueella, on maanomistaja oikeutettu korvaukseen MRL 140 §:n mukaan. Tietoa korvauseriaatteista lisätään kaavaselostukseen.</p>
<p>MTK-Lappi katsoo, että Utsjoella Karigasniemi-Nuorgam-tieosuus tulisi muuttaa luokituksestaan kantatieksi ja Inarissa Akujärvi-Veskonieni-tieosuus seututieksi.</p>	<p>Kaavaa täydennetään. Karigasniemi-Utsjoki kk tien asema ja liikennemäärä ei edellytä kantatietluokkaa, esitetään kaavassa Utsjoki kk-Nuorgam tieluokan nostamista seututiestä kantatieksi (rajalle johtava tieyhteys) Akujärvi-Veskonieni tien asema ja liikennemäärä eivät edellytä luokan nostamista, vaikka tiellä on myös paikallista liikennettä laajempaa käyttöä.</p>
<p>Sodankylästä etelään nelostien varrella olevat kylät ja Seipäjärvi sekä Sodankylästä pohjoiseen Sattasen – Rajala alue tulee muuttaa maaseudun kehittämisen kohdealueiksi.</p>	<p>Ei muutosta. Sodankylän esitetyistä kylistä suurin osa kuuluu jo kaavassa jonkin kehittämismerkinnän piiriin. Sattanen ja Torvinen ovat keskuskylä. Torvinen ja Aska kuuluvat matkailun ja virkistyskehittämisyöhykkeeseen. Raudanjoki, Torvinen, Aska ja Sattanen ovat Jäämeren käytävän varrella. Muut kylät ovat pieniä ja toisistaan erillään muodostamatta laajempaa vyöhykettä.</p>
<p><u>Metsäomistajien liitto, Pohjois-Suomi</u></p> <p>Kaava ei saa aiheuttaa huomattavaa haittaa alueen maanomistajille. Haittasteen määrittely on ongelmallista ja tulkinnanvaraista. Pohjois-Suomen Metsäomistajien liitto katsoo, että rajoituksista ja niistä mahdollisesti aiheutuvista haitoista on maksettava täysimääräinen korvaus viivästyskorkoineen. Moottorikelkkailureitit/-urat, ulkoilureitit, Jäämeren käytävä ja MV-matkailun vetovoima-alueet sekä MU-alueet: Mahdolliset rajoitukset metsälain mukaisesta toiminnasta poiketen ja niistä johtuvat taloudelliset menetykset on korvattava yksityisille maanomistajille täysimääräisesti.</p>	<p>Ei muutosta. Maakuntakaava aiheuttaa suoraan vain ehdollisen rakentamisrajoituksen virkistys-, suojelu-, liikenne- ja teknisen huollon alueille. Korvausmenettely on määrätty MRL 33 §:ssä. Jos yleiskaavassa, maakuntakaavan ohjauksesta, annetaan määräys maisematuuluvan vaatimisesta jollakin alueella, on maanomistaja oikeutettu korvaukseen MRL 140 §:n mukaan. Tietoa korvauseriaatteista lisätään kaavaselostukseen.</p>
<p>Lisäksi esitämme Sodankylän metsähoitoyhdistyksen aloitteesta seuraavat yksityiskohtaiset muutoehdotukset: Sodankylä EP 2899 ja E1823: Siirretään alueen raja yksityismaiden rajalle tai lisätään teksti: yksityismaita koskevat rajoitukset on korvattava täysimääräisesti.</p>	<p>Ei muutosta. Merkintä E 1823 on kohdemerkintä ja tarkoittaa Sodankylän poroteurastamo. EP 2899 rajaus perustuu Puolustusvoimien lähiaikojen tarpeisiin ja alueet on tarkoitus hankkia valtiolle ja korvauskysymykset hoidetaan siinä prosessissa.</p>
<p>Sodankylä mk-merkintään lisätään Sodankylästä etelään nelostien varrella olevat kylät ja Seipäjärvi, Sodankylästä pohjoiseen Sattasen-Rajalan alue sekä Orajärven kylä.</p>	<p>Ei muutosta. Sodankylän esitetyistä kylistä suurin osa kuuluu jo kaavassa jonkin kehittämismerkinnän piiriin. Sattanen ja Torvinen ovat keskuskylä. Torvinen ja Aska kuuluvat matkailun ja virkistyskehittämisyöhykkeeseen. Raudanjoki, Torvinen, Aska ja Sattanen ovat Jäämeren käytävän varrella. Muut kylät ovat pieniä ja toisistaan erillään muodostamatta laajempaa vyöhykettä.</p>
<p><u>BirdLife Suomi ry</u></p> <p>Lapin liiton hallitus esitti vastineessaan 19.12.2005, että FINIBA kohde Kitilän-suot esitetään muiden FINIBA-kohteiden tapaan liitekartassa. Tämä ei</p>	<p>Ei muutosta. FINIBA-alueet perustuvat inventointiin, ja ne esitetään liitekartassa.</p>

tyydytä BirdLife Suomea, sillä liitekarttaa ei vahvisteta ympäristöministeriössä. BirdLife Suomi toistaa luonnoksesta antamansa lausunnon vaatimuksen, että FINIBA-kohde Kittilän suot tulee esittää vahvistettavalla kaavakartalla, luo-merkinnällä luonnonarvojen säilymisen varmistavalla kaavanmääräyksellä.

Maakuntakaavaehdotuksessa on tieyhteystarve rajattu erämaan läpi (Kuttura-Repojoki) ja toinen soidensuojelualueen läpi (Porttipahta-Tieva). Kuitenkin erämaalaki 5 § kieltää pysyvien teiden rakentamisen ja poikkeusehdot ovat tiukat. Myöskään luonnonsuojelualueilla ei saa rakentaa teitä luonnonsuojelulain 17 5 (ja siinä viitattava 13 5) mukaan ja poikkeusehdot ovat siinäkin tiukat. Ko. teiden tarve ei ole yhteiskunnallisesti merkittävä, joten poikkeamisperusteita ei ole. Yleisen edun kannalta on tärkeämpää säilyttää erämaa- ja luonnonsuojelualue tiettömänä. Viranomaislausunnoistakin (Metsähallitus, Lapin ympäristökeskus) Käy ilmi linjausten toteuttamisen epärealistisuus. Joten merkinnät ovat maankäyttö- ja rakennuslain vastaisia. Edes merkittävät paikalliset tahot eivät pidä (Utsjoen kunta, Saamelaiskäräjät) Kuttura-Repojoki -poikittaisytymien lisäämistä tarpeellisena. Tieyhteystarve merkinnät tulee poistaa tai tielinjaukset rajata erämaan ja suojelualueen ulkopuolelle ja resurssit suunnata tiestön parantamiseen muualla.

sa.

Ei muutosta. Tie on tarpeellinen osana Ylä-Lapin kansainvälistä itälänsisuuntaista yhteyttä, lyhentämään Levin ja Saariselän matkailukeskusten välistä matkaa sekä parantamaan Saariselän matkailukeskuksen mahdollisuuksia käyttää Ivalojoen latva-alueita ohjelmapalvelutoimintaan. Tie on nykyisessä seutukaavassa. Erämaa-laki sallii tien rakentamisen. Tie on merkitty ohjeellisella linjauksella, jotta se voidaan tarkemmassa suunnittelussa sovittaa maastoon mahdollisimman haitattomasti. Linjaukselle on ainakin kaksi vaihtoehtoa: Osittain Natura-alueen kautta käytäen hyväksi Litmuorvaaran tietä tai Natura-alueiden välistä lähellä Ivalojokea. Tie ei pirsto erämaa-alueita, sillä sen pohjoispuolelle jää lähes Muotkatunturin erämaan kokoinen yhtenäinen alue, jonka läpimitta on noin 40 km, ja eteläpuolellekin läpimitaltaan lähes 20 km:n alue. Kaavaselostusta täydennetään vielä tien vaikutusten osalta sekä kuvataan mitä selvityksiä hankkeen toteuttaminen vaatii.

Porttipahta-Tieva tie on luonteva jatke Sallasta Savukosken ja Lokan kautta tulevalle metsien kautta kulkevalle tielle, jonka käyttö liittyy virkistykseen, matkailuun ja metsätalouteen. Merkintä tarkoittaa nykyisen metsäautotien muuttamista yleiseksi tieksi, joten sen ympäristövaikutukset ovat vähäiset. Lähimmät itälänsisuuntaiset tiet ovat pohjoisessa noin 50 km:n päässä ja etelässä noin 70 km:n päässä. Selostuksessa tuodaan esille hankkeeseen liittyvät rajoitteet mm. Natura-arvioinnin tarve.

Turveruukki Oy

Ehdotuksen kohdassa ”Tarkoitus ja keskeiset asiat” (sivu 5) turvetuotanto mainitaan maa- ja kallioperän ainesten hyödyntämisen yhteydessä eli turvetuotantoa käsitellään tässä kaavassa (myös muissa maakuntakaavoissa) ”Kaivostoiminta ja maa-ainesten otto” otsikon alla eikä energia asioiden yhteydessä. Tätä koskee myös sivun 19 kaivannaisteollisuus (energiakäyttö mainittu) sekä 49 kohta ”Maa-ainesten ottoalueet”: ”Kaavassa ei osoiteta maa-ainesten ottoalueita koska ei ole ylikunnallisesti merkittäviä turpeen tai soranottoaikoja.” Tulee huomioida ettei turvetuotanto ole kaivoslain eikä maa-aineslain mukaista toimintaa.

Sivulla 5 ei myöskään mainita energiaa lukuun ottamatta tuulivoimaa. Paikallisesti turve ja puu ovat tärkeitä energiaraaka-aineita ja niiden käyttö tuo kaivattua paikallista toimintaa, jonka toiminnan talousvaikutukset jäävät kokonaisuudessaan alueen talouden hyväksi Sivulla 12 kohdassa 2.4.4 todetaan että turvetutkimukset ovat olleet vähäisiä koska ei ole ollut voimakasta tarvetta hyödyntää turvevaroja. Turvevaroja on mm Sodankylän alueella runsaasti (GTK). Sodankylässä on mm. Turveruukki Oy:llä kaksi tuotannossa olevaa turvealuetta. Paarnitsaapa Puolakkavaaran kylällä, Lismanaapa Tor-

Täydennetään selostusta.

<p>visen kylällä sekä Pitkäjänkä Petäjämaa/Sodankylä. Alueella tuotettu turve käytetään Sodankylän taajaman lämmön raaka-aineena.</p> <p>Sivulla 16 kohdassa 3.1 turvetuotanto on mukana valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa. Luonnonvarat mainitaan vahvuutena mutta ristiriidat estävät luonnonvarojen hyödyntämisen (uhka) (s 18 kohta 3.1.1)</p> <p>Sivulla 20 kohdassa ”Jalostus” mainitaan että turvevarojen käyttömahdollisuudet pyritään turvaamaan. Lisäksi tuotannon sijoittamisessa on vesistövaikutusten lisäksi huomioitava mahdollisuudet oton jälkeiseen käyttöön ja maisemointiin. Tämä seuraavaa maankäyttöä koskeva kohta on hyvä koska turvetuotanto on alueilla vain ohimenevä vaihe. Turvetuotanto on ympäristölupalain alaista toimintaa ja lupaprosessin yhteydessä määritellään ja selvitetään tarkoin toiminnan mahdolliset vaikutukset sekä käytettävät rakenteet ja toimintatavat, joilla mahdollisia haittoja estetään.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>M, M-1 ja MS alueiden pääkäyttötarkoituksen ja muun käytön suhde (sivu 62 kohta 5.4.28): ”Sanottavaa haittaa pääkäyttötarkoitukselle tai alueen luonteen muuttumista ei turvetuotannon osalta aiheudu kun alueet aidataan porojen hukkumisen estämiseksi.” Tämä kohta tule poistaa. Mm nykyisissä ympäristölupapäätöksissä ojiin tehtävät kulkuluiskat sekä sopiminen paliskuntien kanssa on katsottu riittäväksi toimenpiteeksi. Sivulla 32 mainitaan että turvetuotantoa suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Turvetuotannon suunnittelun ja lupaprosessin yhteydessä paikallisia asukkaita ja toimijoita kuullaan ja informoidaan prosessin eri vaiheissa ja suunnittelussa huomioidaan paikalliset erityispiirteet. Tärkeää on että turvetuotannon edellytykset turvataan maakuntakaavassa mm paikallisuuden ja energiaomavaraisuuden takia.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p><u>Turveteollisuus ry</u></p> <p>Ehdotuksen kohdassa ”Tarkoitus ja keskeiset asiat” (sivu 5) turvetuotanto mainitaan maa- ja kallioperän aineiden hyödyntämisen yhteydessä eli turvetuotantoa käsitellään tässä kaavassa (myös muissa maakuntakaavoissa) ”Kaivostoiminta ja maa-ainesten otto” otsikon alla, eikä energia-asioiden yhteydessä. Tätä koskee myös sivun 19 kaivannaisteollisuus (energiakäyttö mainittu) sekä 49 kohta ”Maa-ainesten ottoalueet”: ”Kaavassa ei osoiteta maa-ainesten ottoalueita, koska ei ole ylikunnallisesti merkittäviä turpeen tai soranottoaikoja.” Tulee huomioida, ettei turvetuotanto ole kaivoslain eikä maa-aineslain mukaista toimintaa.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>Sivulla 5 kohdassa 1.2. Pohjois-Lapin maakuntakaavan tarkoitus ja keskeiset asiat: tulisi mainita muitakin energialähteitä kuin tuulivoima.</p> <p>Sivulla 12 kohdassa 2.4.4. Energiavarat: todetaan, että turvetutkimukset ovat olleet vähäisiä, koska ei ole ollut voimakasta tarvetta hyödyntää turvevaroja. Onko lause tarpeellinen, turpeenkäytölle tulee jättää mahdollisuus tulevaisuudessakin. Turve on paikallinen energialähde ja turvaa energiaomavaraisuuden.</p> <p>Sivulla 16 kohdassa Toimivat yhteysverkot ja energia huolto: turvetuotantoa ei ole mainittu, vaikka sillä on merkitystä energihuollon kannalta.</p> <p>Sivulla 20 kohdassa Jalostus mainitaan, että turvevarojen käyttömahdollisuudet pyritään turvaamaan. Lisäksi tuotannon sijoittamisessa on vesistövaikutusten lisäksi huomioitava mahdollisuudet oton jälkeiseen käyttöön ja maisemointiin. Tämä seuraavaa maankäyttöä koskeva kohta on hyvä, koska turvetuotanto on alueilla vain ohimenevä vaihe.</p> <p>Sivulla 62 kohta 5.4.28 M, M-1 ja MS-alueiden pääkäyttötarkoituksen ja muun käytön suhde: ”Sanottavaa haittaa pääkäyttötarkoitukselle tai alueen luonteen muuttumista ei turvetuotannon osalta aiheudu, kun alueet aidataan porojen hukkumisen estämiseksi.” Tämä kohta tule poistaa. Mm nykyisissä ympäristölupapäätöksissä ojiin tehtävät kulkuluiskat tai muu sopiminen paliskuntien kanssa on katsottu riittäväksi toimenpiteeksi.</p> <p>Kaiken kaikkiaan on tärkeää, että turvetuotannon edellytykset turvataan maakuntakaavassa mm. paikallisuuden ja energiaomavaraisuuden takia.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p><u>Lapin luonnonsuojelupiiri</u></p> <p>Lapin maakuntasuunnitelmasta on poimittu erityisesti Pohjois-Lappia koskevia kehitysnäkymiä ja tavoitteita Maakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otsikon alle. Luonnonvarat ja ympäristö -alaotsikon alla todetaan mm. että ”uusien ”perinteisiä” luonnonsuojelualueita perustetaan hyvin vähän. Sen si-</p>	

<p>jaan "täsmäsuojelu" yleistyy. Uusien suojelualueiden perustamisen sijasta otetaan käyttöön sellaiset luonnon hyödyntämismenetelmät, joista ei aiheudu merkittävää haittaa ympäristölle. Metsien eri käyttömuotojen ristiriitojen lieventämiseksi muut käyttömuodot pyritään ottamaan huomioon Lapin metsäohjelmassa, metsänhoitosuosituksissa, Metsähallituksen luonnonvarasuunnitelmissä ja neuvottelumenettelyjen kehittämisessä."</p> <p>Viimeaikaiseen julkisuudessa käytyyn keskusteluun viitaten on todettava, että alueidenkäyttötavoitteet eivät toteudu esitetystä muodosta. Porotalouselinkeinolla on tarpeita metsäalueiden käytölle erityisesti Inarin kunnan ja Lapin paliskunnan alueilla. Siellä on myös paikallisten virkistyskäytön ja luonnonsuojelun kannalta tärkeitä laaja-alaisia suojelemattomia vanhoja metsiä. Neuvottelumenettelyillä ei toistaiseksi ole päästy eri osapuolia tyydyttävään ratkaisuun. Siksi Pohjois-Lapin tulevaisuuskuvan ja kehittämissuunnitelman linjauksia, että hakkuiden määrä pysyy suunnitellun ennallaan lähimmän 20 vuoden aikana ei ole realistinen. Lapin luonnonsuojelupiiri esittää kohtaan muutettavaksi muotoon: "Hakkuiden, erityisesti uudistushakkuiden määrä vähenee nykytasosta metsätalouden sovitukseksi yhteen muiden maankäyttömuotojen kanssa." Hakkumahdollisuuksia kasvattaa nuorten metsien varttuminen harvennusikään, mutta nuorissa metsissä tehtävät metsätaloustoimenpiteet eivät todennäköisesti tuota niin suurta hakattavaa puumäärää, että hakkuumäärät pysyisivät entisellä tasolla.</p>	<p>Ei muutosta. Tavoitteena on, että hakkuiden määrä Pohjois-Lapin alueella pysyy suunnitellun ennallaan, vaikka se vanhojen metsien osalta joillakin alueilla vähenisikin mm. dialogiprosessin seurauksena. Hakkuiden tulee kasvaa nuorissa metsissä, jotta metsät tulevat hoidetuiksi ja niiden kasvu turvatuksi.</p>
<p>Lapin luonnonsuojelupiirin mielestä on valitettavaa, että metsätalouden vesien suojeleminen on unohtunut metsätalouden kehittämissuunnitelmista. Vanhojen ojitusalueiden kunnostusohjelmasta pidetään tärkeänä. Luonnonsuojelupiiri esittää kohdan muuttamista muotoon: "Soiden uudisojitukset ovat käytännössä loppuneet, mutta vanhojen ojitusalueiden kunnostusohjelma on mahdollista vesien suojeleminen ottaen huomioon ottaen siellä, missä kunnostusohjelma on taloudellisesti kannattavaa. "</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>Elinkeinoista jalostus ja siellä kaivannaisteollisuus on saanut ylikorostuneen aseman: "Maakuntakaavassa osoitetaan laajat teollisuusalueet, esimerkiksi lupaavat malmialueet." Lupaavasta malmialueesta on pitkä matka varsinaiseen kaivostoimintaan ja vielä epätodennäköisempää on merkittävän teollisuustoiminnan syntyminen kaivoksen lähistölle. Todennäköisempää on, että kaivoksista saatava malmi vain rikastetaan alueella ja varsinainen jalostus tapahtuu muualla. Luonnonsuojelupiiri esittää, että em. teksti ja sitä seuraava lause "Tärkeät kaivostoiminnan tutkimusalueet voidaan merkitä päällekkäismerkinnällä" poistetaan. Potentiaalisina malmialueina pidetyt alueet ovat laajat, ja malminetsintä on nykyläinsäädännön mukaan mahdollista kuta-kuinkin kaikkialla. Kaavamerkinnällä ei voida ohittaa mm. luonnonsuojelulainsäädäntöä malminetsinnän hyväksi.</p>	<p>Ei muutosta. Merkintä tiedottaa alueista, joilla GTK:n selvitysten mukaan todennäköisesti on kiinnostavia mineraaleja. Malminetsintä ja mahdollinen kaivostoiminta tapahtuvat kaivoslain ja muissa laeissa olevien säännösten mukaan. Merkintä ei vahvista niiden asemaa.</p>
<p>Suojelualueiden sisällä olevat vyöhykkeet, ml. nähtävyys- ja virkistysosat, määritellään ko. alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa, missä matkailutoiminta suunnitellaan suojelun ja alueen perustamistarkoituksen ehtoilla. Suojelualueen sijoittuminen matkailukeskuksen läheisyyteen merkitsee tavallisesti myös matkailijoiden käyttöpainetta suojelualueelle, ja käyttöpaine ohjataan alueen suunnittelussa. Luonnonsuojelupiiri ehdottaa kirjauksen [Maakuntakaavassa osoitetaan] ... matkailun tarvitsemat virkistys- ja suojelualueet poistettavaksi.</p>	<p>Ei muutosta.</p>
<p>Virkistysreitit luonnonsuojelupiiri esittää lisättäväksi mainintaa luontoarvojen turvaamisesta, kun reittejä linjataan merkittävien maisemakohtien ja palvelujen kautta. Muutosesitys: Reitit pyritään linjaamaan luontoarvoja vaarantamatta merkittävien maisemakohtien ja palvelujen kautta. Koiravaljakkoajelun luvanvaraistaminen on hyvä esitys.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>Liikenneväyliä ja niiden kehittämistä esitetään enemmän kuin tarpeeksi. Luonnonsuojelupiiri ei kannata uusia tieyhteyksiä, ei edes Lokka-Mäntypää-tietä, joka on jo alueen yleiskaavassa.</p>	<p>Ei muutosta.</p>
<p>Maakuntakaavan liikenneselvityksessä ilmeisesti käsitellään laajemmin liikuntaesteisten mahdollisuuksia saavuttaa suojelualueita. Maastoliikennelaki mahdollistaa liikuntaesteisen henkilön liikkumisen avustajineen moottorikäyttöisellä ajoneuvolla, joten tieyhteyksien rakentaminen suojelualueille liikuntaesteisten tarpeisiin on tarpeellista. Luonnonsuojelupiiri esittää ko. lauseen poistamista.</p>	<p>Poistetaan ko. kohta selostuksesta.</p>

<p>Tuulivoimat luovataan sijoittaa pääasiassa rakennettuun ympäristöön, näin ei maakuntakaavaehdotuksessa tapahdu.</p>	<p>Puollamoain tv-merkintä poistetaan. Porotalouteen, saamelaiskulttuuriin, luontoon ja kaukomaisemaan kohdistuvien vaikutusten selvitukset eivät ole riittävät. Laajempien vaikutusarvioiden perusteella kunta voi tarvittaessa osoittaa alueen tuulivoimakäyttöön yleiskaavalla.</p>
<p>Yleismääräyksistä Lapin luonnonsuojelupiiri ry pitää hyvänä, että valtioneuvoston päätös melutasojen ohjearvoista on kirjattu. Ympäristömelu ja -meluttomuus ovat yhä tärkeämpiä maankäytön suunnitteluun vaikuttavia tekijöitä. Luonnonsuojelupiiri pahoittelee, että hiljaisten alueiden merkitys ohitettiin suhteellisen kevyin perusteluin, ja että Pohjois-Lapin maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä pitäydytään säädösten minimitasossa.</p>	
<p>Malminetsintä ja siihen liittyvät toimenpiteet alueella on turvattava. Tämä yleismääräys on ylimitoitettu ja luonnonsuojelupiiri esittää sitä poistettavaksi tarpeettomana. Kaivoslaki antaa erittäin laajat mahdollisuudet geologisten tutkimusten tekemiseen ja malminetsintään. Toiminta on mahdollista myös luonnonsuojelulain mukaisilla suojelualueilla, tosin luvanvaraisena. Yleismääräyksen perusteluissa käsitellään suojelualueelta löytyvien kaivoskivennäisten hyödyntämistä. On syytä todeta, että kaivos- ja muuta toimintaa Natura 2000 -verkostoon kuuluvilla alueilla (pääosa Lapin luonnonsuojelualueista ja ohjelmakohteista kuuluu verkostoon) koskee yksiselitteisesti luonnonsuojelulain 10.luku, mikä on myös maankäyttö- ja rakennuslain pykälässä 197 todettu.</p>	<p>Ei muutosta. Määräyksellä pyritään edistämään aluetalouden ja työllisyyden kannalta tärkeän toimialan kehittymistä ja vaikuttamaan siihen harkintaan, jota viranomaiset tekevät etsintälupien suhteen. Malminetsintää säätelevät lähinnä kaivoslaki ja luonnonsuojelulaki. Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa voidaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta alueen hallinnosta vastaavan viranomaisen tai laitoksen luvalla: ... tehdä geologisia tutkimuksia ja etsiä malmeja. (LSL 15 §) Muulla luonnonsuojelualueella tätä on soveltuvin osin noudatettava. (LSL 17 §) Erämaa-alueilla malminetsintää ei ole kielletty. Kaavaselostukseen tarkennetaan perusteluita.</p>
<p>Suojelumääräyksiin on kirjattu muistutus muinaismuistolaista. Vastaavalla tavalla olisi syytä muistuttaa luonnonsuojelulain 10. luvun velvoittavuudesta. Suojelumääräys "Suunniteltaessa suojelualueen tai suojeluohjelmaan kuuluvan alueen käyttöä on neuvoteltava luonnonsuojelusta vastaavien viranomaisten kanssa" on liian epämääräinen. Luonnonsuojelupiiri ehdottaa kohdan muutettavaksi muotoon: "Suunniteltaessa suojelualueen tai suojeluohjelmaan kuuluvan alueen käyttöä on arvioitava suunnitelman tai hankkeen vaikutukset suojeluperusteisiin ja varmistuttava siitä, ettei hanke todennäköisesti merkittävästi heikennä suojeluperusteita. Natura-alueen suojeluperusteita ei saa merkittävästi heikentää, ellei kyseessä ole erittäin tärkeä hanke." Sekä muinaismuisto- että luonnonsuojelulakiviittauksiin suojelumääräyksissä luonnonsuojelupiiri ehdottaa, että näkyviin lisätään asiaan kuuluvat pykälät, kuten edellä rakentamisrajoituskohdassa on kirjattu.</p>	<p>Lisätään määräys: Natura 2000 alueisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tarveharkinta ja tarvittaessa vaikutusten arviointi on tehtävä luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:n mukaisesti.</p>
<p>Matkailun vetovoima-alueita (kaavamerkintä mv) eli matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealueita koskevan suunnittelumääräyksen mukaan aluetta tulee kehittää matkailukeskusten, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena. Alueille tulisi laatia toiminnallinen kehittämissuunnitelma ja oikeusvaikutteinen yleiskaava. Lapin luonnonsuojelupiiri suhtautuu epäillen Menesjärven-Lemmenjoen matkailun kehittämissuunnitelmaan, ja suosittelee kehittämissuunnitelman rajaamista joko kokonaan kansallispuiston ulkopuolelle tai supistamaan sitä merkittävästi. Kaavamääräyksellä ei saa ohjata suojelualueen suunnittelua, jos se vaarantaa suojelutarkoituksen toteuttamisen. Maakuntakaavaan kirjattujen periaatteiden mukaan tulisi keskittyä olemassa olevien matkailukeskusten kehittämiseen (5.4.1 1.). Tässä valossa Lemmenjoen kehittäminen niin voimakkaasti, että se merkitään maakuntakaavaan matkailun ja virkistykseen kohdealueena ei ole perusteltua. Lisäksi luonnonsuojelupiiri esittää matkailun ja virkistykseen kehittämissuunnitelman supistamista pois muilta suojelualueilta. Matkailun aiheuttama maankäyttöpaine otetaan huomioon kunkin alueen hoitoa ja käyttöä suunniteltaessa, eikä vyöhykejako tarvitse esittää maakun-</p>	<p>Uudistettu määräys: Aluetta tulee kehittää matkailukeskusten, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten kanssa yhteen sopivalla tavalla.</p>

<p>takaavassa.</p> <p>Luonnonsuojelupiiri ei hyväksy maakuntakaavaehdotuksessa esitettyjä uusia yhdystietoja. Yhdystielinjauksia ei voida esittää maakuntakaavassa esitetyllä tarkkuudella, koska ympäristöhaittoja, mm. vaikutukset Natura-luontoarvoihin on selvittämättä riittävällä tavalla. Lokka-Mäntypäätä lukuun ottamatta yhdystiet menisivät suojelualueiden kautta. Erityisesti Kutturarepojoki tielinjaus on arveluttava luonnonsuojelun näkökulmasta. Yhdystietoja todetaan jokaisen kohdalla, että niistä aiheutuisi haittoja luonnonympäristölle, mutta jotka arvioidaan tarkemmin seuraavassa suunnitteluvaiheessa. Tämä ei riitä, vaan vaikutukset on arvioitava jo kaavaa valmisteltaessa riittävästi hyvin. Maakuntakaavan merkintä on itseään toteuttava, joten on vaarana, että suunnittelijoiden mahdollisuudet hakea suojelualueiden kiertävät linjat katoavat.</p>	<p>Ei muutosta. Tie on tarpeellinen osana Ylä-Lapin kansainvälistä itälänsisuuntaista yhteyttä, lyhentämään Levin ja Saariselän matkailukeskusten välistä matkaa sekä parantamaan Saariselän matkailukeskuksen mahdollisuuksia käyttää Ivalojoen latva-alueita ohjelmapalvelutoimintaan. Tie on nykyisessä seutukaavassa. Erämaa-laki sallii tien rakentamisen. Tie on merkitty ohjeellisella linjauksella, jotta se voidaan tarkemmassa suunnittelussa sovittaa maastoon mahdollisimman haittottomasti. Linjaukselle on ainakin kaksi vaihtoehtoa: Osittain Natura-alueen kautta käytäen hyväksi Litmuorvaaran tietä tai Natura-alueiden välistä lähellä Ivalojokea. Tie ei pirsto erämaa-alueita, sillä sen pohjoispuolelle jää lähes Muotkatunturin erämaan kokoinen yhtenäinen alue, jonka läpimitta on noin 40 km, ja eteläpuolellekin läpimitaltaan lähes 20 km:n alue. Kaavaselostusta täydennetään vielä tien vaikutusten osalta sekä kuvataan mitä selvityksiä hankkeen toteuttaminen vaatii.</p>
<p>Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa osoitetaan reittiverkostosta moottorikelkkailu- ja ulkoilureitit. Tavoitteena on ollut linjata reitit luonnonsuojelualueiden ja porotalouden kannalta arkojen alueiden ulkopuolelle. Suojelualueiden ja erämaiden sisällä olevien reittien suunnittelu tapahtuu hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä. Moottorikelkkareittien, jotka eivät vielä ole virallisia reittejä ja jotka sijoittuvat luonnonsuojelu- tai erämaa-alueille, vaikutukset tulee selvittää riittävässä määrin ennen kaavaan merkitsemistä. Vaikutusten arviointi ja yksityiskohtainen, mutta tietyssä käytävässä kulkevan reitin suunnittelu vasta hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisen yhteydessä tapahtuu liian myöhään vaikutusten arvioinnin ja etenkin haitallisten vaikutusten minimoimisen kannalta. Liitteessä 2 esitetyt Natura-arvioinnit ovat luonnonsuojelupiirin mielestä pääosin oikeansuuntaisia, mutta liian yleisellä tasolla täyttääkseen Natura-arvioinnin vaatimukset. Reittien roskaantumisen ehkäisemiseksi esitetään hyvää jätteenhoitoa. Mitä lause kertoo moottorikelkkailuharrastuksen tilasta? Metsähallitus on menestyksellisesti tuonut patikkaretkelyyn roskaantumisen retkeilyä, missä periaatteena on, että maastoon, jätteenhoitopisteisiin ei jätetä roskaa puisto- ja muun henkilökunnan huolehdittavaksi, vaan jokainen tuo itse omat jätteensä pois alueilta. Luonnonsuojelupiiri pitää hyvänä maakuntakaavan linjausta, jonka mukaan muulle maastoliikenteelle kuin moottorikelkkailulle ei osoiteta reittejä sen aiheuttamien maastovaurioiden ja muun häiriön takia.</p>	<p>Ei muutosta. Moottorikelkkailun ohjaaminen reiteille vähentää liikkumista muualla ja vähentää siten myös haittoja. Reittien linjauksessa on pyritty välttämään erämaa-alueita mahdollisuuksien mukaan. Erämaiden suuresta määrästä johtuen niiden ylittämistä ei voi kuitenkaan välttää. Esimerkiksi Utsjoella ei voisi olla kelkkareittejä juuri ollenkaan erämaiden ulkopuolella, sillä ne alueet ovat maastoltaan liian vaikeita jokilaaksoja ja myös asuttuja alueita. Erämaa-alueiden reitit tulee suunnitella hoito- ja käyttösuunnitelmissa.</p>
<p>Luonnonsuojelupiiri esittää seitsemän erityisalueeksi merkityn ajotestiradan poistamista maakuntakaavasta. Ajotestiratojen ympäristövaikutukset tulisi selvittää nykyistä paremmin lupia uusittaessa ja tarvittaessa siirtää toiminta muualle. Ivalojokisuiston kohdalla liitteessä 2 esitetään suojelualueen toteuttamisen tarkistamista, kun oikeampi tapa olisi tarkastella Natura-alueelle tai välittömään läheisyyteen sijoittuvien toimintojen vaikutuksia erikseen ja yhdessä alueen suojeluperusteisiin. Alueella on suojelun lisäksi moottorikelkkailua, vesiliikennettä ja kylmätestausta. Matkailun kehittämisvyöhykettä on supistettava tältä kohdalta.</p>	<p>Ei muutosta. Kylmäteknologia on yksi maakunnan kärkitoimialoja, joka tarvitsee toisistaan erillään olevia tutkimus- ja testausalueita.</p>
<p>Luonnonsuojelupiiri esittää Utsjoen Puollamoavien tv-merkinnän poistamista. Luonnonsuojelupiirin tietojen mukaan Natura-arviointi ja luontoselvitykset eivät ole riittäviä. Perustelu naalin häiriintymättömyydestä on ontuva ja maisema-arvio on tehty liian kapeasta maantieteellisen näkökulmasta. Puollamoavilla ei ole ennestään merkittävästi rakennettua ympäristöä.</p>	<p>Merkintä poistetaan. Porotalouteen, saamelais-kulttuuriin, luontoon ja kaikkomaaisemaan kohdistuvien vaikutusten selvitykset eivät ole riittävät. Laajempien vaikutusarvioiden perusteella kunta voi tarvittaessa osoittaa alueen tuuli-</p>

<p>Luonnonsuojelupiiri esittää, että maakuntakaavakarttaan jätetään seutukaavasta poistetut 25 entistä paikallista kaatopaikka-alueita ja niille tulee rakentamisrajoituksen sisältävä merkintä, Vanhat kaatopaikat saattavat olla riskialueita pitkälle tulevaisuuteen, eikä niille ole suotavaa rakentaa. Rakentaminen tai muu maaperään kajoava maankäyttömuoto tuskin on todennäköistä lähitulevaisuudessa, mutta kuka tietää, kun tarpeeksi aikaa on kulunut, eikä kaatopaikka-alueita erota selkeästi maastosta. Siksi entisetkin kaatopaikka-alueet on hyvä olla aluesuunnitteluaineistossa mukana.</p>	<p>voimakäyttöön yleiskaavalla. Selostusta täydennetään. Vanhoilla kaatopaikoilla ei ole seudullista merkitystä. Vahvistetussa seutukaavassa olevat kaatopaikat luetellaan selostuksessa ja kerrotaan niihin liittyvistä vaaroista.</p>
<p>Merkinnän ekl perusteluihin on kirjattu, että näitä alueita voi käyttää myös muihin tarkoituksiin, kunhan malmin etsintä ja hyödyntäminen sekä niihin liittyvät toimenpiteet turvataan. Luonnonsuojelupiiri esittää merkinnän poistamista maakuntakartasta ylimitoitettuna malminetsintä ja kaivostoiminnan edistämisenä. Ks. myös luonnonsuojelupiirin kommentti edellä maakuntakaavan yleismääräykseen aiheesta. Perustelussa tuetaan malmien hyödyntämisen eli kaivostoimintaa oheistoimintoinen tarpeettomalla innolla, sillä vahva kaivoslaki kyllä turvaa kaivostoiminnan edellytykset, eikä kaavan perustelulla voida ohittaa mm. luonnonsuojelulain 10. luvun säädöksiä.</p>	<p>Ei muutosta. Merkintä tiedottaa alueista, joilla GTK:n selvitysten mukaan todennäköisesti on kiinnostavia mineraaleja. Malminetsintä ja mahdollinen kaivostoiminta tapahtuvat kaivoslain ja muissa laeissa olevien säännösten mukaan. Merkintä ei vahvista niiden asemaa.</p>
<p>Suojelualueiden maankäyttö ratkaistaan hoito- ja käyttösuunnitelmilla, näin todetaan maankäyttöluokan perusteluissa. Alueita suunniteltaessa on tarkasteltava ennen kaikkea niiden perustamissäädöksiin sillä hoito- ja käyttösuunnitelmalla toteutetaan ensisijaisesti suojelutavoitteita ja sovitetaan muuta maankäyttöä siihen.</p>	
<p>Tärkeistä lintualueista (FINIBA) ainoastaan Kittilän suot ei kuulu ennestään johonkin suojelualueeseen ja siten maakuntakaavan S tai SL alueisiin. Luonnonsuojelupiiri esittää, että myös Kittilän suot merkitään S -merkinnällä.</p>	<p>Ei muutosta. FINIBA-alueet perustuvat inventointiin, ja ne esitetään liitekartassa.</p>
<p>Lapin luonnonsuojelupiiri ry yhtyy Inarin luonnonsuojeluyhdistys ry:n ja Sodankylän luonnonsuojeluyhdistys ry:n Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotuksesta antamiin lausuntoihin.</p>	
<p>Kaavan hyväksymisestä pyydetään ilmoittamaan.</p>	<p>Ilmoitus hyväksymisestä lähetetään.</p>
<p>Inarijärvi-vhdistys Kaavaehdotuksessa Inarijärven (S 3025) mv-alue (matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealue) on ulotettu Kapaselän ja Ukonselän selkävesien äärelle. Vaadimme sen palauttamista kaavaluonnoksen mukaiseksi, joka rajausta on mielestämme oikea ja vastaa myös kunnan asukkaiden suuren enemmistön tahtoa. Kaavaehdotuksessa todetaan, että Inarijärven mv-vyöhykkeeseen kuuluu mannerranta ja aivan sen vieressä olevia saaria. Tarkastelukulma on väärä puhuttaessa Inarijärven maisema- ja erämaa-arvoista. Kapaselällä ja Ukonselällä mannerrannan ”aivan viereiset saaret” ovat selkäveden äärellä. Toisin sanoen, järveltä nähtynä niihin sijoitettava rakentaminen laajentaa nykyisellään Inarin lähistölle rajautuvan kulttuurimaiseman kymmenien kilometrin päähän arvokkaimpaan järvimaisemaan. Hyväksymme matkailurakentamista Inarijärven lounaisosan mannerrannoille, mutta tällöin rakentamiselta (kaavoittamiselta) on edellytettävä erittäin tiukkaa maisemallista tarkastelua. On hyvin vähän sellaisia paikkoja, joihin Kapaselän ja Ukonselän ranta-alueilla voitaisiin rakentaa ilman että selille ei vesiltä nähtynä tuotettaisi vakavia maisemahaittoja ja sitä kautta erämaisen luontoarvon menetyksiä. Tarkastelussa on kiinnitettävä huomiota myös valaistusten ja liikenteen näkymiseen hämärän ja pimeän aikana. Esitämme vielä, että mv-rajauksessa jätetään sen ulkopuolelle Kapaselän ja Ukonselän reunasaariston lisäksi Inarijärven suursaari Mahlatti. Kyseessä on järven maisema- ja luontoarvojen kannalta todella merkittävä alue, johon rakentamalla aiheutettaisiin suurta ja ennalta arvaamatonta vahinkoa.</p>	<p>Ei muutosta. Nykyinen rajausta on kaavaluonnoksen mukainen.</p>
<p>Katsomme, ettei myöhemmin perustettavan Inarin retkeilyalueen rajausta ole sidoksissa maakuntakaavassa tehtävään matkailun kehittämisen mv-rajaukseen. Retkeilyalueella ei käsittääksemme tähdätä mihinkään nyt tavoiteltuun ns. tasokkaaseen matkailurakentamiseen ja siksi maininta ”Alueelle voidaan suunnitella sijoitettavaksi yleiskaavassa osoitettavalla luontoon ja maisemaan sopivalla tavalla retkeilytauko- ja taukopaikkoja” riittää. Haluamme myös, että kaavamääräyksen edellä olevasta jatkuvasta kohta ...”, alueella olevien matkailupalvelujen kehittämistä...” poistetaan tai sitä täydennetään mai-</p>	<p>Ei muutosta. Alueella olevien matkailupalvelujen kehittämismahdollisuus tulee turvata. Maakuntakaavassa ei osoiteta yksittäisiä pieniä RM-kohteita. Kohdekohtaiset asiat ratkaistaan yleiskaavassa.</p>

ninnalla: ”Alueella nyt oleva yksi matkailupalvelujen RM -alue on tarkoitettu pienimuotoisten matkailumajoitus- ja ohjelmapalvelujen käyttöön”. Täydennys turvaa nykyisenlaisen, järven käyttökulttuuriin sopivan matkailupalvelutoiminnan ja säästää alueen viime vuosina esillä olleilta erähotelli- ja muilta saaristoon sopimattomilta suursuunnitelmilta. Myöskään mahdollisuutta matkailupalvelujen kehittämisen nimissä tapahtuvaan uusien RM-alueiden kaavoittamisiin saaristoalueelle ei ole syytä jättää.

Inarijärven Luonnonystävät ry

Tieyhteydät

Kuttura-Repojoki:

Inarin Luonnonystävät ry. pitää Kutturin ja Repojoen välille suunniteltua tiehanketta sekä perusteluiltaan että lasketuilta hyödyiltään arveluttavana. Vaikka yhteys lyhentää Saariselän ja Levin matkailukeskusten välistä matkaa, jää ajassa laskettu hyöty olemattomaksi, sillä tieyhteyden kapeus ja huonokuntoisuus ei salli samaa ajonopeutta kuin nykyisillä yhteyksillä. Tehdyissä esiselvityksissä on hanke muutenkin saatu näyttämään todellisuutta kannattavammalta. Tiehankkeen kannatus on erittäin pieni ja haitat huomattavia. Kutturin kylän tarve kulkea Menesjärven koululle on sekin poistunut koulun lakkauttamisen ansiosta. Yhdistys ihmettelee myös, miksei Kutturin kylästä ole tehty kulttuurimaisemallista selvitystä, vaikka se on jokivarteen sijoittuvana poronhoitokylänä lähes ainutlaatuinen.

Merkittävämpi syy tiesuunnitelman haitallisuudelle on sen kulkeminen Hammastunturin erämaa-alueen halki, jonka se pirstoo kahtia, rikkoen näin erämaalain henkeä, vaikka lain 12 § sen sallii. Tien hyödyt erämaa-alueelle aiheutuviin haittoihin nähden ovat erittäin kyseenalaisia, varsinkin kun laskennalliset kulkuluvut ovat pieniä ja kohdistuvat muutamiin kuukausiin vuodessa. Tieyhteys ei myöskään lisää matkailua, sillä jokainen yhdelle eksyvä matkailija on poistunut joltain toiselta yhteydeltä, tässä tapauksessa todennäköisimmin Ivalon ja Inarin taajamista, jotka olisivat tällöin yhteyden häviäjiä. Inarin ja Kittilän merkittävimpien taajamien väliä kyseinen tieyhteys ei lyhentäisi edes murto-osaa nykyisestä.

Tieyhteyttä ajetaan ilmeisesti alueelle siksi, että siten on helpompi saada luoduksi Hammastunturin erämaa-alueita halkaiseva moottorikelkkareitti. Myös tämä reittihanke moottorikelkkailuun liittyvine huomattavine meluhaittoineen olisi parempi siirtää nykyisten urien pohjalle Hammastunturin erämaa-alueen eteläpuolelle.

Inarin ja Kittilän välisistä yhteyksistä Porttipahdan ja Tievän välinen yhteys aiheuttaa jo vähemmän haittaa. Kelkkareittiä olisi syytä harkita ainakin vaihtoehtoisesti tälle suunnalle tai nykyisten urien pohjalle.

Lisma –Nunnanen:

Hanke uhkaa vakavasti Euroopan suurimman yhtenäisen kansallisuistoalueen luonnonrauhaa ja vaatii pitkäaikaisen Natura-selvityksen. Hankkeen tarpeellisuus ja kannattavuus ovat äärimmäisen kyseenalaisia ja yhteydet voidaan korvata halvemmilla ratkaisuilla. Tieyhteys on syytä poistaa maakunta-kaavasta kokonaan.

Lokka – Vuotso:

Lokan kylän toiveet yhteydestä nelostielle on hoidettava vähimmin haitoin Mäntypään kautta ja sielläkin käyttäen mahdollisimman paljon nykyisiä tiepohjia. Myös tieyhteyden vaikutukset alueen merkittävään ja arvokkaaseen petolinnustoon on selvitettävä.

Sen sijaan yhteys Vuotsoon on poistettava maakunta-kaavasta täysin tarpeettomana sekä paikoin erittäin haitallisena sen kulkiessa mm. arvokkaiden luontokohteiden kautta.

Akujärvi – Nellim/ Veskonieni:

Tiepohjan parantaminen on siirrettävä ensisijaiseksi, erityisesti mikäli yhteys Nellimistä Norjaan tulee ajankohtaiseksi. Nellimin tien ohella on pikaisesti pyrittävä perusparantamaan yhteyttä Veskoniemeeseen, sillä tämän tien merkitys Inarijärven matkailukäytön porttina tulee lisääntymään nopeasti lähitulevaisuudessa.

Kelkkareitit:

Yleistä:

Massakelkkailu tulee pitää poissa erämaa-alueilta, joihin ne eivät erämaalain

Ei muutosta. Tie on tarpeellinen osana Ylä-Lapin kansainvälistä itälänsisuuntaista yhteyttä, lyhentämään Levin ja Saariselän matkailukeskusten välistä matkaa sekä parantamaan Saariselän matkailukeskuksen mahdollisuuksia käyttää Ivalojoen latva-alueita ohjelmapalvelutoimintaan. Tie on nykyisessä seutukaavassa. Erämaa-laki sallii tien rakentamisen. Tie on merkitty ohjeellisella linjauksella, jotta se voidaan tarkemmassa suunnittelussa sovittaa maastoon mahdollisimman haitattomasti. Linjaukselle on ainakin kaksi vaihtoehtoa: Osittain Natura-alueen kautta käyttäen hyväksi Litmuorvaaran tietä tai Natura-alueiden välistä lähellä Ivalojokea. Tie ei pirsto erämaa-alueita, sillä sen pohjoispuolelle jää lähes Muotkatunturin erämaan kokoinen yhtenäinen alue, jonka läpimitta on noin 40 km, ja eteläpuolellekin läpimitaltaan lähes 20 km:n alue. Kaavaselistusta täydennetään vielä tien vaikutusten osalta sekä kuvataan mitä selvityksiä hankkeen toteuttaminen vaatii.

Ei muutosta. Tässä vaiheessa selvitykset eivät ole riittävän kattavia tien käytön ja vaikutusten suhteen, jotta tieyhteys voitaisiin ratkaista tässä maakunta-kaavassa. Selvityksiä jatketaan Tunturi-Lapin maakunta-kaavan yhteydessä.

Ei muutosta. Tie on ohjeellisena nykyisessä seutukaavassa. Tie on myös oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa. Tie on tarpeellinen Lokan kylän saavutettavuuden kannalta ja osana pitempää itälänsisuuntaista yhteyttä. Tien linjaus noudattelee suurimmaksi osaksi olemassa olevaa metsä-autotietä.

Ei muutosta. Ivalo-Nellim tie on merkitty selostusosassa merkittävästi parannettavaksi tieksi ja Veskonien tien merkitys yhdytieksi.

Ei muutosta. Kaavaan on merkitty vain tärkeimmät seudulliset taajamien, matkailukeskusten ja keskuskyläiden väliset

<p>hengen mukaan kuulu. Jo lain mukaan niihin tarvittaisiin valtioneuvoston erityislupa, joten hankkeet on syytä poistaa maakuntakaavasta.</p>	<p>reitit. Ne ovat tärkeitä sekä paikallisen väestön virkistäytymiselle että matkailulle, erityisesti ohjelmapalvelutoiminnalle. Moottorikelkkailun ohjaaminen reiteille vähentää liikkumista muualla ja vähentää siten myös haittoja. Reittien linjauksessa on pyritty välttämään erämaa-alueita mahdollisuuksien mukaan. Erämaiden suuresta määrästä johtuen niiden ylittämistä ei voi kuitenkaan välttää. Esimerkiksi Utsjoella ei voisi olla kelkkareittejä juuri ollenkaan erämaiden ulkopuolella, sillä ne alueet ovat maastoltaan liian vaikeita jokilaaksoja ja myös asuttuja alueita. Erämaa-alueiden reitit tulee suunnitella hoito- ja käyttösuunnitelmissa.</p>
<p>Kuttura-Repojoki: Inarin Luonnonystävät vastustaa suunniteltua yhteyttä Kutturin kautta Kittilän tielle, sillä se toisi tullessaan huomattavan haitan erämaa-alueelle. Reitti on haettava järkevä vaihtoehto erämaa-alueen eteläpuolelta jo käytössä olevien urien parantamisen kautta.</p>	<p>Ei muutosta. Reitti toteutetaan, mikäli tieyhteys rakennetaan samaan maastokäytävään.</p>
<p>Raja-Jooseppi – Nellim: Pienen Tsarmitunturin erämaa-alueen laidalta kulkeva reitti olisi tuhoisa pääosalle erämaasta. Tsarmitunturi on lisäksi säästynyt toistaiseksi myös lentomelulta, joten sen arvo hiljaisena alueena tulee oivaltaa. Nykyinen rajanpintaan tehty ura pitäisi siirtää kulkemaan erämaan länsipuolen metsäteiden ja järvi- ja jokeiden luomille luonteville kulku-urille, jolloin yhteys Nellimiin on saavutettavissa vähemmän haitoin. Nellimiin on jo nykyisin kulku-ura Saariselältä Ivalon kautta.</p>	<p>Ei muutosta. Reitti ylittää erämaan itä-laidasta ja kapeimmasta kohdasta, ja sen länsipuolelle jää noin 10 km x 15 km ehyttä erämaa-aluetta. Tarvitaan kohtuullisen mittaisia ympäri kierrettäviä reittejä, joiden varrella on mielenkiintoisia välietappeja.</p>
<p>Muotkatunturien reitti: Muotkatunturien erämaa-alueesta ei pidä luoda moottorikelkkailun temmelyskenttää, vaan aluetta tulee kehittää hoito- ja käyttösuunnitelmassa sen olemassa olevien luonnollisten hyötykäyttömuotojen pohjalta.</p>	<p>Ei muutosta. Reitit olemassa olevia uria.</p>
<p>Karigasniemi – Utsjoki: Utsjoen kylien välistä reittiä tulee suunnitella kulkevaksi mieluiten Tenonlaaksoa pitkin. Ylhäällä avotunturissa se olisi myös vaarallinen tuulien peittäessä helposti jäljen.</p>	<p>Ei muutosta kaavakarttaan. Tässä vaiheessa ei ole selvitetty riittävästi reitin tarvetta eikä vaikutuksia poronhoitoon ja luonnonarvoihin, joten yhteystarvetta ei voida esittää maakuntakaavassa. Kaavaselostusta täydennetään. Todetaan esille nousseet tarpeet ja selvitysten nykytilanne. Esitetään etenemistie: kunnan asettama työryhmä, tarveselvitys, linjausvaihtoehdot (mukana myös ns. nollavaihtoehto), reittisuunnitelma. Todetaan, että maakuntakaava ei ole esteenä reitille, jos se tarkemmassa suunnittelussa todetaan tarpeelliseksi ja alueelle sopivaksi.</p>
<p>Retkeilyreitit: Vaihtoehtoisena toimenä moottorikelkkareiteille voitaisiin tutkia vaellusreittien rakentamista Tsarmitunturin erämaahan sekä Hammastunturin erämaahan välille Kultala ja Inarin retkeilyalue. Vaellusreitit tulee suunnitella huolella ja niiden yhteyteen voitaisiin rakentaa kevyitä rakenteita kuten nuotiopaikkoja.</p>	<p>Ei muutosta.</p>
<p>Inarijärven virkistysmerkinnät: Inarin Luonnonystävät ry. ihmettelee, miksi maakuntakaavassa näkyy Inarijärven rannoille ja mahdollisesti jopa saariin suunnattuja lomarakennusmerkintöjä, vaikka käytännössä lähes koko järvi on rantojensuojeluohjelman tai erämaalain kautta Naturassa. Inarin Luonnonystävät ry. vastustaa mökkitonttien kaavoittamista valtion maille Inarijärven saariin. Yhdistys ei muutenkaan pidä järkevästä yritystä purkaa nykyinen osayleiskaava. Inarijärvi kuuluu pääosiltaan valtioneuvos-</p>	<p>Ei muutosta. Rajausta perustuu maisemaselvityksen analyysiin ulapan ja mantereisen osan suhteesta. Rajausta korostaa myös suunnittelun tärkeyttä maiseman vaihtumisvyöhykkeellä. Aluekuvauksen kehittämisperiaatteen mukaan aluetta kehitetään reitkeilyyn, veneilyyn, virkistyskalastukseen ja paikall-</p>

<p>ton 20.12.1990 hyväksymään rantojen suojeluohjelmaan. Valtioneuvoston päätöksessä todetaan, että 'valtion edustajien tulee valtion liikelaitoksissa toimia niin, että rantojen suojeluohjelman alueille ei vaadita rakennusoikeuksia eikä niiden korvaamista'. Lisäksi Inarijärvi kuuluu lähes kokonaan Euroopan komission 22.12. 2003 hyväksymään alpiinisen vyöhykkeen Natura 2000-verkostoon. Suomen ympäristökeskuksen kuvauksessa Inarijärven Natura-päätöksestä sanotaan, että 'alue kuuluu rantojen suojeluohjelmaan ja alueen suojelu on toteutettu rakennuslain nojalla Inarijärven osayleiskaavan mukaisesti'. Järven pohjoisosaa kuuluu erämaalain mukaisesti suojeltuun Vätsärin erämaahan.</p> <p>Inarin Luonnonystävät ry. pitää em. vahvoista suojelupäätöksistä johtuen erittäin todennäköisenä, että Inarijärvelle ei saada lainvoimaiseksi uutta osayleiskaavaa, jossa tavoitteet uusista mökkitonteista toteutuisivat. Uusi kaava tulee kaatumaan viimeistään maanrakennuslain 195 § mukaiseen viranomaisen oikaisu-kehotukseen.</p> <p>Nykyisten manterenpuoleisten mökkikaavojen yhteyteen tapahtuvaa lisärakentamista Inarin Luonnonystävät ei vastusta, mikäli sillä ei aiheuteta huomattavaa haittaa olemassa olevalle mökkikannalle. Virkistys- ja retkeilykäytön kevyitä rakenteita suositellaan.</p>	<p>liseen kulttuuriin tukeutuvana luontomatkailualueena. Petäjäsaaret eivät kuulu mv-vyöhykkeeseen.</p>
<p>Tuulivoima-alueet: Saariselän matkailukylän läheisyyteen merkityt tuulivoimavaraukset voivat tulla kyseeseen, mikäli alueen keskeisen tunturin, Kaunispään lisärakentaminen aiotaan suorittaa maisemaa pilaavasti paljakka-alueita myöten. Tällöin ei tuulivoimahankkeet enää ratkaisevasti muuta maiseman yleisluonnetta.</p>	<p>Ei muutosta. Kaavaehdotuksessa ei ole osoitettu tv-alueita Saariselälle.</p>
<p>Testiratavaraukset: Testaustoiminnassa on lähtökohtaisesti pyrittävä pitämään testiradat poissa merkittävien luonnontilaisten vesistöjen jäiltä. Testaustoiminnan nimissä ei pidä pyrkiä rakentamaan alueelle selvää motorisoitua matkailupalvelua. Härkäselän 'testikohde' tulee poistaa kaavasta.</p>	<p>Siirretään kunnan ja paliskunnan sopimaan paikkaan.</p>
<p>Luontoliitto ry Vaatimus kaavan perustumisesta riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin perustuu MRL 9 §:ään. Vaikutusten selvittämisestä kaavaa laadittaessa on säädetty MRA 1 §:ssä, jonka mukaan selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset useisiin eri asioihin, sisältäen mm. vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen, luonnonvaroihin ja maisemaan.</p> <p>Edellä mainitun yleisluonteen selvittäminen edellyttää aina myös maastossa tehtyä selvitystyötä. Yleisluonteen selvittämisen yhteydessä voidaan myös määrittää mahdollisten syventävien selvitysten tarve.</p> <p>Uusia liikenneväylävarauksia varten tulisi aina suorittaa tarve-arviointi.</p>	<p>Ei muutosta. Maakuntakaava perustuu sitä varten tehtyihin selvityksiin, hyvin laajaan muuhun yksityiskohtaisempaan lähdemateriaaliin sekä prosessissa mukana olleen laajan joukon asiantuntimukseen ja paikallistuntemukseen. Maakuntakaavoitus ei voi eikä sen tarvitse perustua yhtä kattaviin maastonselvityksiin kuin yksityiskohtaisempi kuntakaavoitus.</p>
<p>Luonto-Liitto katsoo, että kaavaehdotuksessa esitetyt uusia tieyhteyksiä koskevat taustaselvitykset ovat luonteeltaan niin ylimalkaisia ja puutteellisia (mm. tarveselvitykset, luontovaikutukset, hyötyjen ja haittojen vertailu), että niiden perusteella kaavakartalle on mahdollista tehdä vain yhteystarvemerkintöjä, ei uusia tievarauksia. Poikkeuksen muodostaa Lompolo – Vierelä -tieyhteys, joka kulkee koko matkallaan jo olemassa olevaa metsäautotiestä pitkin.</p>	<p>Ei muutosta. Uusia tieyhteyksiä ovat Paatsjoen tie, Kuttura-Repojoki ja Lokka-Mäntypää. Kaikista niistä on tehty aikaisemmin tai tämän kaavoituksen aikana maakuntakaavatasoa tarkempia selvityksiä.</p>
<p>1. Lokka – Mäntypää Yhteyden luontovaikutuksia ei ole juurikaan selvitetty. Potentiaalisia ongelmakohtia ovat esimerkiksi soiden ylitykset (esim. Viuvalo-ojalla ja Karinkiseljän ojalla) ja jokien (Viuvalojoki) sekä puronotkojen ylitykset. Tie on myös linjattu kulkemaan Ruosselässä ja Lokan altaan eteläpuolella vanhojen luonnonmetsien läpi, joiden jättämisestä pysyvästi hakkuiden ulkopuolelle Metsähallitus on hiljattain ilmoittanut.</p> <p>Oraniemen paliskunta on esittänyt ensisijaisesti tien poistamista kaavakartalta, ja toissijaisesti sen uudelleenlinjaamista niin, että linjaus hyödyntää maksimaalisesti jo olemassa olevia metsäautoteitä reitillä Lauttiselkä – Pauttiselkä - Maaselkä, eikä kulje Ruosselän vanhan metsän läpi sitä pirstoen.</p> <p>Luonto-Liitto yhtyy paliskunnan näkemukseen.</p> <p>Kaavaselostuksesta käy ilmi, että tie ja sen linjaus perustuisivat oikeusvaikutteiseen yleiskaavaan. Mikäli tämä pitää paikkansa, tulee maakuntakaava-</p>	<p>Ei muutosta. Tie on ohjeellisena nykyisessä seutukaavassa. Tie on myös oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa. Tie on tarpeellinen Lokan kylän saavutettavuuden kannalta ja osana pitempää itä-länsisuuntaista yhteyttä. Tien linjaus noudattelee suurimmaksi osaksi olemassa olevaa metsä-autotietä. Linjausta voidaan tarkistaa kunnan kanssa.</p>

<p>kartalle osoittaa myös nyt kartalla olevalle linjaukselle vaihtoehtoinen, eteläisempi linjaus, jotta yleiskaavaa voidaan niin haluttaessa muuttaa tältä osin. Vaihtoehtoisen linjauksen tulee seurata jo olemassa olevaa metsäautotietä reitillä Lauttiselkä – Pauttiselkä - Maaselkä.</p>	
<p>2. Paatsjoen tie Tie pirstoisi toteutuessaan tiettömiä erämaa-alueita. Kaavaselostuksessa mainitaan tiestä tehty erillisselvitys, mutta sitä ei löydy maakuntakaavan tausta-aineistosta (www.lapinliitto.fi). Tiestä tehdyt selvitykset on siten katsottava puutteellisiksi. Selvittämistä kaipaavat mm. seuraavat seikat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - luontovaikutukset - Ivalosta Kirkkoniemeen suuntautuvan liikenteen siirtymisen Inarinjärven eteläpuolelle aiheuttamat vaikutukset Inarin kirkonkylään sekä Sevettijärven ja Näätämon kyliin. - Mahdollisuus toteuttaa tieyhteys Venäjän kautta. Vastaavankaltainen järjestely on käytössä Saimaan kanavavyöhykkeellä. Ratkaisu olisi tienrakennusteknisesti helpompi (Venäjän puolella valmis tie + Paatsjoen yli johtava patosilta, jonka kautta voidaan hoitaa yhteys Norjan Nyruddiin), luontovaikutuksiltaan vähäisempi, ja palvelisi myös elinkeinoelämän tarpeita paremmin, mikäli Barentsin alueen luonnonvarojen hyödyntäminen voimistuu. 	<p>Ei muutosta. Tievaraus perustuu Lapin tiepiirin ja Inarin kunnan selvitykseen, jonka mukaan tiestä ei aiheudu poronhoidolle eikä luonnonarvoille merkittävää haittaa.</p>
<p>3. Kuttura – Repojoki Tieyhteys pirstoisi erämaa-alueita, toisaalta mahdollisuus tientekoon on kirjattu erämaalakiin. Saariselän ja Levin välisen yhteyden lyheneminen ei ole riittävä syy tien rakentamiselle, koska kelvollinen yhteys Sodankylän kautta on jo olemassa. Myös Pokka – Inari -tie on parannettavissa. Yhteys on merkitty kaavakartalle yhteystarvemerkinnällä, mikä on OK. Lisäselvitykset ovat tarpeen.</p>	<p>Ei muutosta. Tie on tarpeellinen osana Ylä-Lapin kansainvälistä itälänsisuuntaista yhteyttä, lyhentämään Levin ja Saariselän matkailukeskusten välistä matkaa sekä parantamaan Saariselän matkailukeskuksen mahdollisuuksia käyttää Ivalojoen latva-alueita ohjelmapalvelutoimintaan. Tie on nykyisessä seutukaavassa. Erämaa-laki sallii tien rakentamisen. Tie on merkitty ohjeellisella linjauksella, jotta se voidaan tarkemmassa suunnittelussa sovittaa maastoon mahdollisimman haitattomasti. Linjaukselle on ainakin kaksi vaihtoehtoa: Osittain Natura-alueen kautta käytäen hyväksi Litmuorvaaran tietä tai Natura-alueiden välistä lähellä Ivalojokea. Tie ei pirsto erämaa-alueita, sillä sen pohjoispuolelle jää lähes Muotkatunturin erämaan kokoinen yhtenäinen alue, jonka läpimitta on noin 40 km, ja eteläpuolellekin läpimitaltaan lähes 20 km:n alue. Kaavaselostusta täydennetään vielä tien vaikutusten osalta sekä kuvataan mitä selvityksiä hankkeen toteuttaminen vaatii.</p>
<p>4. Lompolo – Vierelä Ainoa toteuttamiskelpoinen kaavaselostuksessa esitetyistä Inari – Enontekiö –väliä lyhentävistä yhdyksistä. Luonto-Liitto puoltaa tien parantamista ja ottamista ympärivuotiseen käyttöön.</p>	<p>Ei muutosta. Asiaa selvitetään Tunturi-Lapin maakuntakaavassa.</p>
<p>5. Nunnanen - Lisma Tieyhteys on mainittu ainoastaan kaavaselostuksessa. Yhteys kulkisi Lemmenjoen kansallispuiston ja Puljun erämaan läpi pirstoen yhtä Länsi-Euroopan suurimmista erämaakokonaisuuksista. Kansallispuiston osalta yhteys olisi selkeästi laitton ja erämaankin osalta sen toteuttamiseen tarvittaisiin valtioneuvoston lupa. Molempien osalta pitäisi tehdä myös Natura-arviointi. Luonto-liitto muistuttaa myös, että kyseiset alueet on suojeltu mm. juuri siksi, ettei Nunnanen-Lisma -tieyhteyden kaltaisia hankkeita voitaisi niille osoittaa. Edellä mainituin perustein Luonto-Liitto pitää tieyhteyden suunnitelmista yhteiskunnan varojen törkeänä väärinkäyttönä, josta tulee luopua</p>	<p>Ei muutosta. Tieyhteyden tarvetta ja toteuttamismahdollisuuksia selvitetään Tunturi-Lapin maakuntakaavan yhteydessä. Tien suunnittelu ei käynnisty ennen kaavaa, ja tie tulee kaavaan vain, jos selvitykset osoittavat sen tarpeelliseksi ja hyväksyttäväksi.</p>

pysyvästi. Nunnanen – Lisma -linjauksen jatkoselvittämistä koskevat maininnat tulee poistaa kaavaselostuksesta.

6. Pokka – Pulju

Tieyhteyden toteuttamisedellytyksiä ja vaikutuksia ei ole selvitetty. Tielinjaukseen sisältyisi lukuisia luonnontilaisten soiden ylityksiä, mikä tekisi tien-teosta kallista ja luonnonympäristölle haitallista.

7. Porttipahta - Tieva

Vaikutusten arviointi on puutteellista (esim. suuriin petolintuihin kohdistuvan vaikutuksen osalta). Koska parannettava tieyhteys kulkee Natura-alueen läpi, tulee sen vaikutuksista tehdä myös Natura-arvio.

Ei muutosta. Asiaa selvitetään Tunturi-Lapin maakuntakaavassa.

Ei muutosta. Tie on luonteva jatke Salasta Savukosken ja Lokan kautta tulevalle metsien kautta kulkevalle tielle, jonka käyttö liittyisi virkistykseen, matkailuun ja metsätalouteen. Merkintä tarkoittaa nykyisen metsäautotien muuttamista yleiseksi tieksi, joten sen ympäristövaikutukset ovat vähäiset. Lähimmät itälänsuuntaiset tiet ovat pohjoisessa noin 50 km:n päässä ja etelässä noin 70 km:n päässä. Selostuksessa tuodaan esille hankkeeseen liittyvät rajoitteet mm. Natura-arvioinnin tarve.

Pohjoiskalotin poikittaisyhteyksistä

Luonto-Liitto katsoo, että mikäli Barentsin alueen luonnonvarojen taloudellinen hyödyntäminen tulevaisuudessa voimakkaasti kasvaa, Pohjoiskalotin kansainvälinen poikittaisliikenne Lapin alueella voidaan hoitaa seuraavia väyliä pitkin:

- Haaparanta – Kemi – Rovaniemi – Kemijärvi – Salla – Alakurtti – Kantalahti – Murmansk.
- Skibotn – Kaaresuvanto – Palojoensuu – Hetta – Karasjok – Kaamanen – Näätämö – Kirkenes
- Skibotn – Kaaresuvanto – Muonio – Sirkka – Pokka – Inari – Kaamanen/Ivalo
- Muonio – Kittilä – Sodankylä – Savukoski – Kelloselkä – Alakurtti jne.
- Pajala – Pello – Rovaniemi jne.
- Övertorneå – Rovaniemi jne.
- Ivalo – Virtaniemi – Venäjä – Kirkenes / Zapoljarnyi – Murmansk
- Ivalo – Raja-Jooseppi – Murmansk
- Sekä koko joukko muita jo olemassa olevia poikittaisia tieyhteyksiä.

Useimmat em. yhteyksistä vaatinevat teiden laadun parantamista. Ainoat mahdollisesti tarvittavat uudet julkiset tiet olisivat tieyhteys 4-tieltä Saariselän pohjoispuolelta Kuutuan alueen läpi Raja-Joosepin tielle sekä tieyhteys Virtaniemestä Venäjän Paatsjokilaaksoon ja sieltä edelleen Norjan Nyruddiin.

Luetellut tiet ovat tärkeitä itälänsuuntaisia yhteyksiä, mutta ne eivät korvaa sitä, että Ylä-Lapin sisäiset yhteydet ovat huonot. Niitä parantamalla paransivat myös kansainväliset yhteydet Norjan, Ruotsin, Suomen ja Venäjän välillä.

Sodankylän luonnonsuojeluyhdistys

Lokka-Mäntypää – yhdystie

Sodankylän luonnonsuojeluyhdistys haluaa ilmaista huolestuneisuutensa maakuntakaavaehdotukseen ja valitettavasti jo lainvoiman saaneeseen Lokka-Koitelainen-Kevitsa –yleiskaavaan merkitystä Lokka-Mäntypää –tieyhteydestä. Uutta tieyhteyttä suunnitellaan alueelle, jonka tiedetään olevan erittäin merkittävää lintujen, muun muassa maa- ja merikotkien, lisääntymis-alueita. Erityisesti alueen merikotkatiheys on korkea. Maakotkatiheys on verrattavissa lähellä sijaitsevaan Koitelaisen Natura 2000 –alueeseen, jolle nyt suunniteltavan tien vaikutus monissa kohdin ulottuisi.

Sodankylän luonnonsuojeluyhdistyksen mielestä Lokka-Mäntypää – yhdystietä ei tule merkitä uuteen maakuntakaavaan ennen kuin YVA-lain 2. luvun/24 §:n edellyttämät ympäristövaikutusten arvioinnit tie osalta on tehty. Tie on merkitty voimassa olevaan oikeusvaikutteiseen Lokka-Koitelainen-Kevitsa –osayleiskaavaan, jonka Sodankylän kunnanvaltuusto 19.11.1999 hyväksyi ja Lapin ympäristökeskus vahvisti 7.9.2001 ilman, että lain edellyttämiä ympäristövaikutusten arviointeja oli tehty. Osayleiskaavaa olisi siksi arvioitava uudelleen ja mahdollisesti muutettava ennen uuden maakuntakaavan hyväksymistä.

Ei muutosta. Tie on ohjeellisena nykyisessä seutukaavassa. Tie on myös oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa. Tie on tarpeellinen Lokan kylän saavutettavuuden kannalta ja osana pitempää itälänsuuntaista yhteyttä. Tien linjaus noudattelee suurimmaksi osaksi olemassa olevaa metsä-autotietä. Linjausta voidaan tarkistaa kunnan kanssa.

<p>Sodankylän luonnonsuojeluyhdistys haluaa kiinnittää huomiota siihen, että tiesuunnitelmaa koskee myös YVA-lain 25 §:n mukainen yleinen selvillä-olovelvollisuus, ja että hankkeesta on tehtävä luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arviointi. Suunnitelman vaikutukset Koitelaisen Natura 2000 –alueeseen on arvioitava yhdessä muiden hankkeiden (Kevitsan kaivosshanke) kanssa.</p> <p>Luonnonsuojelulain 65 §:ään liittyen muistutamme kaavan suunnittelijoita ja kaavoista päättäviä tahoja EY-tuomioistuimen Vattimeri-päätöksestä (C-127/02, 7.9.2004). Päätöksen mukaan suunnitelma voidaan hyväksyä vasta kun on voitu varmistua siitä, ettei haitallisia vaikutuksia ole. Vattimeri-päätöksen mukaan vaikutusten arviointi voidaan jättää tekemättä vain jos ei ole ”mitään tieteelliseltä kannalta järkevää epäilyä haitallisten vaikutusten aiheutumatta jäämisestä”.</p> <p>Sodankylän luonnonsuojeluyhdistys haluaa muistuttaa, että Lokka-Mäntypää –tien vaikutukset Koitelaisen Natura 2000 –alueen koskemattomuuteen ja eheyteen (luontodirektiivin integrity of site) on arvioitava.</p> <p>Tien vaikutukset on arvioitava paitsi Koitelaisen Natura 2000 –alueen (SCI, SPA) lajien, myös alueen luontotyyppien osalta (luonto- ja lintudirektiivi). Voimassa olevassa osayleiskaavassa tietä perustellaan mm. sillä, että tie olisi tarpeellinen Lapin paliskunnalle. Lausunnossaan Lapin liitolle Lapin paliskunta kuitenkin itse toteaa, että tämä perustelu ei ole uskottava ja että tie ei ole Lapin paliskunnalle välttämätön.</p>	
<p>Muut erämaatiet</p> <p>Sodankylän luonnonsuojeluyhdistys ei voi hyväksyä myöskään muita maakuntakaavaehdotukseen sisällytettyjä kunnan alueelle sijoittuvia erämaa-alueita pirstovia uusia teitä. Yhdistyksen mielestä alueiden erämaaluonnetta ja luontoarvoja olisi pyrittävä suojelemaan ja säilyttämään tuleville sukupolville.</p>	<p>Ei muutosta. Kaavaehdotuksessa ei ole Sodankylässä muita uusia teitä.</p>
<p>Mii ry</p> <p>Rovaniemen saamelaisyhdistys Mii ry. painottaa Buollánoaivin tärkeyttä saamelaisena kulttuurimaisemana ja osana tärkeätä laidunmaa-alueita. Siksi Mii ry. tekee muistutuksen tuulimyllyvarauksesta, sillä siitä on kohtuutonta haittaa porotaloudelle ja alueen ihmisille ja kulttuurimaiseman säilymiselle koskemattomana.</p>	<p>Merkintä poistetaan. Porotalouteen, saamelais-kulttuuriin, luontoon ja kaukomaisemaan kohdistuvien vaikutusten selvitykset eivät ole riittävät. Laajempien vaikutusarvioiden perusteella kunta voi tarvittaessa osoittaa alueen tuulivoimakäyttöön yleiskaavalla.</p>
<p>Fingrid OYJ</p> <p>Vuonna 2005 laadimme kanta- ja alueverkon kehittämissuunnitelman Pohjois-Suomeen. selvitykseen perustuen Lapin alueen sähköverkkoa on vahvistettava uudella 220 kV voimajohdolla, jonka reitti suuntautuu Sodankylän Vajukoskelta Kittilään ja sieltä edelleen Rovaniemen seudulle. Suunnitelmissamme on, että uusi voimajohto olisi käytössä kuluvan vuosikymmenen loppuun mennessä.</p>	
<p>Lisäksi toteamme, että Kevitsan EK-merkinnällä varustetun kaivosalueen tarkemman suunnittelun yhteydessä tulee ottaa huomioon kaivostoimintaan varatulla alueella jo nykyisin sijaitsevan 220 kV voimajohto.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>Maakuntakaava selostuksen kohdassa 5.4.15 esitetään seuraavaa: Tulevaisuudessa tulisi varautua 400 kV voimajohdon rakentamiseen Pohjois-Norjaan huomattavan tuulivoimapotentiaalain hyödyntämisen sekä Venäjältä tuotavan sähkön lisäämistä.”</p> <p>Pohjois-Suomen kantaverkon pitkän aikavälin kehittämistarpeen mukaan Tunturi-Lapin seutukaavassa voimassa oleva reittivaraus 400 kV voimajohdolle Petäjäskosken sähköasemalta Pohjois-Norjaan on riittävä. Näkemyksemme on, että varautua tätä useampiin 400 kV voimajohtoreitteihin Lapin ja Norjan Finnmarkin alueen välillä. Lisäksi Itä-Lapin maakuntakaavassa on voimajohdon yhteistarve Venäjältä Pirttikosken asemalle. Tiedossamme ei tällä hetkellä ole hankkeita Venäjältä tuotavan sähkön merkittävästä lisäämisestä.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p> <p>Kerrotaan vaihtoehtoisista linjauksista.</p>
<p>Tenonlaakson vrittäjät ry</p> <p>Tenonlaakson vrittäjät ry tukee Utsjoen kh:n Lausuntoa koskien moottorikelkkailu reitin Utsjoki -Karigasniemi yhteistarpeen uudelleen merkitsemistä kaavakarttaan ja aiemman tekstiosion palauttamista aineistoon. Reitin luonnollinen sijainti tulisi olla Kevon luonnonpuiston rajaa seuraten, alueella</p>	<p>Ei muutosta kaavakarttaan. Tässä vaiheessa ei ole selvitetty riittävästi reitin tarvetta eikä vaikutuksia poronhoitoon ja luonnonarvoihin, joten yhteystarvetta ei voida esittää maakuntakaava-</p>

<p>paimentavien tokkakuntien väliin jäävällä kaistalla. Tarkempi sijainti voidaan paikkakunnalla neuvotella asianosaisten toimijoiden kesken. Ympäristöministeriön ylitarkastaja Pekka Tuunanen lausumassaan (LK 22.2-06) painotti kelkkailun saamista pois jäiltä turvallisuussyistä. Nähtävästi ilmastomuutoksesta johtuva viime vuosien talvien lauhtuminen on jo estänyt merkityn reitin vetämistä Tenon jälle.</p>	<p>vassa. Kaavaselostusta täydennetään. Todetaan esille nousseet tarpeet ja selvitysten nykytilanne. Esitetään etenemistie: kunnan asettama työryhmä, tarveselvitys, linjausvaihtoehdot (mukana myös ns. nollavaihtoehto), reittisuunnitelma. Todetaan, että maakuntakaava ei ole esteenä reitille, jos se tarkemmassa suunnittelussa todetaan tarpeelliseksi ja alueelle sopivaksi.</p>
<p>Utsjoen kunnan ja Metsähallituksen välisissä neuvotteluissa esiin tullut ja Tenonlaakson kehittämissuunnitelmaan ja rantaosayleiskaavaan merkitty, Tenon vartta seuraileva ulkoilureitin yhteystarve tulee merkitä maakuntakaavaan.</p>	<p>Ei muutosta. Reitit yhteystarve on merkitty ylängölle lähelle Kevon luonnonpuistoa välille Kuivi-kirkonkylä. Jokilaaksoon yhtenäisen reitin rakentaminen on vaikeaa asutuksen ja maaston vuoksi. Siellä käytetään tietä. Yhteystarpeen merkitseminen kaavaan tässä vaiheessa vaatisi uudelleen nähtäville panon. Lisätään selostukseen tulevien tehtävien listalle.</p>
<p>Ero projekteissa valmistellut ja osin jo maastoon merkityt lähivirkistysreitit esim. Utsjoki-Kuoppilasjokisuu-Kuoppilasjärvi-Utsjoki ja Tanssijoki-Vardojärvi on merkittävä maakuntakaavan jotta eri toimijat jatkaa reittien valmistelua ja rakentamista.</p>	<p>Ei muutosta. Paikallisia reittejä.</p>
<p>Lapin yrittäjät ry Selostuksessa mainittuihin tavoitteisiin viitaten Lapin Yrittäjät ry esittää paikallisyhdistyksiltään Tenonlaakson Yrittäjät ry:ltä ja Inarin Yrittäjät ry:ltä saamansa palautteen perusteella seuraavaa: 1. Kaavakarttaan tulee uudelleen merkitä yhteystarve moottorikelkkareitille Utsjoki-Karigasniemi. Reitit luonnollinen sijainti tulisi seurata Kevon luonnonpuiston rajaa, alueella paimentavien tokkakuntien väliin jäävällä kaistalla.</p>	<p>Ei muutosta kaavakarttaan. Tässä vaiheessa ei ole selvitetty riittävästi reitit tarvetta eikä vaikutuksia poronhoitoon ja luonnonarvoihin, joten yhteystarvetta ei voida esittää maakuntakaavassa. Kaavaselostusta täydennetään. Todetaan esille nousseet tarpeet ja selvitysten nykytilanne. Esitetään etenemistie: kunnan asettama työryhmä, tarveselvitys, linjausvaihtoehdot (mukana myös ns. nollavaihtoehto), reittisuunnitelma. Todetaan, että maakuntakaava ei ole esteenä reitille, jos se tarkemmassa suunnittelussa todetaan tarpeelliseksi ja alueelle sopivaksi.</p>
<p>2. Tenonlaakson kehittämissuunnitelmaan ja rantaosayleiskaavaan merkitty Tenon vartta seuraileva ulkoilureitti tulee merkitä maakuntakaavaan.</p>	<p>Ei muutosta. Reitit yhteystarve on merkitty ylängölle lähelle Kevon luonnonpuistoa välille Kuivi-kirkonkylä. Jokilaaksoon yhtenäisen reitin rakentaminen on vaikeaa asutuksen ja maaston vuoksi. Siellä käytetään tietä. Yhteystarpeen merkitseminen kaavaan tässä vaiheessa vaatisi uudelleen nähtäville panon. Lisätään selostukseen tulevien tehtävien listalle.</p>
<p>3. Eri projekteissa valmistellut ja osin jo maastoon merkityt lähivirkistysreitit, kuten Utsjoki-Kuoppilasjokisuu-Kuoppilasjärvi-Utsjoki ja Tanssijoki-Vardojärvi on merkittävä maakuntakaavaan.</p>	<p>Ei muutosta. Paikallisia reittejä.</p>
<p>4. Maakuntakaavaan tule lisätä moottorikelkkareitti linjalle Menesjärvi-Kuivajärvi-Lemmenjoki. Lemmenjoelta reitti voi vaihtoehtoisesti palata Menesjärvelle tai uutena linjauksena Kittiläntielle. Esitetyt reittilisäykset palvelevat nimenomaan matkailukeskusten ulkopuolista matkailuelinkeinoa ja toisaalta lisäävät matkailukeskusten ja muiden matkailuyritysten yhteistyötä, Reitistölisäyksillä edistetään merkittäväällä tavalla kyseisten alueiden asukkaiden toimeentulomahdollisuuksia ja viihtymistä.</p>	<p>Ei muutosta. Paikallinen reitti.</p>

ProAgria Lappi, MTT Lapin tutkimusasema

Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotuksen tavoitteena on edistää ympäristön laatua mm. turvaamalla luonnon, maiseman ja kulttuurihistoriallisten ympäristöjen säilyminen erilaisilla aluevarauksilla ja määräyksillä. Tavoite on erittäin hyvä, koska juuri nämä tekijät saamelaiskulttuurin ohella luovat Pohjois-Lapista poikkeuksellisen alueen.

Seuraavat toimenpide-ehdotukset ja aluevaraukset voivat nähdäksemme uhatta edellä tavoitetta ja vaikuttaa suoraan tai välillisesti alkutuotannon harjoittamiseen, maaseudun elinkeinotoimintaan sekä maaseudun elämään, ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen:

1. Uudet tielinjaukset voivat käynnistää kehityksen, jossa Euroopan mitta-kaavassakin poikkeuksellisen laajat erämaa-, suojelu- ja laidunalueet pirstaloituvat. Lisäksi tielinjaukset vaikuttavat ainutlaatuisiin kylämiljöihin muuttaen niiden maisemakuvaa. Siksi kaavaehdotuksen tielinjauksia tulisi vähentää ja suunnata resurssit sen sijaan olemassa olevien tieyhteyksien ja muun infrastruktuurin ylläpitoon ja parantamiseen.

2. Jäämeren käytävän kaasu- ja öljyputket voivat ympäristökatastrofin sattuessa horjuttaa pohjoisen luonnon herkkää tasapainoa, joka palautuu hitaasti. Samalla se uhkaa alkutuotannon harjoittamista. Siksi putkilinjojen varaaminen maakuntakaavaan on arveluttavaa. Maisemavauriota syntyy ja ympäristöriskejä sisältyy myös kaava-alueella harjoitettavaan kaivostoimintaan.

3. Tuulivoimalat tulisi matkailullisen vetovoiman ja ”visuaalisen kestävyyskannalta keskittää vain rakennettuun ympäristöön, jolloin mm. matkailijoiden suojelu- ja erämaa-alueisiin liittämät mielikuvat ja odotukset toteutuisivat. Lisäksi voimaloiden tuottaman sähkön paikallista käyttöä tulisi edistää, jolloin ei tarvita alueita pirstaloivia ja maisemahäiriöiksi koettavia pitkiä siirtolinjoja.

Ainoa erämaan kautta kulkeva uusi tie on Kutturra – Repojoki –yhdystie, ja sen kahden puolen jäävät kymmenien kilometrien levyiset ehjät erämaat. Kutturraan on jo tie, ja tien jatkaminen voidaan suunnitella kyläympäristöä varjellen. Lokka – Mäntypää –tie liittyy Lokan kylään nykyistä tietä pitkin, samoin Paatsjoen tie Nellimin kylään.

Kaasu- ja öljyputkien huomioon ottaminen perustuu valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Niiden sijoittaminen Jäämeren käytävään tien läheisyyteen on edullista rakentamisen, huollon ja mahdollisten ongelmatilanteiden kannalta.

Tällä alueella ei ole tuulivoimaloille sopivaa rakennettua ympäristöä.

Kemijoki Oy

Maakuntakaavaehdotuksen kohdassa 2.4. Luonnonympäristö ja luonnonvarat ja sen osassa 2.4.4. Energiavarat on lyhyesti kuvattu Pohjois-Lapin vesivoimalaitokset ja mainittu Lokan ja Porttipahdan tekojärvet. Selostusta tulisi täydentää, koska tekojärvien käyttö vaikuttaa koko alapuolisen Kemijoen vesistön ja sen rantojen käyttöön.

Kemijoki Oy esittää, että Lokan ja Porttipahdan tekojärvet sekä niitä yhdistävä Vuotson kanava merkitään kaavassa energihuollon alueeksi tai muuksi erityisalueeksi ja niille lisätään aluekuvaukset kaavaehdotuksen liitteeseen 1.

Maakuntakaavaehdotuksen liitteessä 1 on aluekuvaukset (EN 2325 - 2330) Kitisen voimalaitoksista. Kuvauksia tulisi täydentää jokialtaiden osalta, koska jokialtaat ovat oleellinen osa voimalaitoksien käyttöä ja niillä on vaikutusta ranta-alueiden muuta käyttöä suunniteltaessa. Mikäli jokialtaiden (Kurrittu, Vajunen, Matara, Kurkiaska ja Kokkosen yläosa) merkitseminen energihuollon alueiksi tai erityisalueiksi on mahdollista, se tulisi yhtiön käsityksen mukaan tehdä.

Maakuntakaavaehdotuksen selostuksen kohdassa 2.5. alueiden käyttö ja sen osassa 2.5.7. Yhdyskuntateknikka on kuvattu Pohjois-Lapin alueella olevat 110 kV:n ja sitä suuremmat voimajohdot. Maakuntakaavassa tulee huomioida aluevaraus ja -kuvaus myös olemassa olevalle Kemijoki Oy:n omistamalle 110 kV:n voimajohtolinjalle Kotiaapa - Matarakoski.

Maakuntakaavaehdotuksen selostuksen kohdassa 5.4.12. Liikenne ja liikenneväylät on esitetty uutta yhdystietä Porttipahta - Tieva. Selostuksessa on todettu, että "tie kulkisi Porttipahdan patosillan kautta. Kemijoki Oy:llä ei ole periaatteellista estettä patosillan käyttöön. Tälläkin hetkellä patosiltaa käytetään mm. puutavarakujiin. Silta on kuitenkin niin kapea, etteivät siinä mahdu ajoneuvot kohtaamaan."

Kemijoki Oy:n puolesta haluamme huomauttaa, että selostuksessa mainitun sillan lisäksi Porttipahdan maapatoakaan ei ole suunniteltu yleisen liikenteen käyttöön. Porttipahdan maapadon ja patosillan muuttaminen yleisen liikenteen tarpeita vastaavaksi voi tulla kalliimmaksi kuin Kitisen ylittävän sillan rakentaminen. Esitämme, että tutkittaisiin tielinjauksen sijoittamista Porttipahdan padon alapuolelle.

Muutetaan kaavaa. Merkitään Lokan ja Portti-pahdan tekoaltaat ja Vuotson kanava merkinnällä W-1 Vesialue, tekojärvi. Pienemmät jokialtaat kerrotaan selostuksessa.

Täydennetään aluekuvauksia.

Lisätään sähkölinja.

Muutetaan tien itäpään linjaus ohjeelliseksi. Vaihtoehdot tutkitaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Korjataan selostusta.

<p><u>Näätämön kyläyhdistys</u> Päätettiin yhtyä kolttien kyläkokouksen lausuntoon. Kyläyhdistyksen lausunnossa tuodaan esille seuraavat puutteet, muutokset tai täydennykset; Maantie 971 (Kaamanen-Sevettijärvi-Norjan raja) merkitys korostuu, kun tie tulee osaksi talouselämän Jäämeren käytävää, joten maantien 971 painoarvoa on nostettava maakuntakaavassa. Tietä on levennettävä ja mutkia oiottava, mutta paikallisten ihmisten eräisiin paikkoihin liikenneturvallisuuksista esittämät nopeiden rajoitukset (liikennemerkki, hidasteet) on myös toteuttava. Hakkuualue Nitsinimestä (mk-1 8024) maakuntakaavaehdotuksessa poistetaan ja muutetaan osaksi maaseudun kehittämisaluetta.</p>	<p>Täydennetään kaavakarttaa. Lisätään kaavaan tieluokan nostoa osoittava merkintä seututiestä kantatieksi.</p>
<p>Maakuntakaavan matkailun alueeksi Näätäjoen lisäksi laitetaan vain tiealueen läheisyydessä olevat alueet, jotka rajautuvat maaseudun kehittämisalueen rajan mukaan Näätämön maarekisterikylässä. Tämä supistusesitys sen vuoksi, että porotalouden aluetta ei kohtuuttomasti maakuntakaavassa supisteta.</p>	<p>Nitsijärven itäpuolinen M-1-alue muutetaan Ms-alueeksi. Alue ei ole talousmetsää.</p> <p>Ei muutosta. Rajaus menisi liian yksityiskohtaiseksi suhteessa maakuntakaavan yleispiirteisyteen. Sen sijaan seloituksessa määritellään aluetta niin, että matkailu- ja virkistystoiminnot sijoittuvat rengasmaiselle alueelle seututien, Näätämöjoen ja niitä yhdistävien reittien varrelle.</p>
<p>Yhdyskelkkaura väliltä Nitsjärvi veneenlaskupaikka-Koskivuonon Suolivuono-Nellimin reitti puuttuu maakuntakaavaehdotuksesta. Tämä ura täytyy lisätä maakuntakaavaan, sillä se on alueen asukkaille ja alueella vierailleville talvimatkailijoille tarpeellinen poikittaisreitti.</p>	<p>Lisätään reitti. Se liittyy laajempaan runkoreitistöön.</p>
<p><u>Kolttien kyläkokous</u> Asiaa on käsitelty Nellim-Keväjärven alueen Kolttien kyläkokouksessa 4.2.2006, Näätämön alueen Kolttien kyläkokouksessa 17.2.2006, ja Koltta-neuvostojen yhteiskokouksessa 2.3.2006. Kolttien kyläkokous lausuu asiasta seuraavaa; 1) Maantien 971, Sevettijärventien, tullessa osaksi Jäämeren käytävää on tien painoarvoa nostettava. Tiellä olevia vaarallisia mutkia tulisi oikoa. 2) Maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi merkitty Nitsinniemi (mk-1 8024) tulee muuttaa luontaistalousvaltaiseksi alueeksi koltta-alueen rajan mukaan. 3) Matkailun kehittämisaluetta tulee kaventaa tiealueen läheisyyteen maaseudun kehittämisalueen rajojen mukaan. Muutoin matkailun kehittämisalue tulee häiritsemään poronhoitoa. Näätämöjoki luonnollisesti kuuluu matkailun kehittämisalueeseen. 4) Yhdyskelkkaura Nitsijärven veneenlaskupaikalta Koskivuonon Suolivuonolle ja siitä Nellimiin johtavalle kelkkauralle puuttuu maakuntakaavaehdotuksesta kokonaan. Kyseessä on virallisesti Metsähallituksen toimesta merkitty olemassa oleva kelkkaura.</p>	<p>Täydennetään kaavakarttaa. Lisätään kaavaan tieluokan nostoa osoittava merkintä seututiestä kantatieksi.</p> <p>Nitsijärven itäpuolinen M-1-alue muutetaan Ms-alueeksi. Metsähallituksen ilmoituksen mukaan alue ei ole talousmetsää.</p> <p>Ei muutosta. Rajaus menisi liian yksityiskohtaiseksi suhteessa maakuntakaavan yleispiirteisyteen. Sen sijaan seloituksessa määritellään aluetta niin, että matkailu- ja virkistystoiminnot sijoittuvat rengasmaiselle alueelle seututien, Näätämöjoen ja niitä yhdistävien reittien varrelle.</p> <p>Lisätään reitti. Se liittyy laajempaan runkoreitistöön.</p>
<p><u>Paliskuntain yhdistys</u> Uusista maankäyttäjistä aiheutuu aina häiriötä ja negatiivisia muutoksia porotaloudelle. Porotalouden on aina vain opittava elämään uusien rakenteiden kanssa. Paliskuntain yhdistys pitää myönteisenä sitä, että luonnoksessa on kehitetty maankäyttömerkintöjä porotalouden tunnustavaan suuntaan. Paliskuntain yhdistys pyytää korjattavan Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotuksen selostus osaan liitteen 3 paliskunnan raja -kohtaan, niin että ”moottorikelkkailu- ja ulkoilureitit tulee suunnitella niin, että ne risteävät mahdollisimman harvoissa kohdissa paliskunnan esteaidan tai muun poroaidan kuten työ- tai laidunkiertoaidan kanssa ja että porojen kulku aidan läpi reitin kohdalla pyritään estämään.” Paliskuntain yhdistys haluaa kiinnittää erityishuomion Pohjois-Lapin maakuntakaavassa Utsjoen kuntaan suunniteltuun Puollamoavien tuulivoimalaan. Suunnitteilla oleva tuulivoimala tulisi sijoittamaan Kaldoavien paliskunnan</p>	<p>Määräystä tarkistetaan seuraavalla tavalla: ”<i>Moottorikelkkailu- ja ulkoilureitit tulee suunnitella niin, että ne risteävät mahdollisimman harvoissa kohdissa paliskunnan esteaidan tai muun porsyvään poroaidan kuten työ- tai laidunkiertoaidan kanssa ja että porojen kulku aidan läpi reitin kohdalla pyritään estämään.</i>”</p> <p>Merkintä poistetaan. Porotalouteen, saamelais-kulttuuriin, luontoon ja kaukomaisemaan kohdistuvien vaikutusten</p>

<p>tärkeimmän erotuspaikan Skalluvaaran siulan suulla. Siula on kuja, jota pitkin porot tuodaan erotusaitaan. Siula on poronhoidollisesti tärkeimpiä rakennelmia. Puollamoain tuulivoimalan osalta pitää tehdä lisäselvityksiä vaikutuksista paikalliselle poronhoidolle ja porojen laidunkäyttämismiselle. Tuulivoimalan rakentaminen ei ole yksiselitteinen ja sen rakentamisessa on kuuluttava paikallista paliskuntaa. ”Tuulivoimalatuotantoon parhaiten soveltuvat Lapin tunturit ja vaarat ”-selvityksessä ei ole huomioitu riittävässä määrin paikallisen paliskunnan tarpeita, saati sitten toiveita sijainnista. Paliskuntain yhdistys katsoo tuulivoimala-asian olevan vielä kesken ja sen merkintää karttaan on harkittava. Kaavoituksen yhteydessä on välttämätöntä tarkastella paliskuntaa ja poronhoitoa kokonaisuutena ja ottaa asianmukaisesti huomioon kaikki muut tapahtuneet, meneillään olevat tai suunnitellut muutokset alueen maankäytössä ja niiden yhteisvaikutukset paliskunnan poronhoidolle.</p>	<p>selvitykset eivät ole riittävät. Laajempien vaikutusarvioiden perusteella kunta voi tarvittaessa osoittaa alueen tuulivoimakäyttöön yleiskaavalla.</p>
<p>Paliskuntain yhdistys pitää myönteisenä, että selostuksessa otettiin kantaa koiravaljakkotoimintaan, joka on kasvava ongelma porotaloudelle. Selostuksessa sanotaan, että koiravaljakoille tulisi olla omat reittinsä, tai ne voivat käyttää vähäliikenteisiä moottorikelkkareittejä. Paliskuntain yhdistyksen mielestä koiravaljakkotoiminta on liiketoimintaa eikä jokamiehenoikeus, joten yhtäläillä koiravaljakkoreitit on hyvä reitittää ja merkitä kaavaan kuten muutkin reitit. Koiravaljakkoreittejä suunniteltaessa ja kaavoittaessa on käytävä neuvottelut paikallisten paliskuntien kanssa. Paliskuntain yhdistyksen kanta reiteistä on, että niitä kaavoissa tulee yhdistellä ja keskittää ja poronhoidolle aiheutuvaa haittaa tulee välttää.</p>	
<p>Paliskuntain yhdistys esittää lisättävän poroteurastamoiden kohdalle maakuntakaavaehdotuksen liite 1 aluekuvauksiin: (lausunnossa esitys) Karigasniemen poroteurastamo, Sevettijärven poroteurastamo, Angelin poroteurastamo ja Hirvassalmenvaaran poroteurastamo</p>	<p>Täydennetään aluekuvauksia.</p>
<p>Paliskuntain yhdistys katsoo, että Pohjois-Lapin maakuntakaavaluonnoksessa olisi pitänyt pyytää kirjallista lausuntoa myös paikallisilta paliskunnilta. Paliskunnat ovat suurimpia maankäyttäjii Pohjois-Lapissa. Samoin alueelle suunniteltu muu rakentaminen täytyy toteuttaa siten, ettei se haittaa porotaloutta ja suunnitella yhdessä paikallisen paliskunnan kanssa. Paliskuntain yhdistys pyytää Lapin-liittoa huomioimaan ja kirjaamaan Pohjois-Lapin maakuntakaavoitusta koskevien paliskuntien (Kaldoaivi, Paistunturi, Näätämmö, Vätsäri, Hammastunturi, Muotkatunturi, Sallivaara, Paatsjoki, Lappi, Ivalo, Muddusjärvi, Oraniemi, Sattasniemi, Syväjärvi) kirjalliset lausunnot ja liittämään ne liitteiksi tähän lausuntoon. Paliskuntain yhdistyksen porotalousneuvoja Magga on informoinut kyseisiä paliskuntia Pohjois-Lapin maakuntakaavaluonnoksesta. Liitteenä ovat Oraniemen- ja Paatsjoen paliskuntien kirjalliset lausunnot.</p>	<p>Lausunnot on pyydetty maakuntatason tahoilta. Erilliset neuvottelut on pidetty paliskuntien kanssa valmistelun aikana syksyllä 2004. Annetut lausunnot on liitetty tähän taulukkoon.</p>
<p>Näätämön paliskunnan osalta halutaan muutoksia karttamerkintöihin Nitsiniemen ja mv- karttamerkinnän rajaamisen osalta. Kolttien kyläkokouksen laatimassa lausunnossa, joka on toimitettu Lapinliitolle, on asia selostettu tarkemmin. Muutosesitykset kaavamerkintöihin Näätämön paliskunnan alueen osalta pyydetään katsomaan Kolttien kyläkokouksen lausunnosta ja huomioimaan ne Näätämön paliskunnan kannanottona.</p>	<p>Nitsijärven itäpuolinen M-1-alue muutetaan Ms-alueeksi. Metsähallituksen ilmoituksen mukaan alue ei ole talousmetsää.</p>
<p>Kaldoaivin paliskunta vastustaa Puollamoain tuulivoimalaa ja lentokenttää Utsjoen kunnassa, jotka sijoittuisivat paliskunnalle tärkeään ja samalla kriittiseen paikkaan, poroerotusaidan siulan suulle.</p>	<p>Puollamoain tv-merkintä poistetaan. Lentopaikka Utsjoen kunnassa on osoitettu Karigasniemen lähelle.</p>
<p>Hammastunturin paliskunta haluaa supistaa mv-alueita eli matkailun veto-voima-alueita, matkailun ja virkistyskehitämisen kohdealueita niin, että suuret saaret Mahlatti ja Petäjäsaaret jäisivät alueen ulkopuolelle. Kyseiset saaret ovat Hammastunturin paliskunnan tärkeää talvilaidun-alueita. Hammastunturin paliskunta esittää mv-alueen rajan kulkevan Ivalosta tulevan kelkkareitin suuntaisesti.</p>	<p>Ei muutosta. Rajaus perustuu maisemaselvityksen analyysiin ulapan ja mantereisen osan suhteesta. Rajaus korostaa myös suunnittelun tärkeyttä maiseman vaihtumisvyöhykkeellä. Aluekuvauksen kehittämisperiaatteen mukaan aluetta kehitetään retkeilyyn, veneilyyn, virkistyskalastukseen ja paikalliseen kulttuuriin tukeutuvana luontomatkailualueena. Petäjäsaaret eivät kuulu mv-vyöhykkeeseen.</p>

<p>Hammastunturin paliskunta haluaa huomauttaa vielä Inari – Pokka – kelkkareitistä, joka on merkitty maakuntakaavakarttaluonnokseen väärin. Paliskunta ja kunta ovat yhdessä sopineet kyseisen moottorikelkkareitin linjauksesta.</p>	<p>Ei muutosta. Reitti merkitty yhteystarpeeksi ja linjaus voidaan toteuttaa paliskunnan ja kunnan sopimaan paikkaan</p>
<p>Paliskuntain yhdistys korostaa neuvotteluvollisuutta tulevaisuudessa. Valtion viranomaisten on neuvoteltava suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä paliskunnan edustajien kanssa (poronhoitolaki 53§).</p>	
<p>Oraniemen paliskunta Poronhoitolain 6 §:n 3 momentin mukaan paliskuntien toimialueiden rajat vahvistaa lääninhallitus. Paliskuntien välinen esteaita katsotaan kuitenkin paliskuntien rajaksi. Lapin paliskunnan eteläraja ja Oraniemen paliskunnan pohjoisraja on aikaisemmin määritelty siten, että se lähtee Lokan kylän länsipuolelta noin 2 kilometrin päästä tekojärveen, Lokan tekojärveä pitkin Viuvalojoelle, päätyen sitten Uutelan kohdalla 4-tien länsipuolelle Porttipahdan altaaseen. Saamelaisalue Suomessa käsittää Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueen sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevan Lapin paliskunnan alueen. Ehdotuksessa siirretään saamelaisalueen eteläraja Sodankylän kunnan alueella Lokan tekojärven eteläpuolelle, maalle. Näin ollen Pohjois-Lapin. maakuntakaavaehdotus tarkoittaa myös sitä, että Lapin paliskunnan eteläraja muuttuisi samalla tavalla kuin saamelaisalueeksi eteläraja. Käytännössä se tarkoittaisi sitä, että koko Lokan allas tulisi saamelaisalueeksi ja Oraniemen paliskunta menettäisi n 50 neliökilometriä alueestaan. Raja-aita on rakennettu pääosin 1980-luvun alussa vanhan poronhoitolain voimassa ollessa. Raja-aitana se oli Viuvalojoesta Porttipahdan altaaseen ja esteaitana Lokkaan. Vanha poronhoitolaki ei tunne esteaitaa. Uuden poronhoitolain aikana aidasta on rakennettu vain 12 kilometriä. Seutukaava on aidan olemassaoloaikana vahvistanut saamelaisalueen rajan Lokan altaan pohjalle samaan paikkaan missä on kulkenut paliskuntien raja. Näin ollen paliskuntien välistä esteaitaa ei ole katsottu poronhoitolain 6 §:n 3 momentin mukaiseksi paliskuntien rajaksi. Saamelaiskäräjien yhtenä pyrkimyksenä on saada saamelaisalueen maat omistukseensa. Kalastuksen osalta tällä hetkellä Villi Pohjola myy kalastuksen luvat, mutta joutuu kuulemaan kiintiöstä saamelaiskäräjiä. Saamelaiskäräjät on ilmoittanut, että sitä pitäisi kuulla kelkkaurilla liikkuvien kelkkojen kiintiöistä. Saamelaiskäräjät voisivat vaikuttaa alueella tapahtuvaan metsätykseenkin. Tämän vuoksi Oraniemen paliskunta katsoo, että paliskuntien välistä eteläraja ei voi Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotuksen mukaisena muuttua, koska muutos tuolta osin on poronhoitolain 6 5:n 3 momentin vastainen. Toiseksi Oraniemen paliskunta katsoo, että Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotus on myös lainvastainen, koska maakuntakaavaehdotuksella ei voida saamelaisalueen kokoa muuttaa</p>	<p>Tarkistetaan Paliskuntain yhdistykseltä saatavien ohjeiden mukaan.</p>
<p>Lisäksi Oraniemen paliskunta vastustaa Lokka-Mäntypää tietä poronhoidollisista syistä. Jos tie rakennetaan pitäisi käyttää vanhoja tiepohjia hyväksi ja rakentaa peuraportti Hanhireijälle esteaitaan ja velvoittaa tienpitäjä pitämään portti kunnossa.</p>	<p>Ei muutosta. Tie on ohjeellisena nykyisessä seutukaavassa. Tie on myös oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa. Tie on tarpeellinen Lokan kylän saavutettavuuden kannalta ja osana pitempää itä-länsisuuntaista yhteyttä. Tien linjaus noudattelee suurimmaksi osaksi olemassa olevaa metsä-autotietä. Linjausta voidaan tarkistaa kunnan kanssa.</p>
<p>Paatsjoen paliskunta Paliskunta vastustaa yhdistiehanketta Nellimistä Mutkavaaraan ja suunnittelua ulkoilureittiä Nellimistä Norjan rajalle (Piilola). Tiet ja ulkoilureitit aiheuttavat suurta haitta porttaloudelle.</p>	<p>Ei muutosta. Nellim-Paatsjoki tieyhteysselvityksessä arvioidaan: ”ettei tiehanke esitetyllä tavalla toteutettuna uhkaksi alueen poronhoitoelinkeinon säilymistä eikä aiheuttaisi kohtuutonta haittaa nykytoiminnalle. Uuden tien raken-</p>

	tamisen jälkeenkin Paatsjoen paliskunnan porot pystyisivät edelleen käyttämään tien ja Venäjän rajan välistä aluetta entisellä metsäautotien alueella ja myös täysin uuden tien alueella lähes entiseen tapaan.”
Metsä- ja porotalousvaltainen alue pitää poistaa Mourusvaarasta kantojärven pohjoispuolelle ja Venäjän rajasta pohjoiseen. Tällä alueella metsätalouden harjoittamista ei tule sallia eikä suunnitella.	Ei muutosta. Alue on nyt sekä talousmetsää että porolaidunta. Kaavamerkintä sallii kummankin käytön, joka voidaan sopia tarkemmin paikallisesti.
Karttamerkintä tähti luontaistalouden erityisalueella; näitä merkkejä tulee tarkastaa paikalliselta Paatsjoen paliskunnalta	Ei muutosta. Ko. merkintöjä ei ole kaavaehdotuksessa.
Matkailun vetovoima-alue (karttamerkintä mv) tulee rajata Paatsjoen paliskunnan etelärajalle.	Ei muutosta. Ehdotuksessa rajausta muutettu ko. kohtaan.
Suunnittelussa on otettava huomioon Paatsjoen paliskunnan näkökannat maakuntakaava luonnoksessa.	
<p>Kaldoaivin paliskunta</p> <p>Kaldoaivin paliskunnalla on kielteinen kanta tuulivoimalan rakentamisesta Utsjoen kunnan Buollanoaiviin keskelle paliskunnan laidunalueella. Buollanoaivi sijaitsee paliskunnan pääerotuspaikan, Skalluvaaran erotusaidan siulan suulla. Porojen tuonti aitaan tapahtuu Buollanoaivin:n itärinteen kautta. Juuri sille alueelle on suunniteltu tuulivoimalahanke. Esiselvityksessä pyritään vähättelemään hankkeen vaikutuksia poroelinkeinoon. Koko esiselvityshankkeen aikana ei paliskuntaan ole virallisesti oltu missään yhteydessä. On todennäköistä, että hankkeen mahdollisesti alettua se tulee laajenemaan ja poroelinkeinoon kohdistuvat haittavaikutuksen tulevat sen myötä kasvamaan. Jo nyt käytetään perusteluina, että Buollanoaivi:n lähelle, Ailikkaan laelle on rakennettu masto, joka oikeuttaa alueen lisärakentamisen ilman että erämaa-alueiden koskemattomuuden vaikutelma muuttuisi. Buollanoaivi:lta pohjoiseen on näkyvyyttä jopa 120 kilometrin päässä oleville maille ja itään lähes koko Kaldoaivin erämaan alueelle. Buollanoaivi:lta katsottuna on Utsjokilaakso syvässä kurussa. Buollanoaivi:n huipulla on ikivanha kivistä ladottu maamerkki, joka on toiminut kulkijoille suuntaviittana. Hankeselvityksessä ei ole selvitetty hankkeen vaikutuksia saamelaiskulttuurille eikä saamelaisesta kulttuurimaisema- ja luontokäsitystä ei ole otettu huomioon kaavassa. Selvitys sisältää paljon oletuksia poronhoidon ja saamelaiskulttuurin vaikutusten osalta. Huomautamme myös, ettei selvitystä ole ollut nähtävillä saamenkielellä, vaikka toiminta koskee saamelaisten sydänalueita. Kaldoaivin paliskunta on varautunut puolustamaan oikeuksiaan tarvittaessa lakiteitse.</p>	<p>Merkintä poistetaan. Porotalouteen, saamelais-kulttuuriin, luontoon ja kaukomaisemaan kohdistuvien vaikutusten selvitykset eivät ole riittävät. Laajempien vaikutusarvioiden perusteella kunta voi tarvittaessa osoittaa alueen tuulivoimakäyttöön yleiskaavalla.</p>
<p>Saamelaisneuvosto</p> <p>Lausunto Utsjoen Buollanoaivin tuulimyllyhankkeeseen liittyen: Saamelaiskulttuurin perusteena oleva holistinen luontoyhteys on monimuotoinen sosiaalinen ja elinkeinollinen järjestelmä, joka on muotoutunut saamelaisen filosofian, arvojen ja luonnon elinehtojen välisestä suhteesta. Ilman maata ja vettä ei saamelaiskulttuuria ole olemassa. Koskematon luonto saamelaisalueella määrittellään yleensä erämaaksi, kun se onkin saamelaisa kulttuuriympäristöä. Saamelaisneuvosto painottaa Buollanoaivin alueen tärkeyttä saamelaisena kulttuurimaisemana ja osana tärkeätä laidunmaa-alueita. Tämän johdosta Saamelaisneuvosto tekee muistutuksen tuulimyllyvarauksesta, josta olisi kohtuutonta haittaa perinteiselle saamelaisporonhoidolle, alueen ihmisille ja saamelaisen kulttuurimaiseman kestäväälle käytölle. Tuulimyllyhanke Buollanoaivin alueelle ei Saamelaisneuvoston tiedon mukaan tuo mitään positiivista saamelaisten kulttuurille ja perinteisille elinkeinoille. Saamelaisten oikeudet kansalaisina ja alkuperäiskansana maahan, veteen ja perinteisiin elinkeinoihin ovat lainsäädännössä vahvistamatta ja turvaamatta. YK:n ihmisoikeuskomitea on toistuvasti, viimeksi Suomen määräaikaisraportin johdosta vuoden 2004 marraskuussa, ilmaissut huolestuneisuutensa Suomen epäonnistumisesta ratkaista kysymys saamelaisten maanomistuso-</p>	<p>Merkintä poistetaan. Porotalouteen, saamelais-kulttuuriin, luontoon ja kaukomaisemaan kohdistuvien vaikutusten selvitykset eivät ole riittävät. Laajempien vaikutusarvioiden perusteella kunta voi tarvittaessa osoittaa alueen tuulivoimakäyttöön yleiskaavalla.</p>

<p>keuksista ja niistä monista julkisista ja yksityisistä maankäyttötavoista, jotka vaikuttavat saamelaisten perinteisiin elinkeinoihin – erityisesti poronhoitoon – vaarantaen saamelaisten perinteisen kulttuurin ja elämäntavan ja täten saamelaisten identiteetin. Komitea kehotti Suomea yhdessä saamelaisten kanssa nopeasti ryhtymään päättäväisiin toimiin saadakseen aikaan maa-oikeuskiistassa soveliaan ja saamelaisten identiteetin säilyttävän ratkaisun ja tällä välin pidättäytymään kaikista toimista, jotka saattavat ennakolta vaikuttaa kielteisellä tavalla saamelaisten maa-oikeuskysymyksen ratkaisemiseen. Käsite ”free, prior and informed consent” tarkoittaa periaatetta, jonka mukaan alkuperäiskansoilta tulee saada etukäteen, vapaaseen harkintaan ja oikeisiin tietoihin perustuva lupa harjoittaa maankäyttöä. Tämän mukaan tulee toimia silloin, kun alkuperäiskansojen perinteisillä mailla on aikomuksena harjoittaa maankäyttöä, jolla voisi olla haitallisia vaikutuksia alkuperäiskansan oman kulttuurin harjoittamiseen. Periaatetta sovelletaan kansainvälisillä foorumeilla lisääntyvässä määrin.</p> <p>Tuulimylyhanke on kilpaileva maankäyttömuoto, jolla olisi haitallisia vaikutuksia saamelaisten oman kulttuurin harjoittamiseen. Tästä syystä sen mahdollisesta sijoittumisesta saamelaisalueelle tulee neuvotella Saamelaiskäräjien kanssa.</p>	
<p>Lapin läänin rakennusperinne ry Lapin läänin rakennusperinne ry:n mielestä Pohjois-Lapin maakuntakaava tukee alueen rakennusperinteen ja kulttuuriympäristön säilymistä. Kulttuuriympäristön säilymistä sisällyttäminen kaavamääräyksiin edistää rakennetun ympäristön arvojen ja merkityksen huomioon ottamista ja näin ollen mahdollistaa monipuolisen ja viihtyisän elinympäristön säilymistä.</p>	Ei muutosesityksiä.
<p>Lapin riistanhoitopiiri Kun Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotuksen yksi tarkoitus on edistää monipuolista ja kestävää luonnonvarojen käyttöä, eikä se riistanhoitopiirin käsitteen mukaan sisällä perusteettomia metsästyksen kieltämistä tai rajoittamiseen tähtäviä ehdotuksia, Lapin riistanhoitopiirillä ei ole kaavaehdotuksen suhteen mitään erityistä huomautettavaa.</p>	Ei muutosesityksiä.
<p>Riistanhoitopiiri liittyy oheen Inarin- ja Sodankylän riistanhoitoyhdistysten lausunnot niihin yhtyen.</p> <p>Maakuntakaavassa tulisi huomioida, että aiheuttaako ehdotuksessa olevat maakunnan kehittämissuunnitelmat tarpeetonta haittaa riistaeläimille ja niiden lisääntymiselle tai elinolosuhteille</p>	
<p>Alueellisesti tulisi huomioida mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kutturin ja Pokantien välisen yhdystien rakentaminen - Nellimintien parannustyöt, jatkoyhteyden rakentaminen ja tien käytöstä aiheutuvat haittavaikutukset - Lemmenjoen kansallispuiston tai sen välittömään läheisyyteen suunnitella olevan yhdystien rakentaminen Inari-Enontekiö - Inarijärven rakentaminen matkailun kehittämisessä sekä käytöstä johtuvan ylimääräinen rasitus kohdistuen sen herkkään luontoon. 	
<p>Geologinen tutkimuskeskus Kaavaehdotus ja selostus kuvaavat alueen tämänhetkisen tilanteen ja hahmottelevat tulevaisuuden mahdollisuuksia ja uhkakuvia realistisesti, kattavasti ja optimistisesti. Kaavaselostuksen sivulla 20 osassa "Kalatalous" mainittu vesistön nimi "Suomenjoki" pitänee olla Suomujoki. Samalla sivulla osassa "Jalostus" sanonta "Kevitsan monimalmiesiintymät." tulisi korvata sanonnalla Kevitsan monimetalliesiintymät. Samalla sivulla samassa osassa oleva sanonta "Malmi-, rakennuskivi-, hiekka-, sora-, turve- ja soravarojen käyttömahdollisuudet" tulisi korvata sanonnalla Malmi-, rakennuskivi-, teollisuusmineraali-, hiekka-, sora- ja turvevarojen käyttömahdollisuudet. Kaavaselostuksen sivulla 26 osan "Pohjois-Lapin maakuntakaava-alueen geologiset taustatiedot" lopussa oleva metalliluettelo "kupari, kromi, platinametallit, kulta, nikkeli ja kulta" tulisi korvata luettelolla kulta, kromi, kupari, nikkeli ja platinametallit. Kaavaselostuksen sivulla 31 luetellaan lausunnonantajia erilaisten suojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmista. GTK olisi syytä sisällyttää luetteloon, koska hoito- ja käyttösuunnitelmien yksityiskohdissa saattaa olla GTK:n toimintamahdollisuuksiin vaikuttavia asioita. Tähänkin asti GTK:lta yleensä on pyydetty lausunto, mutta sisällyttäminen luetteloon</p>	Täydennetään selostusta.

<p>olisi varmistus.</p> <p>Kaavaselostuksen sivulla 45 osan "5.4.14 Erityisalueet" viimeiseen kappaleeseen tulisi lisätä "Sodankylässä GTK:n Vuotson tutkimusasema" ja lisätä Liitteeseen 1 siitä seuraava aluekuvaus: Alueen nimi: VUOTSON TUTKIMUSASEMA Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Lokan altaan pohjoisrannalla noin 3 km nelostieltä itään. Geologian tutkimuskeskus käyttää tutkimusasmaa keskustukikohtana laajan alueen geologisissa kartoituksissa, tutkimuksissa ja malminetsintätoissa. Tutkimusasemalla tehdään pohjaveteen, routaan ja muihin maankamاران ilmiöihin ja ominaisuuksiin liittyviä seurantoja ja tutkimuksia. Varausperuste: Toiminnassa oleva tutkimusasema., Kehittämisperiaate: Seurantoja ja tutkimuksia jatketaan ja monipuolistetaan.</p>	<p>Lisätään kohdemerkintä.</p>
<p>Geologian tutkimuskeskuksen erityinen mielenkiinto kohdistuu alueen kaivosalueisiin sekä todennäköisiin ja lupaaviin mineraalivarantoalueisiin, joiden rajaus vastaa tämänhetkistä käsitystä kaivannaisteollisuuden kannalta tärkeimmistä alueista. Kaivannaisteollisuuden mahdollisuudet tarjota alueelle työtä ja taloudellista toimeliaisuutta ovat hyvät, Pahtavaarassa toimii kulkakaivos ja Kevitsan monimetalliesiintymällä valmistelut kaivoksen avaamiseksi ovat hyvässä vauhdissa. Sekä GTK että useat yhtiöt tekevät alueella aktiivista malminetsintätyötä.</p>	<p>Ei muutosesityksiä.</p>
<p>Maakuntakaavan kehittämisvyöhykkeistä geologisen asiantuntemuksen merkitys on erityisen suuri Barentsin käytävän (Jäämeren käytävän) toteuttamiseen liittyvissä selvityksissä, kuten liikenneväylien linjausvaihtoehtojen ja muun rakentamisen rakentamisolosuhteiden tutkimisessa, tarvittavien maa- ja kiviainesten saantimahdollisuuksien, määrien ja käyttöominaisuuksien kartoittamisessa, ympäristöselvityksissä, jne.</p> <p>Myös matkailun kehittämisvyöhykkeillä geologisella asiantuntemuksella on runsaasti käyttöä erityisesti luontomatkailussa, jota palvelemaan Geologian tutkimuskeskus tuottaa geologisia retkeilykarttoja, kohdeselostuksia esittelyaineistoihin ja itse kohteille, reittien ja näyttelykokonaisuuksien suunnittelua ja rakentamista, kurseja, jne. Geologiset tekijät ovat taustana lähes kaikille luontomatkailun vetovoimatekijöille ja geologisten kohteiden yhtenä erityisetuna on niiden pysyvyys verrattuna moniin muihin luontomatkailukohteisiin. Luontomatkailualueiden yksityiskohtainen geologinen kartoitus on välttämätön tietopohja kestävän kehityksen mukaiselle luontomatkailuelinkeinolle, koska varsinaisten geologisten kohteiden lisäksi alueen geologia muodostaa muuttumattoman perustan myös alueen elolliselle luonnolle, alueella luontaisesti menestyville kasvi- ja eläinlajeille, luonnon kestävyydelle ja toipumiskyvyille kulutus- ja ympäristön muutostilanteissa, jne. Lapin matkailustrategian tärkeäksi kehittämisalaksi asettamalle kesämatkailulle geologiset kohteet ovat erityisen hyödyllisiä, koska ne ovat muuttumattomina käytettävissä joko ympäri vuoden tai ainakin koko lumettoman ajan ja tarjoavat siten perustan kohde- ja reittisuunnittelulle. Elollisen luonnon vuodentakierosta ja satunnaisista tekijöistä luontomatkailupalveluille aiheutuvia epävarmuustekijöitä voidaan hallita tarkasti tunnetulla geologisten kohteiden valikoimalla. Matkailuelinkeinolle asetettavat ympäristövaatimukset edellyttävät geologisen perusselvityksen tekemistä osaksi maankäyttöön ja rakentamiseen liittyviä suunnitelmia muussakin kuin luontomatkailussa.</p> <p>Geologian tutkimuskeskus katsoo Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotuksen ja siihen liittyvän kaavaselostuksen kokonaisuutena tarjoavan hyvän perustan maakuntakaava-alueen kehittämiseksi kestäväällä tavalla sen luontaisten edellytysten mukaisesti.</p>	<p>Ei muutosesityksiä.</p>
<p>VKL Yritysneuvonta</p> <p>Muistutuksenamme, koskien Utsjoen kunnassa sijaitsevaa Maaseudun kehittämisen kohdealueeksi merkittyä Outakoskea n:o 8021, esitämme seuraavaa: Ratkaistaessa erillisessä reittisuunnitelmassa Karigasniemi-Utsjoki välisen moottorikelkkailureitin tarvetta ja sijaintia, tulisi reitti perustaa ja merkitä maakuntakaavaan ottaen huomioon monipuolisten elinkeinojen kehittämismahdollisuudet Utsjoen kunnassa.</p> <p>Tärkeää on myös se, että maaseudun kehittämisen kohdealueelta (mk-1) Outakoskelta on yhteysreitti Karigasniemi-Utsjoki väliseen reittiin, jolloin po. alueelta voidaan tarjota monipuolisia palveluja ottaen huomioon jo mm. alueella sijaitsevat matkailuyritykset.</p>	<p>Ei muutosta kaavakarttaan. Tässä vaiheessa ei ole selvitetty riittävästi reitin tarvetta eikä vaikutuksia poronhoitoon ja luonnonarvoihin, joten yhteystarvetta ei voida esittää maakuntakaavassa. Kaavaselostusta täydennetään. Todetaan esille nousseet tarpeet ja selvitysten nykytilanne. Esitetään etenemistie: kunnan asettama työryhmä, tarveselvitys, linjausvaihtoehdot (mukana myös ns. nollavaihtoehto), reittisuunni-</p>

	telma. Todetaan, että maakuntakaava ei ole esteenä reitille, jos se tarkemmassa suunnittelussa todetaan tarpeelliseksi ja alueelle sopivaksi.
<u>Lapin liikenneviritäjät</u> Tiestö Kuten 20.9.2005 antamassamme lausunnossamme totesimme, on mielestämme Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa hyvin huomioitu liikenne ja liikenneväylien merkitys Pohjois-Lapin alueella. Uusien tieyhteyksien rakentaminen tai jo olemassa olevien metsäautoteiden parantaminen Pohjois-Lapin alueella on mielestämme perusteltua, etenkin ajatellen paikallisten maansiirtoautoilijoiden työllisyystilannetta.	Ei muutosesityksiä.

Asia: **Pohjois-Lapin maakuntakaavan ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu**

Aika: 19.4.2006 klo 13.00 – 15.25

Paikka: Rovaniemi, hotelli Scandic

1. Neuvottelun avaus ja järjestäytyminen

Voitto Tiensuu avasi kokouksen. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Aulis Nordberg ja sihteeriksi Juha Piisilä. Kokouksesta tehdään muistio, jonka allekirjoittavat kokouksen puheenjohtaja, sihteeri ja ympäristöministeriön edustajana Jukka Reinikainen.

2. Todetaan kokouksessa läsnä olevat ja kokoukseen kutsutut tahot

Kokouksessa läsnä olevat ja kutsutut tahot näkyvät liitteessä 1.

3. Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotuksen esittely

Voitto Tiensuu esitteli Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotuksen käsitellen erityisesti niitä kohtia, joihin oli tullut kriittistä palautetta. Ehdotuksesta annettiin yhteensä 55 lausuntoa/muistutusta, jotka ovat johtaneet 25 muutos- tai lisäyksesitykseen.

4. Ympäristöministeriön edustajien puheenvuorot

Jukka Reinikainen piti Ympäristöministeriön edustajan puheenvuoron.

- Kaava on varsin valmis, suurta huomautettavaa ei enää ole.
- Kaavan laadinta on ollut vuorovaikutteista.
- Alue on kaavan laadinnan osalta poikkeuksellisen vaativa; valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa (VAT) on paljon erityisiä tavoitteita ko. alueelle mm. saamelaisten kotiseutualue, poronhoitoalue, tunturi-alueet.
- Matkailun kehittämisvyöhykkeiden osalta varsinainen kaavan maankäyttöluokka (alueen pääkäyttötarkoitus) määrittelee mahdolliset tavat kehittämisvyöhykkeen toteuttamiselle.
- Uusien tielinjauksien vaikutukset tulee maakuntakaavavaiheessakin tutkia niin tarkasti, että voidaan todeta tielle löytyvän mahdollinen toteuttamistapa siten, että Natura-arvot eivät todennäköisesti merkittävästi heikenny.
- Puollamoivin tuulivoimaloiden osalta vaikutukset kaukomaisemaan ovat olemassa riippumatta kaavatasosta.
- Luoston MU-rajasta mietittäessä tulee huomioida Itä-Lapin maakuntakaava.
- Lentoesteitä koskeva määräys on ongelmallinen ilmailulain 159 §:n lupajärjestelmän kannalta. Asia voidaan tuoda esille kaavaselostuksessa.

LIITE 9

5. Pohjois-Lapin maakuntakaavaehdotuksen käsittely**a) lausunnot, muistutukset ja niiden huomioon ottaminen**

Seuraavassa yhteenveto viranomaistahoittain.

Utsjoen kunta / Pohjois-Lapin kuntayhtymä, Aulis Nordberg

- Kaavalla ei saa esittää esteitä malminetsinnälle.
- Kuntayhtymä kannattaa kaavassa esitetyjä uusia tieyhteyksiä. Aloitettavan Tunturi-Lapin maakuntakaavan laadinnassa on huomioitava myös Pohjois-Lapin yhteydet esim. Köngäs-Pokka yhteys tärkeä myös Pohjois-Lapille.
- Avotuntureille rakentamista ei saa kieltää, esim. Utsjoella poronhoito tarvitsee rakennuksia / rakennelmia avotunturiin (porokämpät / poroaidat), myös muut luontaistalouselinkeinojen harjoittajat tarvitsevat tuki-kohtia avotunturiin. Nykyisistä erotusaidoista mm. Skalluvaara on rakennettu avotunturiin.
- Nuorgam-Kirkonkylä -seututie pitäisi nostaa kantatie-luokkaan. Ko. yhteyden parantaminen on seutukunnan ykköshanke. Tiellä on kansainvälistä merkitystä: mm. raja-asema ja suurin yhteys Norjan Vesisaareen. Taulukon tekstiä tulisi tarkentaa tältä osin.
- Kunta kannattaa Puollamoain tuulivoimala-alueen rakentamista. Kunnan tavoitteena on saada alue koe- ja tutkimuskäyttöön. Kunnalla ei todennäköisesti ole enää yleiskaavalla mahdollista saada rakennettua aluetta, koska se on poistettu maakuntakaavasta.
- Moottorikelkkailureitin yhteystarve Karigasniemeltä-Kirkonkylälle olisi pitänyt säilyttää maakuntakaavassa. Reitille olemassa paikka tokkakuntien rajalla (poromiehet käyttävät ko. reittiä), ainoastaan lyhyt pätkä kirkonkylän päästä on selvittämättä.
- Utsjoella on jonkin verran yksityisten omistamia talousmetsiä (kotitarvepuun, rakennuspuun ja polttopuun ottoa), pelkona on että metsiä ei saa jatkossa hyödyntää.

Lapin ympäristökeskus, Olavi Parpala

- Maakunnallinen suunnittelu mennyt eteenpäin Lapissa 2000-luvulla.
- Tehtyjä selvityksiä ei ole paljon referoitu kaavassa, toisaalta on ongelmallista vetää raja, milloin on riittävästi selostettu tehtyjä selvityksiä.
- Uusien poikittaisten tieyhteyksien osalta maakuntakaavassakin tulisi jollakin tasolla luonnonarvot selvittää. Kuttura-Repojoki tien tarpeesta tulisi olla enemmän selvityksiä, samoin Porttipahta-Tieva tiestä. Ovatko molemmat yhteydet tarpeellisia?
- Sodankylän c-alueen laajentaminen vt 4:n länsipuolelle on ristiriidassa kunnan aikaisempien tavoitteiden kanssa. Laajennuksella vaikutuksia vt 4:n liikenteeseen.
- Malmietsinnän osalta huoli; mm. uraaninetsinnän laajentuminen matkailukeskuksen läheisyyteen (Ylläs) voi olla alueen imagolle negatiivinen asia.

Lapin ympäristökeskus, Ykä Karjalainen

- Selostuksen tavoiteosassa tulisi tuoda enemmän esille luonnonsuojelualueiden tuoman voimavaran merkitystä Lapin matkailulle.

LIITE 9

- Ovatko uudet poikittaiset tieyhteydet tarpeellisia? Riittäisikö nykyisten parantaminen?
- Joutsenenpesäaapa kuuluu valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan ja on merkittävä lintualue. Aluetta voisi hyödyntää myös matkailussa, helppo saavutettavuus.
- Luoston MU -alue tulisi laajentaa soidensuojeluohjelman rajauksen mukaiseksi, ei kuitenkaan yksityismaille.

Lapin ympäristökeskus, Tarja Outila

- Lapin ympäristökeskuksen kannat on otettu pääosin huomioon.
- Muutamien ma-kohteiden rajaukset tulisi tarkastaa.
- Maisemaselvitystä on referoitu heikoiten selostuksessa.

Ilmailulaitos, Martti Oinas

- Uuden ilmailulainsäädännön (1.1.2006) mukaan Ilmailulaitos vastaa ai-noastaan omista lentoasemista. Alueella Ivalon lentoasema on Ilmailu-laitoksen omistama. Ilmailuhallinto vastaa muilta osin lentoliikennettä koskevista asioista.
- Lentoesteet huomioitava kaavassa samoin lentomelu ja lentoturvalli-suus sekä lentoasemille johtavat liikenneväylät.
- Ivalon lentoasema myös tullin raja-asema.

Ympäristöministeriö, Jukka Reinikainen

- ma –rajausten suhde valtakunnallisiin inventointeihin tulisi tarkistaa Kieringin ja Seipäjärven osalta ja Pielpajärven kirkon ympäristö voisi olla kohdemerkinnän lisäksi ma-rajauksella.
- Malminetsintää koskevan määräyksen osalta tulisi lisätä tarkennusta selostukseen etsintätoiminnasta ja määräyksen suhteesta erityislain-säädäntöön (kaivoslaki ja luonnonsuojelulaki), valtaus on eri toimintaa ja luvanvaraista.
- Uusien tieyhteyksien osalta tulisi lisätä Natura-kohtaan lisäperusteluita. Lisäksi tulee vielä harkita, onko kahden poikittaisen tieyhteyden (Kuttu-ra-Repojoki ja Porttipahta-Tieva) osoittaminen taloudellisesti kestävä lii-kenteen järjestely.
- Maakuntakaavan vaikutus viranomaistoimintaan on sitä suurempi mitä enemmän viranomaisella on harkintavaltaa erityislainsäädännön perus-teella päätöksiä tehtäessä.

GTK, Pasi Lehmuspelto

- Kaavasta ei huomautettavaa.
- Malminetsintä tulee keskittymään jalometallien puolella. Lapissa uraaninetsintä ei nouse kovin merkittäväksi.

Pohjoisen maanpuolustusalueen esikunta, Jouni Raunio

- Hukkakeron ympäristömelumittaukset tehty, kaavassa esitettyyn raja-ukseen ei huomauttamista. Selostukseen voi korjata että, mittaukset on suoritettu loppuun vuosien 2004 ja 2005 aikana. Merkinnässä voisi olla viittaus Hukkakeron.
- Lisättävä kaavaan Kelukosken vesiharjoittelualue.

Metla, Kuisma Ranta

- Toteuttamistaulukkoon Saariselän MU-1 kohtaan tulisi lisätä Metla.

LIITE 9

Pohjoinen tullipiiri, Urpo Niemelä

- Ivalon lentoaseman kohdalle tulisi lisätä tulli.

Tiehallinto Lapin tiepiiri, Ulla Alapeteri

- Tiehallinto ei vastusta uusia tieyhteyksiä. Maakuntakaavassa tulee olla katse tulevaisuuteen, strategiisiin tavoitteisiin. Uusia teitä ei voi suunnitella, mikäli ne eivät ole jossain oikeusvaikutteisessa kaavassa.

Lapin TE-keskus, Pekka Selkälä

- Tärkeä kysymys on, kuinka paljon kaavalla sidotaan elinkeinotoimintaa. Kaavan tulee olla joustava, ja elinkeinon kehittämismahdollisuudet tulee säilyttää. Elinkeinojen kehittäminen ja uusien työpaikkojen luominen varsinkin maaseudulle on haastavaa, eikä uusia ideoita saa kaavalla estää. Tässä maakuntakaava onkin onnistunut.
- Sodankylän eteläpuolen kyliin tulisi vielä harkita maaseudun kehittämisen kohdealueita.

Lapin lennosto, Mika Tuisku

- Ei huomautettavaa.

Sodankylän kunta, Mauri Norberg

- Kunta kannattaa Luoston MU-rajauksen laajentamista, mutta rajaus ei saa koskea yksityismaita.
- c-alueella on jo toimintaa vt 4:n länsipuolella, rajaus on kunnan tavoitteiden mukainen.

Lapin maakuntamuseo, Hannu Kotivuori

- Kiinteät muinaisjäännökset -selvitys on tehty kaavoitustyön yhteydessä. Muinaisjäännökset pääosin pienipiirteisiä kohteita. Inventointitarve toteuttamisen yhteydessä on tuotu esille.

Museovirasto, Timo Kantonen

- Kulttuuriympäristöarvot on tunnistettu kaavassa ja nähty voimavarana mm. matkailun kehittämisessä.
- Sulaojan osalta kaavassa on ristiriita. Kaavassa alueelle on osoitettu vedenottamo. Alueella on myös tärkeitä kulttuurihistoriallisia arvoja. Muinaismuistolain kannalta hanke ei ole toteuttamiskelpoinen.

Inarin kunta, Pekka Junttila

- Kaavaan tulisi lisätä yhdystie-merkinnät Lismaan, Lemmenjoelle ja Koppeloon.

Utsjoen kunta, Uwe Schmidt

- Tenojokivarren yleiskaava on menossa. Minkä verran norjalaisilta on tullut palautetta maakuntakaavasta, Tenon yleiskaavan osalta norjalaiset ovat olleet aktiivisia.

Paliskuntain yhdistys, Jukka Knuuti

- Paliskunnat vastustavat uusia teitä ja reittejä, koska kulkijat eivät pysy reiteillä ja vaikutusalueet laajenevat.
- Paliskunnat eivät ole samanlaisia koko poronhoitoalueella, toimintatavat vaihtelevat eri paliskunnissa.

LIITE 9

- Paliskuntain yhdistys yleensä yhtyy paliskuntien näkemyksiin, koska intressit määritellään paikallisella tasolla.

Paliskuntain yhdistys, Inga-Briitta Magga

- Oraniemen ja Lapin paliskunnan rajan osalta on perustettu työryhmä, jonka tarkoitus on tutkia rajan oikea paikka. Ristiriita rajan osalta on siinä, että kulkeeko paliskunnan raja esteaidan kohdalla vain kirjoitetun rajan kohdalla. Asian ratkaisulla on myös laajempaa merkitystä.

b) osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyn toteutuminen

Voitto Tiensuu esitteli, miten osallistuminen ja vuorovaikutus on hoidettu kaavassa sekä Riitta Lönnström esitteli, miten OAS:ssa luvattu osallistuminen on onnistunut. Ei ole tullut esille huomautettavaa osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelystä.

c) valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden saavuttaminen

Ympäristöministeriö, Jukka Reinikainen

- VAT:n osalta kaavassa ongelmallisinta on määräys , jonka mukaan porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava tiettyjen maankäyttöluokkien osalta. VAT:ssa alueita ei ole rajattu.
- Rantojensuojelualueiden merkintä tulisi muuttaa esimerkiksi sr-merkinnäksi. sr- merkintä tarkoittaa rakennussuojelua.
- Lisäperusteluita tuulivoiman osalta, miksi kaavassa ei ole osoitettu enempää tuulivoimala-alueita.
- c-merkinnän osalta selostuksessa tulisi selkeästi todeta, että seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä ei voida kuntien kaavoituksessa sijoittaa maakuntakaavan c-alueiden ulkopuolelle.

d) maakuntakaavan sisältövaatimusten (MRL 28 §) saavuttaminen

Mikäli muistion eri kohdissa tulleet asiat otetaan huomioon kaavaa viimeisteltäessä, ei sisältövaatimusten osalta näyttäisi olevan huomautettavaa.

e) muiden tavoitteiden saavuttaminen

Maakuntakaavalla on pyritty vastaamaan myös elinkeinojen kehittämisen tarpeisiin ja jättämään riittävä joustovara. Kaikilla merkinnöillä on myös aluepoliittinen merkitys, ei vain maankäyttöön liittyvä. Tavoitteena on ollut asioita eteenpäin vievä ratkaisu – ei pois sulkeva.

f) vaikutusarviointien asianmukaisuus ja riittävyys

Keivitsan Natura-arvojen huomioon ottamista koskevan suunnittelumääräyksen osalta tulisi esittää lisäperusteluja. Ko. hankkeen YVA-selvityksestä voisi löytyä tietoa.

g) kaavaehdotukseen tehtävät muutokset

Viranomaisneuvottelussa käydyn keskustelun ja tehtyjen esitysten perusteella Lapin liiton virasto valmistelelee tarkistukset maakuntakaavaehdotukseen.

h) kaavaehdotuksen uudelleen nähtävillä pitämisen tarve

Lapin liitto ratkaisee, tarvitseeko kaavaa asettaa muutosten vuoksi uudelleen nähtäväksi.

LIITE 9

i) kaavan toteutumista koskevan seurannan järjestäminen

Kaavan toteutumista seurataan kuntakaavoituksen yhteydessä (lausunnot / viranomaisneuvottelu/ohjausryhmissä) sekä maakuntasuunnitelman ja maakuntaohjelman päivittämisten yhteydessä.

6. Muut mahdolliset asiat

Ei ollut muita asioita.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.25.

Aulis Nordberg
puheenjohtaja

Jukka Reinikainen
ympäristöministeriö

Juha Piisilä
sihteeri

LIITE 9

Liite 1

Läsnä:

Geologian tutkimuskeskus
 Inarin kunta
 Ilmailulaitos
 Lapin lennosto
 Lapin lääninhallitus
 Lapin maakuntamuseo
 Lapin TE-keskus
 Lapin ympäristökeskus
 Metsäntutkimuslaitos
 Museovirasto
 Paliskuntainyhdistys
 Pohjois-Lapin kuntayhtymä
 Pohjoinen tullipiiri
 Pohjoisen Maanpuolustusalueen
 Esikunta
 Sodankylän kunta
 Tiehallinto, Lapin tiepiiri
 Utsjoen kunta
 Ympäristöministeriö
 Lapin liitto

Pasi Lehmuspelto
 Pekka Junntila
 Martti Oinas
 Mika Tuisku
 Osmo Kurula
 Hannu Kotivuori
 Pekka Selkälä
 Olavi Parpala, Tarja Outila, Ykä Karjalainen
 Kuisma Ranta
 Timo Kantonen
 Jukka Knuuti, Inga-Briitta Magga
 Uwe Schmidt
 Urpo Niemelä
 Jani Raunio
 Mauri Norberg, Jani Hiltunen
 Ulla Alapeteri
 Aulis Nordberg
 Jukka Reinikainen
 Voitto Tiensuu, Riitta Lönnström, Juha
 Piisilä

Poissa:

Ilmailuhallinto
 Lapin maanmittaustoimisto
 Lapin metsäkeskus
 Lapin rajavartiosto
 Lapin yliopisto
 Merenkulkulaitos
 Metsähallitus
 Ratahallintokeskus, lähetti kirjeen, ei huomautettavaa
 Saamelaiskäräjät

LAPIN LIITTO

PL 8056, Hallituskatu 20 B, 96101 ROVANIEMI
puh. (016) 3301 000, fax (016) 318 705
www.lapinliitto.fi

Taustakuva
Nattaset (Lentokuva Vallas Oy)

Kannen kuvat

- Poroerotus Skalluvaarassa, Utsjoki (Jouni S. Laiti)
- Tenonlaaksoa, Utsjoki (Lentokuva Vallas Oy)
- Saariselkä, Inari (Lentokuva Vallas Oy)
- Mellanaavan autotestaurata, Inari (Testword)
- Kelujärven kylä, Sodankylä (Lentokuva Vallas Oy)
- Sodankylän keskusta, Sodankylä (Lentokuva Vallas Oy)

ISBN 951-9244-52-2
Julkaisu C4/2008